T.C.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

19. YÜZYILDA VE 20. YÜZYIL BAŞINDA İZMİR'İN TİCARET HAYATININ YAPILAR ÜZERİNDEN OKUNMASI

Ela ÇELİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimarlık Tarihi ve Kuramı Programı

Danışman

Prof. Dr. Nur URFALIOĞLU

Şubat, 2023

T.C.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

19. YÜZYILDA VE 20. YÜZYIL BAŞINDA İZMİR'İN TİCARET HAYATININ YAPILAR ÜZERİNDEN OKUNMASI

Ela ÇELİK tarafından hazırlanan tez çalışması 16.02.2023 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık Tarihi ve Kuramı Programı **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Nur URFALIOĞLU
Yıldız Teknik Üniversitesi
Danışman

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Nur URFALIOĞLU, Danışman
Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Dr. Öğr. Üye. Zafer SAĞDIÇ, Üye
Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Prof. Dr. Haluk ÇETİNKAYA, Üye
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi _____

Danışmanım Prof. Dr. Nur URFALIOĞLU sorumluluğunda tarafımca hazırlanan 19. Yüzyılda ve 20. Yüzyıl Başında İzmir'in Ticaret Hayatının Yapılar Üzerinden Okunması başlıklı çalışmada veri toplama ve veri kullanımında gerekli yasal izinleri aldığımı, diğer kaynaklardan aldığım bilgileri ana metin ve referanslarda eksiksiz gösterdiğimi, araştırma verilerine ve sonuçlarına ilişkin çarpıtma ve/veya sahtecilik yapmadığımı, çalışmam süresince bilimsel araştırma ve etik ilkelerine uygun davrandığımı beyan ederim. Beyanımın aksinin ispatı halinde her türlü yasal sonucu kabul ederim.

Ela ÇELİK

İmza

Aileme

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimine başladığım ilk günden beri sevgisini, şefkatini esirgemeyen, öğrencisi olduğum için ne kadar şanslı olduğumu hissettiren, bu çalışmanın ortaya çıkmasında yardımlarını, desteğini ve tecrübelerini esirgemeyen çok kıymetli tez danışmanım Prof. Dr. Nur URFALIOĞLU'na tüm kalbimle teşekkür ederim.

Tez jürisinde yer alan, değerli yorumları ve katkıları için çok kıymetli hocam Prof. Dr. Haluk ÇETİNKAYA'ya ve yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım, değerli yorumları ve katkıları için çok kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Zafer SAĞDIÇ'a teşekkür ederim.

Hayatım boyunca maddi manevi desteklerini esirgemeyen, çalışmalarımda beni cesaretlendiren, tez sürecinde her zaman yanımda olan canım annem İnsaf ÇELİK'e ve canım babam Hasan ÇELİK'e; emeklerini benden esirgemeyen, beni hedeflerim konusunda her zaman cesaretlendiren, hep yanımda olan canım ablam Eda ÇELİK DEMİRCİ'ye ve canım kardeşim Ercan ÇELİK'e, hayatıma getirdiği şans için yeğenim Uraz Ata DEMİRCİ'ye ve desteğini esirgemeyen canım dayım Atakan KANGALLI'ya minnettarım.

Eğitim hayatına birlikte başladığım ve bana her zaman motivasyon kaynağı olan değerli arkadaşım Uzman Avukat Nergis DURMAZGEZER'e; lisans ve yüksek Lisans eğitimim boyunca yanımda olan maddi ve manevi tüm destekleri sunan değerli arkadaşlarım Ar. Gör. Ece GÜLEÇ'e, Yüksek Şehir Plancısı Esma DOĞAN'a, Yüksek Mimar Şevval Naz AKMEŞE'ye, Yüksek Mimar Mehmet Ömer SAĞLAM'a; yüksek lisans eğitimim boyunca yanımda olan değerli arkadaşım Ar. Gör. Enes BOSTAN'a teşekkür ederim.

Ela ÇELİK

İÇİNDEKİLER

KISALTMA LİSTESİ vi
ŞEKİL LİSTESİ vii
TABLO LİSTESİ xxxv
HARİTA LİSTESİ xlv
ÖZET xlvi
ABSTRACT xlviii
1 GİRİŞ 1
1.1 Literatür Özeti 1
1.2 Tezin Amacı 2
1.3 Hipotez 3
2 19. YÜZYILDA VE 20. YÜZYIL BAŞINDA OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN TİCARET HAYATI 4
2.1 19. Yüzyılda ve 20. Yüzyıl Başında Osmanlı Ticari Hayatı 5
2.2 Osmanlı'nın Önemli Liman Kentleri 17
3 19. YÜZYILDA VE 20. YÜZYIL BAŞINDA İZMİR TİCARET HAYATI 21
3.1 19. Yüzyılda ve 20. Yüzyıl Başında İzmir'in Ticaret Hayatı 24
3.2 İzmir Ticaret Hayatı ile İlişkili Yapı Tipleri 30
4 19. YÜZYILDA VE 20. YÜZYIL BAŞINDA İZMİR'DE TİCARET YAPILARI 38
4.1 Ulaşım Yapıları Kataloğu 43
4.2 Gümrük Yapıları Kataloğu 138
4.3 Han Yapıları Kataloğu 157
4.4 Endüstri Yapıları Kataloğu 243
5 19. YÜZYILDA VE 20. YÜZYIL BAŞINDAKİ TİCARET MEKANLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 361
6 SONUÇ VE ÖNERİLER 395
KAYNAKÇA 404
TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR 410

KISALTMA LİSTESİ

Cm	Santimetre
İZBAN	İzmir Banliyö Sistemi
KVKBK	Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
ORC	Osmanlı Demiryolu Şirketi (Ottoman Railway Company)
SRC	İzmir Kasaba Demiryolu Şirketi (Smyrna Cassaba Railway)
TEDAŞ	Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş.
TCDD	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları
TKGM	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1 Coğrafi keşifler ve alternatif ticaret yolları 4
Şekil 2.2 Feshane-i Hümayun 7
Şekil 2.3 İzmit çuha fabrikası 8
Şekil 2.4 İzmir Kağıt Fabrikası 9
Şekil 2.5 İzmir sanayi mektebi ve imalathanesi 10
Şekil 2.6 Beyrut Hamidiye ticaret ve sanayi mektebi 11
Şekil 2.7 1851 Londra Sergisi 12
Şekil 2.8 1863 Sergi-i Umumi-i Osmani 13
Şekil 2.9 1873 Viyana Dünya Sergisi III. Ahmed Çeşmesi replikası 14
Şekil 2.10 1900 Paris Evrensel Sergisi 15
Şekil 2.11 Trabzon liman kenti 19
Şekil 2.12 İstanbul liman kenti 19
Şekil 2.13 Selanik liman kenti 20
Şekil 2.14 Beyrut liman kenti 20
Şekil 3.1 1894 tarihli Aydın vilayet haritası 21
Şekil 3.2 1867 Salnamesindeki verilerine göre Aydın vilayeti sancakları ve İzmir Sancağındaki kazalar 22
Şekil 3.3 İzmir kent merkezinin genel görünümü 22
Şekil 3.4 Tire (Thyatira, Tyrha) Kazasının genel görünümü 22
Şekil 3.5 Bergama (Pergamon) Kazasının genel görünümü 23
Şekil 3.6 Foça Kazasının genel görünümü 23
Şekil 3.7 Kervan köprüsü ve deve kervanı 24
Şekil 3.8 Gediz Nehri üzerinde sal taşımacılığı 24
Şekil 3.9 İzmir'in 1868-1908 yılları arasındaki ülkelere göre ithalat değerleri 29
Şekil 3.10 İzmir'in 1868-1908 yılları arasındaki ülkelere göre ihracat değerleri 29
Şekil 3.11 İngiliz ve Avusturya- Macaristan Konsoloslukları (İngiliz Rıhtımı) 31
Şekil 3.12 Fransız Konsolosluğu 1900 civarı kartpostal 32
Şekil 3.13 Frenk Sokağı ve İngiliz Konsolosluğu 32
Şekil 3.14 Hükümet Konağı 32
Şekil 3.15 Hükümet Konağı 33
Şekil 3.16 Büyük Huck Oteli 33

Şekil 3.17 Kraemer Oteli 34
Şekil 3.18 Mısır ve Londra Oteli 34
Şekil 3.19 Orient Bankası 35
Şekil 3.20 Osmanlı Bankası İzmir Şubesi 36
Şekil 3.21 Hamidiye Sanayi Mektebi 37
Şekil 4.1 Alsancak Tren İstasyonu hava fotoğrafı 46
Şekil 4.2 Alsancak Tren İstasyonu vaziyet planı 46
Şekil 4.3 Alsancak Tren İstasyonu batı cephesi, 2021 47
Şekil 4.4 Alsancak Tren İstasyonu bekleme salonu, 2021 47
Şekil 4.5 Alsancak Tren İstasyonu saat kulesi, 2021 47
Şekil 4.6 Alsancak Tren İstasyonu bekleme salonu giriş kapısı, 2021 48
Şekil 4.7 Alsancak Tren İstasyonu yolcu peronları, 2021 48
Şekil 4.8 Alsancak Tren İstasyonu yerleşkesinde bulunan binalar arası avlu, 2021 48
Şekil 4.9 Alsancak Tren İstasyonu yatakhane ve tuvalet binası, 2021 49
Şekil 4.10 Alsancak Tren İstasyonu telgraf binası, 2021 49
Şekil 4.11 Alsancak Tren İstasyonu planı 49
Şekil 4.12 Alsancak Tren İstasyonu peronlara geçişi bulunan idari birimler, 2021 50
Şekil 4.13 Alsancak Tren İstasyonu depo yapısı iç mekanı, 2021 50
Şekil 4.14 Alsancak Tren İstasyonu depo yapıları, 2021 50
Şekil 4.15 Alsancak Tren İstasyonu avludan giriş kapısı, 2021 51
Şekil 4.16 Alsancak Tren İstasyonu batı cephesi yan giriş kapısı, 2021 51
Şekil 4.17 Alsancak Tren İstasyonu avludan giriş kapısı, 2021 52
Şekil 4.18 Alsancak Tren İstasyonu penceresi, 2021 52
Şekil 4.19 Alsancak Tren İstasyonu 53
Şekil 4.20 Alsancak Tren İstasyonu ve istasyonuna tahıl getiren Tren 53
Şekil 4.21 Alsancak Tren İstasyonu 53
Şekil 4.22 Alsancak Buca Hattı İstasyonu saat kulesi 53
Şekil 4.23 Kemer Tren İstasyonu hava fotoğrafı 54
Şekil 4.24 Kemer Tren İstasyonu vaziyet planı (1- istasyon binası ve lojman, 2-hangar) 54
Şekil 4.25 Kemer Tren İstasyonu demiryolu hattı, 2021 55
Şekil 4.26 Kemer Tren İstasyonu idare yapısı, 2021 55
Şekil 4.27 Kemer Tren İstasyonu yarı açık yolcu bekleme alanı, 2021 55
Şekil 4.28 Kemer Tren İstasyonu sundurması dökme demir taşıcıları 56

Şekil 4.29 Kemer Tren İstasyonu planı 56
Şekil 4.30 Kemer Tren İstasyonu yolcu bekleme salonu 57
Şekil 4.31 Kemer Tren İstasyonu hangar binası 57
Şekil 4.32 Kemer Tren İstasyonu istasyon binası pencereleri, 2021 57
Şekil 4.33 Kemer tren istasyonu hangar giriş cephesi, 2021 58
Şekil 4.34 Kemer tren istasyonu istasyon binası batı cephesi 58
Şekil 4.35 Kemer Tren İstasyonu istasyon binası doğu cephesi 58
Şekil 4.36 Şirinyer Tren İstasyonu hava fotoğrafı 59
Şekil 4.37 Şirinyer Tren İstasyonu vaziyet planı (1- istasyon binası,2- ambar) 59
Şekil 4.38 Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası batı cephesi, 2021 60
Şekil 4.39 Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası avlusu, 2021 60
Şekil 4.40 Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021 60
Şekil 4.41 Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 61
Şekil 4.42 Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası güney cephesi, 2021 61
Şekil 4.43 Şirinyer Tren İstasyonu ambar binası, 2021 61
Şekil 4.44 Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası planı 62
Şekil 4.45 Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası ek yapısı, 2021 62
Şekil 4.46 Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası doğu cephesi, 2021 62
Şekil 4.47 Şirinyer Tren İstasyonu ambar binası kuzey cephesi, 2021 63
Şekil 4.48 Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021 63
Şekil 4.49 Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 63
Şekil 4.50 Buca Tren İstasyonu hava fotoğrafı 64
Şekil 4.51 Buca Tren İstasyonu vaziyet planı (1-kahve ve bekleme salonu, 2-idari yapı) 64
Şekil 4.52 Buca Tren İstasyonu idari yapı doğu cephesi, 2021 65
Şekil 4.53 Buca Tren İstasyonu idari yapı kuzey cephesi, 2021 65
Şekil 4.54 Buca Tren İstasyonu istasyon binası ve orijinal raylar, 2021 65
Şekil 4.55 Buca Tren İstasyonu ahşap sundurması, 2021 66
Şekil 4.56 Buca Tren İstasyonu idari yapı kapısı, 2021 66
Şekil 4.57 Buca Tren İstasyonu idari yapı penceresi, 2021 66
Şekil 4.58 Gaziemir Tren İstasyonu hava fotoğrafı 67
Şekil 4.59 Gaziemir Tren İstasyonu vaziyet planı 67
Şekil 4.60 Gaziemir Tren İstasyonu istasyon binası, 2021 67
Şekil 4.61 Gaziemir Tren İstasyonu istasyon binası girişi, 2021 68
Şekil 4.62 Gaziemir Tren İstasyonu yolcu bekleme salonu iç mekanı, 2021 68

Şekil 4.63 Gaziemir Tren İstasyonu lojman birimi iç mekanı, 2021 68
Şekil 4.64 Gaziemir Tren İstasyonu planı 69
Şekil 4.65 Gaziemir Tren İstasyonu sundurması ve ahşap taşıyıcıları, 2021 69
Şekil 4.66 Gaziemir Tren İstasyonu istasyon binası pencereleri, 2021 69
Şekil 4.67 Gaziemir Tren İstasyonu köşe taşları ve duvar örgüsü, 2021 70
Şekil 4.68 Seydiköy Tren İstasyonu hava fotoğrafı 71
Şekil 4.69 Seydiköy Tren İstasyonu vaziyet planı 71
Şekil 4.70 Seydiköy Tren İstasyonu doğu cephesi, 2021 71
Şekil 4.71 Seydiköy Tren İstasyonu orijinal raylar, 2021 72
Şekil 4.72 Seydiköy Tren İstasyonu kuzey cephesi, 2021 72
Şekil 4.73 Seydiköy Tren İstasyonu doğu cephesi pencereleri, 2021 73
Şekil 4.74 Cumaovası Tren İstasyonu hava fotoğrafı 74
Şekil 4.75 Cumaovası Tren İstasyonu vaziyet planı (1-İstasyon binası, 2- lojman, 3-lojman,4-ambar,5- su deposu) 74
Şekil 4.76 Cumaovası Tren İstasyonu istasyon binası, 2021 74
Şekil 4.77 Cumaovası Tren İstasyonu su deposu, 2021 75
Şekil 4.78 Cumaovası Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 75
Şekil 4.79 Cumaovası Tren İstasyonu lojman binası, 2021 75
Şekil 4.80 Cumaovası Tren İstasyonu istasyon binası, 2021 76
Şekil 4.81 Cumaovası Tren İstasyonu lojman binası penceresi, 2021 76
Şekil 4.82 Cumaovası Tren İstasyonu lojman binası, 2021 76
Şekil 4.83 Develiköy Tren İstasyonu hava fotoğrafı 77
Şekil 4.84 Develiköy Tren İstasyonu vaziyet planı 77
Şekil 4.85 Develiköy Tren İstasyonu istasyon binası, 2021 78
Şekil 4.86 Develiköy Tren İstasyonu istasyon binası doğu cephesi, 2021 78
Şekil 4.87 Develiköy Tren İstasyonu sundurması ve ahşap taşıyıcıları, 2021 78
Şekil 4.88 Develiköy Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 79
Şekil 4.89 Develiköy Tren İstasyonu istasyon binası yan penceresi, 2021 79
Şekil 4.90 Develiköy Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021 79
Şekil 4.91 Pancar Tren İstasyonu hava fotoğrafı 80
Şekil 4.92 Pancar Tren İstasyonu vaziyet planı (1-İstasyon binası, 2- lojman) 80
Şekil 4.93 Pancar Tren İstasyonu istasyon binası, 2021 81
Şekil 4.94 Pancar Tren İstasyonu istasyon binası ve sundurması, 2021 81
Şekil 4.95 Pancar Tren İstasyonu dökme demir sundurması ve taşıyıcıları, 2021 82
Şekil 4.96 Pancar Tren İstasyonu sundurması, 2021 82

Şekil 4.97 Pancar Tren İstasyonu istasyon binası bodrum kat penceresi, 2021 82
Şekil 4.98 Pancar Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 83
Şekil 4.99 Pancar Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021 83
Şekil 4.100 Torbalı Tren İstasyonu hava fotoğrafı 84
Şekil 4.101 Torbalı Tren İstasyonu vaziyet planı (1- istasyon binası, 2- ambar, 3- su deposu) 84
Şekil 4.102 Torbalı Tren İstasyonu istasyon binası planı 84
Şekil 4.103 Torbalı Tren İstasyonu istasyon binası, 2021 85
Şekil 4.104 Torbalı Tren İstasyonu istasyon binası bekleme salonu, 2021 85
Şekil 4.105 Torbalı Tren İstasyonu su deposu, 2021 85
Şekil 4.106 Torbalı Tren İstasyonu ambar binası, 2021 86
Şekil 4.107 Torbalı Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 86
Şekil 4.108 Torbalı Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021 86
Şekil 4.109 Tepeköy Tren İstasyonu hava fotoğrafı 87
Şekil 4.110 Tepeköy Tren İstasyonu vaziyet planı (1-istasyon binası, 2- lojman, 3- lojman) 87
Şekil 4.111 Tepeköy Tren İstasyonu istasyon binası ve yarı açık yolcu bekleme alanı, 2021 88
Şekil 4.112 Tepeköy Tren İstasyonu istasyon binası iç mekanı, 2021 88
Şekil 4.113 Tepeköy Tren İstasyonu istasyon binası bekleme salonu, 2021 89
Şekil 4.114 Tepeköy Tren İstasyonu ahşap sundurma ve taşıyıcıları, 2021 89
Şekil 4.115 Selçuk Tren İstasyonu hava fotoğrafı 90
Şekil 4.116 Selçuk Tren İstasyonu vaziyet planı (1-istasyon binası, 2-istasyon şefi lojmanı, 3- ambar, 4- su deposu) 90
Şekil 4.117 Selçuk Tren İstasyonu ve yakınındaki kemerler, 2021 91
Şekil 4.118 Selçuk Tren İstasyonu lojman binası, 2021 91
Şekil 4.119 Selçuk Tren İstasyonu istasyon binası, 2021 91
Şekil 4.120 Selçuk Tren İstasyonu istasyon şefi lojmanı, 2021 92
Şekil 4.121 Selçuk Tren İstasyonu ambar binası, 2021 92
Şekil 4.122 Selçuk Tren İstasyonu istasyon binası bekleme salonu, 2021 92
Şekil 4.123 Selçuk Tren İstasyonu istasyon binası kuzey cephesi, 2021 92
Şekil 4.124 Selçuk Tren İstasyonu ahşap sundurması, 2021 93
Şekil 4.125 Selçuk Tren İstasyonu su deposu, 2021 93
Şekil 4.126 Selçuk Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 93
Şekil 4.127 Selçuk Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021 93
Şekil 4.128 Çamlık Tren İstasyonu hava fotoğrafı 94

Şekil 4.129 Çamlık Tren İstasyonu vaziyet planı (1-istasyon binası, 2- lojman, 3-teknik bakım onarım atölyesi, 4- su deposu, 5-lojman, 6- lojman) 94
Şekil 4.130 Çamlık Tren İstasyonu su deposu ve atölyesi, 2021 95
Şekil 4.131 Çamlık Tren İstasyonu teknik bakım atölyesi, 2021 95
Şekil 4.132 Çamlık Tren İstasyonu teknik bakım atölyesi iç mekan, 2021 95
Şekil 4.133 Çamlık Tren İstasyonu istasyon binası, 2021 96
Şekil 4.134 Çamlık Tren İstasyonu istasyon binası ahşap tek katlı bölümü, 2021 96
Şekil 4.135 Çamlık Tren İstasyonu istasyon binası sundurması, 2021 96
Şekil 4.136 Çamlık Tren İstasyonu lojman binası, 2021 97
Şekil 4.137 Çamlık Tren İstasyonu orijinal ray izleri, 2021 97
Şekil 4.138 Çamlık Tren İstasyonu bakım ve onarım atölyesi, 2021 97
Şekil 4.139 Çamlık Tren İstasyonu bakım ve onarım atölyesi iç mekan, 2021 98
Şekil 4.140 Çamlık Tren İstasyonu orijinal kantar, 2021 98
Şekil 4.141 Çamlık Tren İstasyonu istasyon binası kapıları ve pencereleri, 2021 98
Şekil 4.142 Arıkbaşı Tren İstasyonu hava fotoğrafı 99
Şekil 4.143 Arıkbaşı Tren İstasyonu vaziyet planı (1- ambar, 2-istasyon binası, 3-lojman, 4- lojman) 99
Şekil 4.144 Arıkbaşı Tren İstasyonu istasyon binası ve ürün depolama yapısı, 2021 100
Şekil 4.145 Arıkbaşı Tren İstasyonu istasyon binası ve sundurması, 2021 100
Şekil 4.146 Arıkbaşı Tren İstasyonu ürün depolama yapısı, 2021 100
Şekil 4.147 Arıkbaşı Tren İstasyonu işçi yatakhaneleri, 2021 101
Şekil 4.148 Arıkbaşı Tren İstasyonu lojman binası, 2021 101
Şekil 4.149 Arıkbaşı Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 101
Şekil 4.150 Arıkbaşı Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021 101
Şekil 4.151 Arıkbaşı Tren İstasyonu ürün depolama yapısı kapısı, 2021 101
Şekil 4.152 Karpuzlu Tren İstasyonu hava fotoğrafı 102
Şekil 4.153 Karpuzlu Tren İstasyonu vaziyet planı (1-istasyon binası, 2- lojman) 102
Şekil 4.154 Karpuzlu Tren İstasyonu istasyon binası, 2021 103
Şekil 4.155 Karpuzlu Tren İstasyonu istasyon binası doğu cephesi, 2021 103
Şekil 4.156 Karpuzlu Tren İstasyonu sunudurmasının ahşap taşıyıcısı, 2021 103
Şekil 4.157 Karpuzlu Tren İstasyonu istasyon binası ve orijinal kantar, 2021 104
Şekil 4.158 Karpuzlu Tren İstasyonu istasyon binası kuzey ve batı cephesi, 2021 104
Şekil 4.159 Karpuzlu Tren İstasyonu lojman binası, 2021 104

Şekil 4.160 Karpuzlu Tren İstasyonu lojman binası penceresi, 2021 104
Şekil 4.161 Karpuzlu Tren İstasyonu istasyon penceresi kapısı, 2021 104
Şekil 4.162 Karpuzlu Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021 104
Şekil 4.163 Bayındır Tren İstasyonu hava fotoğrafı 105
Şekil 4.164 Bayındır Tren İstasyonu vaziyet planı (1- istasyon binası, 2-hangar, 3- su deposu, 4- ambar, 5- lojman, 6-lojman,7- lojman) 105
Şekil 4.165 Bayındır Tren İstasyonu istasyon binası, 2021 105
Şekil 4.166 Bayındır Tren İstasyonu istasyon ve hangar binası planı 106
Şekil 4.167 Bayındır Tren İstasyonu istasyon binası sundurması, 2021 106
Şekil 4.168 Bayındır Tren İstasyonu istasyon binası bekleme salonu, 2021 106
Şekil 4.169 Bayındır Tren İstasyonu hangar binası, 2021 106
Şekil 4.170 Bayındır Tren İstasyonu lojman binası, 2021 107
Şekil 4.171 Bayındır Tren İstasyonu su deposu, 2021 107
Şekil 4.172 Bayındır Tren İstasyonu ambar binası, 2021 107
Şekil 4.173 Bayındır Tren İstasyonu hangar binası kapısı, 2021 108
Şekil 4.174 Bayındır Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021 108
Şekil 4.175 Bayındır Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 108
Şekil 4.176 Çatal Tren İstasyonu hava fotoğrafı 109
Şekil 4.177 Çatal Tren İstasyonu vaziyet planı (1- istasyon binası,2- ambar, 3- çavuş lojmanı, 4- işçi barakası) 109
Şekil 4.178 Çatal Tren İstasyonu istasyon binası doğu cephesi, 2021 109
Şekil 4.179 Çatal Tren İstasyonu istasyon binası planı 110
Şekil 4.180 Çatal Tren İstasyonu ambar binası, 2021 110
Şekil 4.181 Çatal Tren İstasyonu lojman binası, 2021 110
Şekil 4.182 Çatal Tren İstasyonu istasyon binası güney cephesi, 2021 110
Şekil 4.183 Çatal Tren İstasyonu istasyon binası sundurmasının ahşap taşıyıcıları, 2021 111
Şekil 4.184 Çatal Tren İstasyonu bekleme salonundaki şömine, 2021 111
Şekil 4.185 Çatal Tren İstasyonu bekleme salonu penceresinin ahşap iç denizliği, 2021 111
Şekil 4.186 Çatal Tren İstasyonu ambar binası, 2021 112
Şekil 4.187 Çatal Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 112
Şekil 4.188 Çatal Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021 112
Şekil 4.189 Tire Tren İstasyonu hava fotoğrafı 113
Şekil 4.190 Tire Tren İtasyonu vaziyet planı (1-istasyon binası, 2- ambar, 3- depo, 4- işçi yatakhaneleri) 113

Şekil 4.191 Tire Tren İstasyonu istasyon binası, 2021 113
Şekil 4.192 Tire Tren İstasyonu istasyon binası planı 114
Şekil 4.193 Tire Tren İstasyonu batı cephesi, 2021 114
Şekil 4.194 Tire Tren İstasyonu istasyon binası bekleme salonu, 2021 114
Şekil 4.195 Tire Tren İstasyonu ürün depolama yapısı, 2021 115
Şekil 4.196 Tire Tren İstasyonu ürün depolama yapısı güney cephesi, 2021 115
Şekil 4.197 Tire Tren İstasyonu işçi yatakhaneleri, 2021 115
Şekil 4.198 Tire Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021 116
Şekil 4.199 Tire Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 116
Şekil 4.200 Tire Tren İstasyonu istasyon binası, 2021 116
Şekil 4.201 Ödemiş Tren İstasyonu hava fotoğrafı 117
Şekil 4.202 Ödemiş Tren İstasyonu vaziyet planı (1- istasyon binası, 2- ambar, 3-ambar, 4-su deposu, 5-lojman, 6- lojman) 117
Şekil 4.203 Ödemiş Tren İstasyonu güney cephesi, 2021 117
Şekil 4.204 Ödemiş Tren İstasyonu istasyon binası planı 118
Şekil 4.205 Ödemiş Tren İstasyonu istasyon binası batı ve güney cephesi, 2021 118
Şekil 4.206 Ödemiş Tren İstasyonu ahşap taşıyıcılı sundurma, 2021 118
Şekil 4.207 Ödemiş Tren İstasyonu ambar binası, 2021 119
Şekil 4.208 Ödemiş Tren İstasyonu ambar binası giriş kapısı, 2021 119
Şekil 4.209 Ödemiş Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 119
Şekil 4.210 Ödemiş Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021 120
Şekil 4.211 Basmane Tren İstasyonu hava fotoğrafı 121
Şekil 4.212 Basmane Tren İstasyonu vaziyet planı 121
Şekil 4.213 Basmane Tren İstasyonu batı cephesi, 2021 121
Şekil 4.214 Basmane Tren İstasyonu istasyon binası ve dökme demir sundurma 122
Şekil 4.215 Basmane Tren İstasyonu istasyon binası planı 122
Şekil 4.216 Basmane Tren İstasyonu istasyon binası bekleme salonu, 2021 122
Şekil 4.217 Basmane Tren İstasyonu doğu cephesi, 2021 122
Şekil 4.218 Basmane Tren İstasyonu sundurması ve dökme demir taşıyıcıları, 2021 123
Şekil 4.219 Basmane Tren İstasyonu yarı açık yolcu bekleme alanı, 2021 123
Şekil 4.220 Basmane Tren İstasyonu 123
Şekil 4.221 Basmane Tren İstasyonu batı cephesi, 2021 124
Şekil 4.222 Basmane Tren İstasyonu istasyon binası giriş kapısı, 2021 124
Şekil 4.223 Basmane Tren İstasyonu batı cephesi pencereleri, 2021 124

Şekil 4.224 Bornova Tren İstasyonu hava fotoğrafı....125
Şekil 4.225 Bornova Tren İstasyonu vaziyet planı (1- istasyon binası, 2- su deposu, 3- lojman, 4- tuvalet)....125
Şekil 4.226 Bornova Tren İstasyonu, 2021....125
Şekil 4.227 Bornova Tren İstasyonu demiryolu ray izleri, 2021....126
Şekil 4.228 Bornova Tren İstasyonu lojman binası, 2021....126
Şekil 4.229 Bornova Tren İstasyonu istasyon binası ve sundurması, 2021....126
Şekil 4.230 Bornova Tren İstasyonu sundurmasının ahşap taşıyıcıları, 2021....127
Şekil 4.231 Bornova Tren İstasyonu su deposu, 2021....127
Şekil 4.232 Bornova Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021....128
Şekil 4.233 Bornova Tren İstasyonu istasyon binası giriş kapısı, 2021....128
Şekil 4.234 Bornova Tren İstasyonu....129
Şekil 4.235 Karşıyaka Tren İstasyonu hava fotoğrafı....130
Şekil 4.236 Karşıyaka Tren İstasyonu vaziyet planı....130
Şekil 4.237 Karşıyaka Tren İstasyonu Kuzey cephesi, 2021....130
Şekil 4.238 Karşıyaka Tren İstasyonu ambar binası, 2021....131
Şekil 4.239 Karşıyaka Tren İstasyonu istasyon binası planı....131
Şekil 4.240 Karşıyaka Tren İstasyonu istasyon binası sundurması, 2021....131
Şekil 4.241 Karşıyaka Tren İstasyonu....132
Şekil 4.242 Karşıyaka Tren İstasyonu lojman binası, 2021....132
Şekil 4.243 Karşıyaka Tren İstasyonu sundurmasının ahşap taşıyıcıları, 2021....132
Şekil 4.244 Karşıyaka Tren İstasyonu lojman binası penceresi, 2021....133
Şekil 4.245 Karşıyaka Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021....133
Şekil 4.246 Çiğli Tren İstasyonu hava fotoğrafı....134
Şekil 4.247 Çiğli tren istasyonu vaziyet planı (1,2- istasyon binası ve lojman, 3- ambar, 4- su deposu)....134
Şekil 4.248 Çiğli tren istasyonu kuzey cephesi, 2021....134
Şekil 4.249 Çiğli Tren İstasyonu istasyon binası, 2021....135
Şekil 4.250 Çiğli Tren İstasyonu su deposu, 2021....135
Şekil 4.251 Çiğli Tren İstasyonu hangar binası, 2021....136
Şekil 4.252 Çiğli Tren İstasyonu hangar binası ve çatısı, 2021....136
Şekil 4.253 Çiğli Tren İstasyonu istayson binası penceresi, 2021....137
Şekil 4.254 Eski Gümrük Binası (Konak Pier) hava fotoğrafı....140
Şekil 4.255 Eski Gümrük Binası (Konak Pier) vaziyet planı....140
Şekil 4.256 Konak Eski Gümrük Binası batı uçta yer alan mekan, 2022....141

Şekil 4.257 Konak Eski Gümrük Binası batı uçtaki mekanın güney cephesi , 2022 141
Şekil 4.258 Eski gümrük binası (Konak Pier) 141
Şekil 4.259 Konak Eski gümrük binası orta koridora açılan taş söveli kapı, 2022 142
Şekil 4.260 Konak Eski gümrük binası mekanlar arasında bulunan koridor, 2022 142
Şekil 4.261 Eski gümrük binası (Konak Pier) 142
Şekil 4.262 Eski gümrük binası (Konak Pier)kapısı ve yuvarlak penceresi , 2022 143
Şekil 4.263 Eski gümrük binası (Konak Pier) dikdörtgen penceresi ve metal kepenkleri , 2022 143
Şekil 4.264 Eski gümrük binası (Konak Pier) orta koridor ve koridora açılan kapılar, 2022 144
Şekil 4.265 Eski gümrük binası (Konak Pier) yuvarlak kemerli kapısı ve pencereleri, 2022 144
Şekil 4.266 Eski gümrük binası (Konak Pier) taş kollarla taşınan balkonu ve dikdörtgen pencereleri, 2022 145
Şekil 4.267 Eski gümrük binası (Konak Pier) taş söveli yuvarlak kemerli kapısı , 2022 145
Şekil 4.268 Eski gümrük binası orta koridoru(Konak Pier) , 2022 146
Şekil 4.269 Eski gümrük binası (Konak Pier) doğu cephesi, 2022 146
Şekil 4.270 Eski gümrük binası (Konak Pier)doğu cephesi kapı ve pencereleri , 2022 147
Şekil 4.271 Eski gümrük binası çeşmesi ve köşe taşları(Konak Pier) , 2022 147
Şekil 4.272 Eski gümrük binası (Konak Pier) güney mekanı doğu cephesi, 2022 147
Şekil 4.273 Eski gümrük binası (Konak Pier) güney cephesi kapısı, 2022 148
Şekil 4.274 Eski gümrük binası (Konak Pier)güney cephesi , 2022 148
Şekil 4.275 Eski gümrük binası denizden görünüşü (Konak Pier), 2022 148
Şekil 4.276 Urla Eski Gümrük Binası hava fotoğrafı 149
Şekil 4.277 Urla Eski Gümrük Binası vaziyet planı 149
Şekil 4.278 Urla Eski Gümrük Binası batı cephesi, 2022 150
Şekil 4.279 Urla Eski Gümrük Binası ahşap taşıcıları olan sundurması, 2022 150
Şekil 4.280 Urla Eski Gümrük Binası güney ve doğu cephesi, 2022 150
Şekil 4.281 Urla Eski Gümrük Binası sıva altı duvar örgüsü, 2022 151
Şekil 4.282 Urla Eski Gümrük Binası batı cephesi penceresi, 2022 151
Şekil 4.283 Urla Eski Gümrük Binası doğu cephesi giriş kapısı, 2022 151

Şekil 4.284 Urla Eski Gümrük Binası doğu cephesindeki orijinal posta kutusu, 2022 151
Şekil 4.285 Urla Eski Gümrük Binası doğu cephesi, 2022 151
Şekil 4.286 Urla Eski Gümrük Binası güney cephesi, 2022 151
Şekil 4.287 Aliağa Eski Gümrük Binası hava fotoğrafı 152
Şekil 4.288 Aliağa Eski Gümrük Binası vaziyet planı 152
Şekil 4.289 Aliağa Eski Gümrük Binası, 2022 152
Şekil 4.290 Aliağa Eski Gümrük Binası güney cephesi, 2022 153
Şekil 4.291 Aliağa Eski Gümrük Binası batı cephesindeki pencereler, 2022 153
Şekil 4.292 Aliağa Eski Gümrük Binası köşe taşları, 2022 153
Şekil 4.293 Çeşme Eski Gümrük Binası hava fotoğrafı 154
Şekil 4.294 Çeşme Eski Gümrük Binası vaziyet planı 154
Şekil 4.295 Çeşme Eski Gümrük Binası, 2022 154
Şekil 4.296 Çeşme Eski Gümrük Binası doğu cephesi, 2022 155
Şekil 4.297 Çeşme Eski Gümrük Binası kuzey iç mekanı, 2022 155
Şekil 4.298 Çeşme Eski Gümrük Binası güney iç mekanı, 2022 155
Şekil 4.299 Çeşme Eski Gümrük Binası güney cephesi, 2022 156
Şekil 4.300 Çeşme Eski Gümrük Binası kuzey cephesi, 2022 156
Şekil 4.301 Çeşme Eski Gümrük Binası batı cephesi giriş kapıları, 2022 156
Şekil 4.302 Çeşme Eski Gümrük Binası doğu cephesi kapısı, 2022 156
Şekil 4.303 Çeşme Eski Gümrük Binası kuzey cephesi kapısı ve pencereleri, 2022 156
Şekil 4.304 Manisalıoğlu Han hava fotoğrafı 159
Şekil 4.305 Manisalıoğlu Han vaziyet planı 159
Şekil 4.306 Manisalıoğlu Han planı 160
Şekil 4.307 Manisalıoğlu Han ana cephesi, 2022 160
Şekil 4.308 Manisalıoğlu Han avlusu, 2022 160
Şekil 4.309 Manisalıoğlu Han üst kat yarı açık alanı, 2022 161
Şekil 4.310 Manisalıoğlu Han avlusundaki orijinal pencereler, 2022 161
Şekil 4.311 Manisalıoğlu Han giriş cephesinin üst katı, 2022 161
Şekil 4.312 Manisalıoğlu Han üst kata çıkış merdivenleri, 2022 162
Şekil 4.313 Manisalıoğlu Han giriş cephesi pencereleri, 2022 162
Şekil 4.314 Manisalıoğlu Avlunun Güneybatısındaki mekanlar 162
Şekil 4.315 Büyük Karaosmanoğlu Han hava fotoğrafı 163
Şekil 4.316 Büyük Karaosmanoğlu Han vaziyet planı 163

Şekil 4.317 Büyük Karaosmanoğlu Han planı 164
Şekil 4.318 Büyük Karaosmanoğlu Han, 2022 164
Şekil 4.319 Büyük Karaosmanoğlu Han avlusu batı cephesi, 2022 164
Şekil 4.320 Büyük Karaosmanoğlu Han kuzey cephesi, 2022 165
Şekil 4.321 Büyük Karaosmanoğlu Han avlusu, 2022 165
Şekil 4.322 Büyük Karaosmanoğlu Han Kuzey Genel Görünüş 165
Şekil 4.323 Büyük Karaosmanoğlu Han Alt Kat Planı 166
Şekil 4.324 Büyük Karaosmanoğlu Han Üst Kat Planı 166
Şekil 4.325 Büyük Karaosmanoğlu Han Üst Kat Batı Revak 166
Şekil 4.326 Büyük Karaosmanoğlu Han Üst Kat Güney Revak 166
Şekil 4.327 Kadıoğlu Han hava fotoğrafı 167
Şekil 4.328 Kadıoğlu Han vaziyet planı 167
Şekil 4.329 Kadıoğlu Han, 2022 167
Şekil 4.330 Kadıoğlu Han planı 168
Şekil 4.331 Kadıoğlu Han giriş koridoru ve avlu arasındaki kemerli geçiş, 2022 168
Şekil 4.332 Kadıoğlu Han giriş koridoru tonozu, 2022 168
Şekil 4.333 Kadıoğlu Han giriş kapısı, 2022 169
Şekil 4.334 Kadıoğlu Han, 2022 169
Şekil 4.335 Kadıoğlu Han giriş koridorundaki kapı ve pencere, 2022 169
Şekil 4.336 Kadıoğlu Han Alt Kat Planı 170
Şekil 4.337 Kadıoğlu Han Üst Kat Planı 170
Şekil 4.338 Abdurrahmanoğlu Han hava fotoğrafı 171
Şekil 4.339 Abdurrahmanoğlu Han vaziyet planı 171
Şekil 4.340 Abdurrahmanoğlu Han, 2022 171
Şekil 4.341 Abdurrahmanoğlu Han planı 172
Şekil 4.342 Abdurrahmanoğlu Han batı cephe girişi üstünde yer alan kitabe 172
Şekil 4.343 Abdurrahmanoğlu Han doğu cephesi, 2022 172
Şekil 4.344 Abdurrahmanoğlu Han Orta Koridor 173
Şekil 4.345 Abdurrahmanoğlu Han planı 173
Şekil 4.346 Abdurrahmanoğlu Han iç mekanı 173
Şekil 4.347 Musevit Han hava fotoğrafı 174
Şekil 4.348 Musevit Han vaziyet planı 174
Şekil 4.349 Musevit Han planı 175
Şekil 4.350 Musevit Han doğu cephesi, 2022 175
Şekil 4.351 Musevit Han orta koridoru, 2022 175

Şekil 4.352 Musevit Han kapısı, 2022 176
Şekil 4.353 Musevit Han orta koridor kapısı, 2022 176
Şekil 4.354 Musevit Han kuzey genel görünüş 176
Şekil 4.355 Musevit Han alt kat planı 177
Şekil 4.356 Musevit Han üst kat planı 177
Şekil 4.357 Musevit Han kesiti 177
Şekil 4.358 Musevit Han orta koridor ve tonozu 177
Şekil 4.359 Esir Han hava fotoğrafı 178
Şekil 4.360 Esir Han vaziyet planı 178
Şekil 4.361 Esir Han planı 179
Şekil 4.362 Esir Han batı cephesi, 2022 179
Şekil 4.363 Esir Han batı cephesi kapısı, 2022 179
Şekil 4.364 Esir Han orta koridoru, 2022 180
Şekil 4.365 Esir Han doğu cephesi, 2022 180
Şekil 4.366 Esir Han batı cephesi üçgen alınlık, 2022 180
Şekil 4.367 Esir Han batı giriş cephesi 180
Şekil 4.368 Esir Han orta koridor 180
Şekil 4.369 Esir Han planı 180
Şekil 4.370 Arap Han hava fotoğrafı 181
Şekil 4.371 Arap Han vaziyet planı 181
Şekil 4.372 Arap Han özgün planı 182
Şekil 4.373 Arap Han mevcut planı 182
Şekil 4.374 Arap Han batı cephesi, 2022 182
Şekil 4.375 Arap Han koridoru, 2022 183
Şekil 4.376 Arap Han avludaki mescid, 2022 183
Şekil 4.377 Arap Han ahşap çatısı, 2022 183
Şekil 4.378 Arap Han giriş kemeri üzerindeki süslemeler, 2022 184
Şekil 4.379 Arap Han giriş kapısının üzerindeki pencere, 2022 184
Şekil 4.380 Arap Han kuzey cephesi 184
Şekil 4.381 Arap Han üst kat mekanlarının koridora açılan kapı ve pencereleri. 184
Şekil 4.382 Salepçioğlu Han hava fotoğrafı 185
Şekil 4.383 Salepçioğlu Han vaziyet planı 185
Şekil 4.384 Salepçioğlu Han planı 186
Şekil 4.385 Salepçioğlu Han kuzey giriş cephesi, 2022 186
Şekil 4.386 Salepçioğlu Han orta koridoru, 2022 186

Şekil 4.387 Salepçioğlu Han üst kat ile galeri arasındaki kemerli duvar, 2022 187
Şekil 4.388 Salepçioğlu Han üst kat geçişleri ve galeri, 2022....187
Şekil 4.389 Salepçioğlu Han orta koridoru, 2022 187
Şekil 4.390 Salepçioğlu Han özgün duvar örgüsü, 2022 188
Şekil 4.391 Salepçioğlu Han sonradan eklenen bölümün koridoru, 2022 188
Şekil 4.392 Salepçioğlu Han kuzey cephesinde yer alan pencereler, 2022 188
Şekil 4.393 Salepçioğlu Han Veysel Çıkmazı girişi, 2022....188
Şekil 4.394 Çakaloğlu Han hava fotoğrafı 189
Şekil 4.395 Çakaloğlu Han vaziyet planı....189
Şekil 4.396 Çakaloğlu Han planı 190
Şekil 4.397 Çakaloğlu Han batı cephesi, 2022....190
Şekil 4.398 Çakaloğlu Han batı cephesinde yer alan sebil, 2022 190
Şekil 4.399 Çakaloğlu Han Restitüsyon Planı 191
Şekil 4.400 Çakaloğlu Han batı girişi çeşmesi, 2022....191
Şekil 4.401 Çakaloğlu Han orta koridoru ve tonozlu üst örtüsü, 2022 191
Şekil 4.402 Çakaloğlu Han sıva altında yer alan duvar örgüsü, 2022 192
Şekil 4.403 Çakaloğlu Han doğu girişi, 2022....192
Şekil 4.404 Çakaloğlu Han cephesinde yer alan tuğla süslemesi, 2022 192
Şekil 4.405 Çakaloğlu Han orta koridor aydınlatma pencereleri, 2022....192
Şekil 4.406 Çakaloğlu Han ana giriş kapısı, 2022 192
Şekil 4.407 Çakaloğlu Han Tavan Detayı....192
Şekil 4.408 Cambaz (Tüysüz) Han hava fotoğrafı....193
Şekil 4.409 Cambaz (Tüysüz) Han vaziyet planı 193
Şekil 4.410 Cambaz (Tüysüz) Han planı....194
Şekil 4.411 Cambaz (Tüysüz) Han Güney Görünüşü 194
Şekil 4.412 Cambaz (Tüysüz) Han planı....195
Şekil 4.413 Cambaz (Tüysüz) Han orta koridor 195
Şekil 4.414 Tütün Han hava fotoğrafı....196
Şekil 4.415 Tütün Han vaziyet planı 196
Şekil 4.416 Tütün Han planı....197
Şekil 4.417 Tütün Han güney cephesi, 2022....197
Şekil 4.418 Tütün Han güney cephesi penceresi, 2022....197
Şekil 4.419 Tütün Han 198
Şekil 4.420 Tütün Han güney cephesi kapısı, 2022....198
Şekil 4.421 Tütün Han güney cephesi, 2022....198

Şekil 4.422 Bıçakçı Han hava fotoğrafı....199
Şekil 4.423 Bıçakçı Han vaziyet planı....199
Şekil 4.424 Bıçakçı Han planı....200
Şekil 4.425 Bıçakçı Han iç mekanı ve ahşap çatısı, 2022....200
Şekil 4.426 Bıçakçı Han avlusunun güneyi, 2022....200
Şekil 4.427 Bıçakçı Han avlusu, 2022....201
Şekil 4.428 Bıçakçı Han penceresi, 2022....201
Şekil 4.429 Bıçakçı Han çatısının ahşap strüktürü, 2022....201
Şekil 4.430 Yusufoğlu Han hava fotoğrafı....202
Şekil 4.431 Yusufoğlu Han vaziyet planı....202
Şekil 4.432 Yusufoğlu Han planı....203
Şekil 4.433 Yusufoğlu Han batı cephesi, 2022....203
Şekil 4.434 Yusufoğlu Han batı cephesi girişi, 2022....203
Şekil 4.435 Yusufoğlu Han cephesinde yer alan balkonlar, 2022....204
Şekil 4.436 Yusufoğlu Han batı cephesi pencereleri, 2022....204
Şekil 4.437 Yusufoğlu Han batı cephesi kapısı, 2022....204
Şekil 4.438 Ragıp Paşa Han hava fotoğrafı....205
Şekil 4.439 Ragıp Paşa Han vaziyet planı....205
Şekil 4.440 Ragıp Paşa Han planı....206
Şekil 4.441 Ragıp Paşa Han güney cephesi, 2022....206
Şekil 4.442 Ragıp Paşa Han güney cephesi cumbası, 2022....206
Şekil 4.443 Ragıp Paşa Han giriş kapıları, 2022....207
Şekil 4.444 Ragıp Paşa Han üst kat pencereleri, 2022....207
Şekil 4.445 Hacı Sadullah Han hava fotoğrafı....208
Şekil 4.446 Hacı Sadullah Han vaziyet planı....208
Şekil 4.447 Hacı Sadullah Han planı....209
Şekil 4.448 Hacı Sadullah Han doğu cephesi, 2022....209
Şekil 4.449 Hacı Sadullah Han kuzeydoğu köşesi, 2022....209
Şekil 4.450 Hacı Sadullah Han doğu cephesi balkonu, 2022....210
Şekil 4.451 Hacı Sadullah Han kitabesi, 2022....210
Şekil 4.452 Hacı Sadullah Han doğu cephesi pencereleri, 2022....210
Şekil 4.453 Hacı Hasan Paşa Han hava fotoğrafı....211
Şekil 4.454 Hacı Hasan Paşa Han vaziyet planı....211
Şekil 4.455 Hacı Hasan Paşa Han güney cephesi, 2022....211
Şekil 4.456 Hacı Hasan Paşa Han planı....212

Şekil 4.457 Hacı Hsan Paşa Han güney cephesi çeşmesi....212
Şekil 4.458 Hacı Hasan Paşa Han ön cepheye bakan iç mekan 212
Şekil 4.459 Hacı Hasan Paşa Han avluya giriş koridoru....213
Şekil 4.460 Hacı Hasan Paşa Han iç koridor ve dökme demir kolonları....213
Şekil 4.461 Hacı Hasan Paşa Han giriş kapısı....213
Şekil 4.462 Gaffarzade Han hava fotoğrafı 214
Şekil 4.463 Gaffarzade Han vaziyet planı (....214
Şekil 4.464 Gaffarzade Han planı 215
Şekil 4.465 Gaffarzade Han ve yıkılan bölümlerine yapılan yeni iş hanları, 2022 215
Şekil 4.466 Gaffarzade Han geri çekilen ana girişi, 2022....216
Şekil 4.467 Gaffarzade Han üst kat pencereleri, 2022 216
Şekil 4.468 Gaffarzade Han doğu cephesi ve alt kat giriş kapısı, 2022....216
Şekil 4.469 Meserret Han hava fotoğrafı....217
Şekil 4.470 Meserret Han vaziyet planı 217
Şekil 4.471 Meserret Han kuzey cephesi, 2022 218
Şekil 4.472 Meserret Han özgün ve mevcut planları 218
Şekil 4.473 Meserret Han avlusundaki havuz, 2022....218
Şekil 4.474 Meserret Han avlusunun cam üst örtüsü, 2022....219
Şekil 4.475 Meserret Han kuzey cephesi balkonu, pencereleri ve alınlığı, 2022..219
Şekil 4.476 Meserret Han giriş kapısı, 2022 219
Şekil 4.477 Kemahlı Han hava fotoğrafı 220
Şekil 4.478 Kemahlı Han vaziyet planı....220
Şekil 4.479 Kemahlı Han güney cephesi, 2022 220
Şekil 4.480 Kemahlı Han avlusu, 2022....221
Şekil 4.481 Kemahlı Han batı cephesi ve balkonu, 2022 221
Şekil 4.482 Kemahlı Han güney cephesinde yer alan balkon, 2022 221
Şekil 4.483 Kemahlı Han güney cephesinde yer alan alıklık ve kitabesi, 2022....222
Şekil 4.484 Kemahlı Han kuzey ve batı cephesine açılan kapılar, 2022....222
Şekil 4.485 Kemahlı Han güney cephesi....222
Şekil 4.486 Öşür Han hava fotoğrafı....223
Şekil 4.487 Öşür Han vaziyet planı....223
Şekil 4.488 Öşür Han batı cephesi ana girişi, 2022 224
Şekil 4.489 Öşür Han avlusu, 2022....224
Şekil 4.490 Öşür Han ‘’L’’ planlı bölümü, 2022 224

Şekil 4.491 Öşür Han giriş ile avlu arasındaki kemerli geçiş, 2022 225
Şekil 4.492 Öşür Han kapıları ve pencereleri, 2022 225
Şekil 4.493 Öşür Han zemin kat planı 226
Şekil 4.494 Öşür Han üst kat planı 226
Şekil 4.495 Aliağa İskele Han hava fotoğrafı 227
Şekil 4.496 Aliağa İskele Han vaziyet planı 227
Şekil 4.497 Aliağa İskele Han kuzeydoğu görünüşü, 2022 228
Şekil 4.498 Aliağa İskele Han doğu cephesi, 2022 228
Şekil 4.499 Aliağa İskele Han kuzey cephesindeki ek yapılar, 2022 228
Şekil 4.500 Aliağa İskele Han kuzey kemerli giriş cephesi, 2022 228
Şekil 4.501 Aliağa İskele Han doğu cephesindeki kapı ve pencereler, 2022 229
Şekil 4.502 Aliağa İskele Han ahşap panjurlu penceresi, 2022 229
Şekil 4.503 Aliağa İskele Han kemerli giriş kapısı ve üst kat pencereleri, 2022 229
Şekil 4.504 Menemen Tarihi Han hava fotoğrafı 230
Şekil 4.505 Menemen Tarihi Han vaziyet planı 230
Şekil 4.506 Menemen Tarihi Han kuzey ve doğu cephesi, 2022 231
Şekil 4.507 Menemen Tarihi Han güney cephesi, 2022 231
Şekil 4.508 Menemen Tarihi Han doğu cephesi, 2022 231
Şekil 4.509 Menemen Tarihi Han penceresi, 2022 232
Şekil 4.510 Menemen Tarihi Han giirş kapısı, 2022 232
Şekil 4.511 Menemen Tarihi Han giriş kapısı üzerindeki dendanlı söve, 2022 232
Şekil 4.512 Ödemiş Keçecizade Hanı hava fotoğrafı 233
Şekil 4.513 Ödemiş Keçecizade Hanı vaziyet planı 233
Şekil 4.514 Ödemiş Keçecizade Hanı kuzey cephesi, 2022 234
Şekil 4.515 Ödemiş Keçecizade Hanı Yıldız Oteli, 2022 234
Şekil 4.516 Ödemiş Keçecizade Hanı avlunun kuzey ve batısında yer alan mekanlar, 2022 234
Şekil 4.517 Ödemiş Keçecizade Hanı avlusu, 2022 235
Şekil 4.518 Ödemiş Keçecizade Hanı üst kat iç mekanı, 2022 235
Şekil 4.519 Ödemiş Keçecizade Hanı üst kat koridoru, 2022 235
Şekil 4.520 Ödemiş Tuzcu Hanı hava fotoğrafı 236
Şekil 4.521 Ödemiş Tuzcu Hanı vaziyet planı 236
Şekil 4.522 Ödemiş Tuzcu Hanı doğu cephesi, 2022 237
Şekil 4.523 Ödemiş Tuzcu Hanı giriş kapısı ve pencereleri, 2022 237
Şekil 4.524 Ödemiş Tuzcu Hanı ahşap çatısı, 2022 237

Şekil 4.525 Bergama Katır Han hava fotoğrafı 238
Şekil 4.526 Bergama Katır Han vaziyet planı 238
Şekil 4.527 Bergama Katır Han güney cephesi, 2022....239
Şekil 4.528 Bergama Katır Han girişin yanında yer alan ticari mekanlar, 2022...239
Şekil 4.529 Bergama Katır Han girişi ve günümüzde kahve olarak kullanılan mekan, 2022 239
Şekil 4.530 Bergama Katır Han çatısı, 2022....240
Şekil 4.531 Bergama Katır Han giriş ve avlu arasında yer alan koridor, 2022 240
Şekil 4.532 Bergama Katır Han giriş kapısı, 2022 240
Şekil 4.533 Kınık Abdurrahman Han hava fotoğrafı....241
Şekil 4.534 Kınık Abdurrahman Han vaziyet planı 241
Şekil 4.535 Kınık Abdurrahman Han doğu cephesi, 2022....242
Şekil 4.536 Kınık Abdurrahman Han günümüze ulaşmış mekanlar, 2022....242
Şekil 4.537 Kınık Abdurrahman Han avlusu, 2022 242
Şekil 4.538 Kınık Abdurrahman Han giriş kapısı kemeri ve üst örtüsü, 2022 242
Şekil 4.539 Kınık Abdurrahman Han avluda yer alan günümüze ulaşmış mekanlar, 2022 242
Şekil 4.540 Kınık Abdurrahman Han giriş kapısı, 2022 242
Şekil 4.541 Havagazı Fabrikası hava fotoğrafı 246
Şekil 4.542 Havagazı Fabrikası vaziyet planı (1- dökümhaane, 2- su deposu, 3- makine dairesi, 4- baca, 5-atölyeler, 6-idari bina, 7- laboratuvar).....246
Şekil 4.543 Havagazı Fabrikası dökümhanesi, 2022 247
Şekil 4.544 Havagazı Fabrikası makine dairesi, 2022....247
Şekil 4.545 Havagazı Fabrikası dökümhanesi iç mekanı, 2022....247
Şekil 4.546 Havagazı Fabrikası idari binası, 2022....248
Şekil 4.547 Havagazı Fabrikası laboratuvarı, 2022 248
Şekil 4.548 Havagazı Fabrikası dökümhanesi güney cephesi, 2022 248
Şekil 4.549 Havagazı Fabrikası atölyesi, 2022....248
Şekil 4.550 Havagazı Fabrikası bacası, 2022....249
Şekil 4.551 Havagazı Fabrikası su deposu, 2022 249
Şekil 4.552 Havagazı Fabrikası atölyesi ve yemekhanesi, 2022 249
Şekil 4.553 Havagazı Fabrikası planı....250
Şekil 4.554 Eski Un Fabrikası hava fotoğrafı 251
Şekil 4.555 Eski Un Fabrikası vaziyet planı....251
Şekil 4.556 Eski Un Fabrikası planı....252
Şekil 4.557 Eski Un Fabrikası batı cephesi ek binası, 2022 252

Şekil 4.558 Eski Un Fabrikası batı cephesinde yer alan giydirme cephe, 2022 ...252
Şekil 4.559 Eski Un Fabrikası kesiti ...253
Şekil 4.560 Eski Un Fabrikaları ve aralarındaki geçit, 2022 ...253
Şekil 4.561 Eski Un Fabrikası kuzey cephesi, 2022 ...253
Şekil 4.562 Eski Un Fabrikaları ve aralarındaki geçit, 2022 ...254
Şekil 4.563 Eski Un Fabrikası batı cephesi, 2022 ...254
Şekil 4.564 Bomonti Nektar Bira Fabrikası hava fotoğrafı ...255
Şekil 4.565 Bomonti Nektar Bira Fabrikası vaziyet planı ...255
Şekil 4.566 Bomonti Nektar Bira Fabrikaları ...256
Şekil 4.567 Bomonti Nektar Bira Fabrikası doğu cephesi ...256
Şekil 4.568 Bomonti Nektar Bira Fabrikası yeni kullanım görseli ...256
Şekil 4.569 Bomonti Nektar Bira Fabrikası bacası, 2022 ...256
Şekil 4.570 Bomonti Nektar Bira Fabrikası yeni kullanımını gösteren görsel ...257
Şekil 4.571 Bomonti Nektar Bira Fabrikası doğu cephesi ...257
Şekil 4.572 Bomonti Nektar Bira Fabrikası restorasyon sonrası iç mekanı ...257
Şekil 4.573 Halkapınar Su Fabrikası hava fotoğrafı ...258
Şekil 4.574 Halkapınar Su Fabrikası vaziyet planı ...258
Şekil 4.575 Halkapınar Su Fabrikası laboratuvar planı ...259
Şekil 4.576 Halkapınar Su Fabrikası ...259
Şekil 4.577 Halkapınar Su Fabrikası seramik süpürgelik ...259
Şekil 4.578 Halkapınar Su Fabrikası şadırvanı kesiti ...259
Şekil 4.579 Halkapınar Su Fabrikası çizimleri ...260
Şekil 4.580 Halkapınar Su Fabrikası ...260
Şekil 4.581 Halkapınar Su Fabrikası şadırvanı ...260
Şekil 4.582 Halkapınar Su Fabrikası giriş kapısı ...260
Şekil 4.583 Halkapınar Su Fabrikası saçak altı tuğla süslemesi ...261
Şekil 4.584 Halkapınar Su Fabrikası ...261
Şekil 4.585 Halkapınar Su Fabrikası ...261
Şekil 4.586 Şark Sanayi hava fotoğrafı ...262
Şekil 4.587 Şark Sanayi vaziyet planı ...262
Şekil 4.588 Şark Sanayi giriş kapısı, 2022 ...262
Şekil 4.589 Şark Sanayi fabrika yapısı doğu cephesi, 2022 ...263
Şekil 4.590 Şark Sanayi fabrika yapısı kuzey cephesi, 2022 ...263
Şekil 4.591 Şark Sanayi makine dairesi doğu cephesi, 2022 ...263
Şekil 4.592 Şark Sanayi su deposu, 2022 ...264

Şekil 4.593 Şark Sanayi yerleşkesi duvarları, 2022 264
Şekil 4.594 Şark Sanayi yönetim birimi, 2022 264
Şekil 4.595 Tuzakoğlu Un Fabrikası hava fotoğrafı 265
Şekil 4.596 Tuzakoğlu Un Fabrikası vaziyet planı 265
Şekil 4.597 Tuzakoğlu Un Fabrikası kuzey cephesi 266
Şekil 4.598 Tuzakoğlu Un Fabrikası kuzey cephesi cam üst örtülü geçit 266
Şekil 4.599 Tuzakoğlu Un Fabrikası doğu cephesi, 2022 266
Şekil 4.600 Tuzakoğlu Un Fabrikası 267
Şekil 4.601 Tuzakoğlu Un Fabrikası iki bina arasındaki geçit 267
Şekil 4.602 Tuzakoğlu Un Fabrikası iç mekanı 267
Şekil 4.603 Tuzakoğlu Un Fabrikası kuzey ve doğu cephesi 268
Şekil 4.604 Tuzakoğlu Un Fabrikası kuzey cephesinde yer alan cumba 268
Şekil 4.605 Tariş Alkol Fabrikası hava fotoğrafı 269
Şekil 4.606 Tariş Alkol Fabrikası vaziyet planı (1- fabrika, 2- baca) 269
Şekil 4.607 Tariş Alkol Fabrikası Kuzey cephesi, 2022 269
Şekil 4.608 Tariş Alkol Fabrikası 270
Şekil 4.609 Tariş Alkol Fabrikası iç mekanı 270
Şekil 4.610 Tariş Alkol Fabrikası bacası, 2022 270
Şekil 4.611 Kiremit Fabrikası hava fotoğrafı 271
Şekil 4.612 Kiremit Fabrikası vaziyet planı 271
Şekil 4.613 Kiremit Fabrikası plan, kesit ve görünüşü 272
Şekil 4.614 Kiremit Fabrikası güney cephesi, 2022 272
Şekil 4.615 Kiremit Fabrikası doğu cephesi, 2022 272
Şekil 4.616 Kiremit Fabrikası batı cephesi penceresi, 2022 273
Şekil 4.617 Kiremit Fabrikası batı ve güney cephesi, 2022 273
Şekil 4.618 Tekel Sigara Fabrikası hava fotoğrafı 274
Şekil 4.619 Tekel Sigara Fabrikası vaziyet planı (1-fabrika, 2- yönetim birimi, 3- yönetim birimi, 4- özel ürün üretim alanı, 5- yemekhane) 274
Şekil 4.620 Tekel Sigara Fabrikası ana giriş kapısı 275
Şekil 4.621 Tekel Sigara Fabrikası 275
Şekil 4.622 Tekel Sigara Fabrikası iç mekanı ve dökme demir kolonlar 275
Şekil 4.623 Tekel Sigara Fabrikası iç mekanı ve dökme demir kolonlar 276
Şekil 4.624 Tekel Sigara Fabrikası 276
Şekil 4.625 Tekel Sigara Fabrikası kuzey cephesi 276
Şekil 4.626 Tekel Sigara Fabrikası iç mekân 277

Şekil 4.627 Tekel Sigara Fabrikası çizimleri 277
Şekil 4.628 Tekel Sigara Fabrikası vaziyet planı 277
Şekil 4.629 Tire Un Değirmeni hava fotoğrafı 278
Şekil 4.630 Tire Un Değirmeni vaziyet planı 278
Şekil 4.631 Tire Un Değirmeni doğu cephesi, 2022 278
Şekil 4.632 Tire Un Değirmeni iç mekanı, ahşap taşıyıcılı çatısı ve teçhizatı, 2022 279
Şekil 4.633 Tire Un Değirmeni doğu cephesi kapısı, 2022 279
Şekil 4.634 Tire Un Değirmeni doğu cephesi penceresi, 2022 279
Şekil 4.635 Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası hava fotoğrafı 280
Şekil 4.636 Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası vaziyet planı (1-fabrika, 2-depo) 280
Şekil 4.637 Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası batı cephesi, 2022 280
Şekil 4.638 Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası avlusu ve fabrika yapısı, 2022 281
Şekil 4.639 Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası kuzey cephesi, 2022 281
Şekil 4.640 Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası kuzey cephesi penceresi, 2022 281
Şekil 4.641 Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası zeytin ezme taşı, 2022 281
Şekil 4.642 Bayındır Çırçır Fabrikası hava fotoğrafı 282
Şekil 4.643 Bayındır Çırçır Fabrikası vaziyet planı (1-fabrika, 2- fabrika hanı) 282
Şekil 4.644 Bayındır Çırçır Fabrikası ve bacası, 2022 283
Şekil 4.645 Bayındır Çırçır Fabrikası batı cephesi ve bahçe duvarı, 2022 283
Şekil 4.646 Bayındır Çırçır Fabrikası ve fabrikanın hanı olarak bilinen yapı, 2022 283
Şekil 4.647 Selçuk Tekel Binası hava fotoğrafı 284
Şekil 4.648 Selçuk Tekel Binası vaziyet planı 284
Şekil 4.649 Selçuk Tekel Binası kuzey cephesi, 2022 285
Şekil 4.650 Selçuk Tekel Binası batı cephesi, 2022 285
Şekil 4.651 Selçuk Tekel Binası köşesi ve silmeleri, 2022 285
Şekil 4.652 Selçuk Tekel Binası pencereleri, 2022 286
Şekil 4.653 Selçuk Tekel Binası 286
Şekil 4.654 Bergama Çırçır Fabrikası hava fotoğrafı 287
Şekil 4.655 Bergama Çırçır Fabrikası vaziyet planı 287
Şekil 4.656 Bergama Çırçır Fabrikası ve Üç Kemer Köprüsü, 2022 288
Şekil 4.657 Bergama Çırçır Fabrikası batı cephesi, 2022 288
Şekil 4.658 Bergama Çırçır Fabrikası kapısı, 2022 288
Şekil 4.659 Bergama Çırçır Fabrikası pencereleri, 2022 288

Şekil 4.660 Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası hava fotoğrafı 289
Şekil 4.661 Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası vaziyet planı 289
Şekil 4.662 Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası, 2022 290
Şekil 4.663 Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası iç mekanı ve ahşap çatısı, 2022 290
Şekil 4.664 Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası ek yapıların izleri, 2022 290
Şekil 4.665 Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası güney cephesi, 2022 291
Şekil 4.666 Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası yapı köşesi ve silmeleri, 2022 291
Şekil 4.667 Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası penceresi, 2022 291
Şekil 4.668 Politi Şarap Fabrikası hava fotoğrafı 292
Şekil 4.669 Politi Şarap Fabrikası vaziyet planı 292
Şekil 4.670 Politi Şarap Fabrikası güney cephesi 293
Şekil 4.671 Politi Şarap Fabrikası hava fotoğrafı doğu cephesindeki yapılar arası boşluk 293
Şekil 4.672 Politi Şarap Fabrikası ve Havra Sokağı 293
Şekil 4.673 Politi Şarap Fabrikası giriş kapısı 294
Şekil 4.674 Politi Şarap Fabrikası batı cephesi 294
Şekil 4.675 Politi Şarap Fabrikası doğu cephesi ve çatısı 294
Şekil 4.676 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası hava fotoğrafı 295
Şekil 4.677 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası vaziyet planı 295
Şekil 4.678 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası batı cephesi, 2022 295
Şekil 4.679 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası 296
Şekil 4.680 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası çatısı 296
Şekil 4.681 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası giriş koridoru 296
Şekil 4.682 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası iç mekanı 297
Şekil 4.683 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası restorasyon sonrası giriş koridoru 297
Şekil 4.684 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası pencereleri, 2022 297
Şekil 4.685 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası giriş kapısı, 2022 297
Şekil 4.686 Urla Sabun Fabrikası hava fotoğrafı 298
Şekil 4.687 Urla Sabun Fabrikası vaziyet planı 298
Şekil 4.688 Urla Sabun Fabrikası kuzey cephesi, 2022 299
Şekil 4.689 Urla Sabun Fabrikası zemin kat planı 299
Şekil 4.690 Urla Sabun Fabrikası 1. kat planı 299
Şekil 4.691 Urla Sabun Fabrikası doğu cephesi, 2022 300
Şekil 4.692 Urla Sabun Fabrikası güney cephesi, 2022 300
Şekil 4.693 Urla Sabun Fabrikası kat silmeleri, 2022 300

Şekil 4.694 Konak Zeytinyağı Fabrikası hava fotoğrafı 301
Şekil 4.695 Konak Zeytinyağı Fabrikası vaziyet planı (1,2- fabrika, 3- baca) 301
Şekil 4.696 Konak Zeytinyağı Fabrikası batı cephesi, 2022 302
Şekil 4.697 Konak Zeytinyağı Fabrikası kuzey cephesi, 2022 302
Şekil 4.698 Konak Zeytinyağı Fabrikası fabrika ve depolama yapısı, 2022 302
Şekil 4.699 Konak Zeytinyağı Fabrikası bacası, 2022 303
Şekil 4.700 Konak Zeytinyağı Fabrikası kuzey cephesi kapısı, 2022 303
Şekil 4.701 Konak Zeytinyağı Fabrikası doğu cephesi köşesi, 2022 303
Şekil 4.702 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası hava fotoğrafı 304
Şekil 4.703 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası vaziyet planı 304
Şekil 4.704 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası avlusu, 2022 305
Şekil 4.705 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası batı cephesi, 2022 305
Şekil 4.706 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası kuzey cephesi, 2022 305
Şekil 4.707 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası çatı altı silmesi ve köşesi, 2022 306
Şekil 4.708 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası batı cephesi, 2022 306
Şekil 4.709 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası balkonu, 2022 306
Şekil 4.710 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası pencresi, 2022 306
Şekil 4.711 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası kapısı, 2022 306
Şekil 4.712 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası çizimleri 307
Şekil 4.713 Bergama Tabakhanesi hava fotoğrafı 308
Şekil 4.714 Bergama Tabakhanesi vaziyet planı 308
Şekil 4.715 Bergama Tabakhanesi ve Üç Kemer Köprüsü, 2022 309
Şekil 4.716 Bergama Tabakhanesi batı ve güney cephesi, 2022 309
Şekil 4.717 Bergama Tabakhanesi kuzey cephesi ve avlu duvarı, 2022 310
Şekil 4.718 Bergama Tabakhanesi batı cephesi pencereleri, 2022 310
Şekil 4.719 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası hava fotoğrafı 311
Şekil 4.720 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası vaziyet planı (1- fabrika, 2- baca, 3-depo, 4- depo, 5- zeytin işleme havuzu) 311
Şekil 4.721 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası ve bacası, 2022 312
Şekil 4.722 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası doğu cephesi, 2022 312
Şekil 4.723 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası havuzları, 2022 312
Şekil 4.724 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası çatı altı yuvarlak penceresi, 2022 313
Şekil 4.725 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası iç mekan, 2022 313
Şekil 4.726 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası ahşap çatısı, 2022 313
Şekil 4.727 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası penceresi, 2022 313

Şekil 4.728 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası kapısı, 2022 313
Şekil 4.729 Olivos Zeytinyağı Fabrikası hava fotoğrafı 314
Şekil 4.730 Olivos Zeytinyağı Fabrikası vaziyet planı 314
Şekil 4.731 Olivos Zeytinyağı Fabrikası taş duvar örgüsü, 2022 315
Şekil 4.732 Olivos Zeytinyağı Fabrikası kuzey cephesi, 2022 315
Şekil 4.733 Olivos Zeytinyağı Fabrikası doğu cephesi, 2022 315
Şekil 4.734 Olivos Zeytinyağı Fabrikası doğu cephesi avlu girişi, 2022 316
Şekil 4.735 Olivos Zeytinyağı Fabrikası kuzey cephesi pencereleri, 2022 316
Şekil 4.736 Olivos Zeytinyağı Fabrikası zeytin ezme taşı, 2022 316
Şekil 4.737 Şirince Zeytinyağı Fabrikası hava fotoğrafı 317
Şekil 4.738 Şirince Zeytinyağı Fabrikası vaziyet planı 317
Şekil 4.739 Şirince Zeytinyağı Fabrikası kuzey cephesi 317
Şekil 4.740 Şirince Zeytinyağı Fabrikası ve ek yapısı, 2022 318
Şekil 4.741 Şirince Zeytinyağı Fabrikası zeytin ezme taşı, 2022 318
Şekil 4.742 Şirince Zeytinyağı Fabrikası batı cephesi penceresi, 2022 318
Şekil 4.743 Şirince Zeytinyağı Fabrikası batı cephesi bahçe girişi, 2022 318
Şekil 4.744 Urla Yağhanesi hava fotoğrafı 319
Şekil 4.745 Urla Yağhanesi vaziyet planı 319
Şekil 4.746 Urla Yağhanesi, 2022 319
Şekil 4.747 Urla Yağhanesi batı cephesi, 2022 320
Şekil 4.748 Urla Yağhanesi batı cephesi giriş kapısı, 2022 320
Şekil 4.749 Urla Yağhanesi güney cephesi giriş kapısı, 2022 320
Şekil 4.750 Urla Zeytinyağı Fabrikası hava fotoğrafı 321
Şekil 4.751 Urla Zeytinyağı Fabrikası vaziyet planı 321
Şekil 4.752 Urla Zeytinyağı Fabrikası ve bacası, 2022 322
Şekil 4.753 Urla Zeytinyağı Fabrikası kuzey cephesi, 2022 322
Şekil 4.754 Urla Zeytinyağı Fabrikası kuzey cephesi çatısı, 2022 322
Şekil 4.755 Urla Zeytinyağı Fabrikası kuzey kapısı pencere, 2022 323
Şekil 4.756 Urla Zeytinyağı Fabrikası kuzey cephesi kapısı, 2022 323
Şekil 4.757 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 hava fotoğrafı 324
Şekil 4.758 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 vaziyet planı (1-fabrika, 2- depo, 3-konaklama birimi) 324
Şekil 4.759 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 konaklama yapısı, 2022 324
Şekil 4.760 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 yağhanesi planı ve kesiti 325

Şekil 4.761 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 konaklama yapısı batı cephesi, 2022 325
Şekil 4.762 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 yağhanesi ve bacası, 2022.....325
Şekil 4.763 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 yağhanesi iç mekanı, 2022 326
Şekil 4.764 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 hamamlık binası, 2022.....326
Şekil 4.765 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1deposu, 2022.....326
Şekil 4.766 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 yağhanesi giriş kapısı, 2022.....326
Şekil 4.767 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 hava fotoğrafı.....327
Şekil 4.768 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 vaziyet planı (1- fabrika, 2-depo, 3-depo, 4- konaklama birimi).....327
Şekil 4.769 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 fabrika yapısı güney ve doğu cepheleri, 2022 327
Şekil 4.770 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 fabrika yapısı plan ve kesiti.....328
Şekil 4.771 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 depolama yapısı, 2022 328
Şekil 4.772 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 avlusu, 2022 328
Şekil 4.773 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2, 2022.....329
Şekil 4.774 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 girişi, 2022 329
Şekil 4.775 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 fabrika yapısı doğu cephesi pencereleri, 2022.....329
Şekil 4.776 Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası hava fotoğrafı.....330
Şekil 4.777 Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası vaziyet planı (1- fabrika,2- depo, 3-atık havuzu) 330
Şekil 4.778 Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası yağhanesi güney cephesi, 2022 331
Şekil 4.779 Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası deposu batı cephesi, 2022.....331
Şekil 4.780 Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası planı 331
Şekil 4.781 Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası yağhanesi güney cephesi penceresi, 2022 332
Şekil 4.782 Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası deposu doğu cephesi, 2022 332
Şekil 4.783 Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası deposu doğu cephesindeki teçhizat, 2022 332
Şekil 4.784 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 hava fotoğrafı.....333
Şekil 4.785 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 vaziyet planı (1- fabria, 2- depo, 3-baca).....333
Şekil 4.786 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 yağhanesi kuzey cephesi, 2022.....334
Şekil 4.787 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 bacası, 2022.....334
Şekil 4.788 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 deposu kuzey cephesi, 2022 334
Şekil 4.789 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 deposu doğu cephesi, 2022 335

Şekil 4.790 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 yağhanesi doğu cephesi, 2022 335
Şekil 4.791 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 planı (Manisa&Yerliyurt, 2013) 335
Şekil 4.792 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2 hava fotoğrafı 336
Şekil 4.793 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2 vaziyet planı 336
Şekil 4.794 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2 güney cephesi, 2022 337
Şekil 4.795 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2 batı cephesi, 2022 337
Şekil 4.796 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2 güney cephesi kapı ve pencereleri, 2022 337
Şekil 4.797 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3 hava fotoğrafı 338
Şekil 4.798 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3 vaziyet planı (1-Fabrika, 2- Depo) 338
Şekil 4.799 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3 avlusu, 2022 339
Şekil 4.800 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3 kuzey cephesi, 2022 339
Şekil 4.801 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3 batı cephesi penceresi, 2022 339
Şekil 4.802 Alacatı Yağhanesi hava fotoğrafı 340
Şekil 4.803 Alacatı Yağhanesi vaziyet planı 340
Şekil 4.804 Alacatı Yağhanesi doğu ve güney cephesi, 2022 341
Şekil 4.805 Alacatı Yağhanesi batı cephesi, 2022 341
Şekil 4.806 Alacatı Yağhanesi güney cephesi, 2022 341
Şekil 4.807 Konak Çırçır Fabrikası hava fotoğrafı 342
Şekil 4.808 Konak Çırçır Fabrikası vaziyet planı 342
Şekil 4.809 Konak Çırçır Fabrikası kuzey cephesi, 2022 343
Şekil 4.810 Konak Çırçır Fabrikası iç mekanı, 2022 343
Şekil 4.811 Konak Çırçır Fabrikası güney cephesi, 2022 343
Şekil 4.812 Konak Çırçır Fabrikası güney ve doğu cephesi, 2022 344
Şekil 4.813 Konak Çırçır Fabrikası yan parselinde yer alan fabrika yapısı, 2022 344
Şekil 4.814 Konak Çırçır Fabrikası yan parselde yer alan fabrikanın kapısı, 2022 344
Şekil 4.815 Konak Çırçır Fabrikası batı cephesindeki pencere, 2022 344
Şekil 4.816 Konak Çırçır Fabrikası batı cephesindeki kapı, pencere ve çatı silmesi, 2022 344
Şekil 4.817 Tekel Tütün Deposu hava fotoğrafı 345
Şekil 4.818 Tekel Tütün Deposu vaziyet planı 345
Şekil 4.819 Tekel Tütün Deposu planı 346
Şekil 4.820 Tekel Tütün Deposu kuzey cephesi, 2022 346
Şekil 4.821 Tekel Tütün Deposu iç mekanı, 2022 346
Şekil 4.822 Tekel Tütün Deposu iç mekanı, 2022 347

Şekil 4.823 Tekel Tütün Deposu kesiti....347
Şekil 4.824 Tekel Tütün Deposu giriş kapısı ve balkonu, 2022....347
Şekil 4.825 Tekel Tütün Deposu doğu cephesi, 2022....347
Şekil 4.826 Bergama Tütün Deposu hava fotoğrafı....348
Şekil 4.827 Bergama Tütün Deposu vaziyet planı....348
Şekil 4.828 Bergama Tütün Deposu, 2022....348
Şekil 4.829 Bergama Tütün Deposu doğu cephesi, 2022....349
Şekil 4.830 Bergama Tütün Deposu kuzey cephesi, 2022....349
Şekil 4.831 Bergama Tütün Deposu zemin kat planı....349
Şekil 4.832 Bergama Tütün Deposu üst kat planı....349
Şekil 4.833 Bergama Tütün Deposu ana giriş kapısı, 2022....350
Şekil 4.834 Bergama Tütün Deposu doğu cephesi penceresi, 2022....350
Şekil 4.835 Bergama Tütün Deposu mekan kurgusu ve üst örtüsü....350
Şekil 4.836 Bergama Palamut Deposu hava fotoğrafı....351
Şekil 4.837 Bergama Palamut Deposu vaziyet planı....351
Şekil 4.838 Bergama Palamut Deposu, 2022....352
Şekil 4.839 Bergama Palamut Deposu doğu cephesi, 2022....352
Şekil 4.840 Bergama Palamut Deposu güney cephesi, 2022....352
Şekil 4.841 Urla Depo Yapısı hava fotoğrafı....353
Şekil 4.842 Urla Depo Yapısı vaziyet planı....353
Şekil 4.843 Urla Depo Yapısı güney ve doğu cephesi, 2022....354
Şekil 4.844 Urla Depo Yapısı güney cephesi, 2022....354
Şekil 4.845 Urla Depo Yapısı güney cephesi pencereleri, 2022....354
Şekil 4.846 Sydney La Fontaine Halı Deposu hava fotoğrafı....355
Şekil 4.847 Sydney La Fontaine Halı Deposu vaziyet planı....355
Şekil 4.848 Sydney La Fontaine Halı Deposu batı cephesi, 2022....355
Şekil 4.849 Sydney La Fontaine Şirketi broşürü....356
Şekil 4.850 Sydney La Fontaine Halı Deposu kuzey cephesi, 2022....356
Şekil 4.851 Sydney La Fontaine Halı Deposu batı cephesi, 2022....356
Şekil 4.852 Sydney La Fontaine Halı Deposu kuzey cephesi penceresi ve köşesi, 2022....357
Şekil 4.853 Sydney La Fontaine Halı Deposu doğu cephesi, 2022....357
Şekil 4.854 Sydney La Fontaine Halı Deposu kuzey cephesi dairesel formlu pencereleri, 2022....357
Şekil 4.855 Sydney La Fontaine Halı Deposu batı cephesi kapısı ve üçgen alıklığı, 2022....358

Şekil 4.856 Sydney La Fontaine Halı Deposu kuzey cephesi kapısı, 2022 358
Şekil 4.857 Sydney La Fontaine Halı Deposu kuzey cephesi kapı ve pencereleri, 2022 358
Şekil 4.858 Urla Üzüm Deposu Hava Fotoğrafı.....359
Şekil 4.859 Urla Üzüm Deposu Vaziyet Planı.....359
Şekil 4.860 Urla Üzüm Deposu batı cephesi, 2022 359
Şekil 4.861 Urla Üzüm Deposu giriş cephesi kapı ve pencereler, 2022 360
Şekil 4.862 Urla Üzüm Deposu güneybatı köşesi, 2022 360
Şekil 4.863 Urla Üzüm Deposu giriş kapısı, 2022 360
Şekil 6.1 Osmanlı'nın önemli liman kentleri ve İzmir'deki ticaret Yapıları 398

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1 Osmanlı ihracatının 1839 ve 1913 yılları arasındaki ülkelere göre dağılımı 17
Tablo 2.2 Osmanlı ithalatının 1839 ve 1913 yılları arasındaki ülkelere göre dağılımı 16
Tablo 2.3 19. yüzyılın ikinci yarısında yabancı sermaye yatırımlarının ülkelere göre dağılımı 17
Tablo 3.1 1890/91 İzmir Salnamesinde yer alan tarıma uygun ve tarım yapılan alanlar 25
Tablo 3.2 19. yüzyılda İzmir ihracatının yıllara göre dağılımı (seçilmiş ürünler % değerleri) 28
Tablo 4.1 Kataloglardaki yapıların listesi 39
Tablo 4.2 Alsancak Tren İstasyonu 46
Tablo 4.3 Alsancak Tren İstasyonu 47
Tablo 4.4 Alsancak Tren İstasyonu 48
Tablo 4.5 Alsancak Tren İstasyonu 49
Tablo 4.6 Alsancak Tren İstasyonu 50
Tablo 4.7 Alsancak Tren İstasyonu 51
Tablo 4.8 Alsancak Tren İstasyonu 52
Tablo 4.9 Alsancak Tren İstasyonu 53
Tablo 4.10 Kemer Tren İstasyonu 54
Tablo 4.11 Kemer Tren İstasyonu 55
Tablo 4.12 Kemer Tren İstasyonu 56
Tablo 4.13 Kemer Tren İstasyonu 57
Tablo 4.14 Kemer Tren İstasyonu 58
Tablo 4.15 Şirinyer Tren İstasyonu 59
Tablo 4.16 Şirinyer Tren İstasyonu 60
Tablo 4.17 Şirinyer Tren İstasyonu 61
Tablo 4.18 Şirinyer Tren İstasyonu 62
Tablo 4.19 Şirinyer Tren İstasyonu 63
Tablo 4.20 Buca Tren İstasyonu 64
Tablo 4.21 Buca Tren İstasyonu 65
Tablo 4.22 Buca Tren İstasyonu 66
Tablo 4.23 Gaziemir Tren İstasyonu 67

Tablo 4.24 Gaziemir Tren İstasyonu 68
Tablo 4.25 Gaziemir Tren İstasyonu 69
Tablo 4.26 Gaziemir Tren İstasyonu 70
Tablo 4.27 Seydiköy Tren İstasyonu 71
Tablo 4.28 Seydiköy Tren İstasyonu 72
Tablo 4.29 Seydiköy Tren İstasyonu 73
Tablo 4.30 Cumaovası Tren İstasyonu 74
Tablo 4.31 Cumaovası Tren İstasyonu 75
Tablo 4.32 Cumaovası Tren İstasyonu 76
Tablo 4.33 Develiköy Tren İstasyonu 77
Tablo 4.34 Develiköy Tren İstasyonu 78
Tablo 4.35 Develiköy Tren İstasyonu 79
Tablo 4.36 Pancar Tren İstasyonu 80
Tablo 4.37 Pancar Tren İstasyonu 81
Tablo 4.38 Pancar Tren İstasyonu 82
Tablo 4.39 Pancar Tren İstasyonu 83
Tablo 4.40 Torbalı Tren İstasyonu 84
Tablo 4.41 Torbalı Tren İstasyonu 85
Tablo 4.42 Torbalı Tren İstasyonu 86
Tablo 4.43 Tepeköy Tren İstasyonu 87
Tablo 4.44 Tepeköy Tren İstasyonu 88
Tablo 4.45 Tepeköy Tren İstasyonu 89
Tablo 4.46 Selçuk Tren İstasyonu 90
Tablo 4.47 Selçuk Tren İstasyonu 91
Tablo 4.48 Selçuk Tren İstasyonu 92
Tablo 4.49 Selçuk Tren İstasyonu 93
Tablo 4.50 Çamlık Tren İstasyonu 94
Tablo 4.51 Çamlık Tren İstasyonu 95
Tablo 4.52 Çamlık Tren İstasyonu 96
Tablo 4.53 Çamlık Tren İstasyonu 97
Tablo 4.54 Çamlık Tren İstasyonu 98
Tablo 4.55 Arıkbaşı Tren İstasyonu 99
Tablo 4.56 Arıkbaşı Tren İstasyonu 100
Tablo 4.57 Arıkbaşı Tren İstasyonu 101
Tablo 4.58 Karpuzlu Tren İstasyonu 102

Tablo 4.59 Karpuzlu Tren İstasyonu....103
Tablo 4.60 Karpuzlu Tren İstasyonu....104
Tablo 4.61 Bayındır Tren İstasyonu....105
Tablo 4.62 Bayındır Tren İstasyonu....106
Tablo 4.63 Bayındır Tren İstasyonu....107
Tablo 4.64 Bayındır Tren İstasyonu....108
Tablo 4.65 Çatal Tren İstasyonu....109
Tablo 4.66 Çatal Tren İstasyonu....110
Tablo 4.67 Çatal Tren İstasyonu....111
Tablo 4.68 Çatal Tren İstasyonu....112
Tablo 4.69 Tire Tren İstasyonu....113
Tablo 4.70 Tire Tren İstasyonu....114
Tablo 4.71 Tire Tren İstasyonu....115
Tablo 4.72 Tire Tren İstasyonu....116
Tablo 4.73 Ödemiş Tren İstasyonu....117
Tablo 4.74 Ödemiş Tren İstasyonu....118
Tablo 4.75 Ödemiş Tren İstasyonu....119
Tablo 4.76 Ödemiş Tren İstasyonu....120
Tablo 4.77 Basmane Tren İstasyonu....121
Tablo 4.78 Basmane Tren İstasyonu....122
Tablo 4.79 Basmane Tren İstasyonu....123
Tablo 4.80 Basmane Tren İstasyonu....124
Tablo 4.81 Bornova Tren İstasyonu....125
Tablo 4.82 Bornova Tren İstasyonu....126
Tablo 4.83 Bornova Tren İstasyonu....127
Tablo 4.84 Bornova Tren İstasyonu....128
Tablo 4.85 Bornova Tren İstasyonu....129
Tablo 4.86 Karşıyaka Tren İstasyonu....130
Tablo 4.87 Karşıyaka Tren İstasyonu....131
Tablo 4.88 Karşıyaka Tren İstasyonu....132
Tablo 4.89 Karşıyaka Tren İstasyonu....133
Tablo 4.90 Çiğli Tren İstasyonu....134
Tablo 4.91 Çiğli Tren İstasyonu....135
Tablo 4.92 Çiğli Tren İstasyonu....136
Tablo 4.93 Çiğli Tren İstasyonu....137

Tablo 4.94 Eski Gümrük Binası (Konak Pier) 140
Tablo 4.95 Eski Gümrük Binası (Konak Pier) 141
Tablo 4.96 Eski Gümrük Binası (Konak Pier) 142
Tablo 4.97 Eski Gümrük Binası (Konak Pier) 143
Tablo 4.98 Eski Gümrük Binası (Konak Pier) 144
Tablo 4.99 Eski Gümrük Binası (Konak Pier) 145
Tablo 4.100 Eski Gümrük Binası (Konak Pier) 146
Tablo 4.101 Eski Gümrük Binası (Konak Pier) 147
Tablo 4.102 Eski Gümrük Binası (Konak Pier) 148
Tablo 4.103 Urla Eski Gümrük Binası 149
Tablo 4.104 Urla Eski Gümrük Binası 150
Tablo 4.105 Urla Eski Gümrük Binası 151
Tablo 4.106 Aliağa Eski Gümrük Binası 152
Tablo 4.107 Aliağa Eski Gümrük Binası 153
Tablo 4.108 Çeşme Eski Gümrük Binası 154
Tablo 4.109 Çeşme Eski Gümrük Binası 155
Tablo 4.110 Çeşme Eski Gümrük Binası 156
Tablo 4.111 Manisalıoğlu Han 159
Tablo 4.112 Manisalıoğlu Han 160
Tablo 4.113 Manisalıoğlu Han 161
Tablo 4.114 Manisalıoğlu Han 162
Tablo 4.115 Büyük Karaosmanoğlu Han 163
Tablo 4.116 Büyük Karaosmanoğlu Han 164
Tablo 4.117 Büyük Karaosmanoğlu Han 165
Tablo 4.118 Büyük Karaosmanoğlu Han 166
Tablo 4.119 Kadıoğlu Han 167
Tablo 4.120 Kadıoğlu Han 168
Tablo 4.121 Kadıoğlu Han 169
Tablo 4.122 Kadıoğlu Han 170
Tablo 4.123 Abdurrahmanoğlu Han 171
Tablo 4.124 Abdurrahmanoğlu Han 172
Tablo 4.125 Abdurrahmanoğlu Han 173
Tablo 4.126 Musevit Han 174
Tablo 4.127 Musevit Han 175
Tablo 4.128 Musevit Han 176

Tablo 4.129 Musevit Han....177
Tablo 4.130 Esir Han....178
Tablo 4.131 Esir Han....179
Tablo 4.132 Esir Han....180
Tablo 4.133 Arap Han....181
Tablo 4.134 Arap Han....182
Tablo 4.135 Arap Han....183
Tablo 4.136 Arap Han....184
Tablo 4.137 Salepçioğlu (Whittal) Han....185
Tablo 4.138 Salepçioğlu (Whittal) Han....186
Tablo 4.139 Salepçioğlu (Whittal) Han....187
Tablo 4.140 Salepçioğlu (Whittal) Han....188
Tablo 4.141 Çakaloğlu Han....189
Tablo 4.142 Çakaloğlu Han....190
Tablo 4.143 Çakaloğlu Han....191
Tablo 4.144 Çakaloğlu Han....192
Tablo 4.145 Cambaz (Tüysüz) Han....193
Tablo 4.146 Cambaz (Tüysüz) Han....194
Tablo 4.147 Cambaz (Tüysüz) Han....195
Tablo 4.148 Tütün Han....196
Tablo 4.149 Tütün Han....197
Tablo 4.150 Tütün Han....198
Tablo 4.151 Bıçakçı Han....199
Tablo 4.152 Bıçakçı Han....200
Tablo 4.153 Bıçakçı Han....201
Tablo 4.154 Yusufoğlu Han....202
Tablo 4.155 Yusufoğlu Han....203
Tablo 4.156 Yusufoğlu Han....204
Tablo 4.157 Ragıp Paşa Han....205
Tablo 4.158 Ragıp Paşa Han....206
Tablo 4.159 Ragıp Paşa Han....207
Tablo 4.160 Hacı Sadullah Han....208
Tablo 4.161 Hacı Sadullah Han....209
Tablo 4.162 Hacı Sadullah Han....210
Tablo 4.163 Hacı Hasan Paşa Han....211

Tablo 4.164 Hacı Hasan Paşa Han....212
Tablo 4.165 Hacı Hasan Paşa Han....213
Tablo 4.166 Gaffarzade Han....214
Tablo 4.167 Gaffarzade Han....215
Tablo 4.168 Gaffarzade Han....216
Tablo 4.169 Meserret Han....217
Tablo 4.170 Meserret Han....218
Tablo 4.171 Meserret Han....219
Tablo 4.172 Kemahlı Han....220
Tablo 4.173 Kemahlı Han....221
Tablo 4.174 Kemahlı Han....222
Tablo 4.175 Bayındır Öşür Han....223
Tablo 4.176 Bayındır Öşür Han....224
Tablo 4.177 Bayındır Öşür Han....225
Tablo 4.178 Bayındır Öşür Han....226
Tablo 4.179 Aliağa İskele Han....227
Tablo 4.180 Aliağa İskele Han....228
Tablo 4.181 Aliağa İskele Han....229
Tablo 4.182 Menemen Tarihi Han....230
Tablo 4.183 Menemen Tarihi Han....231
Tablo 4.184 Menemen Tarihi Han....232
Tablo 4.185 Ödemiş Keçecizade Han....233
Tablo 4.186 Ödemiş Keçecizade Han....234
Tablo 4.187 Ödemiş Keçecizade Han....235
Tablo 4.188 Ödemiş Tuzcu Han....236
Tablo 4.189 Ödemiş Tuzcu Han....237
Tablo 4.190 Bergama Katır Han....238
Tablo 4.191 Bergama Katır Han....239
Tablo 4.192 Bergama Katır Han....240
Tablo 4.193 Kınık Abdurrahman Han....241
Tablo 4.194 Kınık Abdurrahman Han....242
Tablo 4.195 Endüstri yapıları tipleri....244
Tablo 4.196 Havagazı Fabrikası....246
Tablo 4.197 Havagazı Fabrikası....247
Tablo 4.198 Havagazı Fabrikası....248

Tablo 4.199 Havagazı Fabrikası....249
Tablo 4.200 Havagazı Fabrikası....250
Tablo 4.201 Eski Un Fabrikası....251
Tablo 4.202 Eski Un Fabrikası....252
Tablo 4.203 Eski Un Fabrikası....253
Tablo 4.204 Eski Un Fabrikası....254
Tablo 4.205 Bomonti (Nektar Bira) Fabrikası....255
Tablo 4.206 Bomonti (Nektar Bira) Fabrikası....256
Tablo 4.207 Bomonti (Nektar Bira) Fabrikası....257
Tablo 4.208 Halkapınar Su Fabrikası....258
Tablo 4.209 Halkapınar Su Fabrikası....259
Tablo 4.210 Halkapınar Su Fabrikası....260
Tablo 4.211 Halkapınar Su Fabrikası....261
Tablo 4.212 Şark Sanayi....262
Tablo 4.213 Şark Sanayi....263
Tablo 4.214 Şark Sanayi....264
Tablo 4.215 Tuzakoğlu Un Fabrikası....265
Tablo 4.216 Tuzakoğlu Un Fabrikası....266
Tablo 4.217 Tuzakoğlu Un Fabrikası....267
Tablo 4.218 Tuzakoğlu Un Fabrikası....268
Tablo 4.219 Tariş Alkol Fabrikası....269
Tablo 4.220 Tariş Alkol Fabrikası....270
Tablo 4.221 Kiremit Fabrikası....271
Tablo 4.222 Kiremit Fabrikası....272
Tablo 4.223 Kiremit Fabrikası....273
Tablo 4.224 Tekel Sigara Fabrikası....274
Tablo 4.225 Tekel Sigara Fabrikası....275
Tablo 4.226 Tekel Sigara Fabrikası....276
Tablo 4.227 Tekel Sigara Fabrikası....277
Tablo 4.228 Tire Un Değirmeni....278
Tablo 4.229 Tire Un Değirmeni....279
Tablo 4.230 Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası....280
Tablo 4.231 Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası....281
Tablo 4.232 Bayındır Çırçır Fabrikası....282
Tablo 4.233 Bayındır Çırçır Fabrikası....283

Tablo 4.234 Selçuk Tekel Binası 284
Tablo 4.235 Selçuk Tekel Binası 285
Tablo 4.236 Selçuk Tekel Binası 286
Tablo 4.237 Bergama Eski Çırçır Fabrikası 287
Tablo 4.238 Bergama Eski Çırçır Fabrikası 288
Tablo 4.239 Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası 289
Tablo 4.240 Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası 290
Tablo 4.241 Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası 291
Tablo 4.242 Politi Şarap Fabrikası 292
Tablo 4.243 Politi Şarap Fabrikası 293
Tablo 4.244 Politi Şarap Fabrikası 294
Tablo 4.245 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası 295
Tablo 4.246 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası 296
Tablo 4.247 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası 297
Tablo 4.248 Urla Sabun Fabrikası 298
Tablo 4.249 Urla Sabun Fabrikası 299
Tablo 4.250 Urla Sabun Fabrikası 300
Tablo 4.251 Konak Zeytinyağı Fabrikası 301
Tablo 4.252 Konak Zeytinyağı Fabrikası 302
Tablo 4.253 Konak Zeytinyağı Fabrikası 303
Tablo 4.254 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası 304
Tablo 4.255 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası 305
Tablo 4.256 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası 306
Tablo 4.257 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası 307
Tablo 4.258 Bergama Tabakhanesi 308
Tablo 4.259 Bergama Tabakhane 309
Tablo 4.260 Bergama Tabakhanesi 310
Tablo 4.261 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası 311
Tablo 4.262 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası 312
Tablo 4.263 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası 313
Tablo 4.264 Olivos Zeytinyağı Fabrikası 314
Tablo 4.265 Olivos Zeytinyağı Fabrikası 315
Tablo 4.266 Olivos Zeytinyağı Fabrikası 316
Tablo 4.267 Şirince Zeytinyağı Fabrikası 317
Tablo 4.268 Şirince Zeytinyağı Fabrikası 318

Tablo 4.269 Urla Yağhanesi....319
Tablo 4.270 Urla Yağhanesi....320
Tablo 4.271 Urla Zeytinyağı Fabrikası....321
Tablo 4.272 Urla Zeytinyağı Fabrikası....322
Tablo 4.273 Urla Zeytinyağı Fabrikası....323
Tablo 4.274 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1....324
Tablo 4.275 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1....325
Tablo 4.276 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1....326
Tablo 4.277 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2....327
Tablo 4.278 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2....328
Tablo 4.279 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2....329
Tablo 4.280 Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası....330
Tablo 4.281 Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası....331
Tablo 4.282 Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası....332
Tablo 4.283 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1....333
Tablo 4.284 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1....334
Tablo 4.285 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1....335
Tablo 4.286 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2....336
Tablo 4.287 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2....337
Tablo 4.288 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3....338
Tablo 4.289 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3....339
Tablo 4.290 Alaçatı Yağhanesi....340
Tablo 4.291 Alaçatı Yağhanesi....341
Tablo 4.292 Konak Çırçır Fabrikası....342
Tablo 4.293 Konak Çırçır Fabrikası....343
Tablo 4.294 Konak Çırçır Fabrikası....344
Tablo 4.295 Tekel Tütün Deposu....345
Tablo 4.296 Tekel Tütün Deposu....346
Tablo 4.297 Tekel Tütün Deposu....347
Tablo 4.298 Bergama Tütün Deposu....348
Tablo 4.299 Bergama Tütün Deposu....349
Tablo 4.300 Bergama Tütün Deposu....350
Tablo 4.301 Bergama Palamut Deposu....351
Tablo 4.302 Bergama Palamut Deposu....352
Tablo 4.303 Urla Depo Yapısı....353

Tablo 4.304 Urla Depo Yapısı 354
Tablo 4.305 Sydney La Fontaine Halı Deposu 355
Tablo 4.306 Sydney La Fontaine Halı Deposu 356
Tablo 4.307 Sydney La Fontaine Halı Deposu 357
Tablo 4.308 Sydney La Fontaine Halı Deposu 358
Tablo 4.309 Urla Üzüm Deposu 359
Tablo 4.310 Urla Üzüm Deposu 360
Tablo 5.1 Çalışma kapsamında incelenen yapı türleri sayısı ve bulundukları ilçe ve kazalar 362
Tablo 5.2 Ulaşım yapıları komplekslerinde bulunan yapılar 367
Tablo 5.3 Ulaşım yapılarındaki istasyon yapılarının cephe biçimlenişi 368
Tablo 5.4 Ulaşım yapılarındaki istasyon türü ve bulunduğu hat 369
Tablo 5.5 Ulaşım yapılarında kullanılan malzeme ve bulunduğu kaza/ilçe 370
Tablo 5.6 Ulaşım yapılarındaki istasyon plan tipleri 371
Tablo 5.7 Gümrük yapılarının bulunduğu ilçe/kaza, yapı malzemesi ve plan tipi 372
Tablo 5.8 Gümrük yapıları cephe biçimlenişi 373
Tablo 5.9 Han yapılarının fonksiyonu ve bulunduğu ilçe/ kaza 377
Tablo 5.10 Han yapıları yapı malzemesi ve plan tipleri 378
Tablo 5.11 Han yapıları plan tipleri 379
Tablo 5.12 Han yapıları cephe biçimlenişi 380
Tablo 5.13 Endüstri yapılarının bulunduğu ilçe/ kaza ve üretilen/depolanan ürünler 386
Tablo 5.14 Endüstri yapıları kullanım amacı, yapı malzemesi ve komplekslerde bulunanlar 388
Tablo 5.15 Endüstri yapıları cephe biçimlenişi 391
Tablo 6.1 Tez Kapsamında İncelenen Yapıların yapı türü, yapı malzemesi ve cephe biçimlenişi özellikleri 403

HARİTA LİSTESİ

Harita 2.1 Osmanlının önemli liman kentlerini gösteren harita 18
Harita 4.1 Kataloglarda incelenen gümrük, ulaşım, han ve fabrika yapılarının konumunu gösteren harita 38
Harita 4.2 Ulaşım yapılarının konumunu gösteren harita..... 43
Harita 4.3 İzmir- Aydın ve İzmir- Kasaba Demiryolu Hatları..... 45
Harita 4.4 Gümrük yapılarının konumunu gösteren harita 139
Harita 4.5 Sigorta haritası ve kent merkezinin bölgeleri 157
Harita 4.6 Han yapılarının konumunu gösteren harita 158
Harita 4.7 Endüstri yapılarının konumunu gösteren harita 245
Harita 5.1 19. Yüzyıl İzmir Kazaları ve Günümüz İlçe Sınırlar.....361
Harita 5.2 Ulaşım yapılarının ilçelere göre yoğunluğu 366
Harita 5.3 Gümrük yapılarının ilçelere göre yoğunluğu.....373
Harita 5.4 Han yapılarının ilçelere göre yoğunluğu 375
Harita 5.5 Endüstri yapılarının ilçelere göre yoğunluğu.....382

ÖZET

19. Yüzyılda ve 20. Yüzyıl Başında İzmir'in Ticaret Hayatının Yapılar Üzerinden Okunması

Ela ÇELİK

Mimarlık Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Nur URFALIOĞLU

Sanayi Devrimi sonrasında üretimde yaşanan artışlar sonucunda özellikle Avrupalı tüccarların hammadde ve Pazar ihtiyacı arayışı başlamıştır. Bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşanan toprak kayıpları ekonomisini önemli ölçüde etkilemiştir. Bir yandan bu etkileri azaltmak için reformalar, ticaret anlaşmaları, komisyonlar ve ıslahatlar gerçekleştirilirken diğer yandan Avrupa'nın hammadde ve pazar ihtiyacını karşılayan bir konuma gelmiştir. Batı Anadolu'da önemli bir ticaret kenti olan İzmir, topraklarının verimliliği, ürünlerinin çeşitliliği ve kentteki azımsanmayacak miktardaki gayrimüslim nüfusu ile Avrupalı tüccarların önemli ticaret alanlarından biri olmuştur. İzmir artan ticaret hacmi ile bu hacmi dahada arttırmak isteyen yabancı tüccarlar tarafından demiryolu, liman gibi kente önemli yatırımlar yapılmıştır. Bu yatırımlarla birlikte İzmir Osmanlı'nın önemli liman kentlerinden biri olmuştur. İzmir'de ticaret hayatı yerlilerden yabancı tüccarlara geçmiştir. 19. Yüzyıl ve 20. Yüzyılın başında İzmir merkezi ve çevresi ile bir bütün olarak işleyen ticaret kenti olmuştur. Tüm bu ticarette yaşanan gelişmeler sonucunda ticaretin resmi işleriyle ilgili olarak hükümet konağı ve konsolosluklar; para, borç alıp verme işleriyle ilgili borsa-banka yapıları; ticaret hacminin genişlemesiyle İzmir dışından gelenlerin konaklaması için oteller ve yeni teknolojik

gelişmeler karşısında bilgili ve deneyimli elemanlar yetiştirilmesi için eğitim yapıları bu süreçte ticaret faaliyetleri ve bunların ihtiyaç duyduğu mekanlar arasında sayılabilir. Bahsedilen yapılar ticaret ile ilişkileri bulunsa da tez kapsamında ulaşım, gümrük, han ve endüstri yapıları detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Ticari ürünleri çevreden merkeze ulaştıran demiryolu ve istasyonları ulaşım yapıları altında incelenirken, deniz ticaretinin kontrolü ve düzenlenmesi gümrük yapıları, geleneksel faaliyetlerin devam ettiği han yapıları, üretim ve depolamanın gerçekleştiği endüstri yapıları ile İzmir'in ticaret hayatının bir bütün içinde okunmasını sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İzmir, ticaret, liman kenti, Osmanlı.

ABSTRACT

In The 19th Century and At The Beginning of The 20th Century, Reading of İzmir's Commercial Life Through The Buildings

Ela ÇELİK

Department of Architecture

Master of Science Thesis

Supervisor: Prof. Dr. Nur URFALIOĞLU

After the Industrial Revolution, as a result of the increases in production especially European traders started the search for raw materials and market. During this period, land losses in the Ottoman Empire had a significant impact on its economy. On the one hand, reforms, trade agreements, commissions and reforms were carried out in order to reduce these effects, on the other hand, it came to a position that meets the raw material and market needs of Europe. Izmir that is an important trade city in Western Anatolia has become one of the important trade areas of European traders with the fertility of its lands, the diversity of its products and the substantial non-Muslim population in the city. With the increasing trade capacity of İzmir, foreign traders who want to increase this trade capacity have made significant investments in the city such as railways and ports. With these investments, İzmir became one of the important port cities of the Ottoman Empire. Commercial life in İzmir has passed from locals to foreign traders. In the 19th century and the beginning of the 20th century, İzmir became a functioning trade city with its center and its surroundings. As a result of the developments in all these trade, the government office and consulates in relation to the official business of trade; exchange-bank structures related to money and lending; With

the expansion of the trade volume, hotels for the accommodation of those coming from outside of Izmir and educational buildings to train knowledgeable and experienced staff in the face of new technological developments can be counted among the trade activities and the places they need. While the mentioned buildings had relation with trade; transportation, customs, inn and industrial buildings are discussed in detail within the scope of the thesis. While the railways and stations that transport commercial products from the periphery to the center were examined under transportation buildings; the control and regulation of maritime trade, customs houses; inns where traditional activities continue; industrial structures where production and storage took place, and the commercial life of Izmir were provided as a whole.

Keywords: İzmir, trade, port city, Ottoman.

1
GİRİŞ

1.1 Literatür Özeti

19. Yüzyıl ve 20. Yüzyıl başındaki İzmir'in ticaret hayatını oluşturan ve etkileyen yapılar hakkındaki çalışmada çizimlere, yazılı ve görsel kaynaklara Ahmet Piriştina İzmir Kent Arşivi Kütüphanesi, İzmir Milli Kütüphanesi, İSAM, Ege Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi kütüphaneleri aracılığıyla ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında elde edilen arşiv belgeleri TCDD 3. Bölge Müdürlüğü ve müzesindeki arşivlerden, Kültür ve Turizm Bakanlığı İzmir 1. Ve 2. Bölge Kültür Varlıklarını Korum Kurulu ve APİKAM arşivlerinde yapılan çalışmalar ile elde edilmiştir. Çalışmada faydalanılan diğer bir kaynak çeşidi ise eski haritalardır. Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi ve Osmanlı Ansiklopedisinden faydalanılmıştır. Tez sürecinde '' Levant İzmir'' ve '' Ah Kardeşim '' sergilerinden konu kapsamında görseller, haritalar ve bilgilerden yararlanılmıştır. Çalışma boyunca yerli ve yabancı yüksek lisans ve doktora tezlerinden faydalanılmıştır.

Osmanlı Ticaret hayatı hakkındaki bilgiler Şevket Pamuk'un '' Osmanlı Ekonomisi ve Dünya Kapitalizmi'', Halil İnalcık'ın '' Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi 1500- 1914'', ''Osmanlı Ticaret Sanayi Albümü'', Issawi Charles 'ın '' The economic History of Turkey 1800- 1923'' kitaplarından ve Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye ansiklopedisinden elde edilmiştir. Çalışmanın özünü oluşturan katalog bölümünü desteklemesi ve yapıların bulunduğu zaman aralığındaki İzmir'in ticaret hayatının anlaşılması için Tuncer Baykara'nın ''İzmir Şehri ve Tarihi'' ve '' XIX. Yüzyılda Aydın Eyaleti'', Abdullah Martal'ın ''Osmanlı Sanayileşme Çabaları'' ve '' XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında İzmir ve Çevresinde Sanayi ve Ticaret'', Mübahat Kütükoğlu'nun ''İzmir Tarihinden Kesitler'' kitapları kullanılmıştır.

19. yüzyıl ve 20. Yüzyıl başındaki ticaret yapıları bölümünde yapıların tespitinde eski haritalar kullanılmıştır. Eski haritalara ek olarak Abdullah Martal'ın '' 19.

Yüzyılın İkinci Yarısı İzmir ve çevresinde Sanayi ve Ticaret'', Çınar Atay'ın '' İzmir Hanları'', Arif Kolay'ın ''İzmir Kasaba Demiryolu'' ve ''İzmir Demiryolları'', Münir Aktepe'nin ''İzmir Hanları ve Çarşıları Hakkında Ön Bilgi'', İlhan Pınar'ın '' Osmanlı Dönemi İzmir Planları ve Haritaları'', İzmir 1. ve 2. Bölge Kültür Varlıkları Koruma Kurulu Arşivinde yer alan Tescil fişleri kullanılarak yapıların listesi oluşturulmuştur. Tespit edilen yapılar kataloglar oluşturularak TKGM'nin ada parsel sorgu sistemi kullanılarak yapıların konumları tespit edilmiştir. Tespit edilen yapıların adreslerine gidilerek fotoğraflamaları yapılmıştır. Mevcut durumları hakkında varsa kullanıcıları yoksa da yapıların çevresinde yaşayan kişilerden sözlü olarak bilgi alınmıştır. Tespit edilen yapıların kataloglarında açıklama, plan ve kütle özellikleri, cephe ve süsleme özellikleri başlıkları altında bilgi verilmiştir. Bu bilgiler İzmir 1. ve 2. Bölge KVKBK arşivinde yapıların tescil ve süreç içerisindeki belgeleri incelenmiştir. Ayrıca İzmir Kent Ansiklopedisi mimarlık ciltleri, Çınar Atay '' kapanan kapılar İzmir Hanları'', Bozkurt Ersoy'' İzmir Hanları'', İzka yayını '' Endüstriyel Miras'' kitaplarından faydalanılmıştır.

Değerlendirme bölümünde yapıların tipolojilerinin belirlenmesinde ve yapılar hakkındaki diğer belirlemelerde katalogları oluşturan bilgiler kullanılmıştır.

1.2 Tezin Amacı

Osmanlı için fethedildiği 15. Yüzyıldan 20. Yüzyıl başına kadar önemli ticaret kentlerinden biri olan İzmir sadece Osmanlı için değil Osmanlı öncesinde de her zaman ticari açıdan önemini sürdürmüştür. Küçük Menderes ve Bakırçay nehirlerinin beslediği verimli topraklara sahip olan İzmir ürün çeşitliliği ve verimliliği açısından ithalat ve ihracat yapan önemli kentlerden birisi olmuştur.

Endüstri devrimi ile sahip olduğu kaynaklarla daha da önemli bir konuma gelmiştir. Döneminde doğunun Marsilya'sı olarak anılan İzmir'in ticari açıdan Avrupa'daki diğer önemli ticaret kentleriyle anılması 18. Yüzyılda yakaladığı çıkışın doruk noktası olan 19. Yüzyılda daha da pekişmiştir.

Osmanlı'nın önemli liman kentlerinden olan İzmir' in, 19. Yüzyılda ve 20. Yüzyılda ticaret hayatının gelişmesiyle kentin mimarisinin değişip değişmediği, ticaret ile ilgili yapılardan, ulaşım yapıları, gümrük yapıları, han yapıları ve endüstri yapıları seçilerek, bu yapı tiplerinin kentin hangi bölgelerinde ve hangi ilçelerde

yoğunlaştığının tespiti amaçlanmıştır. Bu amaçla; Avrupa ve Osmanlı için bu kadar önemli olan İzmir'in ticari önemini somut olarak okumamızı sağlayan mimari yapıların katalogları oluşturularak gösterilmesi hedeflenmiştir. Yapıların kataloglarındaki künyelerinde; yılı, adresi, ada-parsel- pafta bilgilerine ve mevcut-orijinal işlevlerine yer verilmiştir. Böylelikle yapının bulunduğu konum ve işlevinin günümüzdeki durumunun tespit edilmesi amaçlanmıştır. Kataloglarda yer alan yapıların fotoğrafları aksi belirtilmedikçe yazar tarafından çekilmiştir. Böylelikle yapıların tespiti sadece literatür olarak değil yerinde de yapılmıştır. Yapıların plan-kütle, cephe-süsleme özellikleriyle mimari açıdan incelenmeleri sağlanmıştır. Mimari özelliklerin tespiti ile dönemin ticaret hayatının ve ticari yapılarının bilgilerinin kaydedilmesi hedeflenmiştir. Yapı tiplerinin kendi içlerinde değerlendirilmesi ile İzmir ticaret hayatının aydınlatılması amaçlanırken; merkez ve çevre kazalarındaki haritalamalar ile İzmir'in 19. Yüzyıl ve 20. Yüzyıl başındaki kent tarihi, kentin ticari özellikleri ve günümüzde belirtilen yüzyıllardaki katmanların ne kadarının mevcut olduğunun tespiti hedeflenmiştir. Ticaret hayatı ile ilgili diğer yapılar olan bankalar, konsolosluk, hükümet konakları, eğitim yapıları ise günümüze ulaşanlardan çoğunun 1926 'dan sonra yapılmış örnekler olması nedeniyle çalışmaya dahil edilmemiştir.

1.3 Hipotez

19. Yüzyılda ve 20. Yüzyıl başında Osmanlı'nın önemli liman kentlerinden olan İzmir'in, imparatorluğun iç ve dış ticareti açısından önemi; bu açıdan önemini ortaya koyan İzmir'in ticaret hayatı ile ilgili yapıların tespiti sağlanmıştır. Bu tespit ticaret hayatı ile ilgili 93 yapının plan, kütle, cephe ve süsleme özelliklerinin incelenmesiyle hem dönemin hem de İzmir'deki ticaret yapılarının ortak ve farklı yönleri ortaya konmuştur.

2
19. YÜZYILDA VE 20. YÜZYIL BAŞINDA OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN TİCARET HAYATI

Osmanlı imparatorluğu yüzyıllar boyunca dünya ticaretinde önemli bir noktada yer almıştır. Coğrafi olarak bulunduğu konum doğu ve batı arasındaki ekonomik ilişkiyi sağlayan Baharat ve İpek yolları gibi güzergahlar üzerinde yer almıştır. Fakat yaşanan coğrafi keşifler ile alternatif deniz yolarının keşfiyle (Şekil 2.1) bu ticaret yoları da önemini yitirmiştir (İnalcık,2006).

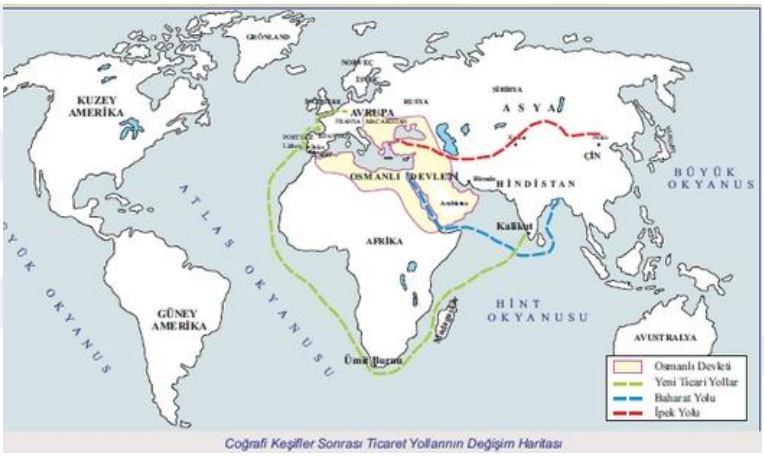

Şekil 2.1 Coğrafi keşifler ve alternatif ticaret yolları (https://www.tarihbilimi.gen.tr/cografi-kesiflerin-osmanli-devletine-etkiler/)

Sanayi Devrimi ile 18. Yüzyılda buharlı makinelerin icadı ile deniz ve karayollarında önemli gelişmeler ile dünya genelinde ticaret hacminde ve hızında büyük ilerlemeler gözlenmiştir. 19. Yüzyıl ile bu gelişmeler yaygınlaşmıştır. Bununla birlikte ticaret yolları dışında hammadde kaynağı ve pazar gereksinimleri ortaya çıkmıştır (İnalcık,2006).

İngiltere'de yaşanan sanayi devrimi ile Osmanlı devleti 19. Yüzyılda ekonomisi daha da zarar görmüştür. Geleneksel ticaretin devam ettiği Osmanlı ile Avrupalı ülkeler arasında rekabet güçleşmiştir. Yaşanan bu ticari kayıplar sonucunda 1838-1840 yılları arasında ilk olarak İngiltere daha sonrasında diğer Avrupa devletleriyle imzalanan anlaşmalar sonucunda yabancı tüccarlar Osmanlı'nın kıyı kentlerine

yerleşerek Osmanlı'yı hammadde kaynağı ve pazarları haline getirmişlerdir (Kurmuş,1982).

19. Yüzyılda ticaret anlaşmaları, yabancı sermaye yatırımları ve dış borçlarla birlikte Osmanlı ekonomisi tamamen dışa bağımlı hale getirilmiştir (Ökçün,1970) Yaşanan bu gelişmeler ile Avrupa'nın gelişen ekonomisi ve Osmanlı'nın 19. Yüzyılda yaşanan ekonomik gelişmelere uyum sağlama çabalarının sonuçsuz kalması ile ticari faaliyetlerinin kontrolünü elinden kaybetmesine sebep olmuştur. Kontrolün kaybedilmesi ile Osmanlı tüccar sınıfı, Avrupalı tüccarlar ve Avrupa ticareti karşısında güçlü bir konuma gelememiştir (Çadırcı, 1994).

2.1 19. Yüzyılda ve 20. Yüzyıl Başında Osmanlı Ticari Hayatı

Osmanlı ekonomisi vergilere ve toprak geliri yani tarıma dayanan bir ekonomiydi (Yalçın,1979). Tarım yapılacak topraklara bakıldığında Osmanlı kendisine yetebilecek kapasiteydi. Topraklar devlet mülkiyetinde ve denetimindeydi. Ekicilik, bağcılık ve hayvancılık olarak üç bölümde bulunuyordu ve vergileme sistemi de bu düzene göre uygulanıyordu (Karal,1988). Hayvancılık ile dokuma ve dericilik sanayileriyle ticari olarak karlı bir duruma gelmekteydi (Gücenmez,1994). Tarım ürünlerinin alınıp satılmasında Yevd-i Vahid (Tekel) usulü uygulanmaktaydı. Ürün devlet tarafından belirlenen fiyattan satın alınmaktaydı (Karal,1988) Tarımsal ticaretin gelişmesinin önündeki diğer bir engel 19. Yüzyılın ortasına kadar ulaşım sıkıntısının çekilmesiydi (Önsoy,1988) Bu durumdan dolayı kırsal alanlar ve kentler arasındaki bağ zayıftı. Tarımsal ürün ticareti de demiryollarının yapılmasıyla önemli bir artış yakalamıştır (Pamuk,1984).

Tarımsal ihracatın görüldüğü kentler arasında İzmir'de ve Aydın'da üzüm, incir, tütün, pamuk ve zeytinyağı gibi ürünler; Doğu Karadeniz kıyılarında tütün ve fındık gibi ürünler yer almaktaydı (Pamuk,1984).

Toprağın kullanım hakkı halka tımar sistemi ile tahsis edilmekteydi. Böylelikle toprak hem üretim süreci içinde yer alırken hem de vergilerin toplanmasında kolaylık oluşturmaktaydı (Gücenmez, 1994). Tanzimat döneminde özellikle 1856 yılında Islahat Fermanı, mülkiyet hakkı ve 1857 yılındaki arazi kanunlarıyla tımar sisteminin kalkmasıyla Osmanlı'nın tarıma dayalı ekonomisinde önemli gelişmeler meydana getirmiştir (Tabakoğlu,1986; Eldem,1994).

Osmanlı'nın tarımsal gücüne bakıldığında kendine yeterli bir düzeydeydi. Fakat dış piyasanın talebinin artmasıyla iç piyasada sıkıntılar yaşanabiliyordu (Tabakoğlu,1986). Dünya genelinde artan hammadde ihtiyacıyla Ege ve Akdeniz kıyılarındaki tarımsal alanların ihracat hacminde önemli gelişmeler yaşanmıştır (İnalcık,2006).19. yüzyılın ikinci yarısının başında Batı Anadolu'da ,1890'lı yıllarla birlikte Anadolu'da yapılan demiryolları ile tarım ürünü ihracatında önemli gelişmeler yaşanmıştır (Pamuk,1984). Tüm bu gelişmeler ile 19. Yüzyıl boyunca gelen talep ve teknolojilik gelişmelerle tarımsal ürün ticaretinin arttığı görülmektedir (İnalcık,2006).

Devletin başlıca gelirlerinden biri olan vergi sistemine bakıldığında ise dönemin en önemli gelişmesi yapılan ticaret anlaşmalarıdır. Bu anlaşmalara göre yabancı tüccarlardan %12 ihracat gümrük vergisi, %5 ithalat gümrük vergisi alınmaktaydı ve bu vergiler dışında herhangi bir vergi alınmamaktaydı. İthalat, ihracat vergileri ve kara gümrükleri yerli tüccarlar için bu oranlar çok daha fazlaydı. İthalat gümrük vergisinin düşürülmesiyle Osmanlı toprakları Avrupalı tüccarları için önemli bir pazar haline gelmiştir (Gücenmez,1994; Önsoy, 1988).

Berkes' e göre Osmanlı ticaret politikasının özelikleri olarak fiyat saptamak (narh), tekel ve loncalarla üretimi kontrol altında tutmayı ifade etmektedir (Berkes,1970) Osmanlı'da ticari faaliyetler esnaf ve zanaatkarlardan oluşan loncalar ile devam etmekteydi. Mesleki eğitim loncalar aracılığı ile gerçekleşmekteydi. Usta- çırak ilişkisine dayanmaktaydı. Esnaf ve zanaatkarların denetlenmesini ve uygulaması gereken kuralların belirlenmesinde etkililerdi. (Pamuk,1988; Koraltürk,2002). Lonca esnaflar arasındaki iş birliği üzerine kurulmuştur (Gücenmez,1994). Loncaların en önemli sorunlarından birisi hammadde bulma sıkıntısıydı. Avrupalı tüccarlar tarafından yüksek fiyatlara alındığı için işleyecek hammadde bulunması konusunda sıkıntılar yaşanmıştır. Bundan dolayı devlet loncaları korumak için hammadde piyasasına müdahalelerde bulunduğu olmuştur (Pamuk,1988) Devlet loncaları bu noktada desteklerken bir yandan da denetim altında tutmaya çalışmasının sebepleri arasında siyasi açıdan taşıdığı önem, ticari hayatın canlılığı ve şehirlerin temel ihtiyaçları yer almaktadır (Tabakoğlu,1986)

Osmanlı üretim faaliyetlerinde etkili olan bir diğer unsur gedik sistemidir. Bu sistem ile üretimin hangi alanlarda yapılacağı, hangi alanda kaç atölye yer alacağı, iş

yerlerindeki usta, kalfa, çırak sayısının belirlenmesi gibi konularda düzenlemeler yapılmaktaydı (Ortaylı,2010; Seyitdanlıoğlu,2006).

19. yüzyılın başında Osmanlı sanayisine bakıldığında el işçiliği ile imalata dayanmaktaydı. Sektörlere bakıldığında en gelişmiş olanı ipekli ve yünlü gibi alt dallara ayrılan dokumacılıktı. Genellikle üretimi Müslüman tüccarlar tarafından yapılmaktaydı (Önsoy,1988; Genç,2010). Dokumacılığın alt dallarından birisi olan halıcılık ise evlerde üretimi yapılmaktaydı (Çadırcı,1994). Osmanlı sanayisi küçük imalathaneler şeklinde dokumacılığa, dericiliğe ek olarak kunduracılık, ağaç işlemeciliği gibi alanlarda gerçekleşmekteydi (Önsoy,1988).

19. yüzyıl ve sonrasında Osmanlı'nın ticaretinde imalat sanayinin yeri önemli miktarda azalmıştır. Geleneksel imalat yöntemleriyle devam eden Osmanlı İmparatorluğu modern sanayileşme faaliyetlerinde olan Avrupa ülkelerine karşı zayıf durumda kalmıştır (Keyder,1993). Hem yerli hem de yabancı tüccarlar tarafından sanayileşme girişiminde bulunabilecek imkanlar mevcut değildi. Osmanlı fiyat kontrolleri, imalat da kısıtlayıcı uygulamalarıyla sermaye birikimine izin vermemiştir ve sanayileşmenin hızlanması için ortam sağlanamamıştır (Koraltürk,2002).

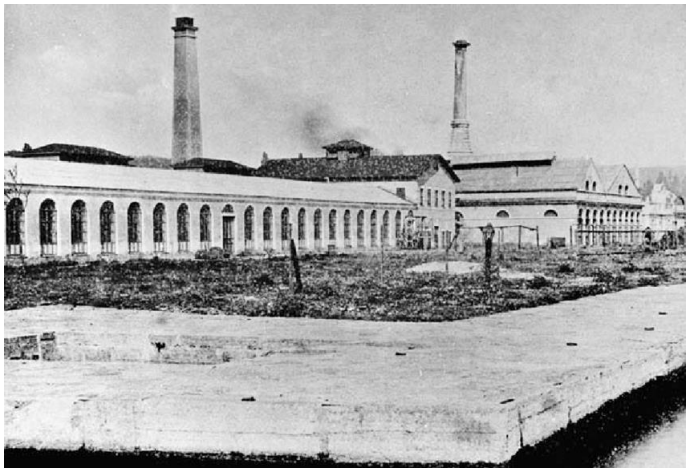

Şekil 2.2 Feshane-i Hümayun (https://www.researchgate.net/figure/Feshane-in-the-late-nineteenth-century-From-the-collection-of-the-German-Archaeological_fig3_248711074)

19. Yüzyılın ilk yarısında el emeğine dayanan imalat sanayinin gerilemesinin önüne geçilmesi için makineleşmesi gerektiği düşünülerek 1840'lı yıllardan itibaren devlet eliyle fabrikalar kurulmuştur (Ceylan,2003). Devletçi sanayi politikası 1860'lı yıllara kadar devam etmiştir (Seyitdanlıoğlu,2006). Bu fabrikalar ile askeri gibi devletin

ihtiyaçları karşılanması planlanmıştır ve böylelikle devletin daha az para harcanması sağlanacaktı Bir süre sonra ise kâra geçerek yeni fabrikaların kurulmasını da desteklemesi ön görülmüştür. Fabrikalara getirilecek olan makinelerden vergi alınmayacaktı (Güran,1992). Avrupa'dan getirilen ustalarla yerli işçilere iş öğretilmesi istenmiştir fakat tüm bu öngörü ve hedefler istenilen gibi sonuçlanmamıştır.

Devletçi sanayileşmenin önemli örneklerinden birisi olan Feshane-i Hümayun (Şekil 2.2) 1835yılında fes, aba ve çuka üretimi için kurulmuştur. Fabrikada ilk olarak katır gücünden yararlanılarak sanayileşme sürecine geçilememiştir. Daha sonra yurtdışından getirilen makinelerle seri üretime geçilmiştir (Seyitdanlıoğlu,2006; Küçükerman,1996). Devlet eliyle kurulan fabrikalara, 1830 yılında kurulan İslimye Çuha Fabrikası,1843 yılında kurulan Hereke Fabrika-i Hümayunu, 1844 yılında kurulan İzmit Çuha Fabrikası (Şekil 2.3), 1840 yılında kurulan Çubuklu Billur Fabrikası, 1844 yılında kurulan İzmir Kâğıt Fabrikası (Şekil 2.4) örnek olarak verilebilir (Clark,2006).

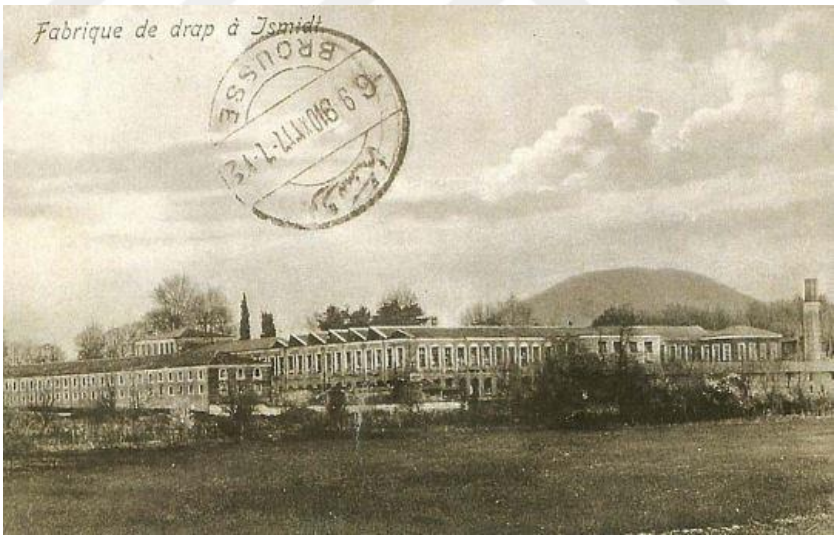

Şekil 2.3 İzmit çuha fabrikası (https://gunesdogar.com/2021/02/14/izmit-cuha-fabrikasinin-hikayesi/)

Devlet tarafından kurulan fabrikaların yanında genellikle kurucuları yabancı ve Gayrimüslimlerden oluşan özel sektör tarafından kurulan fabrikalarda bulunmaktaydı. Özel sektörde yer alan bu az sayıda fabrika İzmir gibi liman kentlerinde yoğunlaşmıştır (Martal,1999)

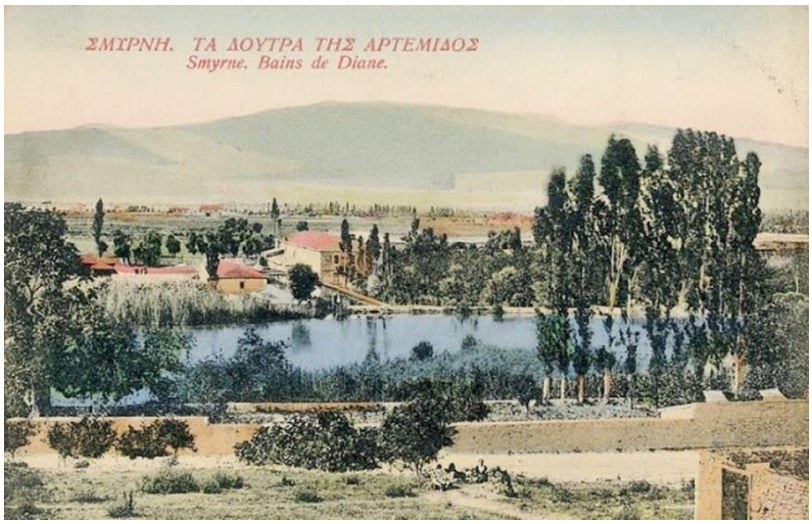

Şekil 2.4 İzmir Kağıt Fabrikası (https://erolsasmaz.com/?oku=2045)

Osmanlı İmparatorluğu sanayileşme sürecinde dünyadaki üretime uyum sağlamak için devlet eliyle birçok fabrika kurmuştur. Bu kurulan fabrikalar nitelikli eleman, makine ve yedek parça gibi ihtiyaçlarda dışarıya bağımlı olması, sermaye eksikliği, Avrupalı tüccarlara sağlanan düşük ithalat vergileri, yerli tüccarı zorlayan iç gümrük vergileri ve Avrupa malı kalitesine erişememesi gibi sebeplerden dolayı kapanmak zorunda kalmıştır (Seyitdanlıoğlu,2006). Devlet eliyle kurulan sanayi girişimleri için ayrılan bütçe ve o dönemde yaşanan Kırım Savaşı'nın getirdiği ekonomik zorluklardan dolayı devletçi sanayileşmeden vazgeçilmiştir ve 19. Yüzyılın ikinci yarısında sanayileşmede özel girişimcilere destek verilmiştir (Martal,1999).

1860'lı yıllara kadar yaşanan bu gelişmeler sorucunda özel sektör eliyle sanayileşmeye gidilmiştir. Bu dönemde de yerli sanayiyi geliştirmek ve korumak adına 1863 yılında Islah-ı Sanayi Komisyonu kurulmuştur. Bu komisyon 1873 yılına kadar faaliyetlerine devam etmiştir. Islah-ı Sanayi Komisyonunun çalışmaları arasında (Ortaylı,1978);

- Gümrük tarifelerini ve vergi oranlarını düzenlemek,
- Sanayi mektepleri açmak,
- Esnafı şirketler halinde birleştirmek,
- Sergiler düzenleyerek ve sergilere katılarak sanayiyi desteklemek ve teşvik etmek yer almaktadır.

Islah-ı Sanayi Komisyonun çalışmalarından biri, vergi oranları ve gümrük ile ilgili tarifeleri düzenlemektir. (Önsoy,1988) Ticaret anlaşmalarıyla birlikte yerli sanayiyi

korumak için hammadde ihraç yasağı, yüksek ithalat vergileri ve ihracat yasakları koymak gibi girişimlerde bulunamamıştır (Ökçün,1997). Özel sektör de kurulacak ve önceden kurulmuş fabrikalar Avrupa'dan getirilecek makineler için ithalat gümrük vergisinde muafiyetler gibi özel teşviklerle desteklemiştir (Kala,1999).

Tanzimat Dönemi'ne kadar Osmanlı içindeki teknik eleman ihtiyacı loncalar tarafından karşılanmaktaydı. Sanayileşmedeki girişimlerde loncaların önemini kaybetmesiyle teknik eleman ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaç Avrupa'dan uzman ve nitelikli eleman getirilerek karşılanmaya başlanmıştı. Bu çözüm yolu çok fazla maliyetli olmasından dolayı Avrupa'dan teknik eleman getirilmesi yerine Avrupa'ya öğrenciler gönderilmiştir. 1848 yılında bu soruna çözüm olarak sanayi mekteplerinin açılması kararlaştırılmıştır fakat gerçekleştirilememiştir. Nitelikli eleman ihtiyacı sorunun aşılması için Islah-ı Sanayi Komisyonu 1863 yılında nitelikli eleman yetiştirilmesi amacıyla mekteplerin kurulmasını kararlaştırmıştır (Yıldırım,2010; Ergin,1977).

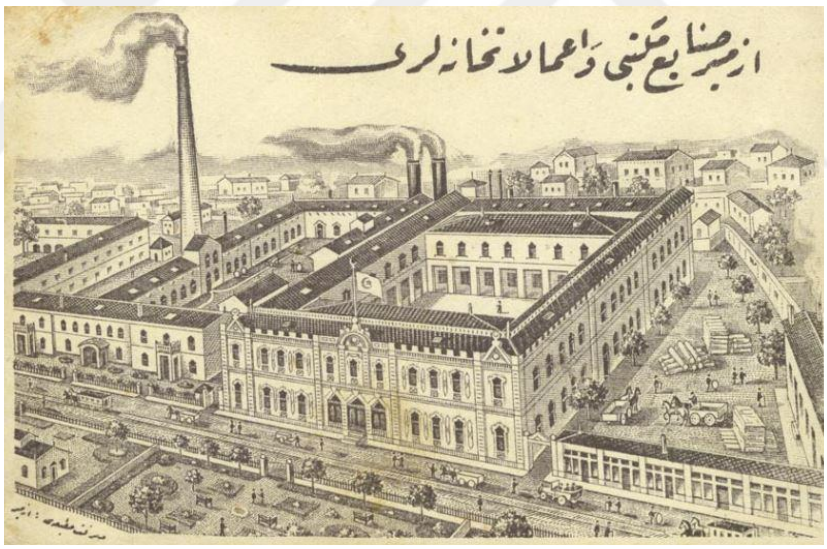

Şekil 2.5 İzmir sanayi mektebi ve imalathanesi (https://www.ekrembugraekinci.com/article/?ID=1174&osmanlilarin-yapmadi%C4%9Fi--fabrikalar)

Sanayi mektebi girişimleri ilk olarak Sofya, Harput, Kandiye, Sivas, İşkodra, İzmir, Manastır, Kudüs, Adana, Halep, Selanik, Trabzon, İstanbul gibi imparatorluk sınırları içerisindeki vilayet merkezlerinde ıslahhaneler olarak kurulmuştur (Koç,2006). Eğitim teorik ve pratik derslerden oluşuyordu. Terzilik, dericilik, marangozluk, matbaacılık, çuha, bez imali ve iplik hazırlama, kunduracılık pratik derler içerisinde yer alırken eğitim meslek atölyelerinde gerçekleşiyordu. Pratik derslerden önce

teorik dersler verilmekteydi. Eğitim alan çocuklar arasında din ayrımı gözetilmemekteydi (Koç,2006) Daha sonra bu ıslahhaneler sanayi mektebine dönüştürülmesi karar verilmiştir. 1868 yılında İstanbul Sanayi Mektebi Sultanahmet'te açılmıştır. Derslikler ve atölyelerden oluşmakta olan okulda mimarlık, marangozluk, terzilik, kunduracılık, dökmecilik, demircilik, makine gibi birçok işkolunda eğitim ve uygulama yapılmıştır (Ergin,1977)

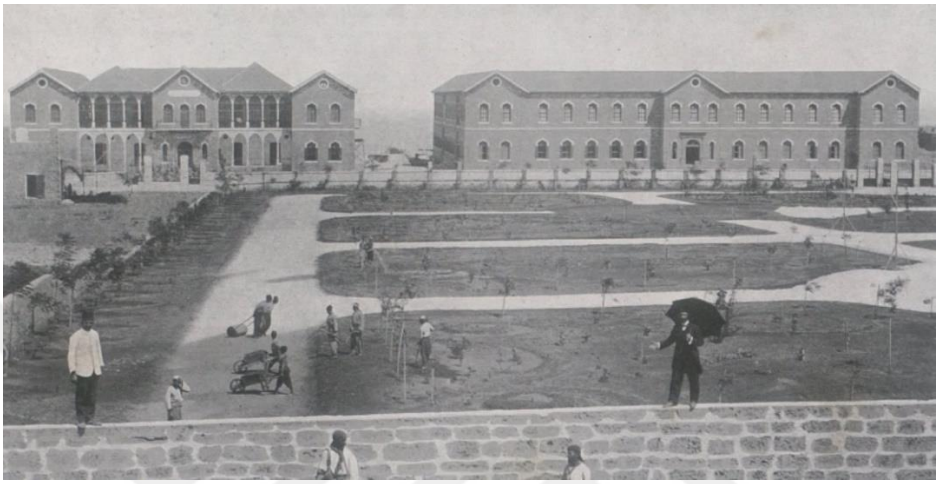

Şekil 2.6 Beyrut Hamidiye ticaret ve sanayi mektebi (http://www.eskiturkiye.net/15/hamidiye-ticaret-ve-sanayi-mektebi-beyrut-lubnan-1900ler#lg=0&slide=0)

II. Abdülhamid Döneminde bu okullarda düzenlemelere gidilerek Müslümanların ticarette ve sanayide daha etkin olmaları için adımlar atılmıştır. Yenilenen bu sanayi mektepleri Hamidiye Sanayi Mektebi olarak isimlendirilmiştir. Yemen, Beyrut (Şekil 2.6), Erzurum, Bağdat, İstanbul, Edirne, İzmir (Şekil 2.5) gibi birçok vilayette okullar açılmıştır (Kodaman,1980).

II. Abdülhamid döneminde sanayi mekteplerinin idaresi belediyelerin meclisleri tarafından sağlanmaktadır. 1890'lı yıllara gelindiğinde ise vilayet valileri ilgilenmiştir. Sanayi mektepleri açıldıkları günden itibaren ekonomik güçlükler çekmiştir. Sanayi mekteplerinin aynı zamanda imalathane olmasıyla ordunun ihtiyaçlarını sipariş atölyelerinde hazırlanmaktaydı. Kapanma noktasına kadar gelen bu okullar mali ihtiyaçlarının bir kısmını okullarda üretilen ürünlerin gelirleriyle karşılamaktaydı (Yıldırım,2014; Kodaman,1980).

Komisyonun bir diğer faaliyeti olan esnafların şirketler halinde birleştirilmesidir. Bu yöntem İngiltere'de küçük esnafların birleştirilerek şirketleşmesinden referans

alınmıştır (Önsoy,1988) Devlet ihtiyaçlarını bu şirketlerden karşılayacaktı. İlk olarak İstanbul da başlanmış olup daha sonra İstanbul dışında faaliyette bulunulacaktı. Şirketleşme ile hedeflenenler,

- Ürünlerin kalitesini ve fiyatını düzene sokmak,
- Esnaflar arasında loncaların dağılmasından sonra kaybedilen dayanışma ve yardımlaşmayı tekrardan sağlamak,
- Mali imkanlarını birleştirerek sanayi tesisleri kurarak seri üretime geçmek,
- Nitelikli eleman yetiştirilmesi için açılacak okulları desteklemek yer almaktadır (Giz,1985; Satış,2012)

Yerli sanayinin canlanması için gerçekleşen şirketleşme girişimine devlet maddi destekte bulunamamıştır fakat arsa temini, vergi muafiyeti gibi olanaklar sağlanmıştır. Fakat sermaye yetersizliği, tecrübe ve bilgi azlığı gibi sebeplerle şirketlerin bir kısmı dağılmıştır (Önsoy,1988; Satış,2012)

Şekil 2.7 1851 Londra Sergisi
(http://www.bl.uk/learning/images/victorian/crystalpalace/large102733. html)

Sergiler düzenlemek Islah-ı Sanayi Komisyonu'nun girişimlerde bulunduğu diğer bir karardır. Londra'da 1851 yılında düzenlenen ilk sergiye katılmıştır. Bu sergi için İstanbul'da sergiye gönderilecek ürünlerin seçilmesi için bir komisyon kurulmuştur. Seçilen ürünler Ticaret Nezareti aracılığıyla eyaletlere gönderilmiştir. 1851 Londra Sergisi'ne (Şekil 2.7) hammadde veya işlenmiş ürünler gönderilmiştir. Sergiye gönderilenler içinde tarım ürünleri, pamuk, yün, ipek, hamam takımları, işlenmiş

gümüş ve altın eşyalar, ayakkabı gibi birçok çeşitte ürün yer almaktadır. Tarım ürünleri, el ürünleri, porselen ve ev tekstili alanlarında ödüller almıştır (Önsoy,1983; Tekdemir,2018) 1853 yılında Amerika'da ikinci uluslararası sergi yapılmıştır fakat Osmanlı Devleti sergi masraflarından dolayı katılamamıştır.

Osmanlı'nın katıldığı ikinci sergi olan 1855 yılında Paris'te düzenlenen sergi için seçilen ürünler vergi ve gümrükten muaf tutulmuştur ve giderler devlet tarafından karşılanmıştır. Sergide Şam, Niğde, İşkodra, Drama, Kayseri, İstanbul, Selanik, Trabzon, Aydın ve İzmir'den sanayi, tarım, hayvancılık ve kimyasal ürünlerin yanında dokuma ve giyim ürünleri de yer almaktadır (Küçükerman,1996; Kütükoğlu,1996) Daha sonrasında 1862 yılında Londra Sergisine katılmıştır (Önsoy,1988)

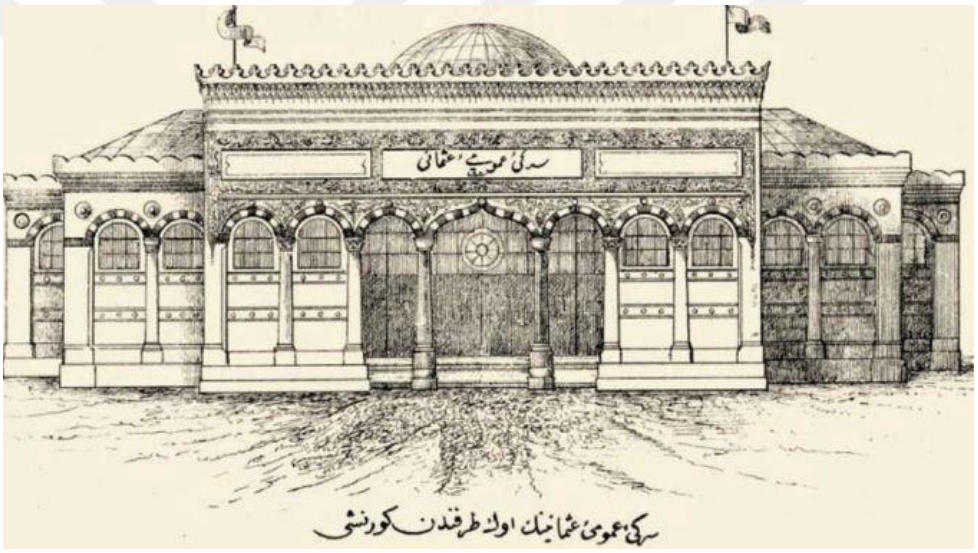

Şekil 2.8 1863 Sergi-i Umumi-i Osmani
(http://www.galerialfa.com/galeri/GR_219_B.jpg)

Islah-ı Sanayi Komisyonu Osmanlı'nın katıldığı tüm bu sergilerde elde ettiği deneyimlerle 1863 yılında İstanbul'da '' Sergi-i Umumi-i Osmani'' (Şekil 2.8) adında bir sergi düzenlemiştir. Bu sergi ile ticarete canlılık getireceği düşünülmüştür (Collas,2005). Sergide Avrupa'dan gelen yeni icat sanayi ve tarım makinelerinin yanında yerli ürünlerde yer almıştır (Demir,2018). Sergiye gönderilen ürünler vergiden muaf tutularak devlet tarafından masrafları karşılanmıştır (Önsoy,1983). Sultanahmet'te inşa edilen sergi binasına Avusturya-Macaristan, Fransa ve İngiltere'den gelen zirai makine ve aletlerin sergileneceği ayrı bir pavyon

yapılmıştır. Alet ve makinelerin tanıtımı için yabancı mühendis ve teknikerlerde gelmiştir (Önsoy,1988).

Osmanlı'nın katıldığı bir başka sergi 1867 yılında Paris'te düzenlenmiştir. Osmanlı pavyonunda bir hamam, bir Boğaziçi köşkü, bir cami ve bir çeşme mekânın ortasında sergilenmiştir. Aynı zamanda Şeker Ahmet Paşa ve Osman Hamdi Bey'in eserlerine de yer verilmiştir (Tekdemir,2018; Yılmaz,2005)

Şekil 2.9 1873 Viyana Dünya Sergisi III. Ahmed Çeşmesi replikası (http://www.wien-vienna.at/geschichte.php?ID=1284)

1873 yılında Viyana Dünya Sergisine katılan Osmanlı Devleti'nin sergi alanı Osmanlı evi, Boğaziçi yalısı, III. Ahmet çeşmesi replikası (Şekil 2.9), çarşı ve hamamdan meydana gelmişti. Osmanlı'nın mimari ögelerine yer verilmesi açısından önemli bir sergidir (Demir,2018). Sergide "Usul-ı Mimari-i Osmani" mimari yapılar hakkında bilgilerin olduğu kitabının yanında "Elbise-i Osmaniyye" adlı kültürel hayat ile ilgili kitaba da yer almıştır (Yılmaz,2005).

1893 yılında gerçekleşen Colomb Dünya Sergisi'nde ise II. Abdülhamid tarafından hazırlatılan Yıldız fotoğraf albümleri gönderilmiştir. 1893 yılında '' Dersaadet Ziraat ve Sanayi Sergi-i Umumisi'' adında bir sergi açılması planlanmıştır fakat yaşanan depremden dolayı gerçekleşememiştir. Son olarak 1900 yılında Paris Evrensel Sergisi'ne (Şekil 2.10) değerli atlar ve askeri elbiseler gibi farklı ürünler ile katılmıştır. Sergide Fransız mimar Rene Ducas'ın cami maketi ile Osmanlı pavyonu temsil edilmiştir (Yılmaz,2005)

Şekil 2.10 1900 Paris Evrensel Sergisi
(https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Paris_Exposition_Champ_de_ Mars_ and_Chateau_of_Water_and_Palace_of_Electricity,_Paris,_France,_ 1900_n2.jpg)

Osmanlı Devleti'nin iktisadi modernleşmesine ve ticari faaliyetlerinin gelişmesine neden olan bu sergiler Avrupalı devletlerle ticari ilişkilerin artmasına sebep olmuştur. Dünyada yaşanan yeni teknolojik gelişmeleri takip edebilmesine olanak vermiştir.

Yerli sanayi ve ticaretin gelişmesi için önemli denemelerde bulunan Islah-ı Sanayi Komisyonu 1873 yılında görevlerinin bir kısmını belediyelere devrederek kapatılmıştır. 1875 yılında Ticaret ve Ziraat Meclisi kurularak komisyonun yaptığı işler devam ettirilmek istenmiştir (Önsoy,1988)

Sanayi alanında yaşanan bu gelişmelerin yanında ekonomideki kötüleşme ve bunun üzerine Kırım Savaşı'nda yaşanan yenilgi ile ilk dış borçlanma gerçekleştirilmiştir. Alınan borçların faizleri ödenemez duruma geldiğinde 1881 yılında ''Düyun-u Umumiye'' kurulmuştur ve devletin gelir kaynaklarının yönetimini almıştır (Pamuk,1994). Bu süreçten sonra Osmanlı'nın dış borçları daha da artarak iktisadi ve mali iflasın gelmesi kaçınılmaz olmuştur. I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı ile ticari faaliyetler durma noktasına gelerek devlet içindeki temel gereksinimlere kadar karşılanamaz hale gelmiştir.

Tablo 2.1 Osmanlı ihracatının 1839 ve 1913 yılları arasındaki ülkelere göre dağılımı (Pamuk, 2005)

Yıllar	İngiltere	Fransa	Almanya	Avusturya-Macaristan
1830-1832	13,3	14,3	2,1	30,9
1840-1842	19,8	16,6	1,9	29,1
1850-1852	20,1	15,8	1,1	28
1860-1862	23,5	29,9	0,5	16,8
1870-1872	27,2	25,3	0,4	14,3
1880-1882	23,5	28	0,5	6,1
1890-1892	25,9	24,5	4,3	5,9
1900-1902	25,9	19,2	7,2	7,8
1909-1911	17,9	14,1	11,4	8

Tablo 2.2 Osmanlı ithalatının 1839 ve 1913 yılları arasındaki ülkelere göre dağılımı (Pamuk,2005)

Yıllar	İngiltere	Fransa	Almanya	Avusturya-Macaristan
1830-1832	19	9,9	3,1	16,9
1840-1842	29,3	8,6	4,6	22,1
1850-1852	25,5	9,3	9,7	26,2
1860-1862	26,5	12,2	9,5	17,2
1870-1872	32,4	12,3	13,6	12,9
1880-1882	45,2	11,8	2,4	11,8
1890-1892	35,9	12,4	10,3	9,8
1900-1902	29,8	10	9,8	14,5
1909-1911	23,9	8,4	13,7	13,9

Ticaret faaliyetlerinin gelişmesi için yapılan yenilikler ve düzenlemeler sonucunda ithalat ve ihracat ilişkilerine etkisi olmuştur. 19. Yüzyıldan 20. Yüzyıl başına kadar

geçen sürede Osmanlı'nın hem ithalatında (Tablo 2.2) hem de ihracatında (Tablo 2.3) en büyük pay İngiltere'ye aittir. İkinci ve üçüncü sırada Fransa ve Avusturya takip etmekteydi (Issawi,1980).

2.2 Osmanlı'nın Önemli Liman Kentleri

Sanayi devrimi ile buharlı makinelerin gelişmesiyle deniz ticareti dünya genelinde önemli bir noktaya gelmiştir. Taşınan ürün miktarındaki artış ile ticaret hacmi artmıştır. Deniz ticaretinin gelişmesiyle liman kentlerinin önemi de artmıştır.

1840'lı yıllara kadar yabancı tüccarlar Osmanlı Tüccarlarıyla hammadde ticareti yaparken Ticaret anlaşmaları ile iç ticarete de katılmalarına olanak verilmiştir. Liman kentlerinde ticaret hacmini arttırmak ve hızlandırmak için yabancı sermaye devletten alınan imtiyazlar ile anonim şirketler kurarak önemli yatırımlarda (Tablo 2.1) bulunmuştur (Çadırcı,1994; Kurmuş,1982). Demiryolu, liman, tramvay gibi altyapı çalışmalarına yatırımların üçte ikisini oluşturmaktaydı (İnalcık,2006). Geliştirilen bu alt yapı çalışmalarıyla verimli alanlardan tarım ürünlerinin ve ham maddelerin limana taşınmasıyla ticaret akışında hızlanmalar yaşanmıştır.

Tablo 2.3 19. yüzyılın ikinci yarısında yabancı sermaye yatırımlarının ülkelere göre dağılımı (Pamuk,1984)

	Fransız %	**İngiliz %**	**Alman %**	**Diğer %**
Demiryolları ve Limanlar	12,3	63,3	3,1	21,2
Belediye Hizmetleri	5,9	65,3	-	28,8
Bankacılık	50	50	-	-
Ticaret	54,7	45,3	-	-
Sanayi	47,5	42	-	10,6
Madencilik	20,7	79,3	-	-

Liman kentlerinde sanayileşmenin gerçekleştirilmediği evrede bu kadar hızlı büyümesinin sebeplerinden birisi yabancı tüccarlar tarafından yürütülen dış ticarete hammadde sağlamasıydı. Bu liman kentleri sadece yabancı sermaye için önemli olmamıştır. İç ticaretin ve buna bağlı tüketimin merkezi olan İstanbul'a

zeytinyağı, sabun, kuru meyve, limon, tuz, palamut, hububat gibi pek çok ürününde sevkiyatı yapılmaktaydı (Pamuk,1988; Çadırcı,1994).

Yabancı sermayenin arazi kanunlarıyla elde ettikleri toprak sahibi olma ve işletmelere ortak olma hakkı ile tarımsal ürünlerin işlendiği sanayi tesisleri ve ticarethaneler kurulmuştur. Özellikle İzmir gibi liman kentlerinde yaşanan bu gelişmeler kentleri dünya ticaretinin önemli aktörlerinde olasını sağlamıştır (Kurmuş,1982).

Liman kentleri Avrupa'dan gelen Levanten tüccarlar, Rumlar, Ermeniler, Yahudiler ve Müslüman tüccarlarla ticaret hayatındaki kozmopolit yapısını göstermektedir. O döneme kadar ticarette etkinlikleri açısından daha alt kademede yer alan Rumlar ve Ermeniler önemli bir noktaya gelmiştir. Liman kentlerinde yaşanan gelişmeler sonucunda sadece ticari faaliyetlerde değil siyasal ve kültürel etkinliklerinde meydana geldiği alanlar olmuştur. Aynı zamanda bu nüfus ile ilgili değişimle kentlerin gelişmesine olanak vermiştir. Her türlü etkinliğin merkezi olan kentlere kırsal alanlardan önemli göçler yaşanmıştır (Keyder ve Diğerleri, 1994). Özetle liman kentlerinde yaşanan gelişmeler sonucunda ticari alanda ve daha birçok noktada önemli değişimler görülmüştür.

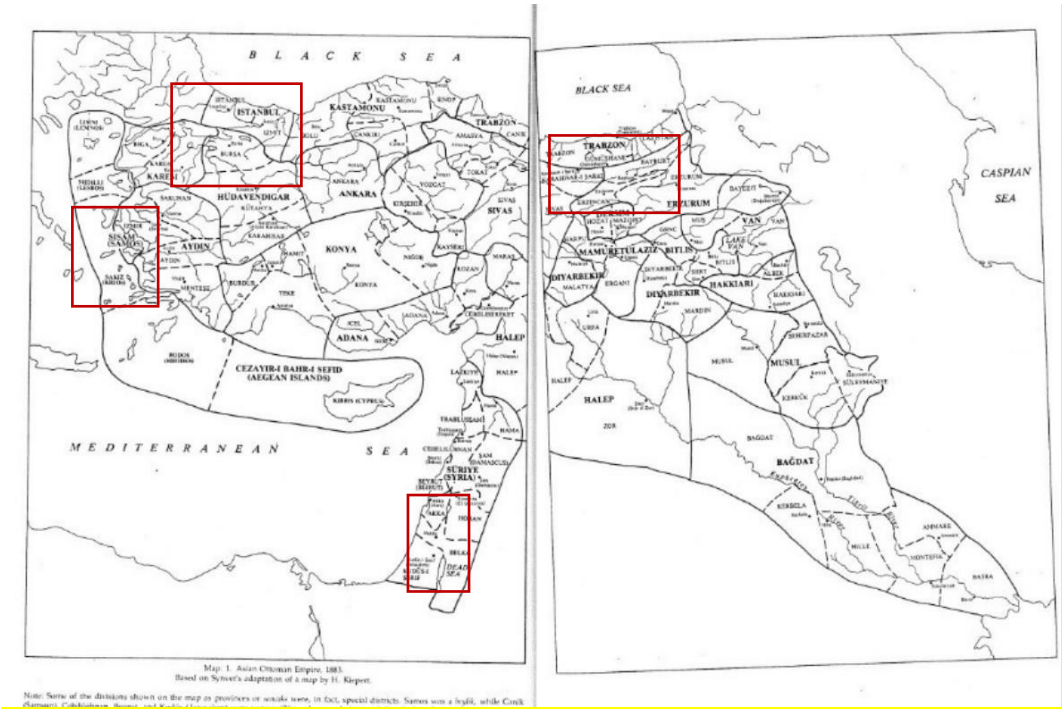

Harita 2.1 Osmanlının önemli liman kentlerini gösteren harita (Karpat, 1985)

Şekil 2.11 Trabzon liman kenti (http://www.eskiturkiye.net/2439/trabzon-1900lu-yillar#lg=0&slide=0)

Şekil 2.12 İstanbul liman kenti (http://www.eskiistanbul.net/7452/galata-kulesi-nden-tophane-ve-bogazici-james-robertson-1850-li-yillar#lg=0&slide=0)

Osmanlı'nın 19. Yüzyıl ve sonrasında ticarette önemli beş liman kenti Trabzon, İstanbul, Beyrut, Selanik ve İzmir'dir (Harita 2.1). Trabzon limanı (Şekil 2.11) İran ve Rusya'ya yapılan ticaretin merkezi durumundaydı. İstanbul limanında (Şekil 2.12) Osmanlı'nın en büyük ithalatı gerçekleşmekteydi.

Şekil 2.13 Selanik liman kenti (http://www.eskiturkiye.net/4273/selanik-19-yuzyil)

Şekil 2.14 Beyrut liman kenti (http://www.eskiturkiye.net/369/a-scene-from-beirut-michel-paboudjian-collection#lg=0&slide=0)

Beyrut limanı (Şekil 2.14) için ihracat ön plandayken Selanik (Şekil 2.13) ve İzmir hem ithalat hem de ihracat için önemli deniz ticareti noktalarındandır. Bunun sebebi ise iki limanında hinterlandını oluşturan verimli araziler üzerinde yer alması ve limanların korunaklı olmasıdır. İzmir limanı Osmanlı'nın en önemli ihracat limanı olma özelliğine de sahiptir (Kurmuş,1982).

3
19. YÜZYILDA VE 20. YÜZYIL BAŞINDA İZMİR TİCARET HAYATI

İzmir konumundan ötürü tarih boyunca önemli bir ticaret merkezi olmuştur. Tanzimatın ilanından sonra ekonomik ve toplumsal açıdan hızla gelişen yerleşim merkezlerinin başında gelmekteydi. Osmanlı'nın önemli liman kentlerinden biri olan İzmir 19. Yüzyılda ve 20. Yüzyıl başında bulunduğu konuma bakıldığında Aydın vilayeti (Şekil 3.1) içerisinde yer almaktadır.

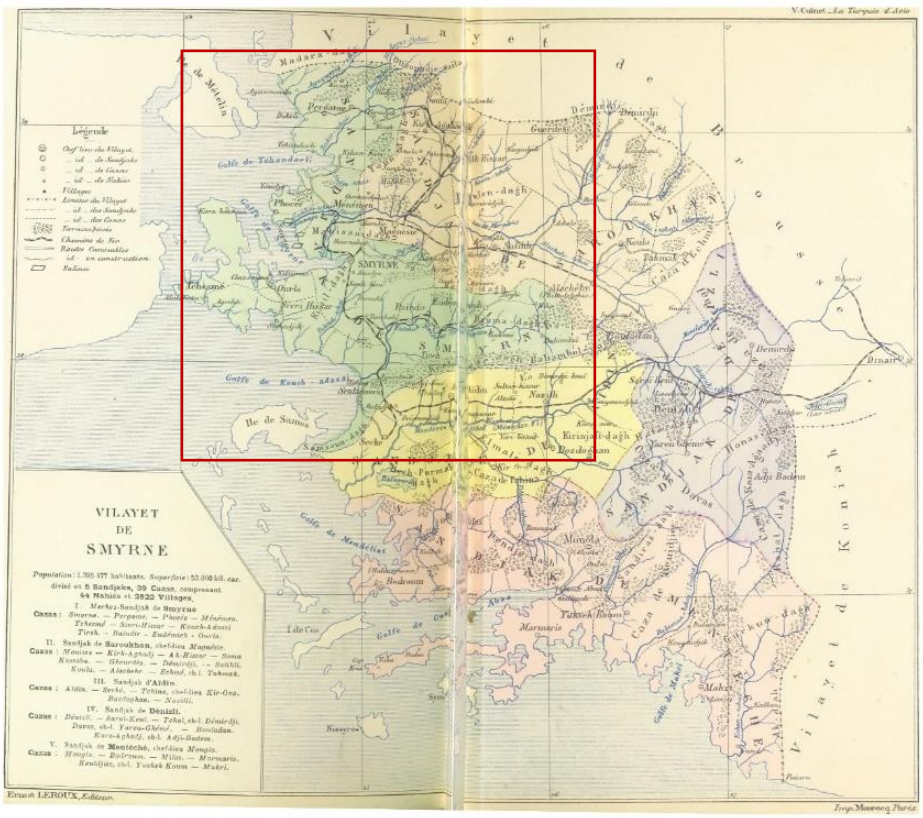

Şekil 3.1 1894 tarihli Aydın vilayet haritası (British Library HMNTS 10077.k.18)

1867 yılı Salnamesinden alınan verilere göre Aydın vilayeti İzmir'inde dahil olduğu Saruhan, Aydın, Menteşe ve Denizli Sancaklarını içine alan Batı Anadolu'da yer almaktadır (Şekil 3.2).

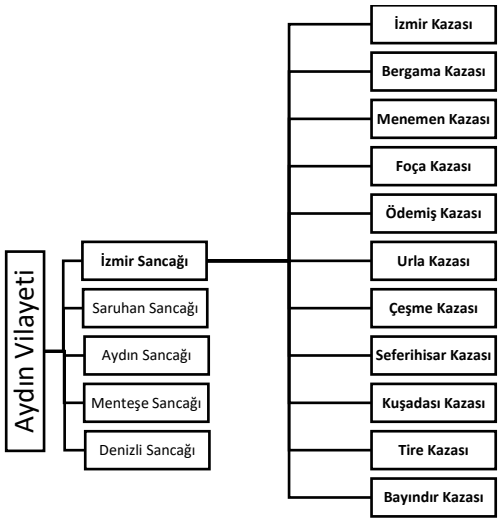

Şekil 3.2 1867 Salnamesindeki verilerine göre Aydın vilayeti sancakları ve İzmir Sancağındaki kazalar (Baykara,2001)

Şekil 3.3 İzmir kent merkezinin genel görünümü (Suna &İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Fotoğraf Koleksiyonu)

Şekil 3.4 Tire (Thyatira, Tyrha) Kazasının genel görünümü (Suna &İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Fotoğraf Koleksiyonu)

İzmir Sancağı Aydın vilayetinin merkez sancağı (Şekil 3.3) olup toplam 11 kazadan oluşmaktadır (Şekil 3.2). Bu kazalar İzmir, Bergama (Şekil 3.5), Menemen, Foça (Şekil 3.6), Ödemiş, Urla, Çeşme, Seferihisar, Kuşadası, Bayındır ve Tire'dir (Şekil 3.4) (Baykara,2001).

Şekil 3.5 Bergama (Pergamon) Kazasının genel görünümü (Suna &İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Fotoğraf Koleksiyonu)

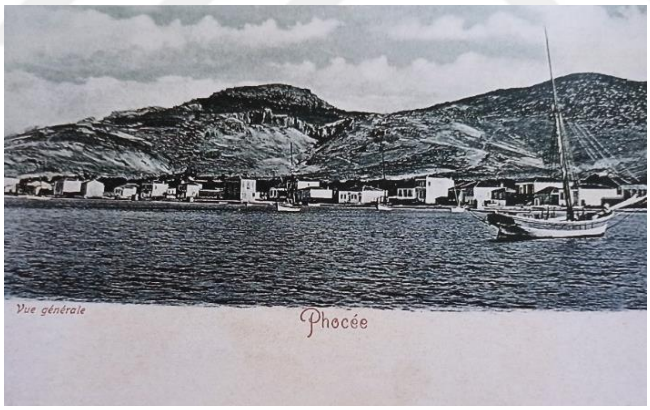

Şekil 3.6 Foça Kazasının genel görünümü (Suna &İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Fotoğraf Koleksiyonu)

İzmir sancağının merkezine çevresinden taşınan ürünler demiryolu öncesinde 19. Yüzyılın ilk yarısında kervanlarla sağlanmaktadır (Şekil 3.7). Develer üzerine yüklenen el işçiliği olan ürünler, tarım ürünleri ve hammaddeler İhraç edilecek limanlara aktarılması ile gerçekleşmekteydi.

Şekil 3.7 Kervan köprüsü ve deve kervanı (Suna &İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Fotoğraf Koleksiyonu)

Karadaki ulaşım develer ile sağlanırken verimli alanların bulunduğu Küçük Menderes ve Gediz Nehirleri ile sal taşımacılığı da yapılmaktaydı (Şekil 3.8). Çok gelişmiş olmamakla birlikte at arabaları ile yüklenen ürünlerin taşınmasına olanak vermektedir (Yılmaz vd,2003)

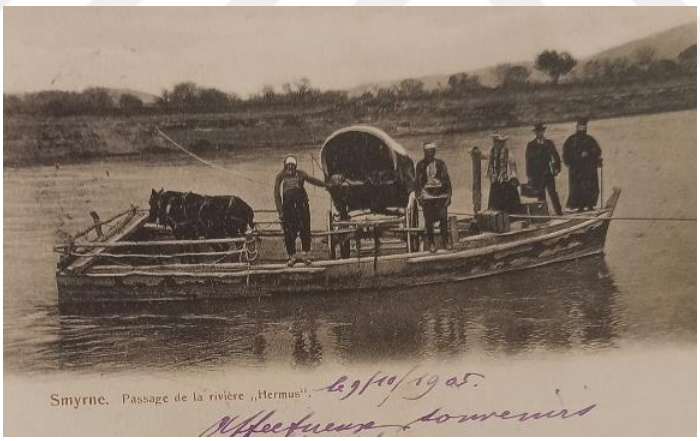

Şekil 3.8 Gediz Nehri üzerinde sal taşımacılığı (Yılmaz, Yetkin & Binzet, (Ed.),2003)

3.1 19. Yüzyılda ve 20. Yüzyıl Başında İzmir'in Ticaret Hayatı

İzmir'in ticaret hayatına bakıldığında önemli bir kısmı tarımsal ürünler oluştururken diğer kısımda sanayi ürünleri yer almaktadır. Sanayileşmeye bakıldığında tarımsal ürünlere dayandığı görülmektedir. Bu yüzden tarımsal alanların konumu ve büyüklükleri ticaret faaliyetlerin yönlenmesinde etkili olmuştur.

Tarımsal verimliliğe bakıldığında 1890/91 tarihli salnamesinden alınan bilgilere göre (Tablo 3.2); İzmir Sancağının Aydın Vilayetindeki oranına bakıldığında bu oran 51,5'tir. Aydın Vilayetindeki tarıma uygun alanların yaklaşık yarısı İzmir Sancağı içerisinde yer almaktaydı. Bu alanların %38,6'sında ise tarım yapılmaktaydı (Martal,1992).

Tablo 3.1 1890/91 İzmir Salnamesinde yer alan tarıma uygun ve tarım yapılan alanlar (Martal,1992)

Kaza	Tarıma Uygun	Tarım Yapılan	Toplam
İzmir (Merkez)	1800	1200	3037
Bergama	1500	1200	2856
Foça	90	80	234
Menemen	700	450	995
Çeşme	200	155	507
Seferihisar	250	210	472
Kuşadası	210	200	621
Tire	550	470	1097
Bayındır	250	200	494
Ödemiş	600	430	1743
Urla	250	200	370
İzmir Sancağı	6400	4795	12426

İzmir Sancağının en önemli tarım alanları sırasıyla Merkez Kaza, Bergama, Tire, Menemen ve Ödemiş kazalarıydı. Tarıma uygun arazilerde susam, tütün, mısır, arpa, buğday, pamuk, haşhaş, palamut, meyankökü, incir gibi ürünlerin yanında arazilerin büyük çoğunluğunu oluşturan bağlar yer almaktaydı. Bu ürünlerden yılda 3-4 kez hasat sağlanırdı. İzmir'in gelişmiş sanayilerinden biri olan dokumada kullanılan hammaddelerden keten ve kenevir Bergama ve Ödemiş'te yetiştirilirken Pamuk ise sancak sınırları içerisinde en çok verim alınan kazalar Bergama, Bayındır ve Tire'dir.

İzmir Sancağında tarımla birlikte hayvancılıkta yapılmaktaydı. Tarım ile ilgili işlerde öküz, manda, at kullanılırken taşımacılıkta develer kullanılmıştır. Besicilikte ise küçükbaş hayvanlar yer alıyordu. Hayvancılıkta yine sanayi için önem taşımaktaydı. (Timoni,1894 akt. Martal, 1992) Elde edilen yün ve ham derinin bir kısmı ihraç edilirken bir kısmı da Bergama, Tire gibi kazalarda işlenmekteydi. İpek böcekçiliği ve arıcılık çok az miktarda yapılmaktaydı. (Martal,1992)

Sanayileşme faaliyetlerine bakıldığında İzmir'de 19. Yüzyıl başında küçük imalathaneler yer alırken Osmanlı İmparatorluğu'nun sanayileşen Avrupa ülkelerine ayak uydurma sürecinin devletçi sanayileşmesi sonucunda devlet eliyle fabrikalar kurulmuştur. Bu fabrikalardan ilki 1846 yılında kurulan İzmir Kâğıt Fabrikası'dır. Devlet eliyle kurulan fabrikaların yanında özel sektörler tarafından 1849 yılında kurulan İzmir Un Fabrikası da yer almaktadır. Yeni teknoloji kullanılan fabrikanın sahiplerinin çoğu İngilizlerden oluşmaktaydı. İngilizlerin kurduğu şirket ile Osmanlı'dan imtiyaz alarak inşa edilmiştir (Arıkan&Martal,1998).

Merkezde kurulan bu fabrikanın dışında İzmir çevresinde de inşa edilen sanayi yapıları olmuştur (Kurmuş,1982). 1853 yılında İzmir'in ilk iplik fabrikası imtiyazı Ömer Ağa'ya, 1850'li yıllarda Yorgaki isimli tüccara susam yağı fabrikası imtiyazı ve1859 yılında gaz fabrikası imtiyazı Avrupalı tüccarlara verilmiştir. Tüm bu imtiyaz sahipleri 19. Yüzyılın ortasındaki ticaretteki kozmopolit durumu yansıtmaktadır. İzmir'deki tüccarlar arasında yabancı tüccarların 19. Yüzyıl sonuna kadar önemli artış göstermiştir (Martal,1999)

İzmir'de ihracat yapılan ürünler arasında halı, sünger, ham ipek, palamut, üzüm, kuru incir, pamuk ve kökboya yer almaktaydı. 1830'lu yıllarda başlayan ticari ve kentsel gelişmeler demiryollarının yapılmasıyla daha da ön plana çıkmıştır. Gediz ve Menderes'in verimli ovalarından geçen İzmir-Aydın ve İzmir-Kasaba Hatları ile hat boyunca verimli alanlarda ticaret hacminin de artmasıyla merkezin dışında çevre kazalarda ve nahiyelerde de büyümeler gerçekleşmiştir. Artan ulaşım olanakları ile merkezin dışında halıcılık gibi dokuma sanayisinde önemli gelişmeler yaşanmıştır. Örneğin dokuma sektörü gelen siparişlerle malzemeyi verip halı ticaretini güçlendiren ve tekellerine alan İngiliz tüccarlar gibi diğer sanayilerde de görüldüğü gibi yabancı sermayenin merkezden çevreye de yayıldığı görülmektedir (Pamuk,1984; Kurmuş,1982; Çadırcı,1994). Yine dünyada yaşanan pamuk

tedariğinde yaşanan sıkıntılar sonucunda İngilizlerin bölgede teşviği görülmüştür. Yaşanan bu gelişme ve pazar için üretim yapma İzmir'i merkezi ve çevresiyle İmparatorluğun dış ticarete açıklan önemli noktalarından birisi haline getirmiştir.

İzmir'in ihraç ettiği ürünlere ve ülkelere bakıldığında en büyük pay, incir, arpa, zeytinyağı, halı, kuru üzüm, kökboya ve zımpara İngiltere'ye; yün, afyon ve meyan kökü Amerika'ya; pamuk İspanya'ya, susam Fransa'ya; deri Avusturya-Macaristan'a aittir. Bu ürünler içerisinde yün ve meyankökünde Amerika tek alıcı konumundadır (Martal,1999)

İhraç ve ithal edilen ürünlerin çeşidinde çok fazla bir değişiklik olmasa da miktarlarında değişiklikler yaşanmaktadır. Ürün çeşidinde de bazı dönemler bazı ürünler yeni önem kazanabilmekteydi. Örneğin 1876 yılında meşe palamudu, meyve, afyon, pamuk, buğday, arpa, sünger ve halı temel ihracat ürünleri arasındadır. Bu dönem afyon, tahıllar ve sünger önem kazanan yeni ürünlerdendir. 1910'lara bakıldığında kuru üzüm ve halı ticareti miktarında artış görülmüştür. Bu ürünleri incir, meşe palamudu, afyon, pamuk, arpa ve tütün izlemektedir. 1876 ile aynı ürünler olmasına karşı sıralamasında değişiklikler meydana gelmiştir (Issawi,1980)

1830'ların sonunda ise pamuklu elbiseler, kahve, şeker, yünlü ürünler, hırdavat ve ipek ithalat ürünleri arasında yer almaktadır.1876 yılında bu sıralama pamuklu elbiseler, ipek, metal, kereste, pamuk ipliği, petrol ve şekerdir. 1910 yılında pamuklu elbiseler, şeker, pamuk ipliği, yünlü ürünler, kahve, deri ve petroldür (Issawi,1980).

Makine, alet edevat, demir eşya, kömür, bakır ve kalay gibi ürünler dönemin gelişimini yansıtması açısından önemlidir.

1869 ve 1908 arasındaki yıllardaki rakamlara bakıldığında ihracat açısından en yüksek ortalamaya üzüm sahiptir. Üzümü daha sonra palamut, incir, afyon, arpa, pamuk, halı ve sünger gelmektedir (Tablo 3.3). Üzüm toplam ihracattaki oranı %22.11'dir. Hemen arkasından %12,92 ile palamut, %10.17 ile incir gelmektedir (Kütükoğlu,1985).

Yine 1869-1908 yılları arasındaki yıllardaki rakamlara bakıldığında ithalat açısından en yüksek ortalamaya pamuklu ürünler sahiptir. Pamuklu ürünlerin ardından sırasıyla yünlü ürünler, pamuklu iplik, kereste, kahve, madeni eşya, şeker

ve ipekli ürünler gelmektedir. Pamuklu ürünlerin toplam ithalat içindeki payı %21,16'dır.Daha sonrasında yünlü ürünler %6,74, pamuklu iplik %6,02, kereste %5,52, kahve %5,15'tir (Kütükoğlu,1985).

Tablo 3.2 19. yüzyılda İzmir ihracatının yıllara göre dağılımı (seçilmiş ürünler % değerleri) (Baykara,2001)

Ürün	1851	1857	1861	1881	1891	1900	1904	1911
Kökboya	22	12,05	18,94					
Kuru Meyve	18,77	22,85	16,64	36,89	27,24	27,48	36,69	39,8
Palamut	10,34	13,04	11,59	13,88	17,77	10,27	9,92	7,55
Afyon	8,09	10,62	21,34	14,3	4,2	6,8	7,27	8,78
Yün	6,55	11,17	2,73					
Sünger	6,11			3,54				
Pamuk	6		11,03	4,95	5,21	7,91	5,59	6,89
Hububat		9,36						
İpek		4,7						
Zeytinyağı				3,55				
Arpa					6,19	20,09	13,33	9,88
Halı					5,51	7,05	5,45	15,11
Tütün						4,05	4,34	

İzmir'in ithalat ve ihracatındaki yükselişi buharlı makinelerin artması ve İzmir'e yapılan rıhtım ile gerçekleşmişti (Baykara,2001). 1880'lerdeki verilere bakıldığında İzmir'in Osmanlı dış ticaretindeki hacmi %29,6 iken %32,2'lik hacim ile İstanbul'un arakasında yer almaktaydı. İhracat verilerinde ise Osmanlı ticaretinin %37,8'lik kısmını oluşturmuştur. 20. Yüzyılın başında savaşlar ve dünya ekonomisindeki dalgalanmalarla önemli düşüşler yaşamıştır (Baykara,2001).

İzmir'in ithalat ve ihracat miktarına bakıldığında en fazla ithalat ve ihracat yapılan ülke İngiltere'dir. Daha sonrasında Avusturya- Macaristan ve Fransa gelmektedir. İkinci sıra bu ülke arasında yıllara göre değişiklik göstermektedir. 4. Sırada Rusya

ve diğer ülkeler gelmektedir. Bu veriler İzmir'in ticaretinde İngiltere büyük bir öneme sahiptir. 19. Yüzyılın sonlarına doğru Hollanda ve İtalya'nın ihracat değerleri artış gösterirken İngiltere'nin ithalat ticaret hacmi azalmıştır fakat yine de en büyük ithalat değerine sahip olmaya devam etmiştir (Şekil 3.9, Şekil 3.,10) (Kütükoğlu,2000).

Yıllar	İngiltere	Fransa	Avusturya	Osmanlı	Holanda	İtalya	Rusya	Amerika	Diğer	Toplam
1868	1.366.150	556.940	663.900	318.155	32.120	38.620	197.080	68.890	111.770	3.353.625
1869	1.029.380	621.140	1.120.500	361.202	34.630	56.930	187.510	78.560	96.928	3.586.780
1870	844.600	395.730	815.260	490.640	22.690	78.710	213.733	27.570	118.407	3.007.340
1871	1.841.210	348.440	719.340	341.130	28.310	84.300	271.590	60.340	65.380	3.760.040
1872	1.022.270	604.773	805.270	606.327	14.506	70.908	153.886	46.820	135.840	3.460.600
1873	1.793.630	713.490	737.812	702.342	5.806	114.820	272.830	49.148	128.502	4.518.380
1874	1.334.070	795.601	889.188	731.333	10.371	292.633	281.636	44.270	110.898	4.490.000
1875	955.500	712.700	600.400	641.100	3.000	175.100	181.000	98.200	116.400	3.483.400
1876	1.100.934	464.420	500.279	397.140	3.904	105.330	138.500	93.237	56.256	2.860.000
1877	1.421.905	504.867	333.167	429.105	2.802	82.625	39.250	139.955	128.744	3.082.420
1878	2.114.486	443.850	480.316	547.942	16.467	163.018	122.869	89.207	161.752	4.139.907
1879	2.159.450	749.392	641.622	490.105	8.229	121.043	124.597	132.939	328.232	4.755.609
1880	1.520.029	697.321	466.059	541.135	6.797	119.417	218.219	155.628	255.806	3.980.411
1881	2.328.419	918.209	548.223	260.681	4.105	139.651	44.728	217.056	195.062	4.656.134
1882	1.395.040	619.343	455.502	408.406	10.600	95.850	26.788	87.548	116.844	3.215.921
1883	1.347.656	521.202	565.876	441.070	12.644	109.929	25.050	93.001	116.636	3.233.064
1884	1.206.343	436.287	441.811	376.834	9.534	173.036	49.627	92.998	142.121	2.928.591
1885	904.193	460.186	471.902	359.502	44.365	179.718	50.028	61.726	161.327	2.692.947
1886	1.079.442	507.801	472.915	254.863	50.721	132.725	100.242	22.296	85.731	2.706.736
1887										
1888									2.710.445	2.710.445
1889	1.010.742	450.719	466.443	383.808	50.524	143.556	195.791	17.748	516.808	3.236.139
1890	1.005.861								2.024.698	3.030.559
1891	877.584								2.108.267	2.985.851
1892	944.122								2.066.350	3.010.472
1893										
1894	1.099.342	563.388	551.935	450.727	38.974	159.710	164.643	22.582	106.962	3.158.263
1895	841.014								1.439.713	2.280.727
1896										
1897										
1898									2.677.948	2.677.948
1899	1.071.325	261.100	483.685		55.637	181.716	139.417	19.274	350.731	2.562.885
1900	572.000	171.000	210.000		20.800	123.400	121.650	29.640	1.120.746	2.369.236
1901	996.939	306.655	517.981		43.862	277.960	174.745	71.012	461.150	2.849.304
1902	979.263	306.560	530.164		35.682	278.134	191.105	66.149	417.716	2.804.773
1903	883.452	313.124	481.546		49.703	267.834	187.902	66.407	552.396	2.802.364
1904	981.815	254.643	518.763		54.531	325.704	295.766	42.167	587.414	3.060.803
1905	1.069.368	278.934	596.508		53.615	353.624	220.015	33.976	608.478	3.214.518
1906	1.116.265	331.698	648.616		79.100	342.165	93.566	47.416	789.690	3.448.516
1907	923.301	282.000	630.725		103.318	325.345	207.787	28.159	682.286	3.182.921
1908	883.796	256.761	454.991		70.952	313.079	250.053	19.300	689.564	2.938.496

Şekil 3.9 İzmir'in 1868-1908 yılları arasındaki ülkelere göre ithalat değerleri (Sterlin) (Kütükoğlu,2000)

Yıllar	İngiltere	Fransa	Avusturya	Osmanlı	Holanda	İtalya	Rusya	Amerika	Diğer	Toplam
1868	1.871.270	759.190	802.360	289.150	46.820	41.560	194.680	86.320	540.920	4.632.270
1869	2.104.500	621.940	1.021.310	267.380	51.320	23.640	41.620	114.910	293.730	4.540.350
1870	1.243.800	396.090	857.310	198.980	36.350	27.230	456.180	86.350	318.160	3.620.450
1871	1.824.020	325.640	900.350	221.670	30.890	90.680	429.750	87.300	132.980	4.043.280
1872	2.174.716	484.381	1.021.917	510.664	96.284	167.373	113.925	64.670	232.870	4.866.800
1873	2.004.600	640.978	829.020	275.336	67.293	216.908	124.696	17.875	322.294	4.499.000
1874	1.916.310	460.262	524.122	399.345	48.468	260.811	191.145	41.496	98.043	3.940.000
1875	2.068.600	322.300	664.100	232.400	131.200	215.900	121.500	20.600	119.400	3.896.000
1876	2.080.646	526.580	674.805	456.808	169.130	378.422	200.359	29.560	113.698	4.630.000
1877	2.027.450	423.337	413.295	607.918	122.672	216.927	46.375	290.228	539.289	4.687.491
1878	1.513.908	382.242	358.419	480.402	74.895	192.981	83.259	204.082	252.756	3.542.944
1879	1.988.625	722.597	395.844	223.110	127.187	206.823	150.709	313.066	278.738	4.406.699
1880	1.340.185	725.993	279.622	188.522	165.238	152.343	275.512	460.080	264.984	3.852.479
1881	1.497.775	640.928	233.006	113.842	279.973	175.197	89.988	431.437	341.493	3.803.639
1882	1.778.632	622.056	393.894	85.962	191.256	165.567	90.900	367.447	146.148	3.841.862
1883	1.653.829	811.366	641.120	231.674	192.572	204.272	177.448	582.500	215.975	4.710.756
1884	2.128.034	673.828	545.244	56.646	159.526	247.818	158.365	502.582	348.340	4.820.383
1885	1.706.565	605.812	501.982	51.061	216.608	254.417	159.358	563.849	255.688	4.315.340
1886	1.499.038	588.109	536.683	119.627	482.299	225.370	136.211	536.235	207.964	4.331.536
1887										
1888									3.867.083	3.867.083
1889	2.092.475	360.739	608.653	43.930	401.282	153.557	167.318	446.197	261.824	4.535.975
1890	1.723.346								1.984.803	3.708.149
1891	1.895.436								2.031.746	3.927.182
1892	1.797.395								1.850.117	3.647.512
1893										
1894	1.991.549	391.407	549.359	90.000	222.714	207.686	180.101	187.667	503.356	4.323.839
1895	2.278.227								2.055.870	4.334.097
1896										
1897										
1898									3.294.529	3.294.529
1899	2.194.600	243.049	442.350		114.990	173.017	121.988	156.647	336.140	3.782.781
1900	1.700.000	131.000	198.140		123.000	56.500	70.000	73.800	1.804.165	4.157.405
1901	2.475.098	238.621	389.435		327.664	139.180	163.036	224.096	456.240	4.413.370
1902	2.429.886	213.621	410.859		199.373	118.179	133.521	248.847	520.947	4.275.233
1903	2.733.886	363.116	467.100		217.314	136.518	125.631	283.113	507.753	4.833.931
1904	2.594.601	275.312	503.098		276.873	129.683	104.168	323.572	547.226	4.754.533
1905	2.625.164	244.381	754.322		434.168	95.167	69.321	493.562	788.077	5.504.162
1906	3.064.892	326.874	538.276		387.561	117.283	72.105	396.142	700.055	5.603.188
1907	2.401.640	383.091	533.044		176.398	81.398	91.309	402.644	620.583	4.690.107
1908	2.346.372	353.097	494.628		154.743	131.575	85.062	300.416	587.096	4.452.983

Şekil 3.10 İzmir'in 1868-1908 yılları arasındaki ülkelere göre ihracat değerleri (Sterlin) (Kütükoğlu,2000)

3.2 İzmir Ticaret Hayatı ile İlişkili Yapı Tipleri

19. yüzyılda sanayileşmenin getirdiği ihtiyaçların karşılanması için çeşitli yapı gruplarının ortaya çıkışı veya bu mekanların ihtiyaçlar karşısında değişimler geçirdiği görülmektedir. Gerekli hammadde ve üretilen ürünlerin ülkeler arasında dağıtılması için limanlar, demiryolları, köprüler gibi inşa faaliyetleri hız kazanmıştır.

Ticari faaliyetlerin artmasıyla birlikte kentlerde tüccarların ihtiyaçlarının karşılanması; yeme-içme, dinlenme, konaklama, depolama, ulaşım, karşılaşacakları herhangi bir sorunda çözüm için idari birimler, para ile ilgili işler için mevcutta olan veya yeni yapı tipleri inşa edilmiştir. Bu yapılar özellikle hem kara hem de deniz ticareti için etkili olan kıyı kentlerinde yaygınlaşmıştır (Tokyay, 2006).

Osmanlıda 19. yüzyıldan itibaren artan ticaret hacmini karşılayacak ticari mekanların yanında savunma, askeri, dinsel gibi birçok fonksiyona sahip yapıların kentlerde arttığı veya yeni oluşumların olduğu görülmektedir (Şahin,2010) Yaşanan tüm bu alanlardaki değişimlerin altında ticaret alanında yaşanan gelişmeler sonucunda kentlere yeni gelen tüccarların ihtiyaçları doğrultusunda veya Osmanlı'nın döneme uyum sağlama girişimleri içerisinde yer aldığı söylenebilir.

İzmir'de yaşanan tüm bu gelişmelerin somut olarak meydana geldiği önemli liman kentlerinden birisidir. Merkez kazada yoğunlaşan Konsolosluk yapıları, merkez ve çevresindeki yerleşim alanlarında yer alan hükümet konakları; kente gelen yerli ve yabancı tüccarların ihtiyaçlarını karşılamak üzere oteller; borç alıp verme ve parasal işlemlerin gerçekleştiği büyük çoğunluğunun yabancı yatırımcılardan oluştuğu borsa banka yapıları ve yaşanan yeni teknolojik gelişmeler sonucunda Osmanlı İmparatorluğu'nun dışa bağımlılığını azaltmak için yerli ekonomiyi arttırmak amacıyla kurulan sanayi mektebi gibi eğitim yapıları liman kentini oluşturan önemli yapı gruplarıdır. Bu yapı grupları arasında ulaşım, gümrük, han ve endüstri yapıları da yer almaktadır. Bahsedilen bu yapı grubu Bölüm 4'te incelenecektir.

Konsolosluk ve Hükümet Konağı:

Sosyal ve ticari faaliyetleri kontrol etmek amacıyla 19. Yüzyılın ortalarında 19 konsolosluğun var olduğu bilinmektedir. Konsolosluklar kendi tüccarlarının ticari girişimleri ve devletten alınacak imtiyazlarda destek vermiştir. Bu konsoloslukların

kentteki itibar yapılarından olan konsolosluk binalarının inşasına özen gösterilmiştir. Yapılan ticaret anlaşmaları ile tanınan kolaylıklarla birlikte bu yapıların ticari faaliyetler açısından yoğunluk gösteren liman kentlerinde inşa edilmişti. Genellikle kentin kıyısında bulunan yapılar kentin limanı yapılmadan önce önlerinde bulunan iskelelerle ticareti kontrol altında tuttukları görülmektedir (Atay,1997). İzmir'de 19. Yüzyılda inşa edilen ve günümüze kadar ulaşan Fransız Konsolosluğu binası yer almaktadır (Şekil 3.9). Dönemin önemli konsoloslukları arasında İngiltere (Şekil 3.10), Fransa (Şekil 3.9), Almanya ve Avusturya Macaristan (Şekil 3.8) yer almaktaydı.

Şekil 3.11 İngiliz ve Avusturya- Macaristan Konsoloslukları (İngiliz Rıhtımı) (Suna &İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Fotoğraf Koleksiyonu)

Şekil 3.12 Fransız Konsolosluğu 1900 civarı kartpostal (Suna &İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Fotoğraf Koleksiyonu)

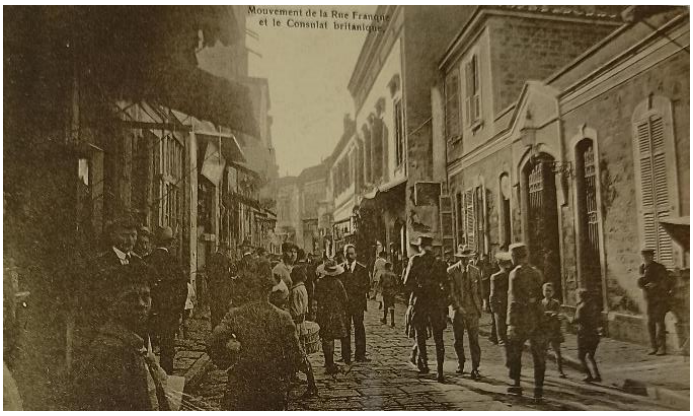

Şekil 3.13 Frenk Sokağı ve İngiliz Konsolosluğu (Yeğin,2009)

19. yüzyıl öncesinde kamu hizmeti için özel olarak yapı inşa edilmediği bilinmektedir. Topkapı Sarayı padişah dairesi olarak devlet işlerinin yürütüldüğü mekandır. Yöneticiler ise ikamet ettikleri konaklarda işlerini yürütmekteydi. Tanzimatla birlikte birçok alanda görülen yenileşme yönetim birimlerinin yeniden düzenlenmesi sonucunda yönetim yapılarına da ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. 1868 yılında Teşkilat-ı Vilayet Nizamnamesi ile hükümet binaları yapılmaya başlanmıştır. Sadece kent merkezlerinde değil farklı bölgelerde de hükümet konakları yapılmaya başlanmıştı. Hükümet konaklarının plan şemasına bakıldığında genellikle simetrik öğeler ve neoklasik mimari etkileriyle birlikte iki katlı olarak inşa edilmiştir. Yapıldığı bölgeye mimari özelliklerinde değişiklikler görülmektedir (Ertuğrul,2009)

İzmir'de geleneksel ticaret merkezinde yer alan hükümet konağı (Şekil 3.11, Şekil 3.12) simetrik düzende iki katlı ve neoklasik üslupta inşa edilmiş olup kentin önemli noktalarından birinde yer almıştır. Merkez haricinde çevre kazalarda da hükümet konağı inşası gerçekleşmiştir. Bu çevre kazalar arasında Bergama, Foça gibi ticari faaliyetlerin ve nüfusun yoğun olduğu alanlarda da bulunmaktaydı.

Şekil 3.14 Hükümet Konağı (Yeğin,2009)

Şekil 3.15 Hükümet Konağı,2022

Oteller:

Osmanlıdan da önce Anadolu ve Balkanlar da kentlerde ve kentler arasındaki yolar üzerinde birçok konaklama yapısı inşa edilmiştir. Günümüzdeki anlamda otel yapıları ise 19. yüzyılda kültürel ,ticari ilişkilerin artmasıyla birlikte Avrupalıların konaklayabileceği otel, pansiyon gibi yapıların sayısı artmıştır. (Ödekan,2009)

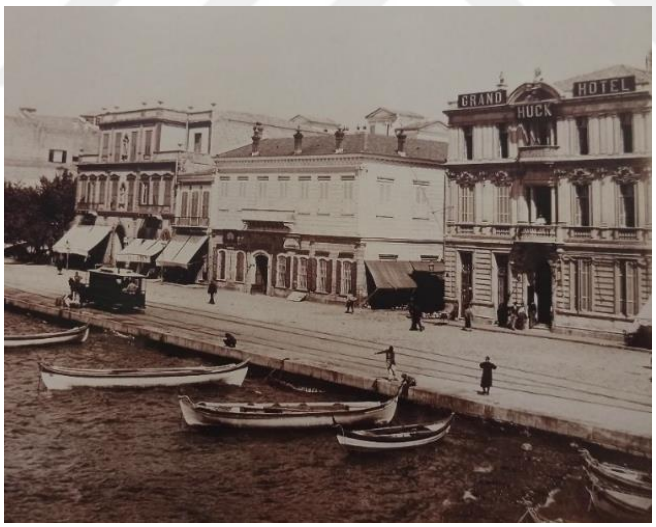

Şekil 3.16 Büyük Huck Oteli (Suna &İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Fotoğraf Koleksiyonu)

Otel kavramı Osmanlı toplumuna yabancı bir fikir olarak görülmesinden dolayı açılan oteller yabancılar tarafından yine yabancılar için açılmıştır. (Göksel, Kuneralp,1981) Müslümanlar tarafından konaklama birimi olarak hanlar kullanılmaya devam etmiştir.

Şekil 3.17 Kraemer Oteli (Yeğin,2009)

Liman kentlerinde artan ticaret hacmi ve ilişkiler ile Avrupa'da yer alan otellere benzer otel yapıları inşa edilmiştir. Bu konuda İzmir'de sayıca fazla olan kentlerden biridir. İzmir'de 19. yüzyılın son çeyreğinde oteller özellikle Kemeraltı ve Kordon bölgelerinde yeralmaktaydı. Royal Navy Hotel, Great Symirna Hotel, Anatolie, Constantinople, Londres, Kraemer Palace (Şekil 3.15), Grand Huck (Şekil 3.14) Hotel de Ville, Mısır ve Londra otelleri (Şekil 3.16) dönemin otelleri arasında yer almaktadır. (Kayın,1998).

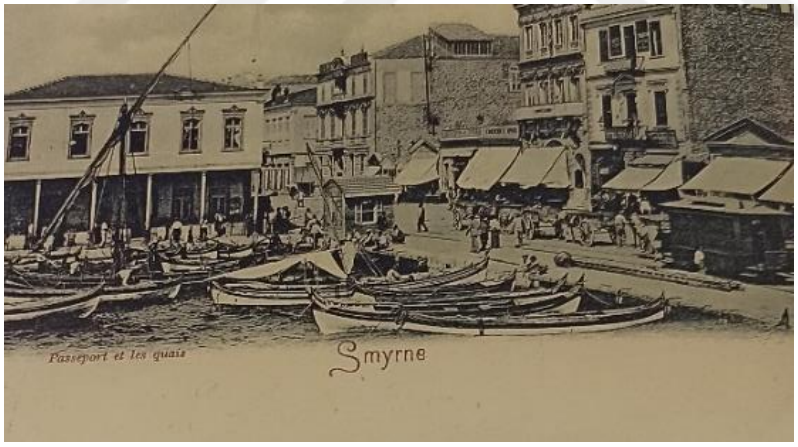

Şekil 3.18 Mısır ve Londra Oteli (Yeğin,2009)

Banka Yapıları:

Bankacılık, 19. yüzyılda ülkeye giren yabancı sermayedarlar açısından ikinci en büyük yatırım alanı olarak görülmüştür. 1845 yılında Banque de Constantinople kurulmuştur. Fakat bunun yatırılmış bir sermayesi olmadığı için gerçek anlamda bir banka olduğu düşünülmemektedir (Kazgan,1997).

Daha sonra 1856 yılında da Ottoman Bank kurulmuştur ve 1863 yılında da Osmanlı Bankası olarak piyasada yerini almıştır. Banque de Turquie, Société Générale de I' Empire, Credit Générale Otoman, Avusturya-Osmanlı, Avusturya-Türk Bankası, 1872 yılında yeniden kurulan İstanbul Bankası, Ziraat Bankası, Credit Lyonnais, Selanik Bankası gibi bankalar kurulmuştur. Bankalar genellikle yabancı sermaye ile kurulmuştur fakat galata bankerleri de yer almaya devam etmiştir. (Kazgan,1997)

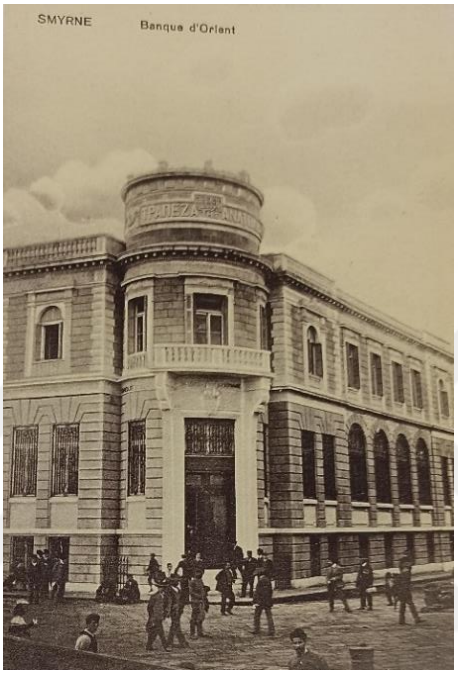

Şekil 3.19 Orient Bankası (Yeğin,2009)

Osmanlı Bankası, 1856'da Osmanlı Devleti'ne borç kanallarını açacak girişimlerde bulunması amacı ile kurulmuştur (Eldem,1997). Bankanın İzmir gibi önemli liman kentlerinde şubeleri açılmıştır (Şekil3.18). Hem sermaye hem de mevduat açısından en çok işlem hacmi Osmanlı Bankası'nda iken sermaye değeri açısından ikinci sırada Ziraat Bankası yer almaktaydı. Diğer bankaların işlem hacimleri bu iki bankadan daha azdır. Galata bankerleri resmi anlamda bankalar kurulmadan önce para işlemlerini yürütmekteydi. 19. Yüzyılda bankalar yabancı sermaye desteğiyle kurulmuştur. Ülkenin mali krizde olması, dış ticaret açıkları gibi durumlardan faydalanarak işlem hacimlerini yüksek tutmuşlardır. (Kazgan,1997)

Ülkenin mali durumu göz önüne alındığında bankalar en çok ticari hacmi yüksek olan kentlerde kurulmuştur. Bu kentler arasında liman kentleri sayılabilir. Dönemin en büyük ihracat limanı olan İzmir'de çok sayıda banka açılmıştır. Bu bankalar

arasında Credit Lyonnais, Selanik Bankası, Osmanlı Bankası ve Orient Bankası (Şekil 3.17) gibi yabancı sermayeli bankalar yer almaktadır.

Şekil 3.20 Osmanlı Bankası İzmir Şubesi (Yeğin,2009)

Okullar:

Tanzimat dönemiyle birlikte eğitim alanında da yenilikler yapılmasına karar verilmiştir. Dönemin eğitim kurumları olan medrese ve dini eğitim kurumlarının yanında yeni sistemde eğitim birimleri getirilmiştir. Bu yapıların arasında askeri eğitim veren okullardan dönemin gelişmelerine uyum süreci için nitelikli eleman yetiştirmeye yönelik çok sayıda eğitim birimi düzenlemesi yapılmıştır. İmparatorluk genelinde sadece kentlerde değil sınırlar içerisinde yer alan birçok noktada eğitim yapıları inşa edilmesi gerektiği düşüncesine varılmıştır (Batur,1985)

Ticaret hayatı etkileyecek yapılar arasında Islah-ı Sanayi Komisyonu'nun girişimleriyle birçok kentte açılan sanayi mektepleri önemlidir (Bkz. Bölüm 2.1) Daha öncesinde geleneksel yöntem ile loncalar tarafından gerçekleştirilen işin belli işleyiş içerisinde yeni sanayi okullarında verilmesi sonucunda yeni bir mekân tipi ortaya çıkmıştır.

Bu yapılar teknik eğitim verilen binalara ve bu binaların yanında bulunan uygulamalı eğitimlerin gerçekleşeceği imalathanelerden oluşmaktaydı. İzmir'deki önemli örneklerden olan Hamidiye sanayi mektebi de dönemin kamusal yapılarında ön plana çıkan simetrik ve 2 katlı düzen bu okullarda da gerçekleştirilmiştir.

Şekil 3.21 Hamidiye Sanayi Mektebi

4
19. YÜZYILDA VE 20. YÜZYIL BAŞINDA İZMİR'DE TİCARET YAPILARI

19. Yüzyıl ve 20. Yüzyıl başında İzmir'in ticaret hayatının okunması; fabrikaları ve depoları kapsayan endüstri yapıları, İzmir-Aydın ve İzmir-Kasaba demiryolu hatlarının istasyon yerleşkelerini içeren ulaşım yapıları, han yapıları ve gümrük yapıları üzerinden kataloglar oluşturularak yapılmıştır (Tablo 4.1). Ticaret mekanları kataloğu toplam 93 yapıyı içermekte olup 40'ı endüstri yapısı, 23'ü ulaşım yapısı, 26'sı han ve 4'ü gümrük yapısıdır (Harita 4.1).

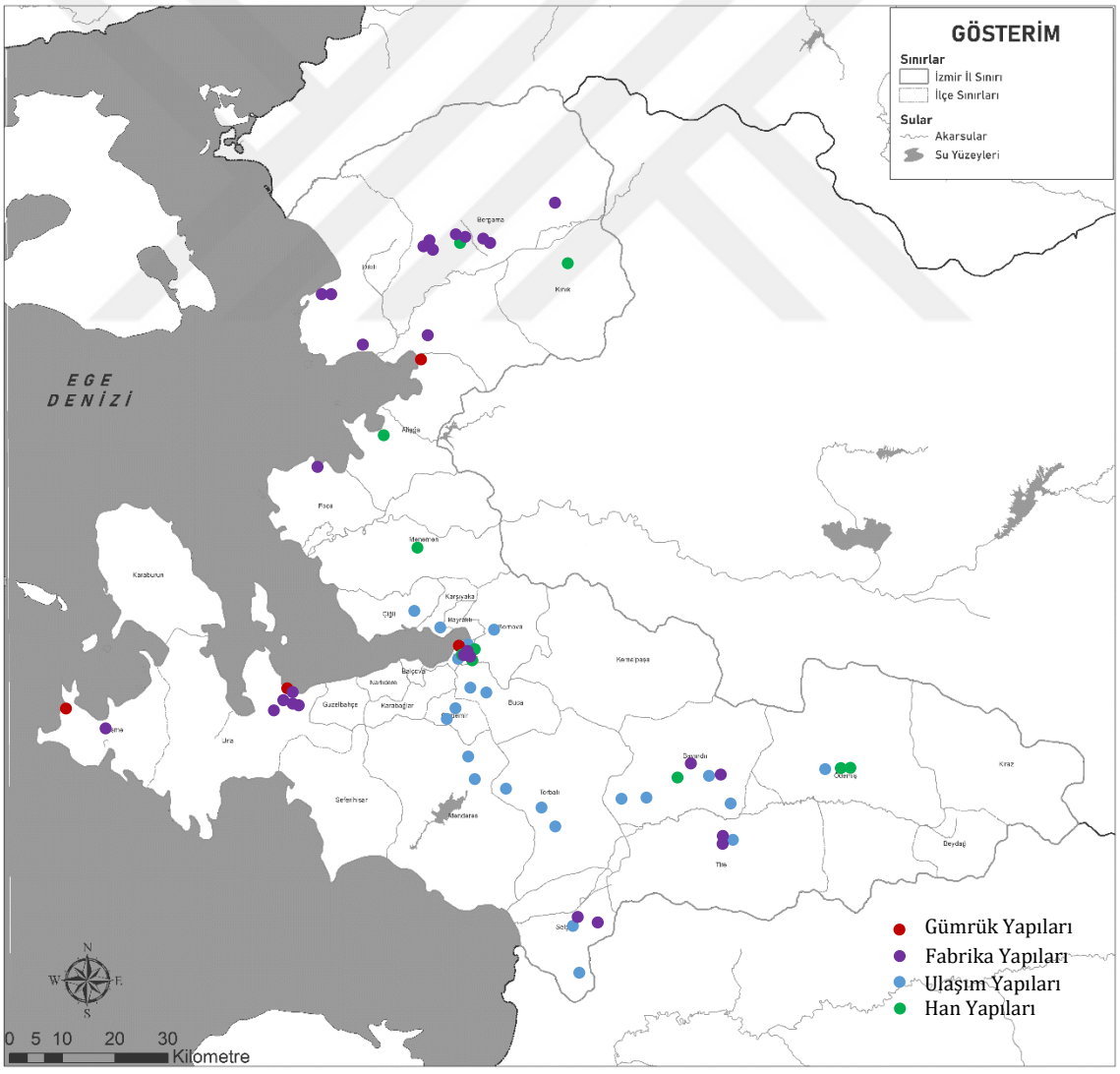

Harita 4.1 Kataloglarda incelenen gümrük, ulaşım, han ve fabrika yapılarının konumunu gösteren harita

Tablo 4.1 Kataloglardaki yapıların listesi

Yapı	Yapı Türü	Katalog Numarası
Alsancak Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	1.1,1.2,1.3,1.4,1.5,1.6,1.7,1.8
Kemer Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	2.1,2.2,2.3,2.4,2.5
Şirinyer Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	3.1,3.2,3.3,3.4,3.5
Buca Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	4.1,4.2,4.3
Gaziemir Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	5.1,5.2,5.3,5.4
Seydiköy Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	6.1,6.2,6.3
Cumaovası Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	7.1,7.2,7.3
Develiköy Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	8.1,8.2,8.3
Pancar Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	9.1,9.2,9.3,9.4
Torbalı Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	10.1,10.2,10.3
Tepeköy Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	11.1,11.2,11.3
Selçuk Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	12.1,12.2,12.3,12.4
Çamlık Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	13.1,13.2,13.3,13.4,13.5
Arıkbaşı Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	14.1,14.2,14.3
Karpuzlu Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	15.1,15.2,15.3
Bayındır Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	16.1,16.2,16.3,16.4
Çatal Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	17.1,17.2,17.3,17.4
Tire Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	18.1,18.2,18.3,18.4
Ödemiş Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	19.1,9.2,19.3,19.4
Basmane Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	20.1,20.2,20.3,20.4
Bornova Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	21.1,21.2,21.3,21.4,21.5
Karşıyaka Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	22.1,22.2,22.3,22.4
Çiğli Tren İstasyonu	Ulaşım Yapıları	23.1,23.2,23.3,23.4
Eski Gümrük Binası (Konak Pier)	Gümrük Yapıları	24.1,24.2,24.3,24.4,24,5,24.6,24.7,24.8,24.9
Urla Eski Gümrük Binası	Gümrük Yapıları	25.1,25.2,25.3
Aliağa Eski Gümrük Binası	Gümrük Yapıları	26.1,26.2
Çeşme Eski Gümrük Binası	Gümrük Yapıları	27.1,27.2,27.3
Manisalıoğlu Han	Han Yapıları	28.1,28.2,28.3,28.4

Tablo 4.1 Kataloglardaki yapıların listesi (devamı)

Yapı	Yapı Türü	Katalog Numarası
Büyük Karaosmanoğlu Hanı	Han Yapıları	29.1,29.2,29.3,29.4
Kadıoğlu Hanı	Han Yapıları	30.1,30.2,30.3,30.4
Abdurrahmanoğlu Hanı	Han Yapıları	31.1,31.2,31.3
Musevit Han	Han Yapıları	32.1,32.2,32.3,32.4
Esir Hanı	Han Yapıları	33.1,33.2,33.3
Arap Han	Han Yapıları	34.1,34.2,34.3,34.4
Salepçioğlu (Whittal) Han	Han Yapıları	35.1,35.2,35.3,35.4
Çakaloğlu Han	Han Yapıları	36.1,36.2,36.3,36.4
Cambaz (Tüysüz) Hanı	Han Yapıları	37.1,37.2,37.3
Tütün Han	Han Yapıları	38.1,38.2,38.3
Bıçakçı Hanı	Han Yapıları	39.1,39.2,39.3
Yusufoğlu Hanı	Han Yapıları	40.1,40.2,40.3
Ragıp Paşa Hanı	Han Yapıları	41.1,41.2,41.3
Hacı Sadullah Hanı	Han Yapıları	42.1,42.2,42.3
Hacı Hasan Paşa Hanı	Han Yapıları	43.1,43.2,43.3
Gaffarzade Hanı	Han Yapıları	44.1,44.2,44.3
Meserret Hanı	Han Yapıları	45.1,45.2,45.3
Kemahlı Han	Han Yapıları	46.1,46.2,46.3
Öşür Hanı	Han Yapıları	47.1,47.2,47.3,47.4
İskele Han	Han Yapıları	48.1,48.2,48.3
Menemen Tarihi Han	Han Yapıları	49.1,49.2,49.3
Keçecizade Hanı	Han Yapıları	50.1,50.2,50.3
Tuzcu Hanı	Han Yapıları	51.1,51.2
Katır Han	Han Yapıları	52.1,52.2,52.3
Abdurrahman Hanı	Han Yapıları	53.1,53.2
Havagazı Fabrikası	Endüstri Yapıları	54.1,54.2,54.3,54.4,54.5
Eski Un Fabrikası	Endüstri Yapıları	55.1,55.2,55.3,55.4
Bomonti Nektar Bira Fabrikası	Endüstri Yapıları	56.1,56.2,56.3

Tablo 4.1 Kataloglardaki yapıların listesi (devamı)

Yapı	Yapı Türü	Katalog Numarası
Halkapınar Su Fabrikası	Endüstri Yapıları	57.1,57.2,57.3,57.4
Şark Sanayi	Endüstri Yapıları	58.1,58.2,58.3
Tuzakoğlu Un Fabrikası	Endüstri Yapıları	59.1,59.2,59.3,59.4
Tariş Alkol Fabrikası	Endüstri Yapıları	60.1,60.2
Kiremit Fabrikası	Endüstri Yapıları	61.1,61.2,61.3
Tekel Sigara Fabrikası	Endüstri Yapıları	62.1,62.2,62.3,62.4
Tire Un Değirmeni	Endüstri Yapıları	63.1,63.2
Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası	Endüstri Yapıları	64.1,64.2
Bayındır Çırçır Fabrikası	Endüstri Yapıları	65.1,65.2
Selçuk Tekel Binası	Endüstri Yapıları	66.1,66.2,66.3
Bergama Çırçır Fabrikası	Endüstri Yapıları	67.1,67.2
Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası	Endüstri Yapıları	68.1,68.2,68.3
Politi Şarap Fabrikası	Endüstri Yapıları	69.1,69.2,69.3
Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası	Endüstri Yapıları	70.1,70.2,70.3
Urla Sabun Fabrikası	Endüstri Yapıları	71.1,71.2,71.3
Konak Zeytinyağı Fabrikası	Endüstri Yapıları	72.1,72.2,72.3
Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası	Endüstri Yapıları	73.1,73.2,73.3,73.4
Bergama Tabakhanesi	Endüstri Yapıları	74.1,74.2,74.3
Bayındır Zeytinyağı Fabrikası	Endüstri Yapıları	75.1,75.2,75.3
Olivos Zeytinyağı Fabrikası	Endüstri Yapıları	76.1,76.2,76.3
Şirince Zeytinyağı Fabrikası	Endüstri Yapıları	77.1,77.2
Urla Yağhanesi	Endüstri Yapıları	78.1,78.2
Urla Zeytinyağı Fabrikası	Endüstri Yapıları	79.1,79.2,79.3
Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1	Endüstri Yapıları	80.1,80.2,80.3
Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2	Endüstri Yapıları	81.1,81.2,81.3
Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası	Endüstri Yapıları	82.1,82.2,82.3
Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1	Endüstri Yapıları	83.1,83.2,83.3
Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2	Endüstri Yapıları	84.1,84.2

Tablo 4.1 Kataloglardaki yapıların listesi (devamı)

Yapı	Yapı Türü	Katalog Numarası
Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3	Endüstri Yapıları	85.1,85.2
Alaçatı Yağhanesi	Endüstri Yapıları	86.1,86.2
Konak Çırçır Fabrikası	Endüstri Yapıları	87.1,87.2,87.3
Tekel Tütün Deposu	Endüstri Yapıları	88.1,88.2,88.3
Bergama Tütün Deposu	Endüstri Yapıları	89.1,89.2,89.3
Bergama Palamut Deposu	Endüstri Yapıları	90.1,90.2
Urla Depo Yapısı	Endüstri Yapıları	91.1,91.2
Sydney La Fontaine Halı Deposu	Endüstri Yapıları	92.1,92.2,92.3,92.4
Urla Üzüm Deposu	Endüstri Yapıları	93.1,93.2

4.1 Ulaşım Yapıları Kataloğu

İzmir ve çevresinden yer alan tarım ürünleri ve tarıma dayalı sanayi ürünlerinin limana aktarılması kervanlar aracılığı ile yapılmaktaydı. Bu durum ulaşımda maliyet, güvenlik ve zaman gibi birçok konuda problemi beraberinde getirmekteydi. Merkez ve çevresindeki bu ürün akışını hızlı ve ucuz bir şekilde sağlanabilmesi için yabancı tüccarlar tarafından demiryolu yapımı gündeme gelmiştir (Akyıldız,1995).

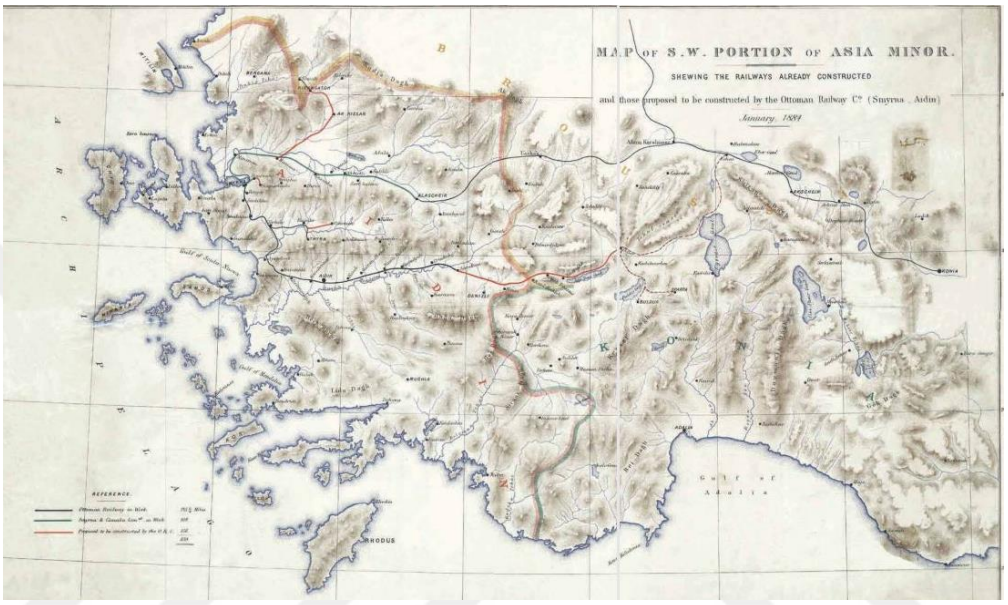

Harita 4.2 İzmir- Aydın ve İzmir- Kasaba Demiryolu Hatları haritası (Pınar,2020)

Demiryolu imtiyazını almak için 1856 yılında Robert Wilkin Osmanlı hükümetine başvuru yapmıştır. 1856 yılında İzmir-Aydın arasında işleyecek olan demiryolu hattı Robert Wilkin'in ortağı olduğu İngiliz şirketine verilmiştir. Daha sonra Joseph Paxton ve İngiliz Milletvekili William Jackson'ın ortaklarından olan başka bir İngiliz şirketine imtiyaz devredilmiştir (Akyıldız,1995). İmtiyaz sahibi olan ilk şirketin planlarında değişiklikler yapılarak yeni güzergâh belirlenmiştir (Atilla,2002).

Belirlenen yeni hat ile telgraf sistemi, depo ve istasyon binaları, kullanılacak vagonların temininin planlaması yapılmıştır. Tüm bunların yanında rıhtım inşası da düşünülmeye başlanmıştır. Hatlarda yapılacak istasyon yerleşkelerinin geçeceği noktalarda oluşturulan bir komisyon ile istimlak edilecek araziler belirlenmiştir (Akyıldız,1995).

İzmir-Aydın demiryolu hattı boyunca gerekli raylar Kırım'dan temin edilirken diğer makine ve araçlar İngiltere'den getirtilmiştir. Hattın inşası sırasında mali sebepler,

yaşanan salgın hastalıklar ve seçilen noktaların topografik olarak incelenmeden hazırlanmasından dolayı inşasında birçok sorunla karşılaşılmıştır (Kurmuş,1982).

Hattın ana istasyonu olacak Punta'nın inşası 1856 yılında imtiyaz alınmasına karşı 1858 yılında başlamıştır (Atilla,2002). İzmir-Aydın arasındaki hat 1866 yılında tamamlanabilmiştir. 1883 yılında Torbalı- Tire şube hattı ve 1888 yılında Ödemiş-Denizli şube hatları tamamlanmıştır (Kurmuş,1982).

İzmir-Kasaba hattının imtiyazı ilk olarak 1863 yılında Edward Price'a verilmiştir. Hattın inşasına 1864 yılında başlanmış olup 1867 yılında tamamlanmıştır. Daha sonra alınan ek imtiyazlarla hat 1875 yılında Alaşehir'e ve 1890 yılında Soma'ya kadar uzatılmıştır (Özyüksel,1999). Kasaba hattı için ana istasyonu Basmane'dir. Demiryollarının inşasıyla birlikte deniz ticaretini düzenlemek ve geliştirmek için 1869 yılında rıhtım inşasına başlanmıştır. 1878 yılında tamamlanan rıhtım, depo ve gümrük yapıları "Joseph et Elie Dussaud Freres" firmasına yaptırılmıştır (Kütükoğlu,1979)

İzmir-Aydın ve İzmir- Kasaba hatlarının inşası ve bu hatlara yapılan ek şube hatlarıyla demiryolu merkez ve çevrede yer alan verimli hammadde alanlarına ulaşımı hızlı, ekonomik ve güvenilir hale getirmiştir. Hammadde sağlamasının yanında İzmir çevresini yabancı tüccarlar önemli bir Pazar haline getirmiştir. Cumhuriyet'e kadar bu faydaya devam eden şirketlerden TCDD 1934 ve 1935 yıllarında satın alarak demiryolu hattı ve istasyon yerleşkeleri tüm yapı ve teçhizatları ile devralmıştır (Atilla,2002).

İstasyon yerleşkelerinde yer alan yapılar dönemin ihtiyacı doğrultusunda oluşan yeni mekanlardır. Yerleşkelerde yer alan yapılar birbiriyle benzer yönleri olmak ile konumu ve kullanıcı miktarları göz önüne alındığında mekanların büyüklükleri arasında farklılıklar görülmektedir. Yerleşkenin bulunduğu alanlardaki ürün çeşitliliği ve verimi düşünülerek bazı istasyonlarda depolama birimi daha büyük iken yolcu taşımacılığında kullanılan istasyonlarda kahve yapıları gibi sosyal mekanlarda karşımıza çıkmaktadır.

Tez kapsamında ulaşım yapıları, içerinde İzmir- Aydın ve İzmir-Kasaba Hatlarının (Harita 4.2) İzmir vilayet sınırlarında bulunan günümüze ulaşıp tespit edilen 23 yapı istasyon yerleşkesini içermektedir (Harita 4.3). İzmir- Kasaba hattından Basmane,

Bornova, Karşıyaka, Çiğli İstasyon yerleşkeleri yer alırken kalan 19 yerleşke İzmir-Aydın hattı içerisinde yer almaktadır.

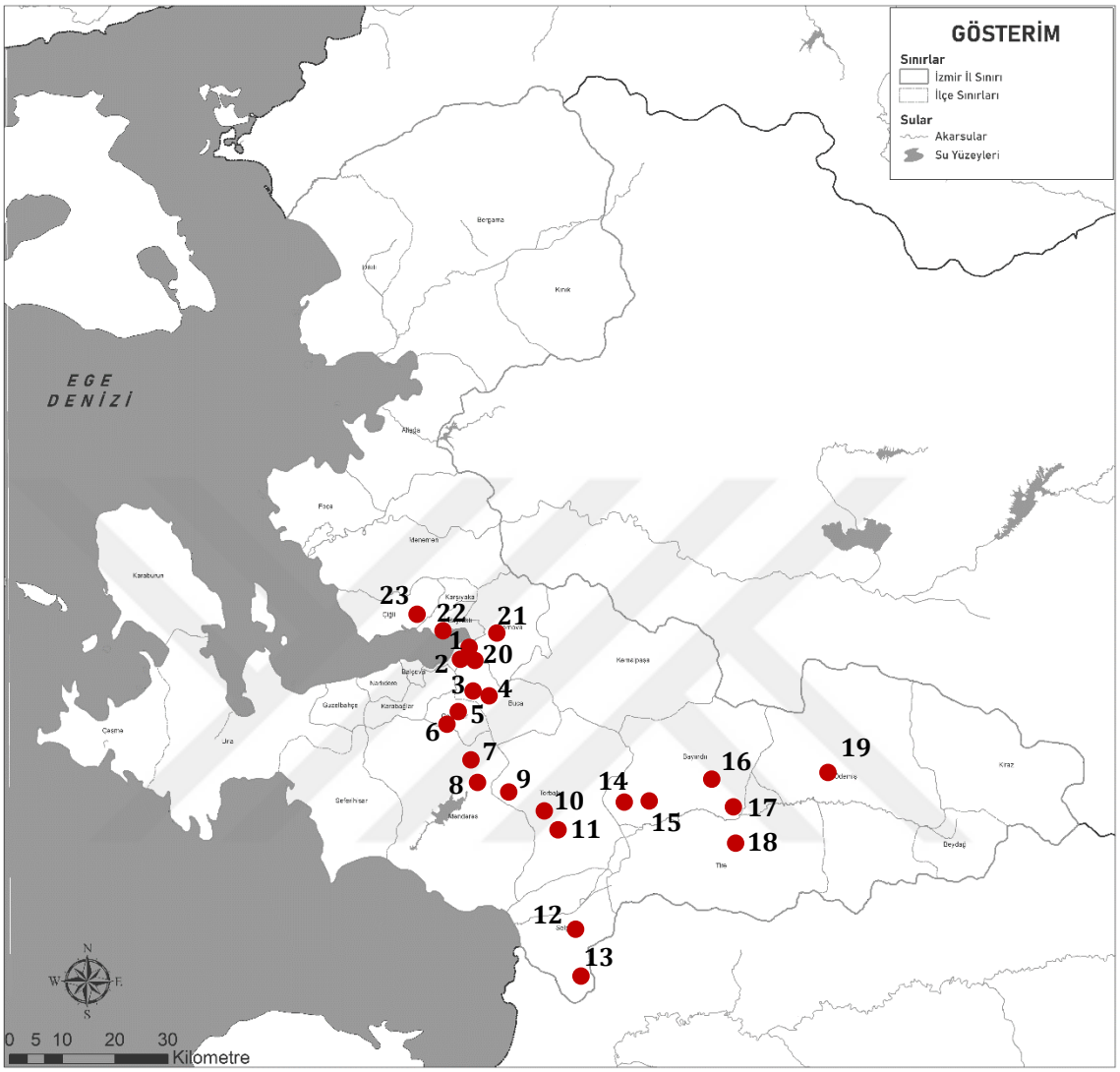

Harita 4.3 Ulaşım yapılarının konumunu gösteren harita

Tablo 4.2 Alsancak Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">ALSANCAK TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 1.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1858</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 1445/395/25</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Mimar Sinan Mahallesi, Atatürk Caddesi/ Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Tren İstasyonu, TCDD 3. Bölge Müdürlüğü, 1 ve 2 No'lu K.V.K. K</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.1 Alsancak Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
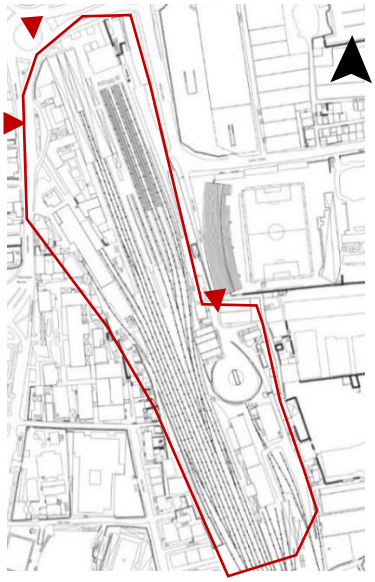
Şekil 4.2 Alsancak Tren İstasyonu vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Alsancak Tren İstasyonu Yerleşkesi Konak'ın Mimar Sinan Mahallesi Atatürk Caddesi üzerinde 1445 ada 25 parselde yer almaktadır (Şekil 4.1).
Alsancak Tren İstasyonu yerleşkesi, Ottoman Railway Company (ORC) şirketi tarafından Alsancak- Aydın demiryolu hattı üzerinde hat sonu garı olarak 1858 yılında inşa edilmiştir. İngiliz şirket demiryolu imtiyazını 1856 yılında almıştır ve garın inşa sürecine 1857 yılında başlanmıştır (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).
Gar yerleşkesi gar binası, depolama birimleri, servis birimleri, imalathaneler ve saat kulesinden oluşmaktadır (Şekil 4.2).
1934 yılında TCDD tarafından satın alınarak, ORC şirketinden demir yolu hattı ve istasyon devralınmıştır (Atilla,2002).</td></tr>
</table>

Tablo 4.3 Alsancak Tren İstasyonu

ALSANCAK TREN GARI	**KATALOG NO:** 1.2
 Şekil 4.3 Alsancak Tren İstasyonu batı cephesi, 2021 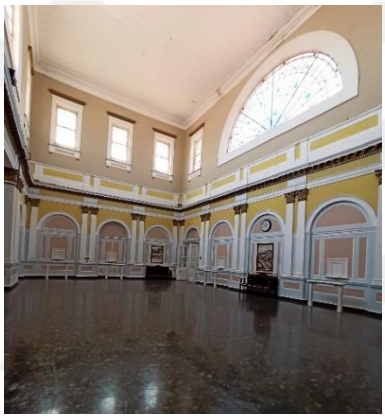 **Şekil 4.4** Alsancak Tren İstasyonu bekeleme salonu, 2021 **Şekil 4.5** Alsancak Tren İstasyonu saat kulesi, 2021	Yerleşkenin içerisindeki depo alanları T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı İzmir 1 No.lu ve 2 No.lu KVKBK tarafından kullanılırken, yerleşkedeki diğer yapılar TCDD 3. İşletme Müdürlüğü tarafından kullanılmaktadır. Gar binası hem istasyon olarak hem de konser ve sergi alanı olarak kullanılmaktadır. **Plan Kütle Özellikleri:** Alsancak tren istasyonu yerleşkesi içerisinde yer alan yapılar arasında avlular ile geçişler sağlanarak kullanımı kolaylaştırılmıştır. Yerleşke hangar yapısı, teknik bakım yapıları, depolama alanları, yolcu bekleme ve idare birimlerini içeren istasyon binası, yönetici konutları ve teknik bakım atölyeleri ve işçi konutlarından oluşmaktadır (Ekizoğlu,2012). İzmir'in ilk saat kulesi olan yapı taş malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Yaklaşık 9 metre yüksekliğinde olan saat kulesi taş kaide üzerine yerleştirilmiştir (Şekil 4.5). Gar binasının girişinin önünde yapıldığı dönemde meydan bulunmaktaydı. Bu alan günümüzde okunurluğunu kaybetmiştir (Şekil 4.3).

Tablo 4.4 Alsancak Tren İstasyonu

ALSANCAK TREN GARI	**KATALOG NO:** 1.3
 Şekil 4.6 Alsancak Tren İstasyonu bekleme salonu giriş kapısı, 2021 **Şekil 4.7** Alsancak Tren İstasyonu yolcu peronları, 2021 **Şekil 4.8** Alsancak Tren İstasyonu yerleşkesinde bulunan binalar arası avlu, 2021	Tek katlı taş malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Raylara paralel olarak yerleşen gar binasının içerisinde bilet gişesi, bagaj emanet ve bekleme salonu yer almaktadır (Şekil 4.4). Bekleme salonuna giriş bir hol ile sağlanmaktadır. Bekleme salonuna demir makaslarla taşınan sundurmalı yolcu bekleme alanı ve ön cephesinde yer alan meydan yönünde giriş bulunmaktadır. Bekleme salonu tek katlı olmasına rağmen 2 kat yüksekliğine sahiptir. Bekleme salonunun çatı altında duvarlarda vitray ışıklıklar yer almaktadır. Salonun duvarlarında ve tavanında süslemeler bulunmaktadır. Günümüzde hastane ve TCDD 3. Bölge Müdürlüğü olarak kullanılan zemin üstü 1 kattan oluşan yapılar istasyon binasının bekleme salonunun iki yanında bulunmaktadır. İki yapıda taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. TCDD 3. Bölge Müdürlüğü olarak kullanılan yapıdan yerleşkenin iç avlusuna geçilebilmektedir (Şekil 4.8).

Tablo 4.5 Alsancak Tren İstasyonu

ALSANCAK TREN GARI	**KATALOG NO:** 1.4
 Şekil 4.9 Alsancak Tren İstasyonu yatakhane ve tuvalet binası, 2021 **Şekil 4.10** Alsancak Tren İstasyonu telgraf binası, 2021 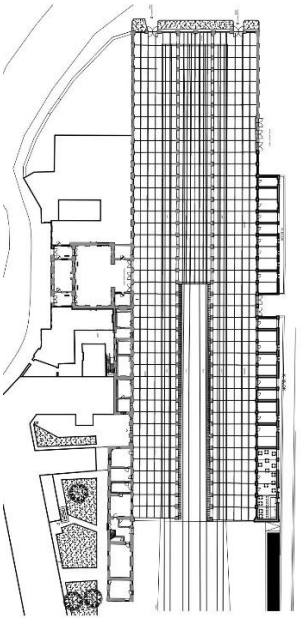 **Şekil 4.11** Alsancak Tren İstasyonu planı (TCDD 3. Bölge Müdürlüğü arşivi)	Yerleşkede depo olarak kullanılan 2 yapı bulunmaktadır. 1 ve 2 Numaralı Kültür Varlıkları koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü olarak kullanılan yapılar (Şekil 4.13, Şekil 4.14). Poligonal taş kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Beşik çatılı olan yapılar restore edilerek iç mekânında düzenlemeler yapılmıştır. Ahşap merdivenlerle çıkılan ara kat oluşturularak ofis alanları yerleştirilmiştir. Telgrafhane yapısı zemin üstü bir kattan oluşmaktadır. Yapının bodrum katıda yer almaktadır. Kırma çatılıdır ve çatısının üzeri Marsilya kiremit kaplıdır. Dikdörtgen planlı yapı taş malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir (Şekil 4.10). Yatakhanenin yanında bulunan tuvalet binası tek katlıdır ve taş kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Yatakhane binası zemin üstü bir kattan oluşmaktadır ve dikdörtgen planlıdır. Yığma sistemde inşa edilmiştir. Telgrafhanenin ve yatakhane yapılarının arasında bulunan tuvalet yapısı çatısı alaturka kiremit kaplı tek katlı kagir bir yapıdır (Şekil 4.9).

Tablo 4.6 Alsancak Tren İstasyonu

ALSANCAK TREN GARI	**KATALOG NO:** 1.5
 Şekil 4.12 Alsancak Tren İstasyonu peronlara geçişi bulunan idari birimler, 2021 **Şekil 4.13** Alsancak Tren İstasyonu depo yapısı iç mekanı, 2021 **Şekil 4.14** Alsancak Tren İstasyonu depo yapıları, 2021	Saat kulesinin bulunduğu lojman yapısı zemin üzeri bir kattan oluşmaktadır. Yapının bodrum katıda bulunmaktadır. Önünde bahçesi bulunmaktadır. Yerleşkede yer alan diğer lojman zemin üstü bir kattan oluşmaktadır. Birinci kattan köprü ile karşısında yer alan yapıya geçiş sağlanmaktadır. Beşik çatılıdır ve üzeri kiremit kaplıdır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** İstasyon binasının orta kısmında bulunan bekleme salonunun sundurmalı peronlara bakan cephesinde yuvarlak kemerli taş söveli cepheden içeri çekilmiş kapıları bulunmaktadır. Kemerlerin bastığı noktalara kadar mermer kaplanmıştır. Caddeye bakan ana cephesinde yarım daire şeklinde vitraylı ışıklıkları bulunmaktadır. Ve iki yanında dikdörtgen formlu taş söveli pencereler yer almaktadır. Bu pencerelerin bulunduğu cephe ana cepheden geriye çekilmiştir. Çatı altında silme yer almaktadır. Zemin kattaki girişte ise simetrik düzende yerleştirilmiş 7 pencere ve 2 kapı bulunmaktadır. Kapı ve pencereler yuvarlak kemerli ve taş sövelidir.

Tablo 4.7 Alsancak Tren İstasyonu

ALSANCAK TREN GARI	**KATALOG NO:** 1.6
 Şekil 4.15 Alsancak Tren İstasyonu avludan giriş kapısı, 2021 **Şekil 4.16** Alsancak Tren İstasyonu batı cephesi yan giriş kapısı, 2021	Pencerelerin ahşap panjurları bulunmaktadır. Teras gibi görünen gizli çatı yer almaktadır. Hastane olarak kullanılan kısımda ise dikdörtgen formlu taş söveli pencereler bulunmaktadır. Giriş kapısı yuvarlak kemerlidir ve cepheden içeri çekilmiştir. Yanında basık kemerli bir pencere yer almaktadır. Kapı ve pencerelerin üzerinde kesme taştan hafifletme kemerleri yer almaktadır. Ahşap kepenkleri vardır. Ana giriş kapısının kemerinin kilit taşında ve içeri çekilmiş kısmın tavanında bitkisel motifte süslemeler yer almaktadır. Bu süslemelerden kapının iki yanında da bulunmaktadır. Yapının kat arasında ve çatı altında silmesi bulunmaktadır ve köşeleri düzgün kesme taş kullanılarak belirginleştirilmiştir. TCDD 3. Bölge Müdürlüğü olarak kullanılan bölümün kat arasında ve çatı altında silmesi yer almaktadır. Giriş kapısı dikdörtgen formdadır. Pencereler ikili bitişik dikdörtgen formludur. Sövelerin etrafında tüm kenarları dolaşmayan süslemeler yer almaktadır. Köşeleri düzgün kesme taşlarla belirginleştirilmiştir.

Tablo 4.8 Alsancak Tren İstasyonu

ALSANCAK TREN GARI	**KATALOG NO:** 1.7
 Şekil 4.17 Alsancak Tren İstasyonu avludan giriş kapısı, 2021 **Şekil 4.18** Alsancak Tren İstasyonu penceresi, 2021	Bölge müdürlüğünün kullandığı yapının avluya açılan cephelerindeki kapılar yuvarlak kemerli ve taş sövelidir. Bazı pencereler dikdörtgen ve taş sövelidir. Depo yapılarının giriş kapıları yuvarlak kemerli ve taş sövelidir. Giriş kapılarının iki yanında yuvarlak kemerli taş söveli iki pencere yer almaktadır. Uzun cephesinde ön cephesinde yer alan pencerelerle aynı olan pencereler yer almaktadır. Yapıların köşeleri düzgün kesme taşlarla belirginleştirilmiştir. Yapının çatı altında ve su basman seviyesinde silmeler yer almaktadır.

Tablo 4.9 Alsancak Tren İstasyonu

ALSANCAK TREN GARI	**KATALOG NO:** 1.8
 Şekil 4.19 Alsancak Tren İstasyonu (Yılmaz, Yetkin & Binzet, (Ed.),2003)	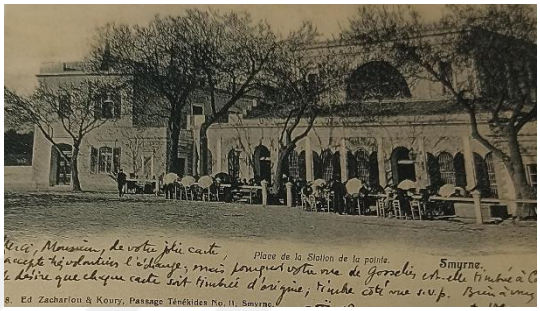 **Şekil 4.21** Alsancak Tren İstasyonu (Yeğin, 2009)
 Şekil 4.20 Alsancak Tren İstasyonu ve istasyonuna tahıl getiren Tren (Yeğin, 2009)	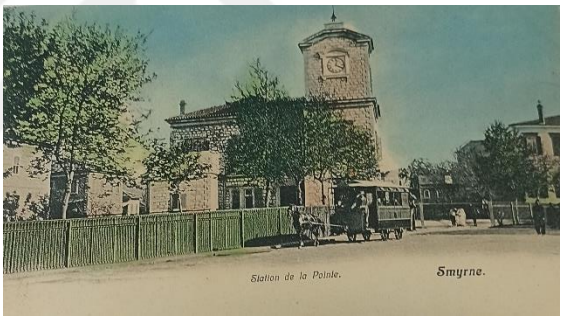 **Şekil 4.22** Alsancak Buca Hattı İstasyonu saat kulesi (Yeğin, 2009)

Tablo 4.10 Kemer Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">KEMER TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 2.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1857</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 2601/-/147, 2123/322/1</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Güney Mahallesi, 1433. Sokak / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.23 Kemer Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
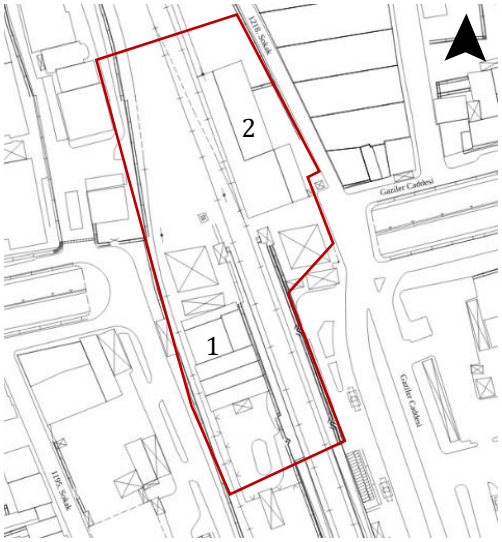

Şekil 4.24 Kemer Tren İstasyonu vaziyet planı (1- istasyon binası ve lojman, 2- hangar)(İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Kemer Tren İstasyonu Yerleşkesi, Konak'ın Güney Mahallesi 1433. Sokak üzerinde 2601 ada 147 parsel (ambar), 2123 ada 1 parsel (istasyon binası) yer almaktadır (Şekil 4.23).
İzmir-Aydın Demiryolu hattı içerisinde 1857 yılında Osmanlı Demiryolu şirketi tarafından ve hattın ilk istasyonu olarak inşa edilmiştir. Aynı zamanda İzmir- Kasaba Hattı'nın da geçtiği istasyondur. 23 Eylül 1856 yılında İngiliz SRC (Smyrne Railway Company) Şirketi hattın yapım imtiyazını almıştır ancak 1857 yılında Ottaman Railway Company (O.R.C) yani İzmir-Aydın Osmanlı Demiryolu Şirketi imtiyazları devralmıştır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)
Yerleşke İzmir'e gelen ticaret kervanlarının kente önemli giriş noktalarından birisi olan Kervan Köprüsü'ne yakın olmasından dolayı o</td></tr>
</table>

Tablo 4.11 Kemer Tren İstasyonu

KEMER TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 2.2
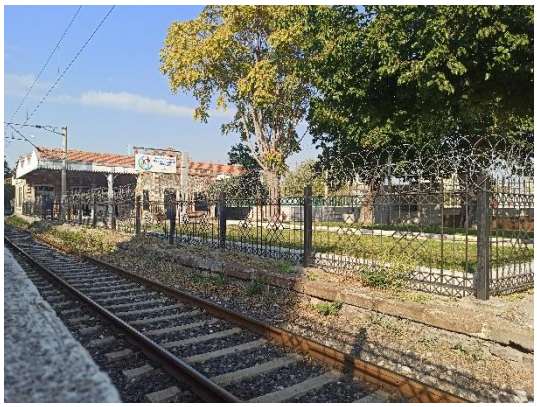 **Şekil 4.25** Kemer Tren İstasyonu demiryolu hattı, 2021 **Şekil 4.26** Kemer Tren İstasyonu idare yapısı, 2021 **Şekil 4.27** Kemer Tren İstasyonu yarı açık yolcu bekleme alanı, 2021	dönemde istasyon Kervan Köprüsü İstasyonu olarak bilinmektedir. İstasyon ilk olarak kervanların boşalttığı yüklerin taşınması amacıyla kullanılmış, daha sonraları Levanten yöneticilerin ve tüccarların Kemer'e konutlar yaptırmasıyla banliyö yolcu taşımacılığı işlevini de kazanmıştır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) 1934 yılında TCDD tarafından satın alınarak, ORC şirketinden demir yolu hattı ve istasyon yerleşkesi devralmıştır. İstasyon yerleşkesinde demiryolunun batısında günümüzde mevcut olmayan ürün deposu ve yolcu bekleme, idare ve lojman fonksiyonlarına sahip istasyon yapısı; doğusunda ise günümüze kadar ulaşmış ürün deposu olarak kullanılan hangar yapısı yer almaktadır(Şekil 4.24). İstasyon binasının restorasyonu 2006 yılında tamamlanmıştır fakat günümüzde kullanılmamaktadır (Şekil 4.25). Hangar yapısının ise restorasyon çalışmalarına başlanması planlanmıştır ve yapı Konak Belediyesi ve Mimarlar Odası İzmir Şubesi iş birliği ile mimarlık müzesi olarak kullanılması

Tablo 4.12 Kemer Tren İstasyonu

KEMER TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 2.3
 Şekil 4.28 Kemer Tren İstasyonu sundurması dökme demir taşıcıları (https://www.pakben.com/portfolio-items/kemer-tren-istasyonu-izmir/?portfolioCats=4) 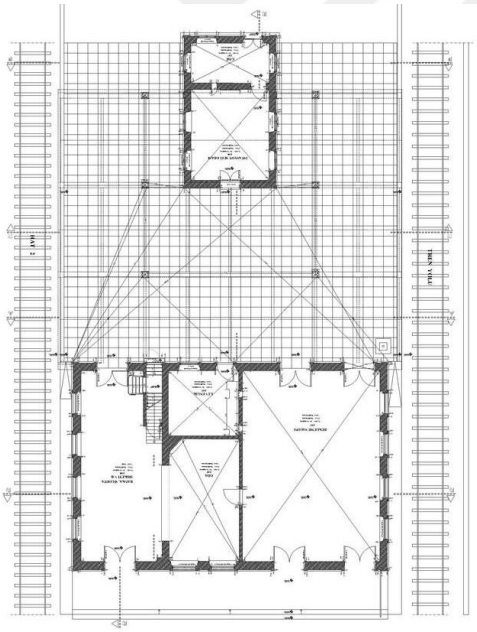 **Şekil 4.29** Kemer Tren İstasyonu planı (https://www.pakben.com/portfolio-items/kemer-tren-istasyonu-izmir/?portfolioCats=4)	kararlaştırılmıştır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) **Plan ve Kütle Özellikleri:** İstasyon yapısı kısmen 2 katlıdır. Zemin katında bekleme salonu, birinci katında lojman bulunmaktadır. Tek katlı istasyon şefliği odası (Şekil 4.26) olarak kullanılan yapı ve istasyon yapısı birbirine sundurma ile bağlanmıştır (Şekil 4.29). Yarı açık bekleme alanı oluşturan sundurma çelik dikmeler ile taşınmaktadır (Şekil 4.27, Şekil 4.28). Bu dikmeler kaideler üzerine oturtulmuştur. Sundurma çelik konstrüksiyonlu ve üzeri Marsilya kiremit ile kaplıdır. Sundurmanın uçlarında sarkıt şeklinde ahşap oyma süslemeli alın tahtası bulunmaktadır. Yerleşkede bulunan tüm yapılar taş malzemeyle yığma inşa tekniğinde inşa edilmiştir. Zemin katta bekleme salonu (Şekil 4.30), bilet satış alanı ve üst kattaki lojmanlara ulaşılan merdiven ve odalar bulunmaktadır. Odaların içinde özgün durumda olan ocaklar bulunmaktadır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)

Tablo 4.13 Kemer Tren İstasyonu

KEMER TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 2.4
 Şekil 4.30 Kemer Tren İstasyonu yolcu bekleme salonu (https://www.pakben.com/portfolio-items/kemer-tren-istasyonu-izmir/?portfolioCats=4) 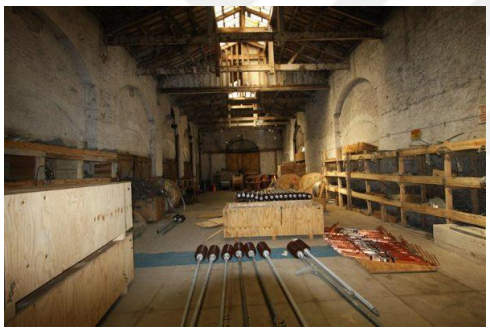 **Şekil 4.31** Kemer Tren İstasyonu hangar binası (http://www.pakben.com/portfolio-items/tcdd-kemer-hangar-binasi-restorasyon-projesi-kemerizmir/) **Şekil 4.32** Kemer Tren İstasyonu istasyon binası pencereleri, 2021	Tek katlı hangar binası beşik çatılıdır ve üzeri Marsilya kiremit ile kaplıdır. Hangarın önünde yarı açık alan oluşturan sundurma bulunmaktadır. Yapının ana giriş sundurmadan yapılmaktadır ve kısa kenarlarında ek girişler yer almaktadır. Sundurma ahşap direklerle taşınmaktadır ve üzeri kiremit ve sac ile kaplıdır. Yığma sistemde inşa edilen hangar dış duvarları taş malzemeden çatısı ise ahşap konstrüksiyonludur (Şekil 4.31). Yapı büyük açıklık geçtiği için mekânın ortasında çatıyı taşıyan 2 ahşap kolon dikme yer almaktadır. İç mekânda dış duvarlara yerleştirilen nişler bulunmaktadır. Depolama amacıyla kullanıldığı için oluşturulan nişlerin ürünleri sınıflandırmak için yapıldığı düşünülmektedir. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** İstasyon yapısı ve istasyon şefliği yapısının kapı ve pencereleri dikdörtgen formludur ve etrafında kesme taştan söveler yer almaktadır (Şekil 4.32). Sövelerin orta noktasında kilit taşı yer almaktadır. Pencerelerin alt, üst ve orta noktaları hiza alınarak

Tablo 4.14 Kemer Tren İstasyonu

KEMER TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 2.5
 Şekil 4.33 Kemer tren istasyonu hangar giriş cephesi, 2021 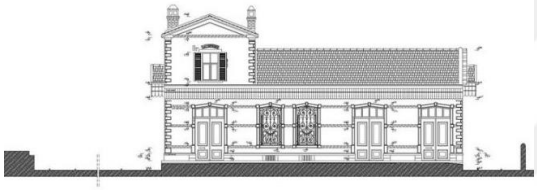 **Şekil 4.34** Kemer tren istasyonu istasyon binası batı cephesi (https://www.pakben.com/portfolio-items/kemer-tren-istasyonu-izmir/?portfolioCats=4) **Şekil 4.35** Kemer Tren İstasyonu istasyon binası doğu cephesi (https://www.pakben.com/portfolio-items/kemer-tren-istasyonu-izmir/?portfolioCats=4)	taş duvar örgüsünün arasına tuğla örgü bulunmaktadır. Çatının oturduğu noktalar referans alınarak tuğla ile silme oluşturulmuştur. Avluya bakan cephelerde sundurmanın taşınmasına yardımcı olan duvar içinden çıkan taşlar görülmektedir. Bodrum ve zemin kat ayrımı kesme taştan silme ile cepheden okunmaktadır ve bodrum katın havalandırma pencereleri silme altında yer almaktadır (Şekil 4.34). Hangar yapısı (Şekil 4.33) haricindeki yapıların kapı ve pencereleri ahşaptır. Günümüzde kullanım dışı oldukları için siyah metal levhalar ile kapatılmıştır. Hangarın kısa kenarında 1, uzun kenarında 6 basık kemerli açıklık bulunmaktadır. Kemerlerin etrafındaki söveler diş kesimi taşlardan oluşmaktadır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) Hangar yapısının ana girişi olan sundurma altındaki açıklık diğer girişlerden daha büyüktür. Ana giriş kapısı metaldir ve pencere doğramaları ahşaptır.

Tablo 4.15 Şirinyer Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">ŞİRİNYER TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 3.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1858</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 432/43/3, 708/43/1</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Çocuk Parkı İçi Yolu, Kızılçullu Mahallesi / Buca</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.36 Şirinyer Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
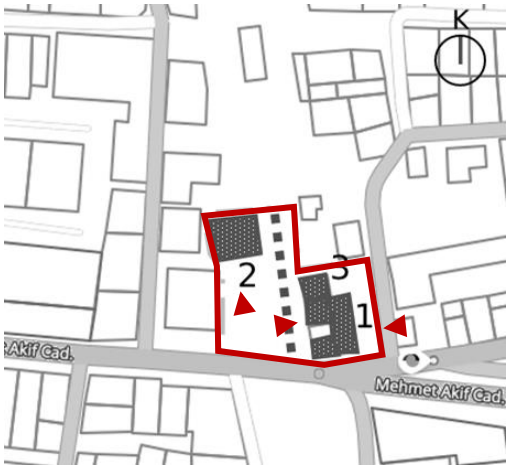

Şekil 4.37 Şirinyer Tren İstasyonu vaziyet planı (1- istasyon binası,2-ambar)(Yandex Haritalar) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Şirinyer Tren İstasyonu Yerleşkesi, Buca'nın Kızılçullu Mahallesi, Çocuk Parkı İç Yolu üzerinde 432 ada 3 parselde (istasyon binası) ,708 ada 1 parselde (ambar) konumlanmaktadır (Şekil 4.36).
Ottoman Railway Company (ORC) şirketi tarafından Alsancak- Aydın demiryolu hattı üzerinde 1858 yılında inşa edilmiştir. Şirinyer İstasyonundan Buca'ya banliyö hat ayrılmaktadır. Buca dönemin ticareti için önemli faktörlerden olan Levantenlerin yerleşim alanlarındandır. 1934 yılında TCDD tarafından satın alınarak ORC şirketinden demir yolu hattı ve istasyonlar devralınmıştır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)İZBAN ile yer altına alınan demiryolu hattı ile istasyon kullanım dışı kalmıştır. Demiryolu hattının bulunduğu alan park olarak düzenlenmiştir.</td></tr>
</table>

Tablo 4.16 Şirinyer Tren İstasyonu

ŞİRİNYER TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 3.2
 Şekil 4.38 Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası batı cephesi, 2021 **Şekil 4.39** Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası avlusu, 2021 **Şekil 4.40** Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021	2007 yılında tescillenmiştir. Orijinal yerleşke planında ambar ve istasyon yapısı bulunmaktadır. Günümüzde 2 lojman, bekleme salonu ve istasyon şefliği birimlerinden oluşan istasyon binası ve ambar yapısı sağlam durumdadır (Şekil 4.37, Şekil 4.38) (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). İstasyon binası kullanılmamaktadır ve avlusu büfe olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.39). 2 Lojman yapısı ve bekleme salonunun bulunduğu 2 katlı yapı kullanılmamaktadır. Ambar yapısı ise dernek lokali olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.43). **Plan ve Kütle Özellikleri:** İstasyon binası moloz taş ve tuğla malzemeyle yığma sistemde inşa edilmiştir. '' U'' formlu plan şemasına sahiptir (Şekil 4.44). U formlu istasyon binasının yanında tuvalet olarak kullanılan ek bir yapı bulunmaktadır (Şekil 4.45). İstasyon binasının zemin üstü bir kattan oluşan bölümü ilk olarak yapılmıştır. Bu bölüm ahşap beşik çatıyla örtülmüştür. Daha sonrasında U formu oluşturan tek katlı yan kanatlar yapılmıştır. Tek katlı bölümlerin üzeri teras olarak

Tablo 4.17 Şirinyer Tren İstasyonu

ŞİRİNYER TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 3.3
 Şekil 4.41 Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 **Şekil 4.42** Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası güney cephesi, 2021 **Şekil 4.43** Şirinyer Tren İstasyonu ambar binası, 2021	düzenlenmiştir. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) Zemin üstü bir kattan oluşan birim, bir bekleme salonu ve iki lojman olmak üzere 3 ayrı bölümden oluşmaktadır. Zemin katın ortasından bekleme salonuna giriş bulunmaktadır. Diğer giriş ve pencereler lojmanlara aittir. Zemin kattan ayrı girişleri bulunan lojmanların üst kata çıkan ahşap merdivenleri bulunmaktadır. Üst kat avlu yönüne bakan bir koridora açılan odalardan oluşan bir plandan oluşmaktadır. Üst kat tamamen 2 ayrı lojmana aittir. Lojmanların içerisinde özgün şömineler bulunmaktadır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) Tavanlar bağdadi tavan kaplaması ve tavan köşelerinde tavan silmeleri bulunmaktadır. U formunu oluşturan birimlerin önünde oluşan avlu kısmında, ahşap direklerle desteklenen kaplama tahtası ile örtülmüş sundurma bulunmaktadır. U formu oluştuktan sonraki dönemde ise yapıya ek olarak yapılan tek katlı tuvalet yapısı eklenmiştir. İstasyon yapısının ilk yapılan kısmı oluşturan

Tablo 4.18 Şirinyer Tren İstasyonu

ŞİRİNYER TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 3.4
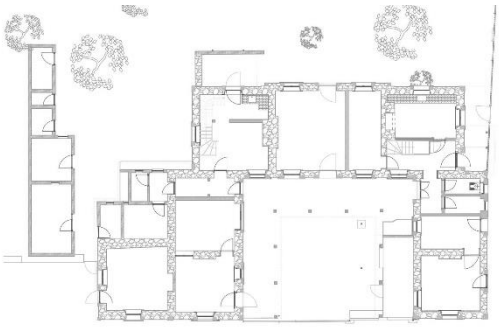 **Şekil 4.44** Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası planı (TCDD 3. Bölge Müdürlüğü arşivi) **Şekil 4.45** Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası ek yapısı, 2021 **Şekil 4.46** Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası doğu cephesi, 2021	zemin üstü bir kattan oluşan bölümü tek katlı yan yapılar yapıldığında lojman olarak kullanılmıştır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) Tek katlı yan yapılarda bilet satışı ve istasyon şefliği birimleri yer almaktadır. Günümüzde lokal binası olarak kullanılan tek katlı ambar ahşap döşeme ilave edilerek üst katı lojman olarak kullanılmıştır. Çatısı ahşap konstrüksiyonlu ve Marsilya kiremit kaplıdır. Yapıların dış duvarları kalın moloz taştan ve iç bölme duvarları ahşap karkaslı bağdadi olarak inşa edilmiştir. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** İstasyon binası birimlerinin yer aldığı tek katlı bölümlerin peronlara bakan ön cephelerinde basık kemerli, taş söveli birer pencere bulunmaktadır. Avluya bakan cephelerinde ise basık kemerli girişler ve pencereler yer almaktadır (Şekil 4.41). Zemin üstü bir kattan oluşan bölümde pencere ve kapılar basık kemerli olup harman tuğlası ile taşırılmış sövelerle

Tablo 4.19 Şirinyer Tren İstasyonu

ŞİRİNYER TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 3.5
 Şekil 4.47 Şirinyer Tren İstasyonu ambar binası kuzey cephesi, 2021 **Şekil 4.48** Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021 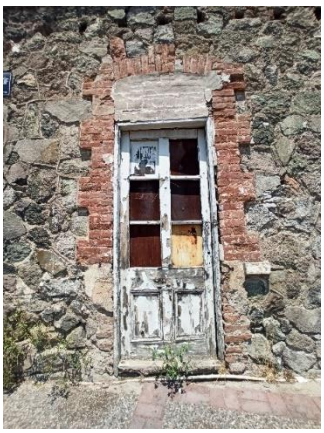 **Şekil 4.49** Şirinyer Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021	çevrilmiştir (Şekil 4.49). Sövelerin orta noktalarında kilit taşları bulunur. Doğu cephesinde zemin kattaki bekleme salonuna açılan ikinci giriş ve bir pencere ile lojmanlara ait pencereler bulunmaktadır (Şekil 4.46). Ambar yapısında sonradan lojmana dönüştürülmesiyle cephelerinde yeni pencereler açılmıştır. Bu pencereler PVC malzemedendir (Şekil 4.47). Yapıdaki orijinal pencerelerin dıştan harman tuğla söveleri bulunmaktadır. Ahşap doğramalara sahip olan bu pencereler dıştan taş denizliklere sahipken iç kısımda ahşap denizliklere sahiptir. Kuzey cephesinde üst kata çıkan sonradan eklenmiş olan merdiven bulunmaktadır.

Tablo 4.20 Buca Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">BUCA TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 4.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1870</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 574/31/6</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: İnönü Mahallesi, Uğur Mumcu Caddesi/ Buca</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.50 Buca Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
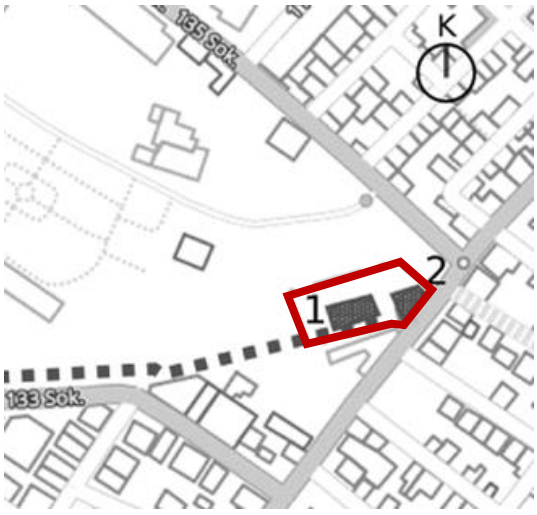

Şekil 4.51 Buca Tren İstasyonu vaziyet planı (1-kahve ve bekleme salonu, 2-idari yapı) (Yandex Haritalar)(Yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Buca Tren İstasyonu Yerleşkesi, Buca'nın İnönü Mahallesi Uğur Mumcu Caddesi üzerinde 574 ada 6 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.50).
Alsancak ve Şirinyer'den ayrılan Buca İstasyonu banliyö hat olarak 1870 yılında kullanıma açılmıştır (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).
Hattın yapılış amacının Buca'da üretilen üzümün Alsancak' a taşınması ve merkezdeki sıkışıklıktan dolayı Levanten ailelerin evlerinin bu alanda olması olduğu düşünülmektedir (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).
İstasyon yerleşkesinde idari yapı, kahve ve bekleme salonundan oluşan yapı yer almaktadır (Şekil 4.51).
Banliyö hattı 2006 yılından itibaren kapalı durumdadır. Yerleşkede yer alan yapılar kullanılmamaktadır ve çatıları çökmüş durumdadır. Hattın demiryolu rayları yer yer sökülmüştür(Şekil 4.54).</td></tr>
</table>

Tablo 4.21 Buca Tren İstasyonu

BUCA TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 4.2
 Şekil 4.52 Buca Tren İstasyonu idari yapı doğu cephesi, 2021 **Şekil 4.53** Buca Tren İstasyonu idari yapı kuzey cephesi, 2021 **Şekil 4.54** Buca Tren İstasyonu istasyon binası ve orijinal raylar, 2021	**Plan ve Kütle Özellikleri:** Buca Tren İstasyonu yerleşkesinde yer alan idari yapı, kahve ve yolcu bekleme alanlarından oluşan yapı tuğla ve taş malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Yolcu bekleme ve kahve birimlerinden oluşan yapı dikdörtgen planlıdır ve önünde ‘’L’’ plan şemasına sahip yarı açık alan oluşturan sundurma yer almaktadır. Ahşap ayaklar üzerinde taşınan sundurmanın çatı altı ve yan kısımları ahşap kaplamadır. İdari yapı yamuk bir plana sahiptir. Giriş kısmının önünde dikdörtgen planlı ahşap taşıyıcılı sundurma yer almaktadır. Aynı zamanda yarı açık alanın bir kısmı duvar örülerek kapatılmıştır (Şekil 4.53). Yerleşke içerisinde bulunan sundurmaların altında kalan zemin orijinaldir. Küçük taşlarla bitkisel motifler oluşturulmuştur. Yapıların üst örtüleri ahşap konstrüksiyonlu kırma çatıdır. Çatıların üzeri kiremit kaplıdır. Günümüzde sundurmanın, kahve bekleme alanının olduğu yapının

Tablo 4.22 Buca Tren İstasyonu

BUCA TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 4.3
 Şekil 4.55 Buca Tren İstasyonu ahşap sundurması, 2021 **Şekil 4.56** Buca Tren İstasyonu idari yapı kapısı, 2021 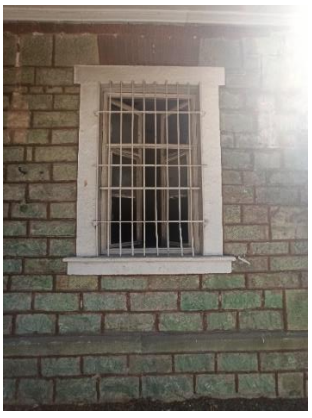 **Şekil 4.57** Buca Tren İstasyonu idari yapı penceresi, 2021	çatısında çökmeler meydana gelmiştir (Şekil 4.55). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Yerleşkede yer alan tüm kapı ve pencereler dikdörtgendir ve taş söveleri vardır. Kapı ve pencereler ahşap malzemedendir (Şekil 4.56, Şekil 4.57). Taş ve tuğla malzeme kullanılarak inşa edilen duvarlardan idari yapının dış duvarları düzgün yeşil taşlarla kaplanmıştır (Şekil 4.56). Yapıların su basman seviyelerinde ve saçak altlarında tüm cepheleri boyunca devam etmektedir. Yapıların köşeleri düzgün kesme taşlarla belirginleştirilmiştir. Günümüzde kapıların ve pencerelerin kapatılması için demir parmaklıklar ve metal levhalar kullanılmıştır.

Tablo 4.23 Gaziemir Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">GAZİEMİR TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 5.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1861</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 362/L18-A-18-C-2-D/4</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Dokuz Eylül Mahallesi, Kahramanlar Caddesi/ Gaziemir</td><td>Mevcut İşlevi: Tren İstasyonu, Dernek binası, Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.58 Gaziemir Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
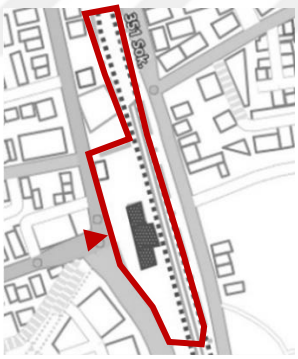
Şekil 4.59 Gaziemir Tren İstasyonu vaziyet planı (Yandex Haritalar)(yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.60 Gaziemir Tren İstasyonu istasyon binası, 2021</td><td>Açıklamalar:

Gaziemir Tren İstasyonu Yerleşkesi, Gaziemir’in Dokuz Eylül Mahallesi, Kahramanlar Caddesi üzerinde yer alan 362 ada 4 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.58).

Ottoman Railway Company (ORC) şirketi tarafından Alsancak- Aydın demiryolu hattı üzerinde 1861 yılında inşa edilmiştir. Gaziemir İstasyonundan Seydiköy’e banliyö hat ayrılmaktadır. 1934 yılında TCDD tarafından satın alınarak ORC şirketinden demir yolu hattı ve istasyonlar devralınmıştır. Orijinal yerleşke planında lojman yapısı, istasyon yapısı, istasyon şefliği yapısı ve kahve bulunmaktadır. 2005 yılında tescillenmiştir. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)

Günümüzde 3 lojman yapısı, bekleme salonunun olduğu istasyon binası ve istasyon şefliği yapısı sağlam durumdadır (Şekil 4.59). İstasyon</td></tr>
</table>

Tablo 4.24 Gaziemir Tren İstasyonu

GAZİEMİR TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 5.2
 Şekil 4.61 Gaziemir Tren İstasyonu istasyon binası girişi, 2021 **Şekil 4.62** Gaziemir Tren İstasyonu yolcu bekleme salonu iç mekanı, 2021 **Şekil 4.63** Gaziemir Tren İstasyonu lojman birimi iç mekanı, 2021	Binası (Şekil 4.60) tren istasyonu olarak kullanılmaktadır. 2 Lojman yapısı kullanım dışıdır ve diğer lojman dernek tarafından kullanılmaktadır. İstasyon şefliği yapısı ise teknik oda olarak kullanılmaktadır. **Plan ve Kütle Özellikleri:** Enine dikdörtgen formlu bir kütleye sahip olan yapı (Şekil 4.64) zemin kattan oluşmaktadır. Moloz taş malzeme ile yığma sistemde inşa edilmiştir. Lojman yapıları, istasyon binası ve istasyon şefliği yapısı bitişik olarak inşa edilmiştir. Yapının kütlesel olarak ana hacmi olan bekleme salonunun bir tarafında teknik odaların bulunduğu hacimler ve lojman, diğer tarafında ise 2 lojman yapısı ve istasyon şefliği birimi yer almaktadır (Şekil 4.63). Tek bir kütle olarak algılanan yapının ortasında ana girişi bulunmaktadır. Bu giriş bekleme salonuna açılmaktadır (Şekil 4.62). Bekleme salonundan peronun olduğu bölüme geçilebilmektedir ve bu alanda yarı açık ahşap sundurma bulunmaktadır.

Tablo 4.25 Gaziemir Tren İstasyonu

GAZİEMİR TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 5.3
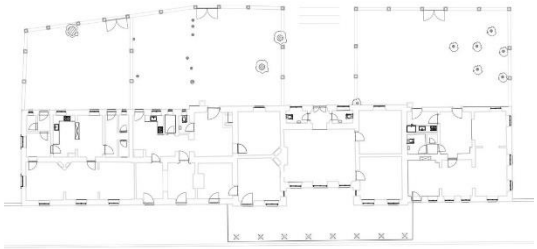 **Şekil 4.64** Gaziemir Tren İstasyonu planı (TCDD 3. Bölge Müdürlüğü arşivi) **Şekil 4.65** Gaziemir Tren İstasyonu sundurması ve ahşap taşıyıcıları, 2021 **Şekil 4.66** Gaziemir Tren İstasyonu istasyon binası pencereleri, 2021	Ahşap sundurma taş kaidenin üzerine oturtulmuş ahşap direklerle desteklenmektedir ve çatısı Marsilya kiremit ile kaplıdır (Şekil 4.65). Lojman yapıları ıslak hacim, depolama alanı, odalar ve mutfaktan oluşmaktadır. Islak hacimleri haricinde tüm zemini ahşaptır. Mutfak ve odalarda ocak yerleri bulunmaktadır. İstasyon yapısının tüm birimleri tavanları bağdadi ve sıva üstü boyalıdır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Farklı 2 kotta düzenlenmiş ahşap kırma çatı ile örtülü yapının arka cephesinde lojmanların giriş ve pencere ile bekleme salonu arka girişi yer almaktadır. Demiryoluna bakan ön cephe ortasındaki bekleme salonu girişi ve pencerelerin bulunduğu cephe yapı kütlesinden daha içeride yer almaktadır (Şekil 4.61). Bekleme salonu ve diğer mekanlara açılan pencere ve girişlerin tümü kesme taş söveli ve dikdörtgen olup,

Tablo 4.26 Gaziemir Tren İstasyonu

GAZİEMİR TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 5.4
 Şekil 4.67 Gaziemir Tren İstasyonu köşe taşları ve duvar örgüsü, 2021	üzerinde kesme taşlardan birer hafifletme kemeri bulunmaktadır(Şekil 4.66). Yapıda bulunan tüm pencere ve kapılar ahşap doğrama ve ahşap denizliklere sahiptir. Pencerelerde ahşap kepenkler bulunmaktadır. Yapının yüzeyi poligonal taş kaplama olup, köşelerinde de köşe taşları vardır (Şekil 4.67). Görünüş çizimlerine bakıldığında yapı içerisinde yer alan ocaklarla bağlantılı tuğla bacalar görülmektedir. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)

Tablo 4.27 Seydiköy Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">SEYDİKÖY TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 6.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1876</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 139/L18-A-18-C-1-A/4</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Atıfbey Mahallesi, 5. Sokak No:7/ Gaziemir</td><td>Mevcut İşlevi: Mübadiller Anı Evi</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.68 Seydiköy Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.69 Seydiköy Tren İstasyonu vaziyet planı (Yandex Haritalar)(yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.70 Seydiköy Tren İstasyonu doğu cephesi, 2021</td><td>Açıklamalar:

Seydiköy Tren İstasyonu, Gaziemir'in Atıfbey Mahallesi 5. Sokak üzerinde 139 ada 14 parselde yer almaktadır (Şekil 4.68).

Alsancak- Aydın demiryolu ana hattı üzerinden ayrılarak Gaziemir-Seydiköy banliyö hattı istasyonu olarak 1876 yılında inşa edilmiştir. Hattın uzunluğu 1600 metredir. Seydiköy'de yaşayan Rum aileler tarafından masrafları karşılanan hat daha sonra ORC şirketine devredilmiştir.

1934 yılında TCDD tarafından satın alınarak ORC şirketinden demir yolu hattı ve istasyonlar devralınmıştır. 1986 yılına kadar faaliyet gösteren banliyö hattı, kullanım dışı kaldıktan sonra raylarının bir kısmı sökülmüştür. Orijinal yerleşke planı hakkında veri bulunmamaktadır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)

Günümüze yerleşkenin tek bir yapısı ve</td></tr>
</table>

Tablo 4.28 Seydiköy Tren İstasyonu

SEYDİKÖY TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 6.2
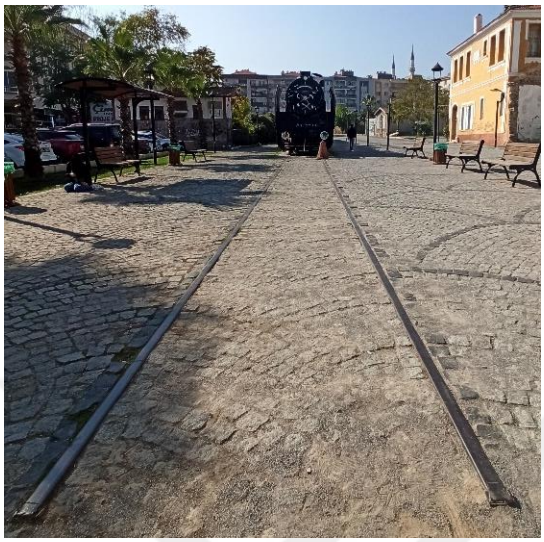 **Şekil 4.71** Seydiköy Tren İstasyonu orijinal raylar, 2021 **Şekil 4.72** Seydiköy Tren İstasyonu kuzey cephesi, 2021	kent içinde çeşitli noktalarda hattın rayları ulaşmıştır (Şekil 4.69, Şekil 4.71). Gaziemir Belediyesi tarafından restore edilerek "Mübadiller Anı Evi" olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.70). **Plan Kütle Özellikleri:** Dikdörtgen forma sahip istasyon yapısı bodrum üstü zemin kattan oluşmaktadır. Yığma sistemde moloz taş kullanılarak inşa edilmiştir. Yapının ahşap konstrüksiyonlu beşik çatısı Marsilya kiremit ile kaplıdır. Çatının saçakları diğer cephelere oranla ön cephede geniş bırakılmıştır. İç plan şeması hakkında yapının içerisine girilemediği için veri sağlanamamıştır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Köşelerinde düzgün kesme taşla kaplı olan yapının raylara bakan ön cephesi dardır. Zemin katın ön cephedeki 2 penceresi basık kemerli ve taş sövelidir. Basık kemerlerin orta noktalarında kilit taşı vardır (Şekil 4.73).

Tablo 4.29 Seydiköy Tren İstasyonu

SEYDİKÖY TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 6.3
 Şekil 4.73 Seydiköy Tren İstasyonu doğu cephesi pencereleri, 2021	Kuzeydoğu yan cephesinde sonradan açıldığı düşünülen 2 pencere bulunmaktadır (Şekil 4.72). İstasyon yerleşkesinin bulunduğu alanda kaldırım ve yol seviyesi zamanla yükselmiştir. Bu yükselmeden kaynaklı bodrum kata ait olan pencerelerin sadece üst kısımları görülmektedir (Şekil 4.73). (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) Zemin ve bodrum kat cephede bulunan silme ile ayrılmıştır.

Tablo 4.30 Cumaovası Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">CUMAOVASI TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 7.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1861</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 1084/L18-A24-D2/1</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Gölcükler Mahallesi/ Menderes</td><td>Mevcut İşlevi:</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.74 Cumaovası Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
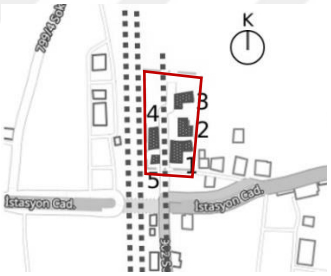

Şekil 4.75 Cumaovası Tren İstasyonu vaziyet planı (1-İstasyon binası, 2-lojman, 3- lojman,4-ambar,5- su deposu (Yandex Haritalar)(Yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.76 Cumaovası Tren İstasyonu istasyon binası, 2021</td><td>Açıklamalar:
Cumaovası Tren İstasyonu Yerleşkesi, Menderes'in Gölcükler Mahallesi 1084 ada 1 parselde yer almaktadır (Şekil 4.74).
Ottoman Railway Company (ORC) şirketi tarafından Alsancak- Aydın demiryolu hattı üzerinde 1861 yılında inşa edildiği düşünülmektedir. 1934 yılında TCDD tarafından satın alınarak ORC şirketinden demir yolu hattı ve istasyonlar devralınmıştır (Atilla,2002). Yerleşke içerisinde iki ayrı hat yer almakta olup bir tanesi ürün yükleme amaçlı kullanılmaktaydı.
Orijinal yerleşim planında yolcu bekleme ve idare birimlerini içeren istasyon binası, lojmanlar, ürün deposu ve su deposu yer almaktadır. Günümüzde kullanılmayan yerleşkenin, istasyon binası (Şekil 4.76), lojmanları ve su deposu bulunmaktadır (Şekil 4.75). Ambarın</td></tr>
</table>

Tablo 4.31 Cumaovası Tren İstasyonu

CUMAOVASI TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 7.2
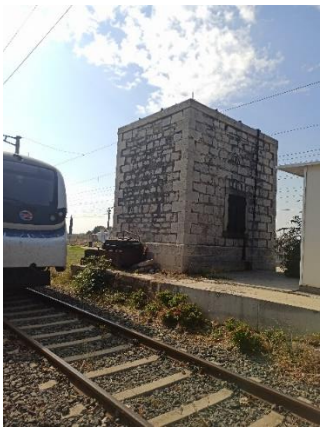 **Şekil 4.77** Cumaovası Tren İstasyonu su deposu, 2021 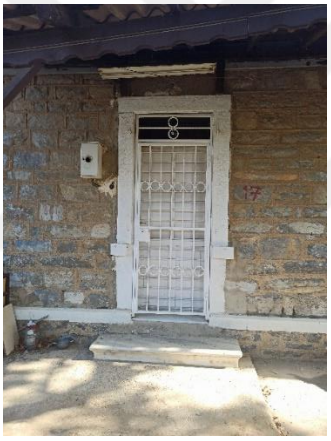 **Şekil 4.78** Cumaovası Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 **Şekil 4.79** Cumaovası Tren İstasyonu lojman binası, 2021	yerinde de Cumhuriyet döneminde yapılan yeni İstasyon binası vardır. **Plan ve Kütle Özellikleri:** İstasyon binası dikdörtgen planlı ve taş malzemeden yapılmıştır (Şekil 4.76). Yığma olarak inşa edilen yapıya bitişik olarak sonradan ek yapılmıştır. Yapının çatısı ahşap ve kırma çatı olup üzeri kiremit kaplıdır. İstasyon binasının önünde taş kaidelere oturan ahşap taşıyıcıları olan sundurma yer almaktadır. Diğer lojman yapıları L planlıdır. Taş malzemeden yığma olarak inşa edilmiştir ve çatıları ahşap beşik çatıdır (Şekil 4.79, Şekil 4.82). Su deposu kare planlıdır ve taş malzemeyle yığma olarak inşa edilmiştir (Şekil 4.77). Yerleşke içerisinde yer alan tüm yapılar tek kattan oluşmaktadır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Yerleşkede yer alan tüm kapı ve pencerelerin taş söveleri yer almaktadır ve üzerlerinde tuğladan hafifletme kemerleri mevcuttur (Şekil 4.78).

Tablo 4.32 Cumaovası Tren İstasyonu

CUMAOVASI TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 7.3
 Şekil 4.80 Cumaovası Tren İstasyonu istasyon binası, 2021 **Şekil 4.81** Cumaovası Tren İstasyonu lojman binası penceresi, 2021 **Şekil 4.82** Cumaovası Tren İstasyonu lojman binası, 2021	Kapı ve pencereler ahşap malzemeden yapılmış olup orijinal kepenklerine ulaşılamamıştır (Şekil 4.81). Tüm yapıların köşeleri köşe taşları kullanılarak belirginleştirilmiştir ve su basman seviyesine kadar taştan silme cephelerde devam etmektedir (Şekil 4.80).

Tablo 4.33 Develiköy Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">DEVELİKÖY TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 8.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1861</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 136/L18-D-04-D4/4</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Develi Mahallesi/ Menderes</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor, Konut</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.83 Develiköy Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
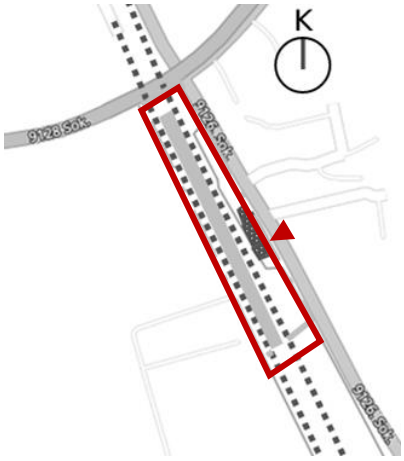
Şekil 4.84 Develiköy Tren İstasyonu vaziyet planı (Yandex Haritalar) (Yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Develi İstasyonu Yerleşkesi, Menderes'in Develi Mahallesinde 136 ada 4 parselde bulunmaktadır (Şekil 4.83).

Ottoman Railway Company (ORC) şirketi tarafından Alsancak- Aydın demiryolu hattı üzerinde 1861 yılında inşa edildiği düşünülmektedir. Yapının giriş kapısının üzerinde kilit taşında tarih yer almaktadır. 1934 yılında TCDD tarafından satın alınarak ORC şirketinden demir yolu hattı ve istasyonlar devralınmıştır (Atilla,2002).

Orijinal yerleşim planında yolcu bekleme ve idare birimlerini içeren istasyon binası, lojman ve yük rampası yer almaktadır. Günümüzde kullanılmayan yerleşkenin, lojmanı konut olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.84).</td></tr>
</table>

Tablo 4.34 Develiköy Tren İstasyonu

DEVELİKÖY TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 8.2
 Şekil 4.85 Develiköy Tren İstasyonu istasyon binası, 2021 **Şekil 4.86** Develiköy Tren İstasyonu istasyon binası doğu cephesi, 2021 **Şekil 4.87** Develiköy Tren İstasyonu sundurması ve ahşap taşıyıcıları, 2021	**Plan ve Kütle Özellikleri:** Dikdörtgen plan şemasına sahip istasyon binasının orta kısmı merdiven ile giriş yapılmaktadır. Bu giriş alanı içeri çekilmiştir. İki yanında eşit büyüklükte mekanlar bulunmaktadır. İstasyon binasının içerisinde ocak bulunmaktadır. Tek katlı ve taş malzeme ile yığma sistemde inşa edilmiştir (Şekil 4.85). Yapının cephesinde görülen açıklıklardan bodrum katının olduğu düşünülmektedir. İstasyon binasının önünde yer alan sundurma ahşap taşıcılara sahip olup üzeri kiremit kaplıdır (Şekil 4.87). Yerleşke içerisinde yer alan lojman yapısı dikdörtgen planlı ve tek katlıdır. Taş malzeme ile yığma sistemde inşa edilmiştir. Lojmanın içerisinde ocak bulunmaktadır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** İstasyon binasının yola bakan doğu cephesi simetriktir ve orta kısmı geriye çekilmiştir. Bu cepheden ana giriş yer almakta olup merdivenle ana mekâna ulaşılmaktadır (Şekil 4.86).

Tablo 4.35 Develiköy Tren İstasyonu

DEVELİKÖY TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 8.3
 Şekil 4.88 Develiköy Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 **Şekil 4.89** Develiköy Tren İstasyonu istasyon binası yan penceresi, 2021 **Şekil 4.90** Develiköy Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021	İçe çekilen kısmın iki yanında ince uzun yuvarlak kemerli iki pencere yer almaktadır (Şekil 4.89). İçe çekilen cephede ise kapı ve kapının iki yanında pencereler yer almaktadır. Doğu cephesinde dışarıda kalan yüzeylerde iki adet dikdörtgen pencere yer almaktadır (Şekil 4.90). Yuvarlak kemerli dar uzun pencereler haricinde tüm kapı ve pencerelerin üzerinde taştan hafifletme kemerleri yer almaktadır. Yerleşke içerisinde yer alan tüm kapı ve pencereler ahşaptır. Yapıların tüm cephelerinde su basman seviyesinde taştan silme vardır İstasyon binasının raylara bakan batı cephesindeki ana giriş kapısının üzerindeki hafifletme kemerinin orta taşında 1861 tarihi bulunmaktadır (Şekil 4.88). Yapıların köşelerinde köşe taşları ile belirginleştirilmiştir.

Tablo 4.36 Pancar Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">PANCAR TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 9.1</td></tr>
<tr><td>YILI: 1866</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel:-/5-12-6-13-8-9/501</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Pancar Mahallesi, Pamukçu Osman Sokak / Torbalı</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor, Konut</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.91 Pancar Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
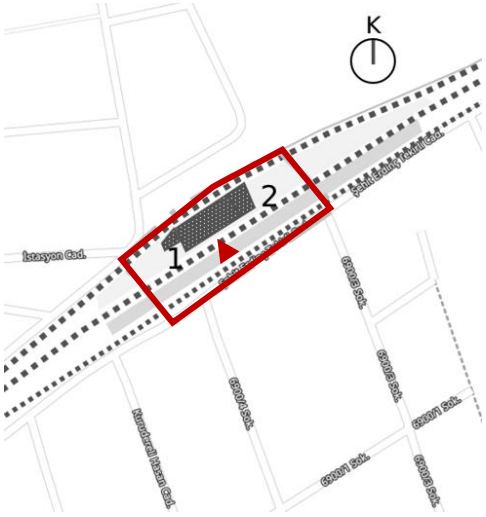
Şekil 4.92 Pancar Tren İstasyonu vaziyet planı (1-İstasyon binası, 2-lojman)(Yandex Haritalar)(Yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Pancar Tren İstasyonu, Yerleşkesi Torbalı'nın Pancar Mahallesinde Pamukçu Osman Sokak üzerinde bulunan 501 parselde yer almaktadır (Şekil 4.91).

Ottoman Railway Company (ORC) şirketi tarafından Alsancak- Aydın demiryolu hattı üzerinde 1866 yılında inşa edildiği düşünülmektedir. Pancar tarlalarının yoğun olduğu alan olduğu için istasyon adı Pancar denilmiştir. Pamuk önemli geçim kaynaklarındandır. Limana sebze, meyve, pamuk, tütün gibi tarım ürünlerinin taşınması için yapılmıştır (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).

1934 yılında TCDD tarafından satın alınarak ORC şirketinden demir yolu hattı ve istasyonlar devralınmıştır (Atilla,2002).</td></tr>
</table>

Tablo 4.37 Pancar Tren İstasyonu

PANCAR TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 9.2
 Şekil 4.93 Pancar Tren İstasyonu istasyon binası, 2021 **Şekil 4.94** Pancar Tren İstasyonu istasyon binası ve sundurması, 2021	2010 yılında tescillenen istasyon yerleşkesi orijinal planında istasyon binası, lojman ve ürün depolama amacıyla kullanılan ambardan oluşmaktadır (Şekil 4.92) (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). Günümüze istasyon ve lojman yapısı ulaşmıştır fakat ambar mevcut değildir. **Plan ve Kütle Özellikleri:** İstasyon yapısı zemin, bodrum ve birinci kattan oluşmaktadır (Şekil 4.94). Zemin kat ve birinci kat plan alan büyüklüğü olarak eşit değildir (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). İstasyon yapısının ana malzemesi taştır. Birinci kat döşemesi ahşaptır ve kütlede mekanlar arasındaki bölücü duvarlar ahşap karkas taşıyıcılı kagir dolguludur. Zemin katta ise bekleme salonu, odalar ve istasyon şefliği döşemeleri de ahşaptır fakat istasyon şefliği ve yanındaki odada ahşap döşemenin üstü laminant kaplanmıştır. İstasyon yapısının bodrum katının bir kısmına girilememektedir. Tuğla ile kapatılmıştır. Havalandırma pencereleri bulunmaktadır (Şekil 4.97)Duvarları yığma taştır.

Tablo 4.38 Pancar Tren İstasyonu

PANCAR TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 9.3
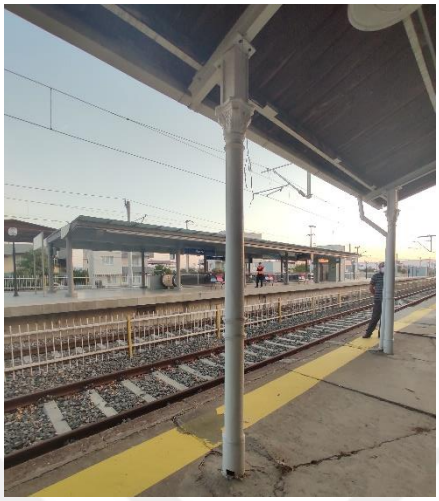 **Şekil 4.95** Pancar Tren İstasyonu dökme demir sundurması ve taşıyıcıları, 2021 **Şekil 4.96** Pancar Tren İstasyonu sundurması, 2021 **Şekil 4.97** Pancar Tren İstasyonu istasyon binası bodrum kat penceresi, 2021	Zemin kat ahşap döşemelerinin kirişli olarak oluşturulduğu ve ahşap rabıta ile kaplandığı tespit edilmiştir. Zemin kat istasyon şefliği ile hareket memurluğu bekleme bölümünden oluşmaktadır. Günümüzde lojman olarak kullanılan kısmın sonradan oluşturulduğu düşünülmektedir (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). Birinci katta iki ayrı merdiven ile lojman birimlerine varılmaktadır. Merdivenler ahşaptır. Zemin kattaki lojman özgün dönemde olmadığı sonradan yapıldığı düşünülmektedir. Yerleşkede yer alan tuvalet ve tuvalet yanındaki depo yapısı özgün değildir. Yapının tavanları bağdadi çıta üzeri sıvalı ve boyalıdır. Lojman girişinde, hareket memurluğunda ve istasyon şefliğinde ocak bulunmaktadır. Lojmanda bulunan ocak günümüzde kapatılmıştır. Yapının çatısı ahşap konstrüksiyonlu kırma çatıdır ve üzeri Marsilya kiremit ile kaplıdır. Çatı üzerinde 5 adet baca bulunmaktadır.

Tablo 4.39 Pancar Tren İstasyonu

PANCAR TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 9.4
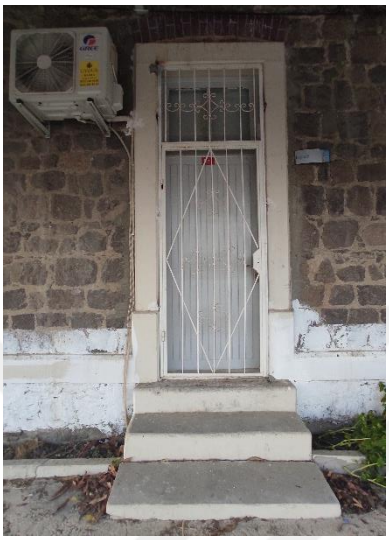 **Şekil 4.98** Pancar Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 **Şekil 4.99** Pancar Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021	**Cephe ve Süsleme Özellikleri:** İstasyon yapısına girişler güney cephesindendir fakat doğu cephesinde de giriş bulunmaktadır. Kapı ve pencere üzerlerinde lento üstü hafifletme kemerleri kullanılmıştır. Kapı ve Pencereler ahşaptır (Şekil 4.98). Cephede bodrum zemin kat arasında ve zemin kat birinci kat arasında silme bulunmaktadır. Kuzey cephesinde yapının arka bahçe ve servis mekanlarının yer almaktadır. Arka bahçenin sınırlarında bahçe duvarı bulunmaktadır. Doğu cephesinde bir lojmanın girişi yer almaktadır. Bu cephede beden duvarlarında derz ayrılmaları görülmektedir. Güney cephesi peronlara bakan ana cephedir ve önünde sundurma bulunmaktadır (Şekil 4.96, Şekil 4.95). Bu cephede alt katta ve üst katta bulunan pencereler hizalıdır (Şekil 4.99). Kuzey cephesinin okunurluğu üzerleri metal çatı örtüsü ile kaplı olan niteliksiz ek yapılardan dolayı net sağlanamamaktadır (Şekil 4.93).

Tablo 4.40 Torbalı Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">TORBALI TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 10.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1860</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 17/3926-Iv/1</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Torbalı Mahallesi 5058. Sokak No:19/Torbalı</td><td>Mevcut İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.100 Torbalı Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.101 Torbalı Tren İstasyonu vaziyet planı (1- istasyon binası, 2- ambar, 3- su deposu)(Yandex Haritalar)(Yazar tarafından düzenlenmiştir)
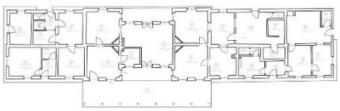
Şekil 4.102 Torbalı Tren İstasyonu istasyon binası planı (TCDD 3. Bölge Müdürlüğü arşivi)</td><td>Açıklamalar:
Torbalı Tren İstasyonu Yerleşkesi, Torbalı'nın Torbalı Mahallesi 5058. Sokak üzerinde 17 ada 1 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.100).
(ORC) şirketi tarafından Alsancak-Aydın demiryolu hattı üzerinde 1860 yılında inşa edilmiştir. 1934 yılında TCDD tarafından satın alınarak ORC şirketinden demir yolu hattı ve istasyonlar devralınmıştır (Atilla,2002).
Torbalı İstasyonu Yerleşkesi kervan yolları üzerinde bulunmaktadır. İzmir-Aydın hattının şubesi olan Tire- Ödemiş hattı Torbalı istasyonuna bağlanmıştır. Yerleşkede ana hattan ayrılan ürün yüklemesi için kullanılan tali bir hat bulunmaktadır.
Orijinal yerleşke planı 2 adet ambar, çavuş lojmanı, istasyon şefi lojmanı, istasyon binası ve su deposundan oluşmaktadır (Şekil 4.101).</td></tr>
</table>

Tablo 4.41 Torbalı Tren İstasyonu

TORBALI TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 10.2
 Şekil 4.103 Torbalı Tren İstasyonu istasyon binası, 2021 **Şekil 4.104** Torbalı Tren İstasyonu istasyon binası bekleme salonu, 2021 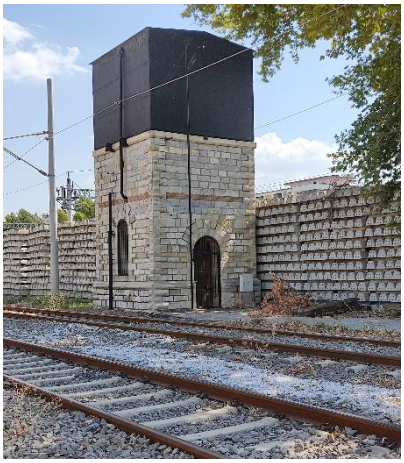 **Şekil 4.105** Torbalı Tren İstasyonu su deposu, 2021	Günümüze istasyon yapısı, istasyon şefi lojmanı, ambar yapısı ve su deposu sağlam olarak ulaşmıştır. İstasyon yapısı restore edilerek orijinal işlevinde kullanılırken, ambar yapısı kullanılmamaktadır. **Plan ve Kütle Özellikleri:** İstasyon binası dikdörtgen planlı olup tek katlı tuğla malzeme ile inşa edilmiştir(Şekil 4.102). Yapının iç mekânı geçirdiği değişimlerden orijinalliğini kaybetmiştir. Yapının iki yanında lojmanlar yer almaktadır. Bekleme salonunu (Şekil 4.104) oluşturan istasyon binası lojmanlardan daha öndedir. İstasyon binasının önünde ahşap taşıyıcılara sahip yarı açık bekleme alanı oluşturan sundurma yer almaktadır. Sundurmanın üzeri kiremit kaplıdır (Şekil 4.103). Ambar binası tek katlı taş malzemeyle yığma olarak inşa edilmiştir(Şekil 4.106). Yapının çatısı beşik çatı olup ahşap konstrüksiyona sahiptir. Çatının üzeri kiremit kaplıdır. Yerleşke içerinde yer alan su deposu kare planlıdır. Taş malzeme ile yığma

Tablo 4.42 Torbalı Tren İstasyonu

TORBALI TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 10.3
 Şekil 4.106 Torbalı Tren İstasyonu ambar binası, 2021 **Şekil 4.107** Torbalı Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 **Şekil 4.108** Torbalı Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021	olarak inşa edilmiştir. Yığma kısmın üzerinde metal depolama alanı yer almaktadır (Şekil 4.105). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Lojmanların ve istasyon binasının kapı ve pencerelerinde söve bulunmamaktadır. Fakat açıklıkların üzerinde dik yerleştirilen tuğlalardan oluşturulan hafifletme kemerleri yer almaktadır. Su basman seviyesine kadar taş olarak inşa edilen yapının bodrum katı olduğu ve burayı havalandırıp ışık almasını sağlayan küçük taş söveli açıklıklar bulunmaktadır (Şekil 4.107). Yerleşkede yer alan tüm kapı ve pencereler ahşaptır. İstasyon yapısı ve lojmanların ahşap kepenkleri bulunmaktadır (Şekil 4.108). Ambar ve Su deposunun köşeleri köşe taşları ile belirginleştirilmiştir. Ambarın batı cephesinde dikdörtgen yüksekliği az açıklıklar yer almaktadır. Su deposunun pencere ve kapılarının üzerinde taştan söveler yer almaktadır. Pencere ve kapısının üzerinde iki sıra tuğla ile silme oluşturulmuştur ve tüm cephelerinde devam etmektedir.

Tablo 4.43 Tepeköy Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">TEPEKÖY TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 11.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1861</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 74/3923-Iıı/1</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Muratbey Mahallesi, Apti Erel Caddesi No:2/ Torbalı</td><td>Mevcut İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.109 Tepeköy Tren İstasyonu hava fotoğrafı(Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
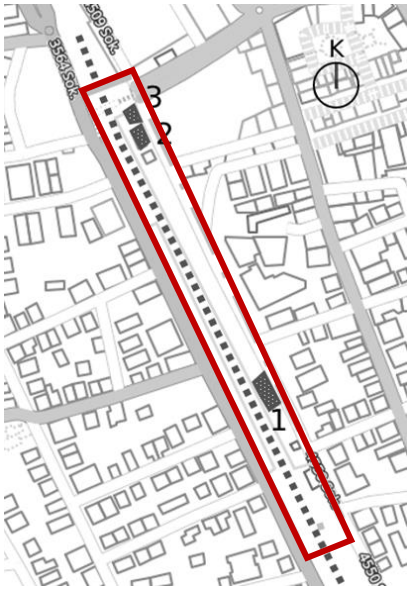
Şekil 4.110 Tepeköy Tren İstasyonu vaziyet planı (1-istasyon binası, 2-lojman, 3- lojman)(Yandex Haritalar)(Yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Tepeköy Tren İstasyonu Yerleşkesi, Torbalı'nın Muratbey Mahallesi, Apti Erel Caddesi üzerinde yer alan 74 ada 1 parselde yer almaktadır (Şekil 4.109).

Ottoman Railway Company (ORC) şirketi tarafından Alsancak- Aydın demiryolu hattı üzerinde 1861 yılında inşa edilmiştir. 1934 yılında TCDD tarafından satın alınarak ORC şirketinden demir yolu hattı ve istasyonlar devralınmıştır. Tepeköy yerleşkesi dönemin en büyük pazarlarından birisi olan Perşembe pazarının kurulmasından dolayı kurulmuştur. Pazar için Ödemiş, Tire gibi çevre yerleşimlerden tren seferleri düzenlenmiştir. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)

Yerleşke planı çavuş lojmanı, istasyon şefi lojmanı ve istasyon binasından oluşmaktadır (Şekil 4.110).</td></tr>
</table>

Tablo 4.44 Tepeköy Tren İstasyonu

TEPEKÖY TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 11.2
 Şekil 4.111 Tepeköy Tren İstasyonu istasyon binası ve yarı açık yolcu bekleme alanı, 2021 **Şekil 4.112** Tepeköy Tren İstasyonu istasyon binası iç mekanı, 2021	Günümüzde çavuş lojmanı konut olarak kullanılmaktadır. İstasyon binasının bir kısmı depo olarak düzenlenmiş, bir kısmı ise orijinal işlevi olan tren istasyonu bekleme salonu olarak kullanılmaktadır. **Plan ve Kütle Özellikleri:** Yerleşkedeki istasyon binası dikdörtgen planlı serpme sıvalı, kırma çatılıdır(Şekil 4.111). Çavuş lojmanı binası moloz taş malzemeli yığma teknikte inşa edilmiştir ve dikdörtgen planlı, beşik çatılıdır. İstasyon Şefi lojmanı binası T plan şemasına sahip kesme taş malzemeyle inşa edilmiş, beşik çatılıdır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) Dolgu tuğlalı, dikdörtgen planlı istasyon binası kırma çatı ile örtülüdür. İdari bölüm, bekleme salonu (Şekil 4.113) ve lojman olarak 3 bölümden oluşmaktadır. Sol bölümde idari birim ve gişe gibi birimler bulunmaktadır. Orta kısımda yolcu bekleme alanı ve sağ tarafta ise lojman olarak kullanılan birimler bulunmaktadır. Bekleme salonunun önünde ahşap desteklerle taşınan sundurma vardır (Şekil 4.114).

Tablo 4.45 Tepeköy Tren İstasyonu

TEPEKÖY TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 11.3
 Şekil 4.113 Tepeköy Tren İstasyonu istasyon binası bekleme salonu, 2021 **Şekil 4.114** Tepeköy Tren İstasyonu ahşap sundurma ve taşıyıcıları, 2021	**Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Çavuş lojmanı binası Yapının kapı ve pencere açıklıkları dikdörtgen formludur ve yıpranmış durumda ve demiryolu cephesi sıvalıdır. İstasyon Şefi lojmanı binasının yol cephesine betonarme eklentiler yapılmıştır, binanın köşelerinde ve çatısında tuğla malzemeden süslemeler yapılmıştır. Bu yapının demiryoluna bakan cephesinde köşelerinde dekoratif amaçlı bindirmeli köşe taşları kullanılmıştır. Yapının giriş kısmında derin çatlaklar mevcuttur. Demiryolu cephesi sıvalı olup, arka cephe sıvasız durumdadır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) Yapının demiryolu cephesine bakan ve terası sınırlayan ön kısmı sonraki dönemde yapıldığı izlenimi vermektedir. İstasyon yapısında sade görünümlü dikdörtgen formlu pencere ve giriş açıklıkları bulunmaktadır ve bunların bir kısmı tuğladan basık kemerleri bulunmaktadır. Döşeme seviyesinde belli aralıklarla havalandırma pencereleri açılmıştır.

Tablo 4.46 Selçuk Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">SELÇUK TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 12.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1862</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 294/M18-B-03-C-4-A /1</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: İsa Bey Mahallesi, Abuhayat Caddesi, No:4 /Selçuk</td><td>Mevcut İşlevi: Tren İstasyonu, Belediye Tesisi, Kafe</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.115 Selçuk Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
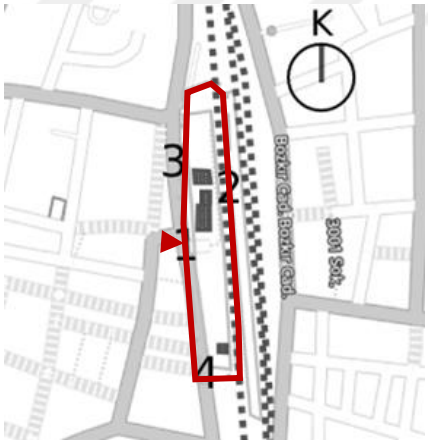

Şekil 4.116 Selçuk Tren İstasyonu vaziyet planı (1-istasyon binası, 2-istasyon şefi lojmanı, 3- ambar, 4- su deposu)(Yandex Haritalar)(Yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Selçuk Tren İstasyonu Yerleşkesi, Selçuk'un İsa Bey Mahallesi Abuhayat Caddesi üzerinde 294 ada 1 parselde bulunmaktadır (Şekil 4.115).

Ottoman Railway Company (ORC) şirketi tarafından Alsancak- Aydın demiryolu hattı üzerinde 1862 yılında inşa edilmiştir. Alsancak İstasyon binasından sonra hattın ikinci büyük istasyon binasına sahiptir. 1934 yılında TCDD tarafından satın alınarak ORC şirketinden demir yolu hattı ve istasyonlar devralınmıştır. 19. Yüzyılda Ayasuluk ismi ile bilinen istasyon 1988 yılında tescillenmiştir ve tren istasyonu yerleşkesi gar binası, ambar, su deposu, döner köprü, çavuş lojmanı ve tren tamirhanesinden oluşmaktadır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)

Roma su kemerlerinin altına inşa edilen yapı Kuşadası kervan yoluna yakın bir konumda yer almaktadır (Şekil 4.116).</td></tr>
</table>

Tablo 4.47 Selçuk Tren İstasyonu

SELÇUK TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 12.2
 Şekil 4.117 Selçuk Tren İstasyonu ve yakınındaki kemerler, 2021 **Şekil 4.118** Selçuk Tren İstasyonu lojman binası, 2021 **Şekil 4.119** Selçuk Tren İstasyonu istasyon binası, 2021	Yerleşkenin Efes Harabeleri' ne yakın olmasından dolayı 19. yüzyılda başlayan İzmir ve yakın çevresini tanıtma gezileri ile ticari kullanımın yanında özel gezi amacıyla da kullanılmıştır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) TCDD tarafından satın alındıktan sonra İstasyon yapısının karşısında bulunan 1873 yılında Prof. J. D. Karpouzas tarafından tarihlendirilmiş bir kartpostalda görülen 2 katlı Ephesus Hotel yapısı lojman binası olarak kullanılmıştır (Şekil 4.118). Lojman yapısı Efes ören yerinde ilk kazıları yapan İngiliz Mühendis J. Wood'un lojmanı olduğu düşünülmektedir. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) Yerleşkedeki döner köprü, ambar ve tamirhane yapısı günümüze ulaşmamıştır. İstasyon binası orijinal işlevinde kullanılmaktadır. Su deposu yapısı kahve olarak işlevlendirilmiştir. Yerleşkedeki diğer yapılar kullanılmamaktadır. **Plan ve Kütle Özellikleri:** İstasyon yapısı dikdörtgen planlı, araları derzli kırma taş ile yığma tek

Tablo 4.48 Selçuk Tren İstasyonu

SELÇUK TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 12.3
 Şekil 4.120 Selçuk Tren İstasyonu istasyon şefi lojmanı, 2021 **Şekil 4.121** Selçuk Tren İstasyonu ambar binası, 2021 **Şekil 4.122** Selçuk Tren İstasyonu istasyon binası bekleme salonu, 2021 **Şekil 4.123** Selçuk Tren İstasyonu istasyon binası kuzey cephesi, 2021	katlı olarak yapılmıştır (Şekil 4.119). Binanın bodrum katı bulunmaktadır. Önü ahşap dikme ve mertekli sundurma ile örtülüdür (Şekil 4.124, Şekil 4.123). Yapının kuzeyi iki katlıdır. Çatı Ahşap makaslı beşik çatılıdır. Kuzeydeki bölüm ise kırma çatıdır. Üzerleri Marsilya kiremit ile kaplıdır. Yapının döşemeleri ahşaptır. Tavan kaplaması ise ahşap olup üzerinde yağlı boya uygulanmıştır. Zemin katta iç duvarlar kireç harçlı sıva ve badanalıdır. İstasyon yapısının bodrum katında yan duvarları sıvasız taş duvarlardır, zemini ise sıkıştırılmış tabii zemindir. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) İstasyon binasının önünde bulunan sundurma ahşap dikmelerle taşınmaktadır. Ahşap dikmeler taş kaidelerin üzerine oturtulmuştur. Sundurmanın üstü Marsilya kiremit ile kaplanmıştır. Su deposu yapısı alt kısmı yığma taş tekniği ile inşa edilmiştir. Üzerinde sac deposu bulunmaktadır. Sac su deposunun yan tarafından alt kattan gelen yığma taş yükselti

Tablo 4.49 Selçuk Tren İstasyonu

SELÇUK TREN İSTASYONU	KATALOG NO: 12.4
 Şekil 4.124 Selçuk Tren İstasyonu ahşap sundurması, 2021 **Şekil 4.125** Selçuk Tren İstasyonu su deposu, 2021 **Şekil 4.126** Selçuk Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 **Şekil 4.127** Selçuk Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021	bulunmaktadır (Şekil 4.125). Depo olarak kullanılan yapı tek katlı ve yığma taş olarak inşa edilmiştir. Çatısı ahşap konstrüksiyonlu ve Marsilya kiremit ile kaplıdır. Çavuş Lojmanı binası istasyon binasına bitişik olarak yer almaktadır Şekil 4.120). Tek katlı ve yığma teknikte inşa edilmiştir. Marsilya kiremit kaplı kırma çatılıdır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** İstasyon yapısının köşelerinde kesme taş kullanılmıştır. Pencereler kemerli, sövelerinde kesme blok taş bulunmaktadır Şekil 4.127). Demiryoluna bakan doğu cephesinde 3 giriş ve 3 pencere bulunmaktadır. İstasyon binasının dış cephesi çimento harçlı derzli taş duvardır. İstasyon yapısının bodrum pencerelerinin bazıları sonradan kapatılmıştır. Yapının çatı silmelerinde dörtgen süslemeler görülmektedir. Pencere sövelerinde tuğla ve taş kullanılmıştır. Pencere ve kapılar ahşap doğrama ve üzerinde yağlı boya kullanılmıştır. Ahşap kepenkler bulunmaktadır. Su Deposunun alt kısmında tuğla yuvarlak kemerli kapısı bulunmaktadır (Şekil 4.126).

Tablo 4.50 Çamlık Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">ÇAMLIK TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 13.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1857</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 116/-/31</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Çamlık Mahallesi, İzmir Aydın Yolu No:53/ Selçuk</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor, Lokomotif Açık Hava Müzesi</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.128 Çamlık Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
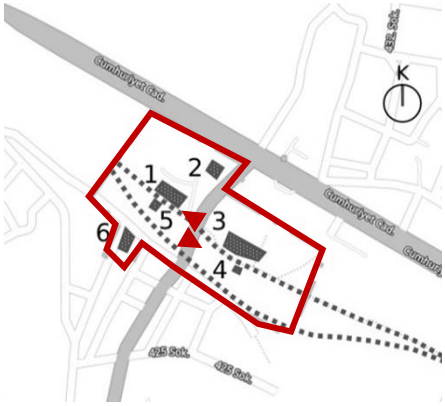
Şekil 4.129 Çamlık Tren İstasyonu vaziyet planı (1-istasyon binası, 2-lojman, 3- teknik bakım onarım atölyesi, 4- su deposu, 5-lojman, 6-lojman)(Yandex Haritalar)(Yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Çamlık Tren İstasyonu Yerleşkesi, Selçuk'un Çamlık Mahallesi İzmir Aydın Yolu üzerinde 116 ada 31 parselde yer almaktadır (Şekil 4.128).

ORC şirketi tarafından Alsancak- Aydın demiryolu hattı üzerinde 1857 yılında inşa edilmiştir. 1934 yılında TCDD tarafından satın alınarak ORC şirketinden demir yolu hattı ve istasyonlar devralınmıştır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)

Yerleşkenin ismi 19. Yüzyılda Aziziye olarak geçmektedir. Yerleşkeye gelen demiryolu hattı 3 kola ayrılarak bir tanesi istasyon binası teknik bakım onarım atölyeleri ve depolama yapılarından geçerken diğer hatlar yerleşkenin etrafından devam etmekteydi. İstasyon yerleşkesi istasyon binası, 2 teknik bakım onarım atölyesi, 5 lojman ve idare biriminin yer aldığı yapılardan oluşmaktadır Şekil 4.129).</td></tr>
</table>

Tablo 4.51 Çamlık Tren İstasyonu

ÇAMLIK TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 13.2
 Şekil 4.130 Çamlık Tren İstasyonu su deposu ve atölyesi, 2021 **Şekil 4.131** Çamlık Tren İstasyonu teknik bakım atölyesi, 2021 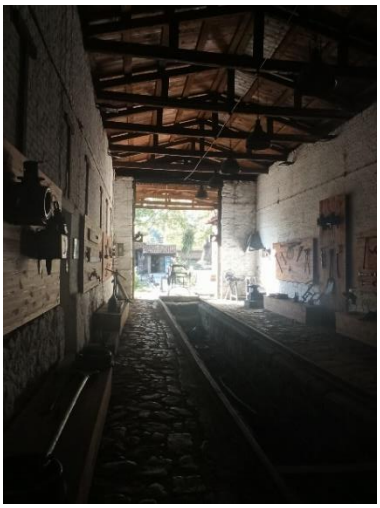 **Şekil 4.132** Çamlık Tren İstasyonu teknik bakım atölyesi iç mekan, 2021	Aziziye (Çamlık) Yerleşkesi demiryolu hattının sonradan değiştirilmesiyle karar verilen bir hattır. Demiryolu hattı Ayasuluk (Selçuk)'a uğramadan Selatin dağına açılması planlanan tünelle geçilmek istenmiştir. Fakat bu tünel yapılamayınca güzergâh değiştirilerek hat Ayasuluk ve Çamlık'tan geçmiştir. Ayasuluk ve Reşadiye arasını bağlayacak başka iki tünel inşa edilmiştir. Bu tünellerin inşası sırasında Çamlık (Aziziye) Yerleşkesi şantiye yerleşkesi olarak kullanılmıştır. Yerleşke içerisinde çok fazla sayıda lojmanın bulunması ve bazı lojmanların küçük köşkler olarak inşa edilmiş olması bu durumu kanıtlamaktadır (Atilla, 2002). 1991 yıllında tescillenen istasyon yerleşkesindeki yapıların günümüzde teknik bakım onarım atölyeleri Lokomotif Açık Hava Müzesi binası olarak kullanırken istasyon binası, depolar, lojmanlar kullanılmamaktadır. Teknik bakım ve onarım atölyelerinin içinde orijinal alet takımları girişinde ise kantar bulunmaktadır. Yerleşke içerisinde döneme ait lokomotiflerde sergilenmektedir.

Tablo 4.52 Çamlık Tren İstasyonu

ÇAMLIK TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 13.3
 Şekil 4.133 Çamlık Tren İstasyonu istasyon binası, 2021 **Şekil 4.134** Çamlık Tren İstasyonu istasyon binası ahşap tek katlı bölümü, 2021 **Şekil 4.135** Çamlık Tren İstasyonu istasyon binası sundurması, 2021	**Plan ve Kütle Özellikleri:** İstasyon binası iki katlı ve tuğla malzemeden inşa edilmiştir Şekil 4.133). Duvar örgüsünde tuğlaların arasına bazı noktalarda desteklemesi için poligonal taşlar yerleştirilmiştir. Yapıya giriş merdivenle sağlanmaktadır. Batı cephesinde aynı üslupta gişe eklentisi yer almaktadır. Yapının çatısı kırma ve üzeri alaturka kiremit kaplıdır. Yapının yan tarafında dikdörtgen planlı ve ahşap sundurması bulunan bekleme alanı yer almaktadır. Bakım ve onarım atölyeleri tek katlı ve dikdörtgen planlıdır (Şekil 4.138, Şekil 4.139). Yığma sistemde kesme taş ve tuğla kullanılarak inşa edilen yapıların kırma çatıları bulunmaktadır. Atölyelerden birinin çatısı ahşap konstrüksiyona sahipken diğer çatı çelik konstrüksiyonludur. Yerleşke içerisinde yer alan lojmanlar taş malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir ve kırma çatı üzeri Marsilya kiremit kaplıdır. Tünel şantiyesi mühendisleri tarafından kullanıldığı düşünülen lojman diğer lojman yapılarından farklılıklara sahiptir. Kare planlıdır ve bodrum katı

Tablo 4.53 Çamlık Tren İstasyonu

ÇAMLIK TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 13.4
 Şekil 4.136 Çamlık Tren İstasyonu lojman binası, 2021 **Şekil 4.137** Çamlık Tren İstasyonu orijinal ray izleri, 2021 **Şekil 4.138** Çamlık Tren İstasyonu bakım ve onarım atölyesi, 2021	bulunmaktadır. Yapının girişi yükseltilmiştir. Su deposu kare planlı ve kesme taştan yığma olarak inşa edilmiştir. Taş kaidenin üzerinde metal depolama kısmı bulunmaktadır (Şekil 4.130). İstasyondan geçen demiryolu hattı kullanım dışı kalmıştır ve yerleşkenin ortasından yol geçmektedir. Bu yol üzerinde orijinal demiryolu izleri günümüzde mevcuttur. İkiye bölünen yerleşkede istasyon binası ve lojmanlar yolun bir tarafında kalırken teknik bakım ve onarım birimleri diğer tarafta kalmıştır (Şekil 4.137). Yerleşke içerisinde yer alan teknik bakım ve onarım atölyelerinin zemini taş iken diğer yapıların ahşap döşemeleri bulunmaktadır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** İstasyon binasının kapı ve pencerelerinin etrafında tuğla malzemeden yapılmış yuvarlak kemerli ve yanlarında diş şeklinde söveleri bulunmaktadır. Yapının çatı altında 3 sıra tuğladan oluşan silmesi vardır. Üst kat pencereleri ahşap malzemeden olduğu görülürken alt katın kapı ve

Tablo 4.54 Çamlık Tren İstasyonu

ÇAMLIK TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 13.5
 Şekil 4.139 Çamlık Tren İstasyonu bakım ve onarım atölyesi iç mekan, 2021 **Şekil 4.140** Çamlık Tren İstasyonu orijinal kantar, 2021 **Şekil 4.141** Çamlık Tren İstasyonu istasyon binası kapıları ve pencereleri, 2021	pencere alanları duvar örülerek kapatılmıştır (Şekil 4.141). Lojmanlarda kapı ve pencereler ahşaptır. Etrafında taş söveleri bulunmaktadır. Sövelerin üzerinde tuğladan hafifletme kemerleri yer almaktadır. Yapıların köşeleri düzgün kesme taşlar ile belirginleştirilmiştir. Mühendisler tarafından kullanıldığı düşünülen lojmanın cephesinde çeşme vardır (Şekil 4.136).

Tablo 4.55 Arıkbaşı Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">ARIKBAŞI TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 14.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1884</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 123/L19D06A4/114</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Cumhuriyet Mahallesi, İstasyon Caddesi, No:72 /Bayındır</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor, Konut</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.142 Arıkbaşı Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
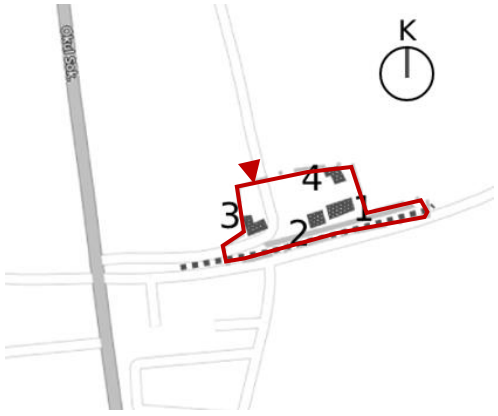
Şekil 4.143 Arıkbaşı Tren İstasyonu vaziyet planı (1- ambar, 2-istasyon binası, 3- lojman, 4- lojman)(Yandex Haritalar)(Yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Arıkbaşı Tren İstasyonu Yerleşkesi, Bayındır'ın Cumhuriyet Mahallesi İstasyon Caddesi üzerinde 123 ada 114 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.142). ORC şirketi tarafından Alsancak- Aydın demiryolu hattı üzerinde 1884 yılında inşa edilmiştir. 1934 yılında TCDD tarafından satın alınarak ORC şirketinden demir yolu hattı ve istasyonlar devralınmıştır. (Atilla, 2002) Orijinal yerleşke planında lojman yapıları, istasyon yapısı, ambar ve kahve bulunmaktadır. Günümüzde kahve yapısı dışındaki tüm yapılar yerleşke içerisinde yer almaktadır. Lojman yapıları (istasyon şefi lojmanı, çavuş lojmanı ve işçi yatakhaneleri) konut olarak kullanılmaktadır. Yerleşkenin diğer yapıları kullanılmamaktadır (Şekil 4.143).
Plan ve Kütle Özellikleri:
İstasyon binası ve ambar dikdörtgen</td></tr>
</table>

Tablo 4.56 Arıkbaşı Tren İstasyonu

ARIKBAŞI TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 14.2
 Şekil 4.144 Arıkbaşı Tren İstasyonu istasyon binası ve ürün depolama yapısı, 2021 **Şekil 4.145** Arıkbaşı Tren İstasyonu istasyon binası ve sundurması, 2021 **Şekil 4.146** Arıkbaşı Tren İstasyonu ürün depolama yapısı, 2021	planlı olup lojman kare ve işçi yatakhanesi L plan şemasına sahiptir. Tüm yapılar tek katlıdır ve taş malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Lojman kırma çatıya sahiptir. Lojman haricindeki diğer tüm yapılar beşik çatılıdır ve üzerleri kiremit kaplıdır. İstasyon binasının önünde yarı açık bekleme alanı oluşturan sundurma yer almaktadır. Sundurmanın altındaki yer döşemesi orijinaldir ve sundurmanın taşıyıcıları ahşaptır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Yerleşkede yer alan tüm pencerelerde ve büyük ambar kasışı haricindeki tüm kapılarda taş söve yer almaktadır. Kapı ve pencereler ahşap malzemedendir. Kapı ve pencerelerin üzerinde tuğlaların dik yerleştirilmesiyle oluşan hafifletme kemerleri bulunmaktadır. Ambar binasının çatı altı hizasında tüm yapıyı dolaşan tuğladan yapılmış silme yer almaktadır. İşçi yatakhanesinin batı cephesinde ocaktan çıkan tuğla malzemeden cephe boyunca devam eden baca yer akmaktadır. Tüm yapıların köşeleri köşe taşları ile belirginleştirilmiştir.

Tablo 4.57 Arıkbaşı Tren İstasyonu

ARIKBAŞI TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 14.3
 Şekil 4.147 Arıkbaşı Tren İstasyonu işçi yatakhaneleri, 2021 **Şekil 4.148** Arıkbaşı Tren İstasyonu lojman binası, 2021 **Şekil 4.149** Arıkbaşı Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021	 **Şekil 4.150** Arıkbaşı Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021 **Şekil 4.151** Arıkbaşı Tren İstasyonu ürün depolama yapısı kapısı, 2021

Tablo 4.58 Karpuzlu Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">KARPUZLU TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 15.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1884</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel:-/L19D07/61</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Cumhuriyet Mahallesi, Karpuzlu Sokak No:1/Bayındır</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor, Konut</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.152 Karpuzlu Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
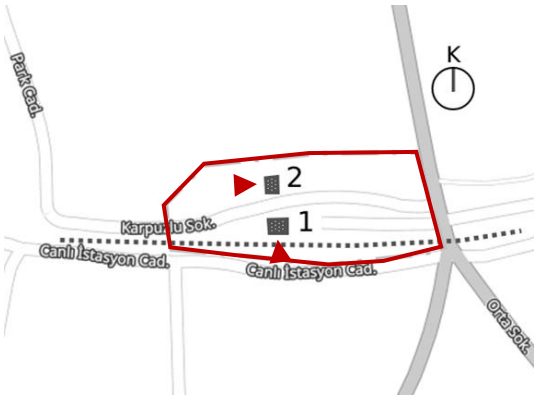

Şekil 4.153 Karpuzlu Tren İstasyonu vaziyet planı (1-istasyon binası, 2-lojman) (Yandex Haritalar)(Yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Karpuzlu Tren İstasyonu Yerleşkesi, Bayındır'ın Cumhuriyet Mahallesi Karpuzlu Sokak üzerinde 61 parselde bulunmaktadır (Şekil 4.152).
ORC şirketi tarafından Alsancak- Aydın demiryolu hattı üzerinde 1884 yılında inşa edilmiştir. 1934 yılında TCDD tarafından satın alınarak ORC şirketinden demir yolu hattı ve istasyonlar devralınmıştır. (Atilla,2002) Orijinal yerleşke planında lojman yapıları (istasyon şefi lojmanı, çavuş lojmanı ve işçi yatakhaneleri), istasyon yapısı ve ambar bulunmaktadır. Günümüzde istasyon şefi lojmanı ve istasyon yapısı ayakta kalmıştır. İstasyon şefi lojmanı konut olarak kullanılmakta olup, istasyon binası kullanılmamaktadır (Şekil 4.153).
Plan ve Kütle Özellikleri:
İstasyon binası dikdörtgen planlı olup</td></tr>
</table>

Tablo 4.59 Karpuzlu Tren İstasyonu

KARPUZLU TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 15.2
 Şekil 4.154 Karpuzlu Tren İstasyonu istasyon binası, 2021 **Şekil 4.155** Karpuzlu Tren İstasyonu istasyon binası doğu cephesi, 2021 **Şekil 4.156** Karpuzlu Tren İstasyonu sunudurmasının ahşap taşıyıcısı, 2021	taş malzeme ile yığma sistemde inşa edilmiştir. Yapının doğu mekanının üzerinde bir baca bulunmaktadır. Bu mekânda ocak olduğunu göstermektedir. Yapının tüm açıklıkları kapatılmıştır. İç mekân hakkında bilgi edinilememiştir. İstasyon binasının önünde 19. Yüzyıla ait dökme demirden kantar bulunmaktadır (Şekil 4.157, Şekil 4.155). Yapının ahşap taşıyıcılı beşik çatısı bulunmaktadır. Üzeri kiremit kaplıdır. Yapı tek katlıdır ve önünde yarı açık bekleme alanını oluşturan ahşap konstrüksiyonlu sundurma yer almaktadır (Şekil 4.156). İstasyon şefi lojmanı ise kare planlıdır ve tek katlıdır. Yığma sistemde taş malzeme ile inşa edilmiştir. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Yerleşke içerisinde bulunan tüm kapı ve pencerelerin taş söveleri ve sövelerin üzerinde dik yerleştirilen tuğlalardan oluşturulan hafifletme kemerleri bulunmaktadır. Pencerelerde bulunan kepenkler ahşaptır (Şekil 4.160, Şekil 4.161, Şekil 4.162). Yapıların köşeleri köşe taşlarıyla belirginleştirilmiştir (Şekil 4.158).

Tablo 4.60 Karpuzlu Tren İstasyonu

KARPUZLU TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 15.3
 Şekil 4.157 Karpuzlu Tren İstasyonu istasyon binası ve orijinal kantar, 2021 **Şekil 4.158** Karpuzlu Tren İstasyonu istasyon binası kuzey ve batı cephesi, 2021 **Şekil 4.159** Karpuzlu Tren İstasyonu lojman binası, 2021	 **Şekil 4.160** Karpuzlu Tren İstasyonu lojman binası penceresi, 2021 **Şekil 4.161** Karpuzlu Tren İstasyonu istasyon penceresi kapısı, 2021 **Şekil 4.162** Karpuzlu Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021

Tablo 4.61 Bayındır Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">BAYINDIR TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 16.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1884</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 248/1231-Iu/1</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Fatih Mahallesi Celal Bayar Bulvarı, No: 2/ Bayındır</td><td>Mevcut İşlevi: Tren İstasyonu, Kültür Merkezi, Kafe</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.163 Bayındır Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
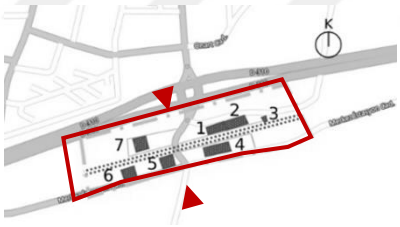

Şekil 4.164 Bayındır Tren İstasyonu vaziyet planı (1- istasyon binası, 2- hangar, 3- su deposu, 4- ambar, 5- lojman, 6-lojman,7- lojman) (Yandex Haritalar) (Yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.165 Bayındır Tren İstasyonu istasyon binası, 2021</td><td>Açıklamalar:

Bayındır Tren İstasyonu Yerleşkesi, Bayındır'ın Fatih Mahallesi Celal Bayar Bulvarı üzerinde 248 ada 1 parselde yer almaktadır (Şekil 4.163).

Ottoman Railway Company (ORC) şirketi tarafından Alsancak- Aydın demiryolu hattı üzerinde 1884 yılında inşa edilmiştir. 1934 yılında TCDD tarafından satın alınarak ORC şirketinden demir yolu hattı ve istasyonlar devralınmıştır. 2005 yılında tescillenen istasyon yerleşkesi istasyon binası, ambar binası, hangar, su deposu ve lojmanlardan oluşmaktadır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)

Günümüzde İstasyon yapısı orijinal işlevinde kullanılmaktadır. Hangar yapısı restore edilerek kafe olarak kullanılmaktadır. Hangar yapısında orijinal 1884 yılından kalmış İngiltere'den getirilen soba ve kantar bulunmaktadır. Ambar yapısı restore</td></tr>
</table>

Tablo 4.62 Bayındır Tren İstasyonu

BAYINDIR TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 16.2
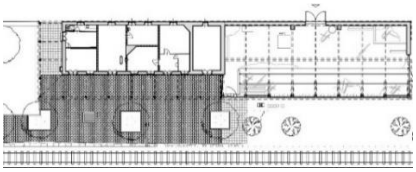 **Şekil 4.166** Bayındır Tren İstasyonu istasyon ve hangar binası planı (TCDD 3. Bölge Müdürlüğü arşivi) **Şekil 4.167** Bayındır Tren İstasyonu istasyon binası sundurması, 2021 **Şekil 4.168** Bayındır Tren İstasyonu istasyon binası bekleme salonu, 2021 **Şekil 4.169** Bayındır Tren İstasyonu hangar binası, 2021	edilerek Bayındır Belediyesi tarafından Kültür Merkezine çevrilmiştir(Şekil 4.164). **Plan ve Kütle Özellikleri:** İstasyon binası dikdörtgen planlı, beşik çatılıdır (Şekil 4.166). Önünde sundurma şeklinde bekleme bölümü bulunmaktadır. İdari bölümler, bekleme salonu (Şekil 4.168) vb. mekanlar ilk yapıldığı şekliyle mevcuttur. Yarı açık bekleme alanı oluşturan ahşap sundurma L formunda yapının dar kenarı boyunca da devam etmektedir (Şekil 4.167). İstasyon binasının hemen önünde hangar yer almaktadır. Burası beşik çatılı dikdörtgen planlıdır (Şekil 4.169). Kaba yonu taş malzeme ve düzgün kesme taşlarla inşa edilen mekân bakım yapmak amacıyla kullanılmış olup takım barakası olarak isimlendirilmiştir. İki lojman yapısından ilki iki katlıdır ve önünde 2 katlı ahşap destekler üzerine oturan sundurma bulunmaktadır (Şekil 4.170). Alt ve üst katta simetrik plan

Tablo 4.63 Bayındır Tren İstasyonu

BAYINDIR TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 16.3
 Şekil 4.170 Bayındır Tren İstasyonu lojman binası, 2021 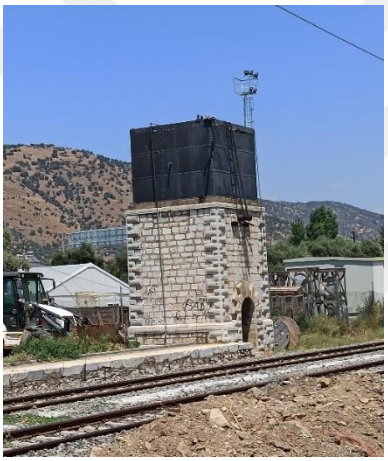 **Şekil 4.171** Bayındır Tren İstasyonu su deposu, 2021 **Şekil 4.172** Bayındır Tren İstasyonu ambar binası, 2021	dağılımı vardır. Diğer lojman binası tek katlıdır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) Yerleşkedeki ambar yapısı tek katlı ve yığma teknikle inşa edilmiştir. Ahşap konstrüksiyonlu ve kırma çatısı vardır. Su deposunun alt katı yığma taştır. Üzerinde ise sac depo kısmı yer almaktadır (Şekil 4.171). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** İstasyon yapısının giriş ve pencere açıklıkları basit dikdörtgen açıklıklar şeklinde olup tuğladan hafifletme kemerleri vardır. Kapı ve pencerelerin etrafında taş söveler ve pencerelerde ahşap kepenkler mevcuttur (Şekil 4.174, Şekil 4.175). Hangar yapısının uzun kenarında geniş yuvarlak kemerli bir açıklık ile dar kenarında lokomotiflerin girebildiği geniş bir açıklık bulunmaktadır. Bu açıklıklar taş söveli ve kapılar ahşaptır. İki katlı lojmanın girişi yuvarlak kemerlidir. Pencereler dikdörtgen açıklıklar şeklinde olup hafifletme kemerleri vardır. Diğer lojman giriş açıklığı ve pencereleri dikdörtgen açıklıklar şeklindedir.

Tablo 4.64 Bayındır Tren İstasyonu

BAYINDIR TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 16.4
 Şekil 4.173 Bayındır Tren İstasyonu hangar binası kapısı, 2021 **Şekil 4.174** Bayındır Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021 **Şekil 4.175** Bayındır Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021	Su deposunun alt kısmında yuvarlak kemerli taş söveli kapısı bulunmaktadır. Yerleşkede yer alan istasyon binası, hangar yapısı ve su deposunda köşelerde kesme taştan köşe taşları bulunmaktadır. Ambar yapısının restorasyon sonrası uzun cephelerinde cam kullanılmıştır (Şekil 4.172). Dar cephelerinde 2 kapısı yer almaktadır. Kapılar ahşaptır. Yapının özgün açıklıkları hakkında tespit yapılamamıştır (Şekil 4.174).

Tablo 4.65 Çatal Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">ÇATAL TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 17.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1883</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 0/L19D10A/1483</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Zeytinova Mahallesi, Kuzey Kümeevleri No:4/Bayındır</td><td>Mevcut İşlevi: Tren İstasyonu, Konut</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.176 Çatal Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
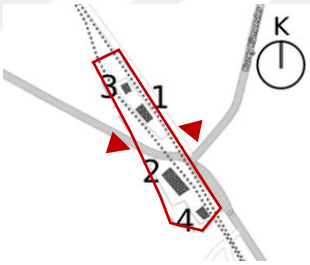

Şekil 4.177 Çatal Tren İstasyonu vaziyet planı (1- istasyon binası,2- ambar, 3- çavuş lojmanı, 4- işçi barakası) (Yandex Haritalar) (Yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.178 Çatal Tren İstasyonu istasyon binası doğu cephesi, 2021</td><td>Açıklamalar:
Çatal Tren İstasyonu Yerleşkesi, Bayındır'ın Zeytinova Mahallesi Kuzey Kümeevleri Sokak üzerinde yer alan 0 ada 1483 parsel üzerinde konumlanmaktadır (Şekil 4.176).
Ottoman Railway Company (ORC) şirketi tarafından Alsancak- Aydın demiryolu hattı üzerinde 1883 yılında inşa edilmiştir. 1934 yılında TCDD tarafından satın alınarak ORC şirketinden demir yolu hattı ve istasyonlar devralınmıştır. 2012 yılında tescillenen istasyon yerleşkesi istasyon binası, çavuş lojmanı, işçi barakası ve ürün depolama amacıyla kullanılan ambardan oluşmaktadır (Şekil 4.177) (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)
Günümüzde istasyon yapısı(Şekil 4.178) orijinal işlevinde kullanılırken çavuş lojmanı da konut olarak kullanılmaktadır. Ambar yapısına yapılan ekler ile konut alanına</td></tr>
</table>

Tablo 4.66 Çatal Tren İstasyonu

ÇATAL TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 17.2
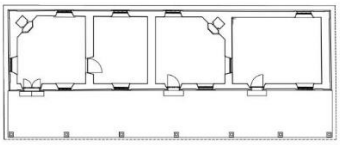 **Şekil 4.179** Çatal Tren İstasyonu istasyon binası planı (TCDD 3. Bölge Müdürlüğü arşivi) **Şekil 4.180** Çatal Tren İstasyonu ambar binası, 2021 **Şekil 4.181** Çatal Tren İstasyonu lojman binası, 2021 **Şekil 4.182** Çatal Tren İstasyonu istasyon binası güney cephesi, 2021	dönüştürülmüştür . İstasyon yerleşkesinin kavşak olmasından dolayı çatal istasyonu olarak isimlendirilmiştir. **Plan ve Kütle Özellikleri:** Yerleşke içerisinde yer alan istasyon yapısı, ambar yapısı, işçi barakası tek katlı ve yığmadır. Hangar yapısı yüksek tavanlıdır. Yapıların tamamı dikdörtgen planlı olup beşik çatıları Marsilya kiremit ile kaplıdır. İstasyon binası (Şekil 4.179) taş malzemeden yığma teknikle inşa edilmiş ve dikdörtgen planlıdır. İstasyon yapısının tüm mekanlarının tavanları bağdadi çıtalı ve üzeri sıva kaplıdır. Yapının iki mekânı laminant parke döşeli, iki mekânı da seramik döşenmiştir (Şekil 4.182, Şekil 4.182). Lojman yapısı (Şekil 4.181) orijinalinde tavanda, zeminde ahşap döşeme kaplıdır. Fakat günümüzde ıslak hacimlerin bulunduğu mekanlar seramik diğer alanlar ahşap üstü laminant kaplanmıştır. Lojmanın bahçesi bulunmaktadır. Çatısı ahşap konstrüksiyonlu ve Marsilya kiremit ile kaplıdır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)

Tablo 4.67 Çatal Tren İstasyonu

ÇATAL TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 17.3
 Şekil 4.183 Çatal Tren İstasyonu istasyon binası sundurmasının ahşap taşıyıcıları, 2021 **Şekil 4.184** Çatal Tren İstasyonu bekleme salonundaki şömine, 2021 **Şekil 4.185** Çatal Tren İstasyonu bekleme salonu penceresinin ahşap iç denizliği, 2021	Yolun karşısında bulunan hangar ve lojman yapıları birbirinden bağımsızdır. İşçi barakasının ahşap bağdadi çıtalı tavanı sıvalıdır. Zemin kaplaması ahşaptır. Çatısı alaturka ve Marsilya kiremit kaplıdır. Oluklu saçtan gölgelik bulunmaktadır. Yapının bacası tuğladan yapılmıştır. Yapının özgün haline ek olarak sonradan yapılan duvarlar bulunmaktadır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) Ambar yapısı (Şekil 4.186) ise günümüzde konut işlevinde kullanıldığı için tek katlı özgün durumu sonradan yapılan ara katlarla bozulmuştur. Tek katlı ve yığma yapıdan sonradan eklemelerle çelik konsollar çıkarılmıştır. Üst kata ulaşmak için merdiven eklenmiştir. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Ana istasyon yapısı ve işçi barakası sıvasız olup, yapıların köşelerinde köşe taşları görülmektedir. Dikdörtgen formda olan pencerelerde taş söveler ve pencerelerin üzerinde hafifletme kemeri bulunmaktadır (Şekil 4.188). Pencerelerin bazılarında

Tablo 4.68 Çatal Tren İstasyonu

ÇATAL TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 17.4
 Şekil 4.186 Çatal Tren İstasyonu ambar binası, 2021 **Şekil 4.187** Çatal Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 **Şekil 4.188** Çatal Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021	demir parmaklık bazılarında ise ahşap kepenkler yer almaktadır. İstasyon yapısının kapı ve pencerelerinin üzerinde tuğla kemerler ve yonu taş söveler yer almaktadır. Yapının köşelerinde yonu köşe taşı görülmektedir. Bekleme salonunun giriş kapısının iki yanında yonu taş kaide bulunmaktadır. Lojman yapısının pencere açıklıkları kare formlu olup yan cephesinde yuvarlak ışıklandırma açıklığı mevcuttur. Lojman yapısında ahşap giyotin pencere doğraması kullanılmıştır. Yuvarlak ahşap pencerenin tuğla söveleri bulunmaktadır. İşçi barakasının kapı ve pencereleri ahşaptır. Yapının köşelerinde yonu köşe taşı bulunmaktadır.

Tablo 4.69 Tire Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">TİRE TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 18.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1887</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 525/30L.3D/5</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Cumhuriyet Mahallesi, Samim Üzer Caddesi No:3 /Tire</td><td>Mevcut İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.189 Tire Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
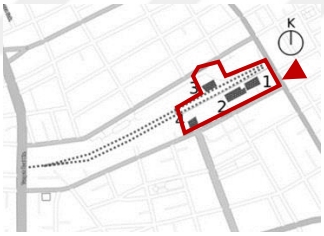
Şekil 4.190 Tire Tren İtasyonu vaziyet planı (1-istasyon binası, 2- ambar, 3- depo, 4- işçi yatakhaneleri)(Yandex Haritalar) (Yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.191 Tire Tren İstasyonu istasyon binası, 2021</td><td>Açıklamalar:

Tire Tren İstasyonu Yerleşkesi, Tire’nin Cumhuriyet Mahallesi, Samim Üzer Caddesi üzerinde bulunan 525 ada 5 parselde yer almaktadır (Şekil 4.189).

Ottoman Railway Company (ORC) şirketi tarafından Alsancak- Aydın demiryolu hattı üzerinde 1887 yılında inşa edilmiştir. 1934 yılında TCDD tarafından satın alınarak ORC şirketinden demir yolu hattı ve istasyonlar devralınmıştır. 2003 yılında tescillenmiştir (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).

Günümüzde İstasyon yerleşkesi istasyon binası, lojman, ürün depolama yapıları, işçi yatakhaneleri ve teknik bakım yapılarından oluşmaktadır (Şekil 4.190).

Ürün depolama yapısı ve teknik bakım yapısına ana hattan ayrılan tali hatlar bulunmaktadır (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).</td></tr>
</table>

Tablo 4.70 Tire Tren İstasyonu

TİRE TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 18.2
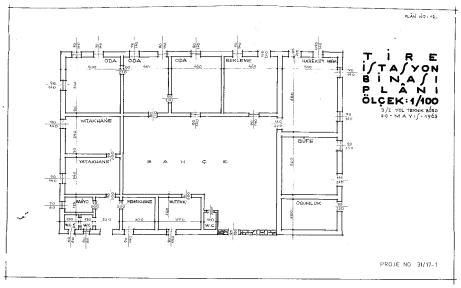 **Şekil 4.192** Tire Tren İstasyonu istasyon binası planı (TCDD 3. Bölge Müdürlüğü arşivi) **Şekil 4.193** Tire Tren İstasyonu batı cephesi, 2021 **Şekil 4.194** Tire Tren İstasyonu istasyon binası bekleme salonu, 2021	İşçi yatakhaneleri (Şekil 4.197) kulüpler tarafından kullanılmaktadır. İstasyon yapısı bir kısmı orijinal işlevinde kullanılmakta olup bir kısmı kafeterya tarafından kullanılmaktadır. Ürün depolama yapısı, teknik bakım yapısı kullanılmamaktadır. **Plan ve Kütle Özellikleri:** Yerleşke içerinde yer alan istasyon binası (Şekil 4.192), lojman yapısı, depolama (Şekil 4.196) ve hangar binaları dikdörtgen planlı, moloz taş, düzgün kesme taş ve tuğla kullanılarak inşa edilen tek katlı yapılardır. İstasyon binasının hareket amirliğinde özgün şömine bulunmaktadır. İç Mekanlarda ahşap döşeme kullanılmıştır. Tavanlar ahşap kirişli bağdadidir ve sıva üstü kireç boya ile kaplıdır. Fakat günümüzde yer döşemesi ve tavanlar özgünlüğünü kaybetmiştir (Şekil 4.194) (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). İdare mekanları kırma çatı diğer yapılar beşik çatılıdır. Çatılar Marsilya kiremit ile kaplıdır ve çatılarda bulunan bacalar özgündür.

Tablo 4.71 Tire Tren İstasyonu

TİRE TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 18.3
 Şekil 4.195 Tire Tren İstasyonu ürün depolama yapısı, 2021 **Şekil 4.196** Tire Tren İstasyonu ürün depolama yapısı güney cephesi, 2021 **Şekil 4.197** Tire Tren İstasyonu işçi yatakhaneleri, 2021	İstasyon binasının önünde bulunan sundurma ahşap taşıyıcılara sahip olup üzeri kiremit ile kaplıdır. Ahşap sütunlar taşların üzerine oturtulmuştur (Şekil 4.191, Şekil 4.193). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Kapılar ve pencereler ahşap pervazlara sahiptir. Yerleşke içerisinde yer alan kapı ve pencerelerin taş söveleri bulunmaktadır. Üzerlerinde tuğladan hafifletme kemerleri yer almaktadır. Pencerelerin iç denizlikleri ve kepenkleri ahşaptır. Kapıların taş söveleri su basman seviyesinde genişleyerek taş kaide haline gelmektedir ve kapıların etrafını dolaşan söveler bu ayaklara oturmaktadır (Şekil 4.199). Yapının su basman seviyesinde tüm yapıyı dolaşan silme bulunmaktadır. Silmenin hemen altında 3 sıra tuğla örgüsünden sonra yığma taş olarak devam ettiği görülmektedir (Şekil 4.198). Kapı ve pencere sövelerinin hizasında yapı etrafını dolaşan 3 sıra tuğla kullanılmıştır. Bu üç sıra tuğlanın

Tablo 4.72 Tire Tren İstasyonu

TİRE TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 18.4
 Şekil 4.198 Tire Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021 **Şekil 4.199** Tire Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021 **Şekil 4.200** Tire Tren İstasyonu istasyon binası, 2021	altında ve üstünde düzgün kesme taş örgüsü yer almaktadır. İstasyon binasının yarı açık bekleme bölümünü oluşturan sundurmanın ahşap taşıyıcılarının oturtulduğu çatı altı bölümünde 5 sıra tuğla örgüsü bulunmaktadır. Yapıların köşelerini belirginleştiren köşe taşları kullanılmıştır (Şekil 4.200). Hareket amirliğinin giriş kapısının yanında özgün bir çan bulunmaktadır.

Tablo 4.73 Ödemiş Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">ÖDEMİŞ TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 19.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1884</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 23/14/5</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Üç Eylül Mahallesi, Gençlik Caddesi No:100 /Ödemiş</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.201 Ödemiş Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
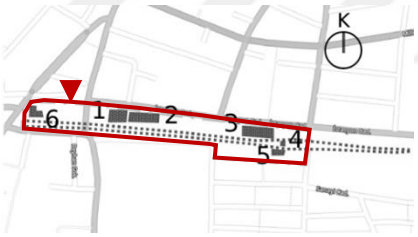

Şekil 4.202 Ödemiş Tren İstasyonu vaziyet planı (1- istasyon binası, 2-ambar, 3-ambar, 4-su deposu, 5-lojman, 6- lojman)(Yandex Haritalar)(Yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.203 Ödemiş Tren İstasyonu güney cephesi, 2021</td><td>Açıklamalar:

Ödemiş Tren İstasyonu Yerleşkesi, Torbalı'nın Üç Eylül Mahallesi, Gençlik Caddesi üzerinde yer alan 23 ada 5 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.201, Şekil 4.202).

Ottoman Railway Company (ORC) şirketi tarafından Alsancak- Aydın demiryolu hattı üzerinde 1884 yılında inşa edilmiştir. Yerleşkede bulunan hangar yapısının 1888 yılında yapıldığı düşünülmektedir. 1934 yılında TCDD tarafından satın alınarak ORC şirketinden demir yolu hattı ve istasyonlar devralınmıştır. 2002 yılında tescillenen istasyon yerleşkesi orijinal planında istasyon binası(Şekil 4.203,Şekil 4.204), lojman yapıları (istasyon şefi lojmanı, çavuş lojmanı ve işçi yatakhanesi), teknik bakım yapısı, su deposu, döner köprü ve ürün depolama amacıyla kullanılan 2 adet ambardan oluşmaktadır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)</td></tr>
</table>

Tablo 4.74 Ödemiş Tren İstasyonu

ÖDEMİŞ TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 19.2
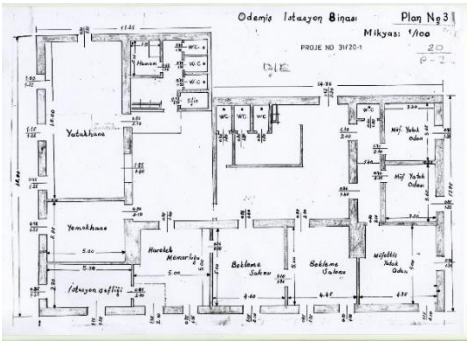 **Şekil 4.204** Ödemiş Tren İstasyonu istasyon binası planı (TCDD 3. Bölge Müdürlüğü arşivi) **Şekil 4.205** Ödemiş Tren İstasyonu istasyon binası batı ve güney cephesi, 2021 **Şekil 4.206** Ödemiş Tren İstasyonu ahşap taşıyıcılı sundurma, 2021	2014 yılında istasyon yapısından uzak olan ambar yapısı yangın geçirmiştir ve yapı zarar görmüştür. Yangın sonrasında yapı onarımdan geçmiştir. İstasyon binası restore edilmiştir. Günümüzde istasyon binası kullanılmamaktadır (Şekil 4.205). Ambar yapısı yıpranmış ve kullanım dışıdır. Lojman yapısının bir kısmı konut olarak kullanılmaktadır. **Plan ve Kütle Özellikleri:** Lojman binası 2 katlı, açık sofalı bir yapı olduğu iç mekânda yer alan özgün merdivenin kaldırılarak iki ayrı konut olarak kullanıldığı, üst katta ahşap dikmeli sofaya çıkan ahşap merdivenle ulaşılmaktadır. Marsilya kiremitli ahşap çatısının bulunmaktadır. Zemin kat giriş açıklığı kemerlidir. Orta mahal ve 2 yanında yer alan 2 odadan oluşan simetrik plan şemasına sahiptir (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) Hangar yapısı dikdörtgen planlı sağ ve sol cephelerinde 16 sıra ahşap makas ve 2 adet özgün ahşap kolonlar ile oluşturulmuş tek katlı bir yapıdır. Ahşap kolon ve makasların bağlantısı çeliktir. Duvarlarında çapraz ahşap

Tablo 4.75 Ödemiş Tren İstasyonu

ÖDEMİŞ TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 19.3
 Şekil 4.207 Ödemiş Tren İstasyonu ambar binası, 2021 **Şekil 4.208** Ödemiş Tren İstasyonu ambar binası giriş kapısı, 2021 **Şekil 4.209** Ödemiş Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021	kirişlerin yer aldığı ve oluklu sac kaplama çatı kaplamasından oluşan basit sistemli bir yapıdır. Saman deposu olarak kullanılmıştır. Doğu ve batı yönlerinden yapı, briket duvar örülerek kapatılmıştır. Kuzey yönünde ise dağıtım yapılabilmek için açık bırakılmıştır (Şekil 4.207) (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). Çatısı ahşap taşıyıcılı ve ahşap kaplamalıdır ve ahşap makas, kiremit altı ahşap kaplamalarıyla ahşap çatı konstrüksiyonuna sahiptir. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Yerleşkede yer alan kapı ve pencerelerin taş söveleri bulunmaktadır (Şekil 4.209, Şekil 4.210). İstasyon binasının su basman seviyesinde sövelerle aynı dilde olan yapı boyunca devam eden silme yer almaktadır. Yapının kepenkleri günümüze ulaşmamıştır fakat kepenklerin sabitlenmesi için kullanılan kelebekler bazı pencerelerde mevcuttur. Hangar Yapısının saçak altı kotları kuzey ve güney cephelerinde farklılık

Tablo 4.76 Ödemiş Tren İstasyonu

ÖDEMİŞ TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 19.4
 Şekil 4.210 Ödemiş Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021	göstermektedir. Yapının güney cephesi tren raylarına bakmaktadır. Depo yapısının kapısı ahşaptır ve kapısının etrafında taş söve bulunmaktadır (Şekil 4.208). Ayrıca yapının köşeleri köşe taşları kullanılarak belirginleştirilmiştir. Yerleşkede kullanılan kapı ve pencerelerinin ahşap malzemeden olduğu düşünülmektedir.

Tablo 4.77 Basmane Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">BASMANE TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 20.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1866</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 1531/98/131</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Etiler Mahallesi, Anafartalar Caddesi /Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.211 Basmane Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.212 Basmane Tren İstasyonu vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi) (Yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.213 Basmane Tren İstasyonu batı cephesi, 2021</td><td>Açıklamalar:

Basmane Tren İstasyonu Konak'ın Etiler Mahallesi Anafartalar Caddesi üzerinde 1531 ada 131 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.211, Şekil 4.212)

Basmane Tren İstasyonu yerleşkesi 1876 yılında The Smyrna Cassaba Railway (SCR) tarafından İzmir-Kasaba (Turgutlu) demiryolu hattının başlangıç noktası olarak inşa edilmiştir. 1935 yılında TCDD tarafından satın alınarak, SCR şirketinden demir yolu hattı ve istasyon yerleşkesi devralınmıştır (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).

Yerleşke dönemin ticaret merkezine, kervan yollarına ve limana yakın bir konumda yer almaktaydı. 2002 yılında tescillenen istasyonun günümüze ulaşan halinin 1922 Büyük İzmir yangınından sonra 1926 yılında onarılmış halidir (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).</td></tr>
</table>

Tablo 4.78 Basmane Tren İstasyonu

BASMANE TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 20.2
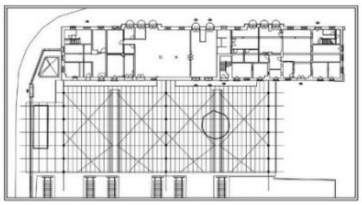 **Şekil 4.214** Basmane Tren İstasyonu istasyon binası ve dökme demir sundurma (TCDD 3. Bölge Müdürlüğü arşivi) 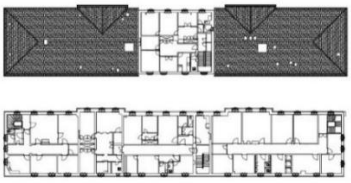 **Şekil 4.215** Basmane Tren İstasyonu istasyon binası planı (TCDD 3. Bölge Müdürlüğü arşivi) **Şekil 4.216** Basmane Tren İstasyonu istasyon binası bekleme salonu, 2021 **Şekil 4.217** Basmane Tren İstasyonu doğu cephesi, 2021	Basmane Tren İstasyon yerleşkesi bekleme salonu, peronlar, idari ofisler, atölye, barınma alanları, hizmet hacimleri, büyük ve küçük ambar yapısından oluşmaktadır (Kayın,2013). **Plan Kütle Özellikleri:** Gar binası dikdörtgen planlı olup taş kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Plan şemasına bakıldığında ortada kare planlı 3 katlı bir bölüm ve bu bölümün iki yanında dikdörtgen formlu 2 katlı bölümlerden oluşmaktadır. Yandaki mekanlarda bekleme salonu, idari birimler ve hizmet hacimleri bulunmaktadır. Ortadaki mekân istasyonun ana salonunu (Şekil 4.216) olup hol ile giriş yapılmaktadır. Bu alandan dökme demir kolonlar, kemerler ve demir makaslar ile taşınan sundurmanın (Şekil 4.217, Şekil 4.218, Şekil 4.219) bulunduğu peronlara geçilmektedir (Şekil 4.214, Şekil 4.215). Yapının üzeri kırma çatı ile örtülmüştür (Şekil 4.213). Orta kısımdaki çatı yandaki mekanlara göre daha dik bir eğime sahiptir. Küçük ambar önünde yük indirme rampası bulunmaktadır. Ahşap makas

Tablo 4.79 Basmane Tren İstasyonu

BASMANE TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 20.3
 Şekil 4.218 Basmane Tren İstasyonu sundurması ve dökme demir taşıyıcıları, 2021 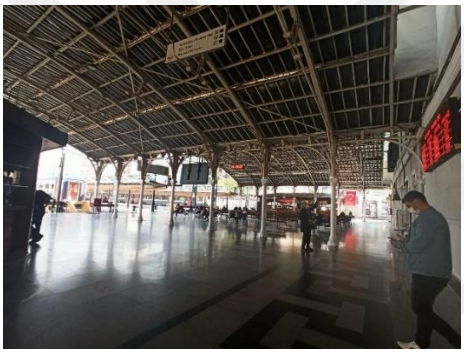 **Şekil 4.219** Basmane Tren İstasyonu yarı açık yolcu bekleme alanı, 2021 **Şekil 4.220** Basmane Tren İstasyonu (Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi arşivi)	tavan 7 çelik taşıyıcı dikme üzerine oturtulmuştur. Orijinalinde açık haldedir, sonradan duvar örülmüştür. Taş temel üzerinde çelik konstrüksiyon dikmeler yer almaktadır. Ahşap profil ve hatıllardan oluşturulmuş makas tavan sistemi çelik dikmeler üzerine monte edilmiştir (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). Büyük ambarın arka cephesinde indirme rampası, rampa üzeri çelik taşıyıcılı saçak bulunmaktadır. Küçük ambarla aynı tavan sistemine sahiptir. Zemini taş döşemedir (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Günümüzde cepheleri sıvalı olan garın eski fotoğraflarında sıvasız taş örgüsü görülmektedir (Şekil 4.220). Garın batı cephesinde yüksek orta bölüm ve iki yanında üçgen alınlı ve alınlıksız iki katlı bölümler bulunmaktadır. Simetrik ve Neoklasik özellikteki cephede katlar arasında ve çatı altında silme devam etmektedir. Üçgen alıklı bölümlerin cepheleri diğer bölümlerden öne çıkarılmıştır (Şekil 4.221).

Tablo 4.80 Basmane Tren İstasyonu

BASMANE TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 20.4
 Şekil 4.221 Basmane Tren İstasyonu batı cephesi, 2021 **Şekil 4.222** Basmane Tren İstasyonu istasyon binası giriş kapısı, 2021 **Şekil 4.223** Basmane Tren İstasyonu batı cephesi pencereleri, 2021	Yapının köşelerinde düzgün kesme taşlarla belirginleştirilmiştir. Üst katlarda yuvarlak kemerli taş söveli pencereler yer almaktadır. Pencerelerin ahşap panjurları bulunmaktadır (Şekil 4.223). Alınlıklı bölümlerin ve orta mekânın zemin katta yer alan kapıları yuvarlak kemerli ve taş sövelidir. Diğer kapı ve pencereler dikdörtgen ve taş sövelidir (Şekil 4.223).

Tablo 4.81 Bornova Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">BORNOVA TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 21.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1866</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 33/7/8</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Kazım Dirik Mahallesi, Üniversite Caddesi/Bornova</td><td>Mevcut İşlevi: İzmir Gaz Bornova Abone Merkezi</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.224 Bornova Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
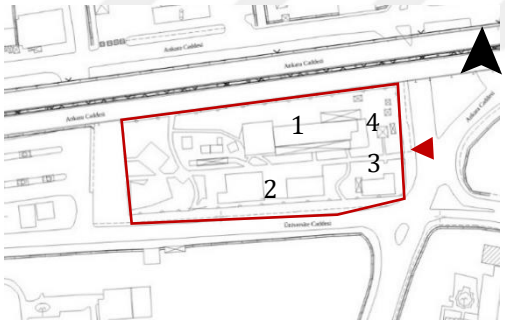

Şekil 4.225 Bornova Tren İstasyonu vaziyet planı (1- istasyon binası, 2- su deposu, 3- lojman, 4- tuvalet) (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.226 Bornova Tren İstasyonu, 2021</td><td>Açıklamalar:

Bornova Tren İstasyonu Yerleşkesi, Bornova’nın Kazım Dirik Mahallesi, Üniversite Caddesi 33 ada 8 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.224).

1866 yılında The Smyrna Cassaba Railway (SCR) tarafından İzmir-Kasaba (Turgutlu) demiryolu hattı içerisinde inşa edilmiştir. 1935 yılında TCDD tarafından satın alınarak, SCR şirketinden demir yolu hattı ve istasyon yerleşkesi devralınmıştır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)

İstasyon yerleşkesi, istasyon binası, lojman, tuvalet ve su deposundan oluşmaktadır (Şekil 4.225). 1990’lı yıllara kadar kullanıldıktan sonra devre dışı bırakılmıştır. İşlevsiz kalan ve yıpranan yapı 2012’ de restore edilmiştir. Restorasyon sonucunda kafeterya olarak işlevlendirilmiş ve ihtiyaç doğrultusunda ek yapılar yapılmıştır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)</td></tr>
</table>

Tablo 4.82 Bornova Tren İstasyonu

BORNOVA TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 21.2
 Şekil 4.227 Bornova Tren İstasyonu demiryolu ray izleri, 2021 **Şekil 4.228** Bornova Tren İstasyonu lojman binası, 2021 **Şekil 4.229** Bornova Tren İstasyonu istasyon binası ve sundurması, 2021	Günümüzde ise istasyon binası İzmir Gaz tarafından kullanılmaktadır ve diğer istasyon yerleşkesi yapıları kullanılmamaktadır. **Plan ve Kütle Özellikleri:** Peronlara paralel olan istasyon binası tek katlı, dikdörtgen formda ve yığma kagirdir (Şekil 4.226). Tavanlar bağdadi sıva olup, tavan kenarlarında ve ortasında kartonpiyer vardır. İç duvarlarda yığma tuğla kullanılmıştır. Dış duvarlara göre daha incedir. Zaman içerisinde bazı duvarlara kapı boşluğu açılmıştır ve mekanların bölünerek yeni duvarlar eklenmiştir. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) Yapıların taşıyıcı sistemi ahşap karkastır. Dolgu malzemesi olarak küçük taşlar, düşey taşıyıcı olarak ahşap dikmeler ve yatay yükler için ahşap çaprazlar kullanılmıştır. Yapılar Marsilya kiremit kaplı kırma çatılıdır ve çatıyı ahşap karkas duvarlar taşımaktadır. Çatıda ahşap oturtma ve asma çatılı makas sistemleri karışık kullanılmıştır.

Tablo 4.83 Bornova Tren İstasyonu

BORNOVA TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 21.3
 Şekil 4.230 Bornova Tren İstasyonu sundurmasının ahşap taşıyıcıları, 2021 **Şekil 4.231** Bornova Tren İstasyonu su deposu, 2021	İstasyon binasının güney cephesinde peronlara paralel yarı açık yolcu bekleme alanının bulunmaktadır. Bekleme alanı ahşap strüktürlü sundurma ile örtülmüştür (Şekil 4.229). Sundurmanın masif ahşap taşıyıcı direkleri zeminden 30 cm yüksek beton ayaklara oturtulmuştur (Şekil 4.230). Sundurma direklerinin üstüne oturan ahşap ve eğrisel ahşaptan payandaları bulunmaktadır. Sundurma altı zemin ve arka bahçesi karosimen kaplanmıştır fakat günümüze ulaşamamıştır. Tavanında ise ahşap kaplamasının üzerinde galvanizli sac kaplaması yer almaktadır. Öne doğru eğimli sundurmanın mertekleri dikmeler üzerinden geçen aşıklara oturmaktadır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) Lojman (Şekil 4.228) olarak kullanılan mekanlarda yer döşemesi olarak ahşap rabıta parke kullanılmıştır. Diğer genel kullanıma açık mahaller karo kaplıdır. İç mekanlardaki tavanlarda çıtalı kıtıklı sıva kullanılmıştır. Bağdadi sıvası ile sıvanmıştır.

Tablo 4.84 Bornova Tren İstasyonu

BORNOVA TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 21.4
 Şekil 4.232 Bornova Tren İstasyonu istasyon binası penceresi, 2021 **Şekil 4.233** Bornova Tren İstasyonu istasyon binası giriş kapısı, 2021	Yerleşkede yer alan su kulesinin alt kısmı yığma taştır. Üzerinde sac deposu bulunmaktadır. Bağlantılar bulonlarla sağlanmıştır (Şekil 4.231). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** İstasyon yerleşkesindeki yapılar tekrar eden öğelerden oluşan bir cephe düzenine sahip olup, pencere ve kapılar kasalı çam doğramadır. Pencere etrafındaki söve ve denizlikler kalker kökenli beyaz doğal taş malzemedendir (Şekil 4.232). Dikdörtgen bir forma sahip olan pencereler ahşap, çift kanatlı ve kepenklidir. Kepenkleri duvara sabitlemek için demir kelebekler kullanılmıştır. Camlı kanatlarda 4 yatay bölme bulunmaktadır. Kapı ve pencerelerin tümünde yağlı boya kullanılmıştır. Kapılar masif ahşap malzemeden yapılmıştır (Şekil 4.233). 150'lik kapılar çift, diğerleri tek kanatlıdır. Bazı kapıların üst kısmında cam bölümler yer almaktadır. Yapıların dış duvarları taş ve yığma tuğla (Harman tuğlası) kullanılmıştır ve harç olarak keçi kılı katkılı kireç harcı seçilmiştir. (İzmir 1 No.lu KVKBK

Tablo 4.85 Bornova Tren İstasyonu

BORNOVA TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 21.5
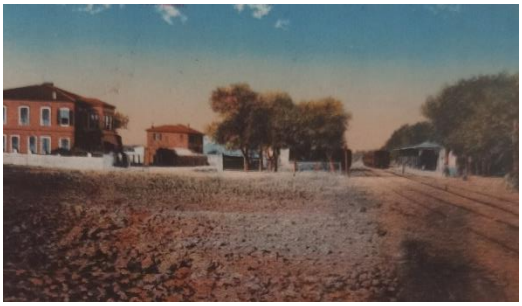 **Şekil 4.234** Bornova Tren İstasyonu (Yılmaz, Yetkin & Binzet, (Ed.),2003)	Arşivi) Dış yüzeylerde serpme sıva bulunmaktadır. Su deposunun yığma taş kısmında tuğla kemerli ve taş söveli kapı ve pencere yer almaktadır. Sac deponun sabitlendiği taş örgünün üstünde silme bulunmaktadır.

Tablo 4.86 Karşıyaka Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">KARŞIYAKA TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 22.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1865</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 160/409/31</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Bahriye Üçok Mahallesi, 1671. Sokak 109 A/ Karşıyaka</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor, Demiryolu Lokali</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.235 Karşıyaka Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
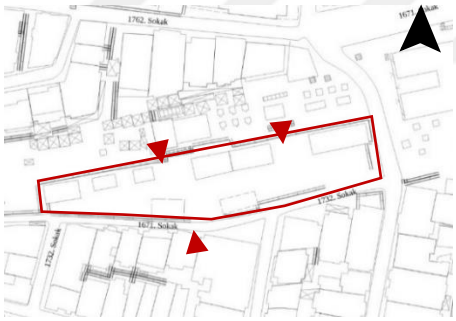
Şekil 4.236 Karşıyaka Tren İstasyonu vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.237 Karşıyaka Tren İstasyonu Kuzey cephesi, 2021</td><td>Açıklamalar:

Karşıyaka Tren İstasyonu, Yerleşkesi Karşıyaka'da Bahriye Üçok Mahallesi, 1671 Sokak 160 ada 31 parselde yer almaktadır (Şekil 4.235).

1865 yılında The Smyrna Cassaba Railway (SCR) tarafından İzmir - Kasaba (Turgutlu) demiryolu hattı içerisinde inşa edilmiştir. 1935 yılında TCDD tarafından satın alınarak, SCR şirketinden demir yolu hattı ve istasyon yerleşkesi devralınmıştır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)

İstasyon yerleşkesi istasyon binası, ambar, lojman ve depo yapılarından oluşmaktadır (Şekil 4.236).

1985 yılında tescillenmiştir. 2006 yılında İZBAN projesi kapsamında demiryolu hattının yer altına alınmasıyla istasyon yerleşkesi kullanıma kapatılmıştır ve katlı otopark inşaatı sırasında yapı hasar</td></tr>
</table>

Tablo 4.87 Karşıyaka Tren İstasyonu

KARŞIYAKA TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 22.2
 Şekil 4.238 Karşıyaka Tren İstasyonu ambar binası, 2021 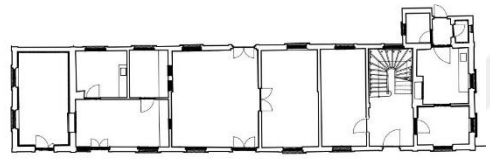 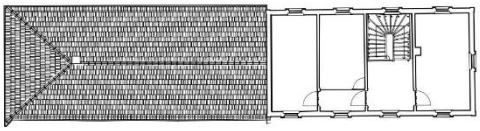 **Şekil 4.239** Karşıyaka Tren İstasyonu istasyon binası planı(TCDD 3. Bölge Müdürlüğü arşivi) **Şekil 4.240** Karşıyaka Tren İstasyonu istasyon binası sundurması, 2021	görmüştür. 2010 yılında restorasyonu yapılarak kafeterya, sergi alanı ve müze olarak yeniden işlevlendirilmesi planlanmıştır fakat sadece kafeterya olarak kullanılmıştır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) Günümüzde ise istasyon yerleşkesindeki ambar yapısı (Şekil 4.238) TCDD lokali olarak kullanılmaktadır ve diğer yerleşke yapıları kullanılmamaktadır. **Plan ve Kütle Özellikleri:** Perona paralel olarak yerleşen bekleme salonu dikdörtgen planlı (Şekil 4.239), tek katlı ve ahşap kırma çatılıdır. İstasyon binasının hareket memurluğu birimi olan kısmı iki katlıdır ve üst kat lojman olarak kullanılmıştır. İstasyon binasının yarı açık yolcu bekleme alanı olarak kullanılan ahşap strüktürlü sundurma bulunmaktadır. Sundurmanın ahşap dikmeleri taş kaidelere oturmakta ve dikmelerin üzerindeki kavisli payandalarla taşınmaktadır. Sundurmanın uçlarında sarkıt şeklinde ahşap oyma süslemeli alın tahtası bulunmaktadır (Şekil 4.240).

Tablo 4.88 Karşıyaka Tren İstasyonu

KARŞIYAKA TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 22.3
 Şekil 4.241 Karşıyaka Tren İstasyonu (Uğur Göktaş koleksiyonu Yeğin,2009) **Şekil 4.242** Karşıyaka Tren İstasyonu lojman binası, 2021 **Şekil 4.243** Karşıyaka Tren İstasyonu sundurmasının ahşap taşıyıcıları, 2021	Yapıda ıslak hacim ve gar binasının haricindeki tüm mekanlarda ahşap döşeme kullanılmıştır. Lojman binasındaki merdivenin çıktığı zeminde karosiman kullanılmıştır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) İstasyon binasının bekleme salonunda dökme mozaik kaplama ve diğer mahallerinde karo mozaik kaplama kullanılmıştır. İstasyon binasında ahşap korkuluklu merdiven bulunmaktadır. Hareket memurluğunda merdivenin çıktığı zemini taşıyan taş bir sütun vardır. İç mekân tavanları bağdadi çıta üstü sıva kaplanmıştır. Yapıların çatıları Marsilya kiremit kaplı ahşap kırma çatılardır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Yerleşke yapılarının tümünde köşelerde kesme köşe taşları bulunmaktadır (Şekil 4.242). Yerleşkedeki kapı (Şekil 4.245) ve pencerelerin tümü ahşap ve taş denizlikleri vardır. İstasyon yapısının eski fotoğraflarında pencerelerin etrafında tuğla diş kesimi

Tablo 4.89 Karşıyaka Tren İstasyonu

KARŞIYAKA TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 22.4
 Şekil 4.244 Karşıyaka Tren İstasyonu lojman binası penceresi, 2021 **Şekil 4.245** Karşıyaka Tren İstasyonu istasyon binası kapısı, 2021	sövelerin bulunduğu görülmektedir (Şekil 4.241). İstasyon yapısı dışındaki yapıların, ortasında kesme taştan kilit taşı bulunan pencerelerin taş söveleri bulunmaktadır (Şekil 4.244). Pencereleri dikdörtgendir ve ahşap kepenkleri vardır. Kepenkleri duvara sabitlemek için demir kelebekler mevcuttur. İstasyon binasında bekleme salonunda ve gişe holünde tavan süsleri bulunmaktadır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) İstasyon binasının iki katlı kısmında cephede katları ayıran silme görülmektedir.

Tablo 4.90 Çiğli Tren İstasyonu

<table>
<tr><td colspan="2">ÇİĞLİ TREN İSTASYONU</td><td>KATALOG NO: 23.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1865</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 0/43/1626</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Ataşehir Mahallesi, Semra Aksu Caddesi /Çiğli</td><td>Mevcut İşlevi: Tren İstasyonu</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.246 Çiğli Tren İstasyonu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.247 Çiğli tren istasyonu vaziyet planı (1,2- istasyon binası ve lojman, 3- ambar, 4- su deposu)(Yandex haritalar)(Yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.248 Çiğli tren istasyonu kuzey cephesi, 2021</td><td>Açıklamalar:

Çiğli Tren İstasyonu Yerleşkesi, Çiğli'de Ataşehir Mahallesi Semra Aksu Caddesi üzerinde 0 ada 43 parselde bulunmaktadır (Şekil 4.246, Şekil 247).

1865 yılında The Smyrna Cassaba Railway (SCR) tarafından İzmir - Kasaba (Turgutlu) demiryolu hattı içerisinde inşa edilmiştir. 1935 yılında TCDD tarafından satın alınarak, SCR şirketinden demir yolu hattı ve istasyon yerleşkesi devralınmıştır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)

İstasyon yerleşkesi istasyon binası, hangar, su deposu, lojman ve işçi barakalarından oluşmaktadır.

2007 yılında tescillenmiştir. Günümüze ulaşan istasyon binası ve yanındaki tek katlı yapı, hangar ve su deposu ulaşmıştır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)

Hangar yapısı kıraathane, istasyon binasının 2 katlı yapısı konut olarak</td></tr>
</table>

Tablo 4.91 Çiğli Tren İstasyonu

ÇİĞLİ TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 23.2
 Şekil 4.249 Çiğli Tren İstasyonu istasyon binası, 2021 **Şekil 4.250** Çiğli Tren İstasyonu su deposu, 2021	kullanılırken tek katlı kısmı bekleme salonu ve bilet satış alanı olarak düzenlenmiştir. Su deposu demiryolu sınırları dışında kalarak çevre düzenlemesi içinde yer almaktadır ve kullanım dışıdır. **Plan ve Kütle Özellikleri:** İstasyon binası yığma yapım tekniği ile zemin ve birinci kattan oluşmaktadır (Şekil 4.249). Zemin katta giriş holünden ahşap merdivenlerle üst kata ulaşılmaktadır. Dar bir koridorun iki ucunda odalar bulunmaktadır. Bu odalar U formu oluşturacak şekilde birer kapı ile birbirine açılmaktadır. Zemin kat istasyon şefliği, hareket memurluğu ve bekleme salonu olarak kullanılırken üst kat tamamen lojman olarak kullanılmıştır. Yan cephelere sonradan yapılan yapılarla hareket memurluğu ve bekleme salonu işlevi ek yapıya geçmiştir (Şekil 4.248). Yükleme boşaltma rampası üzerinde çelik konstrüksiyonlu hangar bulunmaktadır. Orijinalinde sundurma olarak kullanılan hangar zaman içerisinde briket, oluklu sac gibi

Tablo 4.92 Çiğli Tren İstasyonu

ÇİĞLİ TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 23.3
 Şekil 4.251 Çiğli Tren İstasyonu hangar binası, 2021 **Şekil 4.252** Çiğli Tren İstasyonu hangar binası ve çatısı, 2021	malzemelerle kapatılmıştır (Şekil 4.351). Yapının geniş konsol saçakları bulunmaktadır (Şekil 4.252). (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) Su deposu alt kısmı yığma taş üzeri sıvadan oluşmaktadır. Üst kısmında ise sac depo kısmı bulunmaktadır (Şekil 4.250). Deponun yığma taştan alt kısmında bulunan açıklıklar kapatılmış ve özgün halinde değildir. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** İstasyon binasının peronlara bakan cephesinde zemin kattaki istasyon şefliğine ulaşımı sağlayan bir basık kemerli, taş söveli giriş kapısı bulunmaktadır. Zemin kata ait yine basık kemerli taş söveli 2 penceresi ile üst katın aynı formdaki 3 penceresi bulunmaktadır (Şekil 4.253). Arka cephesinde üst kata ulaşımı sağlayan bir giriş kapısı ve iki yanında zemin kata ait birer penceresi yer almaktadır. Üst katın basık kemerli taş söveli 3 penceresi vardır. Yapının yan cephelerine bitişik tek katlı ek birimler sonradan inşa edilmiştir. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)

Tablo 4.93 Çiğli Tren İstasyonu

ÇİĞLİ TREN İSTASYONU	**KATALOG NO:** 23.4
 Şekil 4.253 Çiğli Tren İstasyonu istayson binası penceresi, 2021	Yan cephede üst katta basık kemerli bir pencere ile çatı arasını aydınlatan kareye yakın formlu küçük bir pencere yer almaktadır. İstasyon yapısının köşelerinde diş şeklinde köşe taşı bulunmaktadır. Hangara bakan cephesinde de çatı arasını aydınlatan dairesel formda bir pencere vardır. Yapıda bulunan tüm pencere ve kapılar ahşap doğramadır.

4.2 Gümrük Yapıları Kataloğu

Kentte demiryollarının gelişmesi ve sanayi devrimi ile yaygınlaşan daha yüksek kapasiteli buharlı gemiler ile merkez ve Gediz, Menderes gibi verimli alanların olduğu çevresi arasındaki ticaret ürünü akışı hızlanmıştır (Çadırcı,1997). Bu hızlanan ticaretin kontrol altında tutulabilmesi ve denetlenmesi için gümrük yapıları kullanılmıştır.

Gümrük yapıları Osmanlı'nın ticari faaliyetlerinden elde ettiği vergileri takip ettiği ve işlemlerin yürütüldüğü alanlardır. Depolama ve yönetim birimlerinden oluşmaktadır. Bu işleyişi sağlayan en yetkili kişi gümrük eminidir. Gümrüğe gelen ve çıkan ürünler defterlere kaydedilmiştir. Kaçakçılığın önüne geçilmeye çalışılmıştır. Kantarlarda tartılıp güvenli bir şekilde depolanmasından gelen gemilere yüklenmesine kadar her şey gümrük işlerinin içinde yer almaktadır (Aygün,1999)

Artan ticaret hacmi ile limanlarda ürünlerin kontrol edilmesi ve gemilere yüklenmesi ya da indirilmesi gibi işlerde kullanılması için gümrük yapıları ve depolarına ihtiyaç duyulmuştur (Kütükoğlu,1979)

Osmanlı'da gümrüklere bakıldığında sahil, hudut ve kara gümrüklerinden oluşmaktadır (Toprak,1985) Daha sonra 1874 yılında iç ticarette kullanılan kara gümrükleri kaldırılmıştır (Genç,1985). Sahil gümrükleri kalmıştır ve bu gümrüklerde hem iç ticaret hem de dış ticarette kullanılmıştır (Kütükoğlu,1996).

Limanlara ulaşım demiryolunun yanında kara yolu ile de sağlanabilmekteydi. İnşa edildiği noktalar ulaşım açısından stratejik öneme sahip olduğu görülmektedir. 19.yüzyıl öncesinde de var olan gümrük yapılarının inşa yöntemlerinde değişiklik yaşanmıştır. Öncesinde ahşap malzeme ile yapılan yapılar 19. Yüzyıl ile kagir sistemde inşa edilmeye başlamıştır. Yapıların kapasitesi bulunduğu konum ve kullanım yoğunluğuna göre değişmektedir.

Tez çalışması kapsamında 4 gümrük binası incelenmiştir (Harita 4.4). Konak Gümrük Binası merkezde yer alırken Urla, Aliağa, Çeşme gümrükleri çevre kazalarda yer almaktadır. Merkezdeki gümrük demiryolları kullanarak ürünleri ulaştırırken diğer gümrükler önemli üretim merkezlerine yakın konumda olduğu görülmektedir.

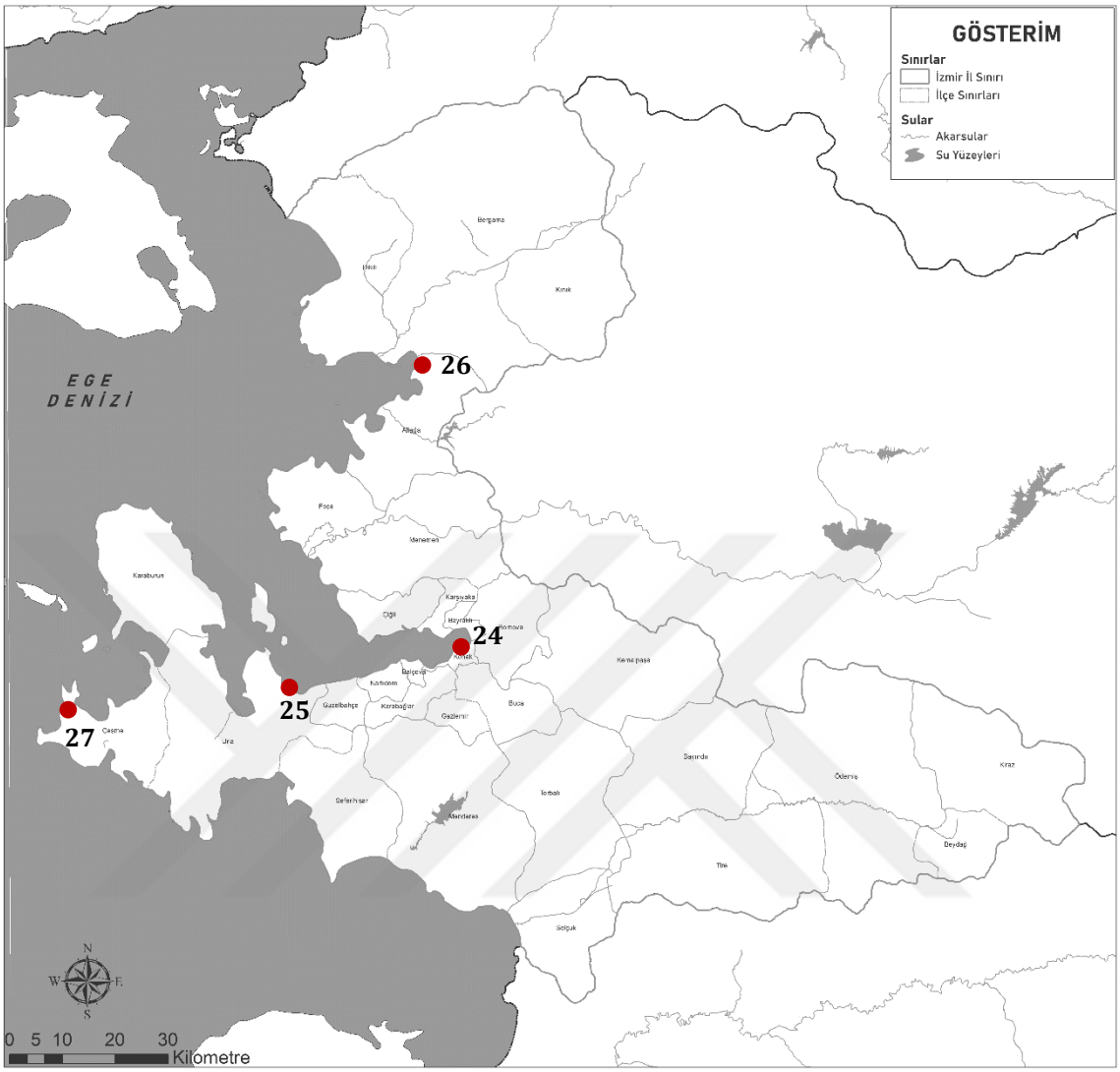

Harita 4.4 Gümrük yapılarının konumunu gösteren harita

Tablo 4.94 Eski Gümrük Binası (Konak Pier)

<table>
<tr><td colspan="2">ESKİ GÜMRÜK BİNASI (KONAK PİER)</td><td>KATALOG NO: 24.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1867</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 289/56/7</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Gümrük Binası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Atatürk Caddesi, Pier AVM, No:19/ Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Alışveriş Merkezi</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.254 Eski Gümrük Binası (Konak Pier) hava fotoğrafı(Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
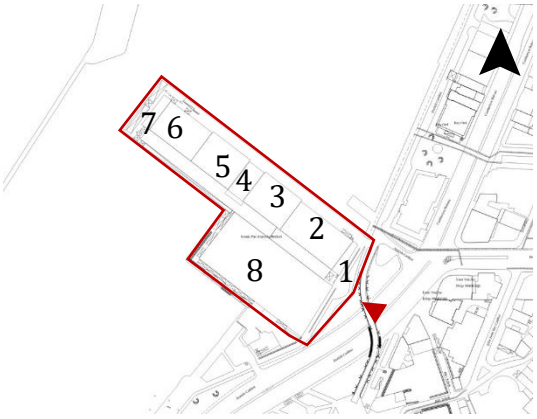

Şekil 4.255 Eski Gümrük Binası (Konak Pier) vaziyet planı (1-1. gümrük binası, 2&6- antrepo binası, 3&5- depo hangarı, 4- idari büro binası7-2.gümrük binası,8- büyük hol (İzmir Büyükşehir Belediyesi) (Yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Konak Gümrük Binası Konak'ın Atatürk Caddesi üzerinde 289 ada 7 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.254).

Konak Eski Gümrük yerleşkesinin tamamlanması 1. Gümrük binasının inşası 1867 yılında başlayıp en son 1905-1913 yılları arasında inşa edilen Büyük Hol ile tamamlanmıştır. Yapıları 1979 tarihinde tescillenmiştir. 2002 yılında ise bulunduğu alan kentsel sit alanı olarak kararlaştırılmıştır (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).

Gümrük olarak kullanılmasının yanında otobüs durak alanı, balık hali gibi birçok işlevde kullanılmıştır. 2002 yılında restore edildikten sonra alışveriş merkezi işlevi verilmiştir. Günümüzde kullanılmaya devam etmektedir.

Gümrük yerleşkesi, Fransız Dassaud kardeşeler tarafından imtiyaz alınarak inşa edilmiştir (Martal,1999).</td></tr>
</table>

Tablo 4.95 Eski Gümrük Binası (Konak Pier)

ESKİ GÜMRÜK BİNASI (KONAK PİER)	**KATALOG NO:** 24.2
 Şekil 4.256 Konak Eski Gümrük Binası batı uçta yer alan mekan, 2022 **Şekil 4.257** Konak Eski Gümrük Binası batı uçtaki mekanın güney cephesi , 2022 **Şekil 4.258** Eski gümrük binası (Konak Pier) (Rubellin,1880;Suna &İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Fotoğraf Koleksiyonu)	Gümrük alanı içerisinde 2 gümrük binası, 2 antrepo binası, 2 depo hangarı ve idari büro binasından oluşmaktaydı (Şekil 4.255) (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). **Plan ve Kütle Özellikleri:** Depo Hangarı 1, tek katlı ve simetrik plana sahiptir. Taş malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. 2 farklı büyüklükte mekanlardan oluşmaktadır. Toplam 4 mekân bulunmaktadır. Kırma çatısı bulunmakta olup çatının üzeri kiremit kaplıdır. Saçağı geniş tutulmuştur. Depo Hangarı 2, dikdörtgen planlı, tek katlıdır. Taş kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Eşit dikdörtgen 2 mekândan oluşmaktadır. Mekanları ayıran iç duvar dış duvarlara oranla daha kalındır. İki mekân arasında geçiş bulunmaktadır. Daha sonra ihtiyaç doğrultusunda iç mekanlara bölünmüştür (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). Fransız gümrüğü olarak bilinen 1. Gümrük Binası, inşa edilen ilk yapıdır. Tek katlı ve taş malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Yamuk

Tablo 4.96 Eski Gümrük Binası (Konak Pier)

ESKİ GÜMRÜK BİNASI (KONAK PİER)	**KATALOG NO:** 24.3
 Şekil 4.259 Konak Eski gümrük binası orta koridora açılan taş söveli kapı, 2022 **Şekil 4.260** Konak Eski gümrük binası mekanlar arasında bulunan koridor, 2022 **Şekil 4.261** Eski gümrük binası (Konak Pier) (Uğur Göktaş koleksiyonu Yeğin,2009)	plana sahip 3 farklı büyüklükteki mekândan oluşmaktadır . 2. Gümrük Binası kılavuz kaptanlar köşkü olarak da bilinmektedir. Moloz taş kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiş yapı dikdörtgen planlı ve zemin üstü 1 kattan oluşmaktadır. Simetrik plan şemasına sahiptir. İdari büro binası ticaret hacminin artmasıyla 1. ve 2. Gümrük binalarının yetersiz kalmasından dolayı inşa edilmiştir (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). Dikdörtgen planlı ve zemin üstü 1 kattan oluşmaktadır. Simetrik plan şemasına sahip yapıya daha sonraki dönemlerde eklenen bölücü duvarlarla plan şemasında değişiklikler olmuştur. ‘’L’’ planlı merdiven ile üst kata ulaşılmaktadır. Bu merdiven tadilatlar sırasında kaldırılarak mekânın ortasına yürüyen merdiven yerleştirilmiştir. Taş kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). Antrepo binası 1 ve 2 dikdörtgen planlı ve tek katlıdır. Çatıyı taşıyan dökme demir kolonlar mekanların ortasından geçmektedir.

Tablo 4.97 Eski Gümrük Binası (Konak Pier)

ESKİ GÜMRÜK BİNASI (KONAK PİER)	**KATALOG NO:** 24.4
 Şekil 4.262 Eski gümrük binası (Konak Pier)kapısı ve yuvarlak penceresi , 2022 **Şekil 4.263** Eski gümrük binası (Konak Pier) dikdörtgen penceresi ve metal kepenkleri , 2022	Gümrük işlemi henüz yapılmamış ürünlerin bekleme alanı olarak da kullanılan antrepolarda ayırıcı duvarlar kullanılmamıştır. Daha sonra ihtiyaç doğrultusunda iç mekân bölünmüştür (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). Büyük Hol gümrük yerleşkesine eklenen son mekandır. 20. Yüzyılın başında inşa edilmiştir. Depolama ihtiyacını karşılamak amacıyla yapılmıştır. Dikdörtgen planlı ve tek katlıdır. Mekân dökme demir kolonlarla 5 bölüme ayrılmıştır. 4 sıra dökme demir taşıyıcı vardır. Dökme demir taşıyıcıların kesitlerinin ikisi kare iken diğer ikisi dairesel formdadır. Taşıyıcılar demir makaslar yer almaktadır. Günümüzde iç mekâna bölücü paneller konularak mağazalar için alan oluşturulmuştur. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** 1. Gümrük Binası'nın cephesinde doğu cephesinde mermer çeşme bulunmaktadır. Simetrik düzende olan doğu cephesinin ortasında ana giriş kapısı bulunmaktadır. Kapının iki yanında iki pencere ve bu pencerelerin

Tablo 4.98 Eski Gümrük Binası (Konak Pier)

ESKİ GÜMRÜK BİNASI (KONAK PİER)	**KATALOG NO:** 24.5
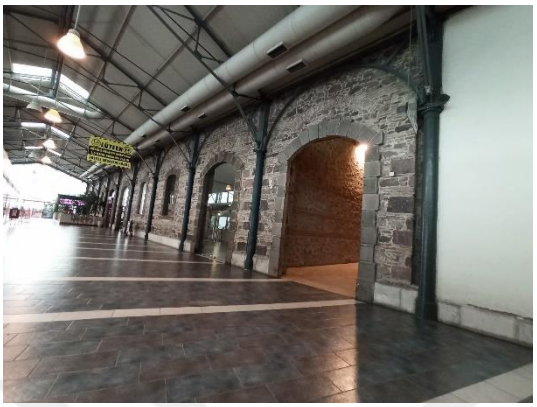 **Şekil 4.264** Eski gümrük binası (Konak Pier) orta koridor ve koridora açılan kapılar, 2022 **Şekil 4.265** Eski gümrük binası (Konak Pier) yuvarlak kemerli kapısı ve pencereleri, 2022	arasında ortadaki kapıdan daha büyük kapı yer almaktadır (Şekil 4.269, Şekil 4.270, Şekil 4.271). Kapı ve pencereler basık kemerli ve kesme taş sövelidir. Kilit taşının üzerinde ay ve yıldız motifleri yer almaktadır. Ortada yer alan kapının üzerinde kitabe alanı bulunmaktadır. Fakat kitabe günümüze ulaşmamıştır. Kitabe alanının üzerinde ise rozet bulunmaktadır. Kapı ve pencerelerin sövelerinin etrafında kesme taştan çerçeveler yer almaktadır. Yapının cephesinde genel olarak Art Nouveau etkiler görülmektedir. Yapının köşeleri taş kullanılarak yuvarlatılmıştır. İdari büro binasının güney cephesi simetrik düzendedir. Cephenin ortasında yuvarlak kemerli ve taş söveli giriş kapısı yer almaktadır. Zemin katta kapının iki yanında dikdörtgen formlu taş söveli iki pencere vardır (Şekil 4.266, Şekil 4.267). Pencerelerin üst sövelerinin ortasında kilit taşları bulunmaktadır ve pencerelerin üzerinde dikdörtgen kesme taştan yapılmış alanlar

Tablo 4.99 Eski Gümrük Binası (Konak Pier)

ESKİ GÜMRÜK BİNASI (KONAK PİER)	**KATALOG NO:** 24.6
 Şekil 4.266 Eski gümrük binası (Konak Pier) taş kollarla taşınan balkonu ve dikdörtgen pencereleri, 2022 **Şekil 4.267** Eski gümrük binası (Konak Pier) taş söveli yuvarlak kemerli kapısı , 2022	bulunmaktadır. Cephenin giriş kapısının üzerinde birinci katta balkon bulunmaktadır. Balkon taş konsollarla taşınmaktadır. Balkona açılan dikdörtgen formlu taş söveli kapı yer almaktadır. Kapını iki yanında dikdörtgen formlu taş söveli ikişer pencere bulunmaktadır. Zemin kat ve birinci kat arasında silme yer almaktadır. 2. Gümrük Binası batı cephesi simetrik düzendedir. Zemin katta ortada giriş kapısı ve bu kapının iki yanında 2 pencere ve bir büyük iki kapı yer almaktadır. Kapıların üzerinde yuvarlak pencereler yer almaktadır. Kapı ve pencereler yuvarlak kemerli taş sövelidir. Ortadaki giriş kapısının üzerinde dökme demir konsollarla taşınan balkon yer almaktadır. Balkonun iki yanında dikdörtgen formlu taş söveli üçer pencere yer almaktadır. Kat arasında tüm cepheleri boyunca devam eden silme yer almaktadır. Yapının kuzey ve güney cephelerinde her katta bir pencere ve zemin kattaki pencerenin üzerinde yuvarlak pencere

Tablo 4.100 Eski Gümrük Binası (Konak Pier)

ESKİ GÜMRÜK BİNASI (KONAK PİER)	**KATALOG NO:** 24.7
 Şekil 4.268 Eski gümrük binası orta koridoru(Konak Pier) , 2022 **Şekil 4.269** Eski gümrük binası (Konak Pier) doğu cephesi, 2022	yer almaktadır. Pencerelerin söveleri taş malzemedendir. Yapının köşelerinde taş malzeme kullanılarak yuvarlatılmıştır. Büyük hol olarak bilinen antreponun doğu cephesinde taş söveli basık kemerli kapı ve dikdörtgen formlu taş söveli pencereler yer almaktadır (Şekil 4.268, Şekil 4.272, Şekil 4.273, Şekil 4.274.)

Tablo 4.101 Eski Gümrük Binası (Konak Pier)

ESKİ GÜMRÜK BİNASI (KONAK PİER)	**KATALOG NO:** 24.8
 Şekil 4.270 Eski gümrük binası (Konak Pier)doğu cephesi kapı ve pencereleri , 2022	 **Şekil 4.271** Eski gümrük binası çeşmesi ve köşe taşları(Konak Pier) , 2022 **Şekil 4.272** Eski gümrük binası (Konak Pier) güney mekanı doğu cephesi, 2022

Tablo 4.102 Eski Gümrük Binası (Konak Pier)

ESKİ GÜMRÜK BİNASI (KONAK PİER)	**KATALOG NO:** 24.9
 Şekil 4.273 Eski gümrük binası (Konak Pier) güney cephesi kapısı, 2022	 **Şekil 4.274** Eski gümrük binası (Konak Pier)güney cephesi , 2022 **Şekil 4.275** Eski gümrük binası denizden görünüşü (Konak Pier), 2022

Tablo 4.103 Urla Eski Gümrük Binası

<table>
<tr><td colspan="2">URLA ESKİ GÜMRÜK BİNASI</td><td>KATALOG NO: 25.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 4421/L17-B11-D-2-C/2</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Gümrük Binası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: İskele Mahallesi, 2112 Sokak, No:6 / Urla</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.276 Urla Eski Gümrük Binası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.277 Urla Eski Gümrük Binası vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Urla Eski Gümrük Binası Urla’nın İskele Mahallesi 2112 Sokak üzerinde 4421 ada 2 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.276, Şekil 4.277).

19. yüzyılın ikinci yarısında inşa edilmiş olduğu düşünülen yapı gümrük binası kullanımının yanında depo ve kayıkhane olarak da kullanılmıştır.

Günümüzde restorasyonu başlayacak olan yapının kafe olarak işlevlendirilmesi düşünülmektedir.

Önemli zeytinyağı üretim noktalarından birisi olan Urla’nın denizyolu ile ticaretini sağlamıştır.

Plan ve Kütle Özellikleri:

Birbirine geçit veren üç büyük mekândan oluşmaktadır. Gümrük binası tek katlıdır ve denizle direkt ilişkisi vardır. Yapının önünde yarı açık alan oluşturan ahşap “L” planlı sundurma yer almaktadır.</td></tr>
</table>

Tablo 4.104 Urla Eski Gümrük Binası

URLA ESKİ GÜMRÜK BİNASI	**KATALOG NO:** 25.2
 Şekil 4.278 Urla Eski Gümrük Binası batı cephesi, 2022 **Şekil 4.279** Urla Eski Gümrük Binası ahşap taşıcıları olan sundurması, 2022 **Şekil 4.280** Urla Eski Gümrük Binası güney ve doğu cephesi, 2022	Tuğla ve taş malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Çatısı ahşap konstrüksiyonlu kırma çatıdır. Çatının üzeri kiremit kaplıdır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Gümrük binasının tüm kapı ve pencereleri basık kemerli ve taş sövelidir (Şekil 4.282, Şekil 4.283). Çatı altında tüm cephelerde devam eden silme yer almaktadır. Yapının doğu cephesinde üçgen alınlıklı giriş kapısı yer alırken kapının yanında dökme demirden posta kutusu vardır (Şekil 4.284, Şekil 4.285). Yapının tüm cephesi sıvalıdır. Güney ve doğu cephesinin köşesinde sıva altındaki duvar örgüsü görülmektedir (Şekil 4.280, Şekil 4.281). Kuzey ve batı cephesi boyunca sundurması devam etmektedir (Şekil 4.278, Şekil 4.279). Orijinal kapı ve pencere malzemeleri hakkında bilgi elde edinilememiştir. Günümüze kadar değişimler yaşamıştır.

Tablo 4.105 Urla Eski Gümrük Binası

URLA ESKİ GÜMRÜK BİNASI	**KATALOG NO:** 25.3
 Şekil 4.281 Urla Eski Gümrük Binası sıva altı duvar örgüsü, 2022 **Şekil 4.282** Urla Eski Gümrük Binası batı cephesi penceresi, 2022 **Şekil 4.283** Urla Eski Gümrük Binası doğu cephesi giriş kapısı, 2022	 **Şekil 4.284** Urla Eski Gümrük Binası doğu cephesindeki orijinal posta kutusu, 2022 **Şekil 4.285** Urla Eski Gümrük Binası doğu cephesi, 2022 **Şekil 4.286** Urla Eski Gümrük Binası güney cephesi, 2022

Tablo 4.106 Aliağa Eski Gümrük Binası

<table>
<tr><td colspan="2">ALİAĞA ESKİ GÜMRÜK BİNASI</td><td>KATALOG NO: 26.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet:</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 2/25Mıvc/6</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Gümrük Binası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Aşağışakran Mahallesi, 521 Sokak / Aliağa</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.287 Aliağa Eski Gümrük Binası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.288 Aliağa Eski Gümrük Binası vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.289 Aliağa Eski Gümrük Binası, 2022</td><td>Açıklamalar:
Aliağa Eski Gümrük Binası Aliağa’nın Aşağışakran Mahallesi 521 Sokak üzerinde 2 ada 6 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.287, Şekil 4.288).
19. yüzyılda inşa edildiği düşünülen yapının çevresinde fabrika yapıları bulunmaktadır.
Gümrük binasının konumu dönemin Bergama ve Menemen Kazalarının sınırında yer almaktadır.
Yapı 2002 yılında tescillenmiştir (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi). Günümüzde büyük bir bölümü yıkılmış olan yapının dış duvarlarının bir bölümü mevcuttur.
Plan ve Kütle Özellikleri:
Yan yana dikdörtgen planlı iki mekândan oluşan gümrük binası (Şekil 4.289) taş ve tuğla malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir.</td></tr>
</table>

Tablo 4.107 Aliağa Eski Gümrük Binası

ALİAĞA ESKİ GÜMRÜK BİNASI	**KATALOG NO:** 26.2
 Şekil 4.290 Aliağa Eski Gümrük Binası güney cephesi, 2022 **Şekil 4.291** Aliağa Eski Gümrük Binası batı cephesindeki pencereler, 2022 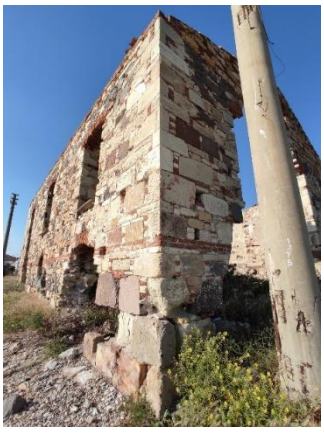 **Şekil 4.292** Aliağa Eski Gümrük Binası köşe taşları, 2022	İç mekanlar günümüze kadar ulaşmamıştır. Ayakta kalan dış duvarlara bakıldığında yapı 2 katlıdır. Gümrük binasının üst örtüsü beşik çatılıydı fakat günümüze ulaşmamıştır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Aliağa Eski Gümrük Binası'nın kapı ve pencereleri basık kemerlidir. Kemerlerin üzerinde tuğlaların dik yerleştirilmesiyle oluşturulan hafifletme kemerleri yer almaktadır (Şekil 4.291). Kapı ve pencereler günümüze ulaşmadığı için malzemeleri hakkında bilgi elde edilememiştir. Yapının köşeleri düzgün kesme taş kullanılarak belirginleştirilmiştir (Şekil 4.292). Güney cephesine bakıldığında çatı altında dairesel pencere açıklıkları bulunmaktadır (Şekil 4.290). Kat arası ve çatı silmesinde tuğladan yapılmış silmeler yapının tüm cephelerinde devam etmektedir.

Tablo 4.108 Çeşme Eski Gümrük Binası

<table>
<tr><td colspan="2">ÇEŞME ESKİ GÜMRÜK BİNASI</td><td>KATALOG NO: 27.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel:141/23H3D/1</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Gümrük Binası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Musalla Mahallesi, Hürriyet Caddesi, 3052 Sokak / Çeşme</td><td>Mevcut İşlevi: Restorasyon aşamasında</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.293 Çeşme Eski Gümrük Binası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
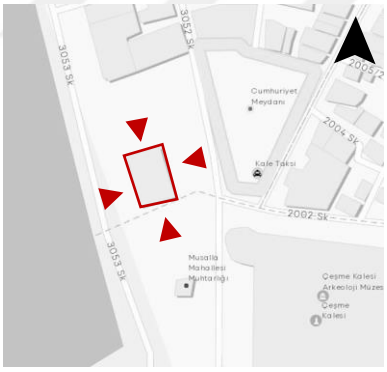
Şekil 4.294 Çeşme Eski Gümrük Binası vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.295 Çeşme Eski Gümrük Binası, 2022</td><td>Açıklamalar:

Çeşme Eski Gümrük Binası Çeşme'nin Musalla Mahallesi Hürriyet Caddesi üzerinde 141 ada 1 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.293).

19. yüzyılda inşa edilmiş gümrük binasının restorasyon çalışması devam etmektedir.

Yapı Çeşme Müzesi olarak işlevlendirilmesi planlanmıştır.

Plan ve Kütle Özellikleri:

Dikdörtgen planlı gümrük binası taş ve tuğla malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir (Şekil 4.294).

Ahşap konstrüksiyonlu kırma çatısı vardır. Mekânın içerisinde ayırıcı duvarlar ve çatının taşıyıcısı olan taş kolonlar yer almaktadır (Şekil 4.297, Şekil 4.298). Kuzey iç mekânın çatısı restorasyon çalışması sırasında yenilenmiştir.

Gümrük binasının doğu batı doğrultusundaki orta aksının çatısı</td></tr>
</table>

Tablo 4.109 Çeşme Eski Gümrük Binası

ÇEŞME ESKİ GÜMRÜK BİNASI	**KATALOG NO:** 27.2
 Şekil 4.296 Çeşme Eski Gümrük Binası doğu cephesi, 2022 **Şekil 4.297** Çeşme Eski Gümrük Binası kuzey iç mekanı, 2022 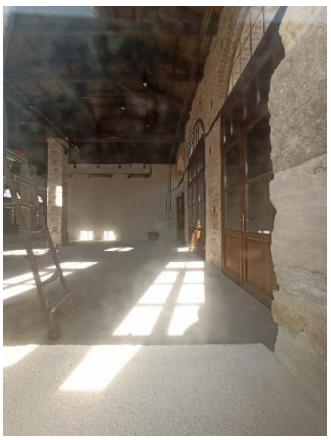 **Şekil 4.298** Çeşme Eski Gümrük Binası güney iç mekanı, 2022	diğer mekanların çatısından daha yüksektir ve ahşap malzeme kullanılmıştır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Yapının kuzey cephesi simetriktir. Geri kalan cepheler simetrik değildir. Güney cephesinin ortasında yuvarlak kemerli tuğla ve taş malzemeden söveler bulunmaktadır. Kapının iki yanında sonradan pencereye dönüştürülen bir kapı ve pencere yer almaktadır. Dikdörtgen formlu ve taş sövelidir. Üzerinde hafifletme kemeri yer almaktadır (Şekil 4.299). Kuzey cephesinde 3 kapı ve 3 pencere yer alırken hepsi dikdörtgen ve taş sövelidir. Sövelerin üzerinde basık kemerli hafifletme kemerleri yer almaktadır (Şekil 4.300, Şekil 4.303). Doğu ve batı cephelerinde orta aksta bulunan kapının iki yanındaki kapılar cepheden geriye çekilmiştir. Kapıların önünde beşik tonozlu yarı açık alan oluşmuştur (Şekil 4.301, Şekil 4.302). Yapının köşeleri köşe taşları ile belirginleştirilmiştir ve çatı altında tüm cephelerde devam eden silme yer almaktadır.

Tablo 4.110 Çeşme Eski Gümrük Binası

ÇEŞME ESKİ GÜMRÜK BİNASI	**KATALOG NO:** 27.3
 Şekil 4.299 Çeşme Eski Gümrük Binası güney cephesi, 2022 **Şekil 4.300** Çeşme Eski Gümrük Binası kuzey cephesi, 2022 **Şekil 4.301** Çeşme Eski Gümrük Binası batı cephesi giriş kapıları, 2022	 **Şekil 4.302** Çeşme Eski Gümrük Binası doğu cephesi kapısı, 2022 **Şekil 4.303** Çeşme Eski Gümrük Binası kuzey cephesi kapısı ve pencereleri, 2022

4.3 Han Yapıları Kataloğu

Hanlar zanaatkarlar ve tüccarlar tarafından kullanılan genellikle büyük camilere ve merkez çarşıya yakın konumlanan yapılardır. Yalnızca imalat yapılan, ürün satış ve depolama gibi ticari faaliyetlerin yanında konaklama amacıyla da kullanılmıştır (Faroqhi,1994).

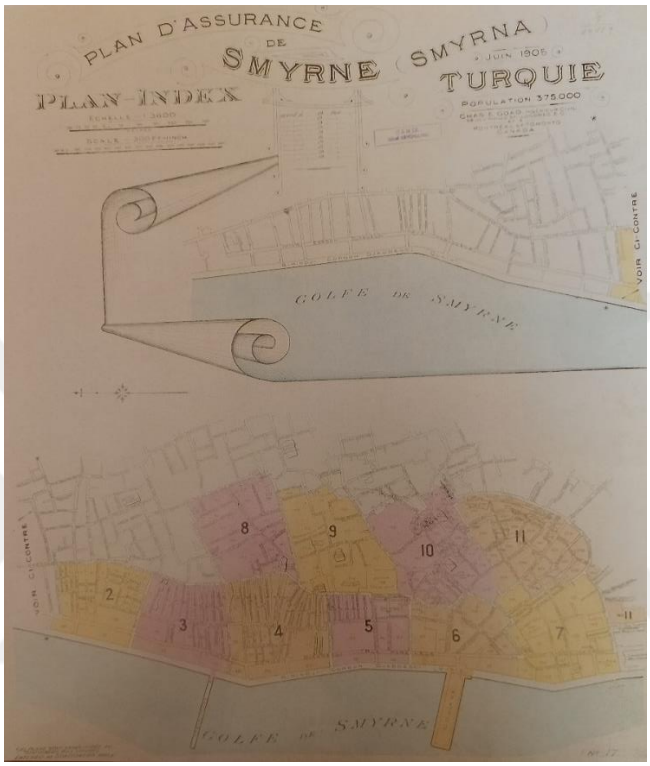

Harita 4.5 Sigorta haritası ve kent merkezinin bölgeleri (Atay,1998)

Kullanım amacına göre hanlar 4 kategoride incelenebilir. Bunlar; yolcu hanları, külliyelere dahil olan hanlar, ticaret hanları, misafirhane hanlarıdır. Kataloglarda yer alan hanlara bakıldığında konaklama ihtiyacını karşılayan yolcu hanları ve ticaret hanlarıdır. Konaklama hanlarında üst kat konaklama amacıyla kullanılırken alt katta depolar, kahvehane gibi birimler yer almıştır. Ticaret hanlarında ise üst katlar büro olarak kullanılırken alt katlarda imalathane ve depolar bulunmaktadır (Cezar,1985).

Hanların plan şemalarına bakıldığında ise avlulu ve arasta tipi hanlar mevcuttur. Avlulu hanlarda ortada üzeri açık ya da kapalı bulunan bir avlu ve etrafındaki odalardan oluşmaktadır. Arasta tipinde ise ortada bir koridor ve bu koridorun iki yanında bulunan mekanları içermektedir. Arasta tipinde koridorun iki ucundan

farklı çarşılara geçiş yapıldığından ortadaki koridorun çarşılara arası geçiş olarak kullanıldığı da görülmektedir (Ersoy,1991).

Tez çalışması kapsamında 26 han yapısı incelenmiştir (Harita 4.6). Bu hanların çoğu geleneksel ticaret merkezi olan Kemeraltı ve çevresinde görülmüştür. Hanların sigorta haritaları (Harita 4.5) kullanılarak günümüzdeki konumları tespit edilmiştir. Merkez haricinde çevre kazalarda da han yapısı incelenmiştir. Konaklama, depolama, büro, imalathane gibi birçok fonksiyonun gerçekleştirilebildiği çok yönlü yapılar olan hanların dönemin önemli yapı tipleri arasında sayılmaktadır.

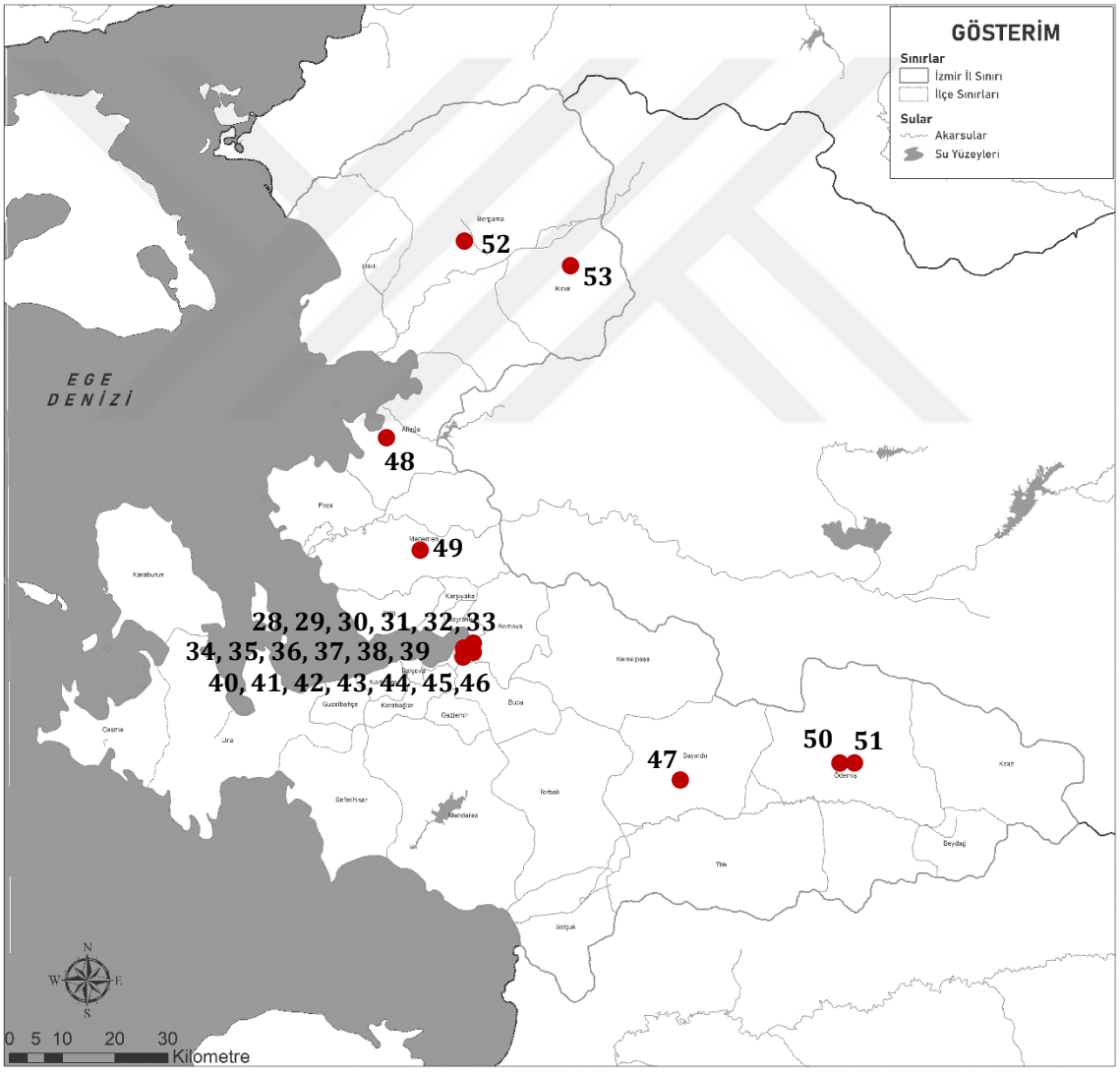

Harita 4.6 Han yapılarının konumunu gösteren harita

Tablo 4.111 Manisalıoğlu Han

<table>
<tr><td colspan="2">MANİSALIOĞLU HAN</td><td>KATALOG NO: 28.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 1148/55/151...166</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: -</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Hasanhoca Mahallesi, 913 Sokak, No:63 / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: İş Hanı</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.304 Manisalıoğlu Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
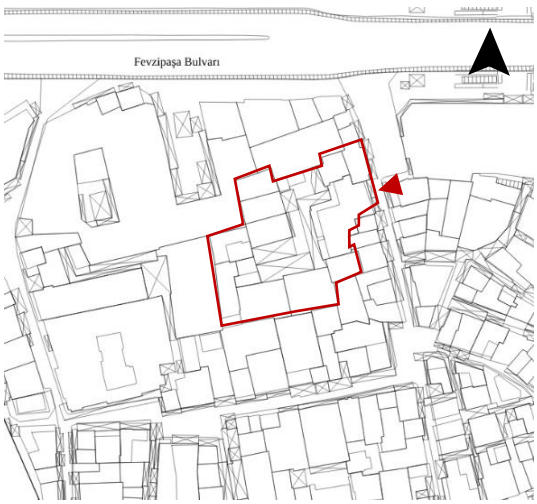

Şekil 4.305 Manisalıoğlu Han vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Manisalıoğlu Han, Konak'ın Hasanhoca Mahallesi 913 Sokak üzerinde 1148 ada 151...166 parsellerde konumlanmaktadır (Şekil 4.304, Şekil 4.305).

19. Yüzyılın ikinci yarısında Manisalı Mustafa Efendi tarafından yaptırıldığı ve Manisalıoğlu ya da Manisalı Han şeklinde bilinen yapının isminin yaptıran kişiden geldiği düşünülmektedir (Atay, 2003).

Han genellikle Musevi kökenli tüccarlar tarafından hem depo hem satış amacıyla kullanılmıştır.

Çınar Atay, 20. Yüzyılın başındaki kayıtlardaki incelemeler sonucunda handa Avsam Hassan'ın kumaş depolaması, M. Bakırcıyan'ın deri ve G. Camis'in iplik işleri yaptığını ifade etmektedir.

Günümüzde han tuhafiye, kumaş satışı ve depolaması için kullanılmaktadır.</td></tr>
</table>

Tablo 4.112 Manisalıoğlu Han

MANİSALIOĞLU HAN	**KATALOG NO:** 28.2
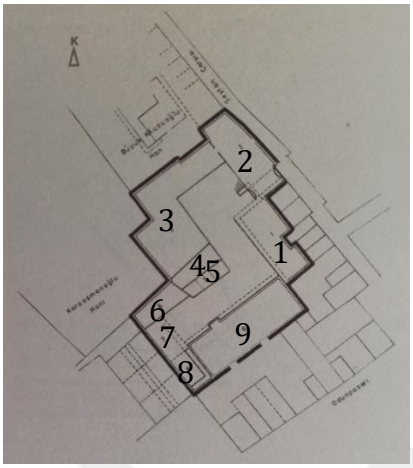 **Şekil 4.306** Manisalıoğlu Han planı (Atay,2003) **Şekil 4.307** Manisalıoğlu Han ana cephesi, 2022 **Şekil 4.308** Manisalıoğlu Han avlusu, 2022	**Plan ve Kütle Özellikleri:** Manisalıoğlu Han L planlı avlunun etrafında konumlandırılan mekanlardan oluşmaktadır. Parselin formuna uyumlu olarak yapılan hanın kaba yonu taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde asimetrik ve iki katlı inşa edilmiştir (Şekil 4.308) (Atay,2003). İki katlı olan mekanların alt katlarında manastır tonozu bulunurken üst katlarda beşik tonozlar kullanılmıştır (Ersoy, 1991). Alt kattan üst kata ulaşım mekanların içinde yer alan ahşap merdivenlerle sağlanmaktadır. Üst katta mekanlar avluya bakan koridor etrafında şekillenmiştir. Üst kattaki mekanlara hanın avlusunda bulunan merdiven ile de ulaşım sağlanmaktaydı. Üst kattaki koridorda sonradan eklenen demir kolonlar ile taşınan sac üst örtü yer almaktadır (Şekil 4.309). Yapıya sonradan yapılan ekler ve müdahaleler sonucunda sadece hanın doğu ve batısında yer alan çok mekân özgünlüğünü korumaktadır (Şekil 4.308).

Tablo 4.113 Manisalıoğlu Han

MANİSALIOĞLU HAN	**KATALOG NO:** 28.3
 Şekil 4.309 Manisalıoğlu Han üst kat yarı açık alanı, 2022 **Şekil 4.310** Manisalıoğlu Han avlusundaki orijinal pencereler, 2022 **Şekil 4.311** Manisalıoğlu Han giriş cephesinin üst katı, 2022	Çınar Atay (2003), hazırladığı planda 1 numara ile gösterilen mekânın büro, 2,3 ve 4 numaralı mekanların ise imalathane olarak kullanıldığını ifade etmiştir. 5 numara ile gösterilen mekân orijinalinde tek kullanıma sahipken zaman içerisinde 3 mekâna ayrılmıştır. Planda 6,7 ve 8 numara ile gösterilen mekanlarda kumaş satışı ve depolaması yapılmıştır. 9 numarlaı mekanın ise kumaş depolaması için kullanıldığı ve hanın güneyinde dışarıda kalan mekanlara hizmet ettiği ifade edilmiştir (Şekil 4.306) (Atay, 2003). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Handa bulunan pencereler yuvarlak kemerlidir ve etrafında taştan söveler yer almaktadır. Pencerelerin hemen üzerinde pencere genişliğinde silmeler bulunmaktadır. Pencereler ahşap malzemeden yapılmıştır ve kepenkleri metaldir (Şekil 4.310). Ana giriş (Şekil 4.307) olduğu doğu cephesinde üçgen alınlıklı ve bu alınlığın altında silmeli bir saçağın yer aldığı giriş bulunmaktaydı (Atay, 2003). Yapının geçirdiği değişimler

Tablo 4.114 Manisalıoğlu Han

MANİSALIOĞLU HAN	**KATALOG NO:** 28.4
 Şekil 4.312 Manisalıoğlu Han üst kata çıkış merdivenleri, 2022 **Şekil 4.313** Manisalıoğlu Han giriş cephesi pencereleri, 2022 **Şekil 4.314** Manisalıoğlu Avlunun Güneybatısındaki mekanlar (Ersoy,1991)	sonucu üçgen alınlıklı kısım günümüze ulaşmamıştır. Yapıda bulunan izlerden hanın avlusundan giriş alan mekanların girişlerinin kesme taş söveli ve yuvarlak kemerli olduğu tespit edilmiştir. Çatının hemen altında diş şeklinde taşlardan oluşturulmuş silme yer almaktadır (Şekil 4.313). Hanın cephelerine sonradan hana gelir getirmesi için dükkanlar yapılmıştır.

Tablo 4.115 Büyük Karaosmanoğlu Han

<table>
<tr><td colspan="2">BÜYÜK KARAOSMANOĞLU HAN</td><td>KATALOG NO: 29.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1806-1807</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 1148/55/81..92,192</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Hasanhoca Mahallesi, Fevzi Paşa Bulvarı / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: İş Hanı</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.315 Büyük Karaosmanoğlu Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
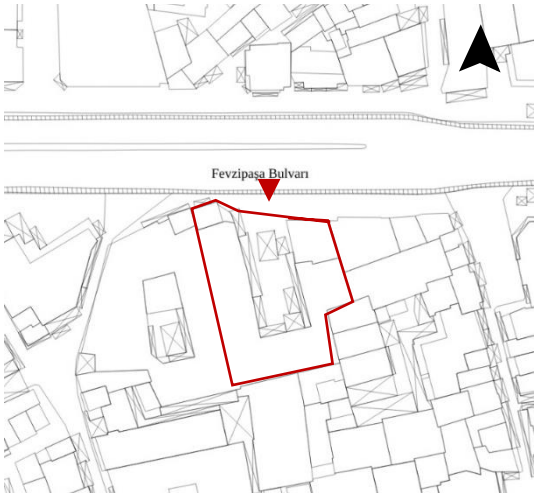

Şekil 4.316 Büyük Karaosmanoğlu Han vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Büyük Karaosmanolu Han, Konak'ın Hasanhoca Mahallesi Fevzi Paşa Bulvası üzerinde 1148 ada 81…92 ve 192 parsellerinde yer almaktadır (Şekil 4.315, Şekil 4.316).
Han konum olarak gümrük binasına çok yakın bir konumdadır. Güneydoğusunda Manisalıoğlu Han ve batısında Mirkelamoğlu Han yer almaktadır.
Yapının inşa tarihinin 1806- 1807 yılları arasında inşa edilmiş olduğunu ifade eden İnci Kuyulu hanın Manisa-Akhisar civarında yaşayan Karaosmanoğlu ailesine ait olduğunu belirtmiştir. Han pamuk ile ilgili ürünlerin depolanmasında kullanılmasının yanında İzmir çevresinden gelen kervanların son duraklarından birisi olmuştur (Atay,2003) Fevzipaşa Bulvarının açılışı sırasında hanın kuzey kısmı</td></tr>
</table>

Tablo 4.116 Büyük Karaosmanoğlu Han

BÜYÜK KARAOSMANOĞLU HAN	**KATALOG NO:** 29.2
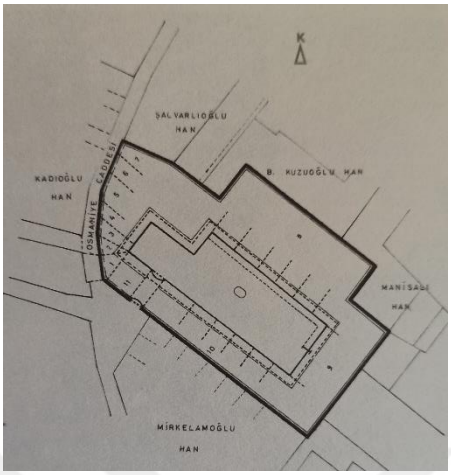 **Şekil 4.317** Büyük Karaosmanoğlu Han planı (Atay,2003) **Şekil 4.318** Büyük Karaosmanoğlu Han, 2022 **Şekil 4.319** Büyük Karaosmanoğlu Han avlusu batı cephesi, 2022	yıkılmıştır (Şekil 4.318) (Ersoy,1991). Günümüzde tekstil ürünleri ile ilgili dükkanlar olarak kullanılmaktadır. **Plan ve Kütle Özellikleri:** Büyük Karaosmanoğlu Han düzgün kesme taş, kaba yonu taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Hanın avluya geçişi koridorlu bir geçiş ile sağlanmaktaydı. Koridor tuğla kullanılarak çapraz tonozla örtülüydü. Han iki katlıdır ve ortasında dikdörtgene yakın açık bir avlu yer almaktadır. Avlunun ortasında günümüzde mevcut olmayan bir çeşme yer almaktaydı (Atay,2003). Üst katta avlunun etrafı revaklıdır. Revak kare kaideler üzerine oturan sütunlar tarafından taşınmaktadır. Sütunlar avluya bakan cephe boyunca devam etmektedir (Şekil 4.320). Üst kata çıkış avlunun kuzey ve güney kısmında bulunan merdivenlerle sağlanmaktadır. 19. yüzyılın sonunda üst katlar konaklama amacıyla kullanılırken (Şekil 4.323) alt katlar kumaş, çuha ve pamuk ürünlerinin depolanması ve satışı için

Tablo 4.117 Büyük Karaosmanoğlu Han

BÜYÜK KARAOSMANOĞLU HAN	**KATALOG NO:** 29.3
 Şekil 4.320 Büyük Karaosmanoğlu Han kuzey cephesi, 2022 **Şekil 4.321** Büyük Karaosmanoğlu Han avlusu, 2022 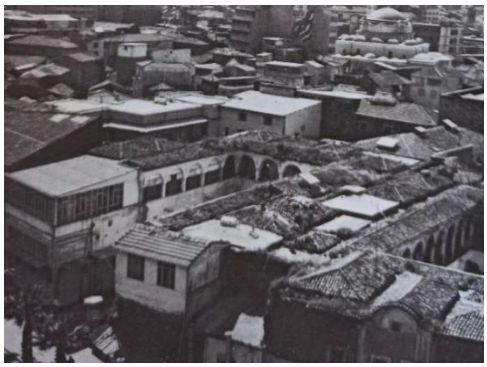 **Şekil 4.322** Büyük Karaosmanoğlu Han Kuzey Genel Görünüş (Ersoy,1991)	kullanılmıştır (Şekil 4.324) (Atay,2003). Hanın formu Osmaniye Caddesi'nin kavisine göre şekillenmiştir. Günümüze hanın kavisli kısmı bulunmamaktadır. Fevzipaşa Bulvarı açılışı sırasında yıkılmıştır. Hanın çatısı dışarıdan kırma çatı ve üzeri kiremit kaplıyken iç kısımda beşik tonozlar bulunmaktadır. Revakların üzerinde de beşik tonozlar kullanılmış olup üzeri sıvanmıştır. Sıvaların üzerinde tasvirler tespit edilmiştir (Şekil 4.325) (Ersoy,1991). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Han bitişik nizamda olmasından dolayı sadece avluya açılan cepheleri bulunmaktadır. Günümüze kadar birçok değişim geçirmiş hanın orijinal kapı ve pencereleri hakkında bilgi elde edilememiştir. Fakat ikinci katta bulunan her mekanın bir kapı ve penceresi olduğu tespit edilmiştir. Revakların taşıyıcı sütunları arasında kalan kemerli alanlar cam ile kapatılacak bu alanlarda mekanlara çevirilmiştir (Şekil 4.326). Hanın bir kısmı yıkıldıktan sonra bu düzenleme yapılmıştır (Ersoy,1991).

Tablo 4.118 Büyük Karaosmanoğlu Han

BÜYÜK KARAOSMANOĞLU HAN	**KATALOG NO:** 29.4
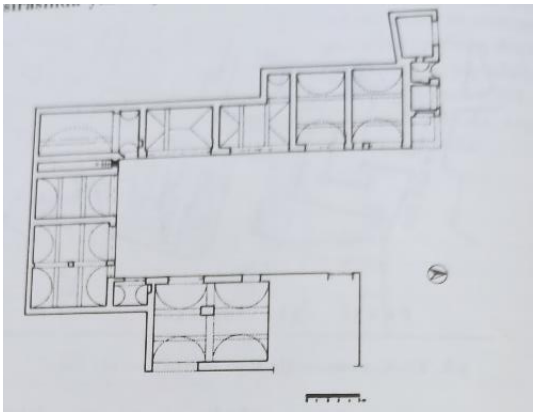 **Şekil 4.323** Büyük Karaosmanoğlu Han Alt Kat Planı (Ersoy,1991) 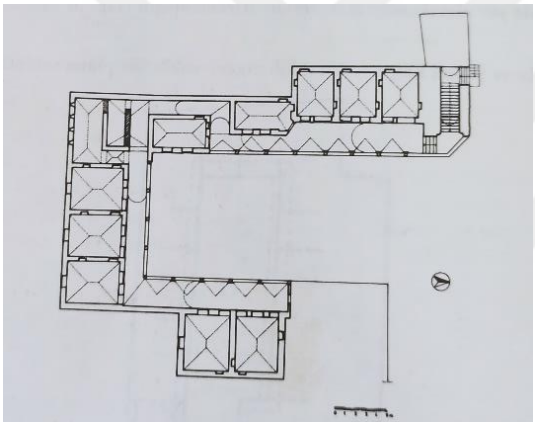 **Şekil 4.324** Büyük Karaosmanoğlu Han Üst Kat Planı (Ersoy,1991)	 **Şekil 4.325** Büyük Karaosmanoğlu Han Üst Kat Batı Revak (Ersoy,1991) **Şekil 4.326** Büyük Karaosmanoğlu Han Üst Kat Güney Revak (Ersoy,1991)

Tablo 4.119 Kadıoğlu Han

<table>
<tr><td colspan="2">KADIOĞLU HANI</td><td>KATALOG NO: 30.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 7495/248/5,6,7</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Hasanhoca Mahallesi, 1327 Sokak, No:7 / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: İş Hanı</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.327 Kadıoğlu Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.328 Kadıoğlu Han vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.329 Kadıoğlu Han, 2022</td><td>Açıklamalar:

Kadıoğlu Han, Konak'ın Hasanhoca Mahallesi 1327 Sokak üzerinde 7495 ada 5,6 ve 7 parsellerde yer almaktadır (Şekil 4.327, Şekil 4.328).

Hanın Kadı Osman Paşa tarafından yaptırıldığı düşünülmektedir (Ersoy, 1991). Kadı Osman Paşa'nın İzmir'de 1849 yılında müsellim olduğu bilinmektedir ve buradan alınan tarih referansıyla 19. Yüzyılın ilk yarısında inşa edildiği düşünülmektedir (Atay,2003).

Kadıoğlu Han konum olarak yapıldığı dönemde Osmaniye Caddesi ve günümüzde mevcut olmayan Vezir Han'ın güneydoğu köşesi arasında kalan alana inşa edilmiştir (Atay,2003). Günümüzde hanın bir kısmı mevcut değildir. Mevcut kısmı ise kullanılmakta olup hanın güney cephesi Fevzi Paşa Bulvarı'na açılmakta olup kuzeyden ise Mimar</td></tr>
</table>

Tablo 4.120 Kadıoğlu Han

KADIOĞLU HANI	**KATALOG NO:** 30.2
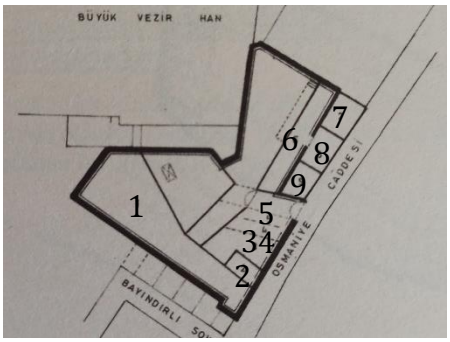 **Şekil 4.330** Kadıoğlu Han planı (Atay,2003) **Şekil 4.331** Kadıoğlu Han giriş koridoru ve avlu arasındaki kemerli geçiş, 2022 **Şekil 4.332** Kadıoğlu Han giriş koridoru tonozu, 2022	Kemalettin Sokak' a açılmaktadır. **Plan ve Kütle Özellikleri:** Büyük Vezir Han'ın güneydoğu köşesi ve Osmaniye Caddesi'ne göre şekillenen han yaklaşık L formuna sahiptir. Avluyu oluşturan duvarların bir kısmı Vezir Hana ait olup günümüzde Vezir Hanın yıkılmasıyla avlu okunurluğunu kaybetmiştir. Han iki katlı ve asimetrik bir plana sahiptir. Yığma olarak inşa edilen handa üzgün kesme taş, kaba yonu taş ve tuğla kullanılmıştır. Yapının çatısı kırma çatılı olup üzeri kiremit ile kaplıdır. Hanın ana girişi ile avluyu bağlayan kısa koridorun tavanında çapraz tonozlar görülmektedir (Şekil 4.331, Şekil 4.332). Planda 7, 8 ve 9 numara ile gösterilen mekanlar dışa açılmaktadır. Daha sonraki zamanlarda ihtiyaç doğrultusunda tadilat ve düzenlemeler yapılmıştır. 3, 4 ve 5 numaralı mekanlar parselden dolayı dik açılı değildir. 1 numara ile gösterilen volta döşemeli mekân Kuyumcuyan Kardeşlerin kumaş ve imalat ürünleri deposu olarak kullanılmıştır. Fakat

Tablo 4.121 Kadıoğlu Han

KADIOĞLU HANI	**KATALOG NO:** 30.3
 Şekil 4.333 Kadıoğlu Han giriş kapısı, 2022 **Şekil 4.334** Kadıoğlu Han, 2022 **Şekil 4.335** Kadıoğlu Han giriş koridorundaki kapı ve pencere, 2022	günümüze ulaşmamıştır (Şekil 4.330, Şekil 4.336, Şekil 4.337)(Atay,2003). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Yapının özgün pencereleri dikdörtgen formlu olup etrafında taş söveleri yer almaktadır. Pencereler ahşap malzemeden yapılmıştır ve metal kepenkleri bulunmaktadır (Şekil 4.335). Han'ın ana giriş kapısı yuvarlak kemerli ve taş sövelidir (Şekil 4.333). Giriş kapısının hemen üzerinde taş silme görülmektedir ve cephede yapılan değişikliklerden bu silmenin bir kısmı görülmektedir. Giriş kapısından koridora girildikten sonra avluya açılan dik yerleştirilen tuğlalardan yapılmış kemerli bir geçişin olduğu görülmektedir. Bu kemerin bitiş noktalarında silme ve silmenin altında devam eden sövelerin yuvarlatılmış olarak devam ettiği görülmektedir. Üst kata avludan çıkan merdiven sonradan eklenmiştir ve pencerelerden biri kapıya dönüştürülmüştür (Şekil 4.334). İkinci katın pencere altında taştan kat silmeleri tüm cephelerinde bulunmaktadır (Şekil 4.339).

Tablo 4.122 Kadıoğlu Han

KADIOĞLU HANI	**KATALOG NO:** 30.4

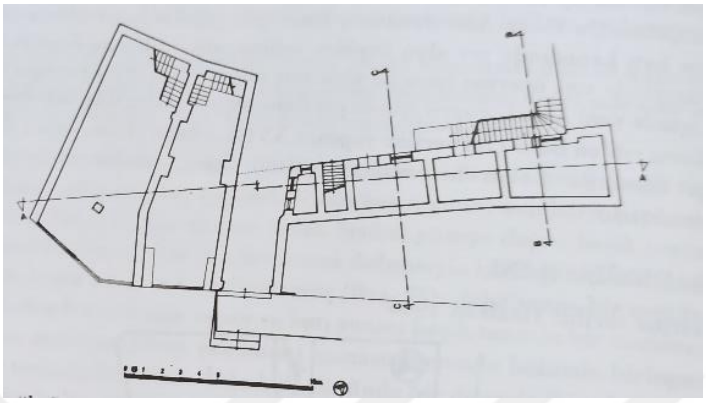

Şekil 4.336 Kadıoğlu Han Alt Kat Planı (Ersoy,1991)

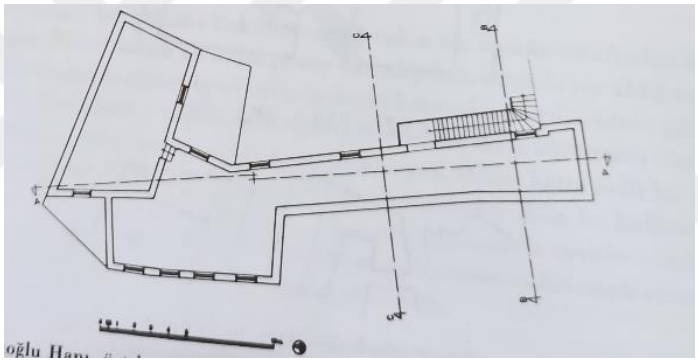

Şekil 4.337 Kadıoğlu Han Üst Kat Planı (Ersoy,1991)

Tablo 4.123 Abdurrahmanoğlu Han

<table>
<tr><td colspan="2">ABDURRAHMANOĞLU HAN</td><td>KATALOG NO: 31.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 245/44/2...6, 27..29</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Ahmetağa Mahallesi, 876 Sokak / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Ticari İşlik (Kalaycı)</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.338 Abdurrahmanoğlu Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.339 Abdurrahmanoğlu Han vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.340 Abdurrahmanoğlu Han, 2022</td><td>Açıklamalar:

Abdurrahmanoğlu Han, Konak'ın Ahmetağa Mahallesi 876 Sokak üzerinde 245 ada 2...6,27,28 ve 29 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.338, Şekil 4.339).

Handan çıkarılan kitabede Muharrem 1217 (Miladi 1802) tarihi yer almaktadır. Hanın 1802 yılında inşa edildiği düşünülmektedir (Şekil 4.342) (Ersoy,1991).

Hanın ortasında yer alan koridorun bir giriş kapısı dönemin Keresteciler Çarşısı'na açılırken diğer kapısı Gözlemeciler Çarşısı'na açılmaktaydı.

Han, dönemin komisyoncuları ve tüccarları tarafından büro olarak kullanılmasının yanında ürün paketleme, depolama ve satışı amacıyla da kullanılmaktaydı (Atay,2003).</td></tr>
</table>

Tablo 4.124 Abdurrahmanoğlu Han

ABDURRAHMANOĞLU HAN	**KATALOG NO:** 31.2
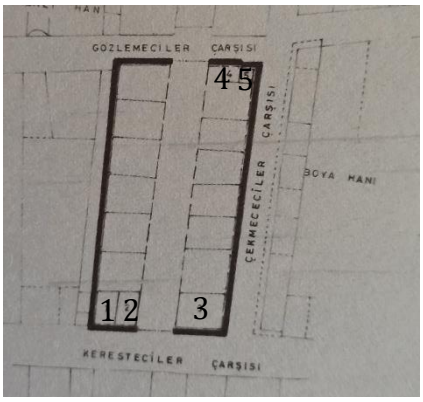 **Şekil 4.341** Abdurrahmanoğlu Han planı (Atay,2003) **Şekil 4.342** Abdurrahmanoğlu Han batı cephe girişi üstünde yer alan kitabe (Ersoy,1991) **Şekil 4.343** Abdurrahmanoğlu Han doğu cephesi, 2022	**Plan ve Kütle Özellikleri:** Abdurrahmanoğlu Han dikdörtgen formludur ve ortasında kuzey güney doğrultuda uzanan koridor bulunmaktadır (Şekil 4.341). Han tuğla, kesme ve kaba taş kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. İç koridor tek katlıdır. Koridor beşik tonozludur ve üzeri kiremit kaplıdır. Mekanlarda ise volta döşeme kullanılmıştır (Ersoy,1991). Koridorun doğu ve batı uzantısında simetrik 7 adet mekân bulunmaktaydı. Bu mekanlar depolama ve büro işleviyle kullanılmaktaydı ve bazıları dışarıya açılmaktaydı. Bu kullanımlara ek olarak zemin katta (1,2) numaralı mekanlar lokanta ve kahve, (3) numaralı mekân yün satan dükkân işlevindeydi. (4,5) numaralı mekânlar tek katlı dükkân olarak kullanılmaktaydı (Şekil 4.341) (Atay,2003). Dışa açılan bu mekanların sonradan yapılmış olduğu düşünülmektedir. Günümüze iç koridor ve iki mekân ulaşmıştır (Şekil 4.344).

Tablo 4.125 Abdurrahmanoğlu Han

ABDURRAHMANOĞLU HAN	**KATALOG NO:** 31.3
 Şekil 4.344 Abdurrahmanoğlu Han Orta Koridor (Ersoy,1991) 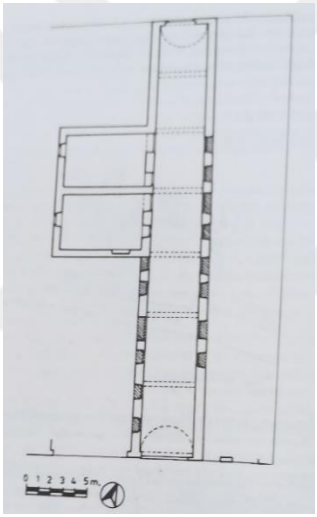 **Şekil 4.345** Abdurrahmanoğlu Han planı (Ersoy,1991) 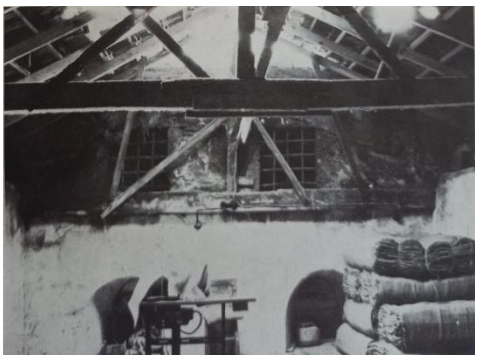 **Şekil 4.346** Abdurrahmanoğlu Han iç mekanı (Ersoy,1991)	**Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Koridora açılan mekanların bir kapısı ve penceresi bulunmaktadır. Kapı ve pencereler düz atkılı, taş söveli ve dikdörtgendir. Sövelerin üzerinde tuğladan hafifletme kemerleri yer almaktadır (Şekil 4.344). Kapı ve pencerelerde demir şebekeler yer almaktaydı. Giriş cephesi özgünlüğünü kaybetmiştir. Güncel kullanımı ile giriş kapısına sac kepenk bulunmaktadır (Şekil 4.343).

Tablo 4.126 Musevit Han

<table>
<tr><td colspan="2">MUSEVİT HAN</td><td>KATALOG NO: 32.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 257/44/10,20,21</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Ahmetağa Mahallesi, 876 Sokak / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Kafe</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.347 Musevit Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
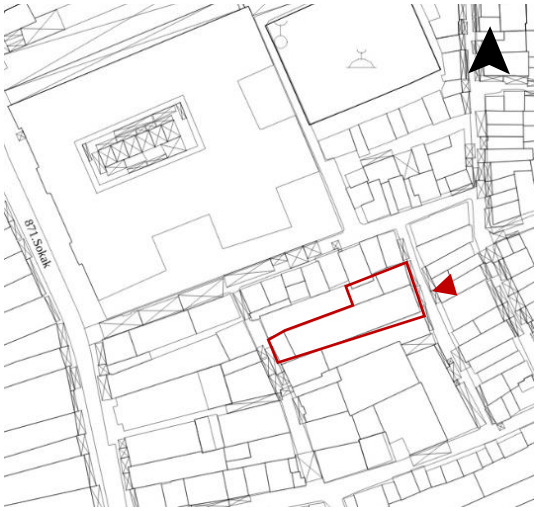

Şekil 4.348 Musevit Han vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Musevit Han, Konak'ın Ahmetağa Mahallesi 876 Sokak üzernde 257 ada 10,20 ve 21 parsellerde konumlanmaktadır (Şekil 4.347, Şekil 3.348).
Han kuzeyinde Kızlarağası Hanı ve Hisar Cami , güneybatısında Abdurrrahmanoğlu Hanı yer almaktadır.
Genellikle depolama amacıyla kullanılan hanın çevresinde küçük sabun imalathaneleri, kömürcüler, dökümcüler, demirciler ve sepetçiler yer almaktaydı (Atay,2003).
19. yüzyılda inşa edilmiş olan han 1908 ve 1986 yıllarında önemli onarımlar geçirmiştir (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).
İnşa edildiği dönemde pamuk, kumaş ve ipek ticareti için kullanılırken daha sonrasında ihracatı yapılan tarım</td></tr>
</table>

Tablo 4.127 Musevit Han

MUSEVİT HAN	**KATALOG NO:** 32.2
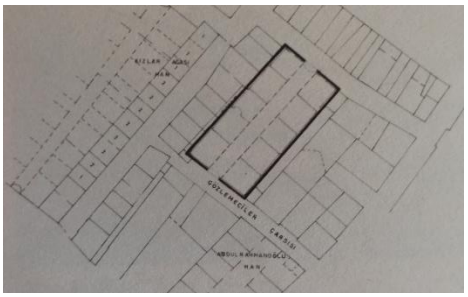 **Şekil 4.349** Musevit Han planı (Atay,2003) **Şekil 4.350** Musevit Han doğu cephesi, 2022 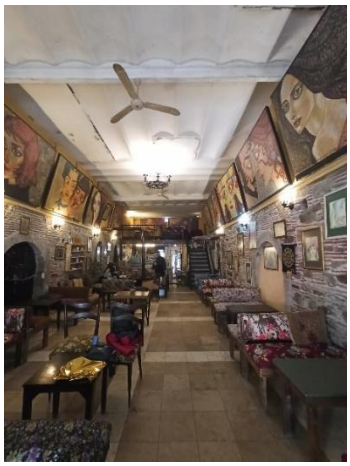 **Şekil 4.351** Musevit Han orta koridoru, 2022	ürünlerinin depolanması için kullanılmıştır (Atay,2003). Hanın önündeki alanın doldurulması ve ticaretteki ürünsel değişimden dolayı 19. Yüzyıl sonlarında önemini kaybetmiştir. Günümüzde kafe olarak kullanılmaktadır. **Plan ve Kütle Özellikleri:** Musevit han dikdörtgen planlıdır. Hanın ortasında doğu batı doğrultusunda bir koridor ve bu koridorun iki yanında eşit büyüklükte 5'er mekân yer almaktadır (Şekil 4.349). Koridorun doğu kısmına sonradan ara kat eklenmiştir. 1986 yılında geçirdiği onarımda koridorun tonozunun altına beton atılarak iki katlı hale getirilmiştir (Şekil 4.355, Şekil 4.356). Batı cephesinde bu kat görülmektedir (Atay,2003). Orta kısımda kalan koridorun üzeri tonoz ile örtülüdür. Yan mekanlardan daha yüksektir. Günümüzde iç mekânda tonoz görünmemektedir (Şekil 4.351, Şekil 4.358). Düzgün kesme taş, kaba yonu taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir.

Tablo 4.128 Musevit Han

MUSEVİT HAN	**KATALOG NO:** 32.3
 Şekil 4.352 Musevit Han kapısı, 2022 **Şekil 4.353** Musevit Han orta koridor kapısı, 2022 **Şekil 4.354** Musevit Han kuzey genel görünüş (Ersoy,1991)	İç koridorun üzerindeki tonoz kırma çatı ve üzeri kiremit ile kaplıdır. Yan mekanların üzerindeki tonoz eğimli çatıyla örtülüdür. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Koridora bakan yan mekanların kapı ve pencereler yuvarlak kemerli ve taş sövelidir (Şekil 4.352). Üzerlerinde basık kemerli tuğla hafifletme kemerleri yer almaktadır. Yapının Kapıların yanında bulunan pencerelerde demir şebekeler bulunmaktadır. Doğu girişinin üzerinde üçgen alınlığı bulunmaktaydı. Giriş kapısı taş söveli üzerinde tuğladan hafifletme kemerleri yer almaktaydı (Şekil 4.350). Batı giriş kapısının kilit taşının ortasında 1908 tarihi yazmaktadır ve bu tarih onarım zamanını göstermektedir (Atay,2003). Birinci katın hizasında cephelerde silmeler yer almaktadır. Orta koridorlar ve yan mekanlar arasındaki yükselti farkında kalkan duvarlar yer almaktadır.

Tablo 4.129 Musevit Han

MUSEVİT HAN	**KATALOG NO:** 32.4

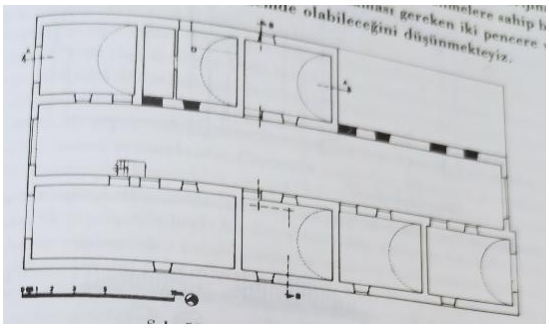

Şekil 4.355 Musevit Han alt kat planı (Ersoy,1991)

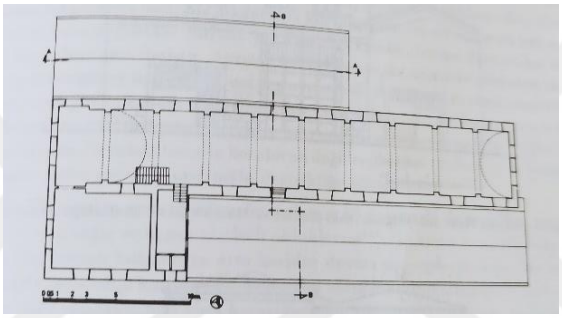

Şekil 4.356 Musevit Han üst kat planı (Ersoy,1991)

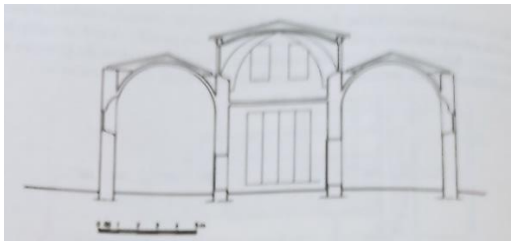

Şekil 4.357 Musevit Han kesiti (Ersoy,1991)

Şekil 4.358 Musevit Han orta koridor ve tonozu (Ersoy,1991)

Tablo 4.130 Esir Han

<table>
<tr><td colspan="2">ESİR HAN</td><td>KATALOG NO: 33.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 267/44/5,6</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Ahmetağa Mahallesi, 904 Sokak, No: 8 / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: İş Hanı</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.359 Esir Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
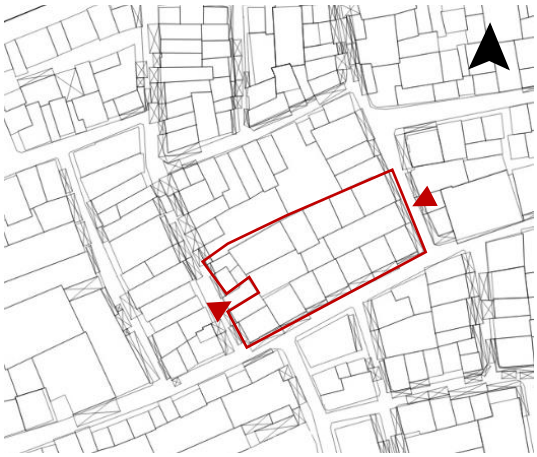
Şekil 4.360 Esir Han vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Esir Han, Konak'ın Ahmetağa Mahallesi 904 Sokak üzerinde 267 ada 5 ve 6 parsellerde konumlanmaktadır (Şekil 4.359, Şekil 4.360).
19. yüzyılın başlarında inşa edilen han ''amele, ırgat pazarı'' olarak kullanıldığı dönemde Esir Han'ı olarak anılırken 1854 yılı sonrasında Osmanlı'da esir ticaretinin yasaklanmasıyla bu fonksiyonunu kaybetmiştir. Daha sonrasında depo fonksiyonu ön planda olan hanın adı '' Abdülkadir Paşa Hanı '' olarak anılmaktadır (Atay,2003). 19. yüzyılın sonlarında pirinç, şeker, üzüm, çay, kahve ve gıda ürünlerinin ticaretini Caferizade Kemal Bey Esir Han'da gerçekleştirmiştir (Atay,2003) Günümüzde iş hanı olarak kullanılan han yapılan eklerle özgünlüğünü büyük oranda kaybetmiştir.
Plan ve Kütle Özellikleri:</td></tr>
</table>

Tablo 4.131 Esir Han

ESİR HAN	**KATALOG NO:** 33.2
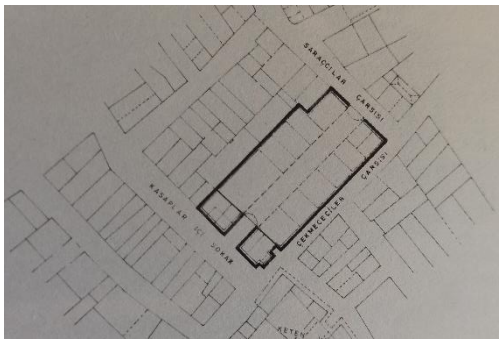 **Şekil 4.361** Esir Han planı (Atay,2003) **Şekil 4.362** Esir Han batı cephesi, 2022 **Şekil 4.363** Esir Han batı cephesi kapısı, 2022	Esir han dikdörtgen formludur ve ortasında iç koridor yer almaktadır (Şekil 4.364). Koridorun iki yanında 6'şar mekândan oluşmaktadır (Şekil 4.361, Şekil 4.369). Bazı mekanlar hem dışa hem de iç koridora açılmaktaydı (Atay,2003). Odaların açıldığı koridor beşik tonoz ile örtülüdür. Taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Giriş kapısının üzerindeki mekân iki katlı olup hem dışa hem de avluya dönüktür. Bu mekânın üzeri kırma çatı ile örtülü olup üzeri kiremit kaplıdır. Hanın çatısı 20. Yüzyılın başında metal kaplı olduğu düşünülmektedir (Atay,2003). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Doğu batı doğrultusunda kemerli iki girişi bulunmaktaydı. Batı kapısı liman tarafında yer aldığı için ana giriş olarak kullanılmıştır (Atay,2003). Kuzey cephesinde dükkanlar yer almaktadır. Giriş kısmının üzerinde üçgen alınlık yer almaktadır (Şekil 4.367). Alınlığın hemen altında iki adet pencere yer almaktadır. Mekanların koridora açılan bir kapı ve penceresi bulunmaktaydı ve iç koridorda tonozun altında ışıklıklar yer almaktaydı (Atay,2003)

Tablo 4.132 Esir Han

ESİR HAN	**KATALOG NO:** 33.3
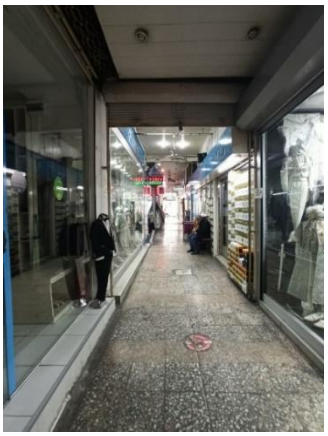 **Şekil 4.364** Esir Han orta koridoru, 2022 **Şekil 4.365** Esir Han doğu cephesi, 2022 **Şekil 4.366** Esir Han batı cephesi üçgen alınlık, 2022	 **Şekil 4.367** Esir Han batı giriş cephesi (Ersoy,1991) **Şekil 4.368** Esir Han orta koridor (Ersoy,1991) 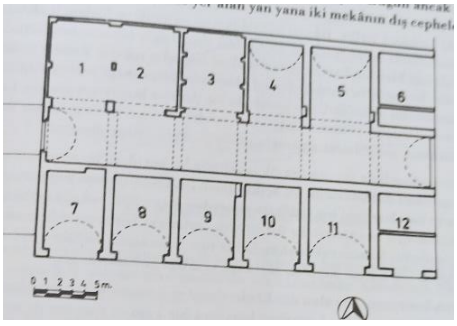 **Şekil 4.369** Esir Han planı (Ersoy,1991)

Tablo 4.133 Arap Han

<table>
<tr><td colspan="2">ARAP HAN</td><td>KATALOG NO: 34.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 199/35/107</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Güzelyurt Mahallesi, Anafartalar Caddesi, No: 260 / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Çarşı</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.370 Arap Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
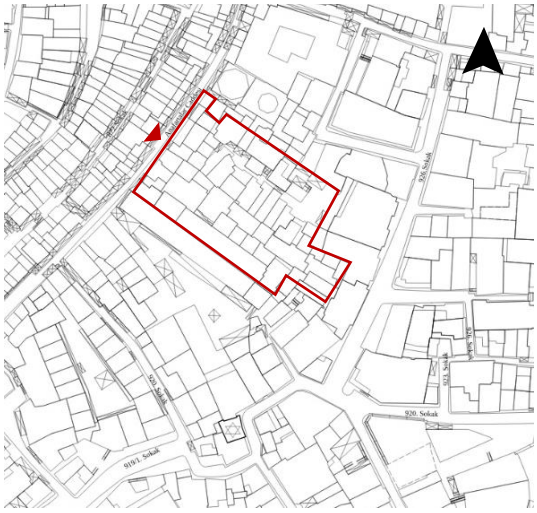
Şekil 4.371 Arap Han vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Arap Han, Konak'ın Güzelyurt Mahallesi Anafartalar Caddesi üzerinde 199 ada 107 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.370, Şekil 4.371).
19. yüzyılda inşa edilmiş yapı günümüze kadar birçok değişim geçirmiştir. Bu değişimlerden ilki hanın ortasındaki büyük avluya küçük dükkanlar eklenerek çarşı haline getirilmiştir. Hanın hemen yakınında bulunan Yeşildirek Hamamı (günümüzde Yeşildirek Pasajı) ile han arasına bir yol açılmıştır.
Hanın avlusunun ortasında mescit bulunmaktadır.
Han ayakkabı, deri işlikleri olarak kullanılmasının yanında İbranice yayınlanan ''Esperance'' gazetesinin matbaası da yer almaktaydı. Hanın bazı odalarının da konut olarak kullanıldığı bilinmektedir (Atay,2003)</td></tr>
</table>

Tablo 4.134 Arap Han

ARAP HAN	**KATALOG NO:** 34.2
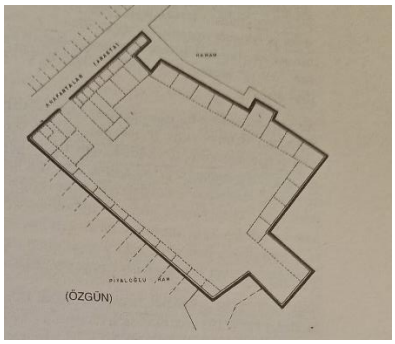 **Şekil 4.372** Arap Han özgün planı (Atay,2003) 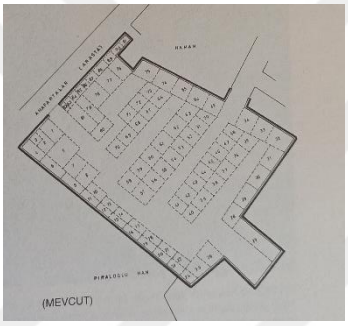 **Şekil 4.373** Arap Han mevcut planı (Atay,2003) **Şekil 4.374** Arap Han batı cephesi, 2022	1981 ve 1987 yıllarında alınan kararlarla tescillenen han günümüzde çarşı olarak kullanılmaktadır (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). **Plan ve Kütle Özellikleri:** Han tek katlıdır. Sadece giriş kısmı iki kattan oluşmaktadır. Girişin zemin katı avluya açılan koridor (Şekil 4.375) işlevinde iken üst katta mekanlar yer almaktadır. Üst katta yer alan mekanlarda koridora açılmaktaydı ve tavanları ahşap kaplamaydı (Şekil 4.381) (Atay,2003). Avlunun etrafına diziliş 19 mekanlardan oluşan hanın ortasında mescit bulunmaktadır (Şekil 4.372, Şekil 4.376). Mekanların büyüklükleri farklılık göstermektedir. Daha sonraki zamanlarda yapılan eklerle avlunun ortasına da ek dükkanlar yapılmış olup günümüzdeki haline ulaşmıştır (Şekil 4.373). Ortadaki geniş avlu yandaki eski odalara değmeyecek biçimde demir bir çatı ile kapatılmış üzeri oluklu sac ile örtülmüştür (Şekil 4.377) (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).

Tablo 4.135 Arap Han

ARAP HAN	**KATALOG NO:** 34.3
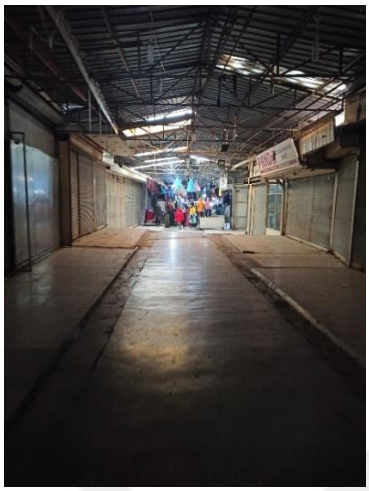 **Şekil 4.375** Arap Han koridoru, 2022 **Şekil 4.376** Arap Han avludaki mescid, 2022 **Şekil 4.377** Arap Han ahşap çatısı, 2022	**Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Han büyük oranda özgünlüğünü kaybetmiştir. Günümüze iki katlı giriş kısmının cephesi orijinalliğini korumuştur (Şekil 4.380). Hanın giriş kapısı yuvarlak kemerli ve taş sövelidir (Şekil 4.374). Kemerin ortasındaki kili taşının üzerinde yaprak motifi ve motifin üzerinde hanın yapım yılı olduğu düşünülen 1893 tarihi ve ay-yıldız motifleri yer almaktadır (Şekil 4.378). Katlar arasındaki ayrım alt katta kullanılan kesme taş kaplama ve üst katta kullanılan sıva ile anlaşılmaktadır. Kapı üzerinde taş kat silmesi yer almaktadır. Üst katta ise iki adet taş söveli, basık kemerli pencere yer almaktadır. Pencerelerin demir kepenkleri günümüze ulaşmıştır (Şekil 4.374). Pencere üzerinde pencere genişliği kadar ve çatı altında silme bulunmaktadır. Ayrıca pencerelerin yan tarafında sütun görünümlü süslemeler mevcuttur (Şekil 4.379).

Tablo 4.136 Arap Han

ARAP HAN	**KATALOG NO:** 34.4
 Şekil 4.378 Arap Han giriş kemeri üzerindeki süslemeler, 2022 **Şekil 4.379** Arap Han giriş kapısının üzerindeki pencere, 2022	 **Şekil 4.380** Arap Han kuzey cephesi (Ersoy,1991) **Şekil 4.381** Arap Han üst kat mekanlarının koridora açılan kapı ve pencereleri (Ersoy,1991)

Tablo 4.137 Salepçioğlu (Whittal) Han

<table>
<tr><td colspan="2">SALEPÇİOĞLU (WHİTTAL) HAN</td><td>KATALOG NO: 35.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 208/39/16</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Ahmetağa Mahallesi, Anafartalar Caddesi, Kapalıçarşı, No:35 / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: İş Hanı</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.382 Salepçioğlu Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
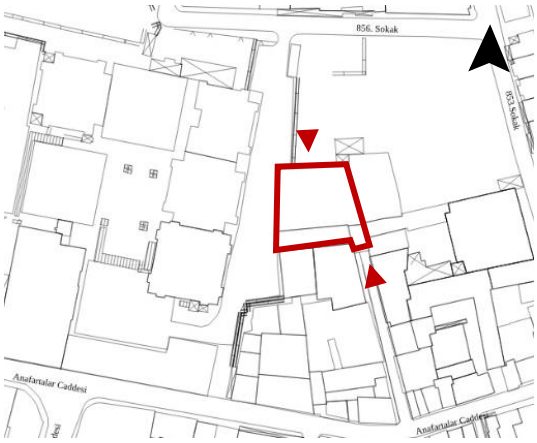

Şekil 4.383 Salepçioğlu Han vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Salepçioğlu (Whittal) Han, Konak'ın Ahmetağa Mahallesi Anafartalar Caddesi üzerinde 208 ada 16 parselde bulunmaktadır (Şekil 4.382, Şekil 4.383).

19. yüzyılın ilk yarısında inşa edilmiş olan han C. Whittal şirketi tarafından kullanıldığı için Whittal Han olarak adlandırılmıştır. Şirket üzüm, incir gibi kuru ürünleri depolamak ve işlemek için kullanmıştır. Han Salepçioğlu Han olarak da bilinmektir (Atay,2003).

Plan ve Kütle Özellikleri:

Han avlusuz iç koridora sahip depolama hanları arasında yer almaktadır. Taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir (Şekil 4.390).

Hanın inşası birbirinden uzak olmayan iki farklı dönemde inşa edilmiştir. Hanın kuzey kısmı ilk olarak inşa edilmiştir. Güneyden yer alan kısım ise</td></tr>
</table>

Tablo 4.138 Salepçioğlu (Whittal) Han

SALEPÇİOĞLU (WHİTTAL) HAN	**KATALOG NO:** 35.2
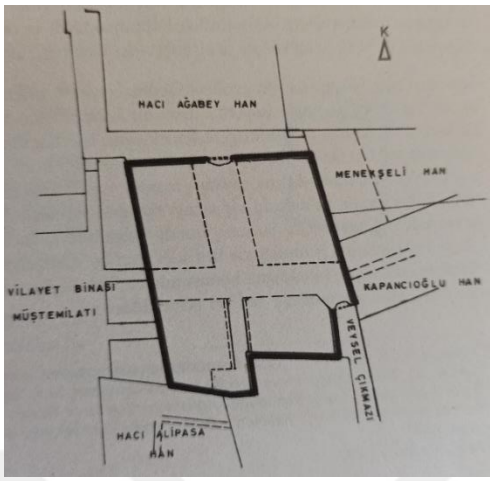 **Şekil 4.384** Salepçioğlu Han planı (Atay,2003) **Şekil 4.385** Salepçioğlu Han kuzey giriş cephesi, 2022 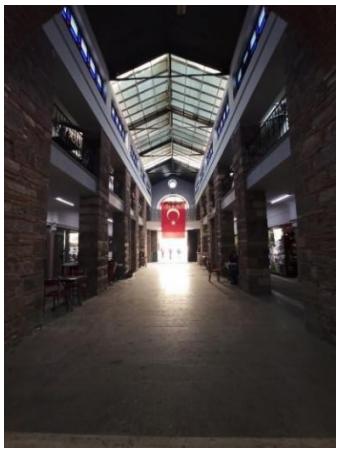 **Şekil 4.386** Salepçioğlu Han orta koridoru, 2022	sonradan kuzeydeki yapıya ek olarak inşa edilmiştir (Atay,2003). Hanın iç koridoru ‘’T’’ formundadır. Koridorun etrafında mekanlar yer almaktadır. Bu mekanlar ara katlara veya galerilere sahiptir (Şekil 4.383, Şekil 4.387, Şekil 4.388). Hanın batı, güney ve güneydoğusunda yer alan duvarları diğer duvarlara oranla daha kalındır. Bu kadar kalın olmasının sebebi ise bu cephelerde konutlara bitişik olmasından dolayı yangınlara karşı önem alınmasıdır. Hanın çatısı ahşap malzemeden ve beşik çatı üzeri kiremit kaplı iken orta bölümde yer alan koridorun çatısı sonradan çelik konstrüksiyonlu ve cam olarak yenilenmiştir (Şekil 4.386). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Hana ait iki giriş kapısı vardır ve bu kapılardan birisi orijinalliğini korumuştur. Özgün olan kapının iki geniş kanatlı ve demirdir. Hanın ana giriş cephesi 3 bölümden oluşmaktadır (Şekil 4.385). Koridorun girişini oluşturan bölüm yan bölümlerden daha yüksektir. Ana koridorun iki yanında bulunan

Tablo 4.139 Salepçioğlu (Whittal) Han

SALEPÇİOĞLU (WHİTTAL) HAN	**KATALOG NO:** 35.3
 Şekil 4.387 Salepçioğlu Han üst kat ile galeri arasındaki kemerli duvar, 2022 **Şekil 4.388** Salepçioğlu Han üst kat geçişleri ve galeri, 2022 **Şekil 4.389** Salepçioğlu Han orta koridoru, 2022	mekanların cephelerinde yarım daire formunda taş söveli demir profilli pencereler yer almaktadır. Yine aynı cephede alt kata ait basık kemerli, taş söveli pencereler yer alırken pencerelerin üzerinde tuğladan hafifletme kemerleri bulunmaktadır. Basık kemerli pencerelerin metal kepenkleri vardır (Şekil 4.392). Veysel çıkmazına açılan diğer kapısı yuvarlak kemerli ve taş sövelidir. Kapının üzerinde pencereler yer almaktadır (Şekil 4.393).

Tablo 4.140 Salepçioğlu (Whittal) Han

SALEPÇİOĞLU (WHİTTAL) HAN	**KATALOG NO:** 35.4
 Şekil 4.390 Salepçioğlu Han özgün duvar örgüsü, 2022 **Şekil 4.391** Salepçioğlu Han sonradan eklenen bölümün koridoru, 2022 **Şekil 4.392** Salepçioğlu Han kuzey cephesinde yer alan pencereler, 2022	 **Şekil 4.393** Salepçioğlu Han Veysel Çıkmazı girişi, 2022

Tablo 4.141 Çakaloğlu Han

<table>
<tr><td colspan="2">ÇAKALOĞLU HAN</td><td>KATALOG NO: 36.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1805</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 221/41/1..21, 43..56</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Ahmetağa Mahallesi, 860 Sokak / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Depo</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.394 Çakaloğlu Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
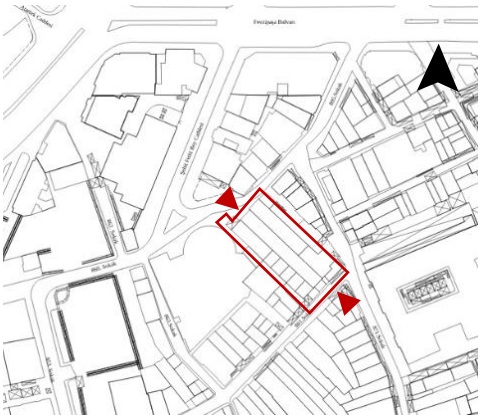
Şekil 4.395 Çakaloğlu Han vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Çakaloğlu Han, Konak'ın Ahmetağa Mahallesi 860 Sokak üzerinde 221 ada 1...21, 43...56 parsellerde yer almaktadır (Şekil 4.394, Şekil 4.395).

1805 yılında inşa edilmiştir. Hanın içinde yer alan mekanların küçük olması ve çevresinde bulunan depolama hanlarının olmasıyla bölgede artan komisyoncuların ofisi olarak kullanılmıştır. Han da komisyonculuk yapanlar arasında üzüm, mısır ve hububat ithalat ve ihracatında Nikolaki Galich; üzüm ve incir ihracatında D. Georgiadis; Leon Kardeşler, Barzum kardeşler; palamut, üzüm ve zahire ihracatında Çulluzade Mehmet Arif Efendi yer almaktadır (Atay,2003).

Han dönemin önde gelen ailelerinden olan Kapanizadelerin vakıf arazisi üzerinde yer almış olup, daha sonraları sahibi değişmiştir.</td></tr>
</table>

Tablo 4.142 Çakaloğlu Han

ÇAKALOĞLU HAN	**KATALOG NO:** 36.2
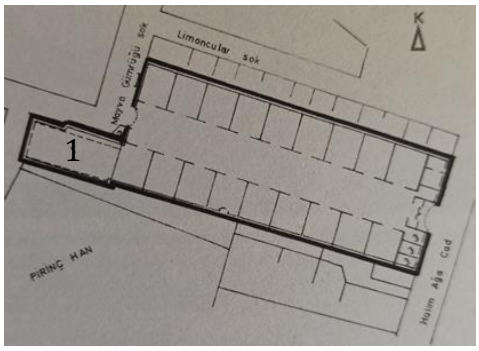 **Şekil 4.396** Çakaloğlu Han planı (Atay,2003) **Şekil 4.397** Çakaloğlu Han batı cephesi, 2022 **Şekil 4.398** Çakaloğlu Han batı cephesinde yer alan sebil, 2022	1981,1987 ve 1992 yıllarında alınan kararlarla tescillenmiş olan han günümüzde kâğıt, karton depolaması ve çevre dükkanların deposu olarak kullanılmaktadır (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). **Plan ve Kütle Özellikleri:** Çakaloğlu Han taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Hanın ortasında bir iç koridor ve bu koridorun iki yanında eşit büyüklükte dokuz oda yer almaktadır (Şekil 4.399). Tek katlı inşa edilen mekanlar daha sonrasında iki katlı hale getirilmiştir (Atay,2003). Bazı mekanların iç koridora bakan balkonları vardır. İç koridorun üst örtüsü beşik tonozdur ve üzeri kiremit kaplıdır (Şekil 4.401). Planda (1) numara ile gösterilen mekânın hanın koridorundan bir ulaşımı yoktur ve mescit olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Daha sonrasında kahve ve depo olarak kullanıldığı da bilinmektedir (Şekil 4.396) (Aktepe,1971). Hanın girişinde mermer aynalı ve işlemeli sebil ve çeşme bulunmaktadır (Şekil 4.398, Şekil 4.400).

Tablo 4.143 Çakaloğlu Han

ÇAKALOĞLU HAN	**KATALOG NO:** 36.3
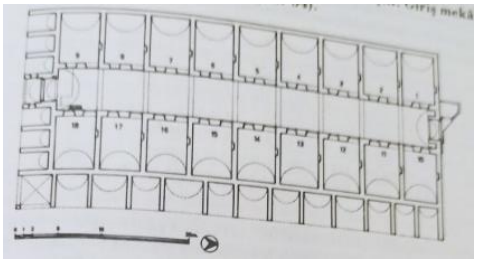 **Şekil 4.399** Çakaloğlu Han Restitüsyon Planı (Ersoy,1991) **Şekil 4.400** Çakaloğlu Han batı girişi çeşmesi, 2022 **Şekil 4.401** Çakaloğlu Han orta koridoru ve tonozlu üst örtüsü, 2022	Hanın doğusunda diğer mekanlara göre daha küçük olan dükkanlar yer almaktadır. Diğer mekanlar genellikle kuru meyve deposu ve büro olarak kullanılmıştır (Atay,2003) **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Hanın ana cephesinde giriş kapısının yanlarında mermerden çeşme ve sebil vardır. Giriş kapısının üzerinde yuvarlak kemerli taş söveli pencere bulunmaktadır. Pencerenin üzerinde tuğladan hafifletme kemeri yer almaktadır. Pencerenin iki yanında yuvarlak taş söveli demir kepenkli pencereler vardır (Şekil 4.397). Giriş kapıları taş kemerli ve demirdir. Demir kapının kuzu kapıları bulunmaktadır. Kemerlerin bastığı noktalarda kaideler yer almaktadır (Şekil 4.403, Şekil 4.406). Handa bulunan kapılar yuvarlak kemerli ve taş sövelidir. Orta koridorun tonozunun iki yanında aydınlatma pencereleri yer almaktadır (Şekil 4.405). Hanın tavanlarında motifler (Şekil 4.407) ve cephelerinde tuğladan süslemeler bulunmaktadır (Şekil 4.404).

Tablo 4.144 Çakaloğlu Han

ÇAKALOĞLU HAN	**KATALOG NO:** 36.4
 Şekil 4.402 Çakaloğlu Han sıva altında yer alan duvar örgüsü, 2022 **Şekil 4.403** Çakaloğlu Han doğu girişi, 2022 **Şekil 4.404** Çakaloğlu Han cephesinde yer alan tuğla süslemesi, 2022	 **Şekil 4.405** Çakaloğlu Han orta koridor aydınlatma pencereleri, 2022 **Şekil 4.406** Çakaloğlu Han ana giriş kapısı, 2022 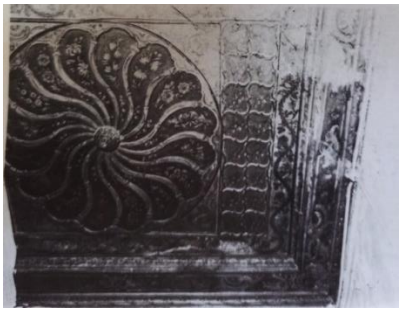 **Şekil 4.407** Çakaloğlu Han Tavan Detayı (Ersoy,1991)

Tablo 4.145 Cambaz (Tüysüz) Han

<table>
<tr><td colspan="2">CAMBAZ (TÜYSÜZ) HAN</td><td>KATALOG NO: 37.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 227/42/6,7,8</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Ahmetağa Mahallesi, 863 Sokak / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.408 Cambaz (Tüysüz) Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
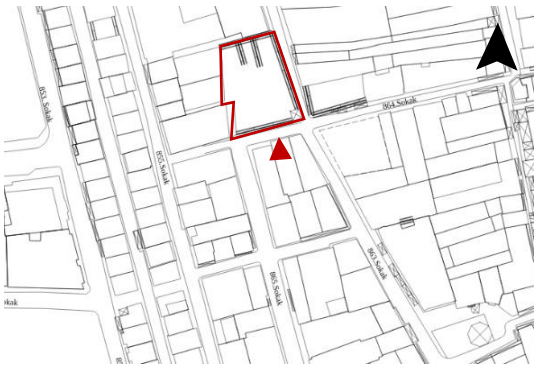
Şekil 4.409 Cambaz (Tüysüz) Han vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Cambaz (Tüysüz) Han, Konak'ın Ahmetağa Mahallesi 863 Sokak üzerinde 227 ada 6,7 ve 8 parsellerde konumlanmaktadır (Şekil 4.408, Şekil 4.409).
Cambaz Han'ın bulunduğu alan 1830-1835 yıllarında doldurulmuştur bu yüzden 19. Yüzyılın ikinci yarısında inşa edildiği düşünülmektedir. İç limanın doldurulmasıyla ortaya çıkan depolama hanlarındandır. (Ersoy, 1991).
Cambaz Han'ın ismi 1905 ve 1923 İzmir planlarında Tüysüz Han olarak geçmektedir. Yapıldığında palamut ve kuru meyve depolaması için kullanılan han kullanıldığı son dönemlerinde zeytinyağı depolamasında kullanılmıştır (Atay,2003). Günümüzde kullanılmayan hanın çatısı çökmüştür.</td></tr>
</table>

Tablo 4.146 Cambaz (Tüysüz) Han

CAMBAZ (TÜYSÜZ) HAN	**KATALOG NO:** 37.2
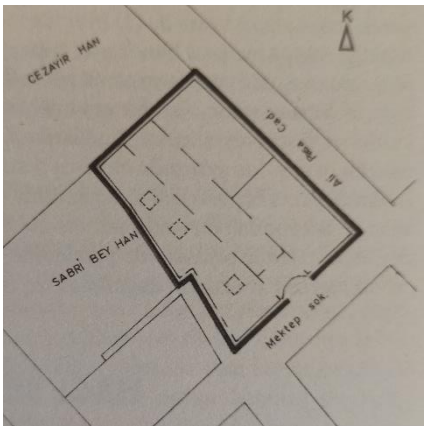 **Şekil 4.410** Cambaz (Tüysüz) Han planı (Atay,2003) **Şekil 4.411** Cambaz (Tüysüz) Han Güney Görünüşü (Ersoy,1991)	**Plan ve Kütle Özellikleri:** Cambaz (Tüysüz) Han dikdörtgen planlıdır ve düzgün kesme taş, kaba yonu taş ve tuğla malzeme ile yığma sistemde inşa edilmiştir. Cambaz Han ve hemen yanında bulunan Sabri Bey Han arasında yangınlara karşı önlem olarak bırakılmış dar bir çıkmaz sokak bulunmaktadır. Bu dar alan hanın havalandırılmasını ve ışık almasını da sağlamaktaydı (Şekil 4.410) (Ersoy, 1991). Yapının içinden kuzey güney doğrultusunda bulunan koridor ve bu koridorun iki yanında yer alan eşit 10 mekândan oluşmaktadır (Şekil 4.411). Daha sonra handa yapılan değişikliklerde iç avlunun doğusunda yer alan 2 mekân olacak şekilde düzenlenmiştir (Şekil 4.412) (Ersoy, 1991). Avlunun üzerinde beşik çatı ve yan mekanların üzeri kırma çatı ile örtülmüştür. Çatılar ahşap konstrüksiyonluydu ve üzeri kiremit kaplıdır. Avlunun gabarisi yan mekanlara göre daha yüksektir. Günümüzde yapının çatısı çökmüştür.

Tablo 4.147 Cambaz (Tüysüz) Han

CAMBAZ (TÜYSÜZ) HANI	**KATALOG NO:** 37.3
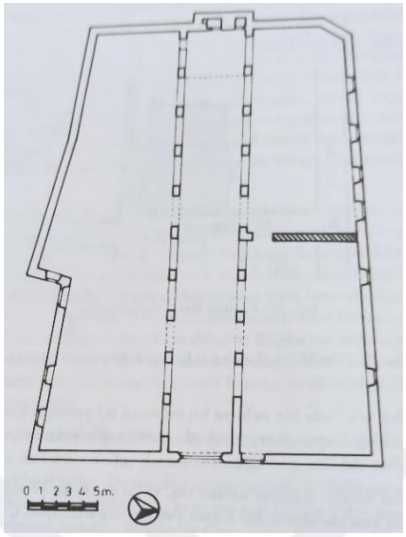 **Şekil 4.412** Cambaz (Tüysüz) Han planı (Ersoy,1991) **Şekil 4.413** Cambaz (Tüysüz) Han orta koridor (Ersoy,1991)	**Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Hanın güney cephesi üzerinde iç koridora açılan ana giriş kapısı yer almaktadır. Yuvarlak kemerli, taş söveli ve demir kapı bulunmaktaydı (Atay,2003). Yapının cephesinde bulunan tüm pencereler ahşaptı ve etrafında taş söveleri yer almaktaydı. Günümüze çok az bir kısmı ulaşmıştır. Pencerelerdeki kepenkler metaldir. Üst katta bulunan pencereler dikdörtgen olup alt kattakiler ise yuvarlak kemerlidir. Alt katta yer alan kapı ve pencerelerin üzerinde dik yerleştirilen tuğlalar kullanılarak oluşturulan hafifletme kemerleri vardır.

Tablo 4.148 Tütün Han

<table>
<tr><td colspan="2">TÜTÜN HAN</td><td>KATALOG NO: 38.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 248/44/8</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Ahmetağa Mahallesi, 871 Sokak, No:89 / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Kafe</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.414 Tütün Han hava fotoğrafı(Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
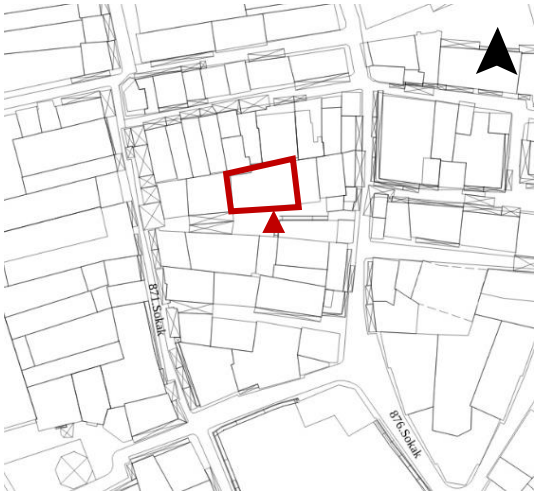

Şekil 4.415 Tütün Han vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Tütün Han, Konak'ın Ahmetağa Mahallesi 871 Sokak üzerinde 248 ada 8 parselde yer almaktadır (Şekil 4.414, Şekil 4.415).

Ali Paşa Meydanı'nın arkasında yer alan han tütün ticaretinin gerçekleştiği hanlardan olup Tütün Han'ı olarak adlandırılmıştır. Depolama amacıyla kullanılan han daha sonra palamut deposu olarakta kullanılmıştır. Depolamanın yanında geçit işlevide görmesi sebebiyle handa küçük imalathanelerde bulunmaktaydı (Atay,2003).

Günümüze hanın sadece bir bölümü ulaşmıştır. Geçit özelliğini hala devam etmektedir.

Plan ve Kütle Özellikleri:

Han doğu batı doğrultusunda daralan bir koridor etrafında mekanların yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Hanın bu formu parsele uyumlu olarak</td></tr>
</table>

Tablo 4.149 Tütün Han

TÜTÜN HAN	**KATALOG NO:** 38.2
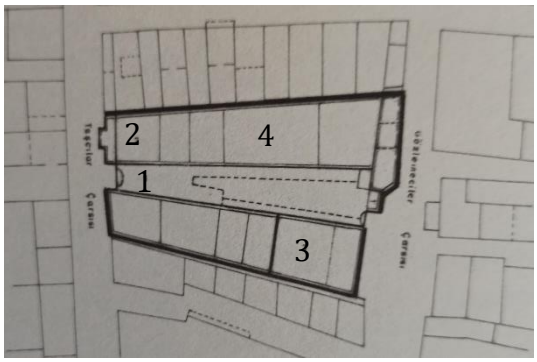 **Şekil 4.416** Tütün Han planı (Atay,2003) **Şekil 4.417** Tütün Han güney cephesi, 2022 **Şekil 4.418** Tütün Han güney cephesi penceresi, 2022	inşa edilmiştir. Kordidordaki bu yamuk düzen mekanlara yansımamıştır. Mekanlar dikdörtgen formludur. Taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilen hanın koridorunun bir bölümünün üzeri açıkken bir bölümünde ise metal üst örtü (1) bulunmaktaydı. Bu üst örtü açık alanda mekanların önünde saçak olarak devam etmekteydi (Atay,2003). Hanın planda (2) numara ile gösterilen mekân iki katlıydı ve diğer bölümler tek kattan oluşmaktaydı. (3) numaralı mekân ise arasında taş örgü duvar bulunan iki mekândan oluşmaktaydı (Atay,2003). Bahsedilen bu mekanlar günümüze ulaşmamıştır. Günümüze sadece (4) numara ile gösterilen mekân ulaşmıştır (Şekil 4.416). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Hanın koridorlarının sonunda bulunan giriş kapıları günümüze ulaşmamıştır. Hanın koridorunun iki yanında yer alan mekanlara bakıldığında günümüze ulaşan 4 numara ile gösterilen mekanın (Şekil 4.419) kapıları taş söveli ve yuvarlak kemerlidir. Sövelerin üzerinde dik

Tablo 4.150 Tütün Han

TÜTÜN HAN	**KATALOG NO:** 38.3
 Şekil 4.419 Tütün Han (Ersoy,1991) **Şekil 4.420** Tütün Han güney cephesi kapısı, 2022 **Şekil 4.421** Tütün Han güney cephesi, 2022	yerleştirilen tuğlalarla oluşturulmuş hafifletme kemerleri yer almaktadır. Kapılar çift kanatlı ve demirdir (Şekil 4.420). Pencereler basık kemerli ve sövelidir. Sövelerin üzerinde tuğla hafifletme kemerleri bulunmaktadır.Pencerelerin demir kepenkleri vardır (Şekil 4.418). Çatısının altında silmesi (Şekil 4.417) bulunan hanın su basman seviyesine kadar sonraki zamanlarda taş ile kaplanmıştır (Şekil 4.421). Duvarlarda ise iki sıra tuğla arasında taş örgü tekrarlanarak düzen oluşturulmuştur.

Tablo 4.151 Bıçakçı Han

<table>
<tr><td colspan="2">BIÇAKÇI HAN</td><td>KATALOG NO: 39.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 7986/-/3,4,5,6,7,8</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Etiler Mahallesi, Gaziler Caddesi, No:64, Konak</td><td>Mevcut İşlevi: İzBB Kültür ve Sanat Etkinlik Alanı</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.422 Bıçakçı Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.423 Bıçakçı Han vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Bıçakçı Han, Konak'ın Etiler Mahallesi Gaziler Caddesi üzerinde 7986 ada 3,4,5,6,7 ve 8 parsellerde konumlanmaktadır (Şekil 4.422).

Han Basmane Garı raylarına paralel cadde üzerinde yer almakta olup günümüzde İzmir Büyükşehir Belediyesi kültür ve sanat etkinlik alanı olarak kullanılmaktadır.

19. yüzyılın başında hanın bulunduğu konum konut alanı içerisindedir. İzmir-Kasaba demiryolu hattının inşa edilmesiyle birlikte çevresinde otel yapıları bulunmaktadır (Kütükoğlu,2000).

Demiryolu yapımı öncesinde merkeze çevresinden ürün taşınmasını sağlayan kervanlar tarafından kullanılmıştır. Demiryollarının faaliyete geçmesiyle birlikte hanın işlevi de depolama olarak değişmiştir. Depolama amacıyla kullanılmaya devam ederken düşük</td></tr>
</table>

Tablo 4.152 Bıçakçı Han

BIÇAKÇI HAN	**KATALOG NO:** 39.2
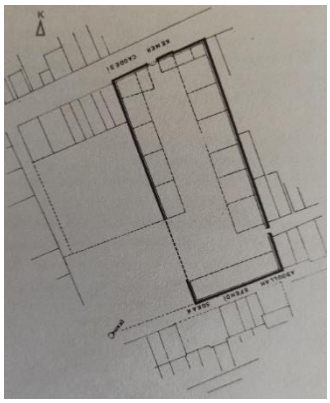 **Şekil 4.424** Bıçakçı Han planı (Atay,2003) 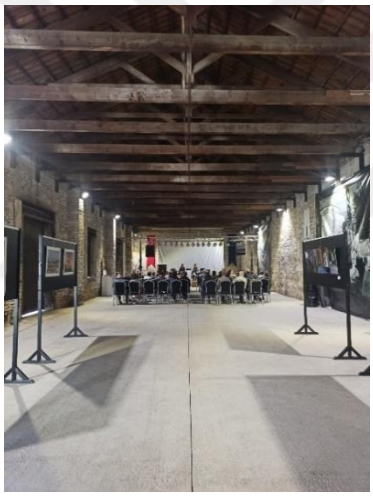 **Şekil 4.425** Bıçakçı Han iç mekanı ve ahşap çatısı, 2022 **Şekil 4.426** Bıçakçı Han avlusunun güneyi, 2022	gelirli kişiler tarafından konaklama amacıyla kullanılmaya devam etmiştir. Han içerisinde kullanıcıların ihtiyaçlarına göre tadilatlar yapılmıştır (Atay,2003). **Plan ve Kütle Özellikleri:** Bıçakçı Han dikdörtgen bir parsel üzerinde yer almaktadır. Ortasında dikdörtgen bir avlu yer alırken iki yanında ve avlunun sonunda tek katlı mekanlar bulunmaktadır (Şekil 4.424, Şekil 4.426). Avlunun sol yanında bulunan mekanlar daha az sayıda olup bu kısımda boşluk yer almaktadır (Şekil 4.427). Bu alandan yan parsele geçiş bulunmaktaydı. Hanın avlusuna ana giriş Basmane Garı'na paralel uzanan cadde üzerinden sağlanmaktadır. Han kesme taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Handaki mekanların çatısı ahşap strüktürlüdür ve üzeri kiremit kaplıdır. Çatının ahşap taşıyıcı makasları mekanların içinden görülmektedir (Şekil 4.429).

Tablo 4.153 Bıçakçı Han

BIÇAKÇI HAN	**KATALOG NO:** 39.3
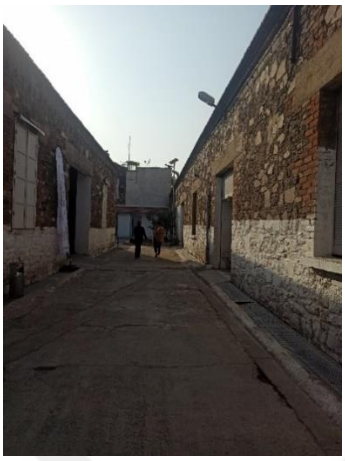 **Şekil 4.427** Bıçakçı Han avlusu, 2022 **Şekil 4.428** Bıçakçı Han penceresi, 2022 **Şekil 4.429** Bıçakçı Han çatısının ahşap strüktürü, 2022	**Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Cadde üzerindeki hanın giriş kapısı geniş bir giriş kapısı bulunmaktadır. Pencereler dikdörtgendir ve demir kepenkleri vardır. Bu kepenklerin üzerinde metal gölgelikler yer almaktadır (Şekil 4.428). Hanın içindeki mekanların girişleri sac kepenkler ile örtülmüştür. Hanın içerisindeki pencerelerin bazıları orijinalken kapıların orijinal durumları hakkında tespit edilememiştir. Mekanların köşeleri düzgün kesme taşlarla belirginleştirilmiştir.

Tablo 4.154 Yusufoğlu Han

<table>
<tr><td colspan="2">YUSUFOĞLU HAN</td><td>KATALOG NO: 40.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 179/30/10</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Hacımahmut Mahallesi, Milli Kütüphane Caddesi / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Mağaza</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.430 Yusufoğlu Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
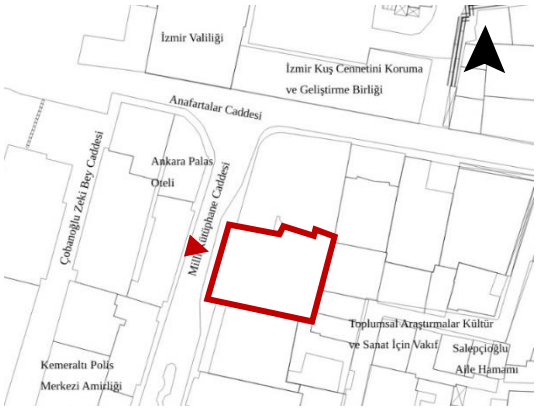

Şekil 4.431 Yusufoğlu Han vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Yusufoğlu Han Konak'ın Hacımahmut Mahallesi Milli Kütüphane Caddesi üzerinde 179 ada 10 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.430, Şekil 4.431).

19. yüzyılda İzmir'de konaklama ve depolama amacıyla kullanılan iki Yusufoğlu Han bulunmaktadır. Günümüze ulaşan Yusufoğlu Han konaklama amacıyla kullanılmaktaydı. 19. yüzyılın ilk yarısında, merkezin çevresiyle artan ticaret ilişkileri sonucunda konaklama ihtiyacına karşılık olarak inşa edilmiştir (Atay,2003).

19. yüzyılda Gayrimüslimler konaklama ihtiyacı Frenk Sokağı çevresinde ve Kordonda bulunan oteller ile karşılanırken Müslümanlar Yusuf Han gibi geleneksel ticaret alanının içinde bulunan konaklama hanlarını tercih etmekteydiler. Yapının üst katları konaklama amacıyla</td></tr>
</table>

Tablo 4.155 Yusufoğlu Han

YUSUFOĞLU HAN	**KATALOG NO:** 40.2
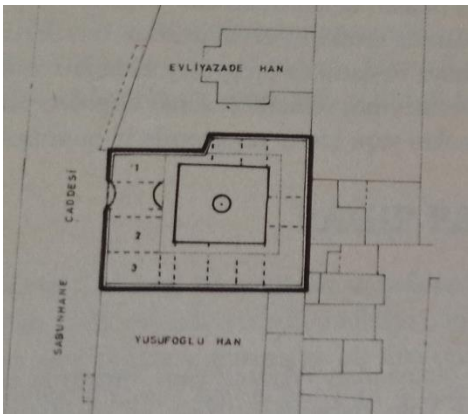 **Şekil 4.432** Yusufoğlu Han planı (Atay,2003) **Şekil 4.433** Yusufoğlu Han batı cephesi, 2022 **Şekil 4.434** Yusufoğlu Han batı cephesi girişi, 2022	kullanılırken zemin kat tüccarlar tarafından ticaret amaçlı kullanılmaktaydı. Yeni hanların yapılmasıyla kullanım dışı kalmıştır. Daha sonraları depolama amacıyla kullanılmıştır (Atay,2003). Günümüzde mağaza olarak kullanılmaktadır ve Yusufoğlu Han Güzel İzmir Hanı olarak da bilinmektedir. **Plan ve Kütle Özellikleri:** Yusufoğlu Han iki katlıdır ve kare avlu yer almaktadır. Avlunun ortasında havuz bulunmaktadır. Avluya giriş koridorla sağlanmaktadır (Şekil 4.434). Mekanlar avlunun etrafında yer alırken ön cephede 3 adet dükkân yer almaktaydı. Planda 1 numara ile gösterilen mekân kahve, 2 numaralı mekân dükkân ve 3 numaralı mekân ise bakkal olarak kullanılmıştır (Şekil 4.432) (Atay,2003). Alt kattaki mekanlar ticari kullanıma sahipken üst katlar konaklama işlevi için kullanılmaktaydı. Üst katta bir koridor etrafında 20 adet oda yer almaktaydı. Üst kata çıkış girişin solunda bulunan merdivenle sağlanmaktadır. Üst kat koridorlarını

Tablo 4.156 Yusufoğlu Han

YUSUFOĞLU HANI	**KATALOG NO:** 40.3
 Şekil 4.435 Yusufoğlu Han cephesinde yer alan balkonlar, 2022 **Şekil 4.436** Yusufoğlu Han batı cephesi pencereleri, 2022 **Şekil 4.437** Yusufoğlu Han batı cephesi kapısı, 2022	taşıyan demir başlıkları süslü kolonlar yer almaktadır. Kesme taş kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir (Atay,2003). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Yusufoğlu Hanın üç tarafından yapılara bitişiktir ve caddeye açılan cephesi ana giriş cephesidir (Şekil 4.433). Ana cephe simetriktir. 4 bölümden oluşan cephenin ortadaki iki bölümünde üst katta iki balkon yer almaktadır. Balkonlar taş konsollar ile taşınmaktadır (Şekil 4.435). Odaların kapı ve pencereleri koridora açılmaktadır. Pencereler giyotin tipliydi. Camları renkli ve geometrik şekilli yağlı kağıtlar ile kaplanmıştı. Pençelerin ahşap kepenkleri vardır (Atay,2003). 4 bölümün aralarında üst katta dikey silmeler yer alırken alt katta da devam eden kesme taştan kaplamalar yer almaktadır. Dikey silmelerin çatı bitiminde dekoratif süslemeler vardır. Kapı ve pencerelerin etrafında kesme taştan söveler yer almaktadır (Şekil 4.436). Sövelerin ortasındaki kilit taşında bitkisel motifler bulunmaktadır (Şekil 4.437)

Tablo 4.157 Ragıp Paşa Han

<table>
<tr><td colspan="2">RAGIP PAŞA HAN</td><td>KATALOG NO: 41.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 20.Yüzyıl Başı</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 208/39/25</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Ahmet Ağa Mahallesi, Anafartalar Caddesi, No: 9/Konak</td><td>Mevcut İşlevi: İş Hanı</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.438 Ragıp Paşa Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
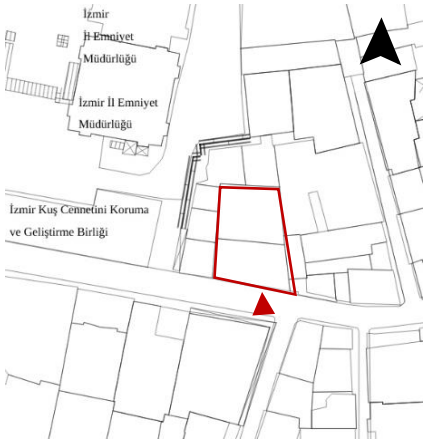

Şekil 4.439 Ragıp Paşa Han vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Ragıp Paşa Han, Konak'ın Ahmetağa Mahallesi Anafartalar Caddesi üzerinde 208 ada 25 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.438, Şekil 4.439).
20. yüzyılın başında inşa edilmiş olan han İzmir'de belediye başkanlığı yapmış Ragıp Paşa'ya ait olduğu düşünülmektedir (Atay, 2003). Goad planında hanın ismi Rauf Paşa olarak geçmektedir.
Yapıldığı dönemde hanın tanınmış iki mekânı bulunmaktaydı. İlki İzmir'in ilk Türk eczanesi olan Şifa Eczanesi iken diğeri Ragıp Paşa Kıraathanesi'dir. Şifa eczanesi 1911 yılında Eczacıbaşı Süleyman Ferit tarafından işletilmiştir. Kıraathane 1940'a kadar kullanılmıştır (Atay, 2003).
Otel işlevini kaybeden otel 1960 yılına kadar depo ve konfeksiyon imalathaneleri olarak 1960'lara kadar</td></tr>
</table>

Tablo 4.158 Ragıp Paşa Han

RAGIP PAŞA HAN	**KATALOG NO:** 41.2
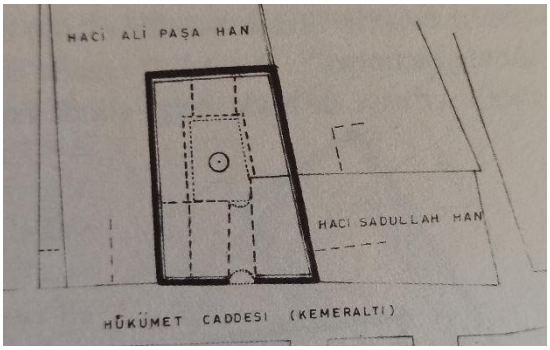 **Şekil 4.440** Ragıp Paşa Han planı (Atay,2003) **Şekil 4.441** Ragıp Paşa Han güney cephesi, 2022 **Şekil 4.442** Ragıp Paşa Han güney cephesi cumbası, 2022	kullanılmıştır. Daha sonra bir süre boş kalan han günümüzde mağaza olarak kullanılmaktadır. **Plan ve Kütle Özellikleri:** Dikdörtgen bir alan üzerine oturan hanın ortasında kare planlı bir avlu ve avlunun ortasında dairesel bir havuz yer almaktadır (Şekil 4.440). Han kesme taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Çatısı ahşap konstrüksiyonludur ve üzeri kiremit kaplıdır. Hanın iki yanındaki yapılar ile arasındaki duvarlar yangından korunmak için daha kalın inşa edilmiştir (Atay,2003). Avlunun üç yanında revaklar ve üst kata çıkan merdiven yer almaktadır. Hanın konaklama amacıyla 24 odası bulunmaktaydı ve bu odaların sayısını arttıran ara katlar yer almaktaydı. Handaki 5 oda caddeye bakarken diğer odalar koridora açılmaktadır. Islak hacim katın köşesinde ortak kullanım olarak çözülmüştür (Atay,2003). Han iki katlıdır. Zemin katta girişin iki yanında yer alan mekanlardan birisi kahvehane diğeri eczane olarak kullanılmıştır (Atay,2003).

Tablo 4.159 Ragıp Paşa Han

RAGIP PAŞA HAN	**KATALOG NO:** 41.3
 Şekil 4.443 Ragıp Paşa Han giriş kapıları, 2022 **Şekil 4.444** Ragıp Paşa Han üst kat pencereleri, 2022	**Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Ana cephe simetriktir. Üst katta cephenin ortasında ahşap cumba bulunmaktadır. Cumbanın iki yanında dört adet pencere yer almaktadır. Cumba demir ‘’L’’ profiller ile taşınmaktadır. Cumbanın çatısının altında ahşap oymalı süslemeler yer alırken, alt kısmında motifli ahşaplar yer almaktadır (Şekil 4.442). Üst kattaki pencereler dikdörtgendir ve etrafında taş söveler yer almaktadır. Pencere söveleri ile kat silmesi arasında kare bitkisel motifli taşlar bulunurken bu taşlar arasında pencere altında taş levhalar yer almaktadır (Şekil 4.444). Zemin kattaki kapılar oymalı ve ahşaptır. Sonradan eklendiği düşünülmektedir. Bu kapıların üzerinde demir gölgelikler bulunmaktadır (Şekil 4.443). Cephelerin kenarları ve kat arasında düzgün kesme taşlar kullanılmıştır. Çatı altında dişli silmeler yer almaktadır. Kat arasında iki sıra silmenin arasına düzgün kesme taşlar yerleştirilmiştir.

Tablo 4.160 Hacı Sadullah Han

<table>
<tr><td colspan="2">HACI SADULLAH HAN</td><td>KATALOG NO: 42.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 208/39/58</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Ahmet Ağa Mahallesi, Anafartalar Caddesi, No:27/ Konak</td><td>Mevcut İşlevi: İş Hanı</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.445 Hacı Sadullah Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
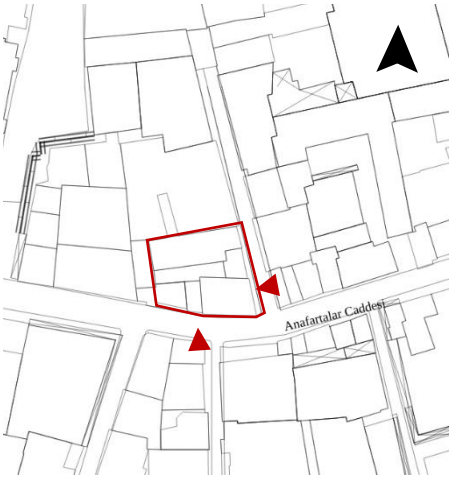

Şekil 4.446 Hacı Sadullah Han vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Hacı Sadullah Han, Konak'ın Ahmetağa Mahallesi Anafartalar Caddesi üzerinde 208 ada 58 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.445, Şekil 4.448).

19. yüzyılda inşa edilmiş han konaklama amacıyla kullanılırken daha sonra Hacı Sadullah Oteli adını almıştır. Han İzmir'in önemli ailelerinden olan Karaeminzadelere aitti. Yapı daha sonra Vakıflar Genel Müdürlüğü mülkiyetine geçmiştir (Atay,2003).

Hanın hemen yanında Veysel Çıkmazı yer almaktadır (Şekil 4.446). Veysel Çıkmazında tek tekçi meyhanelerin açılmasıyla hanın işlevi değişmiştir (Atay,2003).

1980'li yıllarda depo, imalathane, mal hazırlama ve konfeksiyon perakende satışı amacıyla kullanılmıştır. Günümüzdeki işlevi iş hanıdır.</td></tr>
</table>

Tablo 4.161 Hacı Sadullah Han

HACI SADULLAH HAN	**KATALOG NO:** 42.2
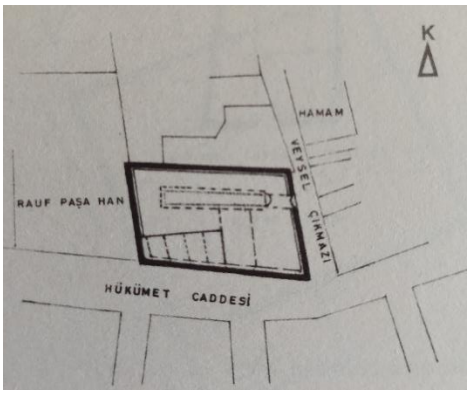 **Şekil 4.447** Hacı Sadullah Han planı (Atay,2003) **Şekil 4.448** Hacı Sadullah Han doğu cephesi, 2022 **Şekil 4.449** Hacı Sadullah Han kuzeydoğu köşesi, 2022	**Plan ve Kütle Özellikleri:** Hacı Sadullah Han dikdörtgen planlıdır. Hana giriş dar bir koridordan geçilerek dikdörtgen ve dar bir avluya açılmaktadır. Bu dar avlunun etrafında şekillenen mekanlar arasında Hükümet Caddesi'ne bakan eczane ve kahvehane yer almaktaydı (Şekil 4.447) (Atay,2003). Hanın ana girişi Veysel Çıkmazı üzerinden sağlanmaktaydı. Hanın içerisinde 22 oda bulunmakta olup cadde üzerinde yer alan zemin kat mekanları ticari amaçla kullanılmıştır. Üst kattaki mekanlar koridora açılmaktaydı (Atay,2003). Hanın avlusu ticari faaliyetlerde kullanılmak üzere üzeri sonradan kapatılmıştır. Han zaman içerisinde geçirdiği değişimler sonucunda orijinal plan şemasını kaybetmiştir. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Hükümet Caddesi'ne bakan cephesi simetriktir ve üst katta cephenin ortasında balkon yer almaktadır. Bu balkon meandros motifli profiller ile taşınmaktadır. Balkonun zemini mermer malzemeden olup ferforje

Tablo 4.162 Hacı Sadullah Han

HACI SADULLAH HAN	**KATALOG NO:** 42.3
 Şekil 4.450 Hacı Sadullah Han doğu cephesi balkonu, 2022 **Şekil 4.451** Hacı Sadullah Han kitabesi, 2022 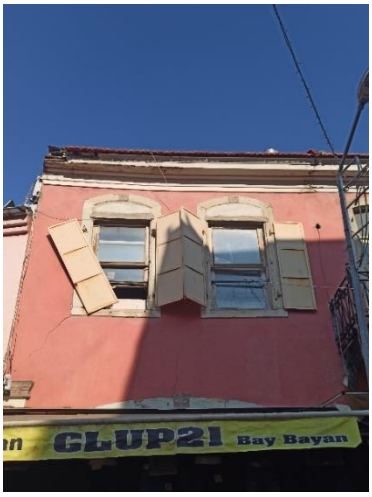 **Şekil 4.452** Hacı Sadullah Han doğu cephesi pencereleri, 2022	korkuluğu mevcuttur. Balkona çıkış kapısı Basık kemerli ve taş sövelidir. Balkonun iki yanında basık kemerli taş söveli ikişer pencere yer almaktadır (Şekil 4.450) (Atay,2003). Pencerelerin bazılarının demir kepenkleri günümüze ulaşmıştır (Şekil 4.452). Balkon kapısı ve pencere arasında yapının yapım yılı olduğu düşünülen mermer kitabe görülmektedir (Şekil 4.451). Zemin kat cephelerinde ticari kullanımlar sonucunda tadilatlar yapılmıştır. Bu kısımda orijinalliğini koruyamamıştır. Çatının altında tüm cepheleri dolaşan silme yer almaktadır. Ayrıca yapının köşesinden iki kat boyunca devam eden alçıdan plaster yer almaktadır (Şekil 4.449).

Tablo 4.163 Hacı Hasan Paşa Han

<table>
<tr><td colspan="2">HACI HASAN PAŞA HAN</td><td>KATALOG NO: 43.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 20.Yüzyıl Başı</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 208/39/8</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Ahmet Ağa Mahallesi, Anafartalar Caddesi, No:61/ Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor (Restorasyonu devam ediyor)</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.453 Hacı Hasan Paşa Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
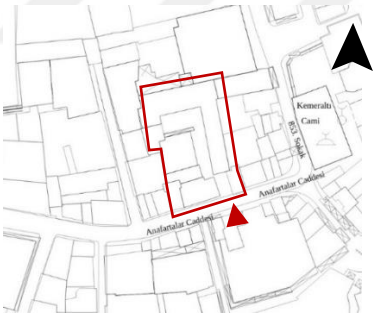

Şekil 4.454 Hacı Hasan Paşa Han vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.455 Hacı Hasan Paşa Han güney cephesi, 2022</td><td>Açıklamalar:
Hacı Hasan Paşa Han, Konak'ın Ahmetağa Mahallesi Anafartalar Caddesi üzerinde 208 ada 8 parselde yer almaktadır (Şekil 4.453, Şekil 4.454).
20. yüzyıl başında Gaffarzade Han'ın bitişiğinde yer alan hanın zemin katında Hacı Hasan Paşa Kahvehanesi bulunmaktaydı. Hacı Hasan Paşa isminin İzmir'in dönemin belediye başkanından geldiği düşünülmektedir. Han daha sonra otele dönüştürülmüştür. Han 1926 yılı İzmir rehberinde Hacı Hasan Paşa Oteli olarak geçmekteyken 1941 yılı İzmir şehir rehberinde Yeni Şükran Oteli olarak ifade edilmiştir. (Atay,2003). Günümüzde de Yeni Şükran Oteli olarak bilinen yapının restorasyon çalışmaları devam etmektedir (Şekil 4.455).</td></tr>
</table>

Tablo 4.164 Hacı Hasan Paşa Han

HACI HASAN PAŞA HAN	**KATALOG NO:** 43.2
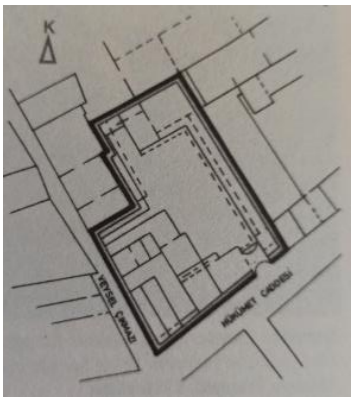 **Şekil 4.456** Hacı Hasan Paşa Han planı (Atay,2003) **Şekil 4.457** Hacı Hsan Paşa Han güney cephesi çeşmesi (https://erolsasmaz.com/?oku=1824) **Şekil 4.458** Hacı Hasan Paşa Han ön cepheye bakan iç mekan (https://erolsasmaz.com/?oku=1824)	**Plan ve Kütle Özellikleri:** Hanın avlusuna Hükümet Caddesi üzerinden bir geçitle sağlanmaktadır (Şekil 4.459). Giriş kapısının yanında kahve ve çeşme bulunmaktadır. Kahvenin bulunduğu mekânda tadilatlar yapılmıştır. Avlu da aynı zamanda bir ahırda bulunmaktaydı. Handa bu mekanlara ek lokanta da yer almaktaydı (Atay,2003). Hanın ‘‘L’’ plan şeması bulunmaktadır ve avluda havuz yer almaktadır. Üst katlarda konaklama amacıyla kullanılan mekanlar koridorlara açılmaktadır. Koridorlarda ışıklıklar yer almaktadır. Islak hacimler koridorun köşesinde yer alırken servis mekanları da lokantanın üzerinde yer alan teraslı kısımda bulunmaktaydı. Handaki odaların bir kısmı da sofaya açılmaktadır (Şekil 4.456). Sofanın üzerinde ışıklık ve döküm kolonlar vardır (Şekil 4.460). Ön tarafta daha büyük mekanlar yer almaktadır (Atay,2003). Hanın teras dışındaki alanlarının üst örtüsü kırma çatılı olup üzeri kiremit

Tablo 4.165 Hacı Hasan Paşa Han

HACI HASAN PAŞA HAN	**KATALOG NO:** 43.3
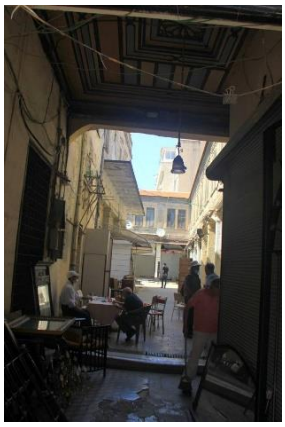 **Şekil 4.459** Hacı Hasan Paşa Han avluya giriş koridoru (https://erolsasmaz.com/?oku=1824) **Şekil 4.460** Hacı Hasan Paşa Han iç koridor ve dökme demir kolonları (https://erolsasmaz.com/?oku=1824) **Şekil 4.461** Hacı Hasan Paşa Han giriş kapısı (https://erolsasmaz.com/?oku=1824)	kaplıdır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Hanın zemin katının yüksekliği üst katın yüksekliğinden fazladır. Ana cephede çeşme ve giriş kapısı vardır (Şekil 4.457). Giriş kapısı yuvarlak kemerli portal biçimindedir (Şekil 4.461). Üst katta birbirine bitişik yuvarlak kemerli 3 kapı (Şekil 4.458) ve bu kapıların yanında ikişer adet dikdörtgen kapı yer almaktadır. Tüm bu kapılar ana cephe boyunca devam eden balkona açılmaktadır. Balkon demir konsollarla taşınmaktadır. Çatının altında silme yer almaktadır. Avluya bakan cephelerde ticari kullanımlardan dolayı değişiklikler yapılmıştır. Orijinalliğini koruyan pençeler dikdörtgen formludur ve taş söveleri bulunmaktadır.

Tablo 4.166 Gaffarzade Han

<table>
<tr><td colspan="2">GAFFARZADE HAN</td><td>KATALOG NO: 44.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 208/39/63</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Ahmet Ağa Mahallesi, 853 Sokak No:7/ Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.462 Gaffarzade Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
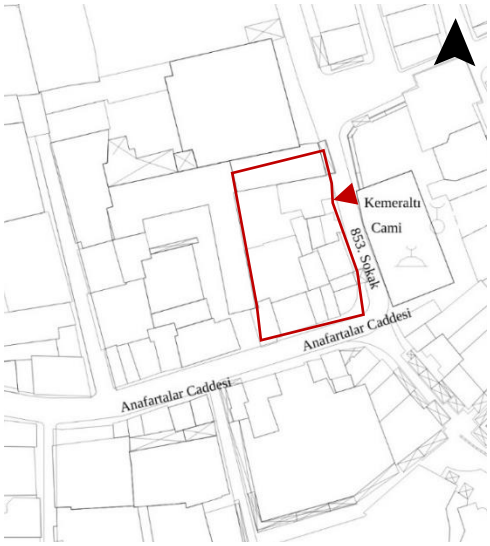

Şekil 4.463 Gaffarzade Han vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Gaffarzade Han, Konak'ın Ahmetağa Mahallesi 853 Sokak üzerinde 208 ada 63 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.462).
19. Yüzyılda inşa edilen hanın günümüze bir kısmı ulaşmıştır. Ulaşan kısım 20. Yüzyılın başında yenilenen halidir.
Handa 1919-1923 yılları arasında milliyetçi ''Medeniyet Gazetesi'' basımı yapılmıştır. Han 1926 yılında Atatürk'e suikast planlayan faillerin yakalandığı yerdir (Atay,2003).
1936 yılında mekân sayılarında azaltmaya gidilmiştir. Hanın dükkân köşesi yuvarlatılmıştır. Kemeraltı Karakolu hanın yanına inşa edilmiştir (Şekil 4.463) (Atay,2003). Günümüzde mağaza olarak kullanılmaktadır.
Plan ve Kütle Özellikleri:
Gaffarzade Han, Hacı Hasan Paşa Han'ın yanında yer almaktadır. İki han</td></tr>
</table>

Tablo 4.167 Gaffarzade Han

GAFFARZADE HAN	**KATALOG NO:** 44.2
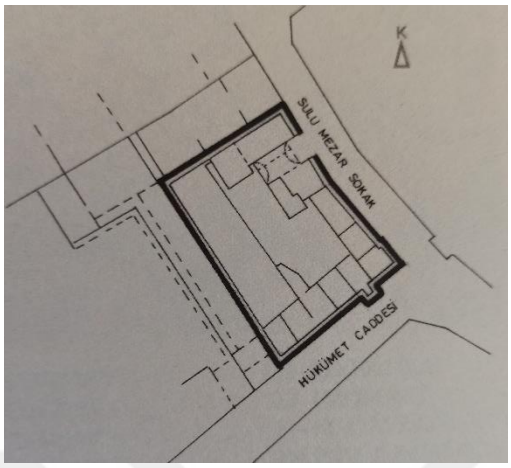 **Şekil 4.464** Gaffarzade Han planı (Atay,2003) **Şekil 4.465** Gaffarzade Han ve yıkılan bölümlerine yapılan yeni iş hanları, 2022	arasında moloz taştan duvar bulunmaktaydı. Hanın girişi yoldan içeri çekilmiştir. Girişin yanındaki mekân kahve olarak kullanılmıştır. Girişi diğer yanında ise ahşap malzemeden yapılmış bir lokanta yer almaktaydı. Kahve ve lokanta arasında oluşan alan hana giriş koridoru oluşturmaktaydı. Bu koridor hanın avlusuna geçiş sağlamaktaydı. Koridorun üzeri tonoz ile örtülüydü (Atay,2003). Hanın avlusu dikdörtgen formluydu fakat daha sonra avluya ekler yapılmıştır. Avluda bir ahır bulunmaktaydı. Develer ile gelen ticaret ürünlerinin indirildiği bir alan olarak kullanılmıştır (Şekil 4.464) (Atay,2003) Günümüze hanın bir kısmı ulaşmıştır. Bir kısmı yıkılarak üç katlı yeni iş hanları ve karakol inşa edilmiştir (Şekil 4.465). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Kahvehane olarak kullanıldığı düşünülen mekân ve girişin olduğu düşünülen cephede kahvenin geniş bir

Tablo 4.168 Gaffarzade Han

GAFFARZADE HAN	**KATALOG NO:** 44.3
 Şekil 4.466 Gaffarzade Han geri çekilen ana girişi, 2022 **Şekil 4.467** Gaffarzade Han üst kat pencereleri, 2022 **Şekil 4.468** Gaffarzade Han doğu cephesi ve alt kat giriş kapısı, 2022	giriş kapısı bulunmaktadır. Kare formda olan kapının taş sövesi bulunmaktadır. Taş sövenin ortasında kilit taşı yer almaktadır. Kapısının orijinalde nasıl olduğuna dair bilgi elde edinilememiştir (Şekil 4.468). Üst katlardaki pencereler dikdörtgen formda ve taş sövelidir. Pencerelerin demir kepenkleri günümüze ulaşmıştır (Şekil 4.467). Kat arasında kabartmalı bir silme yer alırken çatı altında ise dişli silme görülmektedir. Silmenin altında seramik olduğu düşünülen panolar yer almaktadır (Şekil 4.466). Hanın girişi olduğu düşünülen kısım yoldan geriye çekilmiştir (Şekil 4.466).

Tablo 4.169 Meserret Han

<table>
<tr><td colspan="2">MESERRET HAN</td><td>KATALOG NO: 45.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 188/32/5</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Ahmet Ağa Mahallesi, Anafartalar Caddesi, No:68/ Konak</td><td>Mevcut İşlevi: İş Hanı</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.469 Meserret Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
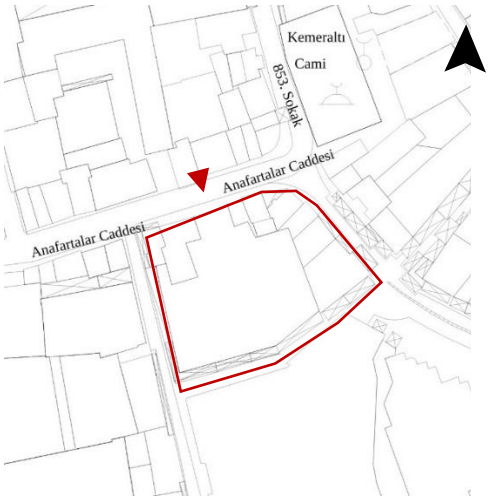

Şekil 4.470 Meserret Han vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Meserret Han Konak'ın Ahmetağa Mahallesi Anafartalar Caddesi üzerinde 188 ada 5 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.469, Şekil 4.670).
19. yüzyılın başında hanın konumunda Küçük Barut Han yer almaktaydı. Daha sonra Meserret Hanın kitabesinde yer alan Hicri 1327 (Miladi 1911) tarihinde otele dönüştürüldüğü düşünülmektedir (Ersoy,1991).
Otel Meserretçi ailesi tarafından işletilmekteydi. Otelin İstanbul'da da şubesi bulunmaktaydı. Daha sonra el değiştirerek Hafızalizade Nuri Bey tarafından işletilmiştir (Atay,2003).
Yapının alt katında dönemin edebiyatçılarının toplanma mekânı olan Meserret Kahvesi yer almaktaydı (Atay,2003). Restorasyon geçiren yapı çarşı olarak günümüzde de kullanılmaya devam etmektedir.</td></tr>
</table>

Tablo 4.170 Meserret Han

MESERRET HAN	**KATALOG NO:** 45.2
 Şekil 4.471 Meserret Han kuzey cephesi, 2022 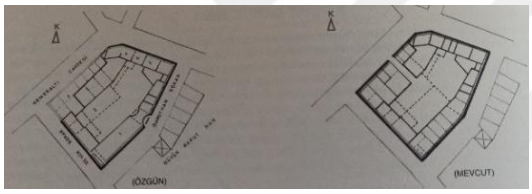 **Şekil 4.472** Meserret Han özgün ve mevcut planları (Atay,2003) **Şekil 4.473** Meserret Han avlusundaki havuz, 2022	**Plan ve Kütle Özellikleri:** Meserret Han avlulu ve iki katlıdır (Şekil 4.472). Yapının iki girişi bulunmaktadır. Anafartalar Caddesine bakan giriş otel ve kahve kullanımı için sonradan eklenmiştir (Şekil 4.471) (Atay,2003). Hanın girişi ve avlu arasında bir geçit yer almaktadır. Avlunun ortasında su öğesi bulunmaktadır (Şekil 4.473). Avlunun üzeri vitray cam çatı ile örtülmüştür (Şekil 4.474). Zemin katta dükkân, büro, kahve ve otel holü avluya açılmaktadır. Üst kattaki odaların bir kısmı avludan, bir kısmı sokaktan ve az bir kısmı ise koridordan hava ve ışık almaktadır. Islak hacimler merdivenin yanında bulunmakta olup tüm odalar tarafından kullanılmaktaydı. Ayrıca servis mekanları ve bu mekanlara hizmet eden teras yer almaktaydı (Atay,2003). Hanın çatısı kırma çatı üzeri kiremit kaplıdır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Anafartalar caddesine bakan giriş cephesi simetriktir. Zemin katta iki yüksek ve geniş kemerli girişler yer

Tablo 4.171 Meserret Han

MESERRET HAN	**KATALOG NO:** 45.3
 Şekil 4.474 Meserret Han avlusunun cam üst örtüsü, 2022 **Şekil 4.475** Meserret Han kuzey cephesi balkonu, pencereleri ve alınlığı, 2022 **Şekil 4.476** Meserret Han giriş kapısı, 2022	alırken bu kemerli girişlerin yanında daha dar kemerli açıklıklar bulunmaktadır (Şekil 4.476). Zemin kat ve birinci kat arasında silme vardır. Üst katın cephesinin ortasında ferforje parmaklıklı balkon ve iç mekândan balkona geçiş kemerli ve kemerin ortasında kilit taşı ve üzerinde süslemesi bulunan bir kapı ile sağlanmaktadır. Balkonun iki yanında birbirine bitişik beşik kemerli iki pencere yer almaktadır. Pencere altlarında yuvarlak kabartmalı mermer plakalar yer almaktadır (Şekil 4.475). Yapının ana giriş cephesi silme ve silme üzerinde kıvrımlı alınlık ile bitmekte olup cephenin ortasında balkonun üzerinde yer almaktadır. Alınlığın ortasında kitabe bulunmaktadır. Kitabede ay yıldız figürleri ve 1911 tarihi yer almaktadır. Üst katta avluya ve arka cepheye bakan pencereler dikdörtgen formlu ve sövelidir. Kat aralarında silme yer almaktadır. Avluya bakan üst katın tabanında bulunan ahşap saçak yer alırken avluya bakan pencerelerin üzerinde silme görülmekteydi (Atay,2003).

Tablo 4.172 Kemahlı Han

<table>
<tr><td colspan="2">KEMAHLI HAN</td><td>KATALOG NO: 46.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 238/42/13</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Ahmet Ağa Mahallesi, Kemeraltı Çarşısı, Anafartalar Caddesi /Konak</td><td>Mevcut İşlevi: İş Hanı</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.477 Kemahlı Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
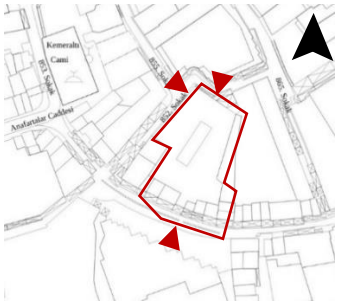
Şekil 4.478 Kemahlı Han vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.479 Kemahlı Han güney cephesi, 2022</td><td>Açıklamalar:
Kemahlı Han Konak'ın Ahmetağa Mahallesi Anafartalar Caddesi üzerinde 238 ada 13 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4. 477, Şekil 4.778).
19. yüzyılın ikinci yarısında inşa edilmiş olan han İzmirli üzüm tüccarı Kemahlı İbrahim Efendi'ye aitti. Giriş kapısının üzerindeki kitabe de yazan 1321 tarihinde (Miladi 1905) Tellalbaşı Yeni Han ile birleştirilerek otele dönüştürülmüştür (Atay,2003).
Hanın zemin katında Kemahlı kıraathanesi yer almaktaydı. Günümüzde iş hanı olarak kullanılmaktadır.
Plan ve Kütle Özellikleri:
Hanın zemin katı ticari kullanım içindir. Üst kattaki odalar konaklama amacıyla kullanılmaktaydı.
Bulunduğu parselin şekline uygun olan hanın ortasında avlusu bulunmaktadır.</td></tr>
</table>

Tablo 4.173 Kemahlı Han

KEMAHLI HAN	**KATALOG NO:** 46.2
 Şekil 4.480 Kemahlı Han avlusu, 2022 **Şekil 4.481** Kemahlı Han batı cephesi ve balkonu, 2022 **Şekil 4.482** Kemahlı Han güney cephesinde yer alan balkon, 2022	Taş ve tuğla malzeme kullanılarak yığma sistemde 2 katlı olarak inşa edilmiştir. Restorasyon geçiren hanın taşıyıcı sistemine güçlendirilmeler yapılmıştır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Hanın üst katı zemin kata oranla avluya taşırılmıştır. Üst katın zemininde avludan görülen ahşap motifli süslemeler görülmektedir (Şekil 4. 480). Ana girişin üzerindeki üçgen alınlıklı bölüm cepheden öne çıkarılmıştır. Bu cephe taş kaplıdır (Şekil 4. 479). Ortasında yuvarlak kemerli kapı ve iki yanında daha dar yuvarlak kemerli pencereler yer almaktadır. Yuvarlak kemerli kapı balkona açılmaktadır. Dökme demir konsollarla taşınmaktadır. Balkonun altında ay yıldız ve zeytin motifleri vardır. Kapı ve pencerelerin üzerindeki kemerlerin kilit taşları belirginleştirilmiştir (Şekil 4. 482). Üçgen alınlığın altında yapının tadilat tarihi hakkında bilgi veren mermer bir kitabe yer almaktadır (Şekil 4. 483).

Tablo 4.174 Kemahlı Han

KEMAHLI HAN	**KATALOG NO:** 46.3
 Şekil 4.483 Kemahlı Han güney cephesinde yer alan alıklık ve kitabesi, 2022 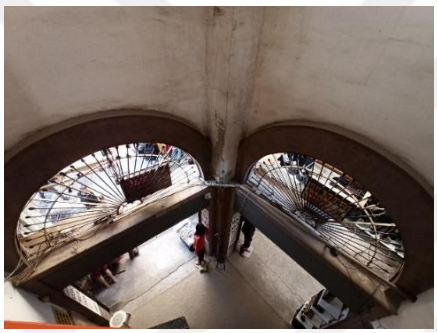 **Şekil 4.484** Kemahlı Han kuzey ve batı cephesine açılan kapılar, 2022 **Şekil 4.485** Kemahlı Han güney cephesi (Ersoy,1991)	Hanın pencerelerinin bazıları dikdörtgen formunda ve taş sövelidir (Şekil 4. 481). Ana giriş cephesinin haricinde hanın kuzey ve batı cephesinde kemerli giriş kapıları yer alırken (Şekil 4. 484) batı cephesinde üçgen alınlık ve balkon yer almaktadır (Şekil 4. 481).

Tablo 4.175 Bayındır Öşür Han

<table>
<tr><td colspan="2">BAYINDIR ÖŞÜR HAN</td><td>KATALOG NO: 47.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1869</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 142/1231 A.C/7</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Hacıibrahim Mahallesi, Baştaş Caddesi, No: 23 / Bayındır</td><td>Mevcut İşlevi: Bayındır Kent Müzesi</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.486 Öşür Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

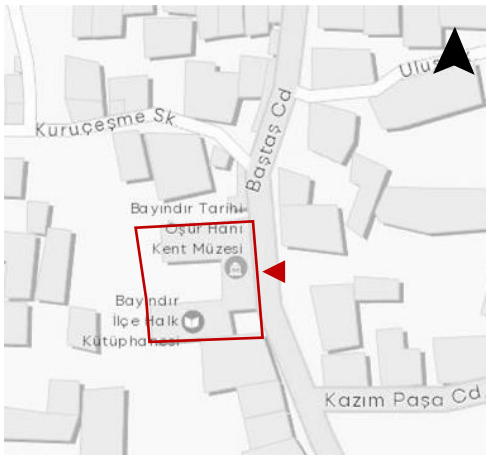

Şekil 4.487 Öşür Han vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Öşür Han Bayındır'ın Hacıibrahim Mahallesi Baştaş Caddesi üzerinde 142 ada 7 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.486).

Öşür Han 1869 yılında inşa edildiği düşünülmektedir. Hanın giriş kapısının kemerindeki kilit taşında 1869 yazmaktadır. Yaptıran kişi ise Rum Hacı Save Efendi'dir (Sevin,2005).

1929 yılından 1975 yılına kadar Tekel Genel Müdürlüğü tarafından kullanılan yapı Eski Tekel Han olarak da bilinmektedir. 1985,1992 ve 2009 yıllarında alınan kararlarla tescillenmiştir (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).

Han 1981 ve 2009 yıllarında onarım geçirmiştir. 1981 yılındaki onarımından sonra hayvan derilerinin saklandığı depo olarak kullanılmıştır. Daha sonrasında işlevsiz kalmıştır.

2009 yılında ise restorasyon projesi</td></tr>
</table>

Tablo 4.176 Bayındır Öşür Han

BAYINDIR ÖŞÜR HAN	**KATALOG NO:** 47.2
 Şekil 4.488 Öşür Han batı cephesi ana girişi, 2022 **Şekil 4.489** Öşür Han avlusu, 2022 **Şekil 4.490** Öşür Han ‘‘L’’ planlı bölümü, 2022	hazırlanan hana Tarihi Kentler Birliği tarafından 2010 yılında uygulama ödülü verilmiştir. 2011 yılında restorasyonu bittikten sonra kent müzesi olarak kullanıma açılmıştır (Tarihi Kentler Birliği, 2011). Günümüzde Bayındır Kent Müzesi ve müzeye ait kütüphane olarak kullanılmaktadır. **Plan ve Kütle Özellikleri:** Öşür Han kaba yonu taş, tuğla ve kesme taş kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Ortada bir avlu etrafında şekillenen hanın zemin katı U planlıdır. Avlunun güneyinde tek katlı dört mekândan (Şekil 4.493) oluşan dikdörtgen planlı kısmı yer alırken kuzeyinde ve doğusunda L planlı iki katlı kısmı bulunmaktadır (Şekil 4.490). Avlunun batısını ise yan parselle arasında bulunan bahçe duvarı sınırlandırmaktadır. Hanın giriş kapısı ve avlu arasında yarı açık alan bulunmaktadır. Bu alanın üst katı avluya bakan iki kemer ve bu kemerlerin ortasında taşıyıcı olarak sütun bulunmaktadır (Şekil 4.494)

Tablo 4.177 Bayındır Öşür Han

BAYINDIR ÖŞÜR HAN	**KATALOG NO:** 47.3
 Şekil 4.491 Öşür Han giriş ile avlu arasındaki kemerli geçiş, 2022 **Şekil 4.492** Öşür Han kapıları ve pencereleri, 2022	Alt katlar depo ve ambar olarak kullanılırken üst katta tüccarların konaklama ve idare mekanları bulunmaktaydı (Sevin,2005). Ahşap konstrüksiyonlu kırma çatı üzeri kiremit kaplı olan hanın tavan ve zemin döşemeleri ahşaptır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Hanın tüm kapı ve pencereleri dikdörtgen formdadır ve taş söveleri bulunmaktadır. Sövelerin üzerinde tuğlaların dik yerleştirilmesiyle oluşturulan hafifletme kemerleri vardır. Pencereler ahşap çerçeveye sahipken hanın avluya bakan kapılarının bazıları ahşap bazıları ise demirdir. Üst kat pencerelerinin üzerinde hanın tüm cepheleri boyunca devam eden tuğla silme yer almaktadır. Ana giriş kapısı yuvarlak kemerlidir ve kapının kanatları demirdendir. Ayrıca kapının kuzu kapısı da mevcuttur. Doğu cephesindeki ve avluya bakan alt kat pencerelerinin demir kepenkleri bulunmaktadır. Üst kat pencerelerinin üzerinde demir gölgelikler vardır (Şekil 4.492).

Tablo 4.178 Bayındır Öşür Han

BAYINDIR ÖŞÜR HAN	**KATALOG NO:** 47.4

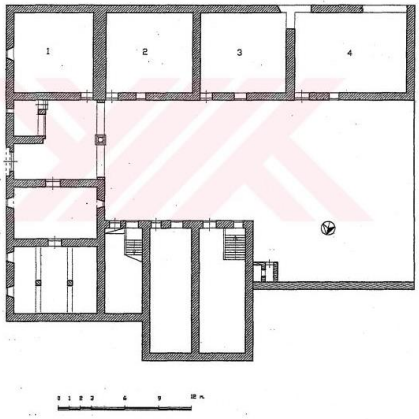

Şekil 4.493 Öşür Han zemin kat planı (Sevin,2005)

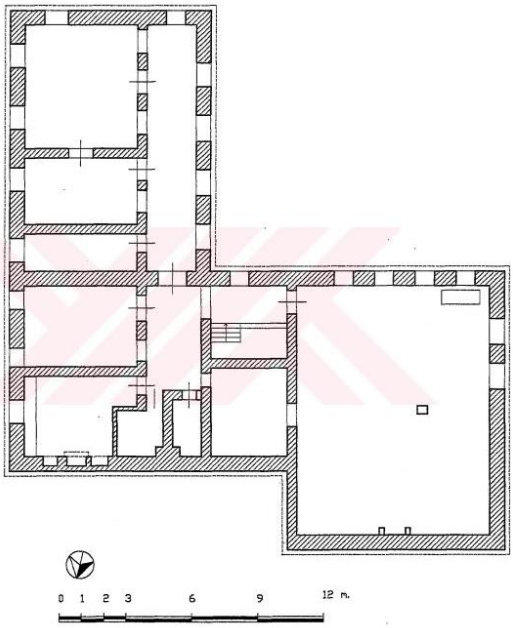

Şekil 4.494 Öşür Han üst kat planı (Sevin,2005)

Tablo 4.179 Aliağa İskele Han

<table>
<tr><td colspan="2">ALİAĞA İSKELE HAN</td><td>KATALOG NO: 48.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel:-/3/178,179</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Kültür Mahallesi, Fevzipaşa Caddesi, No:20 / Aliağa</td><td>Mevcut İşlevi: Konut</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.495 Aliağa İskele Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
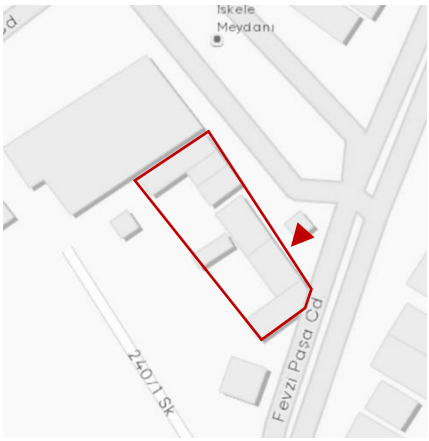

Şekil 4.496 Aliağa İskele Han vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Aliağa İskele Han, Aliağa'nın Kültür Mahallesi Fevzipaşa Caddesi üzerinde 178 ve 179 parsellerde yer almaktadır (Şekil 4.495).

19. yüzyılda inşa edilmiş olan İskele Han, Taş han olarak da bilinmektedir. Yapı han kullanımının haricinde gümrük binası, sahil güvenlik, emtia deposu, çırçır fabrikası ve hububat deposu işlevleriyle kullanılmıştır (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi).

2001 yılında tescillenen yapının kuzeydoğu kısmı ayakta kalmıştır (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi). Güneydoğu kısmı ise yıkılmış durumda olup, yıkılan kısımdaki malzemeler tekrar kullanılarak avlu içinde ekler yapılmıştır (Şekil 4.496). Günümüzde konut olarak kullanılmaktadır.</td></tr>
</table>

Tablo 4.180 Aliağa İskele Han

ALİAĞA İSKELE HAN	**KATALOG NO:** 48.2
 Şekil 4.497 Aliağa İskele Han kuzeydoğu görünüşü, 2022 **Şekil 4.498** Aliağa İskele Han doğu cephesi, 2022 **Şekil 4.499** Aliağa İskele Han kuzey cephesindeki ek yapılar, 2022 **Şekil 4.500** Aliağa İskele Han kuzey kemerli giriş cephesi, 2022	**Plan ve Kütle Özellikleri:** İskele Han avlulu ve iki katlıdır. Dikdörtgen plan şemasına sahip olan hanın günümüzde kuzeydoğu (Şekil 4.497) ve kuzeybatı kısmı ulaşmıştır. Kesme taş ve tuğla malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Hanın ahşap konstrüksiyonlu beşik çatısının üzeri Marsilya kiremit kaplıdır. Hanın avlusuna giriş kuzeydoğu cephesinden sağlanmaktadır. Yan parseldeki yapı inşa edilmeden önce kuzeybatı cephesinden de giriş bulunmaktaydı. Kuzeydoğu girişinden koridordan geçildikten sonra avluya ulaşılmaktadır. Koridorun yer döşemesi orijinal olup taş malzemedendir. Yapıya günümüze gelesiye kadar çok fazla müdahale edilmiştir (Şekil 4.499). Üst kata çıkışı avludan sağlayan betonarme merdiven eklenmiştir. Hanın yıkılan kısımlarının taşları kullanılarak han içine yeni mekanlar yapılmıştır (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi).

Tablo 4.181 Aliağa İskele Han

ALİAĞA İSKELE HAN	**KATALOG NO:** 48.3
 Şekil 4.501 Aliağa İskele Han doğu cephesindeki kapı ve pencereler, 2022 **Şekil 4.502** Aliağa İskele Han ahşap panjurlu penceresi, 2022 **Şekil 4.503** Aliağa İskele Han kemerli giriş kapısı ve üst kat pencereleri, 2022	**Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Hanın kapı ve pencereleri dikdörtgen formlu ve ahşaptır. Etrafında taş söveleri bulunan kapı ve pencerelerin üzerinde tuğladan hafifletme kemerleri yer almaktadır. Bazı pencerelerde ahşap panjurlar bulunmaktadır (Şekil 4.502). Çatının altında taş saçak yer almaktadır. Kapı ve pençelerinin bazıları genişletilip, ihtiyaç duyulan bazı mekanlara da yeni pencereler açılmıştır (Şekil 4.501). Hanın ana girişi olarak kullanılan kuzeydoğu cephesindeki kapı yuvarlak kemerlidir (Şekil 4.500). Etrafında kesme taştan dikdörtgen sövesi bulunmaktadır. Kapının üzerinde tuğladan hafifletme kemeri yer almaktadır (Şekil 4.503).

Tablo 4.182 Menemen Tarihi Han

<table>
<tr><td colspan="2">MENEMEN TARİHİ HAN</td><td>KATALOG NO: 49.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1919</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 14/K18D42D4A/40</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: -</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Camiikebir Mahallesi, Ziya Gökalp Caddesi / Menemen</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.504 Menemen Tarihi Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.505 Menemen Tarihi Han vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Menemen Tarihi Han, Menemen'in Camiikebir Mahallesi Ziya Gökalp Caddesi üzerinde 14 ada 40 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.504, Şekil 4.505).
Hanın kervanların konaklama ve depolama amacıyla kullanıldığı düşünülmektedir.
Günümüzde harabe halde olan han kullanılmamaktadır.
Giriş kapısının sövesinin üst kısmındaki kilit taşında Hicri 1338 (Miladi 1919) tarihi yer almaktadır. Bundan dolayı hanın 1919 yılında inşa edildiği düşünülmektedir.
Plan ve Kütle Özellikleri:
Han iki katlıdır ve taş malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir.</td></tr>
</table>

Tablo 4.183 Menemen Tarihi Han

MENEMEN TARİHİ HAN	**KATALOG NO:** 49.2
 Şekil 4.506 Menemen Tarihi Han kuzey ve doğu cephesi, 2022 **Şekil 4.507** Menemen Tarihi Han güney cephesi, 2022 **Şekil 4.508** Menemen Tarihi Han doğu cephesi, 2022	Hanın cadde üzerinde yer alan girişi (Şekil 4.506) avludan önce koridora açılmaktadır. Girişteki koridorun iki yanında mekanlar bulunmaktadır. Sağ taraftaki mekânda bulunan merdivenle üst kata çıkılmaktadır. Üst katta odaların açıldığı avlu etrafında yer alan koridor bulunmaktadır. Üzeri açık olan avluya açılan mekanlar günümüze ulaşmamıştır. Hanın kırma çatısı vardır ve çatının üzeri kiremit kaplıdır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Hanın ana giriş kapısı güney cephesinden sağlanmaktadır. Ana giriş kapısı cephenin ortasındadır. Girişin bir yanında iki pencere yer alırken diğer tarafta bir kapı daha yer almaktadır. Kapılar zaman içerisinde değişikliklere uğramıştır (Şekil 4.508). Giriş kapısının etrafında kesme taştan söve yer almaktadır. Kapının üst kısmındaki söve dendan şeklindedir. Ortasında yer alan kilit taşın üzerinde Hicri 1380 yazısı bulunmaktadır (Şekil 4.511).

Tablo 4.184 Menemen Tarihi Han

MENEMEN TARİHİ HAN	**KATALOG NO:** 49.3
 Şekil 4.509 Menemen Tarihi Han penceresi, 2022 **Şekil 4.510** Menemen Tarihi Han giirş kapısı, 2022 **Şekil 4.511** Menemen Tarihi Han giriş kapısı üzerindeki dendanlı söve, 2022	Ana giriş kapısı günümüzde ahşaptır ve kuzu kapısı bulunmaktadır. Kuzu kapının malzemesi demirdir. Kuzu kapının olduğu kısmın orijinal olduğu düşünülmektedir. Kapıların üzerinde metal malzemeden gölgelikler bulunmaktadır (Şekil 4.510). Yapının pencereleri dikdörtgen formundadır. Bazı pencerelerin demir kepenkleri günümüze kadar ulaşmıştır. Sövelerin üzerinde tuğladan hafifletme kemerleri yer almaktadır (Şekil 4.509). Üst katta yer alan pencereler sac ile kapatılmıştır.

Tablo 4.185 Ödemiş Keçecizade Han

<table>
<tr><td colspan="2">ÖDEMİŞ KEÇECİZADE HANI</td><td>KATALOG NO: 50.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 158/17/8</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Emmioğlu Mahallesi, Hacı Sadık Caddesi, No:18 / Ödemiş</td><td>Mevcut İşlevi: Ödemiş Yıldız Kent Arşivi ve Müzesi</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.512 Ödemiş Keçecizade Hanı hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

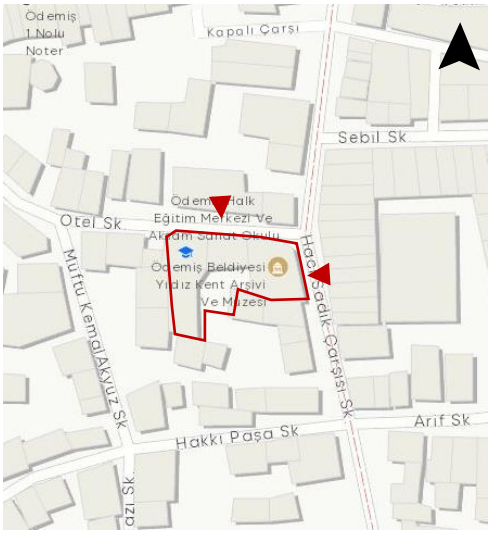

Şekil 4.513 Ödemiş Keçecizade Hanı vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Keçecizade Han Ödemiş'in Emmioğlu Mahallesi Hacı Sadık Caddesi üzerinde 158 ada 8 parselde yer almaktadır (Şekil 4.512, Şekil 4.513).

19. yüzyılın sonunda inşa edildiği düşünülen hanın doğusunda Hacı Sadık Hanı, kuzeyinde ise Tuzcu Hanı yer almaktadır. Handa tüccarların konakladığı mekanlar ve dükkanlar yer almaktaydı.

Keçeci (zade) Hanı 1926 yılında bir kısmı yıktırılarak, kuzey cephesi ve avlusunun bir bölümüne Yıldız Oteli inşa edilmiştir (Başaranbilek,2003).

2006 yılında Ödemiş Belediyesi tarafından kamulaştırıldıktan sonra Yıldız Hanı ve Oteli 2009 yılında restore edilerek Ödemiş Belediyesi Yıldız Kent Arşivi ve Müzesi'ne (ÖYKAM) dönüştürülmüştür. Müze 2012 yılında kullanıma açılmıştır.</td></tr>
</table>

Tablo 4.186 Ödemiş Keçecizade Han

ÖDEMİŞ KEÇECİZADE HANI	**KATALOG NO:** 50.2
 Şekil 4.514 Ödemiş Keçecizade Hanı kuzey cephesi, 2022 **Şekil 4.515** Ödemiş Keçecizade Hanı Yıldız Oteli, 2022 **Şekil 4.516** Ödemiş Keçecizade Hanı avlunun kuzey ve batısında yer alan mekanlar, 2022	Müze içerisinde hanın ayakta kalan kısımları depo odaları, hediyelik eşya reyonu, süreli tematik sergi odaları olarak düzenlenmiştir. Yıldız Oteli ve Keçecizade Han'ı birlikte tescillenmiştir. ''Keçecizade'' isminin Ödemiş'in yerli ailelerinden olan Keçeciler ile bağlantılı olduğu düşünülmektedir (Başaranbilek,2003). **Plan ve Kütle Özellikleri:** Hanın avlusu havuzlu ve zemini taş döşemeliydi. Revaklı odaların çevrelediği iki katlı ahşap-bağdadi olan han dikdörtgen planlıydı (Şekil 4.516). Yan girişin taşlığında arsanın çıkıntılı kısmına gelindiğinde hayvan ahırları, yem depoları, seyis barınakları olduğu düşünülen mekanlardır (Şekil 4.514) (Başaranbilek,2003). Avluya bakan iç köşelerde, ahşap merdivenler bulunmaktadır. Bu merdivenlerle çıkılan revakların çapraz çatkı korkulukları yer almaktadır. Revak aynı zamanda ahşap sütunlar ile taşınmaktadır. Bu sütunların ahşap başlıkları mevcuttur ve sütunlar

Tablo 4.187 Ödemiş Keçecizade Han

ÖDEMİŞ KEÇECİZADE HANI	**KATALOG NO:** 50.3
 Şekil 4.517 Ödemiş Keçecizade Hanı avlusu, 2022 **Şekil 4.518** Ödemiş Keçecizade Hanı üst kat iç mekanı, 2022 **Şekil 4.519** Ödemiş Keçecizade Hanı üst kat koridoru, 2022	kemerler oluşturmaktadır (Şekil 4.519). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Orta avluya açılan ahşap revaklı zemin katında ve açık sofalı üst katında ki mekanların bir penceresi ve kapısı olacak şekilde avluya bakan cephesi oluşturulmuştur (Şekil 4.517) (Başaranbilek,2003). Kapı ve pencereler ahşap malzemeden yapılmıştır. Yapının ana cephesi Yıldız Otelinin giriş kısmını oluşturmaktadır (Şekil 4.515).

Tablo 4.188 Ödemiş Tuzcu Han

<table>
<tr><td colspan="2">ÖDEMİŞ TUZCU HANI</td><td>KATALOG NO: 51.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 259/17/141</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: -</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Emmioğlu Mahallesi, Hacı Sadık Caddesi/ Ödemiş</td><td>Mevcut İşlevi: Eğlence Mekânı</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.520 Ödemiş Tuzcu Hanı hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.521 Ödemiş Tuzcu Hanı vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Ödemiş Tuzcu Han Ödemiş’in Emmioğlu Mahallesi, Hacı Sadık Caddesi üzerinde 259 ada 141 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.520, Şekil 4.521)
Halk arasında Rum asıllı Canko’ya ait olduğu söylenen han daha sonra el değiştirmiştir. Hayvan ve tuz ticaretinde kullanıldığı düşünülmektedir. Tuzcu adının buradan geldiği düşünülmektedir.
Günümüzde eğlence mekânı olarak kullanılmaktadır.
Plan ve Kütle Özellikleri:
Taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Avlulu plan şemasına sahip olan hanın giriş kapısı ve avlu arasında koridor ve bu koridorun iki yanında mekanlar yer almaktadır.
2 katlı olan hanın çatısı ahşap konstrüksiyonludur. Kırma çatısının</td></tr>
</table>

Tablo 4.189 Ödemiş Tuzcu Han

ÖDEMİŞ TUZCU HANI	**KATALOG NO:** 51.2
 Şekil 4.522 Ödemiş Tuzcu Hanı doğu cephesi, 2022 **Şekil 4.523** Ödemiş Tuzcu Hanı giriş kapısı ve pencereleri, 2022 **Şekil 4.524** Ödemiş Tuzcu Hanı ahşap çatısı, 2022	üzeri kiremit kaplıdır. Günümüze doğu cephesindeki ‘’L’’ planlı kısmı mevcuttur. Koridorun ve iç mekanların tavanları ahşap kaplıdır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Çatının saçaklarının ahşap kaplaması doğu cephesinde görülmektedir (Şekil 4.524). Üst katta dikdörtgen pencereler yer almaktadır. Hanın ana giriş kapısı çift kanatlı ve ahşaptır (Şekil 4.523). Hanın cephesi sıvalı ve boyanmıştır. Daha sonraki zamanlarda cepheye kapılar eklenmiştir (Şekil 4.522).

Tablo 4.190 Bergama Katır Han

<table>
<tr><td colspan="2">BERGAMA KATIR HAN</td><td>KATALOG NO: 52.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1858</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 304/20L-1D/5</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Barbaros Mahallesi, Mermer Direkler Caddesi / Bergama</td><td>Mevcut İşlevi: Kahvehane</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.525 Bergama Katır Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.526 Bergama Katır Han vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Bergama Katır Han Bergama’nın Barbaros Mahallesi Mermer Direkler Caddesi üzerinde 304 ada 5 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.525, Şekil 4.526).
Hanın giriş kapısı üzerindeki kitabede Hicri 1274 Miladi 1858 tarihinde Karaosmanoğlu ailesinde Ömer Bey tarafından yaptırıldığı ifade edilmektedir (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi).
1984,1993 ve 2001 yıllarında alınan kararlarla tescillenmiştir (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi). Günümüze hanın giriş kapısı ve girişin yanında yer alan mekân ulaşmıştır. Han kahvehane olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.527, Şekil 4.528).
Plan ve Kütle Özellikleri:
Taş ve tuğla malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir.</td></tr>
</table>

Tablo 4.191 Bergama Katır Han

BERGAMA KATIR HAN	**KATALOG NO:** 52.2
 Şekil 4.527 Bergama Katır Han güney cephesi, 2022 **Şekil 4.528** Bergama Katır Han girişin yanında yer alan ticari mekanlar, 2022 **Şekil 4.529** Bergama Katır Han girişi ve günümüzde kahve olarak kullanılan mekan, 2022	Ahşap strüktürlü çatısı bulunmaktadır (Şekil 4.530). Ahşap taşıyıcılar görünmektedir. Çatısının üzeri kiremit kaplıdır. Hanın avlusu bulunmaktadır ve tek katlıdır. Avluya açılan mekanlardan yalnızca kahvehane günümüze ulaşmıştır. Giriş kapısı ve avlu arasında geçit bulunmaktadır (Şekil 4.531). Giriş kapısından girildikten sonra geçit ve avlu arasında da kemerli bir geçiş yer almaktadır (Şekil 4.529). Hana birçok tadilat ve ilaveler yapılmıştır. Hanın mirasçıları arasında paylaşılarak bölünmüştür. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Hanın yuvarlak kemerli, taş söveli giriş kapısının dışında orijinal bir özelliği kalmamıştır. Kapısının üzerinde yapının kitabesi bulunmuştur. Hanın kapısı çift kanatlı ve ahşap malzemedendir (Şekil 4.532). Hanın cephesi boyunca ticari amaçlı kullanılan dükkanlar yer almaktadır (Şekil 4.528).

Tablo 4.192 Bergama Katır Han

BERGAMA KATIR HAN	**KATALOG NO:** 52.3
 Şekil 4.530 Bergama Katır Han çatısı, 2022 **Şekil 4.531** Bergama Katır Han giriş ve avlu arasında yer alan koridor, 2022	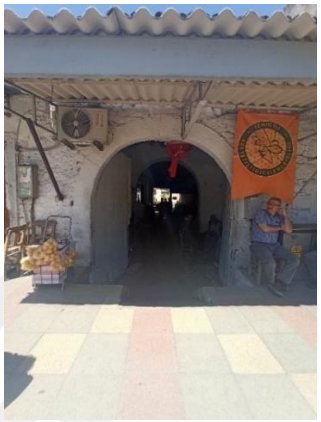 **Şekil 4.532** Bergama Katır Han giriş kapısı, 2022

Tablo 4.193 Kınık Abdurrahman Han

<table>
<tr><td colspan="2">KINIK ABDURRAHMAN HAN</td><td>KATALOG NO: 53.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 60/29K2b/20</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Han</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Aşağı Mahalle, Uzun Çarşı Cami Caddesi/ Kınık</td><td>Mevcut İşlevi: Girişteki dükkân Kahvehane, bir kısmı kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.533 Kınık Abdurrahman Han hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.534 Kınık Abdurrahman Han vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Kınık Abdurrahman Han Kınık'ın Aşağı Mahallesi Uzun Çarşı Cami Caddesi üzerinde 60 ada 20 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.533, Şekil 4.534). 2005 yılında tescillenen hanın giriş kapısı ve iki yanında dışarıya açılan dükkanlar günümüze ulaşmıştır (Şekil 4.535, Şekil 4.539) (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi). Avluya bakan dükkanlar yıkılmıştır (Şekil 4.537).

Plan ve Kütle Özellikleri:

Kesme taş kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Avlulu plan şemasına sahip han tek katlıdır. Hanın çatısı ahşap konstrüksiyonludur.

Cephe ve Süsleme Özellikleri:

Giriş kapısı yuvarlak kemerli ve taş sövelidir (Şekil 4.538). Dükkanların cephe hizasından geriye çekilerek giriş kapısının önünde yarı açık mekân oluşmuştur. Dükkanların kapı ve pencereleri ahşaptır (Şekil 4.540).</td></tr>
</table>

Tablo 4.194 Kınık Abdurrahman Han

KINIK ABDURRAHMAN HAN	**KATALOG NO:** 53.2

Şekil 4.535 Kınık Abdurrahman Han doğu cephesi, 2022

Şekil 4.536 Kınık Abdurrahman Han günümüze ulaşmış mekanlar, 2022

Şekil 4.537 Kınık Abdurrahman Han avlusu, 2022

Şekil 4.538 Kınık Abdurrahman Han giriş kapısı kemeri ve üst örtüsü, 2022

Şekil 4.539 Kınık Abdurrahman Han avluda yer alan günümüze ulaşmış mekanlar, 2022

Şekil 4.540 Kınık Abdurrahman Han giriş kapısı, 2022

4.4 Endüstri Yapıları Kataloğu

19. yüzyılın başlarına bakıldığında tarıma dayalı ekonomiye sahip olan İzmir'de el işçiliğine dayalı bir üretim söz konusuydu. Sanayi devrimi sonrasında hammadde ve pazar arayışında olan Avrupalı tüccarların isteklerini karşılayabilecek potansiyeldeydi. Yapılan ticaret anlaşmaları, imtiyazlar, gümrük vergilerinde yapılan indirimler ile yabancı tüccarların etkinliği 19. Yüzyılın ikinci yarısı itibariyle önemli bir gelişme göstermiştir. Geleneksel üretimi devam ettiren iş alanları ve yerli tüccarlar etkinliğini kaybetmiştir (Martal,1992).

Yaşanan gelişmeler ile 19. Yüzyılda ve 20. Yüzyıl başında çok sayıda zeytinyağı, kumaş boyama, çırçır, tahta kasa, un, sabun, iplik fabrikası kurulmuştur. Sektör bazında bakıldığında ise deri, gıda, kimya, madeni eşya gibi çok farklı sektörlerde üretim ve ticaret faaliyetleri gerçekleştirildiği bilinmektedir (Barbaros,1995). Bu alanlarda yabancı tüccarların önemli bir yeri vardı. Yerli ticaretin ve sanayinin güçlenmesi için devlet destekli İzmir Kâğıt Fabrikası gibi fabrikalar kurulmuştur fakat istenilen seviyeye getirilememiştir ve kapatılmıştır (Baykara, 2001).

Artan endüstri faaliyetleri ile liman, ulaşım, depo, fabrika gibi yapılara ihtiyaç duyulmuştur. Geleneksel malzeme ve yapım yöntemleri kullanılarak inşa edilen bu yapılara dökme demir gibi dönemin yapı malzemelerinin varlığı da görülmeye başlanmıştır (Eyüce,1999). Yapılar neoklasik tarzda inşa edilmiştir ve mekânsal ihtiyaçlar ön planda tutulmuştur (Çıkış,1999).

19. yüzyılda önemli bir ivme yakalayan İzmir 20. Yüzyıl başında yaşanan savaşlar ve ekonomik zorluklar sebebi ile düşüşe geçmiştir. 1913-1915 yılları arasında yapılan endüstri sayımlarında Osmanlı devleti sınırları içerisinde 282 işletme tespit edilmiştir. 155'i İstanbul da yer alırken 62'si İzmir'de bulunmaktaydı. 19. Yüzyıldaki parlak dönemini kaybetmiş olsa da 20. Yüzyıl başına gelindiğinde endüstriyel üretim açısından Osmanlı'nın önemli 2. kentidir (Karadağ,2000).

Merkez kazada Darağaç bölgesinde faaliyet gösteren endüstri yapılarının sayısı Urla, Bergama, Bayındır, Ödemiş, Tire gibi çevre kazalarda demiryolu ve denizyolundaki gelişmeler ile sayıları artmıştır.

Tez çalışması kapsamında 40 endüstri yapısı incelenmiştir (Harita 4.7). Merkez ve çevre kazalarda yer alan bu yapıların çok fazla çeşitte üretim yapılmaktaydı. Ürün

çeşitliliğinin temeli İzmir vilayetinin verimli topraklarda bulunmasıdır. Bu da gösteriyor ki tarıma dayalı ekonomisi 20. Yüzyılın başında devam etmiştir. Endüstri yapılarına bakıldığında depolama amacıyla kullanılan ve üretim yapılan tek fabrika yapıları veya fabrika yerleşkeleri incelenmiştir.

Tablo 4.195 Endüstri yapıları tipleri

Depo	**Fabrika**	**Fabrika Yerleşkesi**
Tekel Tütün Deposu	Eski Un Fabrikası	**Havagazı Fabrikası***
Bergama Tütün Deposu	Tuzakoğlu Un Fabrikası	**Bomonti Nektar Bira Fabrikası***
Bergama Palamut Deposu	Tariş Alkol Fabrikası	**Halkapınar Su Fabrikası***
Urla Depo Yapısı	Kiremit Fabrikası	**Şark Sanayi***
Sydney La Fontaine Halı Deposu*	Tire Un Değirmeni	**Tekel Sigara Fabrikası***
Urla Üzüm Deposu	Selçuk Tekel Binası	Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası
	Bergama Eski Çırçır Fabrikası	Bayındır Çırçır Fabrikası
	Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası	Konak Zeytinyağı Fabrikası
	Politi Şarap Fabrikası	Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası
	Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası	Bayındır Zeytinyağı Fabrikası
	Urla Sabun Fabrikası	Olivos Zeytinyağı Fabrikası
	Bergama Tabakhanesi	Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1
	Şirince Zeytinyağı Fabrikası	**Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2***
	Urla Yağhanesi	Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası
	Urla Zeytinyağı Fabrikası	Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1
	Alaçatı Yağhanesi	Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3
	Konak Çırçır Fabrikası	
	Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2	
***Dönemin Yabancı yatırımcılarına (Avrupalı tüccarlarına) ait tespit edilen endüstri yapıları**		

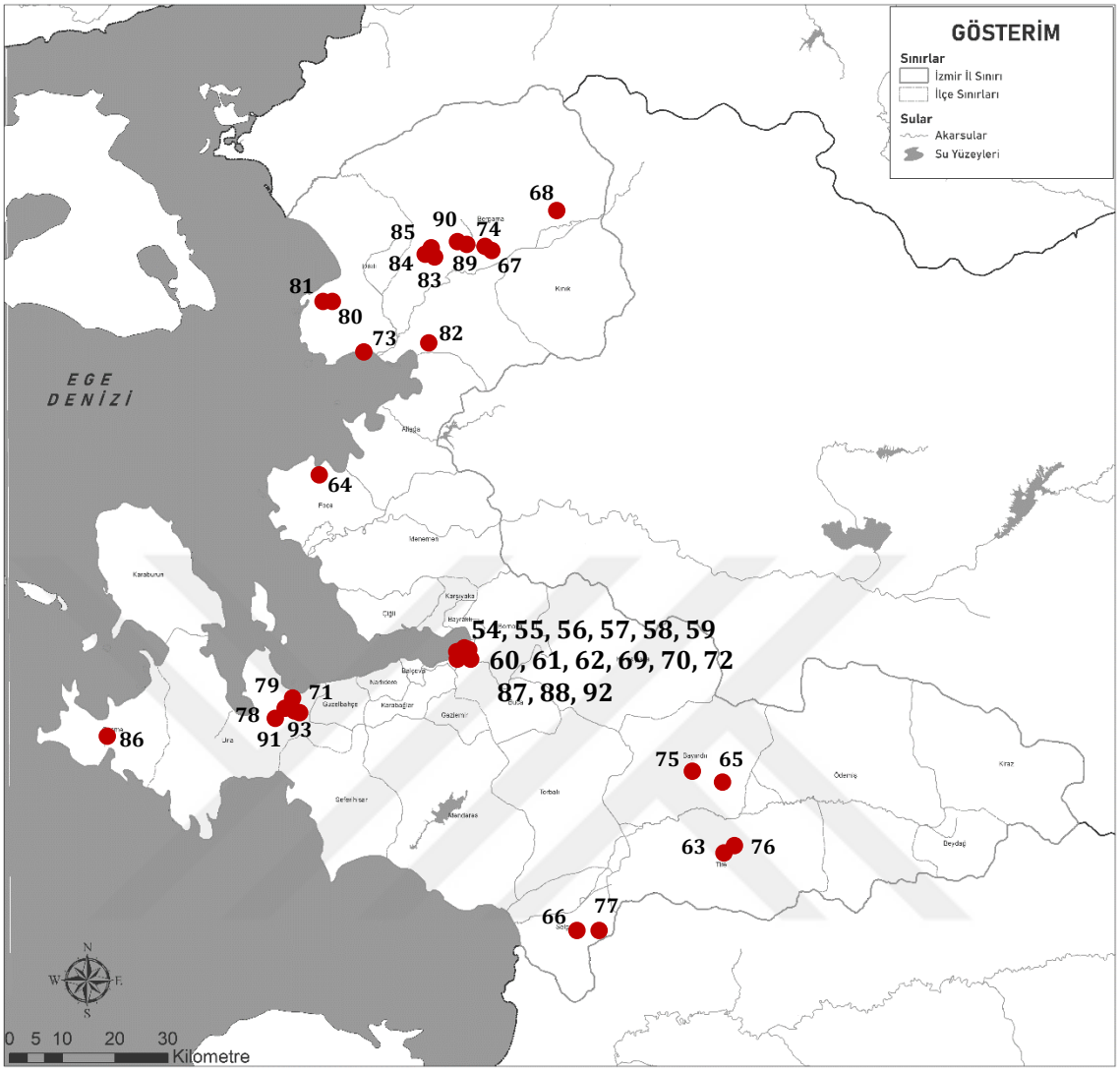

Harita 4.7 Endüstri yapılarının konumunu gösteren harita

Tablo 4.196 Havagazı Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">HAVAGAZI FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 54.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1867</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 3535/-/44</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Havagazı Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Umurbey Mahallesi, Liman Caddesi / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Merkezi</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.541 Havagazı Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
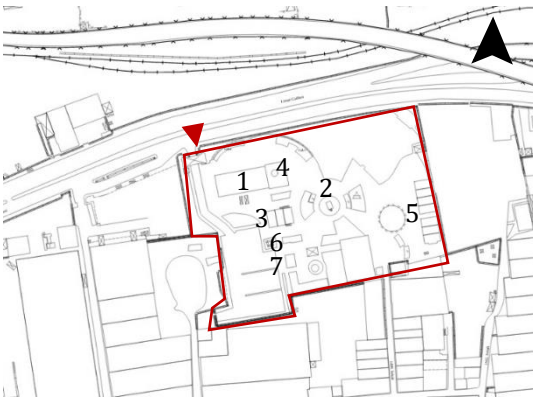
Şekil 4.542 Havagazı Fabrikası vaziyet planı (1- dökümhaane, 2- su deposu, 3- makine dairesi, 4- baca, 5-atölyeler, 6- idari bina, 7- laboratuvar) (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Havagazı Fabrikası Konak'ın Umurbey Mahallesi Liman Caddesi üzerinde 3535 ada 44 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.541).

Havagazı imtiyazı için girişimler Fransızlar ile başlasa da ilk imtiyazı 1859 yılında İngiliz A. Edwards almıştır. Fabrikanın inşasına 1862 yılında başlanıp 1867 yılında tamamlanmıştır (Kurt,2012). Fabrikanın içerisindeki teçhizatlar İngiltere ve Almanya'dan getirilmiştir. 1907 ve 1913 yılları arasında fabrikada yenilemeler yapılmıştır (Kurt,2012). 1935 yılında belediye tarafından devralınan fabrika 1940 yılında onarım geçirdikten sonra 1994 yılına kadar kullanılmıştır. Fabrikanın içerisindeki teçhizat Rahmi Koç Sanayi Müzesi'ne sergilenmesi için verilmiştir (Şimşek,2006).

1998 yılında alınan kararla fabrika yerleşkesi tescillemiştir. 2008 yılında restorasyonu gerçekleşen yerleşke</td></tr>
</table>

Tablo 4.197 Havagazı Fabrikası

HAVAGAZI FABRİKASI	**KATALOG NO:** 54.2
 Şekil 4.543 Havagazı Fabrikası dökümhanesi, 2022 **Şekil 4.544** Havagazı Fabrikası makine dairesi, 2022 **Şekil 4.545** Havagazı Fabrikası dökümhanesi iç mekanı, 2022	2009 yılından günümüze Tarihi Havagazı Kültür Merkezi olarak kullanılmaktadır (İzmir 1 No'lu KVKBK arşivi). Fabrika yerleşkesi içerisinde dökümhane, makine dairesi, idari bina, laboratuvar, atölyeler, baca ve su deposu yer almaktadır (Şekil 4.542, Şekil 4.553). **Plan ve Kütle Özellikleri:** Dökümhane binası dikdörtgen planlı ve tek katlıdır. Taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. İç mekânda dökme demirden yapılmış teçhizat bulunmaktadır. Beşik çatı üzeri kiremit kaplıdır ve simetrik iki noktada çatıda yükseltilerek oluşturulmuş ışıklık vardır (Şekil 4.545, Şekil 4.543). Fabrika yerleşkesinin içerisinde dökümhanenin yanında yuvarlak planlı ateş tuğlasından baca yer almaktadır. Makine dairesi dikdörtgen planlı ve tek katlıdır. Üç adet dikdörtgen hacimden oluşmaktadır. Beşik çatısının üzeri kiremit kaplıdır (Şekil 4.544). Su deposu taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Üzerinde depolama hacmi yer almaktadır (Şekil 4.551).

Tablo 4.198 Havagazı Fabrikası

HAVAGAZI FABRİKASI	**KATALOG NO:** 54.3
 Şekil 4.546 Havagazı Fabrikası idari binası, 2022 **Şekil 4.547** Havagazı Fabrikası laboratuvarı, 2022 **Şekil 4.548** Havagazı Fabrikası dökümhanesi güney cephesi, 2022 **Şekil 4.549** Havagazı Fabrikası atölyesi, 2022	İdari bina taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. İki katlıdır ve beşik çatısının üzeri kiremit kaplıdır (Şekil 4.546). Laboratuvar yapısı dikdörtgen planlıdır. Taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Atölye yapıları dikdörtgen formlu, zemin üstü bir kattan oluşmaktadır. Taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Yapı iki bloktan oluşmaktadır ve biri 3 dikdörtgen mekâna sahipken diğeri 4 dikdörtgen mekâna sahiptir. Mekanların üzeri ahşap konstrüksiyonlu beşik çatı ile örtülmüştür. Çatıların üzeri kiremit kaplıdır (Şekil 4.549). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Dökümhane yapısının kuzey ve güney cephelerinde kapı ve pencereler bulunurken doğu ve batı cephelerinde açıklık bulunmamaktadır. Taş söveli ve bitişik üçlü ve dörtlü yuvarlak kemerli pencereler yer almaktadır. Yuvarlak kemerli kapıların üzerinde tuğladan hafifletme kemerleri vardır. Yapının köşeleri düzgün kesme taş ile belirginleştirilmiştir (Şekil 4.548).

Tablo 4.199 Havagazı Fabrikası

HAVAGAZI FABRİKASI	**KATALOG NO:** 54.4
 Şekil 4.550 Havagazı Fabrikası bacası, 2022 **Şekil 4.551** Havagazı Fabrikası su deposu, 2022 **Şekil 4.552** Havagazı Fabrikası atölyesi ve yemekhanesi, 2022	İdari binanın köşelerinde tuğla kullanılarak belirginleştirilmiştir. Doğu cephesinde giriş kapısı ve üzerinde basık kemerli tuğla söveli pencereler yer almaktadır. Su deposunun kuzey ve batı cephelerinde kapı ve pencereleri bulunmaktadır (Şekil 4.551). Makine dairesinin kapı ve pencereleri kemerli ve tuğla sövelidir. Güney cephesinde 2 kapısı bulunmaktadır. Çatı altında ve etrafında tuğla silme yer almaktadır. Çatı altında dairesel formlu pencereler vardır (Şekil 4.544). Laboratuvar yapısının kuzey cephesinde tuğla söveli basık kemerli 2 penceresi yer almaktadır. Yapının köşeleri tuğla ile belirginleştirilmiştir. Kuzey cephesinde çatı altında üçgen alınlık ortasında yuvarlak söveli pencere bulunmaktadır. Çatı altında tüm cephelerde dişli silme görülmektedir (Şekil 4.547). Atölye yapıların köşeleri tuğla kullanılarak belirginleştirilmiştir. Çatı altında tüm cepheler boyunca tuğla silme yer almaktadır. Pencere ve kapılar tuğla sövelidir (Şekil 4.552).

Tablo 4.200 Havagazı Fabrikası

HAVAGAZI FABRİKASI	**KATALOG NO:** 54.5

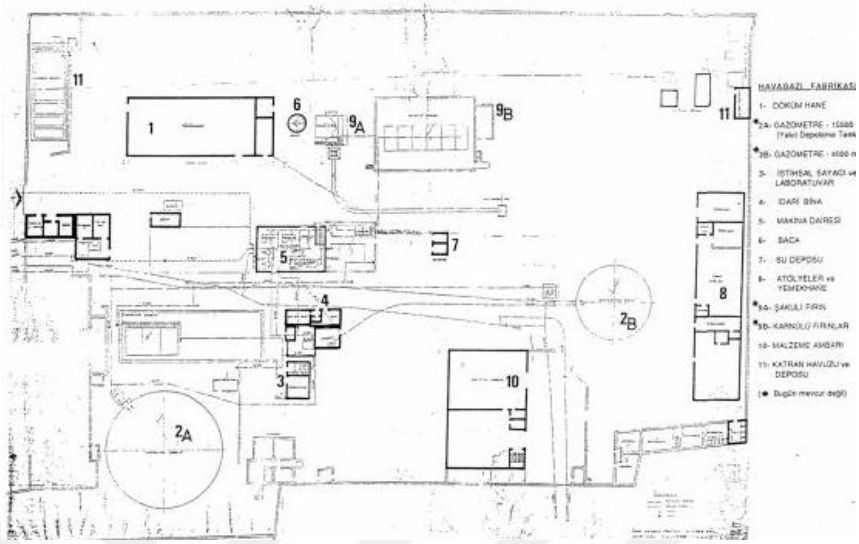

Şekil 4.553 Havagazı Fabrikası planı (Şimşek,2006)

Tablo 4.201 Eski Un Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">ESKİ UN FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 55.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1895</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 1391/287/2</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Un Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Umurbey Mahallesi, 1530 Sokak, No: 3/ Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Yaşar Müzesi</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.554 Eski Un Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.555 Eski Un Fabrikası vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Eski Un Fabrikası Konak'ın Umurbey Mahallesi 1530 Sokak üzerinde 1391 ada 2 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.554, Şekil 4.555).

Fabrika 1895 yılında inşa edilmiş olup 1913-1915 sanayi sayımlarındaki un değirmenlerinden biri olduğu düşünülmektedir (Barbaros, 1999).

Rahmi Filibeli tarafından 1920'li yıllarda satın alıp 1941 yılında ise fabrika da düzenlemeler yapmıştır. Fabrikanın yanında bulunan diğer un fabrikası ise 1954 yılında inşa edilmiştir (Gürsoy, 1993).

1998 yılında tescillenen yapı bir süre Ege Gazetesi ve Tütünbank tarafından kullanıldıktan sonra 2002 yılında restore edilerek Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı tarafından kullanılmıştır (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).</td></tr>
</table>

Tablo 4.202 Eski Un Fabrikası

ESKİ UN FABRİKASI	**KATALOG NO:** 55.2
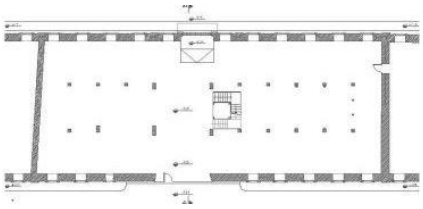 **Şekil 4.556** Eski Un Fabrikası planı(Mimar Sinan Genim Arşivi aktaran Şimşek,2006) **Şekil 4.557** Eski Un Fabrikası batı cephesi ek binası, 2022 **Şekil 4.558** Eski Un Fabrikası batı cephesinde yer alan giydirme cephe, 2022	**Plan Kütle Özellikleri:** Eski un Fabrikasının güneyde kalan bölümü dikdörtgen planlı ve zemin üstü 1 kattan oluşmaktadır (Şekil 4.556). Taş ve tuğla malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Mekânın ortasında üst kata çıkan ‘’U’’ şeklinde merdiven yer almaktadır. Üst katta döşeme ve zemin kotları özgünlüğünü onarımlarda kaybetmiştir. Yapının çatısı ahşap konstrüksiyonlu beşik çatıdır. Çatının üzeri kiremit kaplıdır. Fabrikanın yanında zemin üstü 4 katlı ve zemin üstü bir kattan oluşan kısımlar yer almaktadır. Bu bölümde kuzeydeki mekânın hizasına gelecek şekilde genişletilmiştir. Bu alanda rampa bulunmaktadır. Fabrikanın özgün bacası yıkılmıştır (Şimşek,2006). Daha sonraki zamanlarda yapılan fabrika ile güney kısmında yer alan bölüm arasına köprü eklenmiştir (Şekil 4.460).

Tablo 4.203 Eski Un Fabrikası

ESKİ UN FABRİKASI	**KATALOG NO:** 55.3
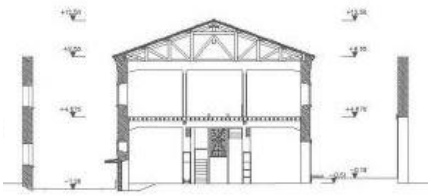 **Şekil 4.559** Eski Un Fabrikası kesiti (Mimar Sinan Genim Arşivi aktaran Şimşek, 2006) **Şekil 4.560** Eski Un Fabrikaları ve aralarındaki geçit, 2022 **Şekil 4.561** Eski Un Fabrikası kuzey cephesi, 2022	**Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Kuzey güney doğrultusunda 3 bölümden oluşan fabrika yapısının farklı yükseklikliere sahiptir. Zemin üstü 3 kattan oluşan bölüme daha sonra iki kat daha eklenmiştir. Burada batı cephesinde giydirme cephe yer almaktadır (Şekil 4.558). Fabrikanın pencereleri basık kemerli ve tuğla söveleri yer almaktadır. Çatı altlarında tüm cephelerde silme yer almaktadır. Fabrikanın köşelerinde tuğla kullanılarak belirginleştirilmiştir. Köşelerin iki yönünde tuğlalar diş oluşturacak şekilde yerleştirilerek süslemeler oluşturulmuştur. Kuzey cephesinde sonradan dikdörtgen şeklini almış geniş bir kapı bulunmaktadır. Kapının iki yanında basık kemerli tuğla söveli iki pencere yer almaktadır (Şekil 4.561). Batı cephesinin zemin üstü 2 kattan oluşan bölümünde basık kemerli tuğla söveli kapılar yer almaktadır. Bu kapıların açıldığı balkon ya da çıkmaların olduğu düşünülmektedir.

Tablo 4.204 Eski Un Fabrikası

ESKİ UN FABRİKASI	**KATALOG NO:** 55.4
 Şekil 4.562 Eski Un Fabrikaları ve aralarındaki geçit, 2022 **Şekil 4.563** Eski Un Fabrikası batı cephesi, 2022	Zemin üstü 1 kattan oluşan bölümde ise kat aralarında 3 sıra tuğladan oluşan kat arası silmeler bulunmaktadır.

Tablo 4.205 Bomonti (Nektar Bira) Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">BOMONTİ (NEKTAR BİRA) FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 56.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl Sonu</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 8505/-/1</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Bira, Şarap Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Halkapınar Mahallesi, Şehitler Caddesi, 1558 Sokak No:2 / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor (Restorasyonu devam ediyor)</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.564 Bomonti Nektar Bira Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
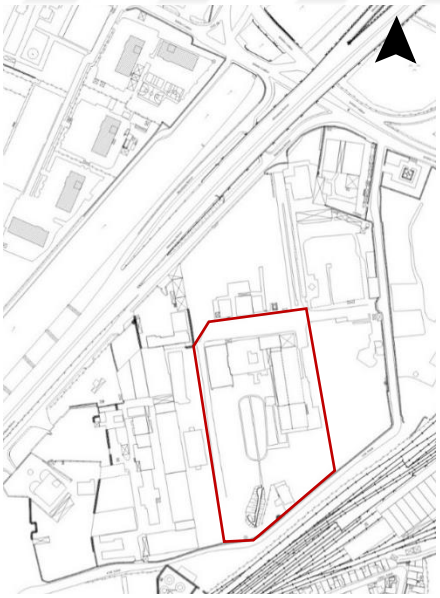
Şekil 4.565 Bomonti Nektar Bira Fabrikası vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Bomonti Nektar Bira Fabrikası Konak'ın Halkapınar Mahallesi, Şehitler Caddesi üzerinde 8505 ada 1 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.564, Şekil 4.565).

Bomonti Bira Fabrika İsviçreli Bomonti Kardeşler tarafından İstanbul'da ve İzmir'de kurulmuştur (Şekil 4.566). İzmir'deki fabrika daha sonra 1912 yılında Nektar Bira Fabrikası ile birleşerek Bomonti Nektar Bira Fabrikası olarak bilinmektedir. Cumhuriyetin ilanından sonra TEKEL idaresinin kurulmasından sonra 1928 yılında fabrika kapanmıştır. Daha sonrasında 1936 yılında tekrar açılan fabrika 2004 yılına kadar içki üretimine devam etmiştir (İzmir Endüstriyel Miras Envanteri, 2020).

Günümüzde restorasyon çalışmaları devam eden fabrikanın Mahall Bomonti projesinin kültür- sanat ve alışveriş faaliyetlerini içermesi planlanmıştır.</td></tr>
</table>

Tablo 4.206 Bomonti (Nektar Bira) Fabrikası

BOMONTİ (NEKTAR BİRA) FABRİKASI	**KATALOG NO:** 56.2
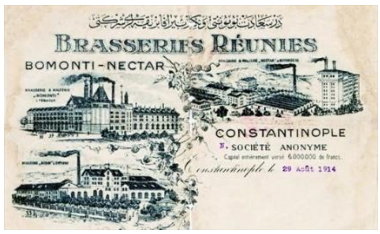 **Şekil 4.566** Bomonti Nektar Bira Fabrikaları (https://www.erolsasmaz.com/?oku=2029) **Şekil 4.567** Bomonti Nektar Bira Fabrikası doğu cephesi (Google Sokak Görüntüsü) **Şekil 4.568** Bomonti Nektar Bira Fabrikası yeni kullanım görseli (https://www.mahallbomontiizmir.com /alisveris-ve-sosyal-alanlar) **Şekil 4.569** Bomonti Nektar Bira Fabrikası bacası, 2022	**Plan ve Kütle Özellikleri:** Fabrika yerleşkesi ambar, depo, lojman, yemekhane ve yönetim birimlerinden oluşmaktadır. Bu mekanlar avlunun etrafında yer almaktadır. Günümüzde yerleşke dışarısında kalan ateş tuğlasından bacası bulunmaktadır (Şekil 4.569). Taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir (Şekil 4.567). Yapıların üst örtüsü ahşap konstrüksiyonlu beşik çatıdır. Çatının üzeri kiremit kaplıdır (Şekil 4.572). Fabrikanın bir kısmı zemin üstü iki kattan oluşmaktadır. Mahal Bomonti projesi içerisinde restorasyon yapılmıştır. Projede yer alan fabrika yapısı çarşı, kültür sanat etkinlik alanları olarak kullanılacaktır /Şekil 4.568, Şekil 4.570). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Fabrika yerleşkesinde kapı ve pencereler taş söveli ve yuvarlak kemerlidir. Sövelerin ortasında kilit taşı yer almaktadır. Fabrika yerleşkesinde duvar örgüsü cephelerden okunmaktadır. Taş

Tablo 4.207 Bomonti (Nektar Bira) Fabrikası

BOMONTİ (NEKTAR BİRA) FABRİKASI	**KATALOG NO:** 56.3
 Şekil 4.570 Bomonti Nektar Bira Fabrikası yeni kullanımını gösteren görsel (https://www.mahallbomontiizmir.com/alisveris-ve-sosyal-alanlar) **Şekil 4.571** Bomonti Nektar Bira Fabrikası doğu cephesi (https://www.erolsasmaz.com/?oku=2029) **Şekil 4.572** Bomonti Nektar Bira Fabrikası restorasyon sonrası iç mekanı (https://www.erolsasmaz.com/?oku=2029)	örgülerin arasında iki sıra tuğla yer almaktadır. Cephelerde yer alan kapı ve pencerelerin boyutları farklıdır. Bazılarının ihtiyaç doğrultusunda değiştirildiği düşünülmektedir (Şekil 4.571). Yapının köşeleri düzgün kesme taşlar kullanılarak belirginleştirilmiştir.

Tablo 4.208 Halkapınar Su Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">HALKAPINAR SU FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 57.1</td></tr>
<tr><td>Yılı:19. Yüzyıl Sonu</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 1460/292/8</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Su Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Mersinli Mahallesi, Gaziler Caddesi / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: İZSU Halkapınar Su İşletmesi tesisi</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.573 Halkapınar Su Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
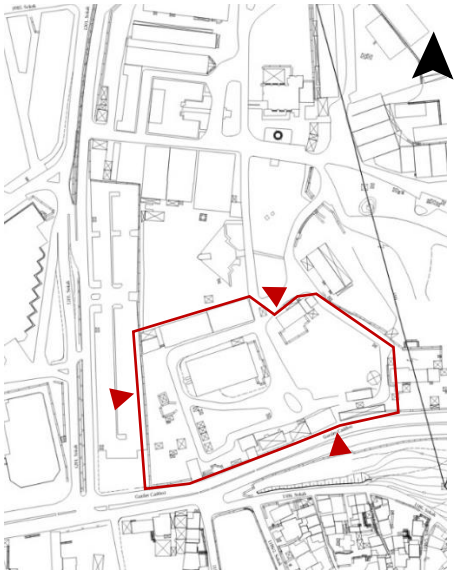
Şekil 4.574 Halkapınar Su Fabrikası vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Halkapınar Su Fabrikası, Konak'ın Mersinli Mahallesi Gaziler Caddesi üzerinde yer alan 1460 ada 8 parselde yer almaktadır (Şekil 4.573).

Giriş kapısında 1884 tarihi bulunsa da Fabrika yerleşkesinin tamamlanmasının 1899 yılında olduğu düşünülmektedir. Fabrikanın ilk imtiyazı Niyazi Bey'e verilmiştir. Daha sonra 1895 yılında Belçikalı İzmir Suları Osmanlı Şirketi'ne (Compagnie Ottomane des Eaux de Smyre) devredilmiştir. 1939 yılında belediye tarafından satın alınmıştır (Kazgan&Önal,1999).

Halkapınar su fabrikası yerleşkesi fabrika binası, su dağıtım yapısı ve hizmet yapılarından oluşmaktadır (Şekil 4.574).

Günümüzde İZSU Halkapınar Su İşletme tesisi olarak kullanılmaktadır.</td></tr>
</table>

Tablo 4.209 Halkapınar Su Fabrikası

HALKAPINAR SU FABRİKASI	**KATALOG NO:** 57.2
 Şekil 4.575 Halkapınar Su Fabrikası laboratuvar planı (Şener,2019) **Şekil 4.576** Halkapınar Su Fabrikası (Kavakdipli,2012) **Şekil 4.577** Halkapınar Su Fabrikası seramik süpürgelik (Kavakdipli,2012) 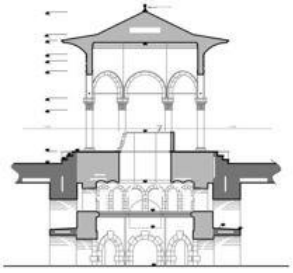 **Şekil 4.578** Halkapınar Su Fabrikası şadırvanı kesiti (Boygar Özlen Arşivi , aktaran Kavakdipli,2012)	**Plan ve Kütle Özellikleri:** Fabrika yapısı dikdörtgen planlı ve tek katlıdır. Poligonal taşlar ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir (Şekil 4.576). Beşik çatının üzerinde uzun cephelerine paralel yükseltilmiş ışıklık bulunmaktadır. Fabrikanın iç mekânında lotus palmet motifli Art Nouveau seramik süpürgelikler yer almaktadır (Şekil 4.577). Hizmet binaları olan 2 yapının arasına daha sonraki dönemde ek yapılmıştır. Bu yapı günümüzde laboratuvar olarak kullanılmaktadır. Kareye yakın dikdörtgen planlı olan yapılardan birisinin çatısı kırma iken diğerinin beşik çatıdır (Şekil 4.575, Şekil 4.579). Su dağıtım yapısı zemin ve zemin altı katlarından oluşmaktadır. Zemin üzerinde sekizgen planlı, sütun ve kemerlerle taşınan konik çatılıdır. Zemin altında ise su dağıtımı ve depolama için kullanılan havuzlar yer almaktadır. Zemin altı yapısında kemerli geçişler yer almaktadır (Şekil 4.578).

Tablo 4.210 Halkapınar Su Fabrikası

HALKAPINAR SU FABRİKASI	**KATALOG NO:** 57.3
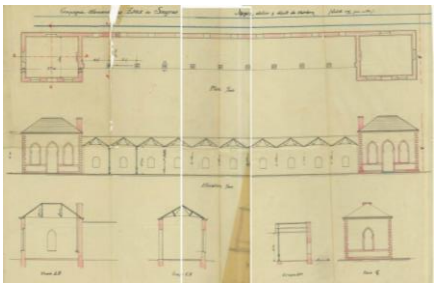 **Şekil 4.579** Halkapınar Su Fabrikası çizimleri (Aktaran Şener,2019) **Şekil 4.580** Halkapınar Su Fabrikası (Kavakdipli,2012) **Şekil 4.581** Halkapınar Su Fabrikası şadırvanı (https://erolsasmaz.com/?oku=2044) **Şekil 4.582** Halkapınar Su Fabrikası giriş kapısı (https://erolsasmaz.com/?oku=2044)	**Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Fabrikanın giriş kapısının üzerinde S ve C kıvrımlı ferforje demirlerden ortasında 1884 tarihi yazılı süsleme bulunmaktadır (Şekil 4.582). Fabrika yapısının kapı ve pencereleri sivri nal kemerli ve tuğla sövelidir. Çatı altında uzun cephe boyunca devam eden tuğladan kemerli silme yer almaktadır. Kemerlerin ortasında tuğladan kilit taşı oluşturulmuştur. Bu cephelerde toplam 9 pencere ve 2 kapı yer almaktadır. Simetrik düzende yerleştirilmiştir. Kısa cephelerde zeminden çatıya doğru giden pencerelerin arasında 2 adet tuğla örgü yer almaktadır. Yapının köşeleri kademeli olarak içeri çekilerek tuğla ile belirginleştirilmişti. Tüm cephelerde nal kemerlerin sivri ucu ve bitiş noktalarından geçecek şekilde silme yer almaktadır. Hizmet binaları olarak geçen bugün laboratuvar olarak kullanılan iki yapıdan batıda yer alan yapının kapı ve pencereleri nal kemerli olup, diğer uçtaki yapının basık kemerlidir. İki yapıda da sövelerde tuğla kullanılmıştır (Şekil 4.580).

Tablo 4.211 Halkapınar Su Fabrikası

HALKAPINAR SU FABRİKASI	**KATALOG NO:** 57.4
 Şekil 4.583 Halkapınar Su Fabrikası saçak altı tuğla süslemesi (Kavakdipli,2012) **Şekil 4.584** Halkapınar Su Fabrikası (Yeğin,2009) 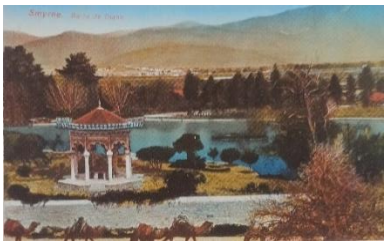 **Şekil 4.585** Halkapınar Su Fabrikası (Yılmaz vd,2003)	Su dağıtım yapısının üst bölümünü taşıyan sütunların başlıklarında süslemeler bulunmaktadır. Sütunların arasında bulunan kemerler ile çatı arasında yer alan yüzeylerde kıvrık dal motiflerinden süslemeler yer almaktadır. Konik çatının sivri ucunda ise ay yıldız motifli alem yer almaktadır.

Tablo 4.212 Şark Sanayi

<table>
<tr><td colspan="2">ŞARK SANAYİ</td><td>KATALOG NO: 58.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1892</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 3169/285/147,129,153,212</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Un Fabrika, İplikhane</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Umurbey Mahallesi, Şehitler Caddesi, No: 24 /Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.586 Şark Sanayi hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
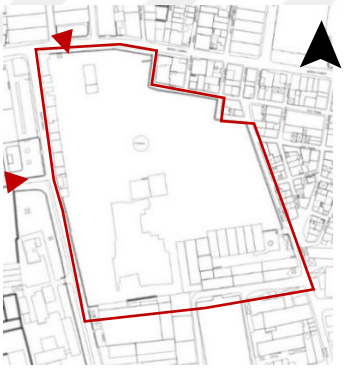
Şekil 4.587 Şark Sanayi vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.588 Şark Sanayi giriş kapısı, 2022</td><td>Açıklamalar:
Şark Sanayi Konak’ın Umurbey Mahallesi Şehitler Caddesi üzerinde 3169 ada 147, 129, 153 ve 212 parsellerinde konumlanmaktadır (Şekil 4.586, Şekil 4.587).
Fabrika yerleşkesi 1892 yılında "Couzinery Pittaco" un fabrikası olarak bilinmektedir. 1893 yılında iplik imalathanesine daha sonra 1895 yılında mensucat fabrikasına dönüştürülerek “Compagnie Industrielle du Levant” ismini almıştır. Bir dönem köpek çiftliği olarak kullanılan fabrika yerleşkesi günümüzde kullanılmamaktadır (Gürsoy,1993). 1998 yılında alınan karar ile fabrika yerleşkesi ve peyzajındaki ağaçlar tescillenmiştir (İzmir 1 No.lu KVKBK arşivi).
Plan Kütle Özellikleri:
Şark Sanayi fabrika, makine dairesi, su deposu, yönetim ve atölyelerden</td></tr>
</table>

Tablo 4.213 Şark Sanayi

ŞARK SANAYİ	**KATALOG NO:** 58.2
 Şekil 4.589 Şark Sanayi fabrika yapısı doğu cephesi, 2022 **Şekil 4.590** Şark Sanayi fabrika yapısı kuzey cephesi, 2022 **Şekil 4.591** Şark Sanayi makine dairesi doğu cephesi, 2022	oluşmaktadır. Yerleşke yüksek duvarlarla çevrilmiş olup kuzey ve batıda üçgen alınlıklı giriş kapıları yer almaktadır. Batı cephesindeki giriş alanı taş duvar örgüsü ile kapalıdır (Şekil 4.588, Şekil 4.593). Batı cephesi boyunca devam eden bahçe duvarlarının bazı noktalarda tek katlı bazen de iki katlı olan mekanları bulunmaktadır. Bu mekanlar atölye ve yönetim birimi olarak kullanılmıştır. Fabrika yapısı dikdörtgen planlı olup zemin üstü 3 kattan oluşmaktadır. Taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Çatısı ahşap konstrüksiyonlu beşik çatıdır. Çatının üzeri kiremit kaplıydı. Günümüzde çatının ahşap taşıyıcıları görünmektedir. Yapının güneyinde zemin üstü bir kattan oluşan ek yapı yer almaktadır (Şekil 4.589). Makine dairesi dikdörtgen planlı olup betonarme olarak inşa edilmiştir. Yapının daha sonraki dönemlerde yapıldığı düşünülmektedir. Beşik çatısı bulunmaktadır. Çatının ortasında 4 baca bulunmaktadır. Su deposu yapısı betonarme taşıyıcıları bulunmaktadır (Şekil 4.593).

Tablo 4.214 Şark Sanayi

ŞARK SANAYİ	**KATALOG NO:** 58.3
 Şekil 4.592 Şark Sanayi su deposu, 2022 **Şekil 4.593** Şark Sanayi yerleşkesi duvarları, 2022 **Şekil 4.594** Şark Sanayi yönetim birimi, 2022	İmalat yapılan fabrika yapısının yanında ateş tuğlası bacası bulunmaktaydı fakat günümüze ulaşmamıştır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Giriş kapılarında üçgen alınlıklar yer almaktadır. Batı cephesindeki kapının iki yanında dairesel formlu süslemeler bulunmaktadır. Bahçe duvarına bitişik yapıların çatılarının altında dişli silmeler yer almaktadır. İki katlı yönetim yapısının pencereleri dikdörtgen formlu ve taş sövelidir. Üzerinde tuğladan hafifletme kemerleri yer almaktadır. Yapının köşeleri düzgün kesme taşlarla belirginleştirilmiştir (Şekil 4.594). Makine dairesinin dikdörtgen pencereleri bulunmakta olup beşik çatının altında dairesel formlu 3 pencere yer almaktadır (Şekil 4.591). Fabrika yapısının köşeleri düzgün kesme taşlarla belirginleştirilmiştir. Yapının pencerelerinin basık kemerli tuğla söveleri bulunmaktadır. Katlar arasında tuğla silmeler yer almaktadır.Kuzey ve güney cephesinde yuvarlak pencereleri bulunmaktadır (Şekil 4.590).

Tablo 4.215 Tuzakoğlu Un Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">TUZAKOĞLU UN FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 59.1</td></tr>
<tr><td>Yılı:20.Yüzyıl Başı</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 1443/290/7</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Un Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Halkapınar Mahallesi, Şehitler Caddesi, No: 138-140/A / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: İzmir Büyükşehir Belediyesi Meslek Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.595 Tuzakoğlu Un Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
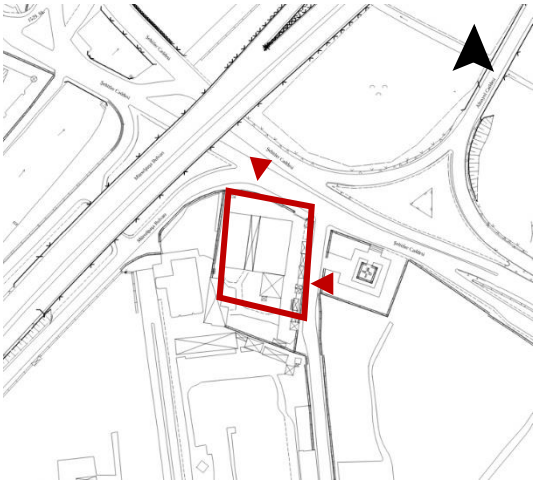
Şekil 4.596 Tuzakoğlu Un Fabrikası vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Tuzakoğlu Un Fabrikası Konak'ın Halkapınar Mahallesi Şehitler Caddesi üzerinde 1443 ada 7 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.595).

20. yüzyılın başında inşa edildiği düşünülmektedir. Su kaynağına yakın bir noktada inşa edilen fabrika ilk buharlı un fabrikasıdır. Fabrikanın sahibi Yuan Tuzakoğlu'nun soyadı ile bilinen yapının önünde Dokuz Eylül Şehitler Abidesi bulunmaktadır (Kayın,2013).

1998 yılında alınan kararla tescillenen fabrika yapısı güvenlik mahkemesi olarak kullanıldığı ve bir dönemde TEDAŞ tarafından kullanıldığı bilinmektedir (İzmir Endüstriyel Miras Envantesi,2020).

2008 yılında restore edilen fabrika günümüzde İzmir Büyükşehir Belediyesi Meslek Fabrikası olarak kullanılmaktadır.</td></tr>
</table>

Tablo 4.216 Tuzakoğlu Un Fabrikası

TUZAKOĞLU UN FABRİKASI	**KATALOG NO:** 59.2
 Şekil 4.597 Tuzakoğlu Un Fabrikası kuzey cephesi (https://www.erolsasmaz.com /?oku=1101) **Şekil 4.598** Tuzakoğlu Un Fabrikası kuzey cephesi cam üst örtülü geçit (https://www.erolsasmaz.com/ ?oku=1101) **Şekil 4.599** Tuzakoğlu Un Fabrikası doğu cephesi, 2022	**Plan Kütle Özellikleri:** Dikdörtgen forma sahip benzer iki yapıdan oluşmaktadır (Şekil 4.596). Yapılar güney cephelerinde duvar ile birbirine bağlanmaktadır (Şekil 4.601). Yapıların arasında bir koridor bulunmaktadır. Bu alan cam çatı ile örtülmüştür (Şekil 4.598). Zemin üstü 3 kattan oluşmaktadır. Beden duvarları taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Orta koridordan görülen en üst katları birbirine bağlayan köprü yer almaktadır. İç mekânda taşıyıcı olarak dökme demir kolon ve kirişler bulunmaktadır (Şekil 4.602). Yapıların üzeri beşik çatı ile örtülmüştür. Çatıların üzeri kiremit kaplıdır. Eski fotoğraflarda fabrikanın bacası olduğu görülmektedir fakat günümüze ulaşmamıştır (Şekil 4.600). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** İki yapının cepheleri benzerdir ve güney cephesinde ortadaki koridorda

Tablo 4.217 Tuzakoğlu Un Fabrikası

TUZAKOĞLU UN FABRİKASI	**KATALOG NO:** 59.3
 Şekil 4.600 Tuzakoğlu Un Fabrikası (https://www.erolsasmaz.com/?oku=1101) **Şekil 4.601** Tuzakoğlu Un Fabrikası iki bina arasındaki geçit (https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler /bir-tarih-canlaniyor/3910/156) **Şekil 4.602** Tuzakoğlu Un Fabrikası iç mekanı (https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/bir-tarih-canlaniyor/3910/156)	da devam eden ortak duvar yer almaktadır. Yapıların köşelerinde tuğladan oluşturulmuş ve ortalarında dikdörtgen boşluklar olan köşe düzenlemesi yapılmıştır. Bu dikdörtgen boşlukların bazılarının ortalarında kıvrımlı dökme demirden süslemeler bulunmaktadır. Çatı altında dişli tuğla silme yer almaktadır. Cephe boyunca devam eden pencere alt ve üst hizasında tuğla silme bulunmaktadır. Kırma çatının ortasında yuvarlak söveli pencereler yer almaktadır. Pencereleri basık kemerli ve tuğla sövelidir. Kemerin ortasında ve bitim noktalarında taşlar bulunmaktadır. Yapıların kuzey, doğu ve batı cephelerinde balkonlar görülmektedir (Şekil 4.597, Şekil 4.599). Bazıları günümüze ulaşmamıştır. Mevcut olanlar ise dökme demir konsollarla taşınmaktadır.

Tablo 4.218 Tuzakoğlu Un Fabrikası

TUZAKOĞLU UN FABRİKASI	**KATALOG NO:** 59.4
 Şekil 4.603 Tuzakoğlu Un Fabrikası kuzey ve doğu cephesi (https://izmirmag.net/108- yillik-eski-un-fabrikasi-kent-koleji-olarak-hizmet-vermeye-hazirlaniyor/)	 **Şekil 4.604** Tuzakoğlu Un Fabrikası kuzey cephesinde yer alan cumba (https://www.erolsasmaz.com/?oku=1101)

Tablo 4.219 Tariş Alkol Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">TARİŞ ALKOL FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 60.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl Sonu</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 1392/287/4-7</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Şarap Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Umurbey Mahallesi, Şehitler Caddesi, No:151 / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.605 Tariş Alkol Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
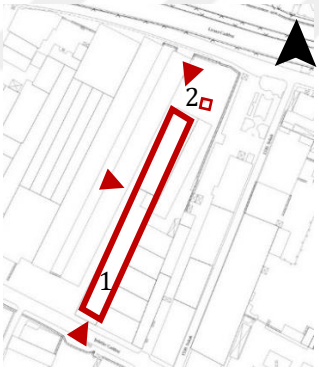

Şekil 4.606 Tariş Alkol Fabrikası vaziyet planı (1- fabrika, 2- baca) (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.607 Tariş Alkol Fabrikası Kuzey cephesi, 2022</td><td>Açıklamalar:

Tariş Alkol Fabrikası, Konak'ın Umurbey Mahallesi Şehitler Caddesi üzerinde 1392 ada 4 ve 7 parsellerde yer almaktadır (Şekil 4.605).

19. yüzyıl sonunda inşa edildiği düşünülen fabrikanın bulunduğu konumda birçok fabrika yer almaktadır.

1920 yılında yapılan sanayi sayımlarında 33 alkol ve şarap fabrikası tespit edilmiştir ve bu yapıların içerisinde Tariş Alkol Fabrikası'nın da yer aldığı belirtilmektedir (Candemir,2000).

Tariş Alkol Fabrikası 1998 yılında tescillenmiştir (Şimşek,2006). Orijinal işlevi alkol fabrikası olan yapı günümüzde otomobil servisi olarak kullanılmaktadır.

Plan ve Kütle Özellikleri:

Fabrika binası ve fabrikanın kuzeyinde yer alan bacadan oluşmaktadır (Şekil 4.606). Fabrika dikdörtgen planlıdır.</td></tr>
</table>

Tablo 4.220 Tariş Alkol Fabrikası

TARİŞ ALKOL FABRİKASI	**KATALOG NO:** 60.2
 Şekil 4.608 Tariş Alkol Fabrikası (Şimşek,2006) **Şekil 4.609** Tariş Alkol Fabrikası iç mekanı (Şimşek,2006) **Şekil 4.610** Tariş Alkol Fabrikası bacası, 2022	Tuğla ve taş malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Bacası kare planlı ve zeminden daralarak yükselmektedir. Bacanın bir kısmı günümüze ulaşmamıştır (Şekil 4.610). Zaman içerisinde yapıda ihtiyaç doğrultusunda tadilatlar yapılmıştır. Fabrikanın çatısı tamamen yenilenmiştir. İç mekânda üretim ile ilgili herhangi bir iz günümüze ulaşmamıştır (Şekil 4.609) (Şimşek,2006). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Kapının üzerinde devam eden iki sıra tuğladan oluşan silme yer almaktadır. Çatının hemen altında taş söveli yuvarlak pencere yer almaktadır (Şimşek,2006). Günümüzde cephe kaplamasından bazı kapı ve pencereler cephelerde tespit edilememiştir (Şekil 4.607). Yapıda yer alan kapı ve pencerelerin bazıları orijinaldir. Kapılar orijinalinde yuvarlak kemerlidir ve üzerinde tuğladan hafifletme kemerleri yer almaktadır. Pencereler ise taş söveli ve dikdörtgen formludur (Şimşek,2006). Pencerelerin üzerinde de tuğladan hafifletme kemerleri yer almaktadır (Şekil 4.608).

Tablo 4.221 Kiremit Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">KİREMİT FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 61.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 20.Yüzyıl Başı</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 1393/287/17</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Kiremit Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Umurbey Mahallesi, Şehitler Caddesi, No: 143 / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: İnşaat Malzemesi Satış Mağazası</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.611 Kiremit Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.612 Kiremit Fabrikası vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Kiremit Fabrikası, Konak'ın Umurbey Mahallesi Şehitler Caddesi üzerinde 1393 ada 17 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.611).
19. yüzyıl sonunda inşa edilmiş olan fabrika kiremit üretimi kullanılmıştır.
1918 yılında yapılan endüstri sayımlarında tespit edilen 31 fabrika bulunmaktadır (Serçe,1998). Kiremit fabrikasının bu tespit edilen yapılar içerisinde yer aldığı düşünülmektedir.
1998 yılında tescillenen fabrikaya 2005 yılında onarım yapılmıştır. Otomobil tamir atölyesi, mobilya satış mağazası olarak kullanılmıştır ve günümüzde inşaat malzemeleri satışı yapılmaktadır (Şimşek,2006).
Plan ve Kütle Özellikleri:
Kiremit fabrikası tek katlı ve dikdörtgen planlıdır (Şekil 4.612). Giriş kapısının açıldığı mekan ve bu kapının batısında yer alan farklı büyüklükte</td></tr>
</table>

Tablo 4.222 Kiremit Fabrikası

KİREMİT FABRİKASI	**KATALOG NO:** 61.2
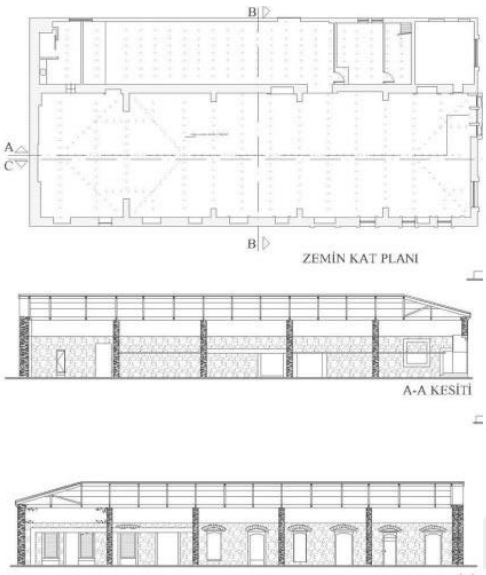 **Şekil 4.613** Kiremit Fabrikası plan, kesit ve görünüşü (Dikmen Mimarlık Arşivi , Aktaran Şimşek,2006) **Şekil 4.614** Kiremit Fabrikası güney cephesi, 2022 **Şekil 4.615** Kiremit Fabrikası doğu cephesi, 2022	mekanlardan oluşmaktadır. Mekanlar arasında birbirine geçiş sağlanmaktadır Daha sonra eklenen bölücü duvarlar ile oluşturulan ıslak hacimler bulunmaktadır (Şekil 4.613) (Şimşek,2006). Taş malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Yapının orijinal çatısının ahşap asma karkasların üzeri ahşap çıtalarla ve çıtaların üzeri Marsilya kiremit ile kaplıydı.2005 yılında geçirdiği onarımlarda betonarme kirişler eklenmiştir (Şimşek,2006). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Fabrikanın pencereleri basık kemerli, taş sövelidir ve üzerinde dik yerleştirilen tuğlalardan oluşturulan hafifletme kemerleri yer almaktadır (Şekil 4.616). Yapıya ihtiyaç doğrultusunda taş söveli dikdörtgen pencereler sonradan açılmıştır. Güney ve batı cepheleri boyunca devam eden silme yer almaktadır (Şekil 4.617). Kiremit fabrikasının güney cephesinde dikdörtgen giriş kapısının sonradan

Tablo 4.223 Kiremit Fabrikası

KİREMİT FABRİKASI	**KATALOG NO:** 61.3
 Şekil 4.616 Kiremit Fabrikası batı cephesi penceresi, 2022 **Şekil 4.617** Kiremit Fabrikası batı ve güney cephesi, 2022	açıldığı düşünülmektedir. Bu cephede ortadaki giriş kapısının yanında orijinal kullanımı kapı olan günümüzde ise pencere formunda olan açıklıklar bulunmaktadır. Basık kemerli ve taş söveli orijinal kullanımında pencere olan bu açıklıkların alt kısımları kapatılmıştır. Açıklıkların üzerinde dik yerleştirilen tuğlalardan oluşturulan basık hafifletme kemerleri yer almaktadır (Şekil 4.614) (Şimşek,2006). Doğu cephesi özgün yüksekliğini zaman içerisindeki müdahaleler ile kaybetmiştir. Daha sonra bu cepheye pencere ve metal sürgülü servis kapısı eklenmiştir (Şekil 4.615) (Şimşek, 2006).

Tablo 4.224 Tekel Sigara Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">TEKEL SİGARA FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 62.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1884</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 1125/282/1</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tütün Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Alsancak Mahallesi, Ziya Gökalp Bulvarı / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Kültür ve Sanat Merkezi (Restorasyonu devam ediyor)</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.618 Tekel Sigara Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
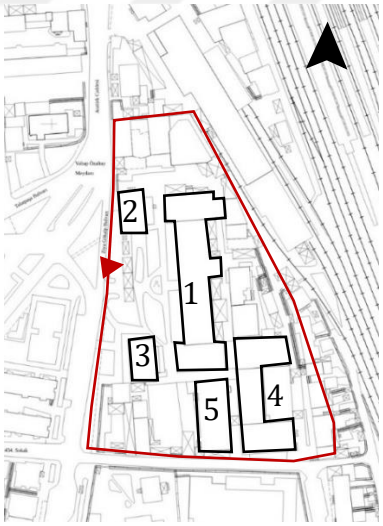
Şekil 4.619 Tekel Sigara Fabrikası vaziyet planı (1-fabrika, 2- yönetim birimi, 3- yönetim birimi, 4- özel ürün üretim alanı, 5- yemekhane) (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Tekel Sigara Fabrikası Konak'ın Alsancak Mahallesi Ziya Gökalp Bulvarı üzerinde 1125 ada 1 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.618).

Fabrika 1884 yılında Fransızlar tarafından ve dış borçların ödenmesi için kurulmuştur. Yani Regie Compagnie Interssee des Tabacs de L'empire Ottoman şirketi dış borçların ödenmesi için kurulmuştur. 1924 yılında Reji devredilerek TEKEL ismini almıştır. 2004 yılına kadar kullanılan yerleşke 2006 yılında Kültür Bakanlığı'na devredilmiştir (Zeren&Kahraman,2018). 1979,1985 ve 2007 yıllarında alınan kararlar ile tescillenmiştir (İzmir 1 No.lu KVKBK arşivi). Fabrika yerleşkesinde fabrika, yönetici evleri, depo, yemekhane, TEKEL tiyatrosu, kulüp yapıları ve tütün ile ilgili özel ürünlerin üretildiği birimlerden oluşmaktadır (Zeren&Kahraman,2018) (Şekil 4.619).</td></tr>
</table>

Tablo 4.225 Tekel Sigara Fabrikası

TEKEL SİGARA FABRİKASI	**KATALOG NO:** 62.2
 Şekil 4.620 Tekel Sigara Fabrikası ana giriş kapısı (https://www.erolsasmaz.com/?arama=tekel+sigara&x=0&y=0 **Şekil 4.621** Tekel Sigara Fabrikası (https://www.erolsasmaz.com/?oku=1911) **Şekil 4.622** Tekel Sigara Fabrikası iç mekanı ve dökme demir kolonlar (https://kentyasam.com/2018/01/10/ege-medeniyetleri-muzesi-icin-dugmeye-basildi/)	Günümüzde restorasyonu devam eden fabrika yerleşkesi Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Kültür ve Sanat Merkezi olarak işlevlendirilmiştir (Şekil 4.628). **Plan ve Kütle Özellikleri:** Fabrikanın bulunduğu bahçede havuz, pergola, çeşitli ağaç ve bitkiler kullanılarak peyzaj oluşturulmuştur. Fabrika binası simetrik planlıdır ve yapının beden duvarları yığma sistemde inşa edilmiş olup dökme demir kolon ve kirişlerle katlar oluşturulmuştur (Şekil 4.623). Ana girişin karşısında bulunan merdivenle üst katlara çıkılmaktadır. Dikdörtgen ana mekân ve bu mekânın iki ucunda yer alan dikdörtgen mekanlardan oluşmaktadır. Zemin üstü iki katlı ve beşik çatılıdır (Şekil 4.627). Tütün ile ilgili özel ürünlerin üretildiği yapı U planlıdır. Yemekhanenin kuzeyinde simetrik planlı ve zemin üstü iki kattan oluşmaktadır. U planın kollarında ve ortasında üç noktada merdiven bulunmaktadır. 1951 yılından sonra bu yapının avlusuna ek yapı yapılmıştır.

Tablo 4.226 Tekel Sigara Fabrikası

TEKEL SİGARA FABRİKASI	**KATALOG NO:** 62.3
 Şekil 4.623 Tekel Sigara Fabrikası iç mekanı ve dökme demir kolonlar (https://kentyasam.com/2018/ 01/ 10/ ege-medeniyetleri-muzesi-icin-dugmeye-basildi/) **Şekil 4.624** Tekel Sigara Fabrikası (https://www.erolsasmaz.com/ ?arama=tekel+sigara&x=0&y=0) **Şekil 4.625** Tekel Sigara Fabrikası kuzey cephesi (https://haber.yasar.edu.tr/ genel/tarihi-tekel-fabrikasina -genc-tasarim.html)	Fabrika işçi yemekhanesi dikdörtgen planlı ve iki katlıdır. Binanın beden duvarları yığma olup iç kısmını dökme demir kolon ve kirişler ile taşınmaktadır. Beşik çatı üzeri kiremit kaplıdır (Şekil 4.622). Fabrika ile aynı dönemde inşa edilmiştir. Fabrika binasının önünde yer almaktadır. Neoklasik üslupta inşa edilmiştir. Aynı plan şemasına sahip yapılara zaman içerisinde değişiklikler yapılmıştır. Fabrika yöneticileri tarafından konut olarak kullanılan yapı daha sonra kulüp birimi olarak kullanılmıştır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Fabrika binası ana girişi kuzey cephesinden sağlamaktadır (Şekil 4.625).Çatı altında cephelerde silme yer almaktadır. Ana giriş kapısı yuvarlak kemerli ve taş sövelidir. Kapı ahşap malzemedendir. Yuvarlak kemere yerleştirilen demir taşıyıcılı giriş saçağı yer almaktadır. Saçakta tütün yaprağı süslemeler bulunmaktadır. Pencereler yuvarlak kemerli ve taş sövelidir. Zemin ve birinci katta bulunan pencerelerin yükseklikleri aynı olup ikinci kattaki pencerelerden fazladır.

Tablo 4.227 Tekel Sigara Fabrikası

TEKEL SİGARA FABRİKASI	**KATALOG NO:** 62.4
 Şekil 4.626 Tekel Sigara Fabrikası iç mekân (https://www.liftstudio.co/tr /works /alsancak-tekel-fabrikasi) 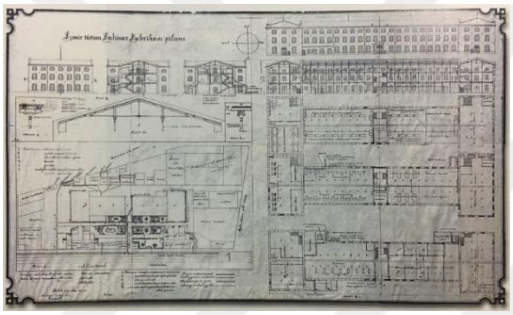 **Şekil 4.627** Tekel Sigara Fabrikası çizimleri (https://www.liftstudio.co/tr/ works/alsancak-tekel-fabrikasi) 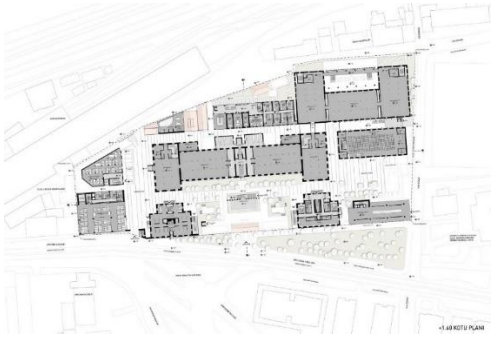 **Şekil 4.628** Tekel Sigara Fabrikasıvaziyet planı (https://www.liftstudio.co/tr /works/alsancak-tekel-fabrikasi)	Özgün ürün yapısı avluya sonradan yapılan bina ile orijinal avlu cephesi zarar görmüştür. Pencereler yuvarlak kemerli ve üst kattaki pencerelerin yükseklikleri daha azdır. Tüm cephelerinde belli aralıklarla yerleştirilen pencereler yer almaktadır. İşçi yemekhanesinin giriş kapıları yuvarlak kemerli ve taş sövelidir. Tüm kapı ve pencereler ahşap malzemedendir. Üst katta yer alan pencereler basık kemerlidir. Alt katta ise hem basık kemerli hem de dairesel formlu taş söveli pencereler yer almaktadır. Yapının cephesinde sonradan eklenildiği düşünülen üst kata erişimi yapı dışından sağlayan merdiven bulunmaktadır. Yönetim birimlerinin kırma çatısının önünde üçgen alınlık yer almaktadır. Çatı altında, kat arasında ve su basman seviyesinde tüm cepheler boyunca devam eden silme yer almaktadır. Kapı ve pencereler yuvarlak kemerli ve taş sövelidir. Girişleri zemin yükseltilerek merdiven ile sağlanmaktadır. Kuzey cephelerinde üst kattan ulaşılan teras yer almaktadır. Yapıların bodrum katında pencereler bulunmaktadır.

Tablo 4.228 Tire Un Değirmeni

<table>
<tr><td colspan="2">TİRE UN DEĞİRMENİ</td><td>KATALOG NO: 63.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl Sonu</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 588/105/51</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilsiz</td><td>Özgün İşlevi: Un Değirmeni</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Duatepe Mahallesi, Tabakhane Caddesi/ Tire</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.629 Tire Un Değirmeni hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
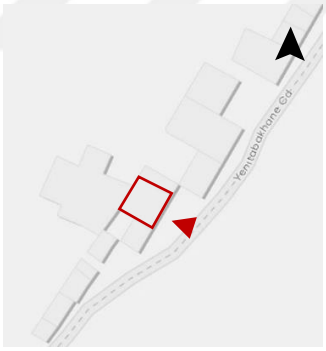
Şekil 4.630 Tire Un Değirmeni vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.631 Tire Un Değirmeni doğu cephesi, 2022</td><td>Açıklamalar:
Tire Un Değirmeni, Tire'nin Duatepe Mahallesi Tabakhane Caddesi üzerinde 588 ada 51 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.629).
20. Yüzyılın başında yapıldığı düşünülen yapının günümüzde çatısı çökmüştür ve kullanılmamaktadır (Yıldırım,2007).
Yapının içerisinde özgün teçhizatlar bulunmaktadır ve tescilli değildir (Şekil 4.632).
Yapının bulunduğu bölgede inşa edildiği dönemde çeşitli işlikler yer almaktaydı (Şekil 4.630) (Yıldırım,2007).
Plan ve Kütle Özellikleri:
Yapı alanın içerisinde havuzu ve ambarı bulunmaktadır (Yıldırım,2007).
Taş malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilen yapının çatısı ahşap konstrüksiyonludur. Yapı tek katlıdır (Şekil 4.631).</td></tr>
</table>

Tablo 4.229 Tire Un Değirmeni

TİRE UN DEĞİRMENİ	**KATALOG NO:** 63.2
 Şekil 4.632 Tire Un Değirmeni iç mekanı, ahşap taşıyıcılı çatısı ve teçhizatı, 2022 **Şekil 4.633** Tire Un Değirmeni doğu cephesi kapısı, 2022 **Şekil 4.634** Tire Un Değirmeni doğu cephesi penceresi, 2022	Günümüzde çatısının bir kısmı çökmüş olsa da bir kısmı hala ayaktadır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Un değirmeninin kapı ve pencere açıklıkları özgünlüğünü kaybetmiştir. Bazı pencerelere tuğla duvar örülerek kapatılmıştır. Giriş kapısının orijinal demir çerçevesinin mevcut olduğu düşünülmektedir. Sac kepenk sonradan bu çerçeveye göre monte edilmiştir (Şekil 4.633). Pencerelerde herhangi bir orijinal çerçeve görülmemektedir (Şekil 4.634).

Tablo 4.230 Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">YENİ FOÇA ESKİ YAĞ FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 64.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel:-/17G-3D/4639</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Zeytinyağı Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Mustafa Kemal Atatürk Mahallesi, Fabrika Sokak, No:2 / Foça</td><td>Mevcut İşlevi: Griffon Butik Otel</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.635 Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.636 Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası vaziyet planı (1-fabrika, 2-depo)(İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.637 Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası batı cephesi, 2022</td><td>Açıklamalar:
Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası Foça'nın Mustafa Kemal Atatürk Mahallesi Fabrika Sokak üzerinde 4639 adada konumlanmaktadır (Şekil 4.635).
19. yüzyılda inşa edilmiş olan zeytinyağı fabrikası 1979 yılında tescillenmiştir. 2010 yılında restorasyonu sonrasında otele dönüştürülmüştür (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi).
Plan ve Kütle Özellikleri:
Dikdörtgen planlı fabrika ve depo olarak kullanılmış iki yapı ve arasındaki avludan oluşmaktadır (Şekil 4.636, Şekil 4.638).
Taş malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Ahşap konstrüksiyonlu beşik çatısı vardır ve üzeri kiremit kaplıdır.
Cephe ve Süsleme Özellikleri:
Kapı ve pencereler dikdörtgen formlu ve taş sövelidir. Pencerelerin demir</td></tr>
</table>

Tablo 4.231 Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası

YENİ FOÇA ESKİ YAĞ FABRİKASI	**KATALOG NO:** 64.2
 Şekil 4.638 Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası avlusu ve fabrika yapısı, 2022 **Şekil 4.639** Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası kuzey cephesi, 2022 **Şekil 4.640** Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası kuzey cephesi penceresi, 2022 **Şekil 4.641** Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası zeytin ezme taşı, 2022	kepenkleri bulunmaktadır (Şekil 4.640). Yapıların köşeleri düzgün kesme taş ile belirginleştirilmiştir (Şekil 4.439). Batı cephesinde zeytin ezme taşı yer almaktadır (Şekil 4.641).

Tablo 4.232 Bayındır Çırçır Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">BAYINDIR ÇIRÇIR FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 65.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl Sonu</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 142/1231-H.B/13</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Çırçır Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Hacıibrahim Mahallesi, Baştaş Caddesi / Bayındır</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">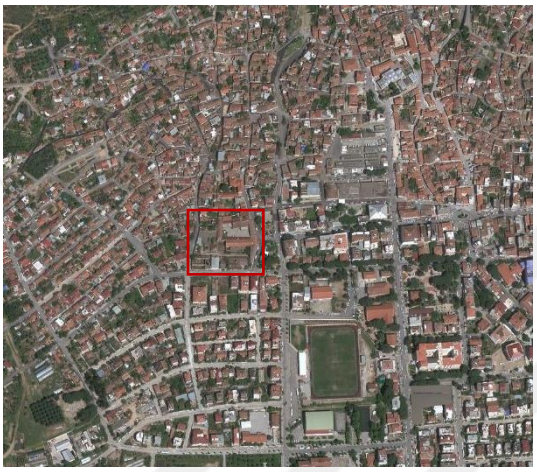
Şekil 4.642 Bayındır Çırçır Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
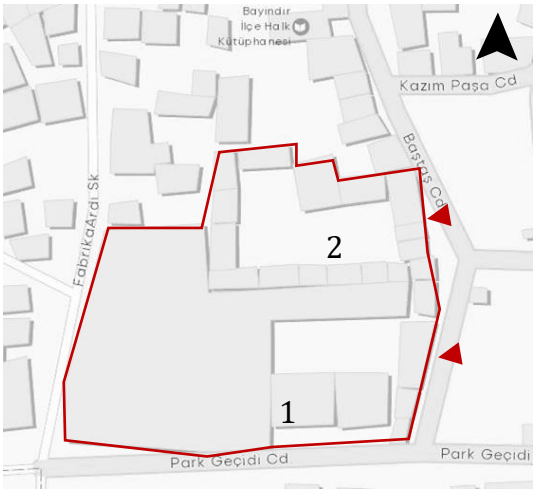
Şekil 4.643 Bayındır Çırçır Fabrikası vaziyet planı (1-fabrika, 2- fabrika hanı)(İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Bayındır Çırçır Fabrikası Bayındır'ın Hacıibrahim Mahallesi Baştaş Caddesi üzerinde 142 ada 13 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.642).
2009 yılında zeytinyağı fabrikası olarak tescillenmiştir. Çırçır fabrikası ve pamukyağı fabrikası (Höbel, 2019) olarak da çeşitli kaynaklarda geçmektedir İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).
Yan parselde yer alan yapının çırçır fabrikasının hanı olduğu düşünülmektedir (Şekil 4.643) (Höbel,2019).
Plan ve Kütle Özellikleri:
Fabrika duvarı boyunca devam eden mekanlar ve bu mekanların açıldığı avludan oluşmaktadır (Şekil 4.643).
Fabrikanın ateş tuğlasından inşa edilmiş bacası vardır (Şekil 4.644).
Yapının güneyinde yer alan bölümün bir kısmı iki katlı iken diğer kısımlar tek</td></tr>
</table>

Tablo 4.233 Bayındır Çırçır Fabrikası

BAYINDIR ÇIRÇIR FABRİKASI	**KATALOG NO:** 65.2
 Şekil 4.644 Bayındır Çırçır Fabrikası ve bacası, 2022 **Şekil 4.645** Bayındır Çırçır Fabrikası batı cephesi ve bahçe duvarı, 2022 **Şekil 4.646** Bayındır Çırçır Fabrikası ve fabrikanın hanı olarak bilinen yapı, 2022	katlıdır. Taş ve tuğla malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Çatısı kırma çatıdır ve ahşap strüktüre sahiptir. Fabrika yerleşkesinde çırçır fabrikası hanı olarak bahsedilen yapı fabrikanın yanında yer almaktadır. Bu handa 2 katlıdır. Ahşap ve taş malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Yapının güney cephesinde ortada iki katlı bölüm yer almaktadır. İkinci katta cephede görülen bir balkon olduğu düşünülmektedir. Fabrikada bazı pencereler sonradan kapatılmıştır (Şekil 4.644). Batı cephesinde açıklık mevcut değildir. Cephede teçhizat izleri yer almaktadır. Doğu cephesinde çırçır fabrikası hanının girişi oluğu düşünülmektedir (Şekil 4.646). Pencereleri dikdörtgen formda ve ahşap kepenkleri bulunmaktadır. Bazı pencereler sonradan kapatılmıştır.

Tablo 4.234 Selçuk Tekel Binası

<table>
<tr><td colspan="2">SELÇUK TEKEL BİNASI</td><td>KATALOG NO: 66.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1870</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 284/M18-B-03-D-3/6</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tütün Deposu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: İsabey Mahallesi, Namık Kemal Caddesi, No: 13 / Selçuk</td><td>Mevcut İşlevi: Selçuk Efes Kent Belleği Merkezi</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.647 Selçuk Tekel Binası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.648 Selçuk Tekel Binası vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Selçuk Tekel Binası, Selçuk'un İsabey Mahallesi Namık Kemal Caddesi üzerinde 284 ada 6 parselde bulunmaktadır (Şekil 4.647, Şekil 4.648).

1870 yılında inşa edilen yapı reji ambarı olarak kullanılmıştır. Yapının konumu İzmir- Aydın demiryolu hattı Selçuk İstasyonuna yakındır (Şekil 4.653). İstasyonun açılmasıyla birlikte incir ve tütün deposu olarak kullanılmıştır. Cumhuriyet Döneminde Tekel mülkiyetine geçen yapının ambar olarak kullanımı 1985 yılına kadar sürmüştür. 1993 ve 2001 tarihlerinde alınan kararlarla tescillenmiş olan yapı Tarım Kültürleri Müzesi olarak kullanılması için restore edilmiştir. Fakat 2007 yılında yapının Selçuk Belediyesi'ne verilmesiyle Selçuk Efes Kent Belleği Merkezi olarak açılması 2012 yılında gerçekleşmiştir (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).</td></tr>
</table>

Tablo 4.235 Selçuk Tekel Binası

SELÇUK TEKEL BİNASI	**KATALOG NO:** 66.2
 Şekil 4.649 Selçuk Tekel Binası kuzey cephesi, 2022 **Şekil 4.650** Selçuk Tekel Binası batı cephesi, 2022 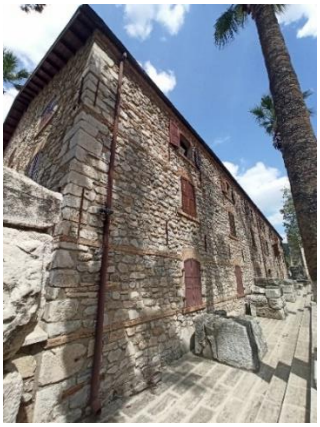 **Şekil 4.651** Selçuk Tekel Binası köşesi ve silmeleri, 2022	**Plan ve Kütle Özellikleri:** Tekel binası zemin üstü 2 kattan oluşmaktadır (Şekil 4.649). Taş ve tuğla ile yığma olarak inşa edilmiştir. Yapının kat döşemeleri ve tavanlarında ahşap kullanılmıştır. Yapının çatısı ahşap konstrüksiyonlu ve kırma çatıdır (Şekil 4.650). Çatının üzeri kiremit ile kaplıdır. İşlevlendirildikten sonra yapının zemin katında tütün ile ilgili sergileme yapılırken birinci katta arşiv ve kütüphane yer almaktadır. Yapının ikinci katı konferans salonu olarak düzenlenmiştir. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Yapının güney cephesine bitişik olarak kemer ayağı kalıntıları bulunmaktadır. Yapının ilerisinde kemerler devam etmektedir. Tekel binasının köşeleri köşe taşlarıyla belirginleştirilmiştir (Şekil 4.651). Kapı ve pencereler ahşaptır ve üzerlerinde tuğlaların dik yerleştirilmesiyle oluşturulan

Tablo 4.236 Selçuk Tekel Binası

SELÇUK TEKEL BİNASI	**KATALOG NO:** 66.3
 Şekil 4.652 Selçuk Tekel Binası pencereleri, 2022 **Şekil 4.653** Selçuk Tekel Binası (Suna &İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Fotoğraf Koleksiyonu)	hafifletme kemerleri yer almaktadır. Pencerelerin denizliklerinde de tuğla kullanılmıştır. Zemin kattaki pencerelerin denizlik ve sövelerinin, birinci katta sövelerinin, ikinci katta ise denizliklerin hizasında tek sıra tuğla silme cephe boyunca devam etmektedir. Pencerelerin kepenkleri zemin katta metal olup üst katlarda ahşap malzemedendir (Şekil 4.652).

Tablo 4.237 Bergama Eski Çırçır Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">BERGAMA ÇIRÇIR FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 67.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl Sonu</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 475/20L-4b/56</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Çırçır Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: İslamsaray Mahallesi, Üçkemer Caddesi/ Bergama</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.654 Bergama Çırçır Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
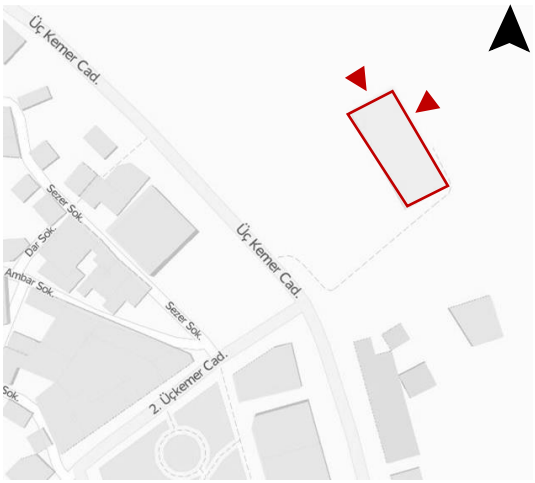

Şekil 4.655 Bergama Çırçır Fabrikası vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Bergama Çırçır Fabrikası Bergama'nın İslamsaray Mahallesi Üçkemer Caddesi üzerinde 475 ada 56 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.654, Şekil 4.656).

19. yüzyılın sonunda inşa edildiği düşünülmektedir. Yapı tabakhane kullanımının yanında çırçır fabrikası olarak da kullanılmıştır (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi).

1984,1993 ve 2001 yıllarında alınan kararlar ile tescillenmiştir. Günümüzde restorasyon çalışmaları devam etmektedir (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi).

Plan ve Kütle Özellikleri:

Tabakhane yapısı tuğla ve taş kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Dikdörtgen plan şemasına sahiptir (Şekil 4.655).

Ahşap konstrüksiyonlu kırma çatısı bulunmaktadır. Çatının üzeri kiremit</td></tr>
</table>

Tablo 4.238 Bergama Eski Çırçır Fabrikası

BERGAMA ÇIRÇIR FABRİKASI	**KATALOG NO:** 67.2
 Şekil 4.656 Bergama Çırçır Fabrikası ve Üç Kemer Köprüsü, 2022 **Şekil 4.657** Bergama Çırçır Fabrikası batı cephesi, 2022 **Şekil 4.658** Bergama Çırçır Fabrikası kapısı, 2022 **Şekil 4.659** Bergama Çırçır Fabrikası pencereleri, 2022	kaplıdır. Plan şemasına bakıldığında beş büyük mekândan oluşmaktadır. Doğusunda yer alan mekâna dışarıdan merdiven ile ulaşılmaktadır (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi). **Cephe ve Süsleme Özellikleri** Tabakhaneye giriş kuzeyden ve üç kapı ile sağlanmaktadır. Bu üç kapının ortadaki giriş kapısı kemerlidir ve etrafında andezit bloklardan sövesi bulunmaktadır. Ana kapısının yanında mermer yazıt parçası bulunmuştur (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi). Kapı ve pencereler basık kemerlidir. Taş sövelerinin ortasında kilit taşı yer almaktadır. Açıklıkların genişliği kadar kemer üstünde silmeleri yer almaktadır. Yapının pencerelerinin kepenkleri demirdir (Şekil 4.657). Kapı ve pencerelerin üzerinde tuğladan hafifletme kemerleri yer almaktadır (Şekil 4.658, Şekil 4.659). Yapının köşeleri düzgün kesme taş kullanılarak belirginleştirilmiştir.

Tablo 4.239 Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">ZAĞNOZ ÇIRÇIR, UN FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 68.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl Sonu</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 114/J18C-07B/3</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Çırçır ve Un Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Zağnoz Mahallesi, Zağnoz Köyü İç Yolu / Bergama</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.660 Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
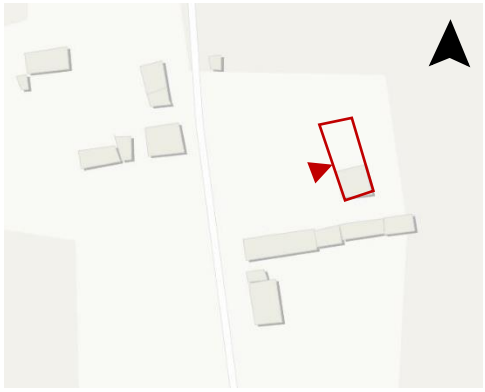
Şekil 4.661 Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası Bergama'nın Zağnoz Mahallesi Zağnoz Köy İç Yolu üzerinde 114 ada 3 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.660).
20. yüzyılın başında inşa edilen fabrika çırçır ve un fabrikası olarak kullanılmıştır.
Yapının içerisinde bazı makineler bulunmakta olup günümüzde kullanılmamaktadır. Zaman içerisinde yapıya ekler yapılmıştır (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi).
Plan ve Kütle Özellikleri:
Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası dikdörtgen planlı tek katlı taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir (Şekil 4.661, Şekil 4.662).
Ahşap strüktürlü kırma çatılıdır. Çatının üzeri kiremit kaplıdır. Bazı noktalarda çatısı yıkılmıştır (Şekil 4.663).</td></tr>
</table>

Tablo 4.240 Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası

ZAĞNOZ ÇIRÇIR, UN FABRİKASI	**KATALOG NO:** 68.2
 Şekil 4.662 Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası, 2022 **Şekil 4.663** Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası iç mekanı ve ahşap çatısı, 2022 **Şekil 4.664** Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası ek yapıların izleri, 2022	Yapıya daha sonraki dönemlerde betonarme ekler yapılmıştır (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi). Günümüzde bu eklerin kolon ve kirişleri görülmektedir (Şekil 4.664). Üretim mekanının içinde dökme demir ve taş malzemeden oluşan teçhizatlar yer almaktadır. Son kullanımı çırçır fabrikasıdır (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Zağnoz Çırçır ve Un fabrikasının pencereleri basık kemerli ve taş sövelidir. Pencerelerin üzerinde tuğladan hafifletme kemerleri yer almaktadır. Su basman seviyesinde üç sıra tuğladan oluşan silme bulunmaktadır. Cephelerde görülen duvar örgüsünde taşların arasına tuğlalar yerleştirilerek duvar örgü düzeni oluşturulmuştur. Fabrika giriş kapısı yuvarlak kemerli ve taş sövelidir (Şekil 4.665, Şekil 4.667). Sövelerin kemerlerinin bastığı noktalarda kademeli başlıklar oluşturulmuştur (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi).

Tablo 4.241 Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası

ZAĞNOZ ÇIRÇIR, UN FABRİKASI	**KATALOG NO:** 68.3
 Şekil 4.665 Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası güney cephesi, 2022 **Şekil 4.666** Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası yapı köşesi ve silmeleri, 2022 **Şekil 4.667** Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası penceresi, 2022	Çatı altında tüm cephe boyunca devam eden tuğla malzemeden oluşturulan silme yer almaktadır (Şekil 4.666). Yapının köşeleri düzgün kesme taş kullanılarak belirginleştirilmiştir (Şekil 4.666).

Tablo 4.242 Politi Şarap Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">POLITI ŞARAP FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 69.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl Sonu</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 203/37/22</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Şarap Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Güzelyurt Mahallesi, Havra Sokağı, Akın Pasajı / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor (Restorasyonu devam ediyor)</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.668 Politi Şarap Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
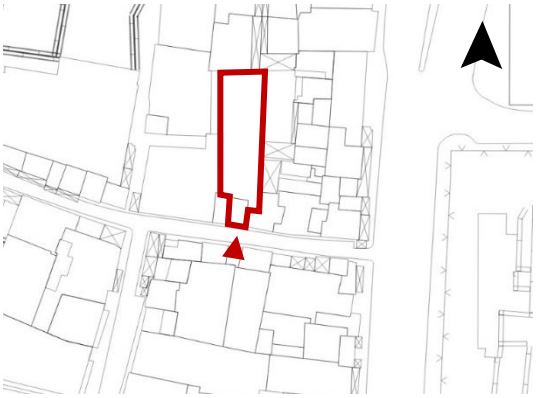
Şekil 4.669 Politi Şarap Fabrikası vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi) (Yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Politi Şarap Fabrikası, Konak'ın Güzel Yurt Mahallesi Havra Sokağı üzerinde 203 ada 22 parselde yer almaktadır (Şekil 4.668).

19. yüzyılın sonunda inşa edilmiş olan şarap fabrikası günümüzde Havra Sokağı olarak bilinen havraların yoğun olduğu bir bölgede yer almaktadır (Şekil 4.669, Şekil 4.672).

Yahudilerin şarap üretiminde kaşerut niteliğine sahip olması için bu konumda inşa edilmiştir. Fabrika Etz Hayim Sinagogu bahçesine dahil edilerek kullanılmıştır (Bora,2016)

Fabrikanın ismi 1895 yılında sahibi olan Halifa Politi'den geldiği bilinmektedir (Bora,2021).

1940'lı yıllarda tütün, incir ve üzüm satışı yapan dükkanlar yer alırken daha sonrasında helva imalathanesi ve Akın Helvacı'nın bisküvi imalathanesinin yer aldığı bilinmektedir. 1968 yılında</td></tr>
</table>

Tablo 4.243 Politi Şarap Fabrikası

POLITI ŞARAP FABRİKASI	**KATALOG NO:** 69.2
 Şekil 4.670 Politi Şarap Fabrikası güney cephesi (https://kentyasam.com/2021/02/14/politi-saraphanesinden-akin-pasajina/) **Şekil 4.671** Politi Şarap Fabrikası hava fotoğrafı doğu cephesindeki yapılar arası boşluk (https://kentyasam.com/2021/02/14/politi-saraphanesinden-akin-pasajina/) 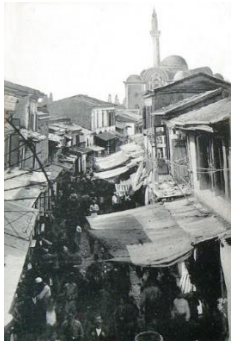 **Şekil 4.672** Politi Şarap Fabrikası ve Havra Sokağı (https://kentyasam.com/2021/02/14/politi-saraphanesinden-akin-pasajina/)	kunduracılar pasajı olarak kullanılmıştır (Bora,2021).Politi Şarap fabrikası günümüzde bir dönem Akın Helvacı'nın bisküvi imalathanesi olarak kullanılmasından dolayı Akın Pasajı olarak da bilinmektedir. Günümüzde restorasyonu devam eden fabrikanın üst katı restoran alt katının ise İzmir'e özgü olan yiyecek ve içecek satış alanı olarak tasarlanmıştır. **Plan ve Kütle Özellikleri:** Politi Şarap Fabrikası dikdörtgen planlı ve iki katlıdır. Kaba yonu taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Fabrikanın çatısı ahşap konstrüksiyonlu ve kırma çatıdır. Günümüzde bir kısmı yıkılmış durumdadır. Yapının dış duvarları orijinaldir fakat yıllar içerisinde geçirdiği değişimler ile özgün durumunu kaybetmiştir. Devam etmekte olan restorasyon çalışmalarında fabrikaya sonradan eklenen betonarme taşıyıcılar ve döşemeler kaldırılacaktır. Çelik taşıyıcı sistem kullanılarak iki katlı kullanımı

Tablo 4.244 Politi Şarap Fabrikası

POLITI ŞARAP FABRİKASI	**KATALOG NO:** 69.3
 Şekil 4.673 Politi Şarap Fabrikası giriş kapısı (https://kentyasam.com/2021/02/14/politi-saraphanesinden-akin-pasajina/) **Şekil 4.674** Politi Şarap Fabrikası batı cephesi (https://kentyasam.com/2021/02/14/politi-saraphanesinden-akin-pasajina/) **Şekil 4.675** Politi Şarap Fabrikası doğu cephesi ve çatısı (https://kentyasam.com/2021/02/14/politi-saraphanesinden-akin-pasajina/)	sağlanması planlanmaktadır (Bora,2021). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Etz Hayim Sinagogu'na bakan batı cephesinde basık kemerli tuğla söveli pencereler yer almaktadır (Şekil 4.674). Fabrikanın giriş kapısı yuvarlak kemerli ve taş sövelidir. Kemerin kilit taşının üzerinde üzüm motifi bulunmaktadır. Bu motifin üzerinde ise İbrani takvimine göre 5660 yazısı yer almaktadır. Bu tarih miladi takvime göre 1900 yılına denk gelmektedir (Bora,2021) Kilit taşının üzerinde taş malzemeden silme yer alırken üstünde kıvrımlı motifli süsleme yer almaktadır (Şekil 4.673). Doğu cephesinde yer alan pencereler sonradaki dönemlerde ihtiyaçlara göre açılmıştır (Şekil 4.675).

Tablo 4.245 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">ECZACIBAŞI ITRİYAT FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 70.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1911</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 180/30/23</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: İlaç, Parfüm İmalathanesi</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Hacımahmut Mahallesi, 846 Sokak, No:17 / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.676 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
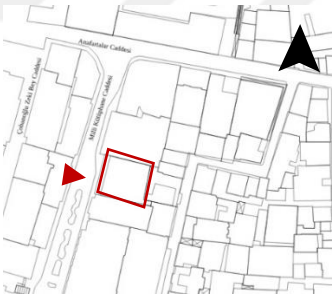
Şekil 4.677 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.678 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası batı cephesi, 2022</td><td>Açıklamalar:

Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası Konak'ın Hacımahmut Mahallesi 846 Sokak üzerinde 180 ada 23 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.676, Şekil 4.677).

1911 yılında kurulan imalathane Cumhuriyet Dönemi'nde de faaliyetlerini sürdürmüştür. 1952 yılında kapatılmıştır (Visit İzmir arşivi).

Müstahzarat ve ıtriyat fabrikası olarak geçen yapıda ilaç, parfüm, kolonya, krem, pudra gibi birçok çeşit üründe üretim yapılmaktaydı. 2014 yılında restore edilen yapı günümüzde kullanılmamaktadır fakat Süleyman Ferit Eczacıbaşı Anı Evi olarak işlevlendirilmesi düşünülmektedir (Kentimiz İzmir Derneği arşivi).

Yapının içerisindeki eczacılık ile ilgili araç gereçler Ege Üniversitesi Eczacılık Fakültesine bağışlanmıştır. Günümüzde fakültede sergilenmektedir.</td></tr>
</table>

Tablo 4.246 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası

ECZACIBAŞI ITRİYAT FABRİKASI	**KATALOG NO:** 70.2
 Şekil 4.679 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası (https://kentimizizmir.org.tr/eczacibasi-itriyat-fabrikasi/) **Şekil 4.680** Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası çatısı (https://kentimizizmir.org.tr/eczacibasi-itriyat-fabrikasi/) **Şekil 4.681** Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası giriş koridoru (https://kentimizizmir.org.tr/eczacibasi-itriyat-fabrikasi/)	**Plan ve Kütle Özellikleri:** Dikdörtgen planlı bitişik olarak inşa edilen iki hacimden oluşmaktadır. Tek katlıdır ve bodrum katıda bulunmaktadır. Taş ve tuğla malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Restorasyon öncesinde büyük bir bölümü yıkık halde olan çatı ahşap strüktürlüdür. Kırma çatının üzeri kiremit kaplıdır. Giriş koridorundan (Şekil 4.681) üretim ve depolama mekanlarına ayrılan yapının depolama amacıyla kullanılan duvarlara monte edilmiş ahşap raflar yer almaktadır (Şekil 4.682). Mekanların tavanları ahşap kaplamadır. Yer döşemesi ise yine tavanlarda olduğu gibi ahşaptır. Restorasyonu sırasında tavan ve zemin yenilenmiştir (Şekil 4.683). **Cephe ve Süsleme Özelikleri:** Ana giriş kapısı Rum evlerinde görülen dökme demir ve kıvrımlı motiflerle süslüdür (Şekil 4.685). Giriş kapısının yanında iki pencere yer almaktadır. Giriş kapısı cepheden içeri

Tablo 4.247 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası

ECZACIBAŞI ITRİYAT FABRİKASI	**KATALOG NO:** 70.3
 Şekil 4.682 Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası iç mekanı (https://kentimizizmir.org.tr/eczacibasi-itriyat-fabrikasi/) **Şekil 4.683** Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası restorasyon sonrası giriş koridoru (https://kentimizizmir.org.tr/eczacibasi-itriyat-fabrikasi/) **Şekil 4.684** Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası pencereleri, 2022 **Şekil 4.685** Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası giriş kapısı, 2022	çekilmiştir ve yükseltilmiştir (Şekil 4.685). Kapı ve pencerelerin etrafında taş söveler yer almaktadır. Kapı ve pencereler dikdörtgen formludur (Şekil 4.684, Şekil 4.685). Pencerelerin demir kepenkleri bulunmaktadır. Pencere üzerinde pencere genişliği kadar silme yer almaktadır. Pencerelerin sövelerinin kenarları zemin seviyesindeki silmeye kadar devam etmektedir (Şekil 4.684). Giriş kapısının pencerelerin yer aldığı cephesinde de taş söve ve kapı genişliği kadar silmesi yer almaktadır. Bodrum katın pencereleri yol kotundan görülmektedir (Şekil 4.679).

Tablo 4.248 Urla Sabun Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">URLA SABUN FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 71.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl Sonu</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 4449/L-17-B11C4A/2</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Sabun Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: İskele Mahallesi, Fevzi Çakmak Caddesi, No:457 / Urla</td><td>Mevcut İşlevi: Vitus Commodities Algoritma Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.686 Urla Sabun Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.687 Urla Sabun Fabrikası vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Urla Sabun Fabrikası, Urla'nın İskele Mahallesi Fevzi Çakmak Caddesi üzerinde 4449 ada 2 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.686, Şekil 4.687).

19. yüzyılın sonlarında inşa edildiği düşünülen yapıdaki betonarme bölümler fabrikanın 20. Yüzyıl ortalarında yenilenmiş olduğu düşünülmektedir. 1962 yılından itibaren Güven ve Arzu markaları tarafından sabun ve çamaşır sodası üretiminde kullanılmıştır (Çiftyürek,2021)

Yapı salgın hastalıklara karşı oluşturulan karantina adasına ve Urla İskelesine yakın konumdadır.

Sabun fabrikası 2008 yılında tescillenmiş ve daha sonra restorasyon geçirerek günümüzde Vitus Commodities Algoritma Fabrikası olarak kullanılmaktadır.</td></tr>
</table>

Tablo 4.249 Urla Sabun Fabrikası

URLA SABUN FABRİKASI	**KATALOG NO:** 71.2
 Şekil 4.688 Urla Sabun Fabrikası kuzey cephesi, 2022 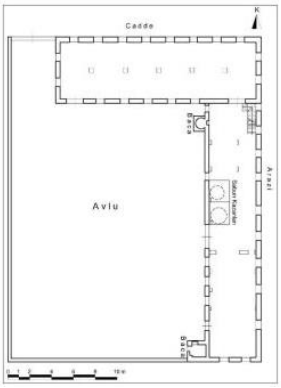 **Şekil 4.689** Urla Sabun Fabrikası zemin kat planı (Çiftyürek,2021) 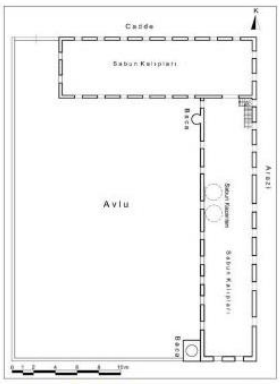 **Şekil 4.690** Urla Sabun Fabrikası 1. kat planı (Çiftyürek,2021)	**Plan ve Kütle Özellikleri:** Urla Sabun Fabrikası kuzeyde ve doğuda yer alan dikdörtgen formlu iki kütlenin birleşmesiyle ‘‘L’’ plan şemasına sahiptir ve iki katlıdır. Zemin katta sabun kazanı ocağı üst katta ise sabunların dökülüp kesildiği alanlar bulunmaktadır (Şekil 4.689, Şekil 4.690) (Çiftyürek,2021). Taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiş fabrikaya cephesinden giriş bulunmaktadır. Bu giriş avluya açılmaktadır. Fabrikanın batıdaki kütlesine doğu cephesinden bitişik tuğla baca yer almaktadır. Bacanın etrafına kare plan oluşturacak şekilde duvar örülmüştür. Diğer tuğla yine aynı kütleye kuzey ucundan bitişiktir (Şekil 4.692). Betonarme malzeme kullanılarak döşeme, merdiven ve taşıyıcılarda yenilemeler yapılmıştır (Çiftyürek,2021). Sabun Fabrikası’nın çatısı ahşap konstrüksiyonlu kırma çatıdır. Çatının üzeri kiremit kaplıdır.

Tablo 4.250 Urla Sabun Fabrikası

URLA SABUN FABRİKASI	**KATALOG NO:** 71.3
 Şekil 4.691 Urla Sabun Fabrikası doğu cephesi, 2022 **Şekil 4.692** Urla Sabun Fabrikası güney cephesi, 2022 **Şekil 4.693** Urla Sabun Fabrikası kat silmeleri, 2022	**Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Sonraki dönemde yapılan yenilemede kullanılan betonarme cepheden okunmaktadır (Şekil 4.691). Çatısının altında tüm cepheler boyunca devam eden tuğladan silme yer almaktadır. Fabrikanın köşelerinde düzgün kesme taşlar kullanılarak belirginleştirilmiştir (Şekil 4.693). Tüm cephelerde alt ve üst kattaki pencereler hizalıdır ve dikdörtgen formludur (Şekil 4.688).

Tablo 4.251 Konak Zeytinyağı Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">KONAK ZEYTİNYAĞI FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 72.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl Sonu</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 2895/324/264</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Zeytinyağı Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Tepecik Mahallesi, Gaziler Caddesi, 1145 Sokak / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Suat Seren Göğüs Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Binası</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.694 Konak Zeytinyağı Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
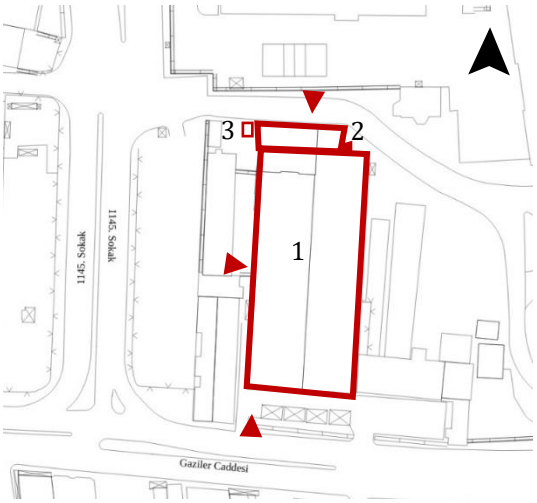

Şekil 4.695 Konak Zeytinyağı Fabrikası vaziyet planı (1,2- fabrika, 3-baca)(İzmir Büyükşehir Belediyesi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Konak Zeytinyağı Fabrikası Konak'ın Tepecik Mahallesi Gaziler Caddesi üzerinde 2895 ada 264 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.694).
Fabrika yapısı 19. Yüzyılda inşa edilmiştir. Günümüzde Dr. Suat Seren Göğüs Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi sınırları içerinde yer alan yapının bir kısmı hastane tarafından kullanılırken bir kısmı da İzmir Büyükşehir Belediyesi Mezarlıklar Daire Başkanlığı olarak kullanılmaktadır. Yapı 2003 yılında tescillenmiştir (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).
Plan ve Kütle Özellikleri:
Fabrika yerleşkesi içerinde bitişik olarak inşa edilmiş iki büyük hacim ve bu hacimlere dik olarak konumlanan daha küçük dikdörtgen planlı hacimden ve baca yapısından oluşmaktadır (Şekil 4.695). Fabrikanın bacası çokgen planlı</td></tr>
</table>

Tablo 4.252 Konak Zeytinyağı Fabrikası

KONAK ZEYTİNYAĞI FABRİKASI	**KATALOG NO:** 72.2
 Şekil 4.696 Konak Zeytinyağı Fabrikası batı cephesi, 2022 **Şekil 4.697** Konak Zeytinyağı Fabrikası kuzey cephesi, 2022 **Şekil 4.698** Konak Zeytinyağı Fabrikası fabrika ve depolama yapısı, 2022	taştan bir kaidenin üzerine ateş tuğlasıyla inşa edilmiştir (Şekil 4.699) (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). Fabrikada bulunan yapılar tuğla ve taş malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Bütün mekanlar tek katlıdır. Mekanlardan vaziyet planında 1 ile gösterilen mekânın üst örtüsü beşik çatı iken 2 numaralı mekân kırma çatıdır. Ahşap strüktüre sahip çatıların üzeri kiremit kaplıdır (Şekil 4.695). Yapıya zaman içerisinde ihtiyaç doğrultusunda ek yapılar yapılmıştır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Fabrika yapısının kapı ve pencerelerinin bazıları orijinal olarak günümüze ulaşmıştır (Şekil 4.697). Kapılar basık kemerli ve taş sövelidir. Kemerin ortasında belirginleştirilmiş kilit taşları yer almaktadır. Kapı ve pencerelerin üzerinde dik yerleştirilen tuğlalarla oluşturulan hafifletme kemerleri yer almaktadır (Şekil 4.700). Tüm yapı cepheleri boyunca devam eden çatı altında dişli silmeler vardır.

Tablo 4.253 Konak Zeytinyağı Fabrikası

KONAK ZEYTİNYAĞI FABRİKASI	**KATALOG NO:** 72.3
 Şekil 4.699 Konak Zeytinyağı Fabrikası bacası, 2022 **Şekil 4.700** Konak Zeytinyağı Fabrikası kuzey cephesi kapısı, 2022 **Şekil 4.701** Konak Zeytinyağı Fabrikası doğu cephesi köşesi, 2022	Fabrikanın pencerelerinin bazıları sonraki zamanlarda dikdörtgen formuna getirilmiştir. Orijinal pencereler basık kemerlidir. Taş ve tuğla malzemeli söveleri bulunmaktadır. Büyük hacimli mekanların ve küçük hacimli mekânın kesişiminde taş malzemeden yapılmış baca bulunmaktadır. Fabrika yapılarının kenarları kesme taş kullanılarak belirginleştirilmiştir. Bazı mekanların köşeleri kesme taşlarla kaplanarak cepheden dışarı taşırılmıştır (Şekil 4.701).

Tablo 4.254 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">ÇANDARLI ZEYTİNYAĞI FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 73.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 1559/K17-B-09-B-4-B/1</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Zeytinyağı Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Çandarlı Mahallesi, Yeni Cadde/Dikili</td><td>Mevcut İşlevi: Çandarlı Etnografya Müzesi ve Fabrika Kafe</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.702 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
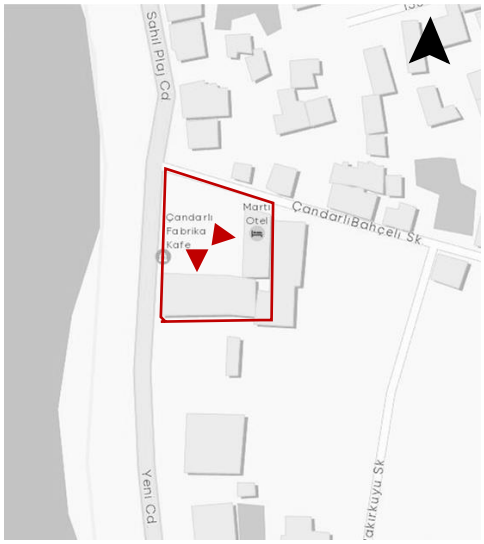

Şekil 4.703 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası Dikili'nin Çandarlı Mahallesi Yeni Cadde üzerinde 1559 ada 1 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.702, Şekil 4.703).

19. yüzyılda inşa edilmiş olan fabrika zeytinyağı üretimi dışında değirmen, mandıra ve elektrik fabrikası olarak da kullanılmıştır. 2012 yılında restore edilerek Dikili Belediyesi Çandarlı Etnografya Müzesi ve fabrika kafesi olarak kullanılmaktadır (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi).

Plan ve Kütle Özellikleri:

Fabrika ''L'' plan şemasına sahiptir. Batı bölümü iki katlı olup diğer bölümler tek kattan oluşmaktadır (Şekil 4.703).

Ortasında avlu bulunan fabrika taş ve tuğla malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir (Şekil 4.704).

Fabrikanın iki katlı bölümü kırma çatı ile, tek katlı bölümler beşik çatı ile</td></tr>
</table>

Tablo 4.255 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası

ÇANDARLI ZEYTİNYAĞI FABRİKASI	**KATALOG NO:** 73.2
 Şekil 4.704 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası avlusu, 2022 **Şekil 4.705** Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası batı cephesi, 2022 **Şekil 4.706** Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası kuzey cephesi, 2022	örtülüdür. Tüm çatılar ahşap konstrüksiyonludur ve üzeri kiremit kaplıdır. Fabrikanın iki katlı mekânında zemin kattan ahşap bir merdiven ile üst kata çıkılmaktadır. Üst kat döşemesi ise zemin kattaki mekânda yer alan ahşap sütunlar ile taşınmaktadır. Bu sütunlar taş kaidelerin üzerine oturmaktadır (Şekil 4.712). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Fabrikanın tek katlı bölümünün batı cephesinde yuvarlak kemerli açıklıkları bulunurken (Şekil 4.705) diğer bölümlerdeki pencere ve kapılar dikdörtgen formludur. Etraflarında taş söveler yer almaktadır. Sövelerin üzerinde tuğladan hafifletme kemerleri yer almaktadır. Bazı pencerelerin demir kepenkleri günümüze ulaşmıştır (Şekil 4.710, Şekil 4.711). Fabrikanın tüm mekanlarının çatısının altında tuğla silme yer almaktadır. Kuzey cephesinde üst katın ortasında balkon vardır. Balkon ferforje korkuluklar ile çevrilmiştir. Balkonun taşıyıcıları demir konsollardır. Bu cephede katların arasında tuğla silme yer almaktadır (Şekil 4.709).

Tablo 4.256 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası

ÇANDARLI ZEYTİNYAĞI FABRİKASI	**KATALOG NO:** 73.3
 Şekil 4.707 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası çatı altı silmesi ve köşesi, 2022 **Şekil 4.708** Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası batı cephesi, 2022 **Şekil 4.709** Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası balkonu, 2022	 **Şekil 4.710** Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası pencresi, 2022 **Şekil 4.711** Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası kapısı, 2022

Tablo 4.257 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası

ÇANDARLI ZEYTİNYAĞI FABRİKASI	**KATALOG NO:** 73.4

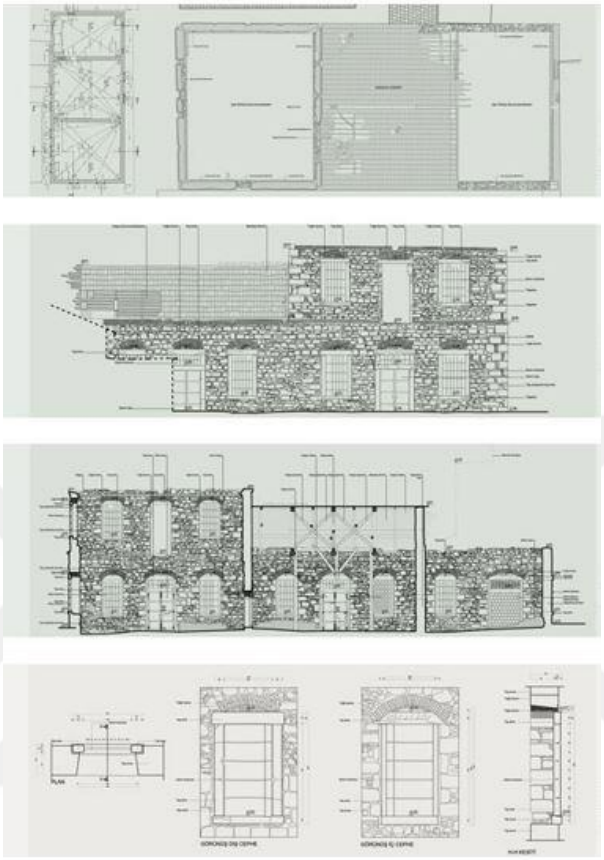

Şekil 4.712 Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası çizimleri
(https://www.yd.com.tr/eski-yag-fabrikasi.html)

Tablo 4.258 Bergama Tabakhanesi

<table>
<tr><td colspan="2">BERGAMA TABAKHANESİ</td><td>KATALOG NO: 74.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 476/20L4b/3</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tabakhane</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: İslamsaray Mahallesi, Üçkemer Caddesi/ Bergama</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.713 Bergama Tabakhanesi hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

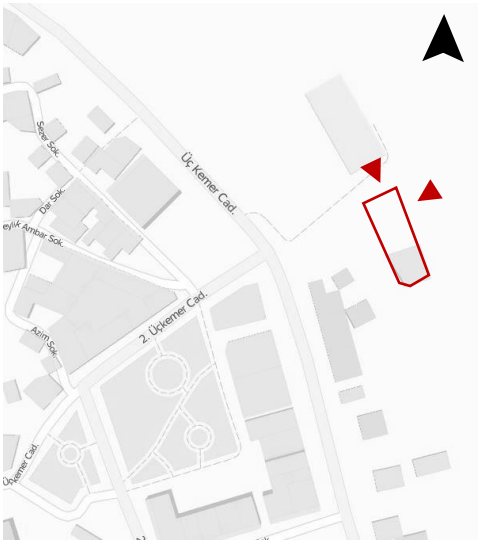
Şekil 4.714 Bergama Tabakhanesi vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Bergama Tabakhanesi Bergama'nın İslamsaray Mahallesi Üçkemer Caddesi üzerinde 476 ada 3 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.713).

Tabakhanenin 19. Yüzyılda inşa edildiği düşünülmektedir. Bergama Çayı'nın kenarında kurulan tabakhanenin batısında Üç Kemer Köprüsü yer almaktadır (Şekil 4.715).

1984,1993 ve 2001 yıllarında alınan kararlar ile tescillenmiştir. Günümüze kadar birçok tadilat ve ek yapıldığı avlusundaki izlerden belli olmaktadır. Restorasyon çalışmaları devam etmektedir (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi).

Plan ve Kütle Özellikleri:

İki katlıdır ve kare planlıdır. Dikdörtgen bir avlunun içerisinde yer almaktadır.

Avlunun etrafında duvarlarla çevrilmiş bir bahçe bulunmaktadır (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi) (Şekil 4.714).</td></tr>
</table>

Tablo 4.259 Bergama Tabakhane

BERGAMA TABAKHANESİ	**KATALOG NO:** 74.2
 Şekil 4.715 Bergama Tabakhanesi ve Üç Kemer Köprüsü, 2022 **Şekil 4.716** Bergama Tabakhanesi batı ve güney cephesi, 2022	Çatısı ahşap strüktürlüdür. Üzeri kiremit kaplanmıştır. Kırma çatısının ortası yükseltilmiştir (Şekil 4.716). Restorasyon çalışmaları başlamadan önce yapının çatının büyük bir bölümü yıkılmıştır (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Yapının bahçe kapısı yüksek, geniş ve kemerlidir. Söveleri andezit bloklardan oluşmaktadır (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi). Tabakhanenin güney ve kuzey cephelerinde de zemin katta 3 pencere yer alırken üst katında 2 pencere yer almaktadır. Çatının altında ise iki adet pencere vardır. Bu pencereler ise dikdörtgendir ve tuğla söveleri bulunmamaktadır (Şekil 4.716, Şekil 4.717). Batı cephesinde zemin ve üst katta üçer pencere yer almaktadır (Şekil 4.718). Pencereler tuğla söveli ve basık kemerlidir. Bu cephede sundurma çatı görülmektedir. Çatı altında ise 3 adet dikdörtgen formlu pencere yer almaktadır (Şekil 4.716).

Tablo 4.260 Bergama Tabakhanesi

BERGAMA TABAKHANESİ	**KATALOG NO:** 74.3
 Şekil 4.717 Bergama Tabakhanesi kuzey cephesi ve avlu duvarı, 2022 **Şekil 4.718** Bergama Tabakhanesi batı cephesi pencereleri, 2022	Yapının zemin katta pencere alt hizasında, kat arasında ve çatı altında tuğladan cepheler boyunca devam eden silmesi bulunmaktadır (Şekil 4.718). Yapının köşeleri düzgün kesme taş kullanılarak belirginleştirilmiştir.

Tablo 4.261 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">BAYINDIR ZEYTİNYAĞI FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 75.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl Sonu</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel:-/1383/14</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Zeytinyağı Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Zeytinova Mahallesi, Bahçealtı Mevki/ Bayındır</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.719 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
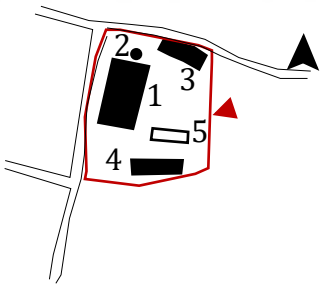

Şekil 4.720 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası vaziyet planı (1- fabrika, 2- baca, 3-depo, 4- depo, 5- zeytin işleme havuzu) (Yazar tarfından hazırlanmıştır)</td><td>Açıklamalar:

Bayındır Zeytinyağı Fabrikası Bayındır'ın Zeytinova Mahallesi Bahçealtı Mevki üzerinde 14 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.719).

19. yüzyılın sonunda inşa edilmiş olan fabrika 2012 yılında tescillenmiştir (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). Günümüzde ise kullanılmamaktadır.

Plan ve Kütle Özellikleri:

Taş ve tuğla malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Yapıya zaman içerisinde ekler yapılmıştır.

Kare tabanlı ve yükseldikçe daralan ateş tuğlasından bacası bulunmaktadır (Şekil 4.720, Şekil 4.721).

Ahşap konstrüksiyonlu beşik çatı ile örtülü olan yapıların çatılarının üzeri kiremit kaplıdır.

1970'li yıllarda yapıda güçlendirmeler yapılmıştır. Zeytinyağı işliklerine betonarme kolonlar eklenmiştir (Şekil 4.726) (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).</td></tr>
</table>

Tablo 4.265 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası

BAYINDIR ZEYTİNYAĞI FABRİKASI	**KATALOG NO:** 75.2
 Şekil 4.721 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası ve bacası, 2022 **Şekil 4.722** Bayındır Zeytinyağı Fabrikası doğu cephesi, 2022 **Şekil 4.723** Bayındır Zeytinyağı Fabrikası havuzları, 2022	Fabrikanın içerisinde zeytin işleme alanlarının izleri yer almaktadır (Şekil 4.725) Fabrikanın bahçesinde açık zeytin işleme havuzları yer almaktadır (Şekil 4.720, Şekil 4.723). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Fabrika yapısının kuzey cephesinde çatı altında taş söveli yuvarlak pencere yer almaktadır (Şekil 4.724). Kapı ve pencerelerin üzerinde dik yerleştirilen tuğladan hafifletme kemerleri yer almaktadır (Şekil 4.728). Çatı altında yapıların cepheleri boyunca devam eden tuğladan silme bulunmaktadır. Kapı ve pencereler zaman içerisinde değişikliler geçirmiştir ve özgünlüğünü kaybetmiştir (Şekil 4.727, Şekil 4.728).

Tablo 4.263 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası

BAYINDIR ZEYTİNYAĞI FABRİKASI	**KATALOG NO:** 75.3
 Şekil 4.724 Bayındır Zeytinyağı Fabrikası çatı altı yuvarlak penceresi, 2022 **Şekil 4.725** Bayındır Zeytinyağı Fabrikası iç mekan, 2022 **Şekil 4.726** Bayındır Zeytinyağı Fabrikası ahşap çatısı, 2022	 **Şekil 4.727** Bayındır Zeytinyağı Fabrikası penceresi, 2022 **Şekil 4.728** Bayındır Zeytinyağı Fabrikası kapısı, 2022

Tablo 4.264 Olivos Zeytinyağı Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">OLIVOS ZEYTİNYAĞI FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 76.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 20. Yüzyıl Başı</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 802/105/3</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilsiz</td><td>Özgün İşlevi: Tabakhane</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Duatepe Mahallesi, Karacali Caddesi/ Tire</td><td>Mevcut İşlevi: Zeytinyağı Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.729 Olivos Zeytinyağı Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.730 Olivos Zeytinyağı Fabrikası vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Olivos Zeytinyağı Fabrikası Tire'nin Duatepe Mahallesi Karacali Caddesi üzerinde 802 ada 3 parselde yer almaktadır (Şekil 4.729).

20. yüzyılın başında tabakhane olarak inşa edilmiş olan yapı 1978 yılında zeytinyağı fabrikasına dönüştürülmüştür.

Yapının I. Dünya Savaşı'nda ordunun bot ve kösele ihtiyacını karşılamış olduğu bilinmektedir (Yıldırım,2007).

Günümüzde zeytinyağı fabrikası olarak kullanılmaya devam etmekte olup bulunduğu bölgede inşa edildiği dönemde tabakhane ve keçe işlikler yer almaktaydı (Yıldırım,2007).

Yapının girişinde zeytinyağı üretiminde kullanılan geleneksel zeytin ezme taşı bulunmaktadır (Şekil 4.736).</td></tr>
</table>

Tablo 4.265 Olivos Zeytinyağı Fabrikası

OLIVOS ZEYTİNYAĞI FABRİKASI	**KATALOG NO:** 76.2
 Şekil 4.731 Olivos Zeytinyağı Fabrikası taş duvar örgüsü, 2022 **Şekil 4.732** Olivos Zeytinyağı Fabrikası kuzey cephesi, 2022 **Şekil 4.733** Olivos Zeytinyağı Fabrikası doğu cephesi, 2022	**Plan ve Kütle Özellikleri:** Fabrika yerleşkesinin içerisinde lojman, idari bina, fabrika ve fabrikaya bitişik konumda yer alan depo bulunmaktadır. İdari bina sonraki dönemlerde yapılmıştır (Şekil 4.730). Yerleşkenin içerisindeki yapılar bir avlu etrafında şekillenmiştir. Yerleşkenin etrafında taş duvarlar yer almaktadır. Fabrika yapısının bir kısmı ve depo yapısı özgünlüğünü korumuştur (Şekil 4.732). Yapılar dikdörtgen planlı ve taş malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir (Şekil 4.731). Yapıların çatısı ahşap konstrüksiyonlu beşik çatıdır ve üzeri kiremit kaplıdır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Fabrika yapısının çatısının altında yuvarlak pencere yer almaktadır. Diğer pencereler taş sövelidir ve ahşap çerçeveleri bulunmaktadır (Şekil 4.735). Yapının tabakhaneden zeytinyağı fabrikasına dönüştürülürken kapı ve

Tablo 4.266 Olivos Zeytinyağı Fabrikası

OLIVOS ZEYTİNYAĞI FABRİKASI	**KATALOG NO:** 76.3
 Şekil 4.734 Olivos Zeytinyağı Fabrikası doğu cephesi avlu girişi, 2022 **Şekil 4.735** Olivos Zeytinyağı Fabrikası kuzey cephesi pencereleri, 2022 **Şekil 4.736** Olivos Zeytinyağı Fabrikası zeytin ezme taşı, 2022	pencereleri mekanların gereksinimlerine göre değiştirilmiştir (Şekil 4.734). Doğu cephesinde zeytinyağı fabrikası teçhizatları görülmektedir (Şekil 4.733). Depo yapısının pencereleri yuvarlak kemerli ve tuğla sövelidir.

Tablo 4.267 Şirince Zeytinyağı Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">ŞİRİNCE ZEYTİNYAĞI FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 77.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 218/M18-B-09-B-1-C-2/3,4</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Zeytinyağı Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Şirince Mahallesi, 220. Sokak/ Selçuk</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.737 Şirince Zeytinyağı Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
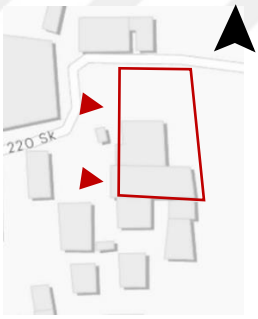
Şekil 4.738 Şirince Zeytinyağı Fabrikası vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.739 Şirince Zeytinyağı Fabrikası kuzey cephesi</td><td>Açıklamalar:
Şirince Zeytinyağı Fabrikası, Selçuk'un Şirince Mahallesi 220. Sokakta yer alan 218 ada 3 ve 4 parselde bulunmaktadır (Şekil 4.737, Şekil 4.737).
Zeytinyağı fabrikası ve döküm kanallarının 19. Yüzyılda inşa edildiği düşünülmektedir. 1984 ve 2004 yıllarında alınan kararlarla tescillenmiştir (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).
Günümüzde yapının büyük bir bölümü yıkılmış olup zaman içerisinde inşa edilen ek yapı görülmektedir. Bahçesinde yer alan döküm kanalları tahrip olmuştur.
Yapının bahçe girişinde zeytin sıkma taşı tespit edilmiştir (Şekil 4.741).
Plan ve Kütle Özellikleri:
Fabrika yapısı ve kanallar bahçe içerisinde kuzey güzey doğrultusunda yer almaktadır. Bahçe duvarları moloz taş örgülüdür.</td></tr>
</table>

Tablo 4.268 Şirince Zeytinyağı Fabrikası

ŞİRİNCE ZEYTİNYAĞI FABRİKASI	**KATALOG NO:** 77.2
 Şekil 4.740 Şirince Zeytinyağı Fabrikası ve ek yapısı, 2022 **Şekil 4.741** Şirince Zeytinyağı Fabrikası zeytin ezme taşı, 2022 **Şekil 4.742** Şirince Zeytinyağı Fabrikası batı cephesi penceresi, 2022 **Şekil 4.743** Şirince Zeytinyağı Fabrikası batı cephesi bahçe girişi, 2022	Bahçe içerisinde yer alan kanallar 60 cm yükseklikte ve 150 cm genişlikte olup moloz taş örgülü ayırıcı yüzeylerle bölmelere ayrılmıştır. Dikdörtgen planlı olan fabrikanın kalan duvarlarına bakıldığında moloz taş örgüsü görülmektedir (Şekil 4.740). Yapı tek katlı olup yüksek ahşap konstrüksiyona sahip çatının üzeri kiremit kaplıydı. Çatısı günümüzde yıkılmış durumdadır. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Bahçeye giriş iki kanatlı ahşap kapı ile yapılmaktadır (Şekil 4.753). Fabrikanın kuzey cephesinde iki kapı bulunmaktaydı. Bunlardan birisi ürün girişini sağlamak için kullanılmaktaydı. Kapı üzerinde 4 adet pencere yer almaktaydı (Şekil 4.739) (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). Fabrikanın batı cephesinde ise direkt giriş sağlayan çift kanatlı ahşap kapı bulunmaktadır. Kapının üzerinde ışıklık penceresi yer almaktadır (Şekil 4.742).

Tablo 4.269 Urla Yağhanesi

<table>
<tr><td colspan="2">URLA YAĞHANESİ</td><td>KATALOG NO: 78.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl Sonu</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 166/28/38</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Yağhane</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Yeni Mahallesi, Necati Cumalı Caddesi / Urla</td><td>Mevcut İşlevi: Urla Belediyesi AKM ve İzmir Devlet Tiyatrosu Urla AKM Sahnesi</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.744 Urla Yağhanesi hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
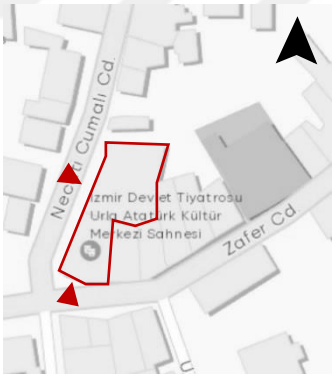

Şekil 4.745 Urla Yağhanesi vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.746 Urla Yağhanesi, 2022</td><td>Açıklamalar:

Urla Yağhanesi Urla’nın Yeni Mahallesi Necati Cumalı Caddesi üzerinde 166 ada 38 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.744).

19. yüzyıl sonunda inşa edilmiş olan yağhane 1982 ve 1992 yıllarında alınan kararlar ile tescillenmiştir. (İzmir 1 No.lu KVKBK). Günümüzde Urla Belediyesi Atatürk Kültür Merkezi ve İzmir Devlet Tiyatrosu Urla Atatürk Kültür Merkezi Sahnesi olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.745).

Plan Kütle Özellikleri:

Yapının içerisinde yağhane olarak kullanıldığındaki donatıları bulunmamaktadır. Yapıya sonraki dönemlerde ihtiyaç doğrultunda ekler ve mekânsal düzenlemeler yapılmıştır. Kuzeyde yer alan yapının bodrum katı depo, zemin katı mağaza ve üst katı konut olarak kullanıldığı bilinmektedir. Güneyde yer alan bitişik nizamda yer alan mekan yağhanedir (Şekil 4.746).</td></tr>
</table>

Tablo 4.270 Urla Yağhanesi

URLA YAĞHANESİ	**KATALOG NO:** 78.2
 Şekil 4.747 Urla Yağhanesi batı cephesi, 2022 **Şekil 4.748** Urla Yağhanesi batı cephesi giriş kapısı, 2022 **Şekil 4.749** Urla Yağhanesi güney cephesi giriş kapısı, 2022	Yağhane taş ve tuğla malzeme kullanılarak yığma istemde inşa edilmiştir . **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Urla Yağhanesinin güneyde kalan bölümünün batı cephesinde 2 adet kapı bulunmaktadır. Kapıların birisi basık kemerli iken diğeri yuvarlak kemerlidir. İki kapısının da etrafında taş söveleri bulunmaktadır. Kapıların arasında 3 adet pencere yer almaktadır. Pencereler basık kemerli taş sövelidir. Pencerelerin üzerinde tuğladan hafifletme kemerleri yer almaktadır Pencerelerin metal kepenkleri bulunmaktadır. Günümüzde yol kotunda kalmış olan 3 pencerenin üst kısımları görülmektedir. Yapının orijinal çatı altı hizasında tuğladan silme yer almaktadır. Orijinal cephenin üzerinde devam eden panellerden oluşan modern cephe yer almaktadır. Kuzeyde yer alan mekânın girişi kuzey cephesinden dikdörtgen taş söveli bir kapı ile sağlanmaktadır. Kapının üzerinde dikdörtgen pencere yer almaktadır. Yapının köşeleri taş kullanılarak yuvarlatılmıştır. Çatı altında tuğladan silme yer almaktadır.

Tablo 4.271 Urla Zeytinyağı Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">URLA ZEYTİNYAĞI FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 79.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl Sonu</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 3528/L17-B16-D-1-A/5</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Zeytinyağı Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Altıntaş Mahallesi, Zafer Caddesi, No:215 / Urla</td><td>Mevcut İşlevi: Depo</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.750 Urla Zeytinyağı Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
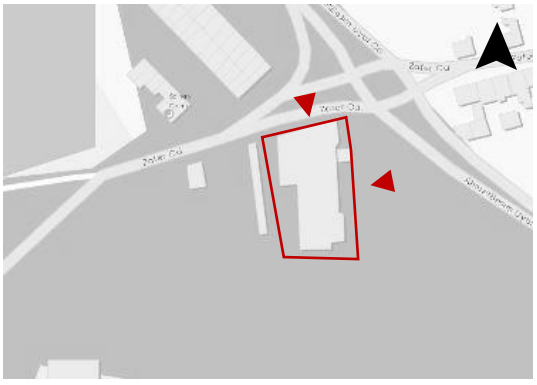
Şekil 4.751 Urla Zeytinyağı Fabrikası vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Urla Zeytinyağı Fabrikası, Urla'nın Altıntaş Mahallesi Zafer Caddesi üzerinde yer alan 3528 ada 5 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.750, Şekil 4.751).
19. yüzyıl sonu 20. Yüzyıl başında inşa edildiği düşünülen zeytinyağı fabrikası 2008 yılında tescillenmiştir.
Plan ve Kütle Özellikleri:
Fabrika binasına ek olarak depolama kuyuları bulunmaktadır. Yapının çevresinde sonradan eklenen iki yapı bulunmaktadır.
Zeytinyağı fabrikası tek katlı olup moloz taş ve tuğla ile yığma olarak inşa edilmiştir. Fabrikanın içinde 3 ayrı mekân bulunmaktadır ve bu mekanların birbiriyle bağlantısı olduğu düşünülmektedir. Fabrikanın içerisinde ''Veraci Franze'' yazılı demir döküm makine, duvara monte edilmiş</td></tr>
</table>

Tablo 4.272 Urla Zeytinyağı Fabrikası

URLA ZEYTİNYAĞI FABRİKASI	**KATALOG NO:** 79.2
 Şekil 4.752 Urla Zeytinyağı Fabrikası ve bacası, 2022 **Şekil 4.753** Urla Zeytinyağı Fabrikası kuzey cephesi, 2022 **Şekil 4.754** Urla Zeytinyağı Fabrikası kuzey cephesi çatısı, 2022	çember şeklinde makine, iki adet zeytin ezme taşı ve zeytinyağı üretiminde kullanılan çelik bir kazan bulunmaktadır. Yapının orijinal üst örtüsü günümüze ulaşılamamıştır. Fakat üç ayrı beşik çatı ile örtüldüğü ve ortadaki çatının yanlardan daha yüksek olduğu düşünülmektedir. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) Günümüzde yapının eternit çatısı bulunmakta olup, bu çatı yığma Duvarların üzerine atılan betonarme kirişler ile taşınmaktadır. Fabrika alanının içinde yer alan baca karedir ve harman tuğlası kullanılmıştır (Şekil 4.752). Fabrika yapısının güneyinde yer alan yapının depo olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Yapı içerisinde depolama kuyuları bulunmaktadır. Yapı kısmen tek katlı ve moloz taş kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. İki katlı olan kısmına ahşap merdivenle çıkılmakta olup günümüzde çökmüş durumdadır (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Zafer caddesi üzerinde yer alan ana cephesinde kalkan duvar mevcuttur (Şekil 4.754).

Tablo 4.273 Urla Zeytinyağı Fabrikası

URLA ZEYTİNYAĞI FABRİKASI	**KATALOG NO:** 79.3
 Şekil 4.755 Urla Zeytinyağı Fabrikası kuzey kapısı pencere, 2022 **Şekil 4.756** Urla Zeytinyağı Fabrikası kuzey cephesi kapısı, 2022	Cephenin ortasında üçgen alınlık yer almaktadır. Alınlığın hemen alt hizasında ana giriş kapısı ve bu kapının iki yanında üçer adet pencere bulunmaktadır. Tüm bu özellikler cephenin simetrik olduğunu göstermektedir (Şekil 4.753). Pencerelerde tuğla söveler ve demir kepenkler mevcuttur. Giriş kapısının iki yanında yer alan pencerelerin üzerinde dökme demirden kabaralar vardır (Şekil 4.755). Bu kabaraların aydınlatma elemanı düşünülmektedir (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi). Giriş kapısının üst kısmında ahşap doğramalar bulunmaktadır. Doğramaların ön tarafında demir korkuluklar yer almaktadır. Kapının etrafındaki söve taştır (Şekil 4.756). Cephede üçgen alınlığın altında iki sıra silme ve bu silmelerin arasında 60-70 cm yüksekliğinde tuğla örgü duvar bulunmaktadır. Üçgen alınlığın alt hizasından 30-40 cm kadar tuğla örgü devam etmektedir ve iki yanında üçer adet tuğla örgülü ve üzeri taş kaplı baca görünümlü yükseltiler yer almaktadır. Üzerinde de dairesel formlu süslemeler bulunmaktadır (Şekil 4.754).

Tablo 4.274 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1

<table>
<tr><td colspan="2">BADEMLİ ZEYTİNYAĞI FABRİKASI 1</td><td>KATALOG NO: 80.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl Sonu</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 290/J17-C22-A3C/27</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Zeytinyağı Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Bademli Mahallesi, 1. Sokak / Dikili</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.757 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
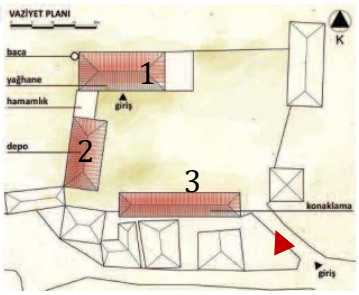

Şekil 4.758 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 vaziyet planı (1-fabrika, 2-depo, 3- konaklama birimi)(Manisa&Yerliyurt, 2013)

Şekil 4.759 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 konaklama yapısı, 2022</td><td>Açıklamalar:
Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1, Dikili'nin Bademli Mahallesi 1. Sokak üzerinde 290 ada 27 parselde yer almaktadır (Şekil 4.757).
19. yüzyılın sonunda inşa edilen fabrika 2018 ve 2019 yıllarında alınan kararlar ile tescillenmiştir. Dikili Araser Zeytinyağı Fabrikası olarak da bilinen fabrika günümüzde kullanılmamaktadır. Fabrika yerleşkesinde yer alan yapıların bazıları yıkık haldedir (Şekil 4.759) (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi).
Plan ve Kütle Özellikleri:
Fabrika yerleşkesinde yağhane, hamam (Şekil 4.764), depo, konaklama ve baca yer almaktadır (Şekil 4.758).
Yağhane (Şekil 4.763), konaklama (Şekil 4.759) ve depolama (Şekil 4.765) binaları dikdörtgen planlı ve tek katlıdır. Taş ve tuğla malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa</td></tr>
</table>

Tablo 4.275 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1

BADEMLİ ZEYTİNYAĞI FABRİKASI 1	**KATALOG NO:** 80.2
 Şekil 4.760 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 yağhanesi planı ve kesiti (Manisa&Yerliyurt, 2013) **Şekil 4.761** Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 konaklama yapısı batı cephesi, 2022 **Şekil 4.762** Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 yağhanesi ve bacası, 2022	edilmiştir. Ahşap strüktürlü ve kırma çatılıdır. Çatının üzeri kiremit kaplıdır. Depolama binasının içerisinde yağ küpleri ve metal tanklar yer almaktadır (Şekil 4.760) (Manisa&Yerliyurt, 2013). Yerleşkede yer alan baca ateş tuğlasında inşa edilmiştir (Şekil 4.762). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Fabrikanın kapı ve pencereler dikdörtgendir ve ahşap malzeme kullanılmıştır. Günümüze ulaşan kapı ve pencerelerin birçoğu özgün değildir (Şekil 4.766). Yapıların cephelerinde sonraki dönemlerde yapılan sıvalar bulunmaktadır. Kapı ve pencereler ahşap malzemedendir (Şekil 4.761).

Tablo 4.276 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1

BADEMLİ ZEYTİNYAĞI FABRİKASI 1	**KATALOG NO:** 80.3
 Şekil 4.763 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 yağhanesi iç mekanı, 2022 **Şekil 4.764** Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 hamamlık binası, 2022 **Şekil 4.765** Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1deposu, 2022	 **Şekil 4.766** Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 yağhanesi giriş kapısı, 2022

Tablo 4.277 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2

<table>
<tr><td colspan="2">BADEMLİ ZEYTİNYAĞI FABRİKASI 2</td><td>KATALOG NO: 81.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl Sonu</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 303/J17-C22-A3C/14</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Zeytinyağı Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Bademli Mahallesi, 10. Sokak / Dikili</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.767 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
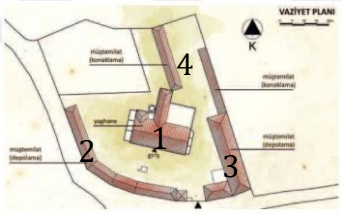

Şekil 4.768 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 vaziyet planı (1- fabrika, 2- depo, 3- depo, 4- konaklama birimi)(Manisa&Yerliyurt, 2013)

Şekil 4.769 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 fabrika yapısı güney ve doğu cepheleri, 2022</td><td>Açıklamalar:
Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2, Dikili'nin Bademli Mahallesi 10. Sokak üzerinde 303 ada 14 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.767).
Bademli'de yaşayan Levanten Balladur ailesi tarafından inşa edilmiştir. 2017 ve 2019 yıllarında alınan kararlarla tescillenmiştir. Yurdaer Tunay Zeytinyağı Fabrikası olarak da bilinmektedir (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi).
Fabrikanın içerisinde yağ küpleri, zeytinyağı kazanları ve makine kalıntıları yer almaktadır (Şekil 4.770).
Plan ve Kütle Özellikleri:
Fabrika yerleşkesinde fabrika, işçi konutları, depo ve bacadan oluşmaktadır. Yapılar tek katlı ve dikdörtgen plan şemasına sahiptir. Fabrika yerleşkesi avlu etrafında şekillenmektedir (Şekil 4.768, Şekil 4.772).</td></tr>
</table>

Tablo 4.278 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2

BADEMLİ ZEYTİNYAĞI FABRİKASI 2	**KATALOG NO:** 81.2
 Şekil 4.770 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 fabrika yapısı plan ve kesiti (Manisa&Yerliyurt, 2013) **Şekil 4.771** Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 depolama yapısı, 2022 **Şekil 4.772** Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 avlusu, 2022	Fabrika yapısı avlunun ortasında yer almaktadır (Şekil 4.769). Fabrikanın kuzeyinde havuz vardır. Avlunun batısında depolama birimleri yer alırken doğusunda ise hem depolama hem de konaklama birimleri yer almaktadır (Şekil 4.773). Baca ateş tuğlası kullanılarak inşa edilmiştir. Fabrika yapılarının taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Çatılar ahşap strüktürlü beşik çatıdır. Çatıların üzeri Marsilya kiremit ile kaplıdır. Fabrika yapısı içerisinde temizlenen zeytinlerin değirmene dökülmesi için asma kat bulunmaktadır (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Yapıların köşeleri düzgün kesme taş kullanılarak belirginleştirilmiştir (Şekil 4.775). Çatıların altında iki sıra tuğladan oluşan silmeler cepheler boyunca devam etmektedir. Fabrika yerleşkesinde yer alan yapıların pencereleri dikdörtgen formundadır. Pencerelerin etrafında

Tablo 4.279 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2

BADEMLİ ZEYTİNYAĞI FABRİKASI 2	**KATALOG NO:** 81.3
 Şekil 4.773 Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2, 2022 **Şekil 4.774** Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 girişi, 2022 **Şekil 4.775** Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 fabrika yapısı doğu cephesi pencereleri, 2022	taş söveler yer almaktadır. Pencerelerin üzerinde dik yerleştirilen tuğlalar kullanılarak hafifletme kemerleri bulunmaktadır (Şekil 4.775). Pencereler ahşap malzemedendir. Depolama yapısının uzun cephesinde pencere bulunmamaktadır (Şekil 4.771). Üretilen zeytinyağlarının günışığı ile teması kesilmiştir (Manisa&Yerliyurt, 2013).

Tablo 4.280 Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">ZEYTİNDAĞ ZEYTİNYAĞI FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 82.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl Sonu</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 172/-/3</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Zeytinyağı Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Zeytindağ Mahallesi, Ulus Caddesi / Bergama</td><td>Mevcut İşlevi: Zeytinyağı Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.776 Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
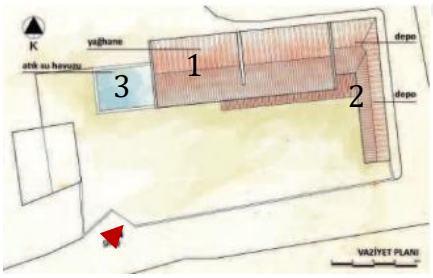

Şekil 4.777 Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası vaziyet planı (1- fabrika,2- depo, 3- atık havuzu) (Manisa&Yerliyurt, 2013)</td><td>Açıklamalar:
Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası Bergama'nın Zeytindağ Mahallesi Ulus Caddesi üzerinde 172 ada 3 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4. 776).
19. yüzyılda inşa edildiği düşünülen yapı günümüzde de zeytinyağı fabrikası olarak kullanılmaktadır.
2002 yılında alınan kararla tescillenmiştir. 2007 yılında Bergama Belediyesi tarafından çevresel düzenlemeler yapılmıştır (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi).
Fabrika yerleşkesinin içerisinde yağhane, depo ve atık su havuzu yer almaktadır (Şekil 4.777).
Plan ve Kütle Özellikleri:
Taş ve tuğla malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir.
''L'' plan şemasına sahip tek katlı zeytinyağı fabrikası ofis, depolama ve yağhane mekanlarından oluşmaktadır (Şekil 4.780).</td></tr>
</table>

Tablo 4.281 Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası

ZEYTİNDAĞ ZEYTİNYAĞI FABRİKASI	**KATALOG NO:** 82.2
 Şekil 4.778 Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası yağhanesi güney cephesi, 2022 **Şekil 4.779** Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası deposu batı cephesi, 2022 **Şekil 4.780** Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası planı (Manisa&Yerliyurt, 2013)	Yağhanenin batısında atık su havuzu yer almaktadır. Avlunun doğusunda depo yapısı yer alırken yağhaneler kuzey kısmında yer almaktadır. Depo olarak kullanılan mekân dikdörtgen planlıdır. Yerleşkede 2 adet yağhane yer alırken bu mekanların birisi atık su havuzunun yanında yer almaktadır. Diğer yağhane dikdörtgen planlıdır (Şekil 4.780). Zeytinyağı fabrikasının çatısı ahşap konstrüksiyonlu beşik çatıdır. Çatının üzeri kiremit ile kaplıdır (Şekil 4.778). Fabrikanın tavanları ahşaptır ve özgünlüğünü korumaktadır (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Fabrika yerleşkesinde bulunan mekanların özgün pencereleri basık kemerli ve taş sövelidir (Şekil 4. 781). Kapı ve pencerelerin üzerinde dik yerleştirilen tuğlalarla oluşturulan hafifletme kemerleri yer almaktadır. Günümüze kadar birçok tadilat geçiren fabrikanın cephelerinde sonradan açılan kapı ve pencereler bulunmaktadır.

Tablo 4.282 Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası

ZEYTİNDAĞ ZEYTİNYAĞI FABRİKASI	**KATALOG NO:** 82.3
 Şekil 4.781 Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası yağhanesi güney cephesi penceresi, 2022 **Şekil 4.782** Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası deposu doğu cephesi, 2022 **Şekil 4.783** Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası deposu doğu cephesindeki teçhizat, 2022	Fabrikanın köşeleri düzgün kesme taş kullanılarak belirginleştirilmiştir. Yapının doğu cephesinde zeytinyağı üretimi ile ilgili teçhizat bulunmaktadır. Yağhane birimlerinden depolama alanına bağlantı sağladığı düşünülmektedir (Şekil 4.782, Şekil 4.783).

Tablo 4.283 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1

<table>
<tr><td colspan="2">SAĞANCI ZEYTİNYAĞI FABRİKASI 1</td><td>KATALOG NO: 83.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl Sonu</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 158/J18-D16-B1/5</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Zeytinyağı Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Sağancı Mahallesi, Sağancı Köyü İç Yolu / Bergama</td><td>Mevcut İşlevi: Zeytinyağı Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.784 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
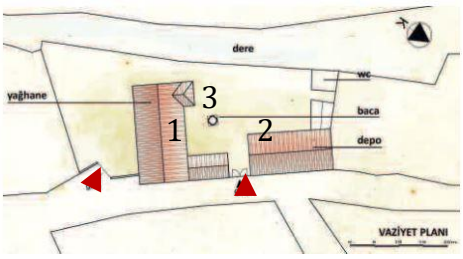

Şekil 4.785 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 vaziyet planı (1- fabria, 2- depo, 3- baca) (Manisa&Yerliyurt, 2013)</td><td>Açıklamalar:

Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1, Bergama'nın Sağancı Mahallesi Sağancı Köy İç Yolu üzerinde 158 ada 5 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.784).

19. yüzyılın sonunda inşa edildiği düşünülen fabrikanın bulunduğu mahallede 2 fabrika daha yer almaktadır.

Günümüzde Köse Zeytinyağı Fabrikası olarak bilinmektedir. Fabrika geleneksel üretim yöntemlerinden modern yöntemlere geçiş yapmıştır.

Fabrikanın bulunduğu alanda kurulduğu zamanlarda bir dere yatağı olduğu ifade edilmektedir (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi).

Fabrika yerleşkesi fabrika, depo ve bacadan oluşmaktadır (Şekil 4.785). 2003 yılında alınan kararla tescillenmiştir (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi).</td></tr>
</table>

Tablo 4.284 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1

SAĞANCI ZEYTİNYAĞI FABRİKASI 1	**KATALOG NO:** 83.2
 Şekil 4.786 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 yağhanesi kuzey cephesi, 2022 **Şekil 4.787** Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 bacası, 2022 **Şekil 4.788** Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 deposu kuzey cephesi, 2022	**Plan ve Kütle Özellikleri:** Fabrika yerleşkesindeki yapılar taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Yapıların üst örtüsü ahşap konstrüksiyonlu kırma çatıdır ve çatının üzeri alaturka kiremit kaplıdır. Depo ve fabrika yapısına bakıldığında tek katlı ve dikdörtgen plan şemasına sahiptir. Fabrikanın avlusunun ortasında bir baca yer almaktadır (Şekil 4.787, Şekil 4.791). Baca kesme taştan yapılan bir kaide üzerine oturmaktadır. Baca ateş tuğlası kullanılarak inşa edilmiştir. Bacanın inşa edilme amacı zeytinyağı üretiminde ortaya çıkan zararlı gazların yerleşim yerinden uzaklaştırılmasıdır (Manisa&Yerliyurt,2013). Depoda özgün kantar ve harman tuğlası tezgahlar bulunmaktadır. Bu tezgahlarda depolama tankları yer almaktadır (Şekil 4.791). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Depo yapısının uzun cephesinde herhangi bir açıklık bulunmamaktadır (Şekil 4.788).

Tablo 4.285 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1

SAĞANCI ZEYTİNYAĞI FABRİKASI 1	**KATALOG NO:** 83.3
 Şekil 4.789 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 deposu doğu cephesi, 2022 **Şekil 4.790** Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 yağhanesi doğu cephesi, 2022 **Şekil 4.791** Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 planı (Manisa&Yerliyurt, 2013)	Kısa giriş cephesinde iste giriş kapısı ve iki yanında pencere yer almaktadır. Kapı ve pencereler taş sövelidir. Çatısının altında yer alan üçgen alınlığın ortasında yuvarlak söveli pencere yer almaktadır (Şekil 4.789). Fabrika yapısının cephesinde 3 kapı ve pencere yer almaktadır. Kapı ve pencereler taş söveli ve dikdörtgendir (Şekil 4.790). Çatı altında tuğladan dişli silme yer almaktadır. Kırma çatının oluşturduğu üçgen kısımların etrafında tuğla kullanılmıştır. Fabrika ve Depo yapısı yol kotunun zamanla değişmesinden dolayı pencereler yol ile aynı hizaya gelmiştir. Fabrika ve depo yapısının cephelerindeki taş örgünün üzerine badana yapılmıştır.

Tablo 4.286 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2

<table>
<tr><td colspan="2">SAĞANCI ZEYTİNYAĞI FABRİKASI 2</td><td>KATALOG NO: 84.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 176/J18-D16-B1C/5</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Zeytinyağı Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Sağancı Mahallesi, Sağancı Köyü İç Yolu / Bergama</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.792 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2 hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.793 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2 vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2, Bergama'nın Sağancı Mahallesi Sağancı Köyü İç Yolu üzerinde 182 ada 3 parselde yer almaktadır (Şekil 4.792, Şekil 4.793).
19. yüzyılda yapıldığı düşülen fabrika ve depolama işlevlerinde kullanılmış olan yapı 2003 yılında saman deposu iken günümüzde kullanılmamaktadır.
Yapı 2003 ve 2011 yıllarında alınan kararlarla tescillenmiştir. (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi)
Plan ve Kütle Özellikleri:
Fabrika yapısı dikdörtgen planlı olup orijinalinde tek katlıdır. Taş malzemeyle yığma olarak inşa edilmiştir.
Yapının kısa kenarları doğu batı doğrultusunda uzanırken ana girişin meydandan olduğu görülmektedir.</td></tr>
</table>

Tablo 4.287 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2

SAĞANCI ZEYTİNYAĞI FABRİKASI 2	**KATALOG NO:** 84.2
 Şekil 4.794 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2 güney cephesi, 2022 **Şekil 4.795** Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2 batı cephesi, 2022 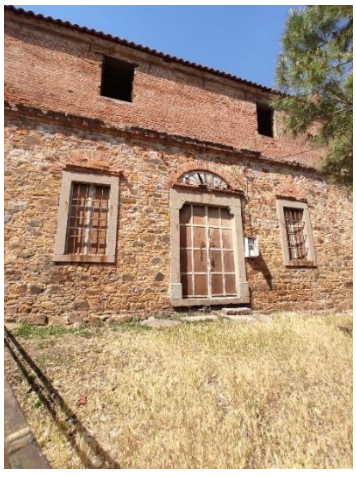 **Şekil 4.796** Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2 güney cephesi kapı ve pencereleri, 2022	Yapının çatısı ahşap konstrüksiyonlu olduğu beşik çatı olduğu ve üzeri alaturka kiremit kaplıdır. Günümüzde yapı zemin üstü bir kattan oluştuğu görülmektedir. Fakat birinci katın sonradan yapıldığı düşünülmektedir. Üst kat duvarlarında tuğla malzeme kullanılmıştır. (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi) **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Yapının ana cephesini oluşturan güney cephesinde iki adet kapısı ve 5 adet penceresi bulunmaktadır (Şekil 4.794). Tüm kapı ve pencerelerde taş söveler vardır. Yapının ana giriş kapısı metal ve çift kanatlıdır. Kapı ve pencerelerin üzerinde dik yerleştirilmiş tuğlalardan oluşan hafifletme kemerleri yer almaktadır (Şekil 4. 796). Yapının köşeleri düzgün kesme köşe taşlarıyla belirginleştirilmiştir (Şekil 4.794). Özgün yapının hemen bitiminde iki sıra tuğladan silme bulunmaktadır.

Tablo 4.288 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3

<table>
<tr><td colspan="2">SAĞANCI ZEYTİNYAĞI FABRİKASI 3</td><td>KATALOG NO: 85.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl Sonu</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 182/J18-D16-B1C/3</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Zeytinyağı Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Sağancı Mahallesi, Sağancı Köyü İç Yolu / Bergama</td><td>Mevcut İşlevi: Zeytinyağı Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.797 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3 hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
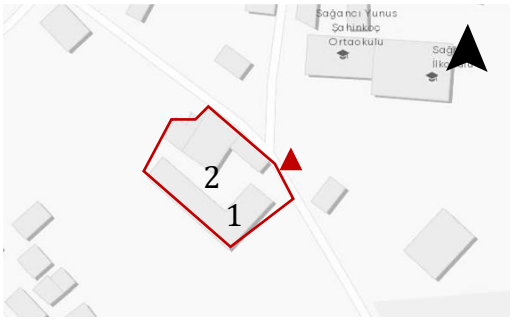

Şekil 4.798 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3 vaziyet planı (1-Fabrika, 2-Depo)(İzmir Kent Rehberi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3, Bergama'nın Sağancı Mahallesi Sağancı Köyü İç Yolu üzerinde 176 ada 5 parselde bulunmaktadır (Şekil 4.797, Şekil 4.798).
19. yüzyılın sonlarında inşa edilen yapıya yakın konumda iki zeytinyağı fabrikasının (Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 ve 2) daha olması bulunduğu noktanın zeytin verimliliğini ortaya koymaktadır.
Günümüzde de aktif olarak zeytinyağı üretimi devam etmektedir.
Plan ve Kütle Özellikleri:
Fabrikanın avlusunun içinde iki yapı bulunmaktadır (Şekil 4.799). Biri üretim yapılan fabrika yapısı iken diğerinin depolama amacıyla kullanıldığı düşünülmektedir.
Fabrika olarak kullanılan yapı dikdörtgen planlı olup taş malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa</td></tr>
</table>

Tablo 4.289 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3

SAĞANCI ZEYTİNYAĞI FABRİKASI 3	**KATALOG NO:** 85.2
 Şekil 4.799 Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3 avlusu, 2022 **Şekil 4.800** Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3 kuzey cephesi, 2022 **Şekil 4.801** Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3 batı cephesi penceresi, 2022	edilmiştir. Orijinalinde çatısının ahşap konstrüksiyonlu beşik çatı ve üzerinin kiremit kaplı olduğu düşünülmektedir. Günümüzde çatı eternit malzemedendir. Depolama amacıyla kullanıldığı düşünülen diğer yapı ise tek katlı, dikdörtgen planlı olup kırma çatıya sahiptir. Bu yapının fabrikadan daha sonra yapıldığı düşünülmektedir (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Fabrikanın ana cephesi olan batı cephesinin ortasında basık kemerli giriş kapısı yer almaktadır. Kapının iki yanında ikişer adet pencere yer almaktadır. Bu cephenin önüne yakın zamanda eternit bir sundurma eklenmiştir. Yapının doğu cephesinde hiçbir açıklık yoktur (Şekil 4.800). Kuzey cephesi ise yola bakmakta olup 3 adet basık kemerli pencere (Şekil 4.801) yer almaktadır. Yapıda kullanılan tüm kapı ve pencerelerin taş söveleri bulunmaktadır. Sövelerin üzerinde Dik yerleştirilen tuğlalardan oluşan hafifletme kemerleri vardır. Çatının altında tuğladan bir silme yapının cepheleri boyunca mevcuttur.

Tablo 4.290 Alaçatı Yağhanesi

<table>
<tr><td colspan="2">ALAÇATI YAĞHANESİ</td><td>KATALOG NO: 86.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 369/L16-B23-B4A/8</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilsiz</td><td>Özgün İşlevi: Yağhane</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Alaçatı Mahallesi,3041 Sokak, No:3 / Çeşme</td><td>Mevcut İşlevi: Atölye</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.802 Alacatı Yağhanesi hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
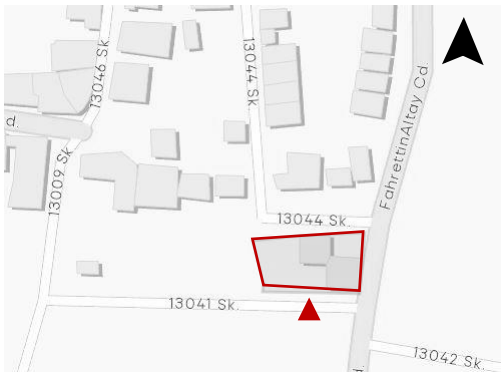

Şekil 4.803 Alacatı Yağhanesi vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Alaçatı Yağhanesi Çeşme'nin Alaçatı Mahallesi 3041 Sokak üzerinde 369 ada 8 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.802, Şekil 4.803).
19. yüzyılda yapıldığı düşünülen yapının tescili bulunmamaktadır. Yapının içerisinde Grekçe yazılar bulunan makineler bulunduğu ve bu makinelerin korunması gerektiği kararı verilmiştir (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).
Günümüzde atölye olarak kullanılan yağhanede kurslar ve etkinlikler düzenlenmektedir.
Plan Kütle Özellikler:
Dikdörtgen planlı olan yağhaneye sonradan ekler yapılmıştır.
Tuğla ve taş malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir.
Ahşap konstrüksiyonlu beşik çatısı bulunmaktadır. Çatının üzeri kiremit kaplanmıştır (Şekil 4.804).</td></tr>
</table>

Tablo 4.291 Alaçatı Yağhanesi

ALAÇATI YAĞHANESİ	**KATALOG NO:** 86.2
 Şekil 4.804 Alacatı Yağhanesi doğu ve güney cephesi, 2022 **Şekil 4.805** Alacatı Yağhanesi batı cephesi, 2022 **Şekil 4.806** Alacatı Yağhanesi güney cephesi, 2022	**Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Günümüzde geçirdiği tadilatlar ve değişimler sonucunda yağhane özgün görünümünü kaybetmiştir. Cephelerin büyük bir bölümü sıvalıdır. İhtiyaç doğrultusunda yeni kapı ve pencereler açılmıştır (Şekil 4.806). Yağhanenin batı cephesi boyunca devam eden baca bulunmaktadır (Şekil 4.805).

Tablo 4.292 Konak Çırçır Fabrikası

<table>
<tr><td colspan="2">KONAK ÇIRÇIR FABRİKASI</td><td>KATALOG NO: 87.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19. Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 1406/-/10</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Zeytinyağı Fabrikası</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Umurbey Mahallesi, Şehitler Caddesi, 1519 Sokak / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.807 Konak Çırçır Fabrikası hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.808 Konak Çırçır Fabrikası vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Konak Çırçır Fabrikası Konak'ın Umurbey Mahallesi Şehitler Caddesi üzerinde 1406 ada 10 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.807).

19. yüzyılda inşa edilmiş olan çırçır fabrikası daha sonra metal işleme atölyesi olarak kullanılmıştır. Günümüzde kullanılmamaktadır.

Plan ve Kütle Özellikleri:

Dikdörtgen planlı iki hacimden oluşmaktadır (Şekil 4.808). İki hacim arasında duvar yer almaktaydı. Bu iki mekân arasında geçiş bulunmaktaydı. Günümüzde bu duvar bulunmamaktadır. Taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir.

Aradaki bölücü duvarın kalkmasıyla çatının taşınması için çelik taşıyıcılar eklenmiştir (Şekil 4.810). Mekanların üzeri ahşap strüktürlü beşik çatılar ve kiremit ile kaplanmıştır.</td></tr>
</table>

Tablo 4.293 Konak Çırçır Fabrikası

KONAK ÇIRÇIR FABRİKASI	**KATALOG NO:** 87.2
 Şekil 4.809 Konak Çırçır Fabrikası kuzey cephesi, 2022 **Şekil 4.810** Konak Çırçır Fabrikası iç mekanı, 2022 **Şekil 4.811** Konak Çırçır Fabrikası güney cephesi, 2022	**Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Kapı ve pencereler dikdörtgen formundadır. Etrafında taş söveler yer almaktadır. Kapı ve pencerelerin üzerine dik yerleştirilen tuğla hafifletme kemerleri yer almaktadır (Şekil 4.815). Cephe boyunca çatı altında dişli silme bulunmaktadır. Cephelerde iki sıra tuğladan oluşan silmelerde vardır (Şekil 4.816). Beşik çatı altında kalan üçgensel alanda dairesel formda pencereler yer almaktadır. Etrafında taş söveler vardır. Pencerelerde kıvrımlı demirlerden oluşturulan parmaklıklar bulunmaktadır. Yapının köşeleri düzgün kesme taşlarla belirginleştirilmiştir. Yapının yanında bulunan ve benzer özelliklere sahip bir yapı daha yer almaktadır (Şekil 4.813). Bu yapının kapı ve pencereleri taş söveli ve yuvarlak kemerlidir (Şekil 4.814). Konak çırçır fabrikasında yer alan bazı kapı ve pencerelerin sonraki kullanımlarında değiştirildiği düşünülmektedir (Şekil 4.809, Şekil 4.811).

Tablo 4.294 Konak Çırçır Fabrikası

KONAK ÇIRÇIR FABRİKASI	**KATALOG NO:** 87.3
 Şekil 4.812 Konak Çırçır Fabrikası güney ve doğu cephesi, 2022 **Şekil 4.813** Konak Çırçır Fabrikası yan parselinde yer alan fabrika yapısı, 2022 **Şekil 4.814** Konak Çırçır Fabrikası yan parselde yer alan fabrikanın kapısı, 2022	 **Şekil 4.815** Konak Çırçır Fabrikası batı cephesindeki pencere, 2022 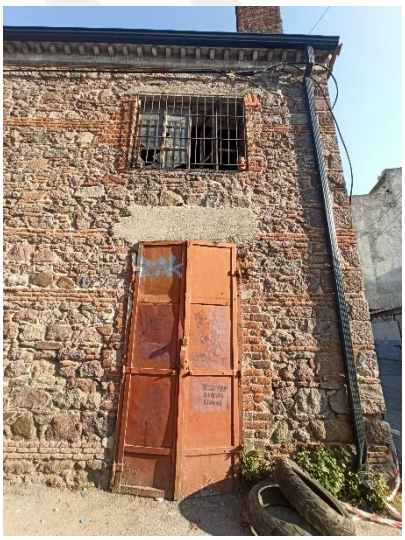 **Şekil 4.816** Konak Çırçır Fabrikası batı cephesindeki kapı, pencere ve çatı silmesi, 2022

Tablo 4.295 Tekel Tütün Deposu

<table>
<tr><td colspan="2">TEKEL TÜTÜN DEPOSU</td><td>KATALOG NO: 88.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Kamu</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 1252/201/1</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tütün Deposu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Alsancak Mahallesi, 1474 Sokak, No:9 /Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Mimarlar Odası İzmir Şubesi, İzmir Mimarlık Merkezi</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.817 Tekel Tütün Deposu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
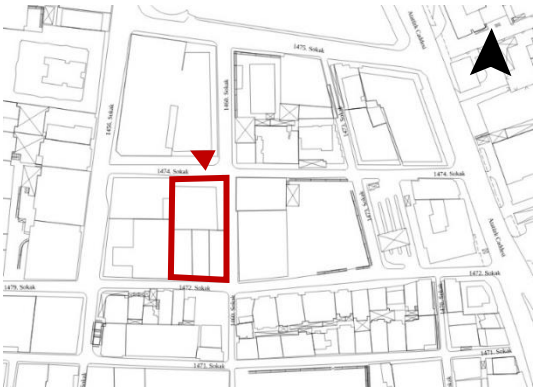
Şekil 4.818 Tekel Tütün Deposu vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Tekel Tütün Deposu, Konak'ın Alsancak Mahallesi 1474 Sokak üzerinde 1252 ada 1 parselde yer almaktadır (Şekil 4.817, Şekil 4.818).

2003, 2007 ve 2012'de alınan kararlarla tescillenen deponun yapım tarihi giriş kapısının yanında yer alan kitabede yazan 1905'tir. Dönemin tapu kayıtlarında langar yapısı olarak geçmektedir ve Bezmi Alem Valide Sultan Vakfına bağlıdır. (Topal, 2014)

Limana yakın bir noktada olan ve yapıldığı dönemde depolama işlevinin ilk örneklerinden sayılmaktadır. 1940 yılında Spierer Tütün İhracat Sanayi A.Ş mülkiyetinde olup Tekel tarafından uzunca bir süre kiralanmıştır. 1993 yılında Tekel Genel Müdürlüğü mülkiyetindedir. (Topal, 2014)

2010 yılında ise İzmir Mimarlar Odası satın alarak restore etmiştir. Günümüzde Mimarlık Merkezi olarak</td></tr>
</table>

Tablo 4.296 Tekel Tütün Deposu

TEKEL TÜTÜN DEPOSU	**KATALOG NO:** 88.2
 Şekil 4.819 Tekel Tütün Deposu planı (https://www.arkiv.com.tr/proje/izmir-mimarlik-merkezi-konsept-projesi-ve-ic-mekan-projesi/3846) **Şekil 4.820** Tekel Tütün Deposu kuzey cephesi, 2022 **Şekil 4.821** Tekel Tütün Deposu iç mekanı, 2022	kullanılmaktadır. **Plan ve Kütle Özellikleri:** Kuzey güney doğrultusunda dikdörtgen planlı (Şekil 4.819) olan yapı iki katlıdır. Yapının zemin katta dış duvarları taş, birinci katta almaşık ve yarı bağdadi 1960'larda ilave edilen kısmı ise tuğla malzemeden yapılmıştır (Şekil 4.821) (Topal, 2014). Daha sonraki dönemlerde yapılmış olan ara kat çelik kolonlar üzerinde taşınmaktadır. Yapının iç taşıyıcı sistemi dış duvarlardan bağımsız bir şekilde betonarme kolonlar ve kolonları birbirine bağlayan çelik putrellerden oluşmaktadır (Şekil 4.823). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Deponun ana girişinin yer aldığı kuzey cephesinde metal bir kapı bulunmaktadır (Şekil 4.820). Bu kapının iki yanında iki kat boyunca devam eden 3'er adet pencere yer almaktadır. Kapının üzerinde 4 adet demir payandası ve ferforje korkuluğu bulunan balkon vardır.

Tablo 4.297 Tekel Tütün Deposu

TEKEL TÜTÜN DEPOSU	**KATALOG NO:** 88.3
 Şekil 4.822 Tekel Tütün Deposu iç mekanı, 2022 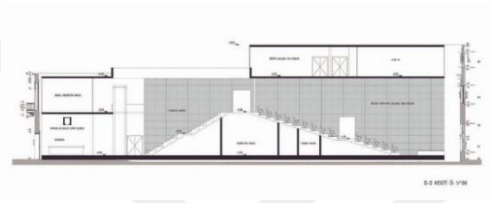 **Şekil 4.823** Tekel Tütün Deposu kesiti (https://www.arkiv.com.tr/proje/izmir-mimarlik-merkezi-konsept-projesi-ve-ic-mekan-projesi/3846) **Şekil 4.824** Tekel Tütün Deposu giriş kapısı ve balkonu, 2022 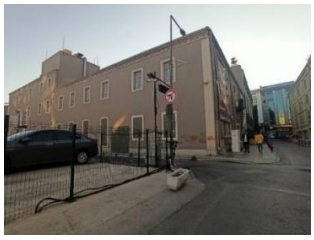 **Şekil 4.825** Tekel Tütün Deposu doğu cephesi, 2022	Ana giriş kapısının yanında ''ΚΑΓ 1905'' yazılı levha bulunmaktadır. Bu levhada Grekçe yazan harflerin yapıyı inşa eden ustanın veya bir şeyin kısaltması olduğu düşünülmektedir. (Topal, 2014) Yapının pencere ve kapıları taş sövelerle çevrilmiştir. Alt katta yer alan pencerelerin demir kepenkleri bulunmaktadır. Yapının köşeleri köşe taşları ile belirginleştirilmiştir (Şekil 4.825). Yapının çatı altında 4 adet çeyrek dairenin bir dikdörtgenin içine yerleştirilerek oluşturulmuş şekillerin tekrarıyla meydana gelen silmesi yer almaktadır (Şekil 4.824).

Tablo 4.298 Bergama Tütün Deposu

<table>
<tr><td colspan="2">BERGAMA TÜTÜN DEPOSU</td><td>KATALOG NO: 89.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 204/20L-4D/18</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Tütün Deposu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Turabey Mahallesi, Emir Sultan Caddesi / Bergama</td><td>Mevcut İşlevi: Depo Pergamon Atölyesi</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.826 Bergama Tütün Deposu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
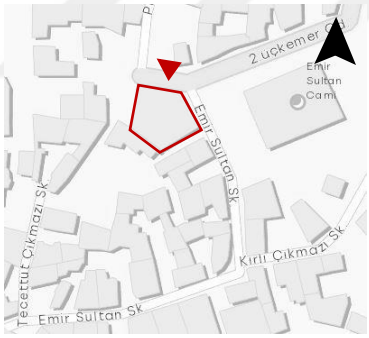

Şekil 4.827 Bergama Tütün Deposu vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.828 Bergama Tütün Deposu, 2022</td><td>Açıklamalar:

Bergama Tütün Deposu, Bergama'nın Turabey Mahallesi Emir Sultan Caddesi üzerinde 204 ada 18 parselde yer almaktadır (Şekil 4.826).

Tütün deposu 19. Yüzyılda inşa edilmiş olup 2000'lere kadar tütün depolaması için kullanılmıştır. Daha sonra tekstil atölyesi ve eşya deposu olarak da kullanılmıştır. 1984,1993,2001,2013 yıllarında alınan kararlar ile tescillenmiştir (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi).

Daha sonra Depo Pergamon derneği tarafından işlevlendirilerek kullanılmıştır.

Plan Kütle Özellikleri:

Bergama Tütün Deposu (Şekil 4.828) orijinal planında dikdörtgen kapalı mekân ve üçgen bir bahçeden oluşmaktaydı. Daha sonra depolama alanına duyulan ihtiyaçtan dolayı bahçe ve dikdörtgen mekân birleştirilerek</td></tr>
</table>

Tablo 4.299 Bergama Tütün Deposu

BERGAMA TÜTÜN DEPOSU	**KATALOG NO:** 89.2
 Şekil 4.829 Bergama Tütün Deposu doğu cephesi, 2022 **Şekil 4.830** Bergama Tütün Deposu kuzey cephesi, 2022 **Şekil 4.831** Bergama Tütün Deposu zemin kat planı (http://depopergamon.com/proje-el-proyecto/) **Şekil 4.832** Bergama Tütün Deposu üst kat planı (http://depopergamon.com/proje-el-proyecto/)	günümüze ulaşmış beşgen planlı halini almıştır (Şekil 4.827,Şekil 4.831) Dış duvarlar taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Zemin üstü bir kattan oluşmaktadır. İç mekandaki döşeme ahşap dikmelerle taşınmaktadır. Üst kata ahşap merdivenle çıkılmaktadır (Şekil 4.832). Depo beşik çatı ile örtülmüştür. Çatının üzeri kiremit kaplıdır (Şekil 4.835). **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Deponun ana girişi kuzey cephesinden sağlanmaktadır. Giriş kapısı yuvarlak kemerli ve taş sövelidir. Kapının üzerinde tuğla hafifletme kemeri yer almaktadır. Giriş kapısının malzemesi metaldir (Şekil 4.830, Şekil 4.833). Doğu cephesinden iki katlı olduğu okunmaktadır. Zemin katta yuvarlak kemerli, taş söveli 4 pencere yer almaktadır. Pencerelerin üzerinde tuğla hafifletme kemeri bulunmaktadır (Şekil 4.829, Şekil 4.834). Çatı altında cepheler boyunca devam eden tuğladan silme yer almaktadır. Kuzey cephesinde 2 adet taş söveli yuvarlak kemerli pencere yer

Tablo 4.300 Bergama Tütün Deposu

BERGAMA TÜTÜN DEPOSU	**KATALOG NO:** 89.3
 Şekil 4.833 Bergama Tütün Deposu ana giriş kapısı, 2022 **Şekil 4.834** Bergama Tütün Deposu doğu cephesi penceresi, 2022 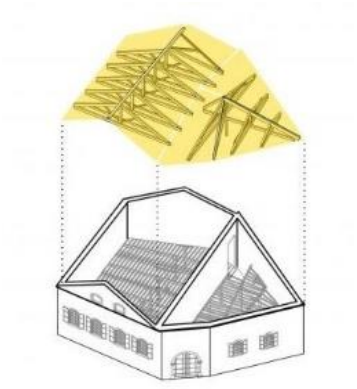 **Şekil 4.835** Bergama Tütün Deposu mekan kurgusu ve üst örtüsü (http://depopergamon.com/proje-el-proyecto/)	almaktadır. Bu pencerelerin üzerinde dik yerleştirilen tuğladan hafifletme kemerleri bulunmaktadır. Pencerelerin taş sövelerinde kepenklerin monte edildiği metaller bulunmaktadır. Daha sonraki zamanlarda yapılmış demir parmaklık vardır (Şekil 4.834). Yapının köşeleri düzgün kesme taşlarla belirginleştirilmiştir.

Tablo 4.301 Bergama Palamut Deposu

<table>
<tr><td colspan="2">BERGAMA PALAMUT DEPOSU</td><td>KATALOG NO: 90.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 205/20L-4AD/38,39</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Palamut Deposu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Turabey Mahallesi, Müderris Cevdet Sokağı / Bergama</td><td>Mevcut İşlevi: Konut</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.836 Bergama Palamut Deposu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
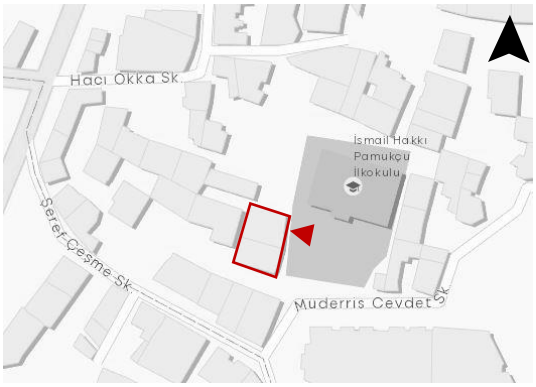

Şekil 4.837 Bergama Palamut Deposu vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:

Bergama Palamut Deposu Bergama'nın Turabey Mahallesi Müderris Cevdet Sokak üzerinde 205 ada 38 ve 39 parsellerde konumlanmaktadır (Şekil 4.836, Şekil 4.837).

19. yüzyılda inşa edilmiş olan deponun dönemin önemli ihracat ürünlerinden olan palamudun depolanması için kullanılmıştır (Binan vd, 2006).

1984,1993 ve 2001 yıllarında alınan kararlarla tescillenmiştir (İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi). Günümüzde konut olarak kullanılmaktadır.

Plan ve Kütle Özellikleri:

Depo dikdörtgen planlı ve tek katlıdır. Taş ve tuğla malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Çatısı beşik çatıdır ve ahşap konstrüksiyonludur. Çatının üzeri kiremit kaplıdır (Şekil 4.838).</td></tr>
</table>

Tablo 4.302 Bergama Palamut Deposu

BERGAMA PALAMUT DEPOSU	**KATALOG NO:** 90.2
 Şekil 4.838 Bergama Palamut Deposu, 2022 **Şekil 4.839** Bergama Palamut Deposu doğu cephesi, 2022 **Şekil 4.840** Bergama Palamut Deposu güney cephesi, 2022	**Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Bergama Palamut Deposu girişleri doğu cephesinde yer almaktadır. Kapılar yuvarlak kemerli ve taş sövelidir. Kapılar demir malzemeden yapılmıştır Kapıların kemerlerinin üzerinde tuğladan hafifletme kemerleri yer almaktadır. Doğu ve güney cephesinde yer alan pencerelerin duvardaki izlere bakıldığında yuvarlak kemerli olduğu düşünülmektedir. Daha sonra bu pencerelerin dikdörtgen formuna getirilerek üst kısımlarının taş örgü ile doldurulduğu görülmektedir. Pencerelerin üzerindeki hafifletme kemerleri cephelerde görülmektedir (Şekil 4.839, Şekil 4.840). Güney cephesinde beşik çatının altında taş söveli dairesel formda pencere yer almaktadır. Pencerenin üzerinde tuğla hafifletme kemeri yer almaktadır (Şekil 4.840). Yapının köşesi düzgün kesme taşlarla belirginleştirilmiştir.

Tablo 4.303 Urla Depo Yapısı

<table>
<tr><td colspan="2">URLA DEPO YAPISI</td><td>KATALOG NO: 91.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1853</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 4119/L17-B-16-D-2A/3,4</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Depo</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Camiatik Mahallesi, Elmalı Sokak/ Urla</td><td>Mevcut İşlevi: Restoran</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.841 Urla Depo Yapısı hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.842 Urla Depo Yapısı vaziyet planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)</td><td>Açıklamalar:
Urla Depo Yapısı, Urla'nın Camiatik Mahallesi Elmalı Sokak üzerinde 4119 ada 3 ve 4 parselde yer almaktadır (Şekil 4.841, Şekil 4.842).
Yapının giriş kapısının üzerinde yazan 1853 tarihinin yapının yapım yılı olduğu düşünülmektedir.
Yapı 1998 yılında tescillenmiştir. Günümüzde restoran olarak kullanılmaktadır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)
Plan ve Kütle Özellikleri:
Kare plan şemasına sahip depo yapısı tuğla ve taş kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir.
Ahşap konstrüksiyonlu beşik çatısı bulunmaktadır. Çatının üzeri kiremit ile kaplıdır.
Cephe ve Süsleme Özellikleri:
Deponun ana girişi güney cephesinden sağlanmaktadır (Şekil4.844). Ana giriş</td></tr>
</table>

Tablo 4.304 Urla Depo Yapısı

URLA DEPO YAPISI	**KATALOG NO:** 91.2
 Şekil 4.843 Urla Depo Yapısı güney ve doğu cephesi, 2022 **Şekil 4.844** Urla Depo Yapısı güney cephesi, 2022 **Şekil 4.845** Urla Depo Yapısı güney cephesi pencereleri, 2022	kapısı geniş kanatlı ve metaldir. Kapının etrafında taş söve bulunmaktadır. Kapının üzerinde bulunan tuğladan yuvarlak kemerli alınlıkta 1853 tarihi yazmaktadır. Kapının iki yanında taş söveli yüksek pencereler bulunmaktadır. Pencerelerin metal kepenkleri vardır. Pencereler ahşap malzemeden yapılmıştır ve iki kanatlıdır (Şekil 4.845). Yapının köşeleri düzgün kesme taşlarla belirginleştirilmiştir (4.843)

Tablo 4.305 Sydney La Fontaine Halı Deposu

<table>
<tr><td colspan="2">SYDNEY LA FONTAINE HALI DEPOSU</td><td>KATALOG NO: 92.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 1895</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 1002/79/5</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: İmalathane ve Depo</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Akdeniz Mahallesi, 1349 Sokak, No: 6 / Konak</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.846 Sydney La Fontaine Halı Deposu hava fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)
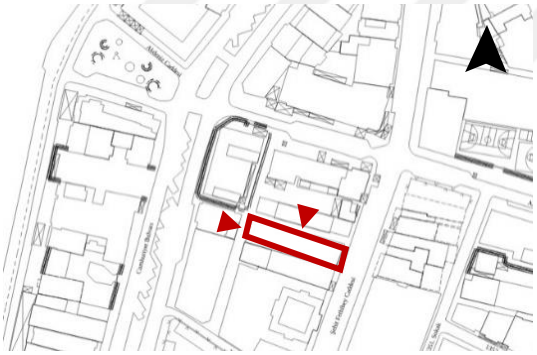
Şekil 4.847 Sydney La Fontaine Halı Deposu vaziyet planı (İzmir Büyükşehir Belediyesi)(yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.848 Sydney La Fontaine Halı Deposu batı cephesi, 2022</td><td>Açıklamalar:
Sydney La Fontaine Halı Deposu, Konak'ın Akdeniz Mahallesi 1349 Sokakta yer alan 1002 ada 5 parselde yer almaktadır (Şekil 4.846, Şekil 4.847).
Sydney La Fontaine halı deposu Pasaport İskelesi'ne yok yakın bir konumda yer almaktadır.
Deponun giriş kapısının üzerinde yazan 1895 tarihinde inşa edildiği düşünülmektedir.
Sydney La Fontaine ait olduğu düşünülmektedir. 1880 yılında halı ticareti üzerine şirketi olduğu bilinmektedir (Şekil 4.849). Babası James La Fontaine Levant Kumpanyasının kurucularındandır. Depo işlevinin yanında ticarethane olarak da kullanılan yapı 2015 yılında alınan kararla tescillenmiştir (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi).
Depo ve ticarethane işlevinin yanında</td></tr>
</table>

Tablo 4.306 Sydney La Fontaine Halı Deposu

SYDNEY LA FONTAINE HALI DEPOSU	**KATALOG NO:** 92.2
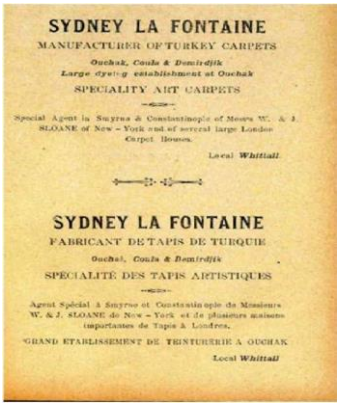 SYDNEY LA FONTAINE MANUFACTURER OF TURKEY CARPETS Ouchak, Coulo & Demirdjik Large dyeing establishment at Ouchak SPECIALITY ART CARPETS Special Agent in Smyrna & Constantinople of Messrs W. & J. SLOANE of New – York and of several large London Carpet Houses. Local Whittall SYDNEY LA FONTAINE FABRICANT DE TAPIS DE TURQUIE Ouchak, Coulo & Demirdjik SPECIALITÉ DES TAPIS ARTISTIQUES Agent Spécial à Smyrne et Constantinople de Messieurs W. & J. SLOANE de New – York et de plusieurs maisons importantes de Tapis à Londres. GRAND ETABLISSEMENT DE TEINTURERIE A OUCHAK Local Whittall **Şekil 4.849** Sydney La Fontaine Şirketi broşürü (https://www.erolsasmaz.co/fotoy/2015/06/b/1434211977.jpg) **Şekil 4.850** Sydney La Fontaine Halı Deposu kuzey cephesi, 2022 **Şekil 4.851** Sydney La Fontaine Halı Deposu batı cephesi, 2022	1905 sigorta haritalarında ambar olarak da bahsedilmiştir (Levantine Heritage,2020). Deponun bulunduğu bölgede rıhtım dolgusundan sonra depolama amacıyla kullanılan yapıların bulunduğu bölgededir. Yapıda halının yanında dönemin önemli ticaret ürünleri olan kuru incir, üzüm, tütün, palamut gibi ürünlerin depolanması içinde kullanılmıştır (Levantine Heritage,2020). Günümüzde kullanılmayan deposunun çatısı tamamen çökmüştür. İç duvarları ve cephe duvarlarında önemli hasarlar bulunmaktadır. **Plan ve Kütle Özellikleri:** Sydney La Fontaine halı deposu kesme taş, yonu taş ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edilmiştir. Depo dikdörtgen planlı ve tek katlıdır (Şekil 4.847, Şekil 4.848). Plan şemasına bakıldığında ortada bir koridor ve koridorun yanındaki mekanlardan oluşmuştur. Günümüzde iç duvarların büyük bir kısmı yıkılmıştır.

Tablo 4.307 Sydney La Fontaine Halı Deposu

SYDNEY LA FONTAINE HALI DEPOSU	**KATALOG NO:** 92.3
 Şekil 4.852 Sydney La Fontaine Halı Deposu kuzey cephesi penceresi ve köşesi, 2022 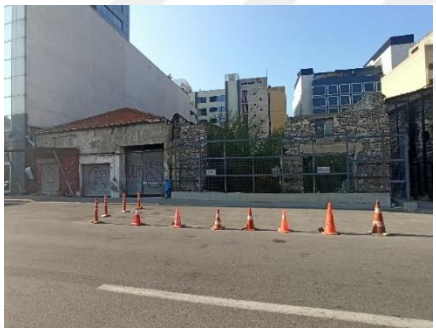 **Şekil 4.853** Sydney La Fontaine Halı Deposu doğu cephesi, 2022 **Şekil 4.854** Sydney La Fontaine Halı Deposu kuzey cephesi dairesel formlu pencereleri, 2022	Beşik çatı ile örtülmüştü. Çatının üzeri Marsilya kiremit ile kaplıydı. Günümüze çatısı ulaşmamıştır. Çatının üzerinde aydınlatma pencerelerinin yer aldığı düşünülmektedir. **Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Halı deposunun ana giriş kapısı batı cephesinde yer almaktadır (Şekil 4.851). Giriş kapısı yuvarlak kemerli, taş söveli demir malzemedendir. Taş sövenin kilit taşında 1895 tarihi yazmaktadır. Giriş kapısının iki yanında basık kemerli taş söveli pencereler bulunmaktadır. Pencerelerin metal kepenkleri vardır. Kapı ve pencerelerin üzerinde tuğladan hafifletme kemerleri yer almaktadır. Doğu cephesinin büyük bir bölümü yıkılmıştır (Şekil 4.853). Çatı altı silmesi tüm cephelerde devam etmektedir. Ana giriş kapısının üzerinde alınlık bulunmaktadır. Alınlığın ortasında taş söveli dairesel formlu pencere yer almaktadır (Şekil 4.855). Ana giriş kapısının üzerinde yer alan yarım daire kısımda ve yuvarlak pencerede kıvrımlı demirler ile

Tablo 4.308 Sydney La Fontaine Halı Deposu

SYDNEY LA FONTAINE HALI DEPOSU	**KATALOG NO:** 92.4
 Şekil 4.855 Sydney La Fontaine Halı Deposu batı cephesi kapısı ve üçgen alıklığı, 2022 **Şekil 4.856** Sydney La Fontaine Halı Deposu kuzey cephesi kapısı, 2022 **Şekil 4.857** Sydney La Fontaine Halı Deposu kuzey cephesi kapı ve pencereleri, 2022	süslenmiştir (Şekil 4.854). Kuzey cephesinde de ana cephedeki kapı ve pencerelerin özellikleriyle aynı açıklıklar bulunmaktadır. Bu cepheden de yapıya giriş sağlanmaktadır (Şekil 4.856). Yapının köşelerinde düzgün kesme taş kullanılarak belirginleştirilmiştir (Şekil 4.852).

Tablo 4.309 Urla Üzüm Deposu

<table>
<tr><td colspan="2">URLA ÜZÜM DEPOSU</td><td>KATALOG NO: 93.1</td></tr>
<tr><td>Yılı: 19.Yüzyıl Sonu</td><td>Mülkiyet: Özel</td><td>Ada/Pafta/Parsel: 169/29/5</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescil Durumu: Tescilli</td><td>Özgün İşlevi: Üzüm Deposu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adres: Yeni Mahalle, Dere Sokak No:26 / Urla</td><td>Mevcut İşlevi: Kullanılmıyor</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Şekil 4.858 Urla Üzüm Deposu Hava Fotoğrafı (Yandex Haritalar uydu görüntüsü, 2021)

Şekil 4.859 Urla Üzüm Deposu Vaziyet Planı (İzmir Kent Rehberi) (yazar tarafından düzenlenmiştir)

Şekil 4.860 Urla Üzüm Deposu batı cephesi, 2022</td><td>Açıklamalar:
Urla Üzüm Deposu, Urla'nın Yeni Mahalle Dere Sokak üzerinde yer alan 169 ada 5 parselde konumlanmaktadır (Şekil 4.858, Şekil 4.859).
19. yüzyıl sonunda inşa edildiği düşünülen yapı üzüm deposu olarak kullanılmıştır. 1982 ve 1992 yıllarında alınan kararlarla yapı tescillenmiştir. Günümüzde restore edilen yapı kullanılmamaktadır. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)
Plan ve Kütle Özellikleri:
Dikdörtgen planlı, moloz taş kullanılarak oluşturulan depo yığma olarak inşa edilmiştir.
Tek katlı olarak inşa edilen yapıda (Şekil 4.860), daha sonraki dönemlerde eklenen asma kat yer almaktadır. Zaman içerisinde tadilatlar geçirmiştir. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi)</td></tr>
</table>

Tablo 4.310 Urla Üzüm Deposu

URLA ÜZÜM DEPOSU	**KATALOG NO:** 93.2
 Şekil 4.861 Urla Üzüm Deposu giriş cephesi kapı ve pencereler, 2022 **Şekil 4.862** Urla Üzüm Deposu güneybatı köşesi, 2022 **Şekil 4.863** Urla Üzüm Deposu giriş kapısı, 2022	**Cephe ve Süsleme Özellikleri:** Asma katın bulunduğu alana sonradan 4 adet ahşap pervazlı ve kepenkli pencere eklenmiştir (Şekil 4.861). Orijinalinde iki kanatlı demir kapı olan ana giriş kapısı çift yuvarlak kemerlidir. (İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi) Günümüzde ahşap olan kapı kemerinin ortasındaki kilit taşında akantus yaprağı süslemesi bulunmaktadır. Kapının üzerinde taş alınlık ve alınlığın üzerinde ise basık kemerli 2 adet ışıklık penceresi yer almaktadır (Şekil 4.863). Ana giriş kapısının yanında iki adet giriş kapısı ve pencere yer almaktadır. Kapıların ve pencerenin taş sövesi ve metal kepenkleri bulunmaktadır.

5
19. YÜZYILDA VE 20. YÜZYIL BAŞINDAKİ TİCARET MEKANLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Osmanlı İmparatorluğu'nun limanı bulunan önemli ticaret kentlerinden biri olan İzmir'in 19. Yüzyıl ve 20. Yüzyılın başını kapsayan süreç içerisinde inşa edilen ve günümüzde mevcut olan İzmir Sancak'ının ticaretini şekillendiren ulaşım yapıları, gümrük yapıları, han yapıları ve endüstri yapılarını kapsayan 93 yapı tespit edilmiştir (Tablo 5.1). Bu bölümde tespit edilen ve katalog çalışması yapılan 93 yapının değerlendirilmesi yapılmıştır. Yapılar Merkez Kazada yoğunlaşırken çevre kazalardan da önemli miktarda yapı incelenmiştir (Harita 5.1).

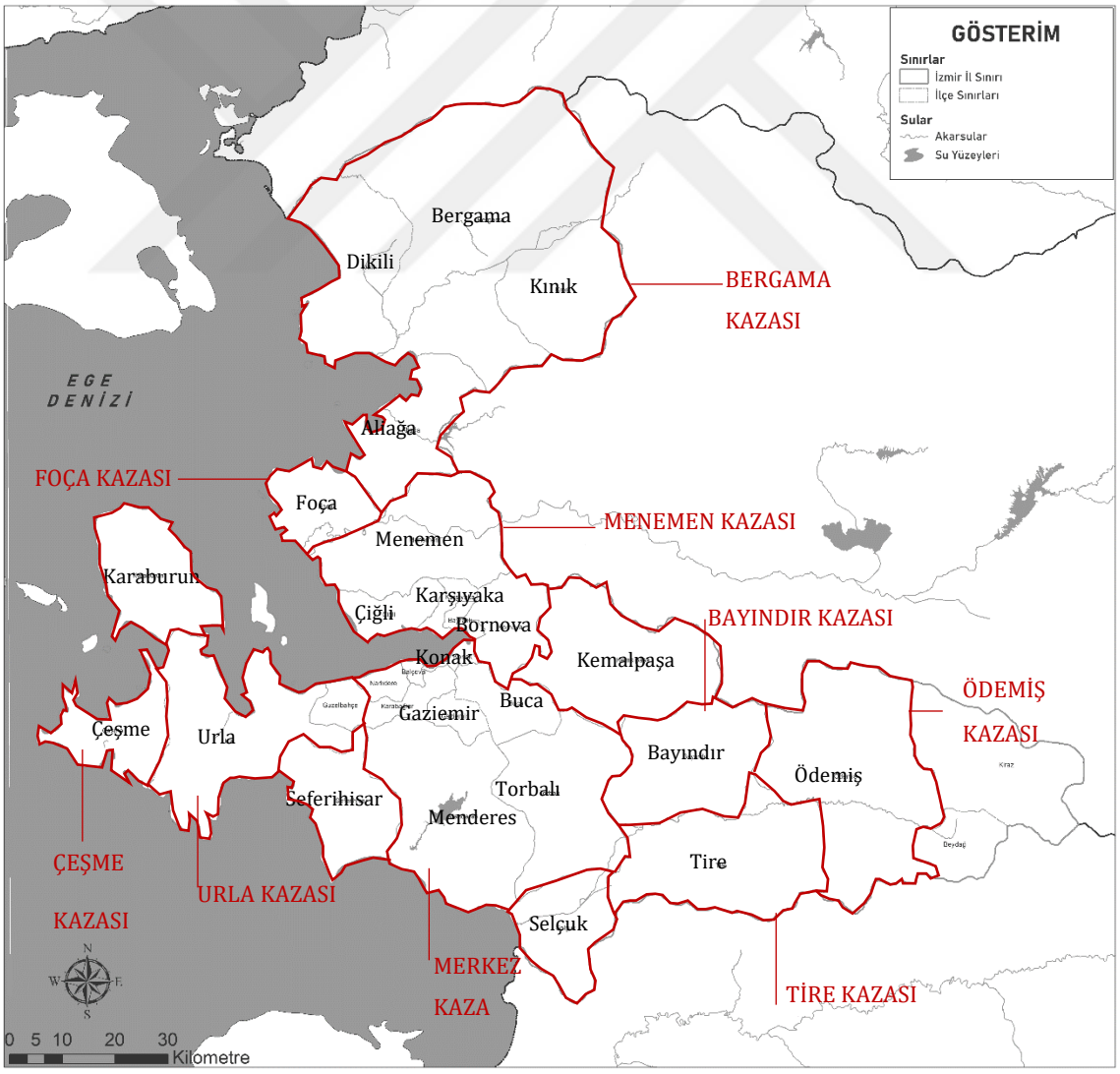

Harita 5.1 19. Yüzyıl İzmir Kazaları ve Günümüz İlçe Sınırlar

Tablo 5.1 Çalışma kapsamında incelenen yapı türleri sayısı ve bulundukları ilçe ve kazalar

Yapıların Konumu		**Yapı Türleri**				
Kaza	**İlçe**	**Ulaşım Yapıları**	**Gümrük Yapıları**	**Han Yapıları**	**Endüstri yapısı**	
					Fabrika	**Depo**
Merkez Kaza	Konak	3	1	19	13	2
	Gaziemir	2	-	-	-	-
	Buca	2	-	-	-	-
	Menderes	2	-	-	-	-
	Torbalı	3	-	-	-	-
		12	**1**	**19**	**13**	**2**
Bergama Kazası	Bergama	-	-	1	7	2
	Aliağa	-	1	1	-	-
	Kınık	-	-	1	-	-
	Dikili	-	-	-	3	-
		-	**1**	**3**	**10**	**2**
Menemen Kazası	Menemen	-	-	1	-	-
	Karşıyaka	1	-	-	-	-
	Çiğli	1	-	-	-	-
	Bornova	1	-	-	-	-
		3	**-**	**1**	**-**	**-**
Bayındır Kazası	Bayındır	**4**	**-**	**1**	**2**	**-**
Urla Kazası	Urla	**-**	**1**	**-**	**3**	**2**
Çeşme Kazası	Çeşme	**-**	**1**	**-**	**1**	**-**
Ödemiş Kazası	Ödemiş	**1**	**-**	**2**	**-**	**-**
Kuşadası Kazası	Selçuk	**2**	**-**	**-**	**2**	**-**
Foça Kazası	Foça	**-**	**-**	**-**	**1**	**-**
Tire Kazası	Tire	**1**	**-**	**-**	**2**	**-**
		23	**4**	**26**	**40**	
Toplam		**93**				

Merkez Kaza sınırları içerisinde günümüzde Konak, Gaziemir, Buca, Menderes ve Torbalı ilçeleri bulunmaktadır. Konak İlçesi'nde 3 ulaşım yapısı, 1 gümrük yapısı, 19 han yapısı, 13 fabrika ve 2 depo yapısı ile toplam 15 endüstri yapısı yer almaktadır. Gaziemir, Buca ve Menderes ilçelerinde 2 adet ve Torbalı İlçesi'nde 3 adet ulaşım yapısı tespit edilmiştir. Günümüzde 5 ilçeyi kapsayan Merkez Kazada 12 ulaşım yapısı, 1 gümrük yapısı, 19 han yapısı ve 15 endüstri yapısı olmak üzere toplam 47 yapı yer almaktadır.

Bergama Kazası sınırları içerisinde günümüzde Bergama, Aliağa, Kınık ve Dikili ilçeleri bulunmaktadır. Bergama İlçesi'nde 1 han yapısı, 7 fabrika yapısı ve 2 depo yapısı ile toplam 9 endüstri yapısı yer almaktadır. Kınık İlçesi'nde 1 han yapısı, Dikili de 3 endüstri yapısı ve Aliağa İlçesi'nde 1 gümrük ve 1 han yapısı tespit edilmiştir. Bergama Kazasında 1 gümrük binası, 3 han yapısı ve 12 endüstri yapısı olmak üzere toplam 16 yapı yer almaktadır.

Menemen Kazası sınırları içerisinde günümüzde Menemen, Karşıyaka, Çiğli ve Bornova ilçeleri bulunmaktadır. Menemen İlçesi'nde 1 han yapısı ve Karşıyaka, Çiğli, Bornova ilçelerinde 1 adet ulaşım yapısı tespit edilmiştir. Menemen Kazasında 3 ulaşım yapısı ve 1 han yapısı olmak üzere toplam 4 yapı yer almaktadır.

Foça Kazası sınırları içerisinde günümüzde Foça ilçesi bulunmaktadır. Foça da günümüze ulaşan 19. Yüzyılda inşa edilen 1 fabrika yapısı tespit edilmiştir.

Bayındır Kazası sınırları içerisinde günümüzde Bayındır İlçesi bulunmaktadır. 19. Yüzyıl Bayındır kazasında veya günümüzde Bayındır İlçesi'nde 4 ulaşım yapısı, 1 han yapısı ve 2 fabrikadan oluşan endüstri yapısı olmak üzere toplam 7 yapı yer almaktadır.

Urla Kazası sınırları içerisinde günümüzde Urla İlçesi bulunmaktadır. 19. Yüzyıl Urla kazasında veya günümüzde Urla İlçesi'nde 1 gümrük yapısı, 3 fabrika ve 2 depodan oluşan 5 endüstri yapısı olmak üzere toplam 6 yapı yer almaktadır.

Çeşme Kazası sınırları içerisinde günümüzde Çeşme İlçesi bulunmaktadır. Günümüzde Çeşme İlçesi'nde 1 gümrük yapısı, 1 fabrika yapısı olmak üzere toplam 2 yapı yer almaktadır.

Ödemiş Kazası sınırları içerisinde günümüzde Ödemiş İlçesi bulunmaktadır. Ödemiş'te 1 ulaşım yapısı ve 2 han yapısı olmak üzere toplam 3 yapı yer almaktadır.

Kuşadası Kazası ve günümüzde İzmir sınırları içerisinde Selçuk ilçesi bulunmaktadır. Selçuk'ta 2 ulaşım yapısı, 2 fabrika olmak üzere toplam 4 yapı yer almaktadır.

Tire Kazası sınırları içerisinde günümüzde Tire İlçesi bulunmaktadır. 19. Yüzyıl Tire kazasında veya günümüzde Tire İlçesi'nde 1 ulaşım yapısı, 2 endüstri yapısı olmak üzere toplam 3 yapı yer almaktadır.

Kataloglarda 23 ulaşım yapısı, 4 gümrük yapısı, 26 han, 40 fabrika ve depodan oluşan endüstri yapısı yer almaktadır (Tablo 5.1).

Çalışma kapsamında incelenen 23 ulaşım yapısında tüm yapıların istasyon binaları mevcuttur (Tablo 5.2). Kemer (Katalog No: 2), Buca (Katalog No: 4), Seydiköy (Katalog No: 6) tren istasyonlarının lojman yapıları bulunmamaktadır. Şirinyer (Katalog No: 3), Buca (Katalog No: 4), Gaziemir (Katalog No: 5), Seydiköy (Katalog No: 6), Develiköy (Katalog No: 8), Pancar (Katalog No: 9), Tepeköy (Katalog No: 11), Karpuzlu (Katalog No: 15) istasyon yapılarının ambar /ürün deposu tespit edilememiştir. Bu istasyonlardan Karpuzlu istasyonunun deposu yıkılmış olup, belirlenen diğer istasyonların depolama birimi bulunmamaktadır. Cumaovası (Katalog No: 7), Torbalı (Katalog No: 10), Selçuk (Katalog No: 12), Çamlık (Katalog No: 13), Bayındır (Katalog No: 16), Ödemiş (Katalog No: 24) ve Çiğli (Katalog No: 24) istasyonlarında su deposu tespit edilmiştir. Alsancak (Katalog No: 24), Çamlık (Katalog No: 24), Bayındır (Katalog No: 24), Tire (Katalog No: 24), Ödemiş (Katalog No: 19), Basmane (Katalog No: 20) istasyonlarında teknik bakım binaları yer almaktadır. Buca (Katalog No: 4), Gaziemir (Katalog No: 5), Karşıyaka (Katalog No: 22) istasyonlarında kahve birimi bulunmaktadır. Alsancak (Katalog No: 1), Kemer (Katalog No: 2), Şirinyer (Katalog No: 3), Gaziemir (Katalog No: 5), Cumaovası (Katalog No: 7), Çamlık (Katalog No: 13) ve Karşıyaka (Katalog No: 22) istasyonlarında idare binaları tespit edilmiştir.

Ulaşım yapılarında genellikle tek katlı yapılar bulunmakla birlikte Çiğli (Katalog No: 23), Karşıyaka (Katalog No: 22), Çamlık (Katalog No: 13), Selçuk (Katalog No: 12), Basmane (Katalog No: 20), Pancar (Katalog No: 9), Şirinyer (Katalog No: 3), Kemer (Katalog No: 2), Alsancak istasyon (Katalog No: 1) binaları kısmi iki katlıdır (Tablo 5.3). Tüm yapıların giriş kapıları ahşap olduğu tespit edilmiştir. Sadece Seydiköy istasyonu (Katalog No: 6) giriş kapısı malzemesi tespit edilememiştir. Tepeköy

(Katalog No: 11), Çiğli (Katalog No: 23), Buca (Katalog No: 4) istasyonlarının kepenkleri tespit edilememiştir. Sadece Seydiköy (Katalog No: 6) istasyonunun kepenklerinin metal olduğu görülmüştür. Tüm istasyon yapılarında cephelerinde çıkma yer almamaktadır. İstasyon yapılarında cephede kullanılan söveler tamamen taştır. Bunlara ek olarak Şirinyer (Katalog No: 3), Selçuk (Katalog No: 12), Çamlık (Katalog No: 13), Karşıyaka (Katalog No: 22) istasyonlarında ek olarak tuğla kullanıldığı da tespit edilmiştir (Tablo 5.3).

Ulaşım yapıları İzmir-Kasaba Hattı, İzmir- Aydın Hattı ve şube hatlarında yer almaktadır (Tablo 5.4). 23 yapının 4'ü İzmir- Kasaba, 19'u İzmir- Aydın ve şube hatlarında bulunmaktadır. İstasyon yapılarının hat içerisindeki yerlerine bakıldığında 4 istasyon türü üzerinden değerlendirilmiştir. Bu yapıların 5 'i Merkez İstasyon/ Gar, 6'sı Terminus istasyon/son istasyon, 5'i durak ve 17'si ara istasyondur (Tablo 5.4). Alsancak, Tire, Ödemiş, Basmane istasyonları hem merkezi istasyon/gar hem de terminus istasyondur. Karşıyaka (Katalog No: 22), Bornova (Katalog No: 21) ve Tepeköy (Katalog No: 11) istasyonları durak ve ara istasyonlardır. Selçuk İstasyonu (Katalog No: 12) ise merkez ve ara istasyon olup diğer istasyonlar ara istasyonlardır.

Tespit edilen istasyon yapılarının günümüzde 1'i Çiğli, 1'i Karşıyaka, 1'i Bornova, 1'i Ödemiş, 1'i Tire, 4'ü Bayındır, 2'si Selçuk, 3'ü Torbalı, 2'si Menderes, 3'ü Konak, 2'si Gaziemir, 2'si Buca'da yer almaktadır (Harita 5.2, Tablo 5.5).

Tüm istasyon yapılarında taş ve ahşap kullanılırken Çiğli (Katalog No: 23), Ödemiş (Katalog No: 19), Tepeköy (Katalog No: 11), Buca (Katalog No: 4), Gaziemir (Katalog No: 5), Seydiköy (Katalog No: 6), Cumaovası (Katalog No: 7), Develiköy (Katalog No: 8) istasyonları haricinde tuğla ve Kemer (Katalog No: 2), Cumaovası (Katalog No: 7), Pancar (Katalog No: 9), Torbalı (Katalog No: 10), Selçuk (Katalog No: 12), Çamlık (Katalog No: 13), Bayındır (Katalog No: 16), Ödemiş (Katalog No: 19), Basmane (Katalog No: 20), Bornova (Katalog No: 21) ve Çiğli (Katalog No: 23) istasyonlarında demir kullanılmıştır (Tablo 5.5).

İstasyon binalarını kat sayılarına göre I. Tip, II. Tip, III. Tip ve IV. Tip olarak gruplandırılabilir (Tablo 5.6). I. Tip bir kısmı 2 katlı bir kısmı tek katlı, II. Tip dikdörtgen planlı tek katlı tek yapı, III. Tip bitişik nizamda oluşan orta kütlesi 2 katlı ve IV. Tip bitişik 3 yapı ve tek ya da iki kattan oluşmaktadır. I. Tipte tespit edilen

Kemer (Katalog No: 2), Pancar (Katalog No: 9), Çamlık (Katalog No: 13) ve Karşıyaka (Katalog No: 22) istasyonları iken II. Tipte Şirinyer (Katalog No: 3), Buca (Katalog No: 4), Seydiköy (Katalog No: 6), Cumaovası (Katalog No: 7), Tepeköy (Katalog No: 11), Arıkbaşı (Katalog No: 14), Karpuzlu (Katalog No: 15), Bayındır (Katalog No: 16), Çatal (Katalog No: 17), Tire (Katalog No: 18), Ödemiş (Katalog No: 19), Bornova (Katalog No: 21) ve Çiğli (Katalog No: 23) istasyonlarıdır. III. Tipte bulunan istasyonlar Selçuk (Katalog No: 12) Tren İstasyonu, Basmane (Katalog No: 20) Tren İstasyonudur. IV. Tipte Alsancak (Katalog No: 1), Gaziemir (Katalog No: 5), Develiköy (Katalog No: 8) ve Torbalı (Katalog No: 10) istasyonları yer almaktadır.

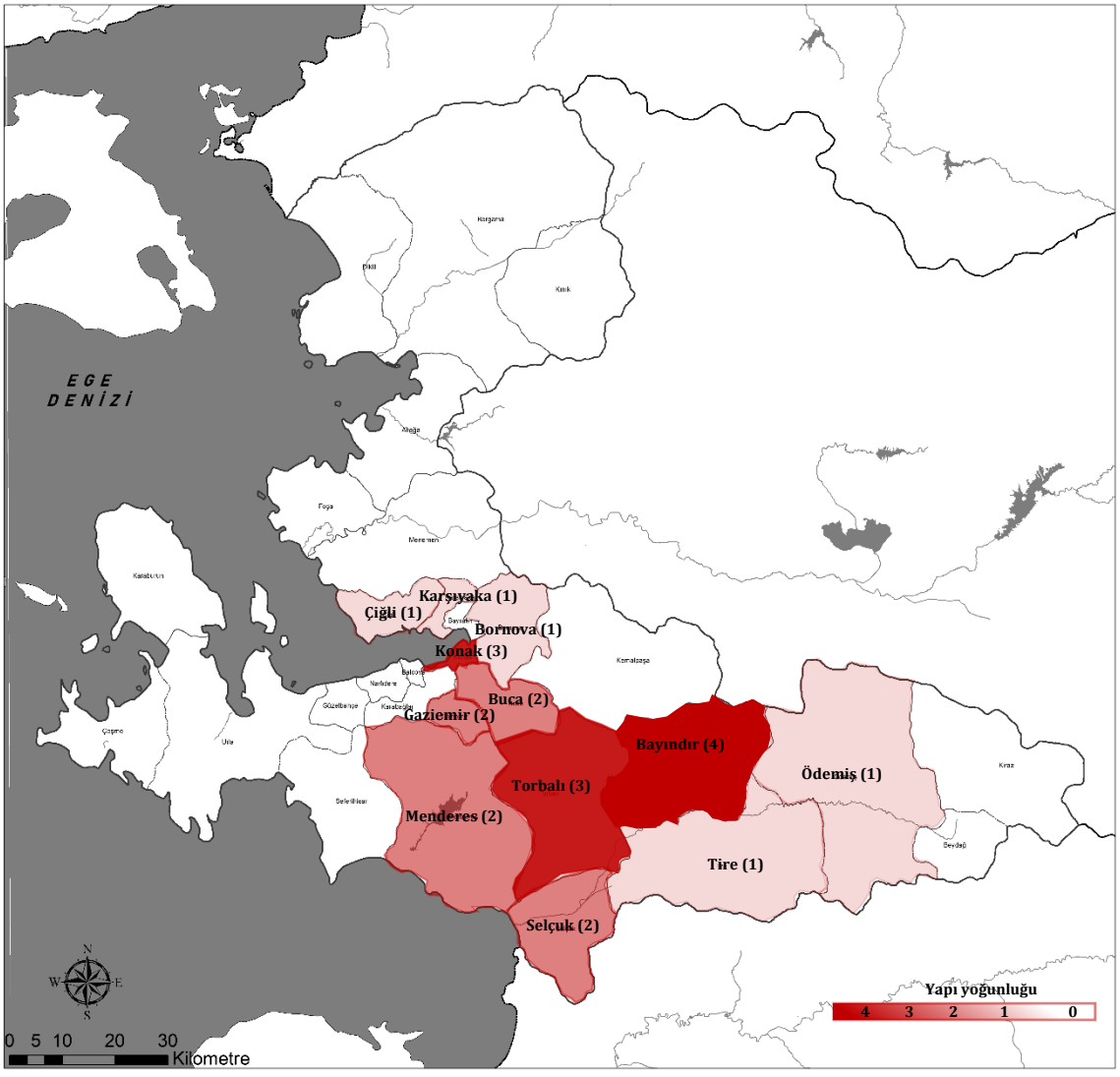

Harita 5.2 Ulaşım yapılarının ilçelere göre yoğunluğu

Tablo 5.2 Ulaşım yapıları komplekslerinde bulunan yapılar

Yapının Adı	İstasyon Kompleksinde Bulunan Yapılar						
	İstasyon Binası	Lojman	Ürün Deposu/ Ambar	Su Deposu	Teknik Bakım Binası	Sosyal Yapılar/ Kahve	İdare Binası
Alsancak Tren İstasyonu	●	●	●		●		●
Kemer Tren İstasyonu	●		●				●
Şirinyer Tren İstasyonu	●	●					●
Buca Tren İstasyonu	●					●	
Gaziemir Tren İstasyonu	●	●				●	●
Seydiköy Tren İstasyonu	●						
Cumaovası Tren İstasyonu	●	●	●	●			●
Develiköy Tren İstasyonu	●	●					
Pancar Tren İstasyonu	●	●					
Torbalı Tren İstasyonu	●	●	●	●			
Tepeköy Tren İstasyonu	●	●					
Selçuk Tren İstasyonu	●	●	●	●			
Çamlık Tren İstasyonu	●	●	●	●	●		●
Arıkbaşı Tren İstasyonu	●	●	●				
Karpuzlu Tren İstasyonu	●	●					
Bayındır Tren İstasyonu	●	●	●	●	●		
Çatal Tren İstasyonu	●	●	●				
Tire Tren İstasyonu	●	●	●		●		
Ödemiş Tren İstasyonu	●	●	●	●	●		
Basmane Tren İstasyonu	●	●	●		●		
Bornova Tren İstasyonu	●	●	●				
Karşıyaka Tren İstasyonu	●	●	●			●	●
Çiğli Tren İstasyonu	●	●	●	●			

Tablo 5.3 Ulaşım yapılarındaki istasyon yapılarının cephe biçimlenişi

Yapının Adı	Cephe Biçimlenişi									
	Kat Sayısı		Giriş Kapıları		Pencereler		Kepenkler		Çıkma	
	1	2	Ahşap	Metal	Taş Söveli	Tuğla Söveli	Ahşap	Metal	Var	Yok
Alsancak Tren İstasyonu	●	●	●		●		●			●
Kemer Tren İstasyonu	●	●	●		●		●			●
Şirinyer Tren İstasyonu	●	●	●		●	●	●			●
Buca Tren İstasyonu	●				●					●
Gaziemir Tren İstasyonu	●		●		●		●			●
Seydiköy Tren İstasyonu	●				●			●		●
Cumaovası Tren İstasyonu	●		●		●		●			●
Develiköy Tren İstasyonu	●		●		●		●			●
Pancar Tren İstasyonu	●	●	●		●		●			●
Torbalı Tren İstasyonu	●		●		●		●			●
Tepeköy Tren İstasyonu	●		●		●					●
Selçuk Tren İstasyonu	●	●	●		●	●	●			●
Çamlık Tren İstasyonu	●	●	●		●	●	●			●
Arıkbaşı Tren İstasyonu	●		●		●		●			●
Karpuzlu Tren İstasyonu	●		●		●		●			●
Bayındır Tren İstasyonu	●		●		●		●			●
Çatal Tren İstasyonu	●		●		●		●			●
Tire Tren İstasyonu	●		●		●		●			●
Ödemiş Tren İstasyonu	●		●		●		●			●
Basmane Tren İstasyonu	●	●	●		●		●			●
Bornova Tren İstasyonu	●		●		●		●			●
Karşıyaka Tren İstasyonu	●	●	●		●	●	●			●
Çiğli Tren İstasyonu	●	●	●		●					●

Tablo 5.4 Ulaşım yapılarındaki istasyon türü ve bulunduğu hat

Yapının Adı	İstasyonun Bulunduğu Hat	İstasyon Türü			
		Merkezi İstasyon/ Gar	Ara İstasyon	Durak	Terminus İstasyon/ Son İstasyon
Alsancak Tren İstasyonu	İzmir Aydın Hattı	●			●
Kemer Tren İstasyonu	İzmir Aydın Hattı		●		
Şirinyer Tren İstasyonu	İzmir Aydın Hattı		●		
Buca Tren İstasyonu	İzmir Aydın Hattı			●	●
Gaziemir Tren İstasyonu	İzmir Aydın Hattı		●		
Seydiköy Tren İstasyonu	İzmir Aydın Hattı			●	●
Cumaovası Tren İstasyonu	İzmir Aydın Hattı		●		
Develiköy Tren İstasyonu	İzmir Aydın Hattı		●		
Pancar Tren İstasyonu	İzmir Aydın Hattı		●		
Torbalı Tren İstasyonu	İzmir Aydın Hattı		●		
Tepeköy Tren İstasyonu	İzmir Aydın Hattı		●	●	
Selçuk Tren İstasyonu	İzmir Aydın Hattı	●	●		
Çamlık Tren İstasyonu	İzmir Aydın Hattı		●		
Arıkbaşı Tren İstasyonu	İzmir Aydın Hattı		●		
Karpuzlu Tren İstasyonu	İzmir Aydın Hattı		●		
Bayındır Tren İstasyonu	İzmir Aydın Hattı		●		
Çatal Tren İstasyonu	İzmir Aydın Hattı		●		
Tire Tren İstasyonu	İzmir Aydın Hattı	●			●
Ödemiş Tren İstasyonu	İzmir Aydın Hattı	●			●
Basmane Tren İstasyonu	İzmir Kasaba Hattı	●			●
Bornova Tren İstasyonu	İzmir Kasaba Hattı		●	●	
Karşıyaka Tren İstasyonu	İzmir Kasaba Hattı		●	●	
Çiğli Tren İstasyonu	İzmir Kasaba Hattı		●		

Tablo 5.5 Ulaşım yapılarında kullanılan malzeme ve bulunduğu kaza/ilçe

Yapının Adı	Yapının Bulunduğu Kaza/ İlçe	Yapı Malzemesi			
		Taş	Ahşap	Demir	Tuğla
Alsancak Tren İstasyonu	Merkez/ Konak	●	●		●
Kemer Tren İstasyonu	Merkez/ Konak	●	●	●	●
Şirinyer Tren İstasyonu	Merkez/ Buca	●	●		●
Buca Tren İstasyonu	Merkez/ Buca	●	●		
Gaziemir Tren İstasyonu	Merkez/ Gaziemir	●	●		
Seydiköy Tren İstasyonu	Merkez/ Gaziemir	●			
Cumaovası Tren İstasyonu	Merkez / Menderes	●	●	●	
Develiköy Tren İstasyonu	Merkez / Menderes	●	●		
Pancar Tren İstasyonu	Merkez /Torbalı	●	●	●	●
Torbalı Tren İstasyonu	Merkez /Torbalı	●	●	●	●
Tepeköy Tren İstasyonu	Merkez /Torbalı	●	●		
Selçuk Tren İstasyonu	Kuşadası /Selçuk	●	●	●	●
Çamlık Tren İstasyonu	Kuşadası /Selçuk	●	●	●	●
Arıkbaşı Tren İstasyonu	Bayındır/ Bayındır	●	●		●
Karpuzlu Tren İstasyonu	Bayındır/ Bayındır	●	●		●
Bayındır Tren İstasyonu	Bayındır/ Bayındır	●	●	●	●
Çatal Tren İstasyonu	Bayındır/ Bayındır	●	●		●
Tire Tren İstasyonu	Tire/Tire	●	●		●
Ödemiş Tren İstasyonu	Ödemiş/ Ödemiş	●	●	●	
Basmane Tren İstasyonu	Merkez/ Konak	●	●	●	●
Bornova Tren İstasyonu	Merkez/ Bornova	●	●	●	●
Karşıyaka Tren İstasyonu	Merkez/ Karşıyaka	●	●		●
Çiğli Tren İstasyonu	Merkez/ Çiğli	●	●	●	

Tablo 5.6 Ulaşım yapılarındaki istasyon plan tipleri

Yapının Adı	I. TİP	II. TİP	III. TİP	IV. TİP
Alsancak Tren İstasyonu				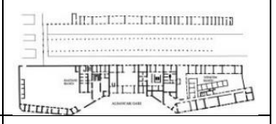
Kemer Tren İstasyonu	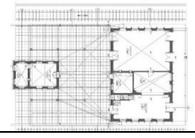			
Şirinyer Tren İstasyonu		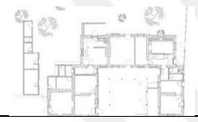		
Buca Tren İstasyonu		●		
Gaziemir Tren İstasyonu				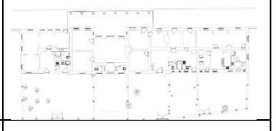
Seydiköy Tren İstasyonu		●		
Cumaovası Tren İstasyonu		●		
Develiköy Tren İstasyonu				●
Pancar Tren İstasyonu	●			
Torbalı Tren İstasyonu				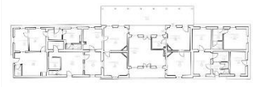
Tepeköy Tren İstasyonu		●		
Selçuk Tren İstasyonu			●	
Çamlık Tren İstasyonu	●			
Arıkbaşı Tren İstasyonu		●		
Karpuzlu Tren İstasyonu		●		
Bayındır Tren İstasyonu		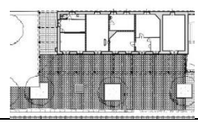		
Çatal Tren İstasyonu		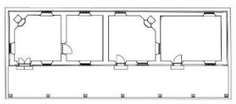		
Tire Tren İstasyonu		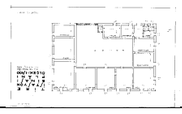		
Ödemiş Tren İstasyonu				
Basmane Tren İstasyonu			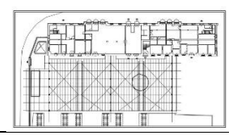	
Bornova Tren İstasyonu		●		
Karşıyaka Tren İstasyonu	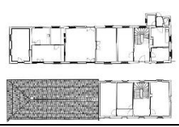			
Çiğli Tren İstasyonu		●		

Gümrük yapıları günümüzde Konak, Urla, Aliağa ve Çeşme ilçelerinde bulunmaktadır (Harita 5.3). Tüm gümrük yapıları dikdörtgen planlı olup 1'i kompleks içinde bulunan 3'ü tek yapı olarak yer almaktadır (Tablo 5.7). Tüm gümrük yapılarında taş malzeme; Konak (Katalog No: 24), Urla (Katalog No: 25) ve Çeşme (Katalog No: 27) gümrüklerinde ahşap; Konak (Katalog No: 24) ve Aliağa (Katalog No: 26) gümrüklerinde tuğla ve demir sadece Konak gümrük (Katalog No: 24) binasında kullanılmıştır (Tablo 5.7).

Gümrük yapılarının giriş kapılarına bakıldığında sadece Konak'taki gümrükte metal malzeme kullanılmış olup, diğerlerinde tespit yapılamamıştır (Tablo 5.8). Cephelerde kullanılan sövelerin 3'ü taş söveli olup sadece Aliağa gümrük binasında (Katalog No: 26) tuğla söveler kullanılmıştır. Yapılarda tespit edilen kepenkler için Konak (Katalog No: 24) ve Urla (Katalog No: 25) gümrük binalarında metal kullanılmıştır. Cephelerde sadece Konak gümrük binasında (Katalog No: 24) çıkma bulunmaktadır. Kat sayılarına bakıldığında Çeşme (Katalog No: 27) ve Urla (Katalog No: 25) gümrükleri tek katlı, Aliağa gümrüğü (Katalog No: 26) 2 katlı ve Konak gümrük binalarının (Katalog No: 24) bir kısmı 2 katlı bir kısmı tek katlıdır (Tablo 5.8).

Tablo 5.7 Gümrük yapılarının bulunduğu ilçe/kaza, yapı malzemesi ve plan tipi

Yapının Adı	Yapının Bulunduğu Kaza/ İlçe	Yapı Malzemesi				Plan Tipi	
		Taş	Ahşap	Demir	Tuğla	Kompleks içerisinde Dikdörtgen Planlı	Tek Yapı Dikdörtgen Planlı
Eski Gümrük Binası (Konak Pier)	Merkez / Konak	●	●	●	●	●	
Urla Eski Gümrük Binası	Urla /Urla	●	●				●
Aliağa Eski Gümrük Binası	Bergama/ Aliağa	●			●		●
Çeşme Eski Gümrük Binası	Çeşme/Çeşme	●	●				●

Tablo 5.8 Gümrük yapıları cephe biçimlenişi

Yapının Adı	Cephe Biçimlenişi									
	Kat Sayısı		Giriş Kapıları		Pencereler		Kepenkler		Çıkma	
	1	2	Ahşap	Metal	Taş Söveli	Tuğla Söveli	Ahşap	Metal	Var	Yok
Eski Gümrük Binası (Konak Pier)	●	●		●	●			●	●	
Urla Eski Gümrük Binası	●				●			●		●
Aliağa Eski Gümrük Binası		●				●				●
Çeşme Eski Gümrük Binası	●				●					●

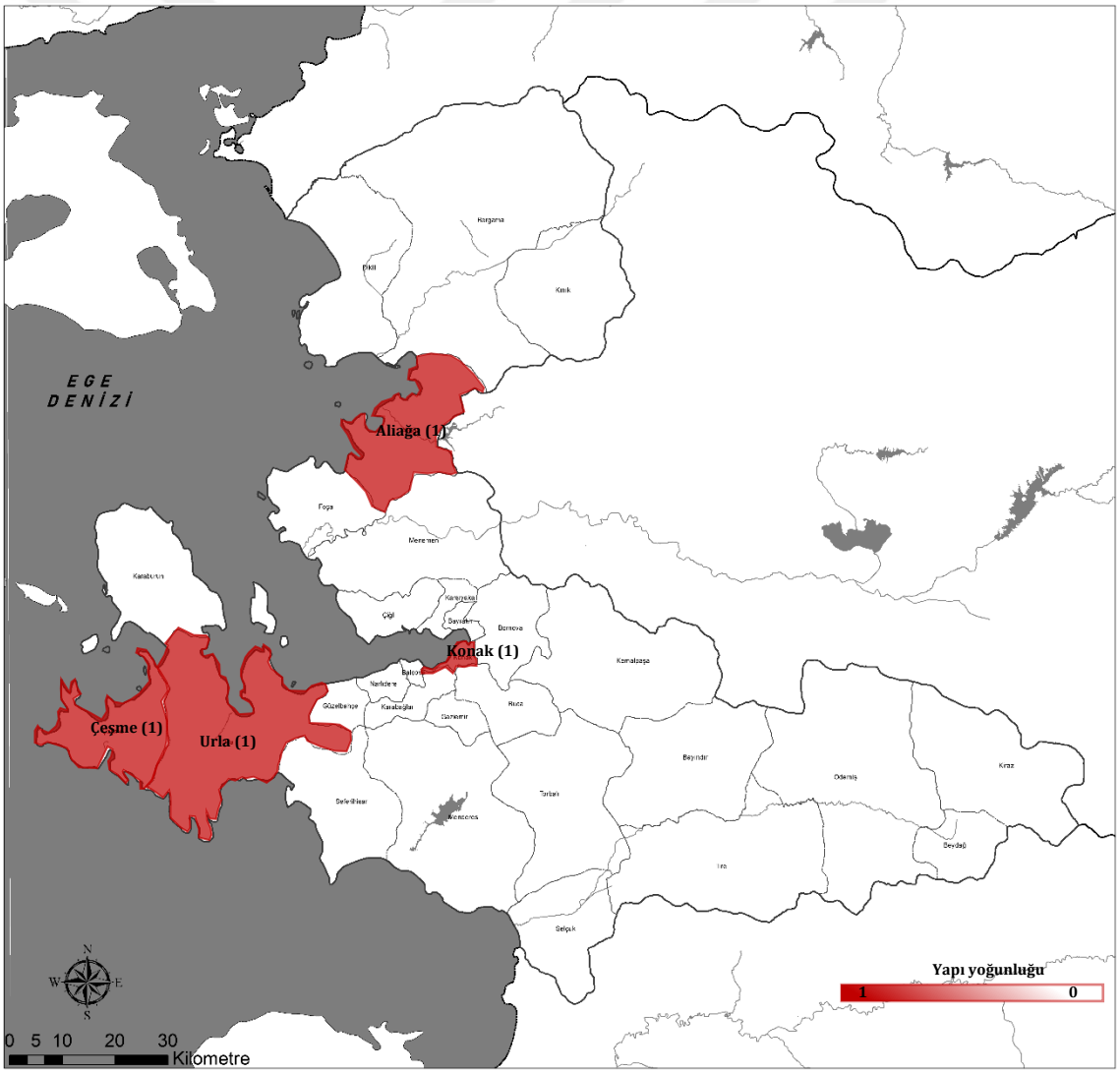

Harita 5.3 Gümrük yapılarının ilçelere göre yoğunluğu

İncelenen 26 Han yapısının 7'si arasta tipi olup 19'u avlulu tiptedir (Tablo 5.10, Tablo 5.11). Arasta tipi olan yapılar Abdurrahmanoğlu (Katalog No: 31), Musevit (Katalog No: 32), Esir (Katalog No: 33), Salepçioğlu (Whittal) (Katalog No: 35), Çakaloğlu (Katalog No: 36), Cambaz (Tüysüz) (Katalog No: 37) ve Tütün (Katalog No: 38) Hanlarıdır.

Tüm Han yapılarında yapı malzemesi olarak taş ve ahşap kullanılmıştır (Tablo 5.10). Yusufoğlu (Katalog No: 40), Ragıp Paşa (Katalog No: 41), Hacı Sadullah (Katalog No: 42), Hacı Hasan Paşa (Katalog No: 43), Meserret (Katalog No: 45) ve Kemahlı (Katalog No: 46) hanlarında ek olarak demir kullanılırken; Manisalıoğlu (Katalog No: 28), Büyük Karaosmanoğlu (Katalog No: 29), Kadıoğlu (Katalog No: 30), Abdurrahmanoğlu (Katalog No: 31), Musevit (Katalog No: 32), Salepçioğlu (Whittal) (Katalog No: 35), Çakaloğlu (Katalog No: 36), Cambaz (Tüysüz) (Katalog No: 37), Tütün (Katalog No: 38), Bıçakçı (Katalog No: 39), Yusufoğlu (Katalog No: 40), Hacı Hasan Paşa (Katalog No: 43), Kemahlı (Katalog No: 46) ve Öşür (Katalog No: 47) hanlarında tuğla kullanılmıştır (Tablo 5.10).

Han yapılarının 19'u Konakta, 1'i Bayındır, 1'i Aliağa, 1'i Menemen, 2'si Ödemiş, 1'i Bergama ve 1'i Kınık'ta yer almaktadır (Harita 5.4). Yapıların fonksiyonları depolama, işlik, konaklama, alım satım ve kahvehane olarak değerlendirilmiştir (Tablo 5.9). Kahvehane birimi Yusufoğlu (Katalog No: 40), Ragıp Paşa (Katalog No: 41), Hacı Sadullah (Katalog No: 42), Hacı Hasan Paşa (Katalog No: 43), Gaffarzade (Katalog No: 44) ve Meserret (Katalog No: 45) hanlarında bulunmaktadır. İşlik fonksiyonu Abdurrahmanoğlu (Katalog No: 31), Musevit (Katalog No: 32), Arap (Katalog No: 34), Salepçioğlu (Whittal) (Katalog No: 35), Çakaloğlu (Katalog No: 36) ve Tütün (Katalog No: 38) hanlarında yer almaktadır. Depolama fonksiyonu Manisalıoğlu (Katalog No: 28), Büyük Karaosmanoğlu (Katalog No: 29), Kadıoğlu (Katalog No: 30), Abdurrahmanoğlu (Katalog No: 31), Musevit (Katalog No: 32), Esir (Katalog No: 33), Arap (Katalog No: 34), Salepçioğlu (Whittal) (Katalog No: 35), Çakaloğlu (Katalog No: 36), Cambaz (Tüysüz) (Katalog No: 37), Tütün (Katalog No: 38), Bıçakçı (Katalog No: 39), Öşür (Katalog No: 47), İskele (Katalog No: 48) ve Keçecizade (Katalog No: 50) hanlarında tespit edilmiştir. Konaklama birimi bulunanlar Büyük Karaosmanoğlu (Katalog No: 29), Arap (Katalog No: 34), Bıçakçı (Katalog No: 39), Yusufoğlu (Katalog No: 40), Ragıp Paşa (Katalog No: 41), Hacı

Sadullah (Katalog No: 42), Hacı Hasan Paşa (Katalog No: 43), Gaffarzade (Katalog No: 44), Meserret (Katalog No: 45), Öşür (Katalog No: 47) ve Keçecizade (Katalog No: 50) hanlardır. Manisalıoğlu (Katalog No: 28), Kadıoğlu (Katalog No: 30), Abdurrahmanoğlu (Katalog No: 31), Esir (Katalog No: 33), Arap (Katalog No: 34), Salepçioğlu (Whittal) (Katalog No: 35), Çakaloğlu (Katalog No: 36), Yusufoğlu (Katalog No: 40), Ragıp Paşa (Katalog No: 41), Hacı Sadullah (Katalog No: 42), Gaffarzade (Katalog No: 44) ve Keçecizade (Katalog No: 50) hanlarında alım-satım fonksiyonu da bulunmaktadır.

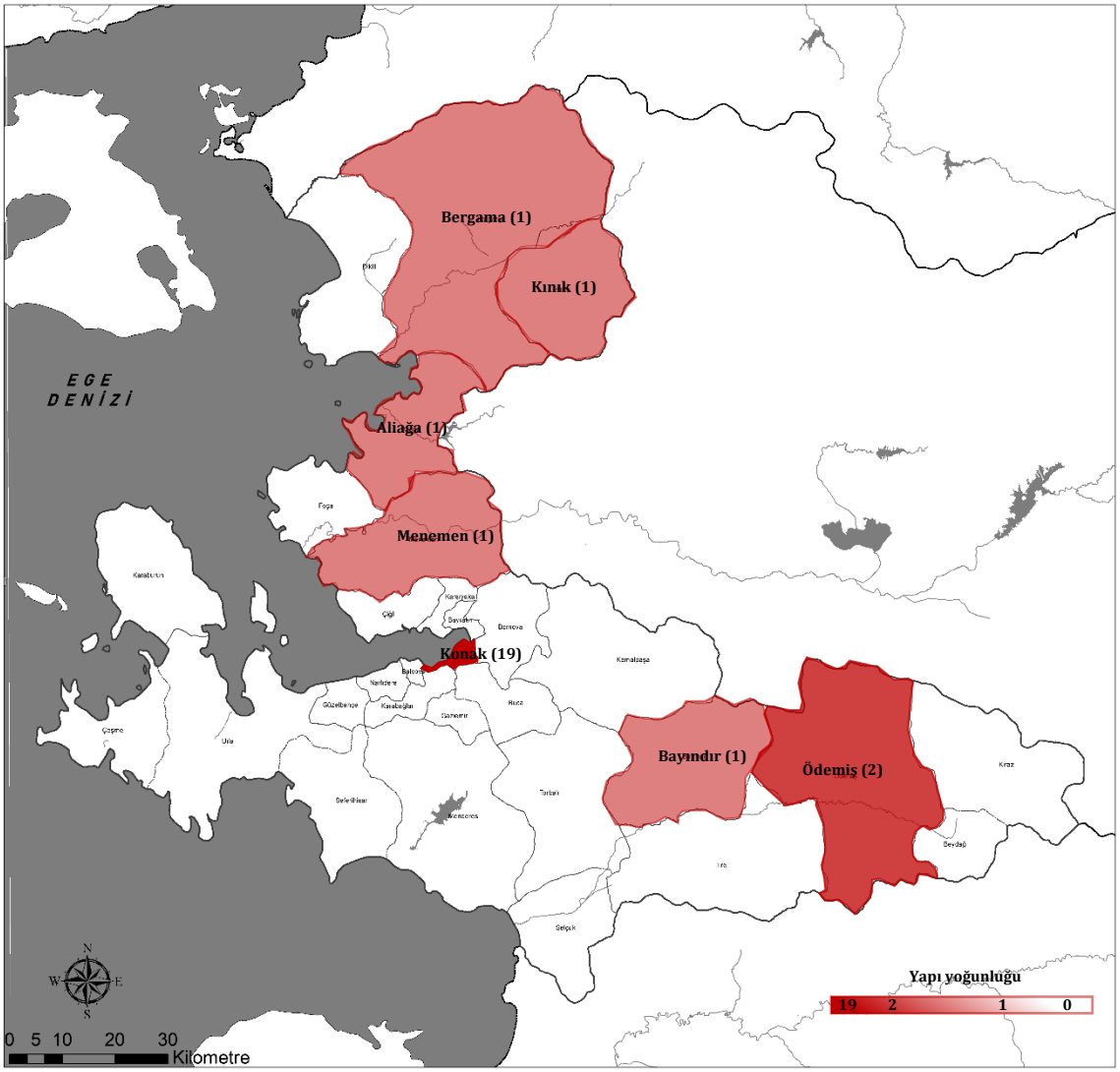

Harita 5.4 Han yapılarının ilçelere göre yoğunluğu

Han yapılarının cephe biçimlenişine bakıldığında (Tablo 5.12) Yusufoğlu (Katalog No: 40), Ragıp Paşa (Katalog No: 41), Hacı Sadullah (Katalog No: 42), Hacı Hasan Paşa (Katalog No: 43), Gaffarzade (Katalog No: 44), Meserret (Katalog No: 45) ve

Kemahlı (Katalog No: 46) hanlarında çıkma yer alırken diğer 19 yapıda çıkma yer almamaktadır. Manisalıoğlu (Katalog No: 28), Büyük Karaosmanoğlu (Katalog No: 29), Kadıoğlu (Katalog No: 30), Salepçioğlu (Whittal) (Katalog No: 35), Çakaloğlu (Katalog No: 36), Cambaz (Tüysüz) (Katalog No: 37), Yusufoğlu (Katalog No: 40), Ragıp Paşa (Katalog No: 41), Hacı Sadullah (Katalog No: 42), Hacı Hasan Paşa (Katalog No: 43), Meserret (Katalog No: 45), Öşür (Katalog No: 47), Tarihi (Katalog No: 49) ve Keçecizade (Katalog No: 50) hanları sadece 2 kattan oluşurken Abdurrahmanoğlu (Katalog No: 31), Musevit (Katalog No: 32), Esir (Katalog No: 33), Arap (Katalog No: 34), Tütün (Katalog No: 38), Bıçakçı (Katalog No: 39), Katır (Katalog No: 52) ve Abdurrahman (Katalog No: 53) hanları tek katlıdır. Kemahlı (Katalog No: 46), İskele (Katalog No: 48) ve Tuzcu (Katalog No: 51) hanlarında ise bir kısmında 2 kat bir kısmında tek kat tespit edilmiştir. Hanların kepenklerine bakıldığında Büyük Karaosmanoğlu (Katalog No: 29), Abdurrahmanoğlu (Katalog No: 31), Ragıp Paşa (Katalog No: 41), Hacı Hasan Paşa (Katalog No: 43), Gaffarzade (Katalog No: 44), Meserret (Katalog No: 45), Kemahlı (Katalog No: 46), Keçecizade (Katalog No: 50), Tuzcu (Katalog No: 51), Katır (Katalog No: 52) ve Kınık Abdurrahman (Katalog No: 53) hanlarının tespiti yapılmamaktadır. Yusufoğlu (Katalog No: 40) ve İskele (Katalog No: 48) hanlarında ahşap kepenk kullanılırken diğerlerinde metal kepenk yer almaktadır. Yapıların cephelerinde Gaffarzade (Katalog No: 44) ve Kemahlı (Katalog No: 46) handa söve çeşidi belirlenememişken diğer kalan hanlarda yalnızca Meserret Handa (Katalog No: 45) tuğla kullanılmıştır. Giriş kapılarına bakıldığında Abdurrahmanoğlu (Katalog No: 31), Musevit (Katalog No: 32), Esir (Katalog No: 33), Salepçioğlu (Katalog No: 35), Çakaloğlu (Katalog No: 36), Meserret (Katalog No: 45), Tütün (Katalog No: 38), Cambaz (Tüysüz) (Katalog No: 37) hanları direkt giriş alırken, diğer kalan 17 handa avludan giriş yapılmaktadır. Giriş kapılarına bakıldığında Manisalıoğlu (Katalog No: 28), Büyük Karaosmanoğlu (Katalog No: 29), Bıçakçı (Katalog No: 39), Abdurrahmanoğlu (Katalog No: 31), Esir (Katalog No: 33), Gaffarzade (Katalog No: 44) ve Kemahlı (Katalog No: 46) hanlarının malzemeleri tespit edilmezken Öşür (Katalog No: 47), Tütün (Katalog No: 38), Cambaz (Katalog No: 37) ve Çakaloğlu (Katalog No: 36) hanlarında metal giriş kapıları yer almaktadır.

Tablo 5.9 Han yapılarının fonksiyonu ve bulunduğu ilçe/ kaza

Yapının Adı	Yapının Bulunduğu Kaza/İlçe	Fonksiyonu				
		Depolama	İşlik	Konaklama	Alım Satım	Kahvehane
Manisalıoğlu Han	Merkez/Konak	●			●	
Büyük Karaosmanoğlu Hanı	Merkez /Konak	●		●		
Kadıoğlu Hanı	Merkez /Konak	●			●	
Abdurrahmanoğlu Hanı	Merkez /Konak	●	●		●	
Musevit Han	Merkez /Konak	●	●			
Esir Hanı	Merkez /Konak	●			●	
Arap Han	Merkez /Konak	●	●	●	●	
Salepçioğlu (Whittal) Han	Merkez /Konak	●	●		●	
Çakaloğlu Han	Merkez /Konak	●	●		●	
Cambaz (Tüysüz) Hanı	Merkez /Konak	●				
Tütün Han	Merkez /Konak	●	●			
Bıçakçı Hanı	Merkez /Konak			●		
Yusufoğlu Hanı	Merkez /Konak			●	●	●
Ragıp Paşa Hanı	Merkez /Konak			●	●	●
Hacı Sadullah Hanı	Merkez /Konak			●	●	●
Hacı Hasan Paşa Hanı	Merkez /Konak			●		●
Gaffarzade Hanı	Merkez /Konak			●	●	●
Meserret Hanı	Merkez /Konak			●		●
Kemahlı Han	Merkez /Konak			●		
Öşür Hanı	Bayındır/ Bayındır	●		●		
İskele Han	Bergama/ Aliağa	●				
Tarihi Han	Menemen/ Menemen					
Keçecizade Hanı	Ödemiş/ Ödemiş	●		●	●	
Tuzcu Hanı	Ödemiş/ Ödemiş					
Katır Han	Bergama/ Bergama					
Abdurrahman Hanı	Bergama/ Kınık					

Tablo 5.10 Han yapıları yapı malzemesi ve plan tipleri

Yapının Adı	Plan Tipleri		Yapı Malzemesi			
	Arasta Tipi	Avlulu	Taş	Ahşap	Demir	Tuğla
Manisalıoğlu Han		●	●	●		●
Büyük Karaosmanoğlu Hanı		●	●	●		●
Kadıoğlu Hanı			●	●		●
Abdurrahmanoğlu Hanı	●	●	●	●		●
Musevit Han	●		●	●		●
Esir Hanı	●		●	●		
Arap Han		●	●	●		
Salepçioğlu (Whittal) Han	●		●	●		●
Çakaloğlu Han	●		●	●		●
Cambaz (Tüysüz) Hanı	●		●	●		●
Tütün Han	●		●	●		●
Bıçakçı Hanı		●	●	●		●
Yusufoğlu Hanı		●	●	●	●	●
Ragıp Paşa Hanı		●	●	●	●	
Hacı Sadullah Hanı		●	●	●	●	
Hacı Hasan Paşa Hanı		●	●	●	●	●
Gaffarzade Hanı		●	●	●		
Meserret Hanı		●	●	●	●	
Kemahlı Han		●	●	●	●	●
Öşür Hanı		●	●	●		●
İskele Han		●	●	●		
Tarihi Han		●	●	●		
Keçecizade Hanı		●	●	●		
Tuzcu Hanı		●	●	●		
Katır Han		●	●	●		
Abdurrahman Hanı		●	●	●		

Yapının Adı	Arasta Tipi	Avlulu Tip
Manisalıoğlu Han		
Büyük Karaosmanoğlu Hanı		
Kadıoğlu Hanı		
Abdurrahmanoğlu Hanı		
Musevit Han		
Esir Hanı		
Arap Han		
Salepçioğlu (Whittal) Han		
Çakaloğlu Han		
Cambaz (Tüysüz) Hanı		
Tütün Han		
Bıçakçı Hanı		
Yusufoğlu Hanı		
Ragıp Paşa Hanı		
Hacı Sadullah Hanı		
Hacı Hasan Paşa Hanı		
Gaffarzade Hanı		
Meserret Hanı		
Kemahlı Han		●
Öşür Hanı		
İskele Han		●
Menemen Tarihi Han		●
Keçecizade Hanı		●
Tuzcu Hanı		●
Katır Han		●
Abdurrahman Hanı		●

Tablo 5.11 Han yapıları plan tipleri

Tablo 5.12 Han yapıları cephe biçimlenişi

Yapının Adı	Cephe Biçimlenişi											
	Kat Sayısı		Giriş Kapıları				Pencereler		Kepenkler		Çıkma	
	1	2	Avlu	Direkt	Ahşap	Metal	Tuğla Söveli	Taş Söveli	Ahşap	Metal	Var	Yok
Manisalıoğlu Han		●	●					●		●		●
Büyük Karaosmanoğlu Hanı		●	●					●				●
Kadıoğlu Hanı		●	●		●			●		●		●
Abdurrahmanoğlu Hanı	●			●				●				●
Musevit Han	●			●	●			●		●		●
Esir Hanı	●			●				●		●		●
Arap Han	●		●		●			●		●		●
Salepçioğlu (Whittal) Han		●		●	●			●		●		●
Çakaloğlu Han		●		●		●		●		●		●
Cambaz (Tüysüz) Hanı		●		●		●		●		●		●
Tütün Han	●			●		●		●		●		●
Bıçakçı Hanı	●		●					●		●		●
Yusufoğlu Hanı		●	●		●			●	●		●	
Ragıp Paşa Hanı		●	●		●			●			●	
Hacı Sadullah Hanı		●	●		●			●		●	●	
Hacı Hasan Paşa Hanı		●	●		●			●			●	
Gaffarzade Hanı		●	●			●		●		●		●
Meserret Hanı		●		●	●		●				●	
Kemahlı Han	●	●	●								●	
Öşür Hanı		●	●			●		●		●		●
İskele Han	●	●	●		●			●	●			●
Tarihi Han		●	●		●			●		●		●
Keçecizade Hanı		●	●		●			●				●
Tuzcu Hanı	●	●	●		●			●				●
Katır Han	●		●		●			●				●
Abdurrahman Hanı	●		●		●			●				●

İncelenen 40 yapıdan Üretim yani fabrika yapısı 32 iken Depolama amacıyla kullanılan depo yapıları 7 adettir (Tablo 5.14). Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3 (Katalog No: 85) hem depo hem de fabrika olarak kullanılmıştır. Baca bulunan yapılar ise Havagazı Fabrikası (Katalog No: 54), Bomonti Nektar Bira Fabrikası (Katalog No: 56), Kiremit Fabrikası (Katalog No: 61), Bayındır Çırçır Fabrikası (Katalog No: 65), Urla Sabun Fabrikası (Katalog No: 71), Konak Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 72), Bayındır Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 75), Urla Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 79), Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 (Katalog No: 80), Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 (Katalog No: 81) ve Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1'dir (Katalog No: 83). Yerleşke içerisinde İdari birimi bulunan yapılar Havagazı Fabrikası (Katalog No: 54), Bomonti Nektar Bira Fabrikası (Katalog No: 56), Halkapınar Su Fabrikası (Katalog No: 57), Şark Sanayi (Katalog No: 58), Tuzakoğlu Un Fabrikası (Katalog No: 59), Tekel Sigara Fabrikası (Katalog No: 62), Olivos Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 76), Urla Yağhanesi (Katalog No: 78), Urla Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 79), Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 (Katalog No: 80), Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 (Katalog No: 81), Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 82) ve Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 (Katalog No: 83) iken depolama birimi bulunanlar Havagazı Fabrikası (Katalog No: 54), Bomonti Nektar Bira Fabrikası (Katalog No: 56), Halkapınar Su Fabrikası (Katalog No: 57), Şark Sanayi (Katalog No: 58), Tuzakoğlu Un Fabrikası (Katalog No:), Tekel Sigara Fabrikası (Katalog No:), Yeni Foça Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 59), Bayındır Çırçır Fabrikası (Katalog No: 65), Selçuk Tekel Binası (Katalog No: 66), Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası (Katalog No: 68), Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 73), Bayındır Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 75), Olivos Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 76), Urla Yağhanesi (Katalog No: 78), Urla Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 79), Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 (Katalog No: 80), Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 (Katalog No: 81), Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 82), Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 (Katalog No: 83), Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2 (Katalog No: 84), Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3 (Katalog No: 85), Tekel Tütün Deposu (Katalog No: 88), Bergama Tütün Deposu (Katalog No: 89), Bergama Palamut Deposu (Katalog No: 90), Urla Depo Yapısı (Katalog No: 91), Sydney La Fontaine Halı Deposu (Katalog No: 92) ve Urla Üzüm Deposu'dur (Katalog No: 93). Fabrika grubunda tespit edilen yapıların tümünün fabrika binaları bulunmaktadır. Katalogda Yer alan yapılara bakıldığında

tüm yapılarda yapı malzemesi olarak taş ve ahşap kullanılmış olup (Tablo 5.14) Konak Çırçır (Katalog No: 87), Tekel Sigara (Katalog No: 62) ve Tuzakoğlu (Katalog No: 59) fabrikalarında ek olarak demir kullanılmıştır.

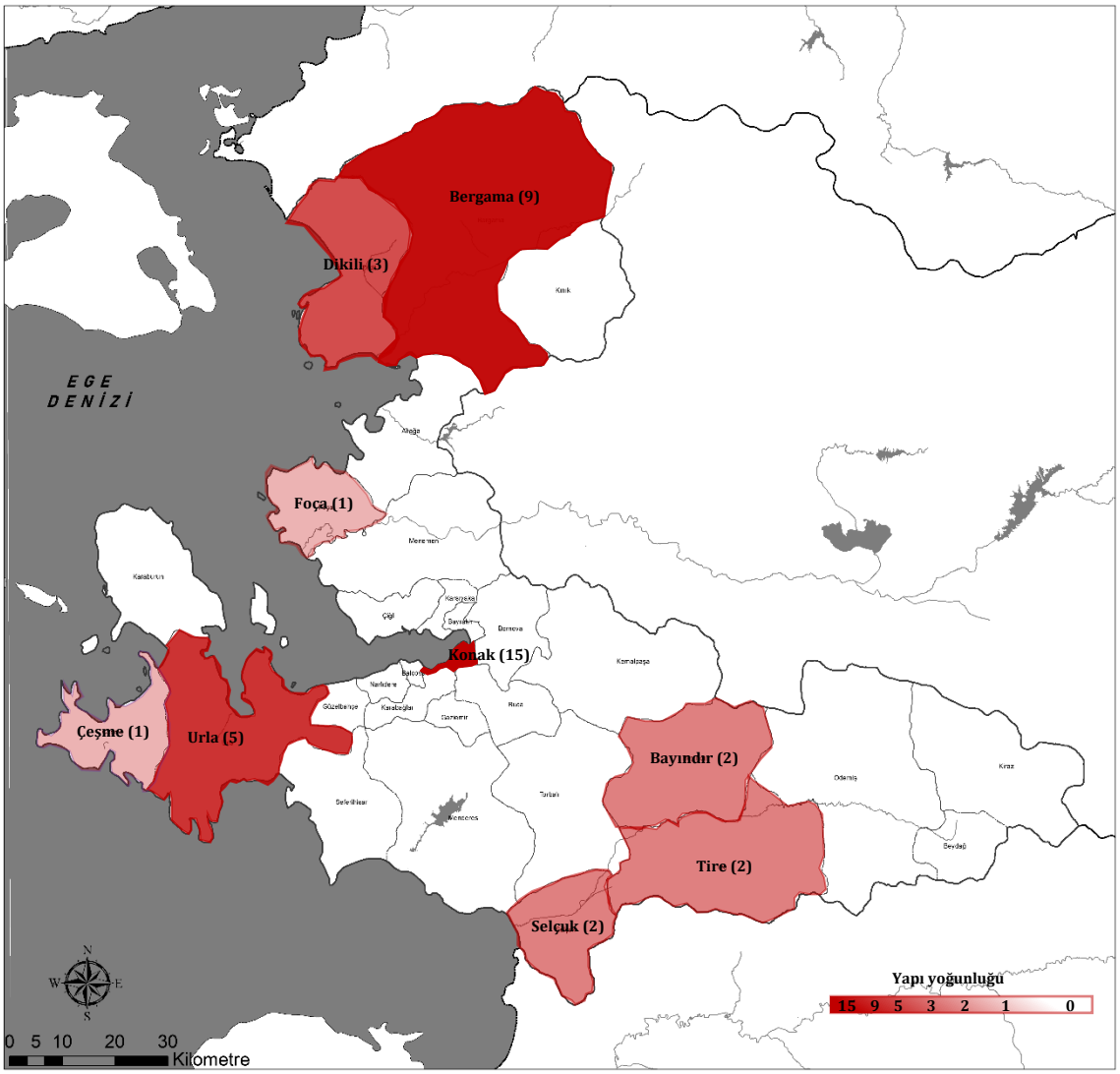

Harita 5.5 Endüstri yapılarının ilçelere göre yoğunluğu

Endüstri yapılarının 15'i Konak, 9'u Bergama,5'i Urla, 2'si Bayındır, 2'si Tire, 2'si Selçuk, 1'i Çeşme ve 1'i Foça'da yer almaktadır (Harita 5.5). Yapıda Üretilen ve depolanan ürünlere bakıldığında (Tablo 5.13) tütün depolanan yapılar Bergama Tütün Deposu (Katalog No: 89), Tekel Tütün Deposu (Katalog No: 88) ve Selçuk Tekel Binası (Katalog No: 66) iken tütün ile ilgili üretim yapan Tekel Sigara Fabrikasıdır (Katalog No: 62). Alkol fabrikaları Bomonti Nektar Bira Fabrikası (Katalog No: 56), Politi Şarap Fabrikası (Katalog No: 69) ve Tariş Alkol Fabrikası (Katalog No: 60) iken zeytinyağı üretimi Yeni Foça Yağ Fabrikası (Katalog No: 64),

Konak Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 72), Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 73), Bayındır Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 75), Şirince Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 77), Urla Yağhanesi (Katalog No: 78), Urla Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 79), Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 (Katalog No: 80), Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 (Katalog No: 81), Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 (Katalog No: 83), Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2 (Katalog No: 84), Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3 (Katalog No: 85) ve Alaçatı Yağhanesinde (Katalog No: 86) yapılmaktaydı. Un fabrikaları Eski Un Fabrikası (Katalog No: 55), Tuzakoğlu Un Fabrikası (Katalog No: 59) ve Tire Un Değirmenidir (Katalog No: 63). Çırçır fabrikaları ise Bayındır Çırçır Fabrikası (Katalog No: 65), Bergama Eski Çırçır Fabrikası (Katalog No: 67) ve Konak Çırçır Fabrikasıdır (Katalog No: 87). Hem un hem de çırçır fabrikası olarak kullanılan Zağnoz Un ve Çırçır Fabrikasıdır (Katalog No: 68). Diğer kategorisinde Havagazı Fabrikası (Katalog No: 54), Halkapınar Su Fabrikası (Katalog No: 57), Kiremit Fabrikası (Katalog No: 61), Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası (Katalog No: 70), Urla Sabun Fabrikası (Katalog No: 71), tabakhane olarak kullanılmış Bergama Tabakhanesi (Katalog No: 74) ve Olivos Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 76); depo yapılarında Bergama Palamut Deposu (Katalog No: 90) ve Sydney La Fontaine Halı Deposu (Katalog No: 92) ve Urla Üzüm Deposudur (Katalog No: 93).

Cephe biçimlenişine bakıldığında (Tablo 5.15) Eski Un Fabrikası (Katalog No: 55), Şark Sanayi (Katalog No: 58), Tuzakoğlu Un Fabrikası (Katalog No: 59), Tekel Sigara Fabrikası (Katalog No: 62), Selçuk Tekel Binası (Katalog No: 66), Bergama Eski Çırçır Fabrikası (Katalog No: 67), Politi Şarap Fabrikası (Katalog No: 69), Urla Eski Sabun Fabrikası (Katalog No: 71), Bergama Tabakhanesi (Katalog No: 74), Şirince Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 77), Urla Yağhanesi (Katalog No: 78), Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2 (Katalog No: 84), Konak Çırçır Fabrikası (Katalog No: 87), Tekel Tütün Deposu (Katalog No: 88) ve Bergama Tütün Deposu (Katalog No: 89) yapıları iki katlı iken Halkapınar Su Fabrikası (Katalog No: 57), Tariş Alkol Fabrikası (Katalog No: 60), Kiremit Fabrikası (Katalog No: 61), Tire Un Değirmeni (Katalog No: 63), Yeni Foça Eski yağ fabrikası (Katalog No: 64), Zağnoz Çırçır Fabrikası (Katalog No: 68), Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası (Katalog No: 70), Konak Zeytinyağı fabrikası (Katalog No: 72), Bayındır zeytinyağı fabrikası (Katalog No: 75), Olivos zeytinyağı fabrikası (Katalog No: 76), Urla Zeytinyağı fabrikası (Katalog No: 79), Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 ve 2 (Katalog No: 80,81), Zeytindağ Zeytinyağı

Fabrikası (Katalog No: 82), Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 ve 3 (Katalog No: 83,85), Alaçatı Yağhanesi (Katalog No: 86), Bergama Palamut deposu (Katalog No: 90), Urla Depo Yapısı (Katalog No: 91), Sydney La Fontaine Halı deposu (Katalog No: 92) ve Urla Üzüm deposu (Katalog No: 93) yapıları tek kattan oluşmaktadır. Hem iki katlı hem de tek katlı birimleri bulunan Çandarlı zeytinyağı fabrikası (Katalog No: 73), Bayındır Çırçır Fabrikası (Katalog No: 65), Bomonti Nektar bira Fabrikası (Katalog No: 56) ve Havagazı Fabrikasıdır (Katalog No: 54). Çıkmaya Tekel Tütün deposu (Katalog No: 88), Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 73), Tuzakoğlu Un fabrikası (Katalog No: 59) sahiptir. Kepenkleri hakkında tespiti yapılan yapılardan Yeni Foça Yağ Fabrikası (Katalog No: 64), Bergama Eski Çırçır Fabrikası (Katalog No: 67), Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası (Katalog No: 70), Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 73), Urla Yağhanesi (Katalog No: 78), Urla Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 79), Tekel Türün Deposu (Katalog No: 88), Bergama Palamut deposu (Katalog No: 90), Urla Depo Yapısı (Katalog No: 91), Sydney La Fontaine Halı Deposu (Katalog No: 92) ve Urla Üzüm Deposunda (Katalog No: 93) metal malzeme kullanılmışken, Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 (Katalog No: 83), Selçuk Tekel Binası (Katalog No: 66) ve Bayındır Çırçır Fabrikasında (Katalog No: 65) ahşap malzeme kullanılmıştır. Giriş açısından değerlendirildiğinde Bergama Tütün Deposu (Katalog No: 89), Alaçatı Yağhanesi (Katalog No: 86), Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1 (Katalog No: 83), Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3 (Katalog No: 85), Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 82), Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1 (Katalog No: 80), Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2 (Katalog No: 81), avludan sağlanırken Eski Un Fabrikası (Katalog No: 55), Tuzakoğlu Un Fabrikası (Katalog No: 59), Tariş Alkol Fabrikası (Katalog No: 60), Kiremit Fabrikası (Katalog No: 61), Tire un değirmeni (Katalog No: 63), Selçuk Tekel Binası (Katalog No: 66), Bergama Eski Çırçır Fabrikası (Katalog No: 67), Politi Şarap Fabrikası (Katalog No: 69), Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası (Katalog No: 70), Urla Yağhanesi (Katalog No: 78), Urla Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 79), Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2 (Katalog No: 84), Konak Çırçır Fabrikası (Katalog No: 87), Tekel Tütün Deposu (Katalog No: 88), Bergama Palamut Deposu (Katalog No: 90), Urla Depo Yapısı (Katalog No: 91), Sydney La Fontaine Halı Deposu (Katalog No: 92) ve Urla Üzüm Deposuna (Katalog No: 93) direkt geçiş sağlanabilmektedir. Giriş kapılarının malzemesi metal olanlar Bergama Palamut Deposu (Katalog No: 90), Sydney La Fontaine Halı Deposu (Katalog No: 92), Urla

Üzüm Deposu (Katalog No: 93), Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 73), Urla Yağhanesi (Katalog No: 78), Urla Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 79), Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2 (Katalog No: 84), Tekel Tütün Deposu (Katalog No: 88), Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası (Katalog No: 70), Politi Şarap Fabrikası (Katalog No: 69), Bergama Eski Çırçır Fabrikası (Katalog No: 67), Tekel Sigara Fabrikası (Katalog No: 62), Kiremit Fabrikası (Katalog No: 61), Şark Sanayi'dir (Katalog No: 58). Tariş Alkol Fabrikası (Katalog No: 60), Zağnoz Çırçır Fabrikası (Katalog No: 68), Urla Sabun Fabrikası (Katalog No: 71), Alaçatı Yağhanesi (Katalog No: 86) ve Konak Çırçır Fabrikası (Katalog No: 87) tespit edilememiştir ve geri kalan yapıların ahşap kapısı bulunmaktadır. Cephelerdeki sövelere bakıldığında Şirince Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 77), Alaçatı Yağhanesi (Katalog No: 86), Konak Çırçır Fabrikası (Katalog No: 87), Urla Sabun Fabrikası (Katalog No: 71), Tire Un Değirmeni (Katalog No: 63) ve Tariş Alkol Fabrikası (Katalog No: 60) yapılarının bozulmalardan dolayı söveleri hakkında bilgi edinilemezken Eski Un Fabrikası (Katalog No: 55), Halkapınar Su Fabrikası (Katalog No: 57), Şark Sanayi (Katalog No: 58), Tuzakoğlu Un Fabrikası (Katalog No: 59), Yeni Foça Yağ Fabrikası (Katalog No: 64), Selçuk Tekel Binası (Katalog No: 66), Konak Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 72), Bergama Tabakhanesi (Katalog No: 74), Urla Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 79), Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası (Katalog No: 82) ve Sydney La Fontaine Halı deposu (Katalog No: 92) yapılarının tuğla söveleri vardır. Katalogda yer alan diğer yapılarda taş söve kullanılmıştır.

Tablo 5.13 Endüstri yapılarının bulunduğu ilçe/ kaza ve üretilen/depolanan ürünler

Yapının Adı	Yapının Bulunduğu Kaza/İlçe	Yapıda Üretilen/ Depolanan Ürünler					
		Tütün	Alkol	Zeytinyağı	Un	Çırçır	Diğer*
Havagazı Fabrikası	Merkez/Konak						●
Eski Un Fabrikası	Merkez /Konak				●		
Bomonti Nektar Bira Fabrikası	Merkez /Konak		●				
Halkapınar Su Fabrikası	Merkez /Konak						●
Şark Sanayi	Merkez /Konak						
Tuzakoğlu Un Fabrikası	Merkez /Konak				●		
Tariş Alkol Fabrikası	Merkez /Konak		●				
Kiremit Fabrikası	Merkez /Konak						●
Tekel Sigara Fabrikası	Merkez /Konak	●					
Tire Un Değirmeni	Tire/Tire				●		
Yenifoça Eski Yağ Fabrikası	Foça/Foça			●			
Bayındır Çırçır Fabrikası	Bayındır/Bayındır					●	
Selçuk Tekel Binası	Kuşadası/Selçuk	●					
Bergama Eski Çırçır Fabrikası	Bergama/Bergama					●	●
Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası	Bergama/Bergama				●	●	
Polıtı Şarap Fabrikası	Merkez/Konak		●				
Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası	Merkez/Konak						●
Urla Sabun Fabrikası	Urla/Urla						●
Konak Zeytinyağı Fabrikası	Merkez/Konak			●			
Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası	Bergama/ Dikili			●			
Bergama Tabakhanesi	Bergama/Bergama						●
*Havagazı, Su, Kiremit, Tabakhane, Itriyat, Sabun, Palamut, Halı, Üzüm Fabrikaları/Depoları							

Tablo 5.13 Endüstri yapılarının bulunduğu ilçe/ kaza ve üretilen/depolanan ürünler (devamı)

Yapının Adı	Yapının Bulunduğu Kaza/İlçe	Yapıda Üretilen/ Depolanan Ürünler					
		Tütün	Alkol	Zeytinyağı	Un	Çırçır	Diğer*
Bayındır Zeytinyağı Fabrikası	Bayındır/ Bayındır			●			
Olıvos Zeytinyağı Fabrikası	Tire/Tire						●
Şirince Zeytinyağı Fabrikası	Kuşadası/Selçuk			●			
Urla Yağhanesi	Urla/Urla			●			
Urla Zeytinyağı Fabrikası	Urla/Urla			●			
Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1	Bergama/Dikili			●			
Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2	Bergama/Dikili			●			
Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası	Bergama/ Bergama			●			
Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1	Bergama/ Bergama			●			
Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2	Bergama/ Bergama			●			
Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3	Bergama/ Bergama			●			
Alaçatı Yağhanesi	Çeşme/Çeşme			●			
Konak Çırçır Fabrikası	Merkez/Konak					●	
Tekel Tütün Deposu	Merkez/Konak	●					
Bergama Tütün Deposu	İzmir/Konak	●					
Bergama Palamut Deposu	Bergama/ Bergama						●
Urla Depo Yapısı	Urla/Urla						●
Sydney La Fontaıne Halı Deposu	Merkez/Konak						●
Urla Üzüm Deposu	Urla/Urla						●
* Havagazı, Su, Kiremit, Tabakhane, Itriyat, Sabun, Palamut, Halı, Üzüm Fabrikaları/Depoları							

Tablo 5.14 Endüstri Yapıları Kullanım Amacı, Yapı Malzemesi ve Komplekslerde Bulunanlar

Yapının Adı	Yapı Malzemesi			Kullanım Amacı		Komplekslerde Bulunanlar				
	Taş	Ahşap	Demir	Fabrika	Depo	Fabrika Binası	İdari Yapı	Depo	Baca	Teçhizat
Havagazı Fabrikası	●	●		●		●	●	●	●	●
Eski Un Fabrikası	●	●		●		●				
Bomonti Nektar Bira Fabrikası	●	●		●		●	●	●	●	
Halkapınar Su Fabrikası	●	●		●		●	●	●		
Şark Sanayi	●	●		●		●	●	●		●
Tuzakoğlu Un Fabrikası	●	●	●	●		●	●	●		
Tariş Alkol Fabrikası	●	●		●		●				
Kiremit Fabrikası	●	●		●		●			●	
Tekel Sigara Fabrikası	●	●	●	●		●	●	●		●
Tire Un Değirmeni	●	●		●		●				●
Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası	●	●		●		●		●		
Bayındır Çırçır Fabrikası	●	●		●		●		●	●	
Selçuk Tekel Binası	●	●			●			●		
Bergama Eski Çırçır Fabrikası	●	●		●		●				
Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası	●	●		●		●		●		
Politi Şarap Fabrikası	●	●		●		●				
Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası	●	●		●		●				
Urla Sabun Fabrikası	●	●		●		●			●	
Konak Zeytinyağı Fabrikası	●	●		●		●			●	

Tablo 5.14 Endüstri yapıları kullanım amacı, yapı malzemesi ve komplekslerde bulunanlar (devamı)

Yapının Adı	Yapı Malzemesi			Kullanım Amacı		Komplekslerde Bulunanlar				
	Taş	Ahşap	Demir	Fabrika	Depo	Fabrika Binası	İdari Yapı	Depo	Baca	Teçhizat
Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası	●	●		●		●		●		
Bergama Tabakhanesi	●	●		●		●				
Bayındır Zeytinyağı Fabrikası	●	●		●		●		●	●	
Olivos Zeytinyağı Fabrikası	●	●		●		●	●	●	●	
Şirince Zeytinyağı Fabrikası	●	●		●		●				
Urla Yağhanesi	●	●		●		●	●	●		
Urla Zeytinyağı Fabrikası	●	●		●		●	●	●	●	●
Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1	●	●		●		●	●	●	●	●
Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2	●	●		●		●	●	●	●	●
Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası	●	●		●		●		●		
Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1	●	●		●		●	●	●	●	●
Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2	●	●		●		●		●		
Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3	●	●		●	●	●		●		
Alaçatı Yağhanesi	●	●		●		●				●
Konak Çırçır Fabrikası	●	●		●		●				
Tekel Tütün Deposu	●	●			●		●	●		
Bergama Tütün Deposu	●	●			●			●		

Tablo 5.14 Endüstri yapıları kullanım amacı, yapı malzemesi ve komplekslerde bulunanlar (devamı)

Yapının Adı	Yapı Malzemesi			Kullanım Amacı		Komplekslerde Bulunanlar				
	Taş	Ahşap	Demir	Fabrika	Depo	Fabrika Binası	İdari Yapı	Depo	Baca	Teçhizat
Bergama Palamut Deposu	●	●			●			●		
Urla Depo Yapısı	●	●			●			●		
Sydney La Fontaine Halı Deposu	●	●			●			●		
Urla Üzüm Deposu	●	●			●			●		

Tablo 5.15 Endüstri Yapıları Cephe Biçimlenişi

Yapının Adı	Cephe Biçimlenişi											
	Kat Sayısı		Giriş Kapıları				Pencereler		Kepenkler		Çıkma	
	1	2,3	Avlu/ Bahçe	Direkt	Ahşap	Metal	Tuğla Söveli	Taş Söveli	Ahşap	Metal	Var	Yok
Havagazı Fabrikası	●	●	●		●			●				●
Eski Un Fabrikası		●		●	●		●					●
Bomonti Nektar Bira Fabrikası	●	●	●		●			●				●
Halkapınar Su Fabrikası	●		●		●		●					●
Şark Sanayi		●	●			●	●					●
Tuzakoğlu Un Fabrikası		●		●	●		●				●	
Tariş Alkol Fabrikası	●			●								●
Kiremit Fabrikası	●			●		●		●				●
Tekel Sigara Fabrikası		●	●			●		●				●
Tire Un Değirmeni	●			●		●						●
Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası	●		●		●		●			●		●
Bayındır Çırçır Fabrikası	●	●	●		●			●	●			●
Selçuk Tekel Binası		●		●	●		●		●			●
Bergama Eski Çırçır Fabrikası		●		●	●	●		●		●		●
Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası	●		●					●				●
Politi Şarap Fabrikası		●		●		●		●				●
Eczacıbaşı Itriyat Fabrikası	●			●		●		●		●		●
Urla Sabun Fabrikası		●	●									●
Konak Zeytinyağı Fabrikası	●		●		●		●					●

Tablo 5.15 Endüstri Yapıları Cephe Biçimlenişi (devamı)

Yapının Adı	Cephe Biçimlenişi											
	Kat Sayısı		Giriş Kapıları				Pencereler		Kepenkler		Çıkma	
	1	2,3	Avlu	Direkt	Ahşap	Metal	Tuğla Söveli	Taş Söveli	Ahşap	Metal	Var	Yok
Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası	●	●	●			●		●		●	●	
Bergama Tabakhanesi		●	●		●		●					●
Bayındır Zeytinyağı Fabrikası	●		●		●			●				●
Olivos Zeytinyağı Fabrikası	●		●		●			●				●
Şirince Zeytinyağı Fabrikası		●	●		●							●
Urla Yağhanesi		●		●	●	●		●		●		●
Urla Zeytinyağı Fabrikası	●			●		●	●			●		●
Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1	●		●		●			●				●
Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2	●		●		●			●				●
Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası	●		●		●		●	●				●
Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1	●		●		●			●	●			●
Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2		●		●		●		●				●
Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3	●		●		●			●				●
Alaçatı Yağhanesi	●		●									●
Konak Çırçır Fabrikası		●		●								●
Tekel Tütün Deposu		●		●		●		●		●	●	
Bergama Tütün Deposu		●	●		●			●				●

Tablo 5.15 Endüstri Yapıları Cephe Biçimlenişi (devamı)

Yapının Adı	Cephe Biçimlenişi											
	Kat Sayısı		Giriş Kapıları				Pencereler		Kepenkler		Çıkma	
	1	2,3	Avlu	Direkt	Ahşap	Metal	Tuğla Söveli	Taş Söveli	Ahşap	Metal	Var	Yok
Bergama Palamut Deposu	●			●		●		●		●		●
Urla Depo Yapısı	●			●	●			●		●		●
Sydney La Fontaıne Halı Deposu	●			●		●	●			●		●
Urla Üzüm Deposu	●			●	●	●		●		●		●

19. yüzyıl ve sonrasında İzmir'deki ticareti şekillendiren ulaşım, gümrük, han ve endüstri yapıları hakkında bilgilerin (Bkz. Bölüm 4) konumları, yapı malzemeleri, plan tipleri, kullanım amaçları ve içerdikleri mekânsal özellikleri; kat sayısı, giriş kapıları, pencereleri, çıkmaları ve kepenkleri incelenerek cephe özellikleri değerlendirilmiştir. Yapılarda sanayi devrimi sonucunda oluşan gelişmelerin yapılara yansıdığı görülmüştür. Yapıların cephelerinde çok fazla süsleme tercih edilmemiştir. Plan şemalarında ve kütle özelliklerinde kullanım amacına uygun olarak tasarlanmıştır. Yapım malzemesi olarak taş, tuğla, ahşap malzeme kullanılarak yapılar yığma sistemde inşa edilmiştir. Yeni malzeme olarak dökme demir kullanımı yaygın olmasa da görülmeye başlamıştır. Yapıların konumlarına bakıldığında ise merkezde yoğunlaşmasıyla birlikte demiryollarıyla çevre ilçelerine de yayıldığı tespit edilmiştir. Ulaşımın getirdiği kolaylıkla birlikte tarımsal ürünlerin yoğun olduğu alanlara fabrika ve depo gibi endüstri yapıları inşa edilmiştir. Sanayi devrimi sonrasında deniz ticaretinin gelişmesiyle birlikte merkezin yanında çevre ilçelerde de deniz ticaretinin yapıldığı tespit edilen gümrük yapılarıyla birlikte görülmektedir. Kullanılan yapı malzemeleri ve yöntemleri, ihtiyaç duyulan ve inşa edilen yeni mekanların yanında geleneksel yaşamında devam ettiğini han yapıları göstermektedir. Geleneksel ticaret hayatının kendi içinde döneme uyum sağlaması ile artık hanlarda da yeni plan tipleri kullanılmaktadır. Sonuç olarak dönemin getirdiği gelişmelerin ticari yapı inşa faaliyetlerine de yansıdığı görülmektedir. Dünya ekonomisindeki varlığını devam ettirmek için özellikle liman kentlerinde

yaşanan gelişmelerin önemli örneklerinden olan İzmir'in, günümüze ulaşmış olan 19. Yüzyıl ve sonrasında inşa edilmiş Osmanlı Dönemine ait çok sayıda yapıya sahip olduğu görülmektedir. Tez çalışması kapsamında bu yapılardan tespit edilen 93 yapı üzerinden değerlendirme gerçekleştirilmiştir.

6
SONUÇ VE ÖNERİLER

19. Yüzyılda ve 20. Yüzyıl başında Osmanlı İmparatorluğu'nun önemli ticaret kentlerinden biri olan İzmir'in dönemin sancak sınırları ve günümüz İzmir İli sınırlarının kesişiminde kalan, 19. Yüzyılda ve sonrasında inşa edilen Osmanlı ticaret yapıları içinden günümüze ulaşmış olan 93 yapı üzerinden kentin ticaret hayatı ve ortaya çıkan yapılar incelenmiştir (Bkz. Bölüm 4)

Çalışmada, Osmanlı İmparatorluğu'nun ve İzmir'in 19. Yüzyıl ve sonrasında ticari faaliyetleri üzerine literatürde yer alan kaynaklar ve harita, yazılı, görsel belgeler incelenmiştir. Ticari faaliyetlerin kente somut yansıması olan yapıların arşiv belgeleri ve haritalar kullanılarak tespiti yapılmıştır. Sözü edilen 93 yapı hakkında kataloglar hazırlanmıştır (Bkz. Bölüm 4). Yapıların bulunduğu ilçe ve yapı grupları üzerine değerlendirmeler yapılmıştır (Bkz. Bölüm 5).

Osmanlı İmparatorluğu'nun Sanayi Devrimi sonrasındaki ticari faaliyetleri Bölüm 2'de incelenmiştir. 19. Yüzyıl başında, Avrupalı tüccarlar hammadde ve Pazar arayışı içindeyken Osmanlı tarıma dayalı ekonomiye sahiptir. Toprak yönetimi Tımar sistemiyle, üretimler loncalar ile devam etmekteydi. Ulaşım deve kervanlarıyla sağlanmaktaydı. Osmanlı imparatorluğu ise bu geleneksel ticaretin ekonomik sorunlarını halledebilmek için çeşitli ıslahatlar ve fermanlar hazırlamıştır. Bu fermanlardan olan Tanzimat Fermanı reformlarıyla geleneksel narh ve gedik düzenlemelerine son vererek loncalar yoluyla devam eden üretim faaliyetlerinin tekelciliğini ortadan kaldırmıştır. Dönem içindeki ticari faaliyetleri etkileyen diğer önemli gelişme ise 1838 ve 1861 yıllarında gerçekleşen ticaret sözleşmeleridir. Osmanlı'nın gümrük ve ticareti yapılan ürünlerin miktarına getirebileceği sınırlamalar elinden alınmıştır.

Sanayileşmeye uyum sürecinde 1840 ile 1850 yılları arasında devlet ağırlıklı sanayileşme girişimleri devamlılığını sağlayamamış açılan fabrikalar kısa sürede kapanmıştır. Daha sonra yerli sanayinin ve tarımın düzenlenmesi ve arttırılması amacıyla Islah-ı Sanayi Komisyonu kurulmuştur. Bu komisyon sanayi okullarının

açılması, esnafların şirketleşmesi, gümrüklerin düzenlenmesi, uluslararası sergilere katılım ve düzenleme gibi birçok girişimde bulunulmuştur (Bkz. Bölüm 3.1).

19. yüzyıl içerisinde yabancılara tanınan mülkiyet hakkı ve Kırım savaşı ile başlayan dış borçlanma ekonomik denetimin yabancıların eline geçmesini sağlamıştır. Buharlı makinenin gelişimiyle birlikte deniz ticaretinin gelişmesi ticaretin büyümesindeki önemli etkenler arasındadır. Geleneksel ticaretin yetersizliğinden kaynaklanan alt yapı sorunlarını Avrupalı tüccarlar demiryolları, limanlar gibi kentin önemli ticari unsurlarının imtiyazlarını alarak ticaret hacmini arttırmışlardır. Kentlere kazandırılan alt yapılarla birlikte ticaretin önemli merkezleri oluşmuştur. Limanları ve bu limanlara art alanlardan sağlanan mal akışının demiryollarıyla sağlanması liman kentlerini oluşturmuştur. Osmanlının önemli Liman Kentleri arasında İstanbul, Selanik, Trabzon, Beyrut ve İzmir yer almaktadır (Bkz. Bölüm 2.2). Yabancı tüccarlar ve Gayrimüslim Osmanlı tüccarlarının kentteki önemi artarken Müslüman tüccarların etkinlikleri azalmıştır. I. Dünya Savaşı ve daha sonrasında Kurtuluş Savaşı'na kadar ticaret akışı önemli miktarda azalarak neredeyse durma noktasına gelmiştir.

Bölüm 3'te Batı Anadolu'nun önemli yerleşimlerinden olan İzmir Sancağının 19. Yüzyıldaki ve 20. Yüzyıl başındaki ticaret hayatı incelenmiştir. İzmir Sancağı Merkez, Bergama, Menemen, Foça, Ödemiş, Urla, Çeşme, Seferihisar, Kuşadası, Tire ve Bayındır Kazalarıyla birlikte geniş ve verimli bir alanda yer almaktadır. Nüfusu ise Rum, Ermeni, Yahudi ve Müslümanlardan oluşmaktaydı. 19. Yüzyılda ise Avrupa'dan gelen Levanten olarak adlandırılan grubunda nüfusu önemli miktarda olduğu görülmektedir. Rum ve Ermeniler Müslümanlar ile Avrupa'dan gelen tüccarlar arasında aracılık yaparak ticarette önemli bir konuma gelmişlerdir.

Bulunduğu konum itibariyle verimli alanlara sahiptir. Bölgeden elde edilen tarımsal ürünlerin çeşitliliği ve yoğunluğu verimliliğini kanıtlamaktadır. Aynı zamanda tarımsal ürünlere dayalı sanayiye de sahiptir. Saniyede öne çıkan gıda ve tekstil sektörleridir. Pamuk atölyeleri, halıcılık ve dokuma işleriyle tekstil sanayisi gelişirken un, yağ ve alkol fabrikalarıyla gıda sanayisinde de önemli konuma gelmiştir. Merkez ve Bergama, Tire, Urla gibi çevre kazalarda yabancı sermaye ön plandadır.

Osmanlı'nın bir dönem en büyük ihracat limanı olan İzmir'in ithalat ve ihracat gerçekleştirdiği ülkeler büyük oranda İngiltere, Fransa, Avusturya, Hollanda ve son dönemlerde eklenen Almanya'dır. İhracatı yapılanlar arasında üzüm, tütün, incir, ipek, tiftik, zeytinyağı, pamuk, afyon ve palamut gibi tarımsal ürünler yer alırken ithalatta daha çok çeşitli makineler, cephane, pamuklu ve yünlü tekstil ürünleri gibi mamul ürünler yer almaktaydı (Bkz. Bölüm 3.1).

19. Yüzyılda artan ticaret hacmi ve yabancı sermaye ile oluşturulan alt yapı ile günden güne daha da büyüyen İzmir'de, artan Avrupalı nüfusla birlikte yeni mekanlara ihtiyaç duyulmuştur. Ticaretin yönetimsel birimlerini oluşturan konsolosluk ve hükümet konakları, başka yerlerden gelen tüccarların konaklayabileceği rıhtımda yapılmaya başlanan otel yapıları, borç alıp verme ve parasal işlerin çözümlendiği banka yapıları ve sanayileşmenin getirdiği yeniliklerin eğitim öğretim alanları okullar ticaret ile ilişkili olarak ortaya çıkmış yeni mekanlar arasında gösterilebilir (Bkz. Bölüm 3.2). Bu gruba tezin 4. Bölümünde söz edildiği gibi ulaşım, gümrük ve endüstri yapıları da dahildir.

Bölüm 4'te Tez çalışması kapsamında 19. Yüzyıl ve 20. Yüzyıl başında inşa edilen günümüze ulaşmış merkez kaza (Konak, Gaziemir, Buca, Menderes, Torbalı İlçeleri) ve çevre kazalardan (Bergama, Aliağa, Kınık, Dikili, Menemen, Karşıyaka, Çiğli, Bornova, Bayındır, Urla, Çeşme, Ödemiş, Selçuk, Foça ve Tire İlçeleri) tespiti yapılan ulaşım (Bkz. Bölüm 4.1), gümrük (Bkz. Bölüm 4.2), han (Bkz. Bölüm 4.3) ve endüstri (Bkz. Bölüm 4.4) yapılarının katalogları hazırlanmıştır. Ulaşım yapıları dönemin merkez ve çevre arasındaki ticari ürün aktarımı için önemli iken gümrük yapıları sanayileşme sonrasında önem kazanan buhar gücünün yansımasının görüldüğü önemli alanlardan deniz ulaşımıyla yapılan ticaretin düzen ve kontrollü bir şekilde gerçekleşmesi için önemlidir. Sanayi Devrimi sonrasında ticari faaliyetlerde ve bu faaliyetlerin gerçekleştiği mekanlarda da önemli yenilikler meydana gelmiştir. İzmir'de bu yenileşmenin yanında geleneksel ticaretinde devamlılığını gösteren han yapıları ve geleneksel düzen içerisinde döneme uyum sağlama çabalarını da yansıtması açısından incelenmiştir. Üretim ve üretilen ürünlerin depolanması gibi dönemin ana ihtiyaçlarından olan fabrika ve depoları endüstri yapıları başlığı altında söz edilmiştir.

19. YÜZYIL VE 20. YÜZYIL BAŞI ÖNEMLİ OSMANLI LİMAN KENTLERİ

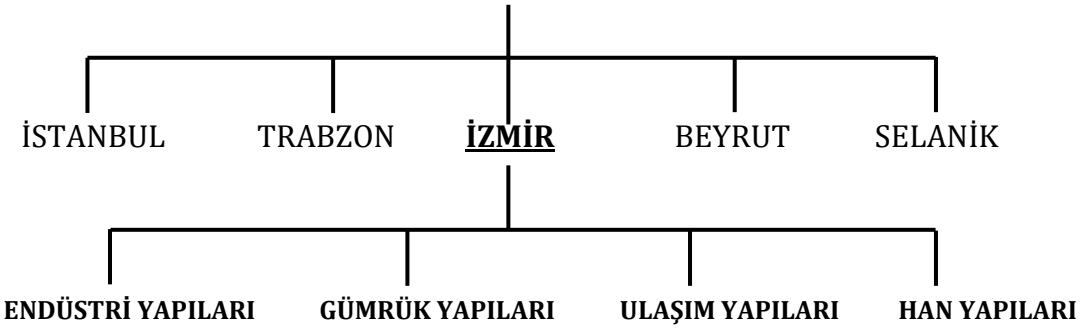

Şekil 6.1 Osmanlı'nın önemli liman kentleri ve İzmir'deki ticaret Yapıları

Bölüm 5'te Aydın vilayetinin merkez sancağı olan İzmir'in merkez kazasında ve merkez kazayı besleyen çevre kazalarında günümüze ulaşan 19. Yüzyıl ve 20. Yüzyıl başında inşa edilen Osmanlı ticaretinin gerçekleştiği ulaşım yapılarından tren istasyonları, deniz ticaretinin akışının düzenlenmesi ve kontrol edilmesi için yapılan gümrük yapıları, geleneksel ticaret yapısı olup dönem içerisinde geleneksel morfolojisinin yanında yeni plan tipi denemeleriyle han yapıları ve üretim / depolama işlevleriyle fabrika ve depo yapılarının yer aldığı endüstri yapılarıyla ticaretin gerçekleştiği temel mekanlarla dönemin ticaret hayatının nasıl şekillendiği üzerine değerlendirme yapılmıştır (Şekil 6.1). Bu okuma sonucunda dönemin ticareti hakkında şunlar söylenebilir:

- Endüstri, ulaşım ve gümrük yapıları sanayileşmenin etkisini gösteren yeni mekanların yanında han yapılarıyla geleneksel ticaretin devam ettiği görülmektedir.
- İzmir Sancağını oluşturan kazalardan merkez kaza ticaretinde merkezi olurken çevresinde yer alan Bergama, Menemen, Bayındır, Urla, Çeşme, Ödemiş, Kuşadası, Foça ve Tire kazaları merkez kazayı desteklemektedir (Harita 5.1, Tablo 5.1).
- Ulaşım yapılarının yoğunluğuna bakıldığında Merkez kaza birinci sırada yer alırken ardından Bayındır ve daha sonra Menemen kazaları gelmektedir. Kuşadası, Ödemiş ve Tire kazalarında ulaşım yapıları bulunurken Foça, Çeşme, Urla ve Bergama kazalarında ulaşım yapısı tespit edilememiştir (Harita 5.2).
- Gümrük Yapıları deniz ticaretinin İzmir Sancağının hangi noktalarından gerçekleştiğini tespit etmek açısından önemlidir. Merkez Kaza, Bergama

Kazası, Urla ve Çeşme Kazalarında gümrük yapıları tespit edilmiştir (Harita 5.3).

- Geleneksel Ticaretin devamlılığı ve ihtiyaçlar doğrultusunda kendi içindeki yenileşmeye bakıldığında Merkez Kazada yoğun olmakla birlikte Bergama, Menemen, Bayındır ve Ödemiş Kazalarında da han yapıları tespit edilmiştir (Harita 5.4).
- Üretim ve depolama faaliyetlerinin gerçekleştirildiği fabrika ve depo yapılarından oluşan endüstri yapıları sanayi devriminin etkisinde geçen 19. Yüzyıl ve 20. Yüzyıl başı için önemlidir. Merkez kazada yoğun olmakla birlikte Bergama Kazası da üretim ve depolama faaliyetlerinin gerçekleştiği tespit edilen yapı sayısına göre merkez kazaya yakındır. Diğer önemli kazalardan olan Urla ve ardından gelen Bayındır, Tire ve Kuşadası Kazalarıdır. Çeşme ve Foça Kazalarında da endüstri yapıları tespit edilmiştir (Harita 5.5).

Çalışmada incelenen yapılara bakıldığında (Bkz. Bölüm 4) yapılar gruplandırılarak yapı grubu içerisinde değerlendirmeler (Bkz. Bölüm 5) yapılmıştır. İlk olarak demiryolu istasyonu yerleşkelerini içeren ulaşım yapılarının;

- İzmir- Aydın ve İzmir-Kasaba ana hatlarının ve şube hatlarının içerisinde yer aldığı (Tablo 5.4);
- Yerleşkelerinde istasyon binası, lojman, ürün deposu/ambar, su deposu, teknik bakım atölyeleri, sosyal alanları oluşturan kahveler ve idari binaların bulunduğu (Tablo 5.2);
- Hat içerisindeki bulundukları konumlara göre merkezi istasyon/gar, ara istasyon, durak ve terminus istasyon olarak sınıflandırıldığı (Tablo 5.4);
- Yapım malzemesi olarak taş, ahşap, demir ve tuğla malzeme kullanılarak yığma sistemde inşa edildiği (Tablo 5.5);
- İstasyon binalarının mekanların dizilimine ve kat sayısına göre 4 tipte plana sahip olduğu (Tablo 5.6);
- Kapı ve pencerelerin etrafında söve kullanıldığı ve sövelerin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanıldığı (Tablo 5.3);

- Yerleşkelerinde yer alan yapıların kepenklerine bakıldığında metal ve ahşap malzeme tercih edildiği (Tablo 5.3);
- Yerleşkelerin konumu seçilirken Büyük Menderes ve Gediz Nehirlerinin beslediği ovalar takip edilerek inşa edildiği tespit edilmiştir.

Deniz ticaretinin önemli mekanlarından olan gümrük yapılarının;

- Plan şekillerine bakıldığında dikdörtgen planlı olduğu ve kompleks ve tekil yapılardan oluştuğu (Tablo 5.7);
- Yapı malzemesi olarak taş, ahşap, demir ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edildiği (Tablo 5.7);
- Giriş kapılarının mal giriş çıkışını kolaylaştırmak için büyük açıklıklara sahip olduğu ve malzeme olarak da ahşap veya demir seçildiği (Tablo 5.8);
- Kapı ve Pencerelerin etrafında sövelerin bulunduğu ve bu sövelerin taş ve tuğladan yapıldığı (Tablo 5.8);
- Pencereler ve kapılarda ahşap veya metal malzeme kullanıldığı (Tablo 5.8);
- Kepenklerinin ahşap veya metal olduğu (Tablo 5.8) gözlemlenmiştir.

Geleneksel ticaretin önemli yapı tiplerinden biri olan han yapılarının;

- Geleneksel plan şeması olan avlulu tip ve dönemin depolama ihtiyacına yanıt olarak kullanılan arasta tipinden oluştuğu (Tablo 5.10, Tablo 5.11);
- Fonksiyonlarının içerisinde depolama, işlik, konaklama, alım-satım işleri ve kahvehanenin bulunduğu (Tablo 5.9);
- Yapı malzemesi olarak taş, ahşap, demir ve tuğla kullanılarak yığma sistemde inşa edildiği (Tablo 5.10);
- Girişlerinin avludan ya da direkt sağlandığı (Tablo 5.12);
- Kapı ve Pencerelerin etrafında sövelerin bulunduğu ve taş veya tuğla kullanılarak yapıldığı (Tablo 5.12);
- Pencerelerinde yer alan kepenklerin metal veya ahşap malzemeden olduğu (Tablo 5.12) incelenmiştir.

Sanayi Devrimi sonrasında ihtiyaç duyulan endüstri yapılarının;

- Kullanım amacına göre üretimin yapıldığı fabrika yapıları ve depolama amacıyla kullanılan depolardan oluştuğu (Tablo 5.14);

- Tek yapıların yanında Kompleks halinde bulunan yapılarda yer almaktadır. Bu komplekslerin içinde Fabrika binası, idari yapı, depo, baca, teçhizat gibi birimlerin yer aldığı (Tablo 5.14);
- Girişlerinin avludan ya da tekil yapılarda olduğu gibi direkt sağlanabildiği (Tablo 5.15);
- Yapı malzemesi olarak demir, tuğla, ahşap ve taş kullanılarak yığma sistemde inşa edildiği (Tablo 5.14);
- Kepenklerinin metal ve ahşap malzemeden olduğu (Bazı yapılarda kepenk tespit edilememiştir) (Tablo 5.15);
- Kapı ve Pencerelerinin etrafında sövelerinin bulunduğu ve bu sövelerde taş ve tuğla kullanıldığı (Tablo 5.15) gözlemlenmiştir.

Kataloglarla tespiti yapılan 93 yapının içerisinde İngiltere, Fransa, Belçika gibi ülkelerden gelen yabancı tüccarlar ve şirketlerin girişimi ile dönemin ihtiyaçlarını karşılamak için alınan imtiyazlar, İzmir ticaretindeki yabancı tüccarların önemli sayıdaki varlıklarını ortaya koymuştur. Ermeni, Rum ve Yahudi Osmanlı vatandaşları Müslüman halk ve yabancı tüccarlar arasındaki ticari ilişkilerin kurulması ve yürütülmesinde büyük bir rol almışlardır. Ticari faaliyetlerin yürütülmesinin yanında dönemin ticaretinde tüccar kimlikleriyle de var olmuşlardır. Müslüman tüccarların ise geleneksel ticaretin yanında dönemin koşullarına uyum sağlamak için girişimlerde bulunmuşlardır.

Sonuç olarak; çalışma kapsamında İzmir'de 19. Yüzyılda ve 20. Yüzyıl başında inşa edilmiş olan ticaret yapıları içinden seçilen 93 yapının içinde en fazla sayıya sahip 40'ı endüstri yapıları (fabrika/depo); 23'ü ulaşım yapıları (istasyon yerleşkeleri); 26'sı han; 4'ü gümrük binası olduğu görülmüştür (Tablo 6.1). Endüstri yapılarına bakıldığında en çok Konak'ta yer alırken daha sonrasında Bergama ve Urla gelmektedir. Han yapıları en çok Konak'ta yoğunlaşmaktadır. Ulaşım yapıları en çok Bayındırda yer almaktadır. İstasyon yapıları en çok tek katlı olup en az gar ve durak istasyonlarına sahipken en çok ara istasyonlar bulunmaktadır. Kullanılan malzemelere bakıldığında giriş kapılarında en çok ahşap kullanılırken açıklıkların etrafında bulunan sövelerde en çok taş kullanılmıştır. İstasyon binalarında en çok görülen II. Tip iken en az III. Tip'tir. En çok İzmir Aydın Hattında yer alan istasyon yerleşkeleri bulunmaktadır. Gümrük yapılarının hepsi dikdörtgen planlıdır fakat en

çok tek yapıdan ve tek kattan oluşmaktadır. En çok taş, tuğla ve ahşap malzeme kullanılırken en az demir kullanılmıştır. Hanlar en çok Konak'ta yoğunlaşmaktadır. Fonksiyon olarak en çok depolama, alım-satım ve konaklama için kullanılırken en az kahvehane ve işlik fonksiyonu tespit edilmiştir. En çok iki katlı ve avlulu plan tipine sahip hanlar görülmektedir. Yapı malzemesi olarak en çok taş, ahşap ve tuğla kullanılırken en az demir kullanılmıştır. Endüstri yapılarında en çok zeytinyağı üretimi ve depolaması yapılırken en az alkol, ıtriyat, sabun, halı ve kiremit yer almaktadır. Zeytinyağı üretimi ise en çok Dikili, Bergama ve Urla da tespit edilmiştir. Yapı malzemesi olarak en çok ahşap, taş ve tuğla kullanılırken en az demir kullanılmıştır. Yapıların kat sayısına bakıldığında tek ve çok katlıların sayısı dengelidir. Osmanlı'nın önemli liman şehirlerinden olan İzmir'in hem ulusal hem de uluslararası yatırımcıların üretime katıldığı; ithalat ve ihracatın yapıldığı, 19. Yüzyılda ve 20. Yüzyıl başında dünya ticaret ağının parçası olduğu görülmektedir. Günümüze ulaşmış önemli miktarda 19. Yüzyıl ve sonrasında inşa edilen yapıya sahiptir.

Tablo 6.1 Tez Kapsamında İncelenen Yapıların yapı türü, yapı malzemesi ve cephe biçimlenişi özellikleri

Yapı	Yapı Türü				Yapı Malzemesi				Cephe Biçimlenişi													
									Kat Sayısı		Giriş Kapıları				Pencereler		Kepenkler		Çıkma	
	Ulaşım Yapısı	Gümrük Yapısı	Han Yapısı	Endüstri Yapısı	Taş	Ahşap	Demir	Tuğla	1	2,3	Avlu	Direkt	Ahşap	Metal	Taş Söveli	Tuğla Söveli	Ahşap	Metal	Var	Yok
Alsancak Tren İstasyonu	●				●	●		●	●	●			●		●		●			●
Kemer Tren İstasyonu	●				●	●	●	●	●	●			●		●		●			●
Şirinyer Tren İstasyonu	●				●	●		●	●	●			●		●	●	●			●
Buca Tren İstasyonu	●				●	●			●						●					●
Gaziemir Tren İstasyonu	●				●	●			●				●		●		●			●
Seydiköy Tren İstasyonu	●				●	●			●						●			●		●
Cumaovası Tren İstasyonu	●				●	●	●		●				●		●		●			●
Develiköy Tren İstasyonu	●				●	●			●				●		●		●			●
Pancar Tren İstasyonu	●				●	●	●	●	●	●			●		●		●			●
Torbalı Tren İstasyonu	●				●	●	●	●	●				●		●		●			●
Tepeköy Tren İstasyonu	●				●	●			●				●		●					●
Selçuk Tren İstasyonu	●				●	●	●	●	●	●			●		●	●	●			●
Çamlık Tren İstasyonu	●				●	●	●	●	●	●			●		●	●	●			●
Arıkbaşı Tren İstasyonu	●				●	●		●	●				●		●		●			●
Karpuzlu Tren İstasyonu	●				●	●		●	●				●		●		●			●
Bayındır Tren İstasyonu	●				●	●	●	●	●				●		●		●			●
Çatal Tren İstasyonu	●				●	●		●	●				●		●		●			●
Tire Tren İstasyonu	●				●	●		●	●				●		●		●			●
Ödemiş Tren İstasyonu	●				●	●	●		●				●		●		●			●
Basmane Tren İstasyonu	●				●	●	●	●	●	●			●		●		●			●
Bornova Tren İstasyonu	●				●	●	●	●	●				●		●		●			●
Karşıyaka Tren İstasyonu	●				●	●		●	●	●			●		●	●	●			●
Çiğli Tren İstasyonu	●				●	●	●		●	●			●		●					●
Eski Gümrük Binası (Konak Pier)		●			●	●	●	●	●	●				●	●			●	●	
Urla Eski Gümrük Binası		●			●	●			●						●			●		●
Aliağa Eski Gümrük Binası		●			●	●		●		●						●				●
Çeşme Eski Gümrük Binası		●			●	●			●						●					●
Manisalıoğlu Han			●		●	●		●		●	●				●			●		●
Büyük Karaosmanoğlu Hanı			●		●	●		●		●	●				●					●
Kadıoğlu Hanı			●		●	●		●		●	●		●		●			●		●
Abdurrahmanoğlu Hanı			●		●	●		●	●			●			●					●
Musevit Han			●		●	●		●	●			●	●		●			●		●
Esir Hanı			●		●	●			●			●			●			●		●
Arap Han			●		●	●			●		●		●		●			●		●
Salepçioğlu (Whittal) Han			●		●	●		●		●		●	●		●			●		●
Çakaloğlu Han			●		●	●		●		●		●		●	●			●		●
Cambaz (Tüysüz) Hanı			●		●	●		●		●		●		●	●			●		●
Tütün Han			●		●	●		●	●			●		●	●			●		●
Bıçakçı Hanı			●		●	●		●	●		●				●			●		●
Yusufoğlu Hanı			●		●	●	●	●		●	●		●		●		●		●	
Ragıp Paşa Hanı			●		●	●	●			●	●		●		●				●	
Hacı Sadullah Hanı			●		●	●	●			●	●		●		●			●	●	
Hacı Hasan Paşa Hanı			●		●	●	●	●		●	●		●		●				●	
Gaffarzade Hanı			●		●	●				●	●			●	●			●		●
Meserret Hanı			●		●	●	●			●		●	●			●			●	
Kemahlı Han			●		●	●	●	●	●	●	●				●				●	
Meserret Hanı			●		●	●	●			●		●	●			●			●	
Kemahlı Han			●		●	●	●	●	●	●	●				●				●	
Öşür Hanı			●		●	●		●		●	●			●	●			●		●
İskele Han			●		●	●			●	●	●		●		●		●			●
Menemen Tarihi Han			●		●	●				●	●		●		●			●		●
Keçecizade Hanı			●		●	●				●	●		●		●					●
Tuzcu Hanı			●		●	●			●	●	●		●		●					●
Katır Han			●		●	●			●		●		●		●					●
Abdurrahman Hanı			●		●	●			●		●		●							●
Havagazı Fabrikası				●	●	●	●	●	●	●	●		●		●					●
Eski Un Fabrikası				●	●	●		●		●	●		●			●				●
Bomonti Nektar Bira Fabrikası				●	●	●		●	●	●	●		●		●					●
Halkapınar Su Fabrikası				●	●	●		●	●		●		●			●				●
Şark Sanayi				●	●	●		●		●	●			●		●				●
Tuzakoğlu Un Fabrikası				●	●	●	●	●		●		●	●			●			●	
Tariş Alkol Fabrikası				●	●	●		●	●			●								●
Kiremit Fabrikası				●	●	●		●	●			●		●	●					●
Tekel Sigara Fabrikası				●	●	●	●			●	●			●	●					●
Tire Un Değirmeni				●	●	●		●	●			●		●						●
Yeni Foça Eski Yağ Fabrikası				●	●	●			●		●		●			●		●		●
Bayındır Çırçır Fabrikası				●	●	●		●	●	●	●		●		●		●			●
Selçuk Tekel Binası				●	●	●		●		●		●	●			●	●			●
Bergama Çırçır Fabrikası				●	●	●		●		●		●	●	●	●			●		●
Zağnoz Çırçır ve Un Fabrikası				●	●	●		●	●		●				●					●
Politi Şarap Fabrikası				●	●	●		●		●		●		●	●					●
Eczacıbaşı İtriyat Fabrikası				●	●	●		●	●			●		●	●			●		●
Urla Sabun Fabrikası				●	●	●				●	●									●
Konak Zeytinyağı Fabrikası				●	●	●		●	●		●		●			●				●
Çandarlı Zeytinyağı Fabrikası				●	●	●	●	●	●	●	●			●	●			●	●	
Bergama Tabakhanesi				●	●	●		●		●	●		●			●				●
Bayındır Zeytinyağı Fabrikası				●	●	●		●	●		●		●		●					●
Olivos Zeytinyağı Fabrikası				●	●	●		●	●		●		●		●					●
Şirince Zeytinyağı Fabrikası				●	●	●				●	●		●							●
Urla Yağhanesi				●	●	●		●		●		●	●	●	●			●		●
Urla Zeytinyağı Fabrikası				●	●	●		●	●			●		●		●		●		●
Bademli Zeytinyağı Fabrikası 1				●	●	●		●	●		●		●		●					●
Bademli Zeytinyağı Fabrikası 2				●	●	●		●	●		●		●		●					●
Zeytindağ Zeytinyağı Fabrikası				●	●	●		●	●		●		●		●	●				●
Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 1				●	●	●		●	●		●		●		●		●			●
Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 2				●	●	●		●		●		●		●	●					●
Sağancı Zeytinyağı Fabrikası 3				●	●	●		●	●		●		●		●					●
Alaçatı Yağhanesi				●	●	●			●		●									●
Konak Çırçır Fabrikası				●	●	●		●		●		●								●
Tekel Tütün Deposu				●	●	●		●		●		●		●	●				●	
Bergama Tütün Deposu				●	●	●		●		●	●		●		●					●
Bergama Palamut Deposu				●	●	●		●	●			●		●	●				●	
Urla Depo Yapısı				●	●	●		●	●			●	●		●				●	
Sydney La Fontaine Halı Deposu				●	●	●		●	●			●		●		●			●	
Urla Üzüm Deposu				●	●	●			●			●	●	●	●				●	

KAYNAKÇA

Arıkan, Z. & Martal, A. (1998). İzmir'de ilk buharlı un fabrikası. Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Cengiz Orhonlu Hatıra Sayısı, 12, 1-22.

Atay, Ç. (2003). Kapanan Kapılar İzmir Hanları. İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını.

Atay, Ç. (1997). 19. yüzyıl İzmir Fotoğrafları. Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Yayınları.

Atay, Ç. (1998). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e İzmir Planları. Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı Yayını.

Atilla, N. (2002). İzmir Demiryolları. İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını.

Barbaros, F. (1999). 19.Yüzyılda Çözüm Arayışları. Ege Mimarlık , sayı:31, s.21- 22.

Başaranbilek, E. (2003).Geçmişin İzinde: Ödemiş'te Yıldız Oteli, Keçecizade Hanı ve Çevresi. Ege Mimarlık Dergisi, Sayı 45.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Belgeleri (BOA). C. ZB 41/2029 (H. 1215).

Baykara, T. (2001). İzmir Şehri ve Tarihi, Akademi Kitabevi.

Berkes, N. (1970). 100 Soruda Türkiye İktisat Tarihi. Gerçek Yayınevi.

Binan, D.U., Kaptı, M., Kıraç, B. ve Töre, T. (2006). Bergama (İzmir) Kentsel Kültür Varlıkları Envanteri 2005. Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi, (5), 57-101.

Bora, S. (2021). Politi Şaraphanesi'nden Akın Pasajı'na. https://kentyasam.com/2021/02/14/politi-saraphanesinden-akin-pasajina/. Erişim tarihi: 12.12.2022.

Candemir, A. (2000). İzmir'de Bazı Sosyal Koşullar Üzerine Bir Araştırma İzmir 1921. İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları.

Ceylan, E. (2003). Dünya-Sistemi Teorisinin Osmanlı Tarihi Çalışmalarına Yansımaları. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi Türk İktisat Tarihi, 1, 81-95.

Cezar, Y. (1985). Osmanlı Maliyesinde Bunalım ve Değişim Dönemi. Alan Yayıncılık.

Clark, E. C. (2006). Osmanlı Sanayi Devrimi (H. İnalcık & M. Seyitdanlıoğlu, Ed.). Tanzimat: Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu İçinde (467-480). Phoenix Yayınevi.

Collas, B. C. (2005). 1864'te Türkiye, Tanzimat Sonrası Düzenlemeler ve Kapitülasyonların Tam Metni (T. Tunçdoğan, Çev.). Bileşim Yayınevi.

Çadırcı, M. (1994). Tanzimat döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı. Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Çakmak, N. K. (2019). Osmanlı'da Sanayileşme: Adana'da Fabrikalaşma Süreci (1864-1912) (Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çiftyürek, M. (2021). Türkiye'de Sabunhaneler (Doktora Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ekizoğlu, G. (2012). Demiryolu Yerleşkelerinin Endüstriyel Miras Olarak Korunma Sorunları: İzmir- Aydın Hattı Üzerindeki Demiryolu Yerleşkeleri Örneği (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Eldem, V. (1994). Osmanlı İmparatorluğu'nun İktisadi Şartları Hakkında Bir Tetkik. Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Eldem, V. (1994). Harp ve Mütareke Yıllarında Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomisi. Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Eldem, E. (1997)135 Yıllık Bir Hazine Osmanlı Bankası Arşivinde Tarihten İzler. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.

Ergin, O. N. (1977). Türkiye Maarif Tarihi (Cilt 1-2). Eser Matbaası.

Ertuğrul, A. (2009). XIX. Yüzyılda Osmanlı'da Ortaya Çıkan Farklı Yapı Tipleri. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, Cilt 7, Sayı 13, 293-312.

Ersoy, B. (1991). İzmir Hanları. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Ersoy, B. (1988). İzmir Hanları Üzerine Bazı Tespit ve İncelemeler. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 32 (1-2).

Faroqhi, S. (1994). Osmanlı'da Kentler ve Kentliler (N. Kalaycıoğlu, Çev.). Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Genç, M. (2010). Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Ekonomi. Ötüken Neşriyat.

Giz, A. (1985). Islah-ı Sanayi Komisyonu. Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, Cilt 5,1360-1362. İletişim Yayınları.

Gücenmez, A. (1994). XIX. Yüzyıl Osmanlı Ticaretinde Çağdaşlaşma (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güran, T. (1992). Tanzimat Döneminde Devlet Fabrikaları. 150. Yılında Tanzimat, 255-257.Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Gürsoy, M. (1993). Tarihi, Ekonomisi ve İnsanları ile Bizim İzmirimiz. Metis Yayıncılık.

Höbel, A. (2019). Bayındır Geleneksel Konut Dokusunun Kültürel Değerlerinin Tespiti ve Bilinirliğinin Arttırılmasına Yönelik Bir Araştırma (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Issawi, C. (1980). The Economic History of Turkey (1800- 1914). The University of Chicago Press.

İnalcık, H. (2006). Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi 1500-1914, Cilt 2.Eren Yayınları.

İzmir Endüstriyel Miras Envanteri. (2020). İzmir Endüstriyel Miras Envanteri. https://izka.org.tr/wp-content/uploads/2021/08/endustriyel-miras.pdf. Erişim tarihi: 18.01.2023.

İzmir Kent Kültürü Dergisi, Sayı 4 Eylül 2001. İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını.

İzmir Ticaret Odası. (2002). İzmir Ticaret Odası Tarihi: 19 Yüzyıldan 21. Yüzyıla, İzmir.

Kala, A. (1999). Osmanlı Devleti'nde Sanayileşmenin İlk Yıllarında Özel Fabrikalar. Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt 3,286-301. Yeni Türkiye Yayınları.

Karal, E. Z. (1988). Osmanlı Tarihi, Cilt6.Türk Tarih Kurumu Yayını.

Karal, E. Z. (2006). Gülhane Hatt-ı Hümayununda Batının Etkisi (H. İnalcık & M. Seyitdanlıoğlu, Ed.). Tanzimat Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu, 65-83. Phoenix Yayınevi.

Karpat, K. (1985). Ottoman Population. Demographic and Social Characteristic. The University of Wisconsin Press.

Kavakdipli, E. (2012). İzmir-Halkapınar Tarihi Su Fabrikaları (Yüksek Lisans Tezi). Kadir Has Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Kayın, E. (2013). Endüstri Yapıları Mimarisi. İzmir Kent Ansiklopedisi: Mimarlık (Birinci Cilt). İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları.

Kazgan, H. (1999). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Şirketleşme. Creative Yayıncılık.

Kazgan, H. (1997). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türk Bankacılık Tarihi.Creative Yayıncılık.

Kazgan, H., Önal, S. (1999) İstanbul'da Suyun Tarihi, İstanbul'un Su Sorununun Tarihsel Kökenleri Ve Osmanlı'da Yabancı Su Şirketleri, İletişim Yayıncılık.

Kentimiz İzmir Derneği, https://kentimizizmir.org.tr/eczacibasi-itriyat-fabrikasi/. Erişim tarihi: 03.01.2023.

Keyder, Ç., Özveren, Y.E., Quataert, D. (1994). Doğu Akdeniz'de Liman Kentleri (1800-1914), Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Keyder, Ç. (1993). Dünya Ekonomisi İçinde Türkiye (1923-1929). Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Koç, B. (2006). Islahhanelerin Finans Olanakları ve İç İşleyişleri. Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM), 20, 185-196.

Kodaman, B. (1980). Tanzimat'tan II. Meşrutiyet'e Kadar Sanayi Mektepleri (O. Okyar & H. İnalcık, Ed.). Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi (1071-1920). Meteksan Yayınları.

Koraltürk, M. (2002). Türkiye'de Ticaret ve Sanayi Odaları (1880-1952). Denizler Kitabevi.

Kurmuş, O. (1982). Emperyalizmin Türkiye'ye girişi. Savaş Yayınları.

Kurt, S. (2012). İzmir'de Kamusal Hizmetler (1850-1950). İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı.

Küçükerman, Ö. (1996). Türk Giyim Sanayinin Tarihi Kaynakları. GSD Dış Ticaret Yayınları.

Kütükoğlu, M. S. (2000). İzmir Tarihinden Kesitler. İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Kütükoğlu, M. S. (1974). Osmanlı-İngiliz İktisadi Münasebetleri (1580-1838). Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.

Kütükoğlu, M. S. (1994). Osmanlı İktisadi Yapısı (E. İhsanoğlu, Ed.) Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi, 513-650. Yıldız Matbaacılık.

Levantine Heritage. (2020). Sydney La Fontaine's Carpet Warehouse and Depot, http://www. levantineheritage.com/note124.htm. Erişim tarihi: 08.05.2021.

Manisa, K. & Yerliyurt, B. (2013). Endüstri Mirası Olarak Dikili- Bergama Bölgesindeki Eski Zeytinyağı İşlikleri ve Mimari Özellikleri. Ege Mimarlık Dergisi (84), 50-53.

Martal, A. (1999). Osmanlı sanayileşme çabaları 19. Yüzyıl. Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt 3, 279- 285. Türkiye Yayınları.

Martal, A. (1992). XIX. yüzyılın İkinci Yarısında İzmir ve Çevresinde Sanayi ve Ticaret. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Memiş, N. (2008). 19. Yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu'nda Ekonomik Yapı ve Dış Ticaret (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Noviçev, A. D. (2006). 1839 Gülhane Hatt-ı Hümayunu ve Dış Politikadaki Boyutları (H. İnalcık & M. Seyitdanlıoğlu, Ed.). Tanzimat, Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu, 241-254. Phoenix Yayınevi

Ortaylı, İ. (1978). Osmanlı İmparatorluğunda Sanayileşme Anlayışına Bir Örnek: Islah-ı Sanayi Komisyonu Olayı. Türkiye İktisat Tarihi Üzerine Araştırmalar, ODTÜ Gelişme Dergisi, 123-130.

Ortaylı, İ. (2010). Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi (3. Baskı). Cedit Neşriyat.

Ökçün, G. (1970). Osmanlı Sanayi (1913-1915). Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları.

Ökçün, A. G. (1997). XIX. Yüzyıl'ın İkinci Yarısında İmalat Sanayii Alanında Verilen Ruhsat ve İmtiyazların Ana Çizgileri. İktisat Tarihi Yazıları, 57-85. Sermaye Piyasası Kurulu.

Önsoy, R. (1983). Osmanlı İmparatorluğunun Katıldığı Uluslararası Sergiler ve Sergi-i Umumi-i Osman-i (1863 İstanbul Sergisi). https://belleten.gov.tr/tam-metin/1780/tur. Erişim tarihi: 20.12.2022

Önsoy, R. (1988). Tanzimat Dönemi Osmanlı Sanayii ve Sanayileşme Politikası. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Özyüksel, M. (1999). Hicaz Demiryolu. Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Pamuk, Ş. (2003). 19. Yüzyılda Osmanlı Dış Ticareti. Devlet İstatistik Enstitüsü.

Pamuk, Ş. (1984). Osmanlı Ekonomisi ve Dünya Kapitalizmi (1820-1913). Yurt Yayınları.

Pamuk, Ş. (2005). Osmanlı-Türkiye İktisadi Tarihi 1500-1914. İletişim Yayınları.

Pamuk, Ş. (1988). 100 Soruda Osmanlı- Türkiye İktisadi Tarihi (1500-1914). Gerçek Yayınevi.

Pınar, İ. (2020). Osmanlı Dönemi İzmir Planları ve Haritaları, İzmir Kalkınma Ajansı.

Pullukçuoğlu Yapucu, O. (2015). İzmir Limanı'nın Hinterlandında Ticaret Yolları ve Ticaret Mekanları. Geçmişten Günümüze İzmir Beşerî ve Kültürel Etkileşimler Uluslararası Sempozyumu, 253-273.

Satış, İ. (2012). Islah-ı Sanayi Komisyonu ve Şirketlerin Teşekkülü: Debbağ Şirketi Örneği. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9, (18), 417-429.

Sevin, E.İ. (2005). Bayındır'da Türk Dönemi Yapıları (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Seyitdanlıoğlu, M. (2006). Tanzimat Dönemi Osmanlı Sanayii. Prof. Dr. Ercüment Kuran'a Saygı Türk Modernleşme Tarihi Araştırmaları Sempozyumu, 263-279. Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Şahin, E. (2010). 19. yüzyıl Osmanlı Liman Kentlerinde Ticaret ve Ticaret Yapılarının İrdelenmesi ile Kelenderis Eski Gümrük Binası Koruma ve Restorasyon Önerisi (Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Şener, İ. E. (2019). Assessment Of İzmir Halkapınar Water Pump Statıon For Its Conservation As Industrial Heritage (Yüksek Lisans Tezi), İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Fen Bilimleri Enstitüsü.

Şimşek, E. (2006). Endüstri Yapılarının Kültürel Miras Olarak İrdelenmesi ve Değerlendirilmesi: İzmir Liman Arkası Bölgesi Örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Tabakoğlu, A. (1986). Türk İktisat Tarihi. Dergâh Yayınları.

Tarihi Kentler Birliği. (2011). Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması 2010 Yarışma Kataloğu, http://www.tarihikentlerbirligi.org/doc/TKB2010.pdf.Erişim tarihi: 25.07.2022.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, İzmir 1 No.lu KVKBK Arşivi.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, İzmir 2 No.lu KVKBK Arşivi.

Tekdemir, A. (2018). 1851 Londra Sergisi ve Osmanlı Devleti'nin Katılışı. Akademik İncelemeler Dergisi, 13 (1), 291-321.

Tokyay, V. (2006). Su Kıyısında Gelişen Mimarlık. Yapı Aylık Mimarlık, Tasarım, Kültür, Sanat Dergisi, 306.

Topal, H. (2014). İzmir Mimarlık Merkezi, Ege Mimarlık Dergisi, (86), 5-17.

Toprak, Z. (1985). Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Osmanlı Ekonomisinde Gelişmeler (tarım-ticaret-sanayi). 1885-1985 Türkiye Ekonomisinin 100. Yılı İzmir Ticaret ve Sanayi Odası Sempozyumu ,22-27. İzmir Ticaret Odası Yayınları.

Toprak, Z. (1986). Tanzimat'tan Osmanlı Sanayi. Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, IV. Cilt. İletişim Yayınları.

Uzuntepe, G. (2000). Osmanlı İmparatorluğunda İlk Demiryolu: İzmir-Aydın-Kasaba (Turgutlu) 1856-1897 (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Visit İzmir, https://www.visitizmir.org/tr/destinasyon/14833. Erişim tarihi: 03.01.2023.

Yalçın, A. (1979). Türkiye İktisat Tarihi, Ankara.

Yeğin, U. (2009). Evvel Zaman İçinde İzmir. İzmir Ticaret Odası Kültür, Sanat ve Tarih Yayınları.

Yıldırım, N. (2007). Endüstri Arkeolojisi Kavramı ve Tire'de Bulunan Endüstri Yapılarının Endüstri Arkeolojisi Kap samında İncelenmesi: Yeni "İşlev" Önerileri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Yıldırım, M. A. (2014). Abdülhamit Devrinde Mesleki-Teknik Eğitimin Gelişimi: Vilayet Sanayi Mektepleri. Sultan II. Abdülhamit Sempozyumu,217-234. Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Yıldırım, M. A. (2010). Tanzimat Döneminde Meslek Okulları (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, G. (2005). Osmanlı Devleti'nin Katıldığı Uluslararası Tarım, Endüstri, Sanat Sergileri ve İane sergisi (O. Belli & B. Kurtel,Ed.). 60. yaşında Sinan Genim'e Armağan Makaleler, 719-728. Mas Matbaacılık.

Yılmaz, F., Yetkin, S., & Binzet, S. (2003). İzmir Kartpostalları, 1900. İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını.

Zeren, T. M.& Kahraman, Y.Ö. (2018). Izmır Rejı Tobacco Factory" As One Of The Industrıal Herıtage Remaıns Of The Cıty. Art-Sanat Dergisi, Sayı 9.

TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR

Konferans Bildirileri

1. Çelik E. & Urfalıoğlu N. (2021). İzmir'deki Tren İstasyonlarının Mülksüzleştirilmesi. Metu Architectural History Graduate Symposium 12, Spaces/Times/Peoples: "Dispossesion" And Architectural History, 24 Aralık.